

Rawang-English-Burmese

DICTIONARY

(A Tibeto-Burman language spoken in Myanmar)

Randy J. LaPolla and David Sangdong

Copyright © 2015

Randy J. LaPolla and David Sangdong

Privately published for limited circulation

Author's addresses

Prof. Randy J. LaPolla, PhD FAHA (罗仁地)

Division of Linguistics and Multilingual Studies

Nanyang Technological University

HSS-03-80, 14 Nanyang Drive, Singapore 637332

David Sangdong, PhD

Breakthrough Language Development and Training Center

No. 216/5 Dukahtawng Qr.

Myitkyina, Kachin State, Myanmar.

Table of Contents

Acknowledgements		v
Introduction		vii
The people and their location		vii
The Rawang writing system		ix
Consonants		ix
Vowels		ix
Tones		x
How to use this dictionary		x
Abbreviations		xii
A	a	1
B	b	10
CH	ch	35
D	d	51
E	e	113
G	g	114
H	h	138
I	i	148
J	j	150
K	k	159
L	l	192
M	m	217
N	n	265
NG	ng	295
NY	ny	305
O	o	306
Ø	ø	308
P	p	309
R	r	328
S	s	351

SH	sh	374
T	t	409
U	u	437
V	v	438
W	w	445
Y	y	454
Z	z	464
English-Rawang Glossary		481
Semantic Word classes		567
Numerals		568
Kinships		569
Female's birth order names		570
Male's birth order names		570
Body parts		571
Animals		573
Reptiles and Amphibians		577
Fish		578
Birds		579
Insects		582
Baskets and containers		585
Cutting and pounding tools		587
Fruits		588

Acknowledgements

Developing a dictionary requires time, money and the participation and the good will of many individuals. This one has been in progress since the mid-1990's,¹ and many people have helped out along the way. We would like to sincerely thank all our language consultants for allowing us to record their precious traditional stories, experiences which became the foundation for accumulating the words for the dictionary, including Rawang Bezi Deu, Mana Nin, Dakhum Pi, Dakhum Joseph, Damawang Nin, Male Pong, Malong Pong, Sangdong Pong, Sangdong Yohan, and Rawang Meram, and to thank James Khong Sar Ong, Rawang Meram, and Mana Andrew for their very patient work with Randy LaPolla explaining and analysing the texts and providing extra words for the dictionary. Some of the stories collected in the early years were published in 2001 as *Rawang Texts with Grammatical Analysis and English Translation*, edited by Randy J. LaPolla and Dory Poa. Other texts, with recordings, are now available on the Rawang-Dulong-Anong Language and Culture Website (<http://tibeto-burman.net/rda>). This dictionary is also available on that site.

We would like to acknowledge our sincere thanks to many individuals from Putao whom we had the privilege of spending several weeks with during our

¹ Randy LaPolla had been working on the Dulong language in China, but thanks to the support of the Project on Southeast Asian Areal Studies of the Academic Sinica he was able to extend this work to the varieties in Myanmar. Later grants from City University of Hong Kong (Grant #9030829) and Nanyang Technological University (Grant #M4081048) allowed us to continue the work, which includes not only the dictionary and texts, but grammatical analysis as well. See <http://randylapolla.net/publications-organized-by-language-and-subject.htm#DR>

data collection trip in 2010. Yinthatng Pilemon, Dangshin Dang, Sangdong Dang, Daham Dang, and Sangdong Dee spent many hours with us, inputting new words and data tirelessly for many hours. We would also like to thank Tingkhang Duho, Tingkhang Pong, and Konglang Khwin for their time, encouragement and their valuable input.

We would like to acknowledge our sincere thanks to Htamdamng Pong and several friends from Yekyi village in Myitkyina for reading through the first draft and inputting many more new words.

We would also like to express our gratitude to the many other Rawang people who participated and provided their valuable input from afar through emails and discussion on Facebook. Particularly we acknowledge Mana Andrew from Thailand for his prompt responses and thoughtful and stimulating ideas.

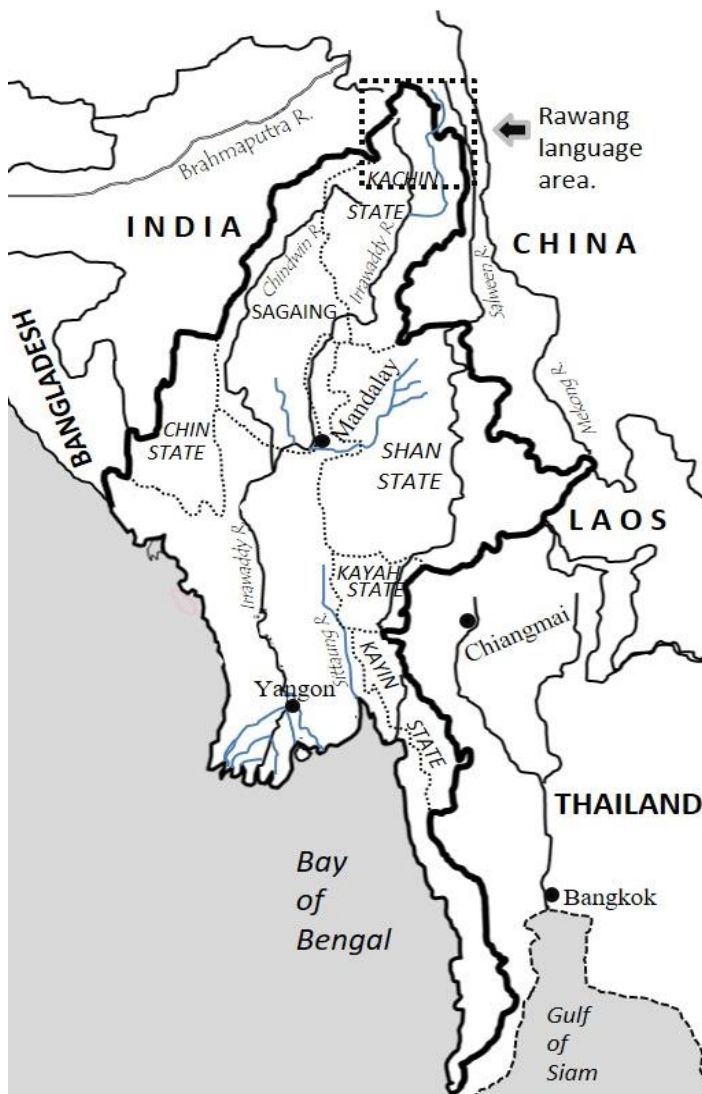
Introduction

The people and their location

The Rawang people live in the far north of Kachin State in Myanmar (Burma), particularly along the Mae Hka and Maeli Hka river valleys. Their areas extend east into the Salween valley in Yunnan Province, China, where they are known in Chinese as the Dulong people and a subset of the Nu people, and west into Arunachal Pradesh, India. Currently Rawang populated townships in Kachin State include Putao, Machangbaw, Khonglangphu and Sumprabum. Many Rawang also live in and around Myitkyina and are scattered in many other parts of Myanmar.

The term Rawang is a generic term. It represents four groups; Daru-Zewang, Lungmi, Tangsarr and Matwang. Some literature includes a fifth group, Anong, the language of whom is unmistakably related to Rawang. However, some Rawang and many Anong people consider the Anong people to be a separate ethnic group. Each of the Rawang divisions has several sub-branches and speak different dialects. Some dialects, even within the same group, are very different from others and mutually unintelligible.

Matwang, the central and written dialect, is a prestigious and standard dialect. Most Rawang can read and understand Matwang and it serves as a lingua franca among the Rawang groups.

Map of Myanmar.

The Rawng language area is shown with a dotted square box.

The Rawang writing system

The Romanized Rawang writing system was developed by the American missionary Robert Morse. The 22 consonant symbols with their phonetic representation given in [] brackets are presented below. All the consonants except q [ʔ] occur in syllable initial position though the final consonants are limited to p, t, k, m, n, ng, l and r. The consonants f and ny are not common (perhaps not found) in the Matwang native sound system. However, they are included in the writing system for loanwords and other Rawang dialects.

Consonants

g	[k-g]	k	[k ^h]	q	[ʔ]	h	[h]	ng	[ŋ]
j	[tʃ]	ch	[tʃ ^h]	sh	[ʃ]	y	[j]	r	[r]
d	[t-d]	t	[t ^h]	s	[s]	z	[z]	n	[n]
b	[p-b]	p	[p ^h]	l	[l]	w	[w]	m	[m]
				f	[f]	ny	[ɲ]		

Vowels

There are seven vowels, all monophthongs.

i	[i]	ø	[u]	u	[u]
e	[ɛ]	v	[ə]	o	[ɔ]
		a	[ɑ]		

Tones

Four tonal distinctions are made in Rawang sound system. They are marked as follows (using the vowel *a* as a base): high falling tone: *á*, mid tone: *ā* (it is common to leave out the tone mark), and low falling tone: *à*. All syllables that end in a stop consonant (-p, -t, -q, -k) are in the high tone. Open syllables without a tone mark are unstressed.

How to use this dictionary

In this dictionary the English alphabetical order is followed. The order of tones is *a á, à*. For entries that have a vocalic prefix *v* [ə], for example the word *vna*, the unprefix form, here *na*, is used as the base form and the prefixed form is given after that, separated from the root using the symbol \Leftrightarrow , to show they are alternate forms.

na \Leftrightarrow **vna** *n*: wound, illness. အနာ၊ အနာ ရောဂါ။

ná \Leftrightarrow **vná** *v.t*: forget. မေ့လျော့တယ်။

If the entry has more than one meaning (normally semantically related) in English, they are labelled 1. 2. etc.

pvlú **1.** *v.t*: lay down, lay flat. ခင်းကျင်းတယ်။ **2.** *n*: mat used on floor of house, also 'floor of house'. ဖျာ၊ အခင်း။

However, if a single word has more than one meaning and the meanings are unrelated, they are labelled using subscript numerals as shown below.

na₁ *pro*: you; second person singular pronoun. သင်၊ ခင်ဗျား။
na₂ ⇔ **vnà** *n*: ear. နား။

The entries which commonly appear in certain domains as formatives in noun compounds or as word extensions are provided as subentries, as shown below.

naq *n*: frog; common syllable which occurs with frog names. မီး
အမည်တွေနဲ့ တွဲသုံးတဲ့ ဝဏ္ဏ။

- ❑ **naqing** *n*: frog. ဖား။
- ❑ **naqgo** ⇔ **naqóng** *n*: toad. မီးပြင်။
- ❑ **naqúng** *n*: rock frog. မီးတစ်မျိုး။
- ❑ **naqgwúr** *n*: frog, toad. မီးပြင်။
- ❑ **naqkør dvbup** *n*: tadpole. ဖားတပိုင်း၊ ငါးတပိုင်း။

After the entry the word class is given, then the English translation and the Burmese translation. Most of the entries are further clarified by one or two simple sentences throughout the dictionary. Where possibly analysis of the two morphemes in a complex entry and/or etymological information is given at the end.

Abbreviations

adv	adverb
ag	agentive
bur	Burmese
clf	classifier
conj	conjunctions
dem	demonstrative
interj	interjection
interr	interrogative
jp	Jingphaw
kin	kinship
loc	locative
n	noun
nfp	noun forming particle
num	numeral
onm	onomatopoeic word
part	particle
pl	plural
pn	proper noun
prf	prefix
pro	pronoun
quant	quantifier
sci	scientific name
sg	singular
suff	suffix
vi	intransitive verb
vt	transitive verb
sci	scientific name
lit	literally
nom	nominalizer

A a

a₁ *dem:* proximate demonstrative pronoun. ဒီ၊ ဤ။ *Alòng èlámò.* 'Dry this one.' ဒီဟာကို လှန်းလိုက်ပါ။ *Adø wàð dúngí pvng dø yaq lým íwe nø.* 'Do like this then poke down (the fish), that manner.' ဒီဟာကို ဒီလို လုပ်ပြီး ထိုးထည့်ဖို့ ဖြစ်တယ်။ *È adýngte taq laqí.* 'Let it be this much.' (let's end here). ' ဟုတ်ပြီ ဒီ လောက်နဲ့ နားရအောင်။ *"Ló webðng nài baqðé, ngái abðng bakngò lé" wa.* '(He) said, "Well, you carry that side, I will carry this side". ' ကဲ ခင်ဗျားက အဲဒီ ဘက် ခြမ်းက မ ကျွန်တော်က ဒီဘက်ခြမ်း ကနေ မ မယ်။ = ya

☐ **achòm** *n:* this house. ဒီအိမ်။ *Achòm nø tee lé.* 'This house is big!' ဒီအိမ် ကတော့ ကြီးတယ် နော်။ | 'this' + 'house' |

☐ **akvt₁** *n:* now. အခု။ *Akvt nø shìgung móng tvrà shò.mì.* 'As for now, let's talk about mountain areas.' အခု တော့ တောင်ပေါ်ဒေသ အကြောင်း ပြော ရအောင်။ | 'this' + CLF.time |

☐ **akvt_{ni}** *n:* just now. အခုလေးတင်။ *Akvt_{ni} loámì.* '(He) went back just now.' အခုလေးတင် (သူ) ပြန်သွားပြီ။ | 'this' + CLF.time + 'surely' |

☐ **ayýng** *dem:* here; proximal demonstrative. ဒီမှာ၊ ဒီနေရာမှာ။ *Nà ayýng tiqlvng èvlda.* 'You stay here for a while.' ခင်ဗျား ဒီမှာ ခဏနေနေပါ။ | 'this' + LOC |

a₂ ⇔ **à; á,** *interj:* well, Oh!, my God! အာ၊ အို။ *A mvjòámì.* 'Oh! it is not right.' အာ မှားသွားပြီ။ *A wedø nø bvtut mvjò!* 'Oh, it is absolutely wrong to do (it) that way.' အာ အဲဒီလို လုပ်တာ လုံးလုံး မှားတယ်။

-a *suffix:* verbal suffix for marking benefactive of the V. တစ်စုံ တရာ၊ တစ်ဦး တစ်ယောက်ရဲ့ အကျိုးအတွက် လုပ်ဆောင် ပေး တာကိုညွှန်းတဲ့ ကြိယာ နောက်ဆက်။ *Àngkò maq rvmá chuaðe.* 'He is ploughing his father-in-law's field.' သူ ယောက္ခမတို့ လယ် ထွန်ပေးတယ်။ *Àng dypvt ýmpà kòmaðe.* '(They) are cooking rice for him.' သူ့ အတွက် ထမင်း ချက်ပေးနေတယ်။

á₁ *vi.* **1.** open mouth. ပါးစပ် ဟ တယ်။ *Ló nònggøp èáshì.* 'Well, open up your mouth.' ကဲ ပါးစပ် ဟပါ။ *Sasèrì svrìshì rvt ní ádvng wáshìe.* 'The chicks open up their mouths because they are hungry.' ငှက်ကလေးတွေ ထမင်း ဆာလို့ ပါးစပ် ဟ နေကြတယ်။ **2.** speak loudly. အော်ပြောတယ်။ *Pònini áshìe.* 'He speaks loudly the whole day.' သူ တစ်နေ့လုံး စကား ပြောတယ်။ |Occurs with R/M marker *-shì.*|

á₂ *part.* **1.** vocative particle suffixed to the name of the person hailed. ရေ၊ ခင်ဗျာ၊ ရှင့်။ လူတစ်ဦး တစ်ယောက်ကို အော်ခေါ်တဲ့ အခါ အမည် နာမ နောက်မှာ တွဲသုံးရတဲ့ စကားလုံး နောက်ဆက်။ *Vpongá!* 'Aphong!' အဖုန် ရေ။ *Pà èshònge dvrvtshèá.* 'What would you like, the orphan boy?' မိဘမဲ့ ကောင်လေး ရေ (ခင်ဗျား) ဘာ လိုချင်လဲ။ *"Kàngá neyíng negím nò ngà gø mvkvmskhòng."* 'Tiger! I dare not (to be eaten alive) in front of my own eyes.' ကျားရေ မျက်စိ ရှေ့တည့်တည့် မှာ တော့ အစား မခံ ဝံ့ဘူး။ **2.** marker which appears utterance finally to indicate the addressee to clarify or repeat what S/he've just said. ပိုမို ရှင်းလင်းရန် (သို့) ထပ်ပြီး ပြောစေဖို့ အတွက် ဝါကျ အဆုံး တွင် သုံးတဲ့ စကားလုံး နောက်ဆက်။ *Kapàá.* 'I beg your pardon, what's the matter?.' ဘာတုန်း။ *Nìmlesìng ãiit.* 'I beg your pardon, are you saying that we are

going to Mt. Namlesung?' နေဝင်တောင် ကို သွားကြမယ် ဟုတ်လား။ *We gø gø die lá?* 'Is it true that he also goes.' သူလည်း သွားတယ် ဟုတ်လား။ **3.** yes, a response made when someone hails your name. နာမည် အော်ခေါ်ရာတွင် ပြန်လည် တုံ့ပြန်တဲ့ စကားလုံး၊ မြန်မာလို ခင်ဗျာ၊ ရှင့် တို့လို စကားလုံး မျိုး။ *Vdóá. Á.* 'Hi Ah Dee. Yes!' အဒီးရေ၊ ခင်ဗျာ။ [Following *-e*, the form *lá* is used.]

-à *suff.* verbal suffix for marking past tense on transitive verbs. အတိတ်ကို ညွှန်းတဲ့ ကံရို ကြိယာ နောက်ဆက်။ *Wedø wà yàngà.* '(They) did (it) like that.' (သူတို့) အဲဒီလို လုပ်ခဲ့တယ်။ *Shí shvt bóá.* 'He killed (it).' အသေ သတ်လိုက်တယ်။ *Àngbòng lòng vnáng bóngà.* 'I forgot his name.' သူ့ နာမည်ကို မမှတ် မိတော့ဘူး။

ágáló ⇔ **vgáló** *interj.* exclamation used to show surprise. အမေလေး၊ အလိုလေး။ *Ágáló! Tyné kvlonge lé.* 'Oh, I almost fell down.' အမေလေး၊ ချော်လဲ ခါးနီးနီး ပဲ။

ahá ⇔ **vhá**, *interj.* Aha! အဟား၊ အလိုလေး။ *Vhá vnúshvlá dvngte í yvng.* 'Aha! it was about two months.' အလိုလေး၊ နှစ်လ လောက် ကြာခဲ့တာ ဟုတ်တယ်။

○ **al** See the entry **vl**

alà *interj.* look here!, excuse me; expression used to get someone's attention. ဟော ဒီမှာ၊ ဒီမှာ ကြည့်ပါအုံး။ လူ

တစ်ဦး တစ်ယောက်ရဲ့ အာရုံ စူးစိုက်မှုကို ရယူဖို့ သုံးတဲ့ စကားလုံး။ *Alà ayíng èyìng.* 'Look at here.' ဟော ဒီမှာ ကြည့်ပါအုံး။

alvgá *adv.*: useless, good for nothing. အလကား၊ အချည်းအနှီး။ *Apè alvgá íe.* 'This person is useless.' ဒီလူ အလကား ပဲ။ <Bur.

○ **ám** See the entry **vm₂**

àng₁ *pro.*: 1. he, she; third person singular pronoun. သူ၊ သူမ။ *Àng lèga røshìe.* 'He/she is reading a book.' သူ၊ သူမ စာ ဖတ်နေတယ်။ 2. his, her. သူရဲ့ သူမရဲ့။ *Àng rvmá nø gvzà tee.* 'His field is relatively big.' သူ့ လယ်က တော်တော် ကြီးတယ်။

□ **àngkup àngkàng** *kin.*: ancestors, forebears. ဘိုးဘွား ဘီဘင်၊ မျိုးရိုး။ *Àng kup àngkàng maq vèl yàngì móng.* 'The land where their forefathers lived.' သူ့ ဘိုးဘေး ဘီဘင်တွေ နေထိုင် ခဲ့တဲ့ အရပ်။ |NFP + 'great grandfather' + NFP + 'grandfather'|

□ **àngkup₁** *n.*: great grandfather or grandmother. ဘိုးဘေး။ *Àng nø àng kup gø vdáe.* 'He still has his great grandfather.' သူ့မှာ ဘေးလည်း ရှိသေးတယ်။ |NFP + 'great grandfather'|

□ **àngmaq₁** *pro.*: they (three or more); third person plural pronoun; three

or more people. သူတို့၊ သုံးယောက် (သို့) သုံးယောက်နဲ့ အထက်။ *Àngmaq noqgú svng die.* 'They go to a church.' သူတို့ ဘုရားကျောင်း သွားကြတယ်။ |3SG + PL|

□ **àngní** *pro.*: they two; third person dual pronoun. သူတို့ နှစ်ယောက်။ *Àngní svma.* 'A couple or husband and wife.' သူတို့ လင်မယား။ *Àngní nvm.* 'They two siblings.' သူတို့ မောင်နှမ နှစ်ယောက်။ ညီအစ်မ နှစ်ယောက်။ ညီအစ်ကို နှစ်ယောက်။ |3SG + 'two'|

□ **àngnøng** *pro.*: they (three or more); third person plural inclusive pronoun. သူတို့၊ သုံးယောက် (သို့) သုံးယောက်နဲ့ အထက်။ *Àngnøngnvm nø vrýme.* 'They (siblings) are united.' သူတို့ မောင်နှမတွေ ညီညွတ်ကြတယ်။ |3SG + PL| = àngmaq

□ **àngnvm àngchvng** *n.*: siblings or blood related relatives. ညီအစ် အကို မောင်နှမ၊ ဆွေမျိုး သားချင်း။ *Àngnvm àng chvngvèl kòm rái.* 'All the brothers and sisters (relatives) have arrived.' ညီအစ်ကို မောင်နှမ၊ ဆွေမျိုး သားချင်းတွေ ရောက်လာကြပြီ။ |3SG + 'sibling' + 3SG + expressive|

□ **àngò** *pro.*: his, her; combination of àng + ò = àngò. သူရဲ့ သူမရဲ့။ *Alòng chòem nø àngò íaðe.* 'This is his/her

house.' ဒီအိမ်က သူ့အိမ် ဟုတ်တယ်။ | 3SG + 'possessive suffix' |

□ **àngpè àngmè** *n*: parents; his parents. မိဘ။ *Àngpè àngmè s̀v̀ng vp̀th r̀àe*. 'One must respect one's own parents.' မိဘကို ရိုသေ လေးစား ရမယ်။ | 3SG + 'father' + 3SG + 'mother' |

□ **àngri àngyàng** *kin*: relatives. ဆွေမျိုး သားချင်း။ *Shvz̀ong bóy s̀v̀ng àngri àngyàng shvngbe die*. 'All his relatives attended his wedding.' မင်္ဂလာ ပွဲကို ဆွေမျိုး သားချင်း အားလုံး တတ်ရောက် လာကြတယ်။

□ **àngsi àngkàng** *n*: forefathers. ဘိုးဘွား။ *Àngsi àngkàng s̀v̀ng vp̀thshì g̀th ǹø ìsh̀t vle*. 'Blessed is the one who respects one's own grand parents.' ဘိုးဘွား တွေကို ရိုသေ တဲ့သူ မင်္ဂလာ ရှိတယ်။ |NFP + 'grandmother' + NFP + 'grandfather' |

□ **àngsò àngsè** *n*: children. သားသမီး။ *Àngsò àngsèr̀i k̀à ta rvt shaqr̀é g̀óní ǹøtsh̀øme*. 'The parents (Lit. two old persons) are happy because of their obedient children.' သားသမီး တွေ လိမ္မာလို့ လူကြီး နှစ်ယောက် စိတ်ချမ်းသာ ကြတယ်။ |NFP + 'son' + NFP + 'child' |

□ **àngwa** *n*: he/she alone, itself. သူတစ်ယောက်သာ၊ သူ့ ဖါသာ သူ။ *Àngwa d̀i daq̀i*. 'He came alone.' သူ တစ်ယောက်

ထဲ (အဖော်မပါ) လာတယ်။ *Ang wawa í lúngi*. 'It just happen itself.' သူ့ ဖါသာသူ ဖြစ်လာတယ်။ |3SG + 'only' |

àng₂ *part*: marker which occurs post verbally to mark probability, possibility of the V. ဖြစ်နိုင်ချေ ရှိခြင်းကို ညွှန်းတဲ့ ကြိယာ နောက်ဆက်။ *Àngí wáànge*. Or *Àngí wá vdue*. 'He will probably do it.' သူ လုပ်တာ ဖြစ်နိုင်တယ်။ *Àng dènila Yvnggung ỳvng v̀làng/vl vdue*. 'He will probably be in Yangon these days.' သူ အခုတလော ရန်ကုန်မှာ ရှိနေနိုင်တယ်။ = vdu

àng- *prf*: prefix to verbs, adjectives, numerals and nouns to form nouns or adverbs. ကြိယာ၊ ကြိယာ ဝိသေသနာ၊ နဲ့ အခြား နာမ်တွေ ရှေ့မှာ သုံးတဲ့ နာမ်ပြု စကားလုံး။ *Àngshv̀r l̀ong èlùvtǹø*. 'Bring the new one.' အသစ် တစ်ခုကို ယူလာပါ။ *Àngl̀í*. 'Old.' အဟောင်း။ *Àngsé nini t̀øme*. 'It takes about ten days.' ဆယ်ရက်ခန့် ကြာတယ်။ *Dú ǹø dú tiq̀v̀n, wel̀ong ǹø àngr̀ø tiq̀v̀n íe*. 'As for poison, du is one kind, a kind of root.' တူးလို့ ခေါ်တဲ့ အဆိပ်က သစ်မြစ်ကနေ ရတယ်။ *Àngj̀ong mvz̀vng*. 'Really (fish) won't go in.' အမှန် တစ်ကယ် အထဲ (ငါး) မဝင်ဘူး။ *Tiqgo shvt b̀óð k̀èní ǹø àngsé g̀óí r̀írá lé*. 'If one kills (a yak) ten people have to carry the meat.' (သာကင်) တစ်ကောင်ကို သတ်နိုင်ရင် လူပေါင်း ဆယ်ယောက်ကျော်က ထမ်းသယ် ရတယ်။

- ❑ **àngbøt** *n.*: old. အဟောင်း။ *Bèlaq àng-bøt dùng.* 'The old shirt.' အင်္ကျီအဟောင်း။ |NFP + 'old'|
- ❑ **àngche dvzáng** *n.*: woman's sarong, one big piece not sewn together, with strings at end. အဆင်မပါ။ ပြောင် ယက်လုပ်ထားတဲ့ ရဝမ် အမျိုးသမီးဝတ် လုံချည်။ *Àngche dvzángdùng gwá shyla dø dvse ràe.* 'Unstitched sarongs need to be stitched to wear.' လုံချည်ကို ဝတ်လို့ရအောင် ချုပ်ရမယ်။
- ❑ **àngchóng** *adv.*: really. အမှန်တကယ်၊ အမှန်စင်စစ်။ *Àngchóng lè!* 'I mean it!' အမှန် တကယ်ပါ။ *Àngchóng íe.* 'That's really true.' အမှန် တကယ် ဖြစ်တယ်။ = àngjónng
- ❑ **àngdál** *n.*: dull, foolish. နဲ့ အ တဲ့သူ၊ လူရှူး၊ လူမိုက်။ *Vsòng àngdál gò dì daqi.* 'A foolish person came.' လူ အ လာနေတယ်။ |NFP + 'fool'| = àngdé
- ❑ **àngdé** *n.*: dull, foolish. နဲ့ အ တဲ့သူ၊ လူရှူး၊ လူမိုက်။ *Wedø í nìgø, "àngdé éte", mvedø.* 'Even then (she) did not say to him "You shot the pot like that, you're an idiot".' အဲဒီလို လုပ်လိုက် ရင်လည်း ခင်ဗျားက နဲ့အ တာပဲလို့ သူ့ကို မပြောဘူး။ |NFP + 'dull'| = àngdál

- ❑ **àngdongku** *n.*: briefly, in short, concise, very few words, of short duration. အတိုချုပ်၊ အကျဉ်း ချုံး၊ တိုတိုတုတ်တုတ်၊ ကျစ်ကျစ် လစ်လစ်။ *Mvrìng vjìpèì svpòng àngdongku wàðe.* 'The village head man holds a meeting briefly.' ရွာသူကြီးက အစည်း အဝေးကို အကျဉ်းချုံး ကျင်းပတယ်။ |NFP + 'short' + 'manner'|
- ❑ **àngdvgvèng** *n.*: 1. branch. အကိုင်းအခက်၊ အခိုင် လိုက်။ *Wegùng shóng àngdvgvèng lònng èrshómò.* 'Cut the branch of that tree.' အဲဒီ အပင်ရဲ့ အကိုင်းကို ခုတ်ဖြတ် လိုက်ပါ။ 2. sub committee. ဌာနခွဲ၊ ကော်မတီ ခွဲ။ *Rvwàng tóng laqyà àngké gomidi taq àngdvgvèng 10 mvdìm vle wae.* 'It is said that there are over 10 sub-committees under the Rawang central cultural committee.' ရဝမ်ရိုးရာ ယဉ်ကျေးမှု ဗဟိုကော်မတီ အောက်မှာ ကော်မတီခွဲ ပေါင်းတစ်ဆယ်ကျော် ရှိတယ်။ |NFP + 'branch'|
- ❑ **ànggú** *n.*: male (animal). အဖို၊ အထီး။ *Wego ànggú gø gvzà dvrøqe.* 'That one, the male, attacks so much.' အဲဒီ အထီးကောင် တော်တော် ဆိုးတယ်။ |NFP + 'male'|
- ❑ **ànggú chvèng** *n.*: consonant letter. ဗျည်း အက္ခရာ။ *Rvwàng kàru taq ànggú*

kadýngchvng vle má? 'How many consonant letters are there in Rawang writing system? ရဝမ် စာပေ မှာ ဗျည်း အက္ခရာ ဘယ်နှစ်လုံး ရှိပါသလဲ။ *G, K, nvng Ng nò àngú chvngla íe.* 'G, K and Ng are consonant letters. က၊ ခ၊ င တွေက ဗျည်း အက္ခရာများ ဖြစ်တယ်။ | NFP + 'male' + CLF.chunks|

□ **àngké** *n*: 1. root of plant, thick root. အပင်ရဲ့ အမြစ်၊ သစ်ဥသစ်ဖု။ *Ným-bvn tòng àngké.* 'The root of the plant (flower).' ပန်းပင်ရဲ့ အမြစ်။ 2. root form in grammar. အဓိက ဇစ်မြစ် စကားလုံး။ 3. main, central. အဓိက၊ ဗဟို။ *Tónglaqyà àngké gomidi.* 'The central cultural committee.' ယဉ်ကျေးမှု ဗဟိုကော်မတီ။ |NFP + 'root'| 4. origin. မူလ ဇာစ်မြစ်။ *Yalòng mvshól àngké nò Mìwà móng kèní íe.* 'The origin of this story is from China.' ဒီ ပုံပြင်ရဲ့ မူလ ဇာစ်မြစ်ဟာ တရုတ် ပြည်က ဖြစ်တယ်။

□ **àngkéka** *n*: original language, source language. မူလ၊ မူရင်း ဘာသာ စကား။ *Shànshér legà àngkéka.* 'The original language of the Bible.' သမ္မကျမ်းစာ မူရင်း ဘာသာ စကား။ |NFP + 'root' + 'work'|

□ **àngkè** *n*: 1. solid, frozen. အခဲ၊ အစိုင်အခဲ။ *Tvwàn nò àngkè íe.* 'As for ice,

it is a solid.' ရေခဲ ဆိုတာ အစိုင် အခဲ ဖြစ်တယ်။ |NFP + 'solid'| 2. plentiful. ပေါကြွယ် ဝတယ်၊ အမြောက် အများ ဖြစ်တယ်။ *Jà àngkè vle.* 'There is plenty of gold.' ရွှေ အများကြီး ရှိတယ်။ *Nga àngkè wáapmì.* 'Plenty of fish were caught.' ငါးတွေ အများကြီး ဖမ်းမိ ထားတယ်။

□ **àngking** *num*: thousand. ထောင် ကဏန်း၊ တစ်ထောင်ခန့်။ *Vsvng àngking gò shvámòe.* 'Feed thousands of people.' လူ ထောင်ပေါင်း များစွာကို ကျွေးမွေးတယ်။ |NFP + 'thousand'|

□ **àngking àngmùn** *num*: many, multitude; numeral approximation. ထောင်သောင်း၊ အမြောက် အများ။ *Sìvng àngking àngmùn gò dì rái.* 'Many people, thousands of people, came.' လူ ထောင်သောင်း များစွာ လာတယ်။ |NFP + 'thousand' + NFP + 'ten thousand'|

□ **àngkup**, *n*: cover, shell. အကာ၊ အဖုံး။ *Lega àngkup.* 'The cover of a book.' (စာအုပ်) အဖုံး။ |NFP + 'cover'|

□ **àngkvtkvt** *n*: often. မကြာ မကြာ၊ မကြာခဏ။ *Àngkvtkvt èdìra.* 'Do come often.' မကြာ မကြာလာပါ။ |NFP + CLF.time + CLF.time|

□ **ànglí**, *n*: be old. အဟောင်း၊ အအို။ *Ròmnyng ànglí tiqségh.* 'Ten old

friends.' ငယ် သူငယ်ချင်း ဆယ်ယောက်။
Chòm ànglí yíng kení vsílshìe. '(They)
 are moving from an old house.' သူ
 တို့ အိမ်ဟောင်း ကနေ ပြောင်းသွား ကြတယ်။
 |NFP + 'old'| [It is not used for a
 person's age. လူ့အသက် အိုခြင်း အကျိုး
 မဝင်ပါ။] = àngshá, àngbøt

□ **ànglí₂** *n:* heartwood, duramen. သစ်
 သား အနှစ်ပိုင်း။ *Yatòng yíng shóng ànglí
 zíngshìe.* 'This tree contains heart-
 wood.' ဒီအပင်မှာ အနှစ် ရှိတယ်။ |NFP +
 'old'|

□ **àngmà** *n:* female. အမ။ *Àngmà go
 ètapmò.* 'Catch that female
 (animal).' အမ ကောင်ကို ဖမ်းလိုက်ပါ။ |
 NFP + 'female'|

□ **àngmà chvng** *n:* vowel letter. သရ
 အက္ခရာ။ *Rvwàng kàru taq àngmà
 shvngøtchvng vle.* 'There are seven
 vowels in the Rawang writing
 system.' ရဝမ် စာပေတွင် သရ အက္ခရာ ခု
 နှစ်လုံး ရှိတယ်။ |NFP + 'female' +
 CLF.chunks|

□ **àngmaq₂** *n:* rat's hole. ကြွက်တွင်း။
*Yàzàng yíng àngmaq/døtmaq
 washiapmì.* 'The rat has dug a hole
 around here.' ဒီနားမှာ ကြွက်တွေ
 တွင်းတူးထားတယ်။ = døtmaq, maq

□ **àngrv̀m àngr̀m** *quant:* group
 after group. တစ်သုတ်ပြီး တစ်သုတ်။
Kagoí àngr̀m àngr̀m gú:lòe. 'The
 hen has hatched chick after
 chicks.' ကြက်မကြီး တစ်သုတ်ပြီး တစ်
 သုတ် ပေါက်တယ်။

□ **àngsé** *num:* about ten (slightly
 more or less than ten). တစ်ဆယ်ခန့်
 (ခုကောင်လုံး)။ *Àngsé gò dì rái.* 'About
 ten people came.' ဆယ်ယောက်ခန့် လာ
 တယ်။ |NFP + 'ten'|

□ **àngsé àngyá** *quant:* many, hun-
 dreds of; numeral approximation.
 အမြောက် အများ၊ ဆယ်ချီ ရာချီ။ *Bóy sv̀ng
 àngsé àngyá die.* 'Hundreds of
 people go to the festival.' ပွဲကို လူ
 ပေါင်း ရာချီ သွားကြတယ်။ |NFP + 'ten' +
 NFP + 'hundred'|

□ **àngsèwv̀r ⇔ àngsówv̀r** *n:* you
 fool!, shit; expression used as
 curse word. လူရှူး၊ လူမိုက်။ *Àngsèwv̀r
 pè ayv̀ng èdìra.* 'You fool! come
 here.' လူမိုက် ဒီကို လာစမ်း။ |NFP +
 'child' + 'burn'| [Lit. 'One who
 burns own child']

□ **àngsiq** *n:* 1. the key fact or point of
 an argument. အဓိက သော့ချက်။ *Àng-
 siqrì wa shò:mòe.* '(He) is talking only
 key points.' အဓိက သော့ချက် တွေကိုသာ

B b

ba₁ ⇔ **vba** *n*: 1. earth, soil, dirt. မြေကြီး၊ မြေဆီ လွှာ။ *Badùng*. 'Inside the ground.' မြေကြီးတွင်း။ 2. flat area, plain, field (used in some place names). မြေပြန့် ဧရိယာ၊ လွင်ပြင်၊ ကွင်းပြင်။ *Gỳmdìba yíng Rvwàngrì vle*. 'The Rawang people live in Putao plain.' ပူတာအိုလွင်ပြင်မှာ ရဝမ် လူ မျိုးတွေ နေထိုင်ကြတယ်။ *Bòlóngba*. 'Soccer field.' ဘောလုံး ကွင်း။ = *dým*

☐ **baching** ⇔ **baking** *n*: reddish soil. မြေနီ၊ နွန်းမြေ။ |'soil' + 'red'|

☐ **badùng** *n*: cave, earth hole. မြေတွင်း၊ ဂူ။ |'soil' + 'hole'|

☐ **bahoq** *n*: rough soil. မြေဆီလွှာ မရှိ သော မြေမာ။ |'soil' + 'rough'|

☐ **bamùng** *n*: chalk. မြေဖြူ။ |'soil' + 'white'|

☐ **banaq** *n*: back soil. မြေနက်။ |'soil' + 'black'|

☐ **bano** *n*: peanut, ground bean. မြေပဲ။ *Tìtòng rvt, bano súnrì gvzà gvyaq ké bthà*. 'The peanut fields were destroyed by the flood.' ရေ ကြီးလို့

မြေပဲ ခင်းတွေ အများကြီး ပျက်စီးကုန်တယ်။ = *rvgaq no*

☐ **barvnòng** *n*: tar. ကတ္တရာ။ |'soil' + 'mixed'| = *gvtdiya*

☐ **basho** *n*: dry land. ကုန်းမြေ၊ ခြောက်သွေ့တဲ့ မြေနေရာ။ |'soil' + 'plain or chaff'|

☐ **bashú** ⇔ **vbashú** *n*: manure, fertilizer. သဘာဝ မြေဩဇာ၊ မြေဆီ။ *Ya-hýng rvmá nò bashú màvl*. 'This field doesn't have manure.' ဒီစိုက်ခင်းက မြေဩဇာ မရှိဘူး။ |'soil' + 'fat'|

ba₂ *vt*: step over. ခွကျော်တယ်။ *Sỳmré gthí bikchvng baè*. 'A child steps over the handbag.' ကလေးငယ်က လက်ကိုင် အိတ်ကို ခွကျော်ပြီး သွားတယ်။

bá₁ *vi*: enough. လုံလောက်တယ်။ *Ya dýngte nò 10 gth dpyvt báe*. 'This much is enough for 10 people.' ဒီလောက် ဆိုရင် ၁၀ ယောက်အတွက် လုံလောက်တယ်။ *Íwe shìni vzíng mybá lè*. 'But (the population) is not increasing enough.' Or '(The increase) is not enough!' ဒါပေမဲ့

(လူဦးရေ) တိုးတတ်နှုန်း နည်းပါးသေးတယ်။
= luq, rvm

bá₂ *vi*: exhaust, tire. မောတယ်၊ ပင်ပန်းတယ်။
<Jp.

bá₃ ⇔ **vbá** *vi*: bring along, be included. ပါဝင်တယ်၊ ပါလာတယ်။ *Vsìng p̀v̀ngwàsè g̀h̀ ỳm l̀ỳm d̀v̀p̀v̀t v̀m v̀sh̀h̀m b̀ong v̀b̀áe.* 'I brought three basketfuls of rice, which is enough to serve fifty people.' လူ အယောက် ငါးဆယ် စားဖို့ ဆန်သုံးပုံး ပါတယ်။ *Ngàsè Pong g̀h̀ v̀b̀áe.* 'I brought along my son Phong as well.' ကျွန်တော့် သား အဖုန်လည်း ပါလာတယ်။

bà *vi*: **1.** thin (of paper, cloth). (စာရွက်၊ စက္ကူ) ပါးတယ်။ *Yap̀v̀n m̀ès̀d̀ ǹø g̀v̀z̀à b̀àe.* 'This kind of paper is very thin.' ဒီလိုမျိုး စက္ကူက တော်တော် ပါးတယ်။ **2.** thin (as in not many strands) ပါးလွှာတယ်။ *Àng v̀nì b̀àe.* '(She) has thin hair.' ဆံပင် ပါးတယ်။ **3.** shallow. တိမ်တယ်။ *Tìwàng yazàng ǹø b̀àe.* 'This area of the river is shallow.' ရေချောင်း ဒီနားလေးကတော့ ရေတိမ်တယ်။ **4.** sparse. ကျဲတယ်။ *Nongmóng rvgaq ǹø vsìng g̀v̀z̀à b̀àe.* 'Nongmong township is sparsely populated.' နောင်မွန်း ဒေသမှာ လူ နေထိုင်မှု ကျဲတယ်။

□ **bábàsè** *adv*: very thin. ပါးပါးလေး။
Akv̀t wv̀nvpm̀à laqtunr̀ì ǹø b̀ábàsè íe.
'The clothes I bought this time are

very thin.' ဒီတစ်ခေါက် ဝယ်လိုက်တဲ့ အဝတ် အစားတွေက တော်တော် ပါးတယ်။
|'thin' + 'thin' + DIM|

badi *n*: **1.** party. ပါတီ။ *Badi bóy washìe.* '(They) are having a party.' ပါတီပွဲ ကျင်းပကြတယ်။ **2.** group. (လူ) အုပ်စု၊ အဖွဲ့။ *Àngmaq tiqbadi wáshìe.* 'They form one party.' သူတို့ တစ်ဖွဲ့ ဖွဲ့ကြတယ်။
<Eng. = mvdò

○ **bahoq** See the entry **ba**,

bakisì ⇔ **bakisòm** *n*: tomato. ခရမ်း ချဉ်သီး။ *Kvntì ỳng b̀akisì èzàngò.* 'Put a tomato into the gravy.' ဟင်းချို ရည် ထဲကို ခရမ်းချဉ်သီး ထည့်လိုက်ပါ။ <Jp. 'bahkrisi' =mupshí

bál *vi*: **1.** thirsty, crave. (ရေ) ဆာတယ်။ *Tì b̀ále.* 'Thirsty for water.' ရေ ဆာတယ်။ *Dvbál kéde.* 'Makes one thirsty.' ရေဆာစေတယ်။ **2.** long for, have desire, can't wait. တောင့်တတယ်။ *Nà s̀v̀ng v̀h̀om l̀ỳm g̀v̀z̀à b̀ále.* 'I long to see you.' ခင်ဗျားကို တွေ့ဖို့ တောင့်တတယ်။

bàl ⇔ **vbàl** *vi*: separate (of people). ခွဲခွာတယ်။ = vkang

baliq *n*: Pali, high register language. ပါဠိဘာသာ စကား၊ ရှေးဟောင်း စကား။ *M̀v̀ngr̀ung k̀à taq̀ø ǹø g̀h̀mwòy k̀à, b̀aliq k̀à, m̀vl̀ung íwe í rvt ǹø m̀ès̀ngdáǹh̀ng.* 'Because Mangrung language has more poetic

bang₁ *clf*: numerical classifier used in counting sections or large pieces. အပိုင်းအစ၊ အတုံးတွေကို ရေတွက်ရာမှာ သုံးတဲ့ နှမ်းခွဲ အမျိုး အစား။ *Àngbang àngbang gò dvbøpmámòde*. 'It can be also fermented as a cluster.' အပိုင်းလိုက်၊ အတုံးလိုက် လည်း အချဉ် တည်လို့ ရပါတယ်။

bang₂ *vi*: weak, feeble. အဆာ လွန်၍ အားချ ညံ့နုတယ်။ *Svrí bangì nò mvchá dvrshà*. 'We were over hungry and tired. အဆာ လွန်ပြီး အားချညံ့နုကြတယ်။

○ **báng** See the entry **bvng**

bàng ⇔ **vbàng** *locn*: right (as opposed to left). ညာ။ *Vbàng pà*. 'Right hand.' ညဘက်။ *Vbàng lap*. 'Right side.' ညာဘက်ခြမ်း။

bang mvnó *adv*: gentle, amiable. နူးညံ့ သိမ်မွေ့သော၊ ယဉ်ကျေး လိမ္မာသော။ *Vnvng nò bang mvnósè íe*. 'Anang is so gentle.' အနန်က နူးညံ့ သိမ်မွေ့တယ်။ <nó 'tame'

bàngday ⇔ **brvngday** *n*: rabbit, hare. ယုန်။ *Bangday tékaq nò mùngè*. 'Majority of rabbits have white colours.' ယုန်အများစုက အဖြူရောင် ဖြစ်ကြတယ်။ <Jp.

Bangduchan *pn*: Bangduchan; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

banglay *n*: sea, ocean. ပင်လယ်။ *Rvwang móng nò banglay nvng gvzà vsare*. 'Rawangland is far from the sea.' ရဝမ်

တို့ရဲ့ ဌာနေက ပင်လယ်နဲ့ အလွန် ဝေးကွာတယ်။ *Banglay tinúng mvdìm rapshàike*. 'While we are sailing on the sea.' ပင်လယ်မှာ လှေခပ်၊ ရွက်လှင့် သွားတုန်းက။ <Jp. =banglay tinúng

bangni *n*: ocean, sea. သမုဒ္ဒရာ။ *Bangni svng mvyvng dárò vsvng gvzà vle*. 'There are many who have never seen the ocean.' သမုဒ္ဒရာကို မမြင် ဖူးသေးတဲ့ သူတွေ များစွာရှိတယ်။။ <Jp.

Bàngnì *pn*: Bangni; mountain name. တောင် တစ်လုံးရဲ့ အမည်။ *"Bàngnì shìgùng" èi nò tiq shìgùng ele*. 'There was a mountain, we call (it) "Bangni mountain".' ပန်နီတောင်လို့ ကျွန်တော်တို့ ခေါ်တဲ့ တောင်တစ်တောင် ရှိတယ်။

Bangyang *pn*: Bangyang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုးအမည်။

bàngzà *n*: braids of hair. ကျစ်ဆံမိုး။ *Ninmang nò bàngzà zvtshì dántí wa zùng díe*. 'Ninmang braids her hair and goes to school.' နင်မာန် ကျစ်ဆံမိုး ကျစ်ပြီးမှ ကျောင်းသွားတယ်။

bàngzì *n*: shadow. အရိပ်။ *Vyáng rvwèi vsvng bàngzì nò gvzà dongè*. 'A man's shadow is short at noon.' မွန်းတည့်ချိန်မှာ လူ့အရိပ် တော်တော် တိုတောင်းတယ်။

bap ⇔ **vbap** *n*: giant monkey. မျောက်ကြီး။ *Rvshà bap*. 'The giant monkey. Or The

leader of the monkey.' မျောက်ကြီး၊ မျောက်နက်ကြီး။

baq naqkàng ⇔ vbap naqkàng

n: giant monkey; usually refers to the strongest and biggest monkey in the flock. မျောက်အုပ်မှာ အရွယ်အစား အကြီးဆုံး မျောက်ကို ရည်ညွှန်းတယ်။

baq₁ *vt*: carry on the back or shoulder. ပိုးတယ်၊ ထမ်းတယ်။ *Sìmré baqòe*. 'Carry a child on the back.' ကလေးကို ကျော ပိုးတယ်။ *Raqpù taq kam baqòe*. 'Carry firewood on the shoulder.' ပုခုံးနဲ့ ထမ်းတယ်။ = **zaq**

baq₂ *cl*: classifier for counting the times an action is performed. အခေါက်ရေ၊ အကြိမ် အရေ အတွက်ကို ရည်ညွှန်းတဲ့ နာမ်ခွဲအမျိုးအစား။ *Tiqsé baq*. 'Ten times.' ဆယ်ကြိမ်။ *Myitjínà svng vnúbaq dǝngdakngà*. 'So far, I have visited Myitkyina twice.' မြစ်ကြီးနားကို သွားတာ နှစ်ခေါက် ရှိပြီ။ = **poq**

baqnì baqsón *adv*: each and every time. အကြိမ် တိုင်း၊ အခါ တိုင်း။ *Bvdó dǐdaqì baqnì baqsón shø wa zaqe*. 'Each and every time we come to Putao it rains.' ပူတာအိုကို ကျွန်တော်တို့လာတဲ့ အခါတိုင်း မိုးရွာတယ်။

baqvr̀m *quant*: each and every time အခါ တိုင်း၊ အကြိမ် တိုင်း။ |CLF. times + each| = **baqsón**

baqsón *adv*: every time. အခါ တိုင်း၊ အကြိမ် တိုင်း။ |CLF.times + every| = **baqvr̀m**, **baqnì baqsón**

baq₃ *n*: wasted material; ground nut or mustard cake. မှန်ညှင်း (သို့) ပဲဖတ်၊ အခွံ။ *Mvngabaq*. 'Mustard ground cake.' မှန်ညှင်း ဖတ်။ <Jp. = **àngse**

baqbaq *onm* onomatopoeic adverb; used with the verb *svr̀shì* 'hungry'. မြည်သံစွဲကြိယာ ဝိသေသနာ လုံးလုံး၊ အလွန် အလွန်။ *Svr̀ nø baqbaq shùe*. 'We are desperately starving.' ထမင်း အလွန် အလွန် ဆာနေကြတယ်။

Baqing *pn*: Baing; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

Baqwún *pn*: Bawun; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

basinja *n*: passenger. ခရီးသည်။ *Basinja swèò rì taq èdì nìnø tvrà ỳng tiqyaq yøpme wae*. 'But if you go with public transportation one has to stop overnight on the way.' အများသုံး လိုင်းကား စီးပြီး သွားရင် လမ်းမှာ တစ်ည အိပ်ရတယ်။ <Eng.

bashà *n*: public, people. လူထု၊ ပြည်သူ လူထု။ *Shøshúpè svng bashà rǐ m̀pø b́òà*. 'The public don't respect the leader anymore.' ခေါင်းဆောင်ကြီးကို လူထုက မလေးစား ကြတော့ဘူး။

bat ⇔ **vbat** *n*: 1. age, generation. ဘဝ။
Ngà bat tiqsé nǝng dvgvp gvzà zàng yǝngà. 'I was sick when I was age ten.'
 ကျွန်တော် အသက် ဆယ်နှစ်မှာ တော်တော် ဖျား
 ခဲ့တယ်။ 2. era. ခေတ်။ *Vpèmaq bat nǝ
 dvshà yàngì.* 'My father and others
 lives were poor.' အဖေတို့ ခေတ်ကတော့
 ဆင်းရဲခဲ့တယ်။ 3. lifespan. သက်တမ်း။
Vsǝng bat nǝ àngdongsè íe. 'The span of
 a person's life is short.' လူ့ သက်တမ်းဟာ
 တခဏတာ ဖြစ်တယ်။ <Jp. 'brat' =byat

Baushán *pn*: Baushan; place name. နေရာ
 ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

Báy ⇔ **vBáy** *n*: name given to a child
 born with birth cord around the body.
 ချက်ကြီး ကိုယ်မှာ ရစ်ပတ်ပြီး မွေးလာတဲ့ ကလေး
 ကို ခေါ်တဲ့ အမည်။ <Daru dialect.
 =Gwédvng, Bé

Bàyhòem *pn*: Baiheum; Rawang surname.
 ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

bazó *n*: type of Rawang woman's sarong
 with thin white, red and black stripes.
 ရဝမ်ရိုးရာ အမျိုး သမီးဝတ် အဖြူ၊ အနီနဲ့ အနက်
 အစင်းကျား လုံချည် တစ်မျိုး။ *Bazó shvròem.*
 'Bazo sarong.' ဘာဇော ထဘီ။ =cházi

☐ **bazógàr** *n*: Rawang woman's
 sarong with wide stripes, usually
 white, red and black. ရဝမ် ရိုးရာ အမျိုး
 သမီးဝတ် အဖြူ၊ အနီနဲ့ အနက် အစင်းကြီး
 လုံချည်။ *Bazógàr ròemshì we chòmjomè.*

'A girl wearing barzo sarong.' ဘာ
 ဇော လုံချည် ဝတ်ဆင်ထားတဲ့ ပျိုလုံမေ။

☐ **bazózi** *n*: woman's sarong with
 narrow stripes, usually white and
 black. ရဝမ် ရိုးရာ အမျိုး သမီးဝတ် အဖြူနဲ့
 အနက် အစင်းသေး လုံချည်။

be₁ *clf*: classifier for foot (12 inches). ပေ
 (၁၂ လက်မ အတိုင်း အတာ)။ *Tiqsébe gwaq
 we tvrà.* 'A ten foot wide road.' ဆယ်ပေ
 ကျယ်ဝန်းတဲ့ လမ်း။ <Bur.

be₂ ⇔ **bé₃** *vi*: use up, finish, exhaust.
 ကုန်ဆုံးတယ်။ *Béámì.* 'Be gone or used
 up.' ကုန်သွားပြီ။ *Gǝmsùng gvzà bee.* 'It
 uses up a great sum of money.' ပိုက်ဆံ
 အများကြီး ကုန်တယ်။ *Vpungí ýmpà vǝgok
 dvbèòe.* 'Aphong can eat two tins of
 cooked rice.' အဖုန်က ဆန်နှစ်လုံးတောင် ကုန်
 အောင် စားနိုင်တယ်။ |With suffixes, -à, -ì,
 and -ò, it changes to high tone. |

bé₁ *n*: penny or cent. ပဲနီ။ *Sasvnrà nǝ
 gǝmsùng nǝ tiqbé gǝ màgvròmshìè.*
 "Missionaries do not contribute a
 penny." သာသနာပြု ဆရာ တွေတော့ တစ်ပြား
 တစ်ချပ်မှ မကူညီ ကြဘူး။ <Bur.

be₂ ⇔ **vbé** *n*: small genus of fruit-
 bearing vines. နွယ်ပင်က ရပြီး စားလို့ရတဲ့
 အခွံမာ အသီး တစ်မျိုး။ [Seed edible.
 Leaves as silk worm feed. အဆံ၊ အစေ့ကို
 စားလို့ရတယ်။ အရွက်ကိုတော့ ချည်ပိုးအစ

အဖြစ် ကျွေးတယ်။] Sci. *Hodgsonia macrocarpa*.

Bé ⇔ **vbé** *pn*: name given to a child born with birth cord around the body. ချက်ကြိုး ကိုယ်မှာ ရစ်ပတ်ပြီး မွေးလာတဲ့ ကလေးကို ခေါ်တဲ့ အမည်။ = Gwédvng in Matwang, Bá y in Daru.

☐ **Bézi** *pn*: Bezi; personal name. လူပုဂ္ဂိုလ် တစ်ဦးရဲ့ အမည်။

bè₁ ⇔ **vbè₁** *vt*: go wrong, miss taken. လွဲမှားတယ်။ *Híshvnam vbèðe*. 'Put on a wrong sandal.' ဖိန်ပဲ မှားစီးတယ်။ *Vs̀vng vbèng bóngà*. 'I missed the person.' ကျွန်တော် လူမှား သွားတယ်။

bè₂ ⇔ **vbè₂** *n*: oak (tree). သပိတ်ပင်။

bèkò *n*: type of spiky plant grown for fencing. ခြံ စည်းရိုးပင် တစ်မျိုး၏ အမည်။

Bèlá *pn*: Bela; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

beláng *n*: cliff bee. ကျောက် ကမ်းပါးတွင် တွေ့ရတဲ့ ပျား တစ်မျိုး။

Belangtuq *pn*: Belangthu; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

bèlaq *n*: general term for upper garment. အင်္ကျီ။ *Bèlaq múnglòng mèdèseapmò má*. 'Didn't you sew the white blouse?' အင်္ကျီ အဖြူ ချုပ်ပြီး သွားပြီလား။ *Shvròm bèlaq dvgwaðe*. 'Dressing up of the girl. (Lit. upper and lower garments).'

☐ **belaq dong** *n*: reefer shirt. ခါးတို အင်္ကျီ။ |'shirt' + 'short'|

☐ **bèlaq gvbà** *n*: jacket, long coat. ဂျာကင် အင်္ကျီ။ |'shirt' + 'big'|

☐ **bèlaq kòm** *n*: shirt button. အင်္ကျီကြယ်သီး။ *Belaq kòm tiqch̀vng vlúvpmì*. 'One of the buttons of the shirt is detached.' အင်္ကျီ ကြယ်သီး တစ်လုံး ပြုတ်သွားတယ်။ |'shirt' + 'close'|

☐ **bèlaq laqtun** *n*: clothing, garment. အဝတ် အစား။ *Bèlaq laqtun shvláwa ègwashì*. 'Put on your clothes properly.' အဝတ် အစား သပ်သပ် ရပ်ရပ် ဝတ်ဆင်ပါ။ |'shirt' + 'cloth'|

☐ **bèlaq wurdong** *n*: upper garment with short-sleeves and short waist. အင်္ကျီ လက်တို။ *Bèlaq wurdong dùng ègwashì*. 'Put on the short sleeves shirt.' အင်္ကျီ လက်တို ဝတ်သွားပါ။ |'shirt' + 'hand' + 'short'|

☐ **bèlaq yvnggúng** *n*: long coat. ကုတ်အင်္ကျီ အရှည်။ |'shirt' + 'long'|

☐ **shvròm bèlaq** *n*: clothing, garment. အဝတ် အစား။ |'sarong' + 'shirt'|

Belvng *pn*: Belang; river name. မြစ် တစ်စင်းရဲ့ အမည်။ *"Belvng" wa nò thò we tìwàng tiqwàng vle*. 'There is a river called "Belang". ဘေလန်လို့ ခေါ်တဲ့ မြစ်

တစ်စင်းရှိတယ်။

béni bébvp *n*: disorderly manner, mess. အစီ အစဉ် မကျ။ *Lèga béni bébvp vru dárà.* 'He has written in a disorderly manner.' အစီစဉ် မကျ လျှောက် ရေးထား တယ်။

béni mvni *quant*: endless. မကုန် မခန်း။ *Shòn lým mvshólrì nò béni mvnié.* 'There are never ending stories to tell.' ပြောပြ စရာ ပုံပြင်တွေ မကုန် မခန်း နိုင်အောင် ရှိတယ်။ |<be 'use up'.|

bènéng *n*: weevil grubs, usually found in palm plants. မင်းပေါင် တွေမှာ တွေ့ရတဲ့ ပိုး တစ်မျိုး။ *Vlé tòng bəpvmke bènéngri yíngshie.* 'The palm-worms are seen after a palm plant decays.' မင်းပေါင် ဆွေးမြည့်သွား ပြီးနောက် ဘေနှောင်း ပိုးကောင် တွေကို တွေ့ရလေ့ရှိတယ်။ [Very large and oily, can be eaten. It is dried up before eaten and also used as a traditional medicine for tongue problems. စားလို့ရတယ်။ အကောင်ကြီးပြီး အဆီများတယ်။ အခြောက်လှန်း၍ စားရတယ်။ လျှာ အပူကန်ခြင်းကို သက်သာစေတဲ့ ဆေးအဖြစ် လည်း စားသုံး လေ့ရှိတယ်။]

beq *vi*: dirty. ညစ်ပတ်တယ်။

☐ **beqbeq wa** *adv*: dirty. ညစ်တီး ညစ်ပတ်။

bér *vi*: cracked (of sound or voice) အသံ အက်တယ်။ *Wepè kà bére.* 'That man has cracked voice.' အဲဒီလူ အသံ အက်တယ်။

☐ **bèrbèr wa** *adv*: cracked of sound or voice. အသံအက်တယ်။

○ **bèrbèr wa** See the entry **bér**

bérùng *n*: bamboo bug; small worm that lives inside trees or bamboos. ဝါး၊ သစ်သား တွေကို ဖြတ်ဆီး စားသုံး တတ်တဲ့ သေးငယ်တဲ့ ပိုးကောင် တစ်မျိုး။ *Bérùng màvm gùng.* 'The log that the bamboo bug doesn't eat.' ဝါး၊ သစ် ပိုး မစားတဲ့ သစ်လုံး။ *Bérùngí gə laq màámò é wanə shèmánhəng.* 'Bless and say "let not bugs eat the bamboo." ' ခြ မစား ပါစေနဲ့လို့ ကောင်းချီး ပေးကြပါ။ [A small black insect that can fly that eats bamboo, like a termite eats wood, and so ruins a bamboo structure] = bídùng

bétùng *n*: type flower which has a cylinder shape. ကျည်တောက် ပုံစံရှိ ပန်းပွင့် တစ်မျိုး။

bi, *cl*: classifier for measuring grain, (eight 408g condensed milk tins). နို့ဆီဘူး ရှစ်လုံးပါ ပြည်ခွက်။ *Vmsit tiqbi.* 'One rice (eight 408g condensed milk tins) container.' ဆန် တစ်ပြည်။ <Bur.

bi, *n*: common syllable which occurs before with wind instruments. လေ မှုတ်

တူရိယ များရှေ့တွင် သုံးတဲ့ စကားလုံး။
[Possibly a Shan loanword.]

❑ **bilóm** *n*: flute (straw, tiny, vertical). ကောက်ရိုး ပလွေ။ *Bilóm mət sórí vbθ shvrvt ǹ̀ng die.* '(He) plays flute while going to harvest.' ကောက်ရိုး ပလွေ မှုတ်ရင်း ကောက်ရိတ် သွားတယ်။

❑ **biman** *n*: pitch pipe, flute (bamboo, long, horizontal or vertical). ဝါးပလွေ။ *Vshaq Dø nø biman mət jange.* 'Mr. Dee is expert in playing flute.' ဦးအဒီးက ဝါးပလွေ မှုတ်ရာမှာ အလွန် ကျွမ်းကျင်တယ်။

❑ **bishun** *n*: long flute (bamboo, vertical). (ဝါး) ပလွေ။

bí *vi*: stinging pain. စပ်ပြီး နာတယ်။ *Tywa dvr̥siq h̥imhim was̥é̃ dípra k̥èní gvzà bíe lé.* 'If you hit with tiny bamboo strips it is really painful.' ဝါးချောင်း သေးသေး လေးနဲ့ ရိုက်ရင် စပ်ပြီး နာတယ် နော်။

bì ⇔ **vbì** *num*: four, fourth. နံပါတ်လေး။ *Vbì ǹ̀ng wa ǹ̀ng.* 'The fourth year.' လေးနှစ် မြောက်။

❑ **bì górtong** ⇔ **vbì gúrtong** *n*: 1. square, rectangle. လေးတောင့်။ *Vbì górtong íwe.* 'Rectangular.' လေးတောင့် ဖြစ်တဲ့။ 2. four corners or directions. အရပ်လေး မျက်နှာ။ *Vs̀̀ngri vbì górtong k̥èní k̥òm rái.* 'People have gathered from everywhere

(Lit. four corners).' လူတွေ အရပ် လေးမျက်နှာ ကနေ ရောက်လာ ကြတယ်။
|'four' + 'corner'|

❑ **bisé** *num*: forty. လေးဆယ်။ |'four' + 'ten'|

❑ **bishaq** ⇔ **vbishaq** *n*: bass. သီချင်း ဆိုရာမှာ သီဆိုတဲ့ အနိမ့်သံ။ *Pongdó p̥èlai vbishaq mèkún daq̀ǹng.* 'You, the deacons, sing bass.' အသင်းတော် လူကြီးတွေ အနိမ့် (ဘေစ) အသံ သီဆိုကြပါ။
|'four' + 'voice'|

bíbí *onm* onomatopoeic adverb; used with the verbs *ship* 'beat' and *səp* 'suck'. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။ *ship*

❑ **bíbísəp** *vt*: forcibly suck. အားပါး တရ စုပ်တယ်။

❑ **bíbíship** *vt*: (beat or hit) forcibly. အားပါး တရ ရိုက်တယ်။ *Kà mvta rv̥t s̀̀m̥ré p̥è bíbíship vd̥̀r̥òe.* '(He) is beating the boy forcibly because of his disobedience.' စကား နားမထောင်လို့ ကလေးကို အားပါးတရ ရိုက်တယ်။

bidu *n*: cupboard, cabinet for pots or clothes. အိုးခွက်၊ ပန်းကန် ထည့်တဲ့ ဘီရို၊ ကြောင် အိမ်။ *Bidu àngsh̥vr̥ tiq̥ch̀̀ng.* 'One new cabinet.' ဗီရို အသစ် တစ်လုံး။ <Bur.

bìdùng *n*: bamboo bug; small worm that lives inside trees or bamboos. ဝါး၊ သစ်သား တွေကို ဖြတ်ဆီး စားသုံး တတ်တဲ့ သေးငယ်တဲ့ ပိုးကောင် တစ်မျိုး။ *Bìdùng màvm rv̥t̥̀*

dakngò nò chòm wà lým tvwa rómòe.
 '(They) discern the time insects will
 not eat bamboos while cutting
 (them).' ခြစားမည့် အချိန်ကို ရှောင်ကျဉ်ပြီး ဝါး
 ပင်တွေကို ခုတ်တယ်။ = *bérùng*

Biguk *pn:* Biguk; Rawang surname. ရဝမ်
 မိသားစု အမျိုး အမည်။

bik₁ *vt:* close, turn off (light). ပိတ်တယ်။
Býngkà bikngòe. '(I) close a door.'
 (ကျွန်တော်) တံခါး ပိတ်တယ်။ *Svmi bikngòe.*
 '(I) turn off the light.' (ကျွန်တော်)
 မီးခလုတ် ပိတ်တယ်။ <Bur. =sət, maq

bik₂ *n:* bag, luggage, suitcase. အိတ်၊ ခရီး
 ဆောင်အိတ်။ *Ngà bikchvng èlyng daqòé.*
 'Bring my luggage.' ကျွန်တော် ခရီးဆောင်
 အိတ်ကို ယူလာပါအံ့။ <Eng.

Bilanvm *pn:* Bilanam; Rawang surname.
 ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

bílòng *n:* shirt, garment. ရှပ် အင်္ကျီ။ [form
 for shirt used by people on lower part
 of river. မြစ် အောက်ပိုင်းမှာ နေထိုင်တဲ့ သူ
 တွေ သုံးတဲ့ အခေါ်အဝေါ်။] <Phangring
 dialect; possibly a loanword from
 Jingphaw 'palawng' =bèlaq, gwálým

○ **bilóm** See the entry **bi₂**

bim *n:* grape. စပျစ် (သီး)။ *Bimròng taq*
bimshí gvzà zìe. 'The vine bears a lot of
 grapes.' စပျစ် နွယ်ပင်မှာ စပျစ်သီး အများကြီး
 သီးတယ်။

□ **bimròng** *n:* vine. စပျစ်နွယ် (ပင်)။
 |'grapes' + 'vine'|

□ **bimti** *n:* grape juice. စပျစ် ရေ။
 |'vine' + 'water'|

○ **biman** See the entry **bi₂**

bine ⇔ **byine** *n:* State. ပြည်နယ်။ <Bur.

Bínjáy *pn:* Binkyai; river name. မြစ် တစ်
 စင်းရဲ့ အမည်။

biqsè *adv:* even tiny bit. တစိုးတစီမျှ။ *Biqsè*
gò myjò. 'Not true even a little bit.' တ
 စိုး တစီမျှ မမှန်ပါ။ |Exclusively used with
 negative verb phrases. အငြင်း ဝါကျနှင့်သာ
 သုံးတယ်။|

○ **bishun** See the entry **bi₂**

bo *vi:* explode. ပေါက်ကွဲတယ်။ *Bùm boe.*
 'Bomb explodes.' ဗုံး ပေါက်ကွဲတယ်။ <Jp.
 =de

bó *clf:* classifier for counting a group of
 people. လူ အုပ်စု၊ အဖွဲ့ ကို ရေတွက် ရာမှာ
 သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုး အစား။ *Yabòrì gò èzì*
daqshàé. 'Give to this group of people
 as well.' ဒီအုပ်စု ကိုလည်း ပေးကြပါအံ့။

bò ⇔ **bòbò** *adv:* hurry. မြန်မြန်။ *Bò èwáshì.*
 'Hurry up!' (Do it quickly) မြန်မြန် လုပ်ပါ။
 |Precedes the verb it modifies. It can
 be reduplicated for emphasis. |
 = watwat; tiqshaqí

boche *n:* horn (musical instrument).
 တံပိုး။ = dòdi

bojí *n.*: captain. ဗိုလ်ကြီး။ <Bur.

bok *clf.*: book. စာအုပ်။ *Lèga tiqbok.* 'One book.' စာအုပ် တစ်အုပ်။ *Mòngkà bok èlvngshì daqnòng.* 'Bring your Bible.' ကျမ်းစာအုပ် ယူလာကြပါ။ <Eng.

bòm *n.*: bomb. ဗုံး။ *Bòm laòe.* 'Drop bomb' ဗုံး ကြဲတယ်။ <Bur.

bónús *n.*: bonus. အပို ဆုကြေး ငွေ။ <Eng.

bong **1.** *n.*: bucket, pail. ပုံး။ *Bong taq tì kvpshìe.* 'Fetch water with a bucket.' ရေပုံးနဲ့ ရေခပ်တယ်။ **2.** *clf.*: classifier for counting or measuring numbers of bucket-full (of water or grain). ပုံးတွေကို ရေတွက် ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုး အစား။ *Vbò tiqbong.* 'One bucket of paddy rice.' ဆန် တစ်ပုံး။

bóng₁ *vi.*: unite with, get together with. ပေါင်းတယ်၊ အတူ စုပေါင်းတယ်။ *Vnvngmaqó nì mvbóngshàì nì.* 'Why not we join up with Anang and others.' အနန်တို့ နဲ့ အတူ ပေါင်းလုပ်ကြရအောင်လေ။ <Bur. =mvngú

bóng₂ *vi.*: stop (raining). (မိုး) ဆဲတယ်။ *Shò bóngámì.* 'It has stop raining.' မိုးဆဲပြီ။

bóng₃ ⇔ **vbóng** *vi.*: be the same, similar, look alike, resemble, match, suitable, agree, appropriate. တူတယ်၊ ဆင်တူတယ်၊ ကိုက်ညီမှု ရှိတယ်။ *Lypat zìdvng ǹvng màbóng.* 'Not match (not in tune with) the current times.' ခေတ် ကာလနဲ့ မကိုက်ညီတော့ပါ။ *Àngnínvm m̀vsh̀vm vbónge.*

'The (two) siblings have similar faces.' သူတို့ မောင်နှမ မျက်နှာပေါက်ချင်း ဆင်တူ ကြတယ်။

○ **bóng₄** See the entry **bùng**

bòng bvlóng *n.*: kind of long snake. မြေကြီး တစ်မျိုး။

bòngngv̀m *n.*: bird; quail. ငုံး (ငှက်)။ *S̀vm we bòngngv̀m l̀m.* 'Small quail eggs.' သေးငယ်တဲ့ ငုံးဥတွေ။ =pvv̀m, chiqỳm

bongsing bongring *adv.*: noisy, argy-bargy. ဆူဆူညံညံ။

bongsøp *adv.*: together. စုပေါင်း၊ အတူ တကွ။ *Bongsøp wàì.* 'Let's do it together.' အတူတကွ လုပ်ကြရအောင်။ =bungšøp

Bongshang *pn.*: Baungshang; place or Rawang surname. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်၊ (သို့) ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Boqnin *pn.*: Baunin; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

bor₁ *vi.*: come out of a place, like a spring, flow out, spring from. (ရေ) စီးထွက်တယ်။ *Welòng gò Rvmèd̀vmlòng gò Kwinzu kèní bore wà ráì.* '(People) said the river as well springs from Khwinzu mountain.' (သက်ကြီးတွေက) အဲဒီ မြစ်မကြီးက ခွင်ဇူ ကနေ စီးထွက် လာတယ် လို့ ပြောတယ်။ *Weỳvng kèní nò nongmaq tìwàng bor r̀vmø "Tvl̀vng s̀vng" èi nò vle.* 'And then from there there exists what we called "Thalang peak", from where

spring water comes from.' အဲဒီ ရေထွက် တဲ့ ဒေသမှာ ထလန်းတောင် ဆိုတာ ရှိတယ်။

bor₂ vi: to swarm. ဝိုင်း အုံတယ်။ *Shvmóit boròe.* 'Swarm of flies crowd together.' ယင် အုံတယ်။ [Particularly used with swarm of bees and ants. ပျား၊ ယင် ဝိုင်းအုံ တာကို ဆိုလိုတယ်။]

bórbór ⇔ bórbór adv: rough surface. မျက်နှာပြင် မချောမွတ်၊ ကြမ်းတမ်းသော၊ အဖု အထစ် ရှိသော။ *Àng ðvngkùng nò mvshaqí bórbór wa íe.* 'His back is rough due to skin disease. ယားနာ ကြောင့် သူ့ ကျောကုန်း ကြမ်းတမ်းတယ်။

bóy n: festival, celebration, convention, any getting together. ပွဲလမ်း သဘင်၊ အခမ်း အနား။ *Bóy mvnmrì loe.* 'The festival participants are going home.' ပွဲတက် ရောက်လာတဲ့ ဧည့်သည်တွေ ပြန်ကြ တယ်။ *Vmshv̄r bóy.* 'Welcoming new crop festival.' ကောက်သစ် စားပွဲ။ *Oqà wá bóy.* 'Thanks giving festival.' ကျေးဇူး တော် ချီးမွမ်းပွဲ။ [Older people pronounce it as bøy with low tone.] <Bur.

□ **bóy øp n:** manager or incharge of a feast. ပွဲအုပ်။ *Yabóy taq bóy øp nò Vdø wáshie.* 'Mr. Dee is the manager of this feast.' ဒီပွဲ၏ ပွဲအုပ်က ဦး အဒီး ဖြစ်တယ်။ <Bur.

bòy vt: misled by spirits. ဝိညာဉ်တွေက လှည့်စား ခေါ်ဆောင် သွားတယ်။ *Sángí bòyòe.* 'The bad spirit misled him.' ဝိညာဉ်တွေ က လှည့်စား ခေါ်ဆောင် သွားတယ်။

bø₁ clf: classifier for bushes and other plants. သစ်ပင်၊ အပင် တွေကို ရေတွက် ရမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုး အစား။ *Shøn tiqbø.* 'One grass plant.' မြက်တစ်ပင်။ = *təng*

bø₂ part: marker which occurs post verbally to mark a firsthand evidence. မျက်မြင် ကိုယ်တွေ့ ဖြစ်ပျက် ခဲ့တဲ့ အရာကို ညွှန်း တဲ့ ကြိယာ နောက်ဆက်။ *Àng di bøe.* 'He was going.' သူ သွားနေခဲ့တယ်။ *Èvmbø.* 'Just come and eat.' လာပြီး စားပါ။ *Àng yøpbø we yvng bōngà.* 'I saw he was sleeping.' သူ အိပ်နေတာကို ကျွန်တော် မြင်ခဲ့ တယ်။ [With suffixes, -à, -ì, and -ò, it changes to high tone.]

□ **bø₁ part:** alternative form of *bø*. ကြိယာ နောက်ဆက်။ *Tì kvp bōà.* '(He) has fetched water.' ရေ ခပ် ပြီးပြီ။

bø₂ ⇔ vbø n: unhusked rice, paddy rice. စပါး။ *Vbø katnøe.* 'Planting rice.' စပါး စိုက်ပျိုးတယ်။ *Dènóng nò vbø gvzà shvlae.* 'This year the rice plants grow well.' ဒီ နှစ် စပါး တော်တော် ကောင်းတယ်။

Bø ⇔ vBø pn: Beu; birth order name for the fourth born female. စတုတ္ထ မြောက် သမီးကို ခေါ်တဲ့ မွေးစဉ် အမည်။ = *Tì, Bú*

bò₁ *n*: snake. မြွေ။ *Bò àngpóng vle.* 'There is a bunch of snakes (there).' မြွေ အုပ်စုလိုက် ရှိတယ်။ |<PTB *s-brul. |

□ **bò mvshóng** *n*: green viper. မြွေစိမ်းတစ်မျိုး။ |'snake' + 'green'|

□ **bòdè** *n*: earthworm. တီကောင်။ *Nga mítým bòde dùshò.* 'Let's dig some earthworm for fishing.' ငါးမျှားဖို့ တီကောင် တူးရအောင်။

□ **bòdè shvrøt** *n*: grass lizard. ကင်းလိပ်ချော။ |'earthworm' + CAUS + 'rush'|

□ **bòkùng** *n*: snake; a type of snake that can fly. မြွေ တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။

□ **bònaq shvràng** *n*: green viper. မြွေစိမ်း။

□ **bònwe** *n*: snake; boa constrictor, python. စပါးကြီး မြွေ။

□ **bòrìn** *n*: dragon. နဂါး။ *"Nongmaqngàì bòrìngø gø shvtávrshà é" wani.,* 'When (they) said "we have killed the dragon"....,' ကျွန်တော်တို့ နဂါးကို သတ်လိုက်တယ် လို့ပြောတော့။ *Bòrìní vsìng shatnòke dvbé lí:ngà.* 'A dragon is killing people until they were almost all gone.' နဂါး သတ်လို့ လူတွေ ကုန်တော့မယ်။ |'snake' + '?'|

□ **bòrìn kàngshé** *n*: giant snake, dinosaur. မြွေကြီး တစ်မျိုး၊ ဒိုင်နိုဆော။ |'dragon' + 'crocodile'|

□ **bòrìn koqkým** *n*: dragon king (the god of rain). နဂါးမင်း။ |'dragon' + 'king'|

□ **bòshøq** *n*: nest of a snake မြွေအသိုက်။ |'snake' + 'nest'|

□ **bòshv̄r** *n*: kind of snake. မြွေ တစ်မျိုး။

□ **bòté** *n*: snake; viper. မြွေပွေး။

□ **bòtòm** *n*: Russell viper. အကောင်သေး၊ တိုပြီး အဆိပ် ပြင်းတဲ့ မြွေ တစ်မျိုး။

□ **bòtut** *n*: kind of snake. မြွေတစ်မျိုး။

□ **bòzèr** *n*: cobra. မြွေဟောက်။

□ **bòzòng** *n*: common rat snake. လင်းမြွေ။ = *chòmking roq*

bò₂ *vi*: irritating to ear. နား ငြီးတယ်။ *Vnà bòrae lé, welòng getset èbiknòng.* 'Irritating to ears, turn that cassette player off.' နား ပူတယ်။ အဲဒီ ကက်ဆက်ကို ပိတ်လိုက်ပါ။ = *dò*

□ **bòbòwa** *adv*: be tired of hearing something repeatedly. နား ငြီးတယ်။ နား ကြား ပျင်းကပ်တယ်။ *Bòbòwa mère-ngà nong.* 'Don't bother me any-more with your talking.' နားကြား ပျင်းကပ်အောင် ခဏခဏ လာ မပြောနဲ့။

bòbò lòm *adv*: warm. နွေးနွေးလေး၊ နွေးနွေးထွေးထွေး။

bòbòwa ⇔ **bòbòwa** *vi*: queasy feeling, stomach disorder. ဝမ်း မအီ မလည် ဖြစ်တယ်။ *Pvwá bòbòwa zae.* 'He has

stomach disorder.' သူ ဝမ်း မအီ မလည် ဖြစ်တယ်။

○ **bòd̀vngwa** See the entry **búd̀vngwa**

bøm₁ *vt.* squat, crouch, incubate. ဝပ် တယ်။ *Weyvng èbøm nø èmáshìdaé.* 'You crouch there and hide (yourself).' အဲဒီ မှာ ဝပ်ပြီး ပုန်းနေပါ နော်။ *Kàmà gróí bømápmà.* 'The hen has started hatching.' ကြက်မ ကြီးက ဥတွေ စဝပ်ပြီ။

bøm₂ *clf.* numerical classifier used in counting portions or piles of things. စုပုံထားတဲ့ အရာ တွေကို ရေတွက် ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုး အစား။ *Zishùl tiqbøm.* 'One pile of sand' သဲ တစ်ပုံ။

bøn *vi.* grumble, grouse, talkative. ငြီးတွား တယ်။ စကား များတယ်။ *Symaré tiqmaq nø gvzà bøne.* 'Some women are talkative.' အမျိုးသမီး အချို့ တော်တော် စကား များကြ တယ်။ *Wepè za nø kà d̀vbønkéðe.* 'He became so talkative due to his sickness.' သူ အဖျားတတ်ပြီး စကား လျှောက် ပြောတယ်။

bøn *vi.* 1. capable. တတ်နိုင်တယ်။ *Wegø nø bønè.* 'That person is capable.' သူ့မှာ အစွမ်း အစ ရှိတယ်။ 2. happen. ဖြစ်ပျက် တယ်။ ဖြစ်ပေါ်တယ်။ *Weryp yvng b̀anchvt b̀ønápmì.* 'A problem happened in that family.' အဲဒီ မိသားစုမှာ ပြဿနာ ဖြစ်ခဲ့တယ်။ *B̀ønbung.* 'Begin to happen.' ဖြစ်ပေါ်မှု။

b̀ønbǹøn *adv.* mixture of many small things. ပွေလီ ရှုပ်ပွ၊ တိုလီ မိုလီ။ *Vnvnng nø b̀ønbǹøn wasèrì gvzà vdáe.* 'Anang has many collections of small things.' အနန် ဆီမှာ တိုလီ မိုလီလေးတွေ အများကြီး ရှိတယ်။

□ **b̀ønbǹøn vlú** *adv.* tattered, torn, battered, unpresentable. စုတ်စုတ် ပြတ်ပြတ်။ *Darì nø b̀ønbǹøn vlú wa gwashì ỳvngshà.* 'In the olden days, we only wear torn clothes.' ရှေးတုန်း က စုတ်စုတ်ပြတ်ပြတ် အဝတ်အစားများကို သာ ဝတ်ဆင်ခဲ့ကြတယ်။ = **hánhán vlú**

b̀ønlu *vi.* trouble, bothersome. ဒုက္ခ ပေး တယ်။ *Kàng b̀ønluè.* 'Then a tiger was troubling (people).' ကျားက လူတွေကို ဒုက္ခ ပေးတယ်။ <Jp. = **réshà**

b̀ønni b̀ønsang *n.* chaotic, disorderly, messy. တိုလီ မိုလီ၊ သေးသေး သောသော။ *B̀ønniq b̀ønsang íe.* 'It's a mess.' ပွေလီ ရှုပ်ပွတယ်။

b̀øng *n.* classifier for counting numbers of sections, portions. အပိုင်း၊အပိုင်းအစ တွေကို ရေတွက်ရာမှာသုံးတဲ့ နာမ်ခွဲအမျိုး အစား။ *Vlélòng nø wedø àngb̀øng àngb̀øng àngzanzan íámí í.* 'Now, Ale (stump) is (cut) into many sections, isn't it?' မင်းပေါပင်က အဲဒီလို အပိုင်းအပိုင်း ဖြစ်သွားပြီ။ *Sh̀øng vsh̀ømb̀øng.* 'Three sections of wood.' သစ် အပိုင်း သုံးပိုင်း။

bhng *clf*: section, region. အပိုင်း အစ (သို့) နယ်ပယ်။ *Ngái abhng bakngò lé.* 'I will carry this side.' ကျွန်တော် ဒီဖက်ပိုင်း ကနေ မ မယ်နေနီ။ *Agóla nò Myrù bhng kèní íe.* 'These people are from the land of Maru.' ဒီလူတွေ ကတော့ မရူဒေသမှ ဖြစ်တယ်။

bhng₁ ⇔ **bring** *n*: name. နာမည်။ *Bhng nò shvlá wa rvsngshiràe.* 'It is important to choose a good name.' နာမည် ကောင်းကောင်း ရွေးချယ်ရမယ်။ = ming, mng

□ **bhng te** *vi*: popular. ကျော်ကြားတယ်။ နာမည် ကြီးတယ်။ *Dènila Gúrýá zvtgáři bhng tee.* 'Nowadays, Korean movies are popular.' အခုတစ်လော ကိုးရီးယား ဇာတ်လမ်းတွေ နာမည် ကြီးတယ်။ |'name' + 'big'|

□ **bhng tó** *vt*: give or pick a name. အမည် တပ်တယ်။ အမည် ပေးတယ်။ *Bhng tóðe.* 'Give a name.' Or 'Pick a name.' ကင်ပွန်း တပ်တယ်။ နာမည် ရွေး ပေးတယ်။ *Bhng ètópshà má.* 'Have you given (the baby) a name?' နာမည် ကင်ပွန်း တပ်ပြီးပြီလား။ |'name' + 'pick'|

□ **bhng zýng** *vt*: enroll. အမည် စရင်း သွင်းတယ်။ *Mòngkà zùng tiqýng bhng zýngshèngvpmà.* 'I have already enrolled in one of the Bible

schools.' ကျမ်းစာကျောင်း တစ်ခုမှာ အမည် စရင်း သွင်းထားတယ်။ |'name' + 'put in'|

bhng₂ *vt*: boil leaves or vegetables (with a little bit of water). ဟင်းသီး ဟင်းရွက် တွေကို ရေ အနည်းငယ်နဲ့ ပြုတ်တယ်။ ကြိုင်း တယ်။ *Vyúngghà èbhngò!* 'Boil the vegetable!' ဟင်းရွက်ကို ပြုတ်ပါ။ [Not used with boiling meat. အသား ပြုတ်ရာတွင် မ သုံးပါ။]

Bhngdu *pn*: Beungdu; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

○ **bhngkà** See the entry **bvngkà**

bhngkàng *n*: grub worm which is found in cow dung and also decayed wood. နွားချေးနဲ့ သစ်ဆွေး တွေမှာ တွေ့ရ တတ်တဲ့ ပိုး တစ်မျိုး။ = **bvngkàng**

○ **bonya** See the entry **bvnya**

bøp *vi*: 1. rot. ပုပ်တယ်။ *Ayng ka tiqgo bøpmapmì.* 'Here, a chicken got rotten.' ဒီနေရာမှာ ကြက် တစ်ကောင် ပုပ်နေ တယ်။ 2. ferment (of meat, beans). အချဉ် တည်တယ်။ အပုပ် ခံတယ်။ *Nosi dvbøpmdè.* 'Ferment soy bean.' ပဲပုပ် အပုပ်ခံတယ်။ *Mvnga mvsat dvbøp dvrshà.* 'We have fermented mustard leaves (like Korean Kimchi).' မုန့်ညှင်းချဉ် တည် ထားတယ်။

bøq ⇔ **buq₄** *vi*: 1. bend. ကွေး ညွန့်တယ်။ *Tvwa gùng bøqe.* 'The bamboo bends.'

ဝါးပင် ကွေ့ ညွန့်နေတယ်။ 2. *tame, accustomed to, used to.* ယဉ်ပါးတယ်၊ နွားတွေ ခိုင်းဖို့ လေ့ကျင့်ပြီးသား ဖြစ်တယ်။ [For some dialects it means 'cooked rice'. တစ်ချို့ ဒေသီယစကားတွင် ထမင်းကို ခေါ်တယ်။]

bøqbøqwa *adv:* sound (asleep). နှစ်နှစ်ခြိုက်ခြိုက် (အိပ်စက်)တယ်။ *Bøqbøqwa yøp-me.* 'Sound asleep.' နှစ်နှစ်ခြိုက်ခြိုက် အိပ်တယ်။ [Exclusively use with the verb 'sleep'.]

bøt₁ *vi:* old, used. ဟောင်းတယ်။ *Bèlaq dvbøt bøà.* 'The shirt is now wore out.' အင်္ကျီဟောင်းသွားပြီ။ *Dvnggúng bøt.* 'An old bag.' လွယ်အိတ် ဟောင်း။ [Usually used with non-living things. သက်မဲ့တွေဟောင်းအိုခြင်းမှာသာ သုံးတယ်။]

bøt₂ ⇔ **vbøt** *n:* cowitch or cowhage (fruit). ခွေးလေးယားသီး။ *Sci. Mucuna Pruriens.*

bøtbøt vshù *adv:* leaking from various holes. ဒလဟော ထွက်ကျတယ်။ *Bùrì dùng mvme jaq rvt bøtbøt vshùe.* 'The sake has many holes, therefore, it leaks from many places.' ဂုံနီအိတ်က ပေါက်နေလို့ ဒလဟော ထွက်ကျတယ်။

bøté shvt *n:* kind of tiny flies. ယင်ကောင်အသေး တစ်မျိုး။ = *shvmòsøt*

brimbrim *adv:* (shin) brightly, sparkly. လင်းလက် တောက်ပ။ *Sháng kurbùchvng brimbrim shóre.* 'The morning star shines brightly.' မိုးသောက် ကြယ် လင်းလက် တောက်ပတယ်။

○ **bring** See the entry **bøng**,

Bú ⇔ **vBú** *pn:* Bu; birth order name for the fourth born female. စထုတ္တ မြောက်သမီးကို ခေါ်တဲ့ မွေးစဉ် အမည်။ = **Bó, Tì, Nøn, Nun**

bù₁ *n:* walnut. သစ်ကြားသီး။ *Vbùtøng.* 'Walnut tree.' သစ်ကြားပင်။ *Tvñ tiqvèñ nø bùsvprì røðe.* 'Another kind is that (they) poison (fish) with walnut leaves.' နောက် တစ်မျိုးကတော့ သစ်ကြားပင်အရွက်ကို ထောင်းပြီး တော့လှည့် ငါးအဆိပ် ခပ်နိုင်တယ်။

□ **bùshvyøm** *n:* type of almond. ဗာဒံသီးနဲ့ ဆင်တူ အရသာ ရှိတဲ့ အသီး တစ်မျိုး။ |'walnut' + 'peach'|

bù₂ *vi:* abundant, multiply. ပွားတယ်၊ တာရှည် ခံတယ်။ *Mví nìnø bé gø bé lým íwe mvbe dø Gvray Gvsvngí dvbúa yàngà we íe walòng shá lúnshìe.* 'If not the case, it should have run out, (but) we can understand/know that it is the case that God has multiply (them).' မဟုတ်ရင် ကုန်ဆုံးဖို့ပဲ ဒါပေမဲ့ ဘုရားသခင်က တိုးပွားစေလိုတဲ့ အကြောင်းကို နားလည်ရတယ်။

=vbup

bù₃ ⇔ **vbù** *vt.*: kiss. နမ်းတယ်။ *Svma lvngà vbùkee.* 'Girl and boy kiss each other.'
ယောက်ျားနဲ့ မိန်းမ ဖက် နမ်းကြတယ်။

bùbùwa *adv.*: chubby. ဝဝကစ်ကစ်။ *Vpung nø bùbùwasè tee.* 'Aphung is chubby.' အဖုန် ကတော့ ဝဝ ကစ်ကစ်လေး ထွားတယ်။

búdvngwa ⇔ **bòdvngwa** *adv.*: medium pain, bearable pain. ပူစပ်စပ် နာကျင်တယ်။

bukdaq *n.*: Buddhism. ဗုဒ္ဓ၊ ဗုဒ္ဓဘာသာ တရား။
Bukdaq sng noqshie. '(He) practices Buddhism.' ဗုဒ္ဓ ဘာသာ တရားကို သက်ဝင်ယုံကြည်တယ်။ <Bur.

búm *vi.*: to grow fat, swell. ဝဖွိုး လာတယ်။
Góng búmshie. '(He) is becoming fat.' သူ ကိုယ်ခန္ဓာ ဝဖွိုးလာတယ်။

bùm₁ ⇔ **bòm** *n.*: mountain. တောင်တန်း။
Lóngkvt kvtnaò tiqlvbán bùm durí Engvlik durí lè. 'For about a week the English administrator for mountain region erected a stone pillar for him.' အင်္ဂလိပ် အရာရှိ၊ တောင်အုပ်တွေက ရက် သတ္တပတ် (လောက် သွားပြီး) ကျောက်တိုင် စိုက်ထူပေးခဲ့တယ်။ <Jp.

bùm₂ *n.*: bomb. ဗုံး။ <Bur. =bòm

bùm₃ *vi.*: worry, anxious. ပူပန်တယ်။ |
Usually occurs with *nøt*, as *nøt bùm*.|

bumbumwa *adv.*: tender soft. ပျော့အိအိ။
Hílòng bumbumwa gýngapmì. 'His leg has swollen.' သူ ခြေထောက် ရောင် ကိုင်းနေ

ပြီ။

bun ⇔ **vbun** *vt.*: hold in arms, lift, carry. ပွေ့ချီတယ်။ *Svmrésè tiqgò vbundè.* '(I) am holding up a child.' ကျွန်တော် ကလေး တစ်ယောက်ကို ပွေ့ချီနေတယ်။

Bunvm *pn.*: Bunam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

bùnzu *vt.*: to fish with earthworms chained with bamboo strips and used it as fish bait. ဝါးနှိုးမှာ တီကောင်တွေ အလိုမဲ့ လိုက် သိပြီး ဖမ်းတဲ့ ငါးအစာ။ *Darí dvgyv nø bùnzuò nø nga tpyàngà.* 'In the past people fished using earthworms string/chained.' ရှေးတုန်း ကတော့ တီကောင် လိပ်တွေနဲ့ ငါး ဖမ်းခဲ့ကြတယ်။

bung₁ *vi.*: 1. appear. ထွက်ပေါ်တယ်၊ ပေါ်ပေါက်တယ်။ *We mvring kèní shaqré gàmzò tiqpe bunge.* 'A powerful leader emerge from that village.' အဲဒီရွာကနေ ခေါင်းဆောင်ကောင်း တစ်ယောက် ပေါ်ပေါက် လာတယ်။ 2. emerge, come out of nothing. ထွက်ပေါ်လာတယ်။ *Rvgaq kèní bung lúngí.* 'It came out from mud.' မြေကြီး ထဲကနေ ထွက်ပေါ် လာတယ်။

bung₂ *vt.*: put heap. မှိုမောက်တယ်။ *Vmpà àng sng wa bungade.* '(They) put heap of rice for him.' သူ့ကိုပဲ ထမင်း မှိုမောက်အောင် ထည့်ပေးတယ်။

búng *vi.*: 1. leave, go away. ထွက်ခွာတယ်။ *Svrpè nvpni búnge.* 'The teacher will

leave tomorrow.' ဆရာကြီး မနက်ဖြန် ထွက်မယ်။ 2. get up, stand up. မတ်တပ် ထတယ်။ *Nàní lvnghà ebúngshì!* 'You two stand up.' ခင်ဗျားတို့ နှစ်ယောက် မတ်တပ်ရပ်ပါ။

bùng ⇔ **bóng₄** *vt:* steam (food). (အစားအစာ) ပေါင်းတယ်။ *Zì bù:ngòè.* 'Steam herbs.' (to use as vitamins or a traditional medicine to cure a particular illness.) ဆေး ပေါင်းတယ်။

bunglut *n:* mound, rise land. ကမူ။ *Noqngòem chòem nò bunglut gùng yíng wà yàngà.* 'The church had been built on rise land or mound.' ဘုရား ရှိခိုးကျောင်းကို ကမူပေါ်တွင် တည်ဆောက်ထားခဲ့တယ်။

Bungsa *pn:* Bungsa; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Bungsvng *pn:* Bungsang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

bup ⇔ **vbup** *vt:* kiss, embrace, hug. နမ်းတယ်၊ ဖက်တယ်။ *Vbup kee.* 'To kiss each other.' တစ်ယောက်နဲ့ တစ်ယောက် ဖက်နမ်းကြတယ်။ *Vnvnng, vmè yíngò bupshìè.* 'Anang was hugged by Mum.' အမေက အနန်ကို ပွေ့ဖက်တယ်။ = **vbù**

buq₁ *n:* cave. လှိုက်ခေါင်း။ *Lóngbuq.* 'Rock-cave.' ဥမင် လှိုက်ခေါင်း။ [It usually occurs together with *lóng* 'rock'.]

buq₂ *vi:* torn. ပြဲတယ်။ = **de**

buq₃ ⇔ **vbuq** *vt:* strike. ထုထောင်းတယ်၊ ပေါက်တယ်။ *Kúngmaí vbuqòè.* 'Dig up with a hoe.' ပေါက်ပြားနဲ့ ပေါက်တယ်။

○ **buq₄** See the entry **bòq**

but ⇔ **but dvshi** *vi:* be puffy, baggy. ပွတက်တယ်။ *nvgwà nong taq vbut lúngì.* 'The milk pot got boil and swollen.' နွားနို့အိုး ဆူတက်လာပြီ။

Bùzì *pn:* Buzi; a mountain name. တောင်တစ်လုံးရဲ့ အမည်။

Bvchvng *pn:* Bachang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုးအမည်။

Bvdó *n:* Putao; place name. ပူတာအို မြို့၊ နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။ *Mvjínà kení Bvdó sùng nùmbòngli ku wa dí shvlae.* 'It is only possible to reach Putao by flight from Myitkyina.' မြစ်ကြီးနား ကနေ ပူတာအို မြို့ကို လေယာဉ် ခရီးနဲ့ပဲ သွားလို့ရတယ်။

bvdú *kin:* nephew, niece. တူ၊ တူမ။ *Ngà bvdú Nvnng.* 'My niece, Anang.' ကျွန်တော့် တူမ အနန်။ [a male person's sibling brothers' son or daughter; a female person's sibling sisters' son or daughter. မိမိ (ကျား) ညီ၊ အစ်ကိုရဲ့ သား၊ သမီး (သို့) မိမိ (မ) ညီမ၊ အစ်မရဲ့ သား၊ သမီး။] = **mvdú**

bvdvng *n:* kind of bird. ငှက် တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။ [It is found in high mountains; slightly larger than *nùngré.*]

bvk *onm* onomatopoeic adverb; stop someone from talking, shut someone up (unpleasant word). တခု တစ်ယောက် စကားပြော နေစဉ် ပက်ကနဲ နှုတ်လှန် ပြောတယ်။
Kà bvkbvkwa shòne. 'Speak rudely.' စကားကို ပက်ကနဲ ပြောတယ်။

bvl *vi*: spicy (like Sichwan pepper) taste. ငရုတ်ကောင်း စပ်သလို မျိုး အရသာ။ *Ka we, kí we bvl we, zomwàng vyúing kvnyvngri.* 'Various kinds of vegetable from the forest which are bitter, sweet, and spicy or astringent.' တောမှ ရရှိတဲ့ ခါး၊ ချို၊ စပ်တဲ့ ဟင်းသီး ဟင်းရွက်တွေ။ *Shìgùng móng vzvp nò gvzà bvlè.* 'Pepper from the mountains are very spicy.' တောင်ပေါ် ဒေသထွက် ငရုတ်ကောင်းက တော်တော် စပ်ရှိန်း တယ်။

bvlang *adv*: frolic. မြူးတူး ပျော်ရွှင်စွာ။ *Sasèrìl bvlang lỳme.* 'Birds are frolickingly dancing.' ငှက်တွေ မြူးတူး ကခုန်ကြတယ်။

bvlaza *n*: plaza. ပလာဇာ။ *Bvlaza sèng vseámì.* 'Let's go to the plaza.' ပလာဇာ ကို သွားလည် ရအောင်။ <Eng.

bvlè *vi*: be talkative, gossip, babble. စပ်စု တယ်၊ အတင်း အဖျင်း ပြောတယ်။ *Kà bvlè lònq nò màshvla.* 'It is not good to be talkative.' စပ်စုတာ၊ စကား များတာက မ ကောင်းပါ။ [It is usually used together with *kà* 'word'.]

bvletpóng *n*: platform. ပလက်ဖောင်း၊ စင်္ကြံ။
Bvletpóng dvsòp ràe. 'The platform needs to be fixed.' ပလက်ဖောင်း ပြုပြင်ဖို့ လို တယ်။ <Eng. 'platform'

○ **bvlín** See the entry **bvlóng**

bvlò *vi*: rough or uneven surface. မျက်နှာ ပြင် ကြမ်းတမ်းတယ်၊ မညီမညာ ဖြစ်တယ်။

□ **bvlo bvlò** *adv*: rough. လိမ်လိမ် ကောက် ကောက်။

bvløng *n*: insect, worm, silkworm. ပိုးမွှား။
Bvløng tiqgo. 'One insect.' ပိုးမွှား တစ် ကောင်။

□ **bvløng bvlang** *n*: generic name for worm or insect. ပိုးမွှားများ။

□ **bvløngyì laqtun** *n*: silk fabric. ပိုး ချည်သား အထည်။ *Bvløng yì laqtun nò shóre.* 'Silk fabric is shiny.' ပိုးထည်က တောက်ပတယ်။ |'worm' + 'thread' + 'cloth'|

bvløng ⇔ **bvlín** 1. *n*: bottle. ပုလင်း။
Bvløng taq tì ézángò. 'Pour water into the bottle.' ပုလင်းကို ရေဖြည့်ပါ။ <Bur. 2. *clf*: classifier for counting numbers of bottles. ပုလင်း အရေအတွက် တွေကို ရေတွက် ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုး အစား။ *Nò tiqbvlin.* 'One bottle of liquor.' အရက် တစ်ပုလင်း။ <Bur.

bvløngshor *n*: caterpillar with poisonous hair. ခူးယားကောင်။ |'worm' +

'blaze'|

bvløp *vi ~ vt:* fold. ခေါက်တယ်၊ ချိုးတယ်။
Laqtun dūng bvløpme. 'The blanket is folded.' စောင် ခေါက်လျက် ရှိနေတယ်။ *Bèlaq dūng bèløpme.* 'Fold the shirt.' အင်္ကျီကို ခေါက်လိုက်ပါ။

bvlsì *n:* dirt. ဖုန်၊ အမှုက် အစ အန။ *Nèyíng bvlsì gòngámì.* 'Dirt entered into eyes.' မျယ်လုံးထဲ ဖုန် ဝင်သွားတယ်။ = **dvtòl**

bvlú *vi:* protuberant. ပြူးထွက်တယ်။ ရောင်မို့တယ်။

☐ **bvlu bvlú** *adv:* protuberance. ပြူးထွက်သော။

bvn *vt:* wear (on ear). (နားမှာ) ဆွဲတယ်၊ ပန်တယ်။ *Shé nashø bvnshìe.* 'She wears gold earrings.' ရွှေနက်ပ် ဆွဲထားတယ်။ *Nvmbvn bvnshìe.* '(She) is putting a flower (on her head).' ပန်း ပန်တယ်။

bv̀n *vi:* migrate. ရွှေ့ပြောင်းတယ်။ *Vs̀ngri shìgùng m̀ng kení b̀n daqì.* 'People migrated down from the mountains.' လူတွေ တောင်ပေါ် ဒေသကနေ ပြောင်းရွှေ့လာကြတယ်။

bv̀ndà *n:* cane ring which is put around calf. ခြေသလုံး ထိပ်တွင် စွပ်တဲ့ ဆေးကြိမ်ကွင်း။ *Ǹngzi bv̀ndarì nø ǹmya à̀gpǹpǹv̀n íaòe.* 'Nangzi has many colourful cane rings.' နန်ဒီ ကြိမ်ကွင်းတွေက အရောင်းသွေးစုံလင်လှတယ်။

b̀v̀ndvn *n:* bow. လေး။ *B̀v̀ndv̀ní sa wapm̀òe.* '(He) shoots the bird with bow.' လေးနဲ့ ငှက်တစ်ကောင်ကို ပစ်တယ်။

b̀v̀njú ⇔ **b̀v̀nyú** *n:* song language. ရိုးရာ သီချင်းတစ်မျိုး။ *B̀v̀njú wae.* 'Singing a song language song.' ရိုးရာ သီချင်း ဆိုတယ်။

b̀v̀nli *n:* work (what is done). အလုပ်၊ လုပ်ငန်း။ *B̀v̀nli wàdè.* 'He does the work.' အလုပ် လုပ်တယ်။ *B̀v̀nli shvlá lún lým gvzà rvzaqe.* 'It is hard to find a good job.' အလုပ် ကောင်းရဖို့ တော်တော် ခက်ခဲတယ်။

☐ **b̀v̀nli à̀ngkàng** *n:* secretary. အတွင်းရေးမှူး။ |'work' + NFP + 'lord'|

☐ **b̀v̀nli roqshú** *n:* elder. သင်းအုပ် လူကြီး၊ ဂေါပကလူကြီး။ |'work' + 'guardian'|

☐ **b̀v̀nli shòlshú** *n:* overseer, leader. ခေါင်းဆောင်၊ ဦးဆောင်သူ။ |'work' + 'lead' + AGT.NOM|

☐ **b̀v̀nli wàng** *n:* workplace. လုပ်ငန်းခွင်။ *B̀v̀nli wàng sv̀ng d̀i.* 'Let's go to the workplace.' လုပ်ငန်း ခွင်ကို သွားကြစို့။ |'work' + 'river'|

☐ **b̀v̀nli wáshú** *n:* labourer. အလုပ်သမား။ |'work' + 'do' + AGT.NOM|

☐ **b̀v̀nli zòmsshú** *n:* deacon, trustee. သင်းထောက် လူကြီး၊ ဂေါပက လူကြီး။ |'work' + 'hold' + AGT.NOM|

bv̀nò *n:* salted and pressed fish. ငါးအားနယ်။

b̀̀nri *n*: three strings twisted rope. သုံး
ပင် ကျစ်ကြိုး။ = s̀̀mri

b̀̀nr̀̀ng *n*: worm; parasites, tapeworm,
hookworm. သန်ကောင်။ *Waq̀̀s̀̀go t̀̀mvtá*
b̀̀nr̀̀ng vl pà íe. 'The piglet is not
growing, it may have hookworm.
ဝက်ကလေး မကြီးလာဘူး။ သန်ကောင် ရှိမယ်
ထင်တယ်။

bvnsiq ⇔ **pvnsiq**₂ *n*: knee. ဒူးခေါင်း။
|'thigh' + 'joint'| = h́́p̀̀t, h́́siq

□ **bvnsiq tushì** *vi*: kneel. ဒူးထောက်
တယ်။ *S̀̀vmr̀̀e g̀̀h kà mvta rvt svram̀̀t*
bvnsiq tushì dvzàr̀̀e. 'The teacher
made the child kneel as a punish-
ment for his/her disobedience.'
ဆရာမက ကလေးငယ်ကို စကားနား မထောင်
လို့ ဒူးထောက် ခိုင်းတယ်။ |'thigh' +
'joint' + 'support' + R/M| = pvnsiq
tushì

b̀̀nsho *n*: straight-stemmed tree bear-
ing astringent, furry fruit with nutty
kernels. သစ်ဆိမ့်ပင် တစ်မျိုး။

bvzni *n*: coriander. နံနံပင်။
□ **bvzni bvnyang** *n*: cooking spice.
ဟင်းခတ် အမွှေး အကြိုင်။

b̀̀nz̀̀ng *n*: bag knitted using palm
strips. မင်းပေါပင် အမြိတ်နဲ့ ရက်လုပ် ထားတဲ့
လွယ်အိတ်။ = rvpshvng b̀̀nz̀̀ng

bvng₁ *onm* onomatopoeic adverb. မြည်သံစွဲ
ကြိယာ ဝိသေသနာ။ *Ngaí ǹ̀ n̄ dvr̀̀ng l̀̀ngí*

bvngwa vd̀̀r̀̀o. 'As for me, I hit the
snow with a walking stick.'

bvng₂ *vi*: drop off, brittle. လုံးလုံး ကျွတ်ထွက်
တယ်။ *Sh̀̀ng dv̀̀g̀̀ng bvng*. 'The branch
is brittle.' သစ်ကိုင်း ကျွတ်တယ်။

b́́ng *vi*: defile, sully. (မလိုလားသည့်) ဖုန်၊
အမှုက် သရိုက် ဝင်ရောက်တယ်။ *Naqnaq èdi*
kvntì taq b́́nge. 'Go slowly you will
sully the soup pot.' ဖြေးဖြေးသွား ဟင်း
ရေအိုး အမှုက်၊ ဖုန် ဝင်ကုန်မယ်။

□ **báng** *vt*: third person singular form
of *b́́ng*.

b̀̀ng *onm* onomatopoeic adverb; used
with the verb *vkang* 'separate'. မြည်သံ
စွဲ ကြိယာ ဝိသေသနာ။ *Vs̀̀ngri b̀̀ng vkange*.
'People separated.' လူတွေ တခါတည်း ကွဲ
သွားကြတယ်။

b̀̀ngch̀̀ *n*: first fish caught in a fish
trap. ငါး ထောင်ချောက်မှာ ပထမ ဦးဆုံး မိတဲ့
ငါး။

b̀̀ngdaq *n*: arrow made of bamboo. ဝါးနဲ့
လုပ်ထားတဲ့ မြားတံ။ *We rvt ǹ̀ "vgù b̀̀ngdaq*
ǹ̀ dale, vrà b̀̀ng daq ǹ̀ mvd̀̀ng" *wae*.
'Therefore, it is said "the young
(bamboo) arrow is moveable, whereas
the mature (bamboo) arrow is
straight".' ဒါကြောင့် ဝါးနဲ့ ပြုလုပ် ထားတဲ့
မြားက ယိုင်းယိုင်ပြီး ဝါးရင့်နဲ့ ပြုလုပ်ထားတဲ့ မြား
ကတော့ တည့်မတ်တယ်။ = tv́́má

Bvngdøng *pn.* Bangdeun; mountain name. မြေနှင့် သဏ္ဍာန် တူတဲ့ တောင်တစ်လုံး၏ အမည်။

Bvngdung *pn.* Bangdung; mountain name. တောင် တစ်လုံးရဲ့ အမည်။

bvnggá *n.* target, goal. ပစ်မှတ်။ ပန်းတိုင်။

bvnggøt *n.* plant; stem and leaves are edible. အရွက်နဲ့ ပင်စည် ကိုပါ အစိမ်း စားလို့ရ တဲ့ အပင် တစ်မျိုး။ [Kind of leaf found in Ramethi area. Birds eat the fruits.]

Bvngghø *pn.* Bangheu; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုးအမည်။

bvngghø *n.* thorn, splinter; sharp spike of any kind. ဆူး။ *Pvnyv mädá èdi kení bvngghøí yaqke rae.* 'If you walk without slippers you will get pierced by the spikes.' ဖိနပ် မပါပဲ လမ်း လျှောက်ရင် ဆူး ဆူး တတ်တယ်။

□ **bvngghøshí** *n.* plum. ဆီးသီး။ |'thorn' + 'fruit'|

○ **bvngghø mvnø** See the entry **mvnø**₂

bvngghøng *n.* pitfall trap. တွင်းတူးပြီး သားကောင်ကို ဆူးထိုး မိအောင် လုပ်တဲ့ ထောင်ချောက်။ = *dvngjøm*

bvngghúl *n.* floor joist. အခင်း ငြိမ်း။ *Bvngghúlri shvngbe èwànthøng.* 'Make all the house beams.' ငြိမ်းတွေ လုပ်ကြပါ။

bvngjo *n.* spirit-medium. နတ် ဆရာ။

Bvngjutaq *pn.* place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

bvngkà ⇔ **bøngkà** *n.* door. တံခါး ပေါက်။ *Bvngkà yvngyvng ègøng.* 'Enter through the door.' တံခါးပေါက် ကနေ ဝင်ပါ။

□ **bvngkà chit** *n.* doorway. တံခါး ပေါက်ဝ။ |'door' + 'pass'| = *gøngchit*

□ **bvngkà dùng** *n.* entrance. ဝင် ပေါက်။ |'door' + 'hole'|

□ **bvngkà gøm** *n.* door (the door itself, not the opening). တံခါး ချပ်။ |'door' + CLF.flat object|

□ **bvngkà hwáng** *n.* doorway, entryway. တံခါး ပေါက်ဝ၊ ဝင်ပေါက်။ |'door' + CLF.path|

bvngkàng *n.* grub worm which is found in cow dung and also decayed wood. နွားချေးနဲ့ သစ်ဆွေး တွေမှာ တွေ့ရတဲ့ ပိုး တစ်မျိုး။ = *bøngkàng*

bvngkøm *n.* kind of fruit. အသီး တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။ = *mvngkømshí*

Bvngkum *pn.* Bangkhum; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

bvngkung *n.* kind of trap in which heavy items are used to crush on animals. သစ်တုံး (သို့) ကျောက်ပြား စတာ တွေနဲ့ ဖိမိ အောင် စီမံ လုပ်ထားတဲ့ ထောင်ချောက် တစ်မျိုး။ *Døt bvngkung rukee.* 'Set a rat trap.' ကြွက် ထောင်ချောက် ဆင်တယ်။ = *dømzá*,

m̀̀ngkung

b̀̀nglut *n:* funeral dance. အသုဘ အခမ်း အနားမှာ ကတဲ့ အက တစ်မျိုး။ *B̀̀nglut lutne.* 'Dance the funeral dance.' အသုဘ အခမ်း အနားမှာ ကတယ်။

□ **b̀̀nglut lut** *vi:* dance the funeral dance. အသုဘ အက ကတယ်။ *Sáni ku lyp m̀̀ringyúng b̀̀nglut lutne.* 'Yesterday the village on the other side danced the funeral dance.' မနေ့က ဟိုဖက် ရွာမှာ အသုဘ အက ကခဲ့ကြတယ်။

b̀̀ngnəl ⇔ **nəl** *n:* bamboo weevil grubs. ဝါး စားတဲ့ ပိုး တစ်မျိုး။ = **nəl**

B̀̀ngnám̄døm *pn:* Bannamdeun; place name. ပန်နန်တင် မြို့ မြန်မာ နိုင်ငံရဲ့ မြောက်ဖက် အစွန်ဆုံး၊ ခေါင်လန်ဖူး မြို့ရဲ့ မြောက်ဖက် ရှိ မြို့။

b̀̀ngngí *n:* bamboo weevil grubs. ဝါးပင် တွေမှာ တွေ့ရတဲ့ ဝါးပိုး တစ်မျိုး။

B̀̀ngngù *pn:* Bangngu; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

B̀̀ngs̀̀r ⇔ **B̀̀ngsar** *pn:* Bangsar; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

b̀̀ngshaq *n:* edible leaf. စားလို့ရတဲ့ အရွက် တစ်မျိုး။

b̀̀ngsho *n:* river. မြစ် လက်တက်။ *B̀̀ngsho wàng.* 'Bangshau river.' မြစ် လက်တက်။

b̀̀ngshut *n:* ant-like bee. ခါချည် လို ပျား တစ်မျိုး။

b̀̀ngtvng *n:* short supporting post; used in house building to support floor. တိုင် တို၊ ထောက်တိုင်၊ ကြမ်းခင်းကို ထောက်တဲ့ တိုင် တို တစ်မျိုး။ *B̀̀ngtvng nàtaq̀̀nòng.* 'Set up a short post.' တိုင်တို စိုက်တယ်။

B̀̀ngwa *pn:* Banwa; place name. ပန်းဝါ မြို့ နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

b̀̀nya ⇔ **b̀̀nya** *n:* wisdom, education. ပညာ။ *Wezùng kèni b̀̀nya paqzi màdvt lù nò..*, '(We) shall have to continually learn/get from that school...,' (ကျွန်တော်တို့) အဲဒီ ကျောင်းတော်ကြီး ကနေ ပညာ ဆက်လက် ရယူပြီး။ <Bur.

□ **b̀̀nyashin** *n:* learned person, wise man. ပညာရှင်။ <Bur.

b̀̀nyaq *n:* cane, rattan. ကြိမ် တစ်မျိုး။

○ **b̀̀nyú** See the entry **b̀̀njú**

b̀̀pbvp wa *adv:* speckle. မညီ မညာ၊ ရှုပ်ထွေးသော။

b̀̀r *vi:* spicy taste like Sichwan pepper. ငရုတ်ကောင်း စပ်သလိုမျိုး စပ်တယ်။ = **b̀̀l**

b̀̀rá *n:* twins. အမှာ။ *Vd̄ ǹ̀ng Vj̀̀ng, àngnı̄ nvm n̄̄ b̀̀rá íe.* 'Adeu and Akyung, they are twins-brothers.' အဒီး နဲ့ အကျိုတို့ က အမှာ ညီအစ်ကို ဖြစ်တယ်။ = **m̀̀vrı̄**

b̀̀vrong *clf:* classifier for counting number of clusters, clump or bundle. အတွဲ၊ အခိုင် တွေကို ရေတွက် ရာမှာ သုံးတဲ့ နှမ်းခွဲ အမျိုး အစား။ *B̀̀mshı̄ tiq̀̀b̀̀vrong.* 'a cluster of grapes.' စပျစ်သီး တစ်တွဲ။

□ **róng bvrong** *adv*: clusters, in dingling position. အစုလိုက် အတွဲလိုက် ဖြစ်သော။

bvrut *n*: brush. ဘရပ်ရှ်။ *Vm, aq dǎngí shàtí bvrutí túshì ràe.* 'When you finish eating or drinking, (you) must brush (your teeth) with a toothbrush.' စားသောက် ပြီးတိုင်း သွားတိုက် တံနဲ့ သွားတိုက်ပါ။ <Eng. 'brush'

bvsiq *n*: bird; kind of small bird that lives near the snow mountains in Northern Myanmar. မြန်မာပြည် မြောက်ပိုင်း ရေခဲတောင် အစပ်မှာ တွေ့ရတဲ့ ငှက်ငယ်တစ်မျိုး။ = *mvsiq, bvzí, sa*

bvshøn *n*: liver. အသည်း။ *Bvshøn za nø rékéòe.* '(He) is suffering from liver pain.' အသည်း နာလို့ ခံစားရတယ်။ = *mvshøn*

bvt₁ *vi*: recede (of water), dry up. ခမ်းခြောက်တယ်၊ လျော့နည်း လာတယ်။ *Titong taq tì bvtne.* 'The water level is low in the well' (the end of the monsoon, when the flooding recedes).' ရေတွင်း ထဲမှာ ရေခမ်းခြောက်တယ်။ *Nga tvp lým tì dvbvtndè.* 'They dry up the water to catch fish.' ငါး ဖမ်းဖို့ ရေ ပက်ထုတ်တယ်။

bvt₂ *onm* onomatopoeic adverb; used with the verbs *vtvng* 'return', *tut* 'cut into two pieces'. လုံးလုံး၊ တုံးတီး။

Tiwànglòng bvt shòapmà. 'They have blocked the river completely.' သူတို့ ရေချောင်းကို လုံးလုံး ပိတ်ဆို့လိုက်တယ်။ *Tywa gùng bvt tutndè.* 'Cut the bamboo completely.' ဝါးလုံးကို တုံးတီး ဖြတ်လိုက်တယ်။

□ **bvt vtvng** *vi*: return. နောက်ပြန် လှည့်တယ်။ *Zìng sèng bvt vtvinge.* 'Return to school.' ကျောင်းကို ပြန်လှည့် သွားတယ်။ | ONM + 'return'

□ **bvtnì bvtvng** *n*: 1. upside down, disorderly. ကမောက် ကမ၊ ပြောင်းတိ ပြောင်းပြန်။ *Àngkà bvtnì bvtvng shòne.* '(He/she) speaks disorderly.' သူ့စကားကို ရှေ့နောက် မညီ ပြောင်းတိ ပြောင်းပြန် ပြောတယ်။ 2. to and fro. ခေါက်တုံ့ ခေါက်ပြန်။ *Putao nìng Nokmong dvhò wulaq washì nø bvtnì bvtvng die.* '(He/she) travels to and fro between Putao and Nongmong trading goods.' သူ ပူတာအိုနဲ့ နောင်မွန်း အကြား ကုန်ကူးဖို့ ခေါက်တုန့် ခေါက်ပြန် သွားတယ်။

□ **bvtvtt** *adv*: absolutely, not at all, completely. လုံးလုံး လျားလျား၊ လုံးဝ။ *Bvtvtt mvyvngshì.* 'I cannot see at all.' လုံ့ မမြင်ရဘူး။ *Bvtvtt mvjò!* 'Absolutely wrong!' လုံးဝ မှားတယ်။ | ONM + 'cut'

□ **bvtvng** *adv*: upside down, inside out. ဇောက်ထိုး၊ ပြောင်းပြန်။ *Bèlaq dùng*

bvttvng gwashìe. 'Wearing shirt inside out.' အင်္ကျီ ပြောင်းပြန် ဝတ်တယ်။ |ONM + 'return'|

bvt₃ *n:* glass. ဖန်မှန်။

□ **bvtgwìn** *n:* glass; glassware. ဖန်ခွက်။ |'glass' + 'cup'|

□ **bvtjàmna** *n:* looking glass, mirror. ကြည့်မှန်။ |'glass' + 'mirror'|

bvtòq ⇔ **bvtuq** *n:* Adam's apple. လည်သီး။

bvtsvgá *n:* bus. ဘတ်စ်ကား။ *Bvtsvgá zún mvzánshì.* 'I can't stand (crowded) buses.' ဘတ်စ်ကား စီးရတဲ့ ဒဏ် မခံနိုင်ဘူး။ *Bvtsvgá jvtne.* 'The bus is crowded.' ဘတ်စ်ကား ကြပ်တယ်။ <Eng. 'bus car'

bvtvng *n:* squirrel. ရှဉ္ဇဲ။ = mvtvng

Bvzor *pn:* Bazaaur; Rawang surname. ရဝမ်မိသားစု အမျိုးအမည်။

bvzu *n:* bird; pheasant. ရစ် (ငှက်)။ *Bvzu vlipìn vle.* '(We) have what is called Bazu.' ရစ် ငှက်မျိုးလည်း ရှိတယ်။ *Bvzu nò rúrú vru we í ke hílòng gò mvshédvng wa vhangé.* 'Bazu has darkish color and the legs are red and long.' ရစ်ငှက်ကတော့ အရောင် စပ်ကြားနဲ့ ခြေတံ ရှည်ပြီး အနီရောင် ရှိတယ်။ = mvzu

bweq *n:* degree. ဘွဲ့။ *Bweq wa àng gvtvptvp lúnò pè íe.* 'He is the one who got

many degrees.' ဘွဲ့ အထပ်ထပ် ရထားတဲ့ သူ ဖြစ်တယ်။ <Bur.

bya *vi:* spread, multiply. ပွားများ လာတယ်။ <Jp.

Byaqwa *pn:* Byawa; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုးအမည်။

○ **byine** See the entry **bine**

byo *vi:* 1. happy and excited, fun, nice, good. ပျော်တယ်၊ ပျော်ရွှင်တယ်။ *Tiwàng kupà kèní nò gvzà dí byovm lé!* 'From the other side of the river, it will be a nice walk.' ရေချောင်း တဖက်ကမ်း ကနေဆိုရင် သွားရတာ အဆင်ပြေ သွားလိမ့်မယ်။ *Byo bóy.* 'Something to do that is fun.' ပျော်ပွဲ။ 2. Complement taking verb; good, nice or pleasing to V. *Gvzà tá byoe.* 'It is pleasing to listen.' နားထောင်လို့ ကောင်းတယ်။ *Tvrà gvzà dí byoe.* 'It is good to walk on this road.' လမ်း သွားလို့ ကောင်းတယ်။ |In V-V structure, if the tone of the initial verb is a low tone it changes to a high tone.| <Bur.

□ **byong₂** *n:* First person singular form of byo. ကျွန်တော် ပျော်တယ်။ |byo + -ng =byong|

byong₁ *n:* gaur, a wild ox. ပြောင်။ <Bur. =poqlvm

CH ch

cha₁ ⇔ **vcha** *vi*: proud or haughty. ဝါကြွားတယ်။ *Weryp g̀v̀ms̀ùng v̀d̀á rvt g̀v̀z̀à chakéðe.* 'That family is so proud because they are rich.' အဲဒီ မိသားစု ပိုက်ဆံ ချမ်းသာလို့ တော်တော် ကြွားကြတယ်။ = *dvsh̀v̀ngsh̀ì*

cha₂ **1.** *vi*: like, appear to be, seem, have the characteristics of. ကဲ့သို့၊ လိုလို။ *Kudø cha we modo.* 'A car like that.' အဲဒီလိုမျိုး ကားစုတ်။ *Pàgø mvl̀yng lú:ngò chabø lé.* 'It was the case that he didn't bring anything.' ဘာမှ မယူလာခဲ့ဘူး နော်။ *Dvshá chae.* 'Be poor.' ဆင်းရဲ ရှာတယ်။ **2.** *n*: pitiful. သနားစရာ ကောင်းတဲ့သူ။ *Wedø cha rì.* 'Such poor people.' အဲဒီလို သနားစရာ ကောင်းတဲ့ သူတွေ။

chá *adv*: exceedingly, really. လွယ်ကူတယ်။ [It has negative implications. အငြင်း သဘော ဆောင်တယ်။]

☐ **chá tvla** *n*: playful. အလွန် အကျူး ဆတ်ဆော့တယ်။ = *mvhut*

☐ **chá vle** *adv*: exceed. လွန်ကျူးတယ်။ အလွန် အကျံ့ ဖြစ်တယ်။ *Chá vle dvzaq-shìe.* 'Try so hard.' အလွန် အကျံ့ ကြိုးစားတယ်။

Chàgulo *pn*: Chagula; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

Chakwadang *pn*: Chakhwadang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

chàm₁ *n*: short period of time. အချိန်တို ကာလ၊ စဉ်၊ စဉ်တုန်းက။ *Weỳyng èvl chà mí èsvnsh̀ì.* 'Learn (it) while you are there.' အဲဒီမှာ ရှိနေစဉ် သင်ယူပါ။ *Ngà Yangon ỳyng vl chà mí ngàmaq gigo vm̀yngapm̀ì.* 'While I was in Yangon our dog got lost.' ကျွန်တော် ရန်ကုန် ရောက် စဉ်တုန်းက အိမ်ကခွေး ပျောက်သွားတယ်။ = *dvgvp*

chàm₂ *vi*: be loose, be slack. လျော့ရဲတယ်။ *Yalòng svnh̀øng nø chàme.* 'The tied rope is loosen.' ချည်ထားတဲ့ ကြိုးက လျော့ရဲတယ်။

□ **chámchám wa** *adv*: loosely, slackly. လျော့ရိ လျော့ရဲ။

○ **chámchám wa** See **chàm**₂

chán₁ *n*: kind of vine which is used for colouring materials. ဆိုးဆေး အဖြစ် အသုံးပြုတဲ့ နွယ် တစ်မျိုး။ *Chán dǐnggàng*. 'Painted sword sheath.' ဆေး သုတ်ထားတဲ့ မီးအိမ်။

chán₂ *n*: paint. သုတ်ဆေး။

Chán *pn*: Chan; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

chang *vt*: jump over. ခုန်ကျော်တယ်။ *Waqhým changòe*. 'Jump over the fence.' ခြံ စည်းရိုး ခုန်ကျော်တယ်။

□ **chvng** *vt*: first person singular form of chang.

Chang ⇔ **vChang** *pn*: Chang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

○ **cháng** See the entry **chǐng**

chàng₁ *adv*: **1.** at once, directly. တစ်ခါတည်း။ ချက်ချင်း။ တစ်ပါတည်း။ *Bògo chàng shìe*. 'The snake died at once.' မြွေတစ်ခါတည်း သေသွားတယ်။ **2.** straight, go through. တန်းတန်း။ တောက်လျောက်။ *Yangon kèní Mandalay yǐng mànarshì shaq Mvjìnà sǐng chàng loe*. 'Without stopping at Mandalay he went home straight from Yangon to Myitkyina.' မန္တလေးမှာ အနားမယူပဲ ရန်ကုန်ကနေ မြစ်ကြီး

နားကို တောက်လျောက် အိမ်ပြန်တယ်။ *Shìgùng mǒng dòng dak ke chàng gòng range*. 'I will come by on my way to the mountains.' တောင်ပေါ် သွားရင်း တစ်ပါတည်း ဝင်လာခဲ့ပါမယ်။

□ **cháng vchø** *n*: straight through. ထုတ်ချင်း ပေါက်။ *Cháng vchø yaq bthà*. 'Stabbed straight through.' ထုတ်ချင်း ပေါက် ထိုးသွင်းတယ်။

chàng₂ ⇔ **vcháng** *vi*: reveal, expose, confess. ဖော်ထုတ်တယ်။ *Wedang mènà-chàngni*. 'Don't reveal about that matter.' အဲဒီ အကြောင်းတွေ မဖော်ပါနဲ့။ *Mvrà vchángshìe*. 'He reveals his sin.' သူ့အပြစ်ကို ဖော်ထုတ်တယ်။ |Changes to a high tone before -shì.|

chang dǎngam *n*: free space, vacuum. လေဟာပြင်။

chàngcháng tvli ⇔ **chánchán tvli** *n*: the three constellation. ကြယ်စင် သုံးလုံး။

changchang yá *adv*: be roomy, elbow room. ချောင်ချောင် ချိချိ။ လှုပ်သာ လှည့်သာ။ *Chòmte rvt changchang yá gvzà shvlae*. 'The house is good because it is big and roomy.' အိမ်ကြီးပြီး အခန်းတွေ ချောင်ချောင် ချိချိ တော်တော် ကောင်းတယ်။

changpvlàng *n*: do something disorderly or without taking it seriously or half-heartly. ပေါ့ရွံ့စိတ် မပါ တပါ။ ပရမ်းပတာ။

Chángyínggǔ *pn:* Changyinggu; a mountain name. တောင် တစ်လုံးရဲ့ အမည်။

chap₁ *n:* hut. တဲ။ *Chap yíng kupshìe.* 'Stay at the hut.' တဲမှာ နေတယ်။ = shvyat

□ **chapja** *n:* shelter. ယာယီ တဲ။ *Chapja kupshìe.* 'Build temporary shelter (Lit. overturning the hut).' ယာယီ တဲ ထိုးတယ်။

○ **chap₂** See the entry **chvp₁**

chapgá *n:* the whole night, until dawn. တစ်ည လုံး။ *Àng chapgá vhorkéde.* 'He coughed the whole night.' သူ တစ်ညလုံး ချောင်းဆိုးတယ်။ = poyaq

chapjap *vi:* break off (easily). ကျိုးကျတယ်။ *Shóng dvghèng chapjap nò vjae.* 'The branch broke off and fell down.' သစ်ကိုင်း ကျိုးပြီး ကျလာတယ်။

chaq₁ *vt:* take out, strip off, skin (cattle), peel off. အခွံ နှုတ်တယ်။ *Nvmsì chaqòe.* 'Peel the fruit.' အသီး အခွံ နှုတ်တယ်။ *Shapòrri chaqòe.* '(They) strip the skins animals.' သူတို့ သရေခွံကို ခွာချနေကြတယ်။

chaq₂ ⇔ **vchaq** *vt:* 1. brush (something) off (something), point out someone's wrongdoings. ခါချတယ်။ *Tvwèn vchaqòe.* 'Brush off the snow' ရေခဲ၊ နှင်းတွေကို ခါချတယ်။ 2. bully or point out someone's wrong doing. အမှား ထောက်တယ်၊ နိုင်ထက် စီးနှင်း လုပ်တယ်။ *Darì vsèng vchaqvm*

dvgyv. 'Long ago when (people) bullied...,' လူတွေကို နိုင်ထက် စီးနှင်း လုပ်ခဲ့တဲ့ အချိန်တုန်းက။

□ **chaqchaq** *adv:* shake off. ခါချ။ *Vnvng nò chaqchaq vlsì nò tvm búng-ámì.* 'Anang shook-off (her clothes) and went out immediately.' အနန်က အဝတ် အစား ခါချပြီး တခါတည်း ထသွားတယ်။

chaq₃ ⇔ **mvchaq** *vt:* astringent. ဖန်ခါးတယ်။ = pq

□ **chaqmvchaq** *n:* somewhat astringent, tasteless. ဖန်ခါး သက်သက်။ *Ya pèn nvmsì nò chaqmvchaq í nò mvgyv é.* 'This kind of fruit is tasteless and not good to eat.' ဒီလိုမျိုး အသီးက ခါးသက်သက် အရသာ ရှိတယ်။

chaq₄ *onm* onomatopoeic adverb; used with the verb *de* 'break'.. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။ *Cha q jaqòe.* '(He) pierced (it).' ဖောက်လိုက်တယ်။ *Cha q deòe.* '(He) broke (it).' ခွဲလိုက်တယ်။

chaqdvp *adv:* openly, clearly, plainly. ရှင်းရှင်း လင်းလင်း။

Chaqgvbu *pn:* Chagabu; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

chat *vi:* slippery. ချော်တယ်။ *Tvrà chatne.* 'The road is slippery.' လမ်း ချော်တယ်။

□ **chatchat** *adv*: slippery, muddy. လမ်း: ချော်တယ်၊ ဗွက် ထတယ်။ *Shəzaqapmì rvt tvrà chatchat wae.* 'Because of rain the path is muddy.' မိုး ရွာထားလို့ လမ်း: ချော်တယ်။

chatdvchvng *adv*: silly, carelessly. ပေါ့ပေါ့ ဆဆ။ *Àng nø chatdvchvng wapè íe.* 'That person does things carelessly.' အဲဒီ လူ အလုပ်ကို ပေါ့ပေါ့ ဆဆ လုပ်တယ်။

chatlat *vt*: spread all over. ဖြန့်ကျဲတယ်။ *Vmpàrì wa chatlat dárà!* 'He spilled the rice out all over.' ထမင်းတွေ ချည်း ဖြန့်ကျဲ ထားပါလား။

cházi *n*: type of sarong with thin white, red and black stripes. ဖြူ နီ၊ အနက် အဆင်ပါ အမျိုး သမီးဝတ် လုံချည် တစ်မျိုး။ = bàzò

che₁ *vt*: argue, dispute, contend. စောဒက တက်တယ်။ *Kà mècheni.* 'Don't argue.' စောဒက မတက်နဲ့။ [The word *kà* 'word' is usually incorporated.]

che₂ *clf*: stick, piece; formative in noun compounds. (သစ်) ချောင်း၊ အစအန။ *Shóngche, tvwache.* 'Wood stick, bamboo stick.' သစ်ချောင်း၊ ဝါးချောင်း။ *Nvngwà sha tiqche èlóngymbø.* 'Take a small piece of beef.' အမဲသား တစ်တုံးလောက် ယူသွားပါ။ [Also used as a nominal classifier. နှာမ်ခွဲ အမျိုးအစား အဖြင့်လည်း အသုံးပြုတယ်။]

ché ⇔ **vché** **1.** *vi*: left over portion or difference in value when something is divided. ကျော် လွန်တယ်။ **2.** *vi*: be left, left over. ပို လျှံတယ်။ *Lvgong tiqbùrì vchée.* 'A sack of corn was left over.' ပြောင်းဖူး တစ်အိတ် ပိုလျှံတယ်။ *Gvmsùng 50 vchée.* '50 kyats left over.' ပိုက်ဆံ ၅၀ ဆယ် ပိုတယ်။ **3.** *n*: exceed, over. ကျော်၊ ကျော်လွန်သော။ *Gvmsùng tiqyá vché.* 'Over one hundred dollars.' ပိုက်ဆံ တစ်ရာ ကျော်။

chè₁ *n*: inner part of bamboo. ဝါး အတွင်း ဖက်ခြမ်း။ *Vlìmchè nø mvngng.* 'The inner bamboo string is not strong.' နှိုး အတွင်းသားက မခိုင်ဘူး။ = se

chè₂ *vt*: spread. ဖြန့်ကျဲတယ်။ *Mèsò wa chè dárà.* '(He) has spread papers all over.' စက္ကူတွေ ချည်း ဖြန့်ကျဲထားတယ်။

chè₃ ⇔ **vchè** *vt*: exchange, trade. လဲလှယ် တယ်။ *Nvngwà nng vlè vchèkee.* '(They) exchange cow with water buffalo.' နွား နဲ့ ကျွဲ လဲလှယ်တယ်။

cheche *adv*: strongly, vigorously, lustily. အားသွန် ခွန်စိုက်၊ အားပါးတရ။ *Cheche rvt/dvt bìnlì wàde.* 'He works vigorously.' အားသွန် ခွန်စိုက် အလုပ် လုပ်တယ်။

chèpì *n*: large iron wok, pan. ဒယ်အိုးကြီး တစ်မျိုး၊ မိုးပြ ဒယ်အိုး။ *Chèpì mvdv̀m vmpà taq shèr̀ngò.* 'Put the rice pot on the iron wok.' ဖိုခနောက်ပေါ် ထမင်းအိုး တင်ပါ။

Chepmoka *pn:* Chepmaukha; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

chèpòng *n:* small iron wok, pan. ဒယ်အိုး တစ်မျိုး။

cheq *onm* onomatopoeic adverb; the sound of tree's branch breaking. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။ *We rvt shónggìng róm dakngòe 'cheqcheq' wa giq daqke.* 'I will cut down the tree, when it breaks "Che Che"....' ဒါကြောင့် သစ်ပင် ခုတ်တဲ့အခါ သစ်ကိုင်း ကျိုးကျတဲ့ အခါ ကျိကျိလို မြည်တဲ့ အသံ။ *Shóngdvng̀ngsè lònq cheq giqòe.* '(He) broke the small tree branch.' သစ်ကိုင်းကို ချိုးပစ် လိုက်တယ်။

cher₁ *n:* wing (of bird). အတောင်ပံ။ *Sarì nò cher vdá rvt vlange.* 'Birds fly because they have wings.' ငှက်တွေ အတောင်ရှိလို့ ပျံသန်းတယ်။

□ **chercher 1.** *vt:* make wings (e.g. for an arrow). အတောင် တပ်တယ်၊ အတောင် ထွက်လာတယ်။ *Cher cheròe.* 'Make wings.' အတောင် တပ်ဆင်တယ်။

2. *vi:* grow wings. အတောင် ထွက်လာတယ်။ *Sasèri cher chershiapmì.* 'The chicks have grown wings now.' ငှက်ကလေးတွေ အတောင် ထွက်လာကြပြီ။

□ **chèrkùng** *n:* wing. အတောင်။

cher₂ *vt:* expend, extend. ချဲ့တယ်၊ တိုးချဲ့တယ်။ *Kok cheròe.* 'Expand the room.'

အခန်း ချဲ့တယ်။

chér *vi:* salty. ဆား ငန်တယ်။ *Waqsha taq shvlaq gvzà chérámì.* 'The pork curry became so salty.' ဝက်သား အိုး ဆားအရမ်း ငန်သွားပြီ။

chèrǹng *n:* bird; great hornbill. အောက်ချင်း (ငှက်)။ *Chèrǹng alò rì svkuq alò rì we rì vle.* 'There are birds that are called Chernang and Saku.' ချယ်နန်၊ ဆခု၊ လို့ ခေါ်တဲ့ ငှက်တွေ ရှိတယ်။ [It is usually found in isolation, not in flock.]

□ **chèrǹngzì** *n:* bird; hornbill. အောင်လောင်၊ ယောင်းယင် ငှက်၊ အောက်ချင်း မျိုး နွယ်ပင် ဖြစ်ပေမဲ့ အောက်ချင်းငှက် ထက် ပိုငယ်တယ်။

chérshì *vi:* exert strength. အားစိုက်တယ်၊ ညစ်ထုတ်တယ်။ *M̀vrdaq mvshé d̀vngwa chérshìe.* '(He) exert strength so that his face became so red.' မျက်နှာ နီမြန်းတဲ့ အထိ အားစိုက် ညစ်ထုတ်တယ်။

○ **chèrù** See the entry **chùrù**

Chetvng *pn:* Chethang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Chèỳvnggònq *pn:* Cheyanggong; place name. နေရာဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

chi *n:* yam. မျောက်ဥ။ *Chì è̀vmrànòng.* 'Come and eat yam.' မျောက်ဥ လာပြီး စားကြပါ။ =ki

chímchím wa *onm* onomatopoeic adverb. ခြောက်ခြောက်။ *Chímchím wa p'íl we vb'òrì.* 'The barren ears of paddy.' အဆန်မရှိ ခြောက်သွေ့တဲ့ စပါးနှံတွေ။

Chín *pn:* Chin; one of the major tribes in Myanmar. ချင်း လူမျိုး။ မြန်မာ နိုင်ငံရှိ အဓိက တိုင်းရင်းသား လူမျိုးကြီး တစ်မျိုး။

□ **Chíndong** *n:* Chin hills. ချင်း တောင်တန်း။ *Wekvt nò akvt Chindong taq yo rì dongzvat vlò rì ó.* 'Then what is called "Dongzalat" (means azalea) now grows in the Chin hills.' ပြီးတော့ ချင်းတောင်မှာ ပေါက်တဲ့ တောင်ဇလပ် ပန်းတွေ ရောပဲ။ <Bur.

Chìnlày *pn:* Chinlai; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။ = Chìnlè

ching *onm* onomatopoeic adverb; used with the verb *vníng* 'be tilt'. မြည့်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။ *Tvróng gùng ching vníng.* 'The pillar got slightly tilted.' တိုင် တိမ်းစောင်းတယ်။

chíng₁ *vt:* book (a phone call). ချိန်းတယ်။ *Púng chíngòè.* 'Book a phone call.' ဖုန်းချိန်းတယ်။ <Bur.

chíng₂ *adv:* on behalf of. ကိုယ်စား။ = tvle, rvle

□ **chíng kèní** *adv:* as far as, regarding, on behalf of. ဘက်မှ၊ ကိုယ်စား။ *Vpè ching kèní tiqkà nísè shòn lým íe.* 'On behalf of my father I will speak

a few words.' အဖေ့ ကိုယ်စား စကား နဲ့နဲ့ ပြောမယ်။

chip₁ *vt:* put in between. ညှပ် ထည့်တယ်။ *Tiqyngyng nò tiqg'òg'òsè nò chipna íe.* 'Someone may be still alive (stuck) somewhere.' တစ်ယောက်ယောက်တော့ တစ်နေရာရာမှာ ညှပ်ကျန်နေအုံးမယ် ထင်တယ်။

chip₂ *vt:* numerical classifier used in counting a number of pieces of paper or cloth. စာရွက်၊ ပိတ်စ စတဲ့ အရာ တွေကို ရေတွက်ရာမှာ သုံးတဲ့ နှာမ်ခွဲ အမျိုး အစား။ *Mèsò tiqchipsè èl'vng daqò.* 'Bring a small piece of paper.' စာရွက် အပိုင်းအစလေး တစ်ခု ယူလာပါ။

chiq *vt:* break agreement. ကတိ ဖျက်တယ်။ *Vpong dvpvt røtnavpshà mè chiqshìvpmì.* 'The lady, we betrothed for (our son) Ah Pong, broke the betrothal agreement. အဖုန် အတွက် တောင်းပေးထားတဲ့ အမျိုး သမီး ကတိဖျက် သွားတယ်။

chit₁ *n:* 1. pass, opening, exit. တောင်ကြားလမ်း၊ ထွက်ပေါက်။ *S'vnglòp chit.* 'Sangleup pass.' ဆန်းလွတ် တောင်ကြား လမ်း။ 2. entrance, gate. ဝင်ပေါက်၊ ဂိတ်ပေါက်။ *B'vngkà téte chit kí vkàng Gvràyí ishòt leqshóranòng.* 'May God open up the big door and pour out many blessings for you.' ပိုကြီးတဲ့ တံခါး ပေါက်ကနေ ဘုရားသခင် ကောင်းချီး သွန်းလောင်း ပေးပါစေ။ *Gùngchit.* 'Gate.' ဝင်ပေါက်၊ ဂိတ် တံခါး။

chit, *n*: squeeze, wring (e.g. as to make cane-sugar). (ကြိသကာ) ညှစ်တယ်၊ ကျိုချက်တယ်။ *Kamùng chitnìe*. 'We are squeezing sugar cane.' ကြိရည် ညှစ်နေကြတယ်။

Chituqpvng *pn*: Chithuphang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုးအမည်။

cho *onm* onomatopoeic adverb; the sound of burning stick when put inside the water. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။ *'Svmitaq cho wa dòngsóri wárd*. '(He) burnt/roasted them (sticking) with pointed stick.' တုတ်ချွန်(မှာ လျှိုထည့်ပြီး) ကင်တယ်၊ မီးရှို့တယ်။

chó *onm* onomatopoeic adverb; the sound of flowing. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။ *Dət nə yaqdòngí nə chó wa dírae*. 'Well, as for the rats, (they) come at night "Cho" (like the water flow).' ကြွက်တွေ ညအခါ အိမ်ကို (ရေစီးသလို) အစီအရီ လာတယ်။

Chódung *pn*: Chaudung; Rawang surname. မိသားစု အမျိုးအမည်။

chóng, *n*: grave. အုတ်ဂူ။ *Vkop nə chóng dùò nə ləpyàngà wae*. 'It is said that my great grand father was buried in a circular grave.' ကျွန်တော့ ဘေးကို အုတ်ဂူ တူးပြီး မြေမြုပ် ခဲ့တယ်လို့ ပြောတယ်။ [Traditionally Rawang burn the dead

and bury the bones in a circular mound with a ditch around the mound. ရဝမ်လူမျိုးတွေက သေဆုံးသူကို မြုပ်နဲ့ ရာမှာ အုတ်ဂူ ပတ်လည် မြောင်းတူးပြီး မြုပ်နဲ့လေ့ ရှိခဲ့တယ်။]

chóng, *vt*: make someone jump (as with a baby). ခုန်ဆွ ခုန်ဆွ ပြုလုပ်တယ်။ *Vnvng sèng chóngòe*. 'I make Anang jump (on my lap).' အနန်ကို ခုန်ခိုင်းတယ်။

☐ **chóngshì** ⇔ **chúngshì** *vi*: hang oneself up and down (in a dangling position). တွဲလွဲ ဆွဲတယ်၊ တွဲလွဲ ခိုတယ်။ *Sv̀m̀r̀er̀i ch̀ong̀sh̀i ǹə̀ m̀v̀sh̀ie*. 'Children are playing by jumping up and down.' ကလေးတွေ တွဲလွဲခိုပြီး ကစားကြတယ်။

chòng *n*: generic name for banana. ငှက်ပျောသီး။ *Lóló ǹm̀s̀i g̀ə̀ sh̀i è̀v̀m̀sh̀i, ch̀ong̀mu è̀v̀m̀sh̀i*. 'Well, eat some fruit first, eat some bananas.' ကဲကဲ အသီးတွေ စားကြအုံး၊ ငှက်ပျောသီးလည်း စားကြပါ။ *Chòngsá gvzà gwaqe*. 'The banana field is so wide.' ငှက်ပျောခင်း တော်တော် ကျယ်တယ်။

☐ **chòngkwá** *n*: banana plant. ငှက်ပျောပင်။ *Ǹong̀maq ch̀ò̀m sh̀v̀nvng ỳv̀ng ch̀ong̀kwá yoe*. 'There is a banana plant near our house.' ကျွန်တော်တို့ အိမ်နားမှာ ငှက်ပျောပင် ပေါက်တယ်။

- **chòngkwáshí** ⇔ **chòngshí** *n*: banana sheath, plantain bud. ငှက်ပျောဖူး။ = kùngbè
- **chòngmu** *n*: banana. ငှက်ပျောသီး။ *Chòngmu àngpònnpìn vle.* 'There are various kinds of banana.' ငှက်ပျောသီးအမျိုးမျိုး ရှိတယ်။
- **chòngmu dvidit** *n*: dwarf species of banana. ဝက်မလွတ် ငှက်ပျော။ *Chòngmu dvidit nò gvzà gyne.* 'Dwarf bananas are really good to eat.' ဝက်မလွတ် ငှက်ပျောသီးက စားလို့ ကောင်းတယ်။ |'banana' + 'short'|
- **chòngmu tòng** *n*: banana plant. ငှက်ပျောပင်။ *Chòngmu tòng vngaqapmì.* 'The banana plant has fallen over.' ငှက်ပျော ပင် လဲကျထားတယ်။
- **chòngshò** *n*: wild banana plant. ငှက်ပျောရိုင်း တစ်မျိုး။ = ngalang
- **wurhàm chòngmò** *n*: banana (long and thin, green) ငှက်ပျောသီး။ |'finger' + 'banana'|

Chòngdvm *pn*: Chaungdam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုးအမည်။

choq ⇔ **vchoq** *vt*: 1. pour (large amount of water). လောင်းတယ်။ *Tì tiqbong vchoqòe.* 'Pour out one bucket-ful of water.' ရေ တစ်ပုံး လောင်းချတယ်။ 2. pouring rain, raining cats and dogs. မိုးသည်းတယ်။ မိုး သည်းကြီး မဲကြီး ရွာတယ်။

Dèsháng shò gvzà vchoq dárà. 'This morning it rained cats and dogs.' ဒီနေ့ မနက် မိုး သည်းကြီး မဲကြီး ရွာချတယ်။

Chosha *pn*: Chausha; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

chø₁ *vt*: make a hole in something, like wood, as in making a crossbow. အပေါက်ထွင်း လျှိုသွင်းတယ်။ *Tvli chøshìe.* 'Making a crossbow's hole.' ဒူးလေးကို အပေါက် ဖောက်တယ်။

chø₂ ⇔ **vchø₁** *vi*: in a dangling position. တွဲလွဲကျတယ်။ *Nip vchøe.* 'Mucus is hanging out of his nose.' နှာရည် တွဲလွဲ ကျတယ်။

chø₃ ⇔ **vchø₂** *vt*: pour rain. မိုး သည်းတယ်။

chø dvchø *n*: feel small, feel inferior. မျက်နှာငယ်။ *Mýrdaq chø dvchøshèì dì daqì.* 'He came feeling inferior.' မျက်နှာငယ် လေးနဲ့ လာတယ်။

chòchò *onm* onomatopoeic adverb; used with the verbs *dvt* 'extinct' and *rùl* 'wrestle'. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။

□ **chòchò dvt** *adv*: lack of things. ဗလာ နတ္တိ၊ ကုန်းကောက် စရာ၊ ရစရာ မရှိ။

□ **chòchò rùl** *vt*: try something beyond one's capability. မနိုင် မနင်း ကြိုးစားတယ်။ *Konáhúng vsùng vshòmgóí wa poni chòchò rùl dýrshà.* 'The whole day only three person work so hard on the field.' လူ သုံးယောက်

တည်း လယ်ကို တနေကုန် မနိုင်မနင်း လုပ်ခဲ့
တယ်။

chòm₁ ⇔ **mvchòm₂** *clf*: classifier for counting numbers of tubes and long round, bamboo-like things. ဝါး ကဲ့သို့ အလုံး၊ လုံးဝိုင်းပြီး ရှည်တဲ့ အရာ တွေကို ရေတွက်ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုး အစား။ *Tywa tiqchòm*. 'One bamboo tube.' ဝါး တစ်ချောင်း။

chòm₂ *vt*: influence. လွှမ်းမိုး။ *Minkàt chòmkélongshà*. 'We have been influenced by the Burmese language.' ကျွန်တော်တို့ ဗမာ စကားရဲ့ လွှမ်းမိုးမှု ခံရတယ်။ = **mvchòm**

chòm₃ *onm* onomatopoeic adverb. မြည်သံ စွဲ ကြိယာ ဝိသေသနာ။

□ **chòm vyóm** *adv*: sulking look. မျက်နှာ ညိုးငယ်တယ်။ *Mvrshým chòm vyóme*. 'He loses his face.' မျက်နှာ ညိုးငယ်တယ်။

chòm *n*: house. အိမ်။ *Dórvmmaq chòm Yvngungvyýng vle*. 'Deeram (and others) have a house in Yangon.' ဒီးရမ်တို့ အိမ် ရန်ကုန်မှာ ရှိတယ်။။

□ **chòm àngkàng** *n*: 1. host. အိမ်ရှင် *Chòm àngkàngpè dīrài*. 'The landlord (the male house owner) has come.' အိမ်ရှင် လာပြီ။ |'house' + 'lord'| 2. head of the household. အိမ်ထောင်

ဦးစီး။ *Nongmaq rypmí nò chòm àngkàng gó lora ke wa kà vwàngatniè*. 'As for our family, we shall respond when the head of the family (usually the husband) comes back.' ကျွန်တော်တို့ မိသားစု ကတော့ အိမ်ထောင်ဦးစီး လာမှဘဲ အကြောင်း ပြန် ပေးမယ်။

□ **chòm dət** *n*: house mouse. အိမ်ကြွက်။ *Chòm dəttri gvzà gvláshìe*. 'Mice in the house are playing.' အိမ်ကြွက်တွေ တော်တော် သောင်းကျန်းတယ်။ |'house' + 'mouse'|

□ **chòm lǐngzvang** *n*: house maid. အိမ်ဖေါ်၊ အိမ်အကူ။ *Chòm lǐngzvang wáshì lým Yangon svng búngè*. 'She goes to Yangon to work as a house maid.' အိမ်အကူအလုပ် လုပ်ဖို့ သူမရန်ကုန်ကို သွားတယ်။ |'house' + 'maid'|

□ **chòm nìà** *n*: livestock, domestic animal. အိမ်မွေး တရိစ္ဆာန်။ *Ka nò chòm nìà íe*. 'Chicken is an domestic animal.' ကြက်က အိမ်မွေး တရိစ္ဆာန် ဖြစ်တယ်။ |'house' + 'animal'|

□ **chòm pvlu** *n*: floorboards of house. ကြမ်းခင်း။ *Chòm pvlu nò dóngzin wài*. 'As for the floor, we shall make bamboo plait.' အိမ်အခင်းကိုတော့ ဝါး ကြမ်းခင်း လုပ်ရအောင်။ |'house' + 'mat' or 'floor'|

☐ **chòm shóm** *n*: broom. တံမြက် စည်း။
Gátuq kèní chòm shóm èvvn daqðé.
 'Please buy a broom from Gathu.'
 ဂါးထု (ဈေး) ကနေ တံမြက်စည်း ဝယ်လာပါ။
 |'house' + 'sweep'|

☐ **chòm vngám lap** *locn*: in front of the house. အိမ်ရှေ့။ *Sìm reri chòm vngám lap mvnshìe.* 'The children are playing in front of the house.'
 ကလေးတွေ အိမ်ရှေ့မှာ ဆော့ကစား နေကြတယ်။

☐ **chòm yvnggúng** *n*: long house, a traditional style of house, where four or five families lived together. အိမ်ရှည်၊ ရိုးရာ အိမ်၊ မိသားစု လေး၊ ငါးစု အတူ နေထိုင်တဲ့ အိမ်။ *Vkop vkàngmaq nò chòm yvnggúng taq vlyàngì.* 'Our forefathers lived in long houses.'
 ကျွန်တော်တို့ ဘိုးဘွား တွေက အိမ်ရှည်ကြီး မှာ နေထိုင်ခဲ့ကြတယ်။ |'house' + 'long'|

☐ **chòmdòngmè** *n*: main building. အိမ် မကြီး။ *Nongmaq nò chòmdòng-mèsèrì íshàe.* 'We are the offsprings from the main building.'
 ကျွန်တော်တို့ အားလုံးက အိမ်မကြီး (တအူတုံဆင်း) တစ်ခု ကနေ ဆင်းသက်လာ သူတွေ ဖြစ်တယ်။

☐ **chòmgùng** *n*: household. အိမ် ထောင်စု။ *Nàmaq mvrìng taq chòmgùng kàd'vngte vle má.* 'How many households are there in your village?'
 ခင်ဗျားတို့ ရွာမှာ အိမ်ထောင်စု ဘယ်နှစ်စု ရှိ

ပါသလဲ။ = chòmkùng

☐ **chòmkùng** *n*: household. အိမ်ထောင်။ = chòmgùng

☐ **chòml'v'm** *n*: building materials. အိမ်ဆောက် ပျဉ်။

☐ **chòmmè** *n*: 1. wife. ဇနီး။ *Àng chòmmè nò svramaq íe.* 'His wife is a school teacher.'
 သူ့ အမျိုးသမီးက ကျောင်းဆရာမ တစ်ယောက် ဖြစ်တယ်။ |'house' + 'female'| 2. large house. အိမ်ကြီး။ *Pongrvmmaq chòm nò chòmmè íe.* 'Phongram and others' house is big.'
 ကိုဖုန်ရမ်တို့ နေအိမ်က အလွန် ကြီးတယ်။

☐ **chòmpè** *n*: husband. ခင်ပွန်း၊ လင် ယောက်ျား။ *Wemè nò àngchòmpè vdáe.* 'She is a married person.'
 သူမမှာ အိမ်ထောင် ရှိတယ်။ |'house' + 'male'|

☐ **chòmpøt** *n*: foundation, yard, compound. အိမ်ဆောက်မည့် နေရာ၊ အိမ် ယာ မြေ။ *Chòmpøt vwalshìe.* 'They are dividing land (for building houses).'
 အိမ်ခြံ မြေ ခွဲဝေကြတယ်။ = chòm'rá, chòm tòngrà

☐ **chòmpvng** *locn*: area under the house, below the house. အိမ်အောက်၊ အိမ် အောက်ဖက် ခြမ်း။ *Ngàmaq chòmpvng nò tì wa íe.* 'It is only water under our house.'
 အိမ် အောက်မှာ ရေ တွေ့ချည်းပဲ။ |'house' + 'below'|

[Contrasts with *chòmtaq* 'above the house'.]

❑ **chòmvpng chòmtaq** *n*: neighbours. အိမ်နီးချင်း။ |'house down' + 'house up'| = gwurhøm chòm

❑ **chòmrá** *n*: foundation. အိမ်ယာ။ = chòmmpøt, chòm tòngrà

❑ **chòmsanglvp** *n*: rear of the house. အိမ် နောက်ဖေး။

❑ **chòmtaq** *locn*: area above the house. အိမ် အထက်ပိုင်း။ *Chòmtaq rvp nø Mìn íe*. 'Burmese live above the house.' ဒီအိမ်ရဲ့ အထက် ဖက်မှာတော့ ဗမာ တွေ နေတယ်။ |'house' + 'above'| [Contrasts with *chòmvpng* 'below the house on the hill'.]

Chòmngùnggàng *pn*: Cheumgunggang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုးအမည်။

chòmkung roq *n*: common rat snake. လင်းမြွေ တစ်မျိုး။ အိမ် အနီးအနားမှာ တွေ့ရတတ်တဲ့ မြွေ တစ်မျိုး။

Chòmso *pn*: Cheumseu; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

chòmyo ⇔ **chòmyoré** *n*: girl, young woman. မိန်းကလေး၊ အပျို။ *Chòmyorémèláí laqvàd*. 'Let the young girls do it.' အပျိုမတွေ လုပ်ကြပါစေ။ |'house' + 'grow' + 'class of group'|

❑ **chòmyo làngbà** *n*: teenage girl, beautiful girl. အပျို၊ လှပတဲ့ အမျိုးသမီး။ *Nvngshýr nø chòmyo làngbà í dvgvp gvzà vnvpyàngì*. 'Nangsar was very beautiful when she was teenage girl.' နန်ဆာရ်း အပျိုဘဝ တုန်းက တော်တော် လှပခဲ့တယ်။

❑ **chòmyo shaq** *n*: spinster. အပျိုကြီးမမ။ *Kùngrvín bóy washì lým gvzà vpø lúngì rvt chòmmyoshaqrì mvme luq lúngì*. 'There are many spinsters these days since the cost for a wedding ceremony is high.' မင်္ဂလာစရိတ် ကြီးလာလို့ အပျိုကြီးတွေ တော်တော်များလာတယ်။

❑ **chòmyo vgù** *n*: teenage girl. ဆယ်ကျော်သက် မိန်းကလေး၊ အပျိုဖော် ဝင်စ မိန်းကလေး။ *Chòmyo vgù wa íwe svingchòm shvloè*. 'They let her marry while she is still a teenager.' ဆယ်ကျော်သက် အရွယ်မှာ သူမကို အိမ်ထောင် ပြုစေတယ်။ = chòmyo làngbà

❑ **chòmyo vjòng** *n*: virgin. အပျိုစင်။ |'girl' + 'authentic or real'|

chóng, *part*: real, true. ကောင်းသော၊ မှန်သော၊ ဟုတ်မှန်သော။ *Chóng íe lánòe*. '(He) thinks that is OK (but I don't).' သူက အဟုတ်လို့ ထင်နေတယ်။ [Only used in a negative sense, speaker doesn't agree that the thing is good.]

chóng₂ *vi ~ vt:* be empty, be free. လှစ်ဟာ တယ်၊ လှစ်လပ်တယ်၊ အားတယ်။ *Taqchìng chónge.* 'The pot is empty.' အိုး လှစ်လပ် တယ်။ *Chúngchìng chónghòe/dvchónghòe.* 'I am emptying the jar.' စဉ့်အိုးကို အား အောင် ရှင်းထုတ် နေတယ်။

chóng₃ *adv:* exclusively, only, single-handedly. ချည်းပဲ၊ တစ်မျိုး၊ တစ်ခုတည်း ဖြစ် သော။ *Yùlri chóngh wàðe.* 'He only does easy stuff.' လွယ်တာ ချည်း လုပ်တယ်။ [It follows nouns modified.] = *dvchóng*

chòp₁ *vt:* put on (socks, gloves, hat, mask, etc.). စွပ်တယ်။ *Hídvchòp shìe.* 'He is putting on socks.' ခြေစွပ် စွပ်တယ်။ = *dvchòp*

□ **chòpðòn** *n:* shoes. ရှူးဖိနပ်။ *Chòpðòn namðe.* 'He sells shoes.' ရှူးဖိနပ် ရောင်း တယ်။ |'put on' + 'wear (sandal)'|

□ **chòpðòn svnhóng** *n:* shoelace, shoe string. ရှူးဖိနပ် ချည်ကြိုး။ |'shoe' + 'tie' + 'string'|

□ **chòpðòn yvnggúng** *n:* boot. တွတ်ဖိနပ် အရှည်။ |'shoe' + 'long'|

chòp₂ *onm* onomatopoeic adverb; used with the verb *bvlòp* 'fold'. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။ *Chòp bvlòp:mðe.* 'Bend it.' ခေါက်ကျွေး လိုက်တယ်။

chòt₁ *onm* onomatopoeic adverb; used with the verb *dvgoq* 'bend, curve'. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။ *Chòt dvgoqshìe.*

'Bend' ကောက်လိုက်တယ်။

chòt₂ ⇔ **vchòt** *vi:* fade (of colors of clothes). အရောင်ကျွတ်တယ်။ *Vyong vchòt-ne.* 'The color fades.' အရောင် ကျွတ်တယ်။

chu *vt:* clean, clear forest for planting. တောင်ယာ ခုတ်ထွင် ရှင်းလင်းတယ်။ *Rvmá chuðe.* 'Clear the land for cultivation.' တောင်ယာ ခုတ်တယ်။ *Rvmá chu rvtò gò hòqatnà.* 'The time for clearing the field has come.' တောင်ယာ ခုတ်ဖို့ အချိန် ရောက်ပြီ။

chú₁ *onm* onomatopoeic adverb; sigh!. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။ *Dèni nò nò dvzaqshì dvrshà wí chú wàdvrshàé.* 'As for today, we are so tired since we worked so hard.' ဒီနေ့တော့ အလုပ် တော်တော် ကြိုးစားလိုက်လို့ တော်တော် မောသွား ကြပြီ။

chú₂ ⇔ **vchú** *vt:* drill, peck with a beak. ထွင်း၊ ထိုးဆိတ်တယ်။ *Shìmvgoí adò vchú ràe lè.* 'It has to be poked/drilled with the head of the knife.' ခါးမြောင် ချွန်လေးနဲ့ ထိုးဆွ ကြည့်ရတယ်။ = *kvrú*

chù₁ *vi ~ vt:* decayed eggs, unhatch eggs. အကောင် မပေါက်ပဲ ကျင်သွားတဲ့ ကြက်ဥ။

chù₂ ⇔ **chùka** *n:* sickle. တံစဉ်။ = *lagoq, shvrvt*

chu rvyù *vi:* depress, discourage. စိတ် ခါတ် ကျတယ်။ *Mé mvong pèla chu rvyùe.*

'People who did not win the election got depressed.' မဲ မအောင် သူတွေ စိတ် လုံးလုံး ကျတယ်။

○ **chùka** See the entry **chù**.

chúng *n*: jar. စဉ်အိုး။ *Chúng tiqchvng*. 'One jar.' စဉ်အိုး၊ မြေအိုး၊ တစ်လုံး။ *Chúngchvng taq mvnga dvbøpmòe*. 'Fermenting mustard (like Korean kimchi) in a jar.' စဉ်အိုးမှာ မှန်ညှင်း အချဉ် တည်တယ်။

chùng *vt*: hang something from a hook or branch, swing. ချိတ်တယ်၊ တွဲလွဲခိုတယ်။ *Dvnggúng chvng èchùngò*. 'Please hang the bag.' လွယ် အိတ်ကို ချိတ်ပါ။ *Àngí nò kànggo pòrlòng shàmò dǎngí, shóng tiq gùng taq chvngòe wa*. 'He having skinned the tiger hung (that skin) on a tree, it is said.' သူက ကျားသရေကို ဆုတ် ခွာပြီး သစ်ပင်ပေါ်မှာ ချိတ်ဆွဲ ထားတယ်လို့ ပြော တယ်။ *Shóng dvgvnggyvng chvngshìe*. 'He is swinging himself on the branch.' သစ်ကိုင်းကို ကိုင်ပြီး တွဲလွဲခို ဆော့ကစား နေကြ တယ်။ *Svnrèrì chvngshì nò mvnshìe*. 'Children are playing hanging (from the branch) up and down.' ကလေးတွေ တွဲလွဲ ဆော့ကစား နေကြတယ်။ |Changes to a high tone before -shì. |

chungchung *adv*: oozy, slippery. ချော်ချိ ချိ။

Chùngdvm *pn*: Chungdam; place or surname. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်၊ (သို့) ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Chùngtse *pn*: Chungtse; people group name. လူမျိုး တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။ = **chùngzi**?

chuq₁ *vt*: 1. dig (a hole), excavate. တူး တယ်၊ တူးဖော်တယ်။ *Gvdok chuqòe*. 'Dig a trench.' ကတုတ်ကျင်း တူးတယ်။ 2. carve, engrave or be concaved. သစ်သား၊ ကျောက်ပေါ်မှာ ထွင်းထုပြီး ရေးတယ်။ *Shóng chuqò nò vrudè*. 'Curve the wood and write on it.' သစ်သားကို ထွင်းပြီး ရေးတယ်။

□ **chuqdvng** *adv*: recklessly, thoughtlessly. တစောက်ကန်း။ *Wedø tiqlap wa chuqdvng mèwani*. 'That manner, recklessly don't just be onesided.' အဲဒီလို တစ်ဖက် စောင်းနင်း မ ပြောနဲ့။

□ **chuqrug** *adv*: concave. ချိုင့်၊ ပိန်လှီ တယ်။ *Vchuqshvlá høq nò pvwá chuqrug svrìshìe wae*. 'It is said the people go hungry up to the sixth month.' ခြောက်လပိုင်း အထိတော့ လူတွေ မိုက်ချိုင့် ပိန်လှီပြီး ထမင်း ဆာကြတယ်။

chuq₂ ⇔ **vchuq** *num*: six. အမှတ်စဉ် ခြောက်။ *Vsvng chuqgø èdìránòng*. 'Six people come over here.' လူ ခြောက် ယောက် ဒီကို လာပါ။

□ **chuqsé** *num.*: sixty. ခြောက်ဆယ်။
Nvmsì chuqsé chvng. '60 fruits.' အသီး
 အလုံး ခြောက်ဆယ်။ |'six' + 'ten'|

○ **chuqdvng** See the entry **chuq**
chùrù ⇔ **chèrù** *n.*: young insects.
 အတောင် ပေါက်ခါစ အရွယ် ပိုးကောင်။ [Not
 yet ready to fly.] = chèrù nindvng

chut₁ *vi ~ vt.*: remove, take off, disrobe.
 ချွတ်တယ်။ *Zør chutnòe.* 'Cast off or take
 off.' နုတ်ယူတယ်။ *Bèlaq/shv-ròm chutshie.*
 'Take off shirt and sarong.' အဝတ် အစား
 ချွတ်တယ်။ [Can take onomatopoeic
 adverb *zør* for emphasis.]

chut₂ *onm* onomatopoeic adverb; used
 with the verb *gur* 'abandon'. မြည်သံစွဲ
 ကြိယာ ဝိသေသန။ *Chut guròe.* 'He
 abandoned (it).' စွန့်ပစ်တယ်။

chutchvng *vt.*: save. ကယ်တင်တယ်၊ ကယ်
 ချွတ်တယ်။ |'remove' + 'rescue'|

□ **chutchvng àngkàng** *n.*: saviour.
 ကယ်တင် ရှင်၊ အရှင် သခင်။ |'remove' +
 'rescue' + NFP + 'owner'|

□ **chutchvng tvrà** *n.*: salvation.
 ကယ်တင်ခြင်း တရား။ |'remove' +
 'rescue' + 'road'|

□ **chutchvngshú** *n.*: saviour. ကယ် တင်
 ရှင်။ |'save' + A.G.NOM|

chvk ⇔ **vchvk** *vi.*: 1. important. အရေး
 ကြီး။ *Yalòng bìnlì gvzà vchvkne lé.* 'This

work is very important.' ဒီ အလုပ်က
 တော်တော် အရေးကြီးတယ် နော်။ [Can be
 reduplicated for emphasis.] 2.
 perfect, exact. သေချာသော။ *Chvk*
èwáshì. 'Do it perfectly/right!' သေသေ
 ချာချာ လုပ်ပါ။ *Yapèl nò bìnlì chvkchvk wá*
mvshád. 'This guy can't do good job.' ဒီ
 လူ အလုပ်ကို သေသေ ချာချာ မလုပ်တတ်ဘူး။
 <Jp. 'hkrak'

chvn₁ *onm* onomatopoeic adverb; used
 with the verb *vnvn* 'surprise'. အံ့သြ
 ခြင်းကို ဖော်ပြတဲ့ မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။
Chvn vnvé. 'Suddenly got shocked'
 ရုတ်တရက် လှန့်သွားတယ်။ *Chvn shènvnae*
lé! 'You scared me.' လူကို လှန့်သွားအောင်
 လုပ်တယ်။

chvn₂ *vi.*: sticky. စေးကပ်တယ်။ = *timtim wa*

chvn₃ ⇔ **vchvn** *vt.*: kneed (bread). မုန့်နယ်
 တယ်။

○ **chvng** See the entry **chang**

Chvng ⇔ **vChvng** *pn.*: Chang; birth
 order name for the third born female.
 တတိယ မြောက် သမီးကို ခေါ်တဲ့ မွေးစဉ်
 အမည်။ *Ngàsè Chvng nò jəmzùng lònge.*
 'Achang is attending bible school.'
 ကျွန်တော့ တတိယ သမီးကတော့ ကျမ်းစာ
 ကျောင်း တက်နေတယ်။ <Wadamkhaung
 dialect. =Ko

□ **Chvngko** *pn.*: nickname for third
 born female. တတိယ သမီးအား ချစ်စနိုးနဲ့

ခေါ်တဲ့ အမည်။

chvng vt: pay a ransom, save someone, free someone (a slave or someone tied up) by paying money or by fighting. ကယ်နုတ်တယ်၊ ကယ်တင်တယ်၊ အသက် ချမ်းသာ ပေးတယ်။ *Ngaí chvng rvt wa nà èlutshì we íe.* 'You get to be free because I rescued you.' ကျွန်တော် ကယ် လိုက်လို့သာ ခင်ဗျား လွတ်မြောက် ရတာပါ။

☐ **cháng** vt: first person plural form of chvng. *Vsèngrì sèng Gvrayí mvrà kèní èchángìe.* 'God saves the people from sin.' ဘုရားက လူတွေကို အပြစ်မှ ကယ်တင်တယ်။

☐ **chvngkàngpè** n: saviour. ကယ်တင် ရှင်။ *Rvsvngsèrì dypvt Yesu nò àngmaq-ò Chvngkàngpè íe.* 'For Christians Jeus is their saviour.' ယုံကြည်သူ များ အတွက် ယေရှုသည် ကယ်တင်ရှင် ဖြစ်တယ်။ |'rescue' + 'owner' + 'male'|

chvng clf: classifier for counting numbers of chunky or round objects, letters of alphabet, eggs, trucks, bulbs, rolls, fruit etc. ဘောလုံး၊ စက်ဝိုင်း၊ ဥ စတဲ့ လုံးဝန်းတဲ့ အရာတွေနဲ့ အိမ်၊ ကား စကားလုံး အက္ခရာ စတာတွေကို ရေတွက် ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုး အစား။ *Nvmsì tiqchvng ngéi.* 'Let's cut a fruit.' အသီး တစ်လုံး ခွဲစား ရအောင်။ *Modo tiqchvng dī daqì.* 'One car is coming.' ကားတစ်စီး လာနေပြီ။

Chvngbe pn: Changbe; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Chvngdvng pn: Changdang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Chvnggong pn: Changgaung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Chvnggùng pn: Changgung; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။ = Chvnggùng

Chvnggvbu pn: Changgabu; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Chvngjùng pn: Changkyung; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။ = Chvnggùng

○ **chvngkàngpè** See the entry **chvng**

Chvngkòem pn: Changkheum; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Chvngkvn pn: Changkhan; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Chvngmòr pn: Changmeur; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Chvngnvng pn: learner or helper Shaman, assistant to Chvngzòng. လက်ထောက် နတ်ဆရာ၊ အကူ နတ် ဆရာ။

Chvngraq pn: Changra; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Chvngrøng pn: Changreung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Chv̀ngwà *pn*: chief shaman or chief spirit-medium. နတ် ဆရာကြီး။

Chv̀ngzòng *n*: learner or helper Shaman. နတ် ဆရာရဲ့ အမှုထမ်း၊ နောက်လိုက်။

Chv̀ngzu *pn*: Changzu; a person who is responsible for slaughtering animals while making sacrifices. ယစ်ပူဇော်ရာမှာ အသား သတ် တာဝန်ကို ယူထားသူ။

chvp₁ *vt*: **1.** cut, strip. (နှီး) ဖြတ်တယ်။ *Shaqré pèlai nò v̀l̀m èchv̀pnòng.* 'The old men make bamboo strips.' အမျိုးသားတွေက နှီးဖြတ်ကြ။ **2.** rip open. နှုတ်တယ်၊ ဖြတ်တယ်။ *Sha chv̀pmòe.* '(I) cut the meat.' အသား သတ်တယ်။ အသား ခုတ်ဖြတ်တယ်။ **3.** talking in general, outlining. အကြမ်းဖျင်းပြောတယ်။ *Wedvng vshaq Pongí nàchv̀pmò nò èshòn daqò.* 'Regarding that matter, let Mr. Phong share (it) in general.' အဲဒီ အကြောင်းကို ဦးအဖုန်က အကြမ်းဖျင်းပြောပြပါ။ **4.** clearing fields. တောင်ယာ

ရှင်းလင်းတယ်။ *Dòngje chv̀pmòe.* 'Clearing the unburnt branches from the fire-burnt field.' မီးလောင် ထားတဲ့ တောင်ယာရှင်းလင်းတယ်။

□ **chap₂** *vt*: third person singular form of *chvp*.

chvp₂ *onm* onomatopoeic adverb. မြည်သံစွဲကြိယာ ဝိသေသန။ *Chvp yapmòe.* 'Cutting down the whole area.' တပြင်လုံး ခုတ်ရှင်းထားတယ်။

□ **chvt vyut** *vi*: onomatopoeic adverb. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။ *Alú svprì chvp vyutnapi.* 'The potato leaves decayed.' အာလူးရွက်တွေ တပြင်လုံး ပုပ်ပျက် ပျက်စီး ကုန်ပြီ။

chvt *onm* onomatopoeic adverb; used with the verbs *dvgoq* 'curve' and *lat* 'spread'. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။ *Chvt dvgoqòe.* 'Making it bend.' ကောက်ကွေးအောင် လုပ်တယ်။

D d

da₁ *vi*: tire. မောတယ်။ *Dèni nø b̀̀nli gvzà wàì rvt dad̀̀vrshà.* 'We are tired because we worked so hard.' ဒီနေ့တော့ အလုပ် အများကြီး လုပ်လိုက်လို့ မောသွား ကြပြီ။

da₂ ⇔ **vdá** *vt*: welcome. ကြိုဆိုတယ်။ *Mvr̀̀ng vs̀̀ngrǜ̀ àngmaq shòlshú pè vdaámà.* 'The villagers went out to welcome their leader.' ရွာကလူတွေ သူတို့ ခေါင်းဆောင်ကို ကြိုဆိုဖို့ သွားလိုက် ကြပြီ။ = vto

da₃ ⇔ **dá₂** *part*: marker which occurs post verbally to mark eye witness or firsthand evidence. ရွှေ့လျားမှုပြ (သို့) မျက်မြင် ကိုယ်တွေ့ ဖြစ်မှုပြ ကြိယာ နောက်ဆက်။ *Àng didae.* 'He was going.' သူ သွားနေခဲ့တယ်။ |With suffixes, -à, -ì, and -ò, it changes to high tone.| = dvr

da- ⇔ **dv-₄** *prf*: prefix to verbs to mark supposition, suggestion; similar to lv-. ဖြစ်နိုင်ချေ ရှိခြင်းကို ပြတဲ့ ကြိယာ ရှေ့ဆက်။ *Té dashvlani.* 'It suppose (it)would be better.' ပိုကောင်းမယ်လို့ ထင်တယ်။ *Wepèwa dakvl̀̀ngni.* 'I suppose that he alone would be running.' သူ တစ်ယောက်သာ

ပြေးနေမယ်လို့ ယူဆတယ်။ [*da-* preceding consonants and *dv-* preceding vowels.] = la-, lv-

◻ **dà v̀̀m** *vi*: ready to eat. စားဖို့ သုံးဆောင်ဖို့ အသင့်ဖြစ်ပြီ။ |Exclusively use with the verb *vm* 'eat'. The tone changes to high v̀̀m.|

dá₁ ⇔ **vdá** *vi*: 1. have. ရှိတယ်။ ချမ်းသာတယ်။ *Nongmaq nø r̀̀mnvng àngl̀̀ tíqsé g̀̀ò vdáie.* 'We have ten old friends.' ကျွန်တော်တို့မှာ သူငယ်ချင်း ဟောင်း ဆယ်ယောက် ရှိတယ်။ *Vdápè.* 'Rich man.' လူချမ်းသာ။ *Vdárésè.* 'Son of a rich person.' လူချမ်းသာ ကလေး။ 2. rich. ချမ်းသာတယ်။ *Àng nø gvzà vdáe.* 'He is rich.' သူဟာ ချမ်းသာတယ်။

◻ **dá r̀̀ngsing** ⇔ **vdá r̀̀ngsing** *vi*: be prosperous. ကြွယ်ဝ ချမ်းသာတယ်။

dà *vi*: surprise, wonder, astonish. အံ့သြတွေ့ဝေတယ်။ *Rvwàngrǜ̀ wàò l̀̀ng s̀̀ng wa dádv̀̀ngwa wedø dvz̀̀vnd̀̀ng wáshiká íwe nø.* '(They) were simply surprised and followed (what the Rawang people

do).' သူတို့ကတော့ ရဝမ်တွေ လုပ်တာကို တအံ တဩနဲ့ ကြည့်ပြီး လိုက်လုပ် ကြတယ် လေ။
Mèdà nì kýmàvng ewa. 'Don't wonder just believe it.' တွေဝေ မနေနဲ့ ယုံသာ ယုံ လိုက်။

Dachilek *pn:* Thachileik town. တာချီလိတ် မြို့။

dagin *n:* yak. သာကင်။ <Bur.

Daguk *pn:* Daguk; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

dàjun *vi:* compete in sports like running where one has to pass over to win. အပြေးပြိုင် သလိုမျိုး တစ်ဦးက တစ်ဦးကို ကျော် သွားရတဲ့ ပြိုင်ပွဲမျိုးမှာ ယှဉ်ပြိုင်တယ်။ *Kvlýng dàjune.* 'Compete in running.' အပြေး ပြိုင်တယ်။ = *dàlòt, shòngjong*

○ **dak** See the entry **dvk**₂

○ **dakmang** See the entry **dvk**₁

dal *vi:* shake, vibrate, unstable, sway. တုန်ခါတယ်၊ ယိုင်တယ်။ *Vgù b̀vngdaq nò dale.* 'The young (bamboo) arrow is unstable.' ဝါးနဲ့ လုပ်ထားတဲ့ မြားက တုန်ရိ တယ်၊ ယိမ်းယိုင်တယ်။

dál *vi:* 1. stupid, foolish. နဲ့အတယ်၊ ရှုံးသွပ် တယ်၊ မိုက်မဲတယ်။ *Nà nò èdále.* 'You are a fool.' ခင်ဗျားက အရှုံးပဲ။ 2. foolish person. အရှုံး၊ လူအ။ *S̀vngdál pè didaqì.* 'The foolish person has come.' လူရှုံး ရောက် လာပြီ။ 3. have sexual affair with. လိင်မှု

ဖေါက်ပြန်တယ်။ *Wepè dálapmì.* 'He had a sexual affair.' အဲဒီလူ လိင်မှု ဖေါက်ပြန်တယ်။

dàlo *n:* paper. စက္ကူ။ [This term is used in lower Ramethi area.] = *ningí* in Daru dialect.

dàlòt *vi:* compete, contest. ယှဉ်ပြိုင်တယ်။ *Kvlýng dàlòt:nì.* 'Let's compete in running.' အပြေး ပြိုင်ကြရအောင်။ = *dàjun, shòngjong*

Dalvng *pn:* Dalang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုးအမည်။

dam *vi:* wander. လျှောက်သွားတယ်၊ လေလွင့် တယ်။ |Changes to a high tone before *-shì.*|

□ **dámshì** *vi:* gaze; look at something vacantly. ငေးတယ်။ *Púgola dàmshìe.* 'The owls are gazing.' ဇီး ကွက်တွေ ငေးမော ထိုင်နေတယ်။

dám ⇔ **vdám** *vt:* float. ပေါ်လော ပေါ်တယ်။

dàm ⇔ **vdàm** *n:* land. ကုန်းမြေ။ *wedø í rvt nò vdàm rvmá wa wàvm ỳvngshà.* 'That's why we only did land/hill field cultivation for our living.' ဒါကြောင့်မို့ ကျွန်တော်တို့က တောင်ယာ အခင်းပဲ လုပ်စားခဲ့ ကြတာ။

dam vdým *n:* straight. ဖြောင့်ဖြောင့် တန်း တန်း။

○ **dan** See the entry *vdan dvn*₁

dán *clf:* classifier for counting numbers of standards, levels and grades.

အတန်း၊ အဆင့် တွေကို ရေတွက် ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုး အစား။ *Tiqséédán*. 'Tenth standard/level.' ဆယ်တန်း။ <Bur.

dàni *n*: emperor, general. ဧကရာဇ် မင်းကြီး။

dánmvdan *n*: giant. ကလန်ကလား လူကောင်ကြီးတဲ့ သူကို ခေါ်တဲ့ အသုံး အနှုန်း။ *Yarvprì nò dánmvdan te rì wa íe*. 'People from this family are giants.' ဒီမိသားစု ဝင်တွေက တော့ ကလန်ကလား ကြီးတဲ့ သူတွေပဲ။

dang 1. *n*: matter, affair, about. အမှု ကိစ္စ၊ အကြောင်း အရာ။ *We dang nò dèni laq mvshòni*. 'Let's not talk about that today.' အဲဒီ အကြောင်းကိုတော့ ဒီနေ့ မပြောရအောင်။ **2.** *clf*: classifier for counting numbers of sides, slopes and ways. နေရာ တစ်ဖက်ခြမ်းကို ရည်ညွှန်း ဖော်ပြတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုးအစား။ *We dǎngdǎng dang*. 'That slope over there.' ဟို တောင်စောင်းဘက်ခြမ်း။ *Tiqdang*. 'One long slope.' တောင်စောင်းရဲ့ တစ်ဖက်။ *Yadang*. 'This way/matter.' ဒီ အကြောင်း အရာ။ *Sýnglòpchit hòq lým dang nò gwaqe*. 'The place that reaches to Sangluepchit is wide.' ဆန်းလွတ်ချိတ် ရောက်တဲ့ လမ်းကတော့ ကျယ်တယ်။

○ **dáng** See the entry **dǎng**,

dàng₁ *vt*: stand, make upright. မတ်တပ် ထောင်ထားတယ်။ *Werì shóng èdàngò*. 'Keep those wood/branches in upright

position.' အဲဒီ ထင်းချောင်း တွေကို ထောင်ထား လိုက်ပါ။

□ **dángdáng wa** *adv*: be tall. ကလန်ကလား ရှည်တယ်။ *Dángdáng wa yvngè*. '(He) is so tall.' ကလန်ကလား ရှည်တယ်။

dàng₂ *clf*: numerical classifier used in counting unit of measurement for grain which approximately holds a bushel. တင်း၊ ကျင်း၊ ကဒ် စသည်ဖြင့် ရည်တွက် ရာတွင် သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုးအစား။ *Lvgong tiqdàng*. 'One basketful of corn.' ပြောင်းဖူး တစ်တင်း။ *Shóng tiqdàng*. 'One stack of wood.' ထင်း တစ်ကဒ်။ *Zishìl tiqdàng* 'One car-full load of sand.' သဲ တစ်ကျင်း။ <Shan

dàng₃ ⇔ **vdàng** *vt*: lock. ထိပ်တုံး၊ ခြေကျင်း ခတ်တယ်။ *Kung taq vdàngòè*. 'Lock in the clap lock up.' ခြေကျင်း ခတ်တယ်။

dangpè *n*: gun, rifle. သေနတ်။ *Dangpè tiqòngí nǎmlat shvrepè jàm vtvl wvp daqà*. '(He) shot the first (war) hero with the gun and (he) fell down.' သေနတ်နဲ့ ပထမဦးဆုံး တက်လာတဲ့ သူကို ပစ်သတ် လိုက်တယ်။

□ **dangpè mvsvø** *n*: bullet. ကျည်ဆံ။

daong *n*: wild goat. တောင်ဆိတ်။ = *vzuq*

dap₁ *n*: stopping place, inn, army base. ခေတ္တ တည်းခို ရပ်နား စခန်း၊ ဘိုတဲ။ *Welòng*

Dvhvp dap màvl yàngì wae. 'That Dahap inn is not there anymore, it is said.' ဒ်ဟပ် စခန်းက အခု မရှိတော့ဘူး လို့ ပြောတယ်။ [Shelter or camp set up about every ten miles of a mountain journey. တောင်ပေါ်ခရီး ဆယ်မိုင်ခန့် အကွာအဝေးမှာ တည်ဆောက် ထားတဲ့ ခေတ္တ နားနေစခန်း။] = dvná

dap₂ *n:* army. စစ်တပ်။ *Pindap tiqdap.* 'One army base.' စစ်တပ် တစ်တပ်။ <Bur.

dap₃ *vi:* be stranded. တင်ကျန်တယ်၊ သောင်တင်တယ်။ *Kuyíng nvngwà tiqgo dapme.* 'Over there, a cow got stranded.' ဟိုမှာ နွားတစ်ကောင် သောင် တင်နေတယ်။

daq₁ ⇔ **vdaq₁** *vt:* push, insist, focus, concentrate. အတင်း အကျပ် တောင်းတယ်။ *Vdaqdǝngwa dvjaq mvyǝnge.* 'I like to look at you with full concentration.' စူးစိုက်ပြီး ကြည့်နေချင်တယ်။

daq₂ ⇔ **vdaq₂** *n:* steep slope where sunlight can't reach most of the time; it is always wet). (နေရောင် မထိုး ဖောက်နိုင်တဲ့) မတ်စောက်တဲ့ တောင်ကြော။

□ **daq naqgi** ⇔ **vdaq naqgi** *n:* deep steep. မတ်စောက်တဲ့ နေရာ။

daq₃ *vi:* Complement taking verb; can, be able to, capable, be strong to V. အားကြီး။ *Kupè daqe.* 'That person is strong.' အဲဒီ လူ အားကြီးတယ်။ *Welòng bǝn daqe.* 'It is possible.' အဲဒါ ဖြစ်နိုင်တယ်။

Wechǝng nǝmsì ǝm daqapmì. 'That fruit is now probable and good to eat.' အဲဒီ အသီး စားလို့ အသင့် ဖြစ်လောက်ပြီ။ |In V-V structure, if the tone of the initial verb is a low tone it changes to a high tone. |

daq₄ *part:* 1. marker which occurs post verbally to mark a downward directional. အထက်မှ အောက်သို့ ရွေ့လျားမှုကို ဖော်ပြတဲ့ ကြိယာ နောက်ဆက်။ *Èdi daq.* 'Come down.' အောက်ကို ဆင်းလာခဲ့။ *Èshǝn daq.* 'Come down and speak.' အောက်ကို ဆင်းလာပြီး ပြော။ 2. marker which occurs post verbally to mark the beginning of an action; begin to V. စတင်ခြင်း၊ အစပြုခြင်းကို ပြတဲ့ ကြိယာ နောက်ဆက်။ *Kà shǝn daqì.* 'He began to speak.' သူ စကား စပြော လာပြီ။ *Waqǝ go té daqì.* 'The piglet began to grow.' ဝက်ကလေး စကြီး လာပြီ။

Daqbvng *pn:* Dabang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုးအမည်။

daqtu *vt:* support, recommend. ထောက်တယ်၊ ထောက်ခံတယ်။ |ONM + 'support'|

□ **daqtu kàru** *n:* recommendation letter. ထောက်ခံ စာ။ |ONM + 'support' + 'letter'|

darì ⇔ **dàrí** *n:* long ago. ရှေးသရော အခါက။ *Dàrí vsì vkàng, vkop vkàng, maq nǝ Krangkú Vkè mvrìng rvgaq ǝl yàngì.* 'Long ago, our ancestors lived at Akhe

village at Krangkhu (region).' ရှေးတုန်းက အဖိုး အဖွားတို့ ခရန်ခူးဒေသ အခဲ ရွာမှာ နေထိုင်ခဲ့ ကြတယ်။ *Darì nò dvrvtè, pà gò mví we tiqpè, vle wa.* 'It is said that long ago there lived an unimportant orphan boy.' ရှေးရှေးတုန်းက ဆင်းရဲတဲ့ မိဘမဲ့ သား တစ်ယောက် ရှိတယ်တဲ့။ [dári (with high tone on initial syllble) is used when indicating really long time ago (similar to duplicating long as in long long ago in English).]

□ **dari dvgvp** long time ago. ရှေးရှေးတုန်းက။ *Darì dvgvp Rvwàng rì nò shìgùng mǒng taqwa òl yàngl.* 'In the past, the Rawang people lived in the high mountains only.' ရှေးတုန်းက ရဝမ်တွေ တောင်ပေါ် ဒေသမှာပဲ နေထိုင် ခဲ့ကြတယ်။ |'long ago' + 'time'| = mvni mvnvng

□ **dari kvngshángbàn** *n:* ancient time. ရှေးဘဝ ဒဏီ ခေတ်။ |'long ago' + kvngsháng + 'period'|

dau *n:* cotton (cloth or plant). ဝါဂွမ်း။ *Dau yàè.* 'She is spinning cotton thread.' သူ ဝါဂွမ်း ဗိုင်းငင်နေတယ်။

dawøn ⇔ **dawun** *n:* responsibility. တာဝန်။ *Tvrà zìròk nò nàmaqni dawøn èlášhì daqnònge.* 'You find your own travel expenses.' လမ်း စရိတ်ကို တော့ခင်ဗျား တို့ တာဝန် ယူကြပါ။ <Bur.

dáy *vt:* measure. တိုင်းထွာတယ်။ *Rvgaq dayshìe.* 'He is measuring his land.' မြေတိုင်းထွာတယ်။ <Bur.

daya *n:* tyre (of car). ကား တာယာ။ <Eng.

Dázò *pn:* Dazeu; place name in Yunnan province of China. တရုတ်ပြည် ယူနန် ဒေသရှိ နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

de₁ *vi ~ vt:* 1. break, crack. ကွဲတယ်။ *Kunggòmm dee.* 'The plate is broken.' ပန်းကန် ကွဲတယ်။ *Vdóit kalòmchìng de bóà.* 'Adee broke the egg.' အဒီး ကြက်ဥကို ခွဲလိုက်တယ်။ 2. explode, thunder. ပေါက်ကွဲတယ်။ မိုးခြိမ်းတယ်။ *Ságíyaq pòyaq muqdee.* 'Last night, it thundered all night.' မနေ့ ညက တစ်ညလုံး မိုးခြိမ်းတယ်။

de₂ *vt:* found, establish. တည်ထောင်တယ်။ *Mvrìng dedè.* 'He founded a village.' သူ ရွာ တည်ထောင်တယ်။ *Mvrìng dedè, pìng yàngà we shaqré shaqtvng shvngbe sèng jejúdom nò oqà waè.* 'We are grateful and thankful to all the elders who founded and started this village.' ဒီရွာကို တည်ခဲ့၊ စတင်ခဲ့တဲ့ လူကြီးတွေ အားလုံးကို ကျွန်တော်တို့ အားလုံး ကျေးဇူး တင်ပါတယ်။ <Bur. =shvzøng

dé₁ *vt:* sharp (as knife). (ခါး) ထက်တယ်။ *Shvmkaí déòè.* 'The knife is sharp (lit. the knife cuts).' ဒီခါး ထက်တယ်။

dé₂ *vi*: 1. fool, lunatic. ရူးသွပ်တယ်။ *S̀v̀ng àngdè!* 'You fool!' လူရူး။ 2. have sexual affair with. (လိင်မှု ကိစ္စ) ဖောက်ပြန်တယ်။ *Mv̀r̀ing shaqrépè kulap mv̀r̀ing tiqg̃ò ǹv̀ng déapm̀i wae.* 'It is said that the village leader had a sexual affair with a person from other village.' ရွာ လူကြီးက ဟိုဖက် ရွာက တစ်ယောက်နဲ့ (လိင်မှုကိစ္စ) ဖောက်ပြန် ခဲ့တယ်လို့ ပြောတယ်။

dè₁ ⇔ **vdè₁** *pro*: emphatic pronoun; self, own. မိမိ။ *Ngà vdèl ni ẁv̀ng b̀ongà.* 'I did it myself.' ကျွန်တော် ကိုယ်တိုင် လုပ်လိုက်တယ်။ *Vdè rvpr̀i.* '(One's) own family' မိမိလူမျိုး။ *Vdè m̀ong.* 'One's own country.' အမိ နိုင်ငံ။ [Not used reflexively, but to emphasize agent; if there is no pronoun before it, it can mean a general (non-specific) 'one' or 'you'.]

dè₂ ⇔ **vdè₂** *n*: small type bamboo. ဝါးပင်ငယ် တစ်မျိုး။

dè₃ ⇔ **vdè₃** *n*: main, core; formative in noun compounds အဓိက ဖြစ်မှု ကို ညွှန်းတဲ့ နာမ်။ *Paqz̀i vdè.* 'Learned person.' ပညာရှင်။ *Gvsvt vdè.* 'Main idea.' အစီအစဉ်ကြီး။

dè₄ *dem*: this. ဤ၊ ဒီ။ [It is usually followed by time words.]

□ **dèni** *n*: today. ယနေ့။ *Deni nò b̀v̀nli s̀v̀ng mvdong.* 'Today, I don't go to work.' ကျွန်တော် အလုပ် မသွားဘူး။

|'this' + 'day'|

□ **dènila** *n*: nowadays, these days. ယခု အခါ၊ အခု တလော။ *Dènila shòwa zaqe.* 'Nowadays it always rains.' အခု တစ်လော မိုးချည်း ရွာတယ်။

□ **dènòng** *n*: this year. ဒီနှစ်။ *Dènòng nò chòm s̀v̀ng lo l̀m íe.* 'As for this year, I will return home.' ဒီနှစ်တော့ အိမ်ကို ပြန်မယ်။ |'this' + 'year'|

□ **dènòngla** *n*: these years. ဒီ တစ်နှစ်နှစ်နှစ်။ |'this' + 'year' + 'plural marker'|

□ **dèsháng** *n*: this morning. ဒီ မနက်။ |'this' + 'morning'|

□ **dèyaq** *n*: tonight. ဒီနေ့ည။ *Dèyaq nò noqgú vle.* 'As for tonight, there is a church service.' ဒီနေ့ည ဝတ်ပြု အစီစဉ် ရှိတယ်။ |'this'+ 'night'|

dè- *prf*: contraction of è + dv =dè; speech act participant plus causative prefix.

□ **dèdi** *vt*: make him go. သွား ခိုင်းတယ်။ *Vpòng s̀v̀ng dèdì.* 'You let Aphonng walk/go.' အဖုန်ကလေးကို သွားခိုင်းလိုက်ပါ။ |N.1 + CAUS + 'go'|

□ **dèdò** *vt*: boil; it is a contracted form of è + dvdò =dèdò. ပြုတ်လိုက်ပါ။ *Ngàsèè waqpà dèdòdádòé.* 'My child, boil the taro (before I came back).' ငါ့သား ပိန်းဥ ပြုတ်ထားလိုက်ပါနော်။ |N.1 + CAUS + 'boil'|

□ **dègò** *vt*: prepare, arrange. It is a contraction of è + dv + gò = *dègò*. ပြင်ဆင်တယ်၊ အဆင့်သင့် လုပ်တယ်။ *Vnvgé, ýmpà dègòdè*. 'Hi! Anang, prepare the food.' အနန်ရေ၊ စားဖို့ အသင့် ပြင်ပါ။ |N.1 + CAUS + 'complete'|

□ **dètè** *vt*: make (it) big. ကြီးအောင် လုပ်တယ်။ *Welòng dètèdè*. 'You make that big.' အဲဒါကို ကြီးလာအောင် လုပ်ပါ။ |N.1 + CAUS + 'big'|

dèdè *adv*: direct, straight forward. တည့်တိုး၊ ပွင့်ပွင့် လင်းလင်း။ *Dèdè shòne*. 'He speaks openly.' စကားကို တည့်တိုး ပြောတယ်။

□ **dèdè chaqdv** *n*: clearly, explicitly, vividly. ထင်ထင် ရှားရှား၊ ပွင့်ပွင့် လင်းလင်း၊ ကွင်းကွင်း ကွက်ကွက်။ *Mvdìvm dvtvng kèní dèdè chapdv yíngshìe*. 'It can be seen explicitly from upstairs.' အပေါ်ထပ် ကနေ ကွင်းကွင်း ကွက်ကွက် မြင်ရတယ်။ |'directly' + 'openly'| = *dvndvn línglíng*

dèdóm *n*: general term for a long stick. လက်နက် သဖွယ် အသုံးပြုတဲ့ သစ်သား ချောင်း။ = *shóngtut*

dekar *n*: basket; extendable basket. လှိုသလို အကျဉ်း အကျယ် ပြုလုပ်နိုင်ဖို့ ရက်လုပ်ထားတဲ့ နောက်ကြော ကဲ့ ခြင်းကြား။ = *zekar*

Delawang *pn*: Delawang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Delom *pn*: Deleum; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

deq *vi ~ vt*: put in tightly, be tightly congested. ထိုးထည့်တယ်။ ကျပ်တယ်။ *Chòmkók rým vsvngri dòn vdeqe*. 'People are fully/completely congested in the room.' အခန်း ထဲမှာ လူတွေ ပြည့်ကျပ် နေတယ်။ *Kvlángri chòm vdòng rým svng deqòe*. 'Filling the room with hay.' အခန်းကို ကောက်ရိုးတွေ ထည့်နေတယ်။

di *vi*: **1.** go, walk. သွားတယ်၊ လမ်းလျှောက်တယ်။ *Sìmré gò die*. 'The child walks.' ကလေးငယ် လမ်းလျှောက်တယ်။ **2.** crawl. တွား သွားတယ်။ *Vbò tiqgo di we yvng dvrà*. 'I have seen a snake crawling.' မြွေ တစ်ကောင် သွားနေတာကို မြင်ခဲ့တယ်။ |Low tone, *dì*, in past tense and before *-shì*. High tone, *dí*, before other complement taking verbs. |

□ **didaq** *vi*: come down. ဆင်းလာတယ်။ *Chòm svng èdi daq*. 'Come down to my house.' အိမ်ကို လာပါ။ *Svrapè dì daqì*. 'The teacher is coming.' ဆရာ လာနေပြီ။ |'come' + DIR (up to down)|

□ **dilong** *vi*: come up. တတ်လာတယ်။ |'come' + DIR (down to up)|

□ **dira** *vi*: come; come from same level. လာတယ်။ *Wemvring kèní gvt wvnshì nèng dírae*. 'People from that village came (here) for shopping.' ဟိုရွာက လူတွေ ဈေးဝယ်ဖို့ လာကြတယ်။
|'come' + DIR (same level)|

dí *vi*: hold, have room for. ဆံ့တယ်။ *Péhvng taq dí dýngte rí lým íe*. 'I will carry as much as can be held in the basket.' ပုလိင်းထဲမှာ ဆံ့သလောက် သယ်သွားမယ်။ = *s'vng*

Dibet *pn*: Tibet. တီဗက်။ <Bur.
□ **Dibetdan** *pn*: Tibetan. တီဗက် လူမျိုး။
<Eng.

dibvloma *n*: diploma. ဒီပလိုမာ ဘွဲ့။ <Eng.
Didung *pn*: Didung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Diguq *pn*: Digu; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

dikshinnvri *n*: dictionary. အဘိဓာန်။
<Eng.

dím₁ *vt*: photograph. ဓါတ်ပုံ ရိုက်တယ်။ *Dvtbung èdím daqshà*. 'Come and take a picture for us.' ဓါတ်ပုံ လာရိုက်ပေး ပါအုံး။

dím₂ ⇔ **vdím** *vt*: break, dig up. ခွဲ၊ ဖြိုတယ်။ *Tvloq du vdím nèng svng díámì nìnò..*, 'When they went up to dig up the Thalo iron mine.' ထလော့ သံသတ္တု တွင်းကို သွားတူးတဲ့ အခါတော့။ <Mangrung dialect.

dimogresi *n*: democracy. ဒီမိုကရေစီ။ *Dimogresi móngdàn*. 'an democratic country.' ဒီမိုကရေစီ နိုင်ငံ။ <Eng.

dindán *n*: training, training course. သင်တန်း။ *Jvkdvse dindán svng die*. '(She) goes to sewing training.' စက်ချုပ် သင်တန်းကို သွားတယ်။

Dinso *pn*: Dinsau; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

ding *vi*: be bald. နှူး ပြောင်တယ်၊ ထိပ် ပြောင်တယ်။

□ **díng vding** *adv*: bald, be. ထိပ်ပြောင်ပြောင်

díng *vt*: tear up, rip. စုပ်ဖြတ်တယ်။ *Bèlaqdùng díngòe*. 'He is ripping the shirt.' သူ အဝတ်ကို စုပ်ဖြုတ်နေတယ်။ *Mèsòrè mèdíngni*. 'Don't tear up the papers.' စက္ကူတွေ မစုပ်ဖြုတ်နဲ့။

dìng *vi*: right, correct, true. မှန်ကန်တယ်။ *Vpongí shò:nò lòng dìnge*. 'What Aphong said is true.' အဖုန် ပြောတာ မှန်တယ်။ = *jò*

Dingbru *pn*: Dingbru; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Dingdøm *pn*: Dingdeum; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Dingdvm *pn*: Dingdam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Dinggam *pn*: Dinggam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Dingkang Pungsoq *pn:* Dingkhang Phungsau; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Dingnuq *pn:* Dingnu; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Dingpvng *pn:* Dingphang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

○ **Dingraq** See the entry **Dvngraq**

dip ⇔ **vdip** *vt:* 1. hit, beat (something). ရိုက် နှက်တယ်။ ဖိတယ်။ *Welòng nò àng chvng íe, shòngtutní vdip ràe.* 'It is globular, (we) have to hit (it) with a stick.' အဲဒါကတော့ အလုံး ဖြစ်တယ်။ တုတ် ချောင်းနဲ့ ရိုက်ရတယ်။ 2. type the letters, print. စားလုံး ရိုက် နှိပ်တယ်။ ပုံနှိပ်တယ်။ *Lèga gòm gumbyuda taq èdìpmò.* 'Print or type the letter with a computer.' ကွန်ပျူတာနဲ့ စာ ရိုက်လိုက်ပါ။

diq *vt:* 1. wind (thread). ရစ်ပတ်တယ်။ *Svrí diqòe.* '(She) is winding the thread.' ချည် ရစ်ပတ်တယ်။ 2. strangle. ကြိုး ဆွဲချတယ်။ *Diqshì nò shìe.* 'Strangled and died.' ကြိုးဆွဲချပြီး သေတယ်။

diqdiq wa *adv:* sticky. စေးကပ်ကပ်။

Diqhòm *pn:* Diheum; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

dìsvng dvngdòng *n:* sword. ဓါးမ။ <Mangrung dialect.

Dizimba *pn:* December. ဒီဇင်ဘာလ။ <Eng.

do *vt:* scoop up (water, rice), ladle out. ခူးခပ်တယ်။ *Vmpà èdòè.* 'Scoop the food.' ထမင်း ခူးပါ။

dó₁ *vt:* feed people, host a banquet or a festival. ကျွေးမွေး ပြုစုတယ်။ ဧည့်ခံတယ်။ *Àngí nò dó dúngòe.* 'He can host it.' သူ ကျွေးမွေး နိုင်တယ်။

dó₂ *vt:* 1. kick ကစားတယ်။ ဘောလုံး ကန်။ *Sv̀mrèrì bòlóng dóe.* 'The kids are playing/kicking the ball.' ကလေးတွေ ဘောလုံး ကန်နေကြတယ်။ 2. play card games. ဖဲရိုက် တယ်။ *Pày dóe.* 'Play cards.' ဖဲ ရိုက်တယ်။

dò *n:* section, area. နယ်၊ နယ်ပယ်။ *Vpuq móngdò taq vl̀rì wa gò àngking chòm-gv̀ng àlì we íe.* 'Maybe a thousand households were living in Jingphaw land.' ဂျိန်းဖေါ့ နယ်မှာတောင် အိမ်ထောင် စုပေါင်း ထောင်ကျော် ရှိမယ် ထင်တယ်။ <Jp.

dobá *n:* gourd ဘူးသီး။

dòdi *n:* horn (musical instrument). တံပိုး။ *Dòdi mòt èshád má.* 'Can you play a horn-flute?' တံပိုး မှုတ်တတ် ပါသလား။ = bòche

Dogo *pn:* Daugau; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

dógó *n:* rural people. တောကော။ <Bur.

dògvng *n:* pillar that is round at the bottom and square on top. အရင်းမှာ လုံး

ပြီး အဖျား ပိုင်းမှာ ပြားအောင် ပြုလုပ်ထားတဲ့ တိုင် မ ကြီး။

dójø *n*: string bean. ပဲတောင့် ရှည်။

dok ⇔ **gvdok** *n*: hole, bunker, trench. ကတုတ် ကျင်း။ *Pinlarĩ bòm laò rvt vs̀ngri dok/gvdok vdòng máshìe*. 'People are hiding inside the bunker, as soldiers are dropping bombs.' စစ်သား တွေက ဗုံးကျဲ လို့ လူတွေ ကတုတ် ကျင်းထဲမှာ ပုန်းနေကြတယ်။ = gvdok

dól ⇔ **dúl** *vi*: troublesome to the eyes. မျက်စိနောက်၊ ရှုပ်တယ်။ *Neyýng dóle*. 'It is troublesome to the eyes.' မျက်စိနောက်၊ ရှုပ်တယ်။

dola *n*: dollar. ဒေါ်လာ ငွေ။ *Dola g̀yms̀ung kayýng tvlèò lé*. 'Where is the dollar exchange place?' ဒေါ်လာငွေ ဘယ်မှာ လဲပါ သလဲ။ <Eng.

dòlòm *n*: main front pillar of the Rawang house. အခေါင်း ဖောက်ထားတဲ့ ရဝမ် ရိုးရာ အိမ်ရှေ့ရှိ တိုင်မကြီး။ [Large pole in front of house (in front of mvdòng) where animal heads are hung. အိမ်ရှေ့ ဝင်ပေါက်မှာ စိုက်ထူတဲ့ တိုင်မကြီး ဖြစ်တယ်။ သားကောင်တွေရဲ့ ဦးချိုတွေ ချိတ်ဆွဲလေ့ ရှိ တယ်။]

Domà *pn*: Doma; place name. နေရာဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

dong 1. *vi*: short. တိုတယ်။ *Bvlaq wurdong òng*. 'Short sleeve shirt.' အင်္ကျီ လက်တို။

2. clf: classifier for counting numbers of short pieces. အတိုအထွာ တွေကို ရေ တွက်ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုးအစား။ *Tvva vni shòmdong dýngte èl̀yngatnò*. 'Bring a couple of short bamboo pieces.' ဝါး အတိုအစ နှစ်ခု သုံးခု လောက် ယူလာပါ။

dòng₁ ⇔ **vdòng₁** *locn*: **1.** inside. အတွင်း၊ အထဲ။ *Dúng vdòngrým*. 'Inside the tube/container.' ပူး အထဲမှာ။ **2.** inside, interior; formative in noun compounds. အတွင်း၊ အထဲ။ *Dòngnòt mvs̀òn*. 'Inner mind.' အတွင်း စိတ်။ *Dòtmaq tiqdòng*. 'One rat's hole.' ကြွက်တွင်း တစ် တွင်း။ [It also used as a nominal classifier. နာမ်ခွဲ အမျိုးအစား ဖြင့်လည်း အသုံး ပြုတယ်။] = dùng

☐ **badòng** ⇔ **bavdòng** *locn*: under-ground. မြေကြီး ထဲမှာ၊ မြေအောက်။ |'soil' + 'inside'|

☐ **chòmdòng** ⇔ **chòmvdòng** *locn*: inside the house. အိမ် ထဲမှာ။

☐ **dòngnòt mvs̀òn** *n*: inner mind. အတွင်း စိတ်။ |'inside' + 'mind' + 'mind'|

☐ **dòngrým** ⇔ **vdòngrým** *locn*: inside. အတွင်းမှာ၊ အထဲ မှာ။ |'inside' + 'inside'|

☐ **tìdòng** ⇔ **tìvdòng** *locn*: in the water. ရေထဲမှာ။ |'water' + 'inside'|

dòng₂ ⇔ **vdòng₂** *n*: strong, powerful; formative in noun compounds. အားကြီး၊ ခွန်အားကြီး။ *Dosøn àngsè bònng màgvp hòq lvngà vdòng vshit daqì.* 'Doseun family grew with many strong sons to the extent that there were no male birth order names left (to name) his sons.' တော်ဆင် မျိုးဆက်မှာ မွေးစဉ်လိုက် အမည် ပေးစရာ မကျန် တော့အောင်ကို သန်မာတဲ့ သားယောက်ျားတွေ ပွားများခဲ့တယ်။ *Nvngàdòngri wa shìgùng sòng die.* 'Only strong men go up to the mountains.' သန်မာတဲ့ ယောက်ျား တွေသာ တောင်ပေါ်ကို တက်ကြတယ်။ *Waqdòng vshòmgo.* 'Three strong pigs.' ဝက်ထီးကြီး သုံးကောင်။ [Usually refers to male persons or animals. လူ ယောက်ျား (သို့) တိရစ္ဆာန် အထီးတွေကို ရည်ညွှန်းတဲ့ အသုံး အနှုန်း။]

dòng₃ *onm* onomatopoeic adverb; the sound of a large object falling. မြည်သံစွဲ၊ ထုထည် ကြီးမားတဲ့ ပစ္စည်းကျတဲ့ အသံ။ *Tiq kvv nò chòm gò tiqchòm dòngwa vzeqàò.* 'At one time, in the manner "Dong" they also crushed a house.' တစ်ချိန်မှာ တော့ အိမ် တစ်ဆောင် ကိုလည်း ဒုန်းကန် ဖိမိတယ်။ *Dòng wa vngaqe.* 'He fell with a bang.' ဒုန်းကန် လဲကျတယ်။

○ **dòng₄** See the entry **dùng**,

dòngbør *n*: mustache, beard. နှုတ်ခမ်းမွေး၊ မှုတ်ဆိတ် မွေး။ = **nòngbør**

Donggong *pn*: Daunggaung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Donggwi *pn*: Daunggwi; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Dongjí *pn*: Daungkyi တောင်ကြီး မြို့။

dòngjøm *n*: pit, deep hole. တွင်းနက်။ = **shìdòngjøm**

dòngkvng *n*: bamboo water jar. ရေ တစ်ကောင်း။

○ **dòngnøt mvsøn** See the entry **dòng**,

Dongngwi *pn*: Daungngwi; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

dòngpè tøm *n*: dancing floor, space in front of the house. (ရိုးရာ) အက ကတဲ့ မြေ နေရာ၊ အိမ်ရှေ့ ကွင်းပြင်။

dòngrøn *n*: ivory necklace. ဆင်စွယ်နဲ့ လုပ်ထားတဲ့ ဆွဲကြိုး။ = **shvwànng**

dòngrvng kvv ⇔ **dvr̀vng kvv** *n*: edible leaves. စားလို့ရတဲ့ ဟင်းရွက် တစ်မျိုး။

dòngsøm *n*: mortar. ငရုပ်ဆုံ။ [Traditionally it was made of bamboo. အရင်က ဝါးနဲ့ ပြုလုပ်တဲ့ ငရုပ်ဆုံကို အသုံးပြုခဲ့တယ်။]

□ **dòngsømđór** *n*: pestle. ငရုပ် ကျည်ပွေ။ |'mortar' + 'to pound'|

dòngsør *n*: awl, prod; bamboo or wood pointed stick. ဝါး (သို့) သစ်သား တုတ်ချွန်၊ *Wekvtní nò shajóng tiqdòngsør dvgángò.* 'Then (he) also roasted a chain of

meat on a pointed stick.' အဲဒီနောက် (သူ)
အသား တစ်ကင် ပြန်ကင်တယ်။

dòngsòt *n:* bamboo toy gun. ဝါးဖေါက်
သေနတ်။

dòngshòl *n:* placenta. ချက်ကြိုး။ |'hole' +
'wash'|

Dòngzé *pn:* Dongze; place name. နေရာ
ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

Dòngzépa *pn:* Daungzepa; place name
and also Rawang surname. နေရာ ဒေသ
(သူ) ရဝမ် မိသားစု တစ်ခုရဲ့ အမျိုး အမည်။

dóngzin *n:* bamboo splits made for floor
of the house. အခင်း လုပ်ဖို့ ပြုလုပ် ထားတဲ့
ဝါး ကြမ်းခင်း။ *Chòm pylvu nò dóngzin wàt.*
'As for the floor, we shall make with
bamboo.' အိမ် အခင်းကိုတော့ ဝါကြမ်းခင်း
ခင်းရအောင်။ = *dòndùng*

doq₁ *vt:* give, put in. ပေးတယ်၊ ထည့်ဝင်တယ်၊
စိုက် ထုတ်တယ်။ *Vníní doqòe.* 'Anin
contributed.' မ အနင် စိုက် ထုတ်တယ်။
အကုန် အကျ ခံတယ်။ = *dó*

doq₂ ⇔ **vdoq** *vt:* ask forcibly. အကြပ်ကိုင်
မေးတယ်၊ အတင်း အကျပ် မေးတယ်။ *Vkópè*
màchángshì dýngte vdoqò nò rætòe. 'Ask
the thief forcibly until he confesses.'
သူ့ခိုးကို မဝန်ခံ မချင်း အကြပ်ကိုင် မေးတယ်။
= *vdaq*

doq₃ *n:* round bamboo basket for storing
paddy. ပုတ်။ = *ruq*

doq vdýng *vt:* to straighten. တည့်မတ်
တယ်၊ တည့်မတ် စေတယ်။

dor *vt:* bring water or extend. (ရေ) သွယ်
တယ်။

dór *vi:* strong smell. အနံ့ ပြင်းတယ်။ *Tikwè*
bòpshøng dóre. 'The mud smells really
bad.' ဗွက်ပုပ် အနံ့ ဆိုးတယ်။

dòrò *n:* violin, huqin. တယော။ *Dòrò*
mø:tnòe. 'Play the huqin or violin.'
တယော ထိုးတယ်။ [A two-stringed bowed
instrument. ကြိုးနှစ်ချောင်းတပ် တူရိယာ။]

dòsè *n:* pea. စတော်ပဲ။

dòshang *n:* pillar, post; used in Rawang
traditional house. တိုင်မကြီး၊ ရဝမ် ရိုးရာ
အိမ်မှာ အသုံးပြုတဲ့ တိုင် မ ကြီး။ [Smaller
than *dòlòm* post.]

dòshú dòga *n:* leisurely, at one's own
time, live without worry. ဇိမ် ကျကျ၊ စိမ်
ပြေ နပြေ၊ ပေါ့ပေါ့ ပါးပါး။ *Vmpà màkøtným*
shaq dòshú dòga ngaqshè. '(He) is
sitting idly without having prepared
the dinner.' ထမင်း မချက်သေးပဲ ဇိမ်ကျကျ
ထိုင်နေတယ်။ = *nøt lòmlòm, pànøt mànøt*

dòshùng *n:* house pillar. အိမ်တိုင်၊ အခေါင်း
ဖောက်ထားတဲ့ အိမ်တိုင်။ [Smaller than
dòlòm post.]

dø₁ *vi:* dark. မဲမှောင်တယ်။ *Dø daqì.* 'It
getting dark.' မှောင်လာပြီ။ *Dèyaq nò*
sóngsóng døe. 'It is really dark tonight.'
ဒီည တော်တော် မှောင်တယ်။

□ **dø̀ròm** *n*: evening. ညနေ။ *Dø̀ròmí ngà̀ỳvng è̀dìraé*. 'Come to me in the evening.' ညနေ ပိုင်းမှာ ကျွန်တော့် ဆီကို လာပါ။

dø₂ ⇔ **dø₃** *vt*: wear, put on. ဝတ်ဆင်တယ်။ *Naqdø døshìe*. 'He puts on the pants.' ဘောင်းဘီ ဝတ်တယ်။ *Vpongí naqdø vñídùng dðòe*. 'Aphong is wearing two pants.' အဖုန်ကတော့ ဘောင်းဘီ နှစ်ထည်၊ ထပ် ဝတ်ထားတယ်။ [When followed by verbal suffixes '-ò', '-ì' and '-ỳvng' it changes from mid to high tone.] [Exclusively with wearing pants. ဘောင်းဘီ ဝတ်ဆင်ခြင်း ကိုသာ ဆိုတယ်။]

dø₃ *part*: manner adverbial marking particle. It follows NP or VP or clause to mark that the main action is carried out in the manner represented by the NP, VP, or clause. ကဲသို့၊ လိုလို ကိုညွှန်းတဲ့ နာမ်နဲ့ ကြိယာ နောက်ဆက်စကားလုံး။ *We dø ewàò lònng gvzà shvlae*. 'The way in that manner you are doing is good.' အဲဒီလိုမျိုးလေး လုပ်တာ တော်တော် ကောင်းတယ်။ *Svràgvbà tiqpè dø kàshòne*. '(He) speaks like the great teacher.' ဆရာကြီး တစ်ယောက်လို ပြောတယ်။ *Ngái vvnghò dø wa èwàò*. 'Just do the way/manner I am doing it.' ကျွန်တော် လုပ်သလို လိုက်လုပ်ပါ။ *Vz̀ỳvngpè dvgupshì dø dè̀gupshì*. 'Just jump like

the one in front of you.' ခင်ဗျား အရှေ့က လူ ခုန်သလို ခုန်ပါ။

dø₄ *onm* onomatopoeic adverb. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသနာ။ *Kapèí rø:tnámò nìgø dø gø mvwa*. 'She wouldn't utter a sound/word to whoever proposed her.' ဘယ်သူ လာတောင်းတောင်း ရေငုံ နှုတ်ပိတ် နေတယ်။

dø₁ *vi*: (to come out) smoke. မီးခိုး ထွက်တယ်။ *Mvyø dðe*. 'The smoke is coming out.' မီးခိုး ထွက်တယ်။ *Mvyø gvzà dðe tiqlònglònng vkatna íe*. 'There is so much smoke, something must be burning.' မီးခိုး အများကြီး ထွက်နေတယ်၊ တစ်ခုခု လောင်နေတာ ဖြစ်မယ်။

○ **dø₂** See the entry **dø**.

Dø ⇔ **vDø** *pn*: Deu; birth order name for the second born male. ဒုတိယမြောက် သားကို ခေါ်တဲ့ မွေးစဉ် အမည်။ *Sìngdúing rvp Dðsè baqshìapmì*. 'The Sangdong family got a second son.' ဆန်ဒေါင်း မိသားစု ဒုတိယသား မွေးပြီ။

dø₁ *vi*: boil-tender, to boil a long time until the item become extremely soft. နူးတယ်၊ ပျော့ ပြောင်းတယ်။ *Sha dðe*. 'The meat is boiled-tender.' အသား နူးတယ်။ *Sharø dvdðòe*. 'Boil the bones.' (Lit. cause to boil bones) အရိုး ပြုတ်တယ် (သို့) အရိုး နူးအောင် ပြုတ်တယ်။

dò₂ *vi*: be irritating to the ear. နားငြီးတယ်။ *Svmrèrì vhaqshì rvt vnà dðe*. 'The noise the children are making is irritating to the ears.' ကလေးတွေ ဆူညံလွန်းလို့ နားညည်းတယ်။ = bð

Dóbáy *pn*: Deubai; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုးအမည်။

Døja *pn*: Deukya; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုးအမည်။

døl ⇔ **vdøl** *vi*: be landslide. မြေပြိုတယ်။ *Tì te rvt rvgaq vdøle*. 'Because of the flood there was landslide.' ရေ ကြီးလို့ မြေပြိုတယ်။

døm₁ **1.** *vt*: block up (water). ပိတ်ကာတယ်။ *Chòm vdòng yíng tì vdømapmì*. 'The water is blocked up in the room.' အိမ်ထဲမှာ ရေအိုင် နေပြီ။ *Tì dømðe*. 'The water is blocked up.' ရေ ကာတယ်။ ရေ အိုင်အောင် လုပ်တယ်။ [It is also used as a classifier. နာမ်ခွဲ အမျိုးအစား ဖြင့်လည်း အသုံးပြုတယ်။] **2.** *clf*: pond, lake. ရေအိုင်၊ ရေကန်တွေကို ရေတွက် ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုးအစား။ *Tì tiqðom*. 'One pond.' ရေအိုင် တစ်အိုင်။ *Tidøm yíng nga vle*. 'There is fish in the pond.' ရေအိုင်မှာ ငါး ရှိတယ်။

døm₂ ⇔ **vdøm₂** *vi*: **1.** dissipate, burn down to the end (of a log), wane (of the moon), come to an end. ကုန်ခန်းတယ်။ *Hítvp døm daqì*. 'The sole of the sandal is becoming thin.' ဖိနပ် ပါးလာပြီ။

Pvyóngday døm daqì. 'The candle is about to burnout.' ဖယောင်းတိုင် ကုန်လာပြီ။ **2.** *wane*. (လ) ဆုတ်တယ်၊ ကုန် ခမ်းလာတယ်။ *Shvlá døm*. 'The last day of waning on which the moon is not visible.' လကွယ်။

døm₁ *vt*: intuit, sense, be aware of, know something without being told, feel (an emotion, guilt). သိတယ်၊ သတိ ထား မိတယ်။ *Ngàt døm bóngà*. 'I have sensed it.' အဲဒါ ကျွန်တော် သိပြီ။ *Àngwa vlwe gø ngaí gø dømò lé*. 'I also remembered her staying herself.' သူ တစ်ယောက်ထဲ နေနေတာကို ကျွန်တော် သတိ ထားမိတယ်။

døm₂ *vi*: juicy. ဖြိုးမောက်တယ်၊ အရည် ရွမ်းတယ်။ *Bvdó nòmsi rì nø àngtì gvzà dømè*. 'The fruits from Putao are juicy.' ပူတာအို ဒေသကနေ လာတဲ့ သစ်သီးတွေက အရည်ရွမ်းတယ်။ |<døm 'block up'.|

døm₃ ⇔ **vdøm₁** *n*: friendship cup (drink with faces together). မျက်နှာချင်း ဆိုင်ပြီး မိတ်ဖြစ် ဆွေဖြစ် တစ်ခွက်တည်းမှ အတူသောက်သုံးခြင်း။ *Vdøm vme*. 'Drink friendship cup.' [Traditionally done by boys and girls, not done any more by Rawangs. ရှေးတုန်းကတော့ လူပျိုအပျို တွေ အတူ သောက်လေ့ရှိခဲ့တယ်။ ဒါပေမဲ့ ဒီခေတ်မှာတော့ မလုပ်တော့ပါ။]

døm₄ ⇔ **vdøm₂** *n*: barren woman. မြို့တဲ့အမျိုးသမီး။ [It can also refers to a male

person. သားသမီး မထွန်းကားတဲ့ ယောက်ျားကို လို့ ခေါ်တယ်။]

□ **dóm gògì** ⇔ **vdóm gògì** *n*: barren. ဗလာ နတ္ထိ၊ မြို့တယ်။ | 'barren' + ONM|

dòm₁ *clf*: classifier for counting numbers of logs. သစ်တုံး၊ ငှက်တို စတာတွေကို ရေတွက် ရာမှာ သုံးတဲ့ နှာမ်ခွဲ အမျိုး အစား။ = **tòm**

dòm₂ *vt*: celebrate Manau. မနော အက ကတယ်။ *Dènóng mvrò dòm lým íe wae*. 'It is said that this year there will be Manau celebration.' ဒီနှစ် မနောပွဲ က မယ်လို့ ပြောတယ်။

Dòmin *pn*: Deumin; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Dòmsa *pn*: Deumsa; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Dòmsagong *pn*: Deumsagaung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Dòmsanong *pn*: Deumsanaung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

dómzá *n*: type of trap. ထောင်ချောက် တစ်မျိုး။ = *b̀v̀ngkung, mvkvp h́vrmuq*

dòn₁ *vi ~ vt*: put on, wear (shoes). (ဖိနပ်) စီးတယ်။ *Chòpdàn dònshìe*. '(He) is putting on his shoes.' ဖိနပ် စီးတယ်။

dòn₂ **1.** *n*: bamboo plait. ထရုံ။ *Dòn dònòe*. 'Make bamboo plait partition.' ထရုံ ကာတယ်။ **2.** *vt*: make wall. နံရံ ကာတယ်။

Nv̀pni kèní chòm dòn lým íe. 'From tomorrow onward we shall make house partition.' မနက်ဖြန် ကနေ စပြီးမှ အိမ် နံရံ ကာမယ်။

□ **dònchòm** *n*: bamboo house. ဝါး အိမ်။ | 'bamboo plait' + 'house'|

□ **dòndùng** *n*: bamboo floor. ဝါးကြမ်းခင်း။ = *dóngzin*

□ **dòntám** *n*: wall of house. အိမ် နံရံ။ *Tvwa dònám*. 'Bamboo wall.' ဝါးထရုံ။

dón ⇔ **vdón** *vt*: tie. ချည်တယ်၊ ပိတ်မိတယ်။ *Nvngwà go nàdò:mò*. 'Tie the cow.' နွားကို ချည်လိုက်ပါ။

□ **dónké** ⇔ **vdónké** *vt*: hold up, delay (by something). ဟန့်တား စေတယ်၊ ကြန့်ကြာတယ်။ *Shòzraq rvt èdòn kéie*. 'We were held up because of rain.' မိုး ရွာလို့ ခရီး နှောင့်နှေး စေတယ်။ | 'tie' + 'bite'|

Dónong *pn*: Deunong; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Dónoy *pn*: Deunoi; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Dónvk *pn*: Deunak; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

dong₁ *vi*: **1.** stable, reliable. တည်တံ့တယ်၊ *Àng nò shòn dò donge*. 'He is a man of his word.' သူက ပြောတဲ့ အတိုင်း တည်တယ်။

2. reliable (someone who does what they say they will do). တည်တယ်။ *Kà dvdøngshìe*. 'He keeps his promise.' သူကတိ တည်တယ်။ = *tóng*

□ **døngdøng** *adv.*: firmly. ခိုင်ခိုင် မာမာ။ *Dvshà nìgø àngkým lònq taq døngdøng wa ripme*. 'Through hardship, he stands on his belief.' ခက်ခဲပေမဲ့ ယုံကြည်မှု အပေါ် မပြောင်းမလဲ ရပ်တည်တယ်။

□ **døngtóng** *vi.*: trustworthy. အားကိုးထိုက်တယ်။

døng₂ *vi.*: I go; contraction of di + ng (vowel shift i>ø) = *døng*. ကျွန်တော် သွားတယ်။ *Ngà zùng s̀v̀ng nivr̀m dønge*. 'I go to school everyday.' ကျွန်တော် ကျောင်းကို နေ့တိုင်း သွားတယ်။

døng₁ *vi.*: dizzy. မူးနှောက်တယ်။ *Go dónge*. 'I have headache.' ခေါင်း မူးနှောက်တယ်။

døng₂ *vi.*: rotten, spoil. ပုပ် ပျက်တယ်။ *Vno-rì dóngapmì*. 'The beans got rotten.' ပဲစေ့တွေ မှိုတက်၊ ပုပ်ပျက် သွားပြီ။

døng₃ *vi.*: classifier for counting numbers of rooms. အခန်း တွေကို ရေတွက် ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုး အစား။ *Shìwà dónq nø tee*. 'The living room is big.' ဧည့်ခန်းမ ကြီးတယ်။ = *s̀d̀nq, kónq, kẁvng*

□ **døngdøngkoq** *adv.*: utterly close. အလုံ ဖြစ်သော၊ လေဝင် လေထွက်မှု မရှိအောင် လုံခြုံသော။ *Dónqdónqkoq kørøe*. 'Make partition without ventila-

tion.' အလုံ ပိတ်တယ်။

døng₁ ⇔ **vdøng** *vi.*: become bigger; used for something increasing in size or number. ပိုကြီး လာတယ်။ *Svmi vdø:nge*. 'The fire is getting bigger.' မီး ပို ကြီးလာတယ်။ *Svmi dèd̀d̀nqø*. 'Make a fire!' မီးထပ် ထည့်လိုက်။ [It can be used in a causative form (*dvdøngøe*) to mean 'make bigger' or 'make (e.g. a fire)'] = *vz̀ng, te*

døng₂ *clf.*: giant, large; formative in noun compounds. ဧရာမကြီး။ *Gwed̀d̀nq*. 'Large taro.' ပိန်းဥကြီး။ *Kàngd̀d̀nq*. 'spider' ပင့်ကူ။ *Rød̀d̀nq*. 'root or source' အမြစ်။

Dønggàl *pn.*: Deunggal; mountain name. တောင် တစ်လုံးရဲ့ အမည်။

dønggàng *n.*: sheath, scabbard. ဓါးအိမ်။ (*Sh̀v̀m*) *d̀nqgàng peshìe*. '(He) wears a scabbard.' ဓါးအိမ် လွယ်ထားတယ်။ [This is the sheath including the strap, which is hung on the shoulder. ပခုံးမှာ လွယ်ဖို့ လွယ်ကြိုးပါ တပ်ဆင်ထားတဲ့ ဓါးအိမ်ကို ခေါ်တယ်။] = *d̀v̀nggàng*

Dønggar *pn.*: Deunggar; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

døngjá 1. *n.*: load (on an animal's back). ဝန်ထုပ် ဝန်ပိုး၊ အထမ်း။ *Døngjá vlishìe*. 'The load is heavy.' ဝန်ထုပ်က လေးလံတယ်။ = *mv̀gø* **2.** *clf.*: burden. ဝန်ထုပ်၊ တာဝန် ဝတ္တရား။ *Ngái ẁv̀ngø we b̀v̀nlì døngjá gø*

gvzà vlishè. 'The work or responsibility I am carrying is so heavy.' ကျွန်တော် လုပ်တဲ့ တာဝန် ဝတ္တရားက တော်တော် ကြီးလေး တယ်။

3. n: classifier for counting numbers of loads. အထုပ်အပိုး၊ အထမ်း တွေကို ရေတွက်ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲအမျိုး အစား။ *Shóng àngsé døngjá wà bòshà.* 'We have made more than 10 loads of firewood.' ထင်း အထမ်း တစ်ဆယ်ကျော် လုပ် ထားတယ်။ *Tywa kam tiqdøngjá èrtatnò.* 'Bring a load of bamboo when you come.' လာတဲ့ အခါ ဝါး တစ်ထမ်းလောက် သယ်လာပါ။

døngjàm n: virgin land, uncultivated land. တောရိုင်း၊ လူသူ ကင်းမဲ့တဲ့ အရပ်။ *Só rvgaq døngjàm láámì.* 'Well, let's go and look for unoccupied land.' ကဲ နေ မြေ အသစ် (လူသူ ကင်းမဲ့တဲ့ အရပ်) သွားရှာကြ ရအောင်။ [This term also refers to a place people had abandon and became a deep forest. လူတွေ စွန့်ခွာပြီး တောရိုင်း ပြန်ဖြစ်သွားတဲ့အရပ်ကိုလည်း ခေါ် တယ်။]

døngjè ⇔ dǜngjè n: field trash, rubbish. တောင်ယာ မီးကြွင်း မီးကျန်တွေ။ [Clearing unburned branches off hill fields. စိုက်ပျိုးနိုင်ဖို့ မီးကြွင်း မီးကျန်တွေ အချောသပ် ရှင်းလင်းတာကို ဆိုတယ်။] = dvhà, dǜngjè

døngjóng ⇔ jòngjóng₂ adv: truly, honestly. အမှန် တစ်ကယ်၊ အမှန် စင်စစ်။

døngko n: wooden hoe. မျိုးစေ့ ချုံ့ မြေကို ထိုးဆွရတဲ့ တုတ်ချွန်။ = rvmuq tiqpvn

døngku n: family. အိမ်ထောင်၊ မိသားစု။ *Nøngmaq døngku nø mòngzòle.* 'Our family is peaceful.' ကျွန်တော်တို့ မိသားစုက ငြိမ်းချမ်းတယ်။

☐ **døngku shvzøngshì vi:** marry. အိမ် ထောင် ပြုတယ်။ |'family' + CAUS + 'fill' + R/M|

☐ **døngkumè n:** wife, housewife. အိမ် ထောင်ရှင် မ၊ အမျိုးသမီး။ |'family' + 'female'|

☐ **døngkupè n:** husband. အိမ်ထောင်ရှင် ယောက်ျား။ |'family' + 'male'|

Døngkung pn: Deungkhung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Døngkung shvlaq pn: Theungkhung salt. ဆား တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။

Dønglàng pn: Deunglang; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

Dønglung pn: Deunglung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

døngman n: truth. သမ္မတရား။ *Yesu nø døngmanlòng íe.* 'Jesus is the truth.' ယေရှုက သမ္မတရား ဖြစ်တယ်။ <Jp.

døngnì n: far place, foreign land. ရပ်ဝေး၊ ရေမြေ ရပ်ခြား အရပ်။ *Vrúm døngnì wa*

vsarámì. 'They have scattered into far places.' ရပ်ဝေး၊ တစ်နယ်တစ်ကျေးကို ပြောင်းကုန် ကြပြီ။ |Normally appears together with *vrúm* 'far place' as in *vrúm dǒngnì.* |

dǒngnǜng *n:* large bamboo tube used for carrying water. ရေခပ်၊ ရေသယ် ရာမှာ သုံးတဲ့ ပုံမှန် အရွယ်ထက် ပိုကြီးတဲ့ ဝါး ကျဉ် ထောက်။ = *típáng*

dǒngpǜng *n:* villager, guest from the same village. ရွာခံ၊ ရွာသူ ရွာသား။

dǒngtáng *quant:* all (from all regions). တလောက လုံး။ *Móng dǒngtáng kèní vsǜng kòme.* People from all over are coming together.' တလော ကလုံးက လူတွေ လာကြတယ်။ = *kamóng màmóng, kaya*

Dǒngur *pn:* Deungur; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Dǒngyòy *pn:* Deungyoi; place name. နေရာဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

dǒp₁ *vt:* shape (e.g. mud or thread) into a ball. အလုံး ရစ်ပတ်တယ်၊ လုံးတယ် (ရွှံ့ချည်)။ *Svrí dǒpmdè.* 'Spin the thread into a ball shape.' ချည်လုံး ရစ်ပတ်တယ်။

dǒp₂ *vt:* recall, remember, know in detail. စေ့စေ့ စပ်စပ် သိတယ်။ *Mvshól mvme dǒpmdè.* 'He knows a lot of stories.' သူ ပုံပြင် အများကြီးကို သိထားတယ်။

dǒp₃ ⇔ **vdǒp₁** *vt:* insert one thing into another by force. ထိုးထည့်တယ်။

dǒp₄ ⇔ **vdǒp₂** *n:* upper soil from hill field. တောင်ယာ မီးကြွင်း မီးကျန်။ = *dǒngjè*

dǒp₅ *part:* marker which occurs after time nouns to mark entirety, completely, whole of the N. လုံးလုံး၊ တိတိ။ *Vnúnǒng dǒp rvmá wàvmvshà.* 'Two whole years we have cultivated fields for our livelihood.' နှစ်နှစ် လုံးလုံး အခင်းပဲ လုပ်စားခဲ့ကြတယ်။ *Bvdó kèní Nongmóng sǜng vshòm ni dǒp díshìe.* 'It takes three whole days to walk from Putao to Nongmong.' ပူတာအိုကနေ နောင်မွန်းကို သွားတာ သုံးရက်တိတိ ကြာတယ်။

dǒq₁ *vt:* be blocked (of the sun). အရိပ်ကျတယ်။ *Vnǜm dǒqðè.* '(This area) is blocked from the sun's heat.' နေ အရိပ်ကျတယ်။

dǒq₂ ⇔ **vdǒq** *vt:* addicted, starve (for drugs). (ဘိန်း၊ ဆေး) ဆာလောင်တယ်၊ ဆေးစွဲတယ်။ *Gani dǒqe.* 'Starve for opium.' ဘိန်း ဆာလောင်၊ ငတ်တယ်။

dǒr₁ ⇔ **vdǒr** *vt:* pour a liquid into a container or onto the ground. လောင်းတယ်။ *Notǒngrì tì vdǒrðè.* '(He) is watering the beans.' ပဲပင် တွေကို ရေလောင်း နေတယ်။ [But for throwing away water the verb 'up' is used.] = *ni*

dǒr *vt:* pound (e.g. rice, chillies). (စပါး၊ ငရုပ်) ထောင်းတယ်။ *Vpongí mvzang dǒrðè.* 'Aphong is pounding the chillies.' အဖုန်

ငရုပ်သီး ထောင်းတယ်။

dòr ⇔ **vdòr** *vt*: hit, beat (person). ရိုက်တယ်၊ ထိုးတယ်။ *Weyíngø bù dø paqò vdò:rò*. 'There (they) beat (the dragon) like beating walnuts.' အဲဒီမှာ သစ်ကြားသီးကို ရိုက်သလိုမျိုး (နဂါး) ကို ရိုက်ကြတယ်။ *Vdò:rò shí shvt bó.è*. 'They beat to kill it.' သူတို့ ရိုက်သတ် လိုက်ကြတယ်။ = dip

Dósoq *pn*: Deusau; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

døt₁ *n*: mouse, rat. ကြက်။ *Døtsèrì gvza gvláshìe*. 'The mice are playful.' ကြက်ကလေးတွေ တော်တော် သောင်းကျန်း နေကြတယ်။

□ **døtmaq** *n*: rat's hole. ကြက်တွင်း။
|'rat' + 'hole'|

□ **døtnaq** *n*: not general rat, but an unclean one that causes trouble for people. အိမ်ကြက်။ |'rat' + 'black'|

□ **døtniq mvzang** *n*: chilli. ငရုတ်သီးတစ်မျိုး။

□ **døtshøq** *n*: rat's nest. ကြက်သိုက်။
|'rat' + 'mess'|

døt₂ *onm* onomatopoeic adverb; used with the verb *rung* 'sit'. မြည်သံစွဲ ကြိယာဝိသေသန။ *Døt runge*. 'Sit down.' ဆောင့်ကြောင့် ထိုင်တယ်။

døt₃ ⇔ **vdøt** *vt*: push forcibly, compact or make dense. အတင်း ထိုးထည့်တယ်၊ သွပ်

ထည့်တယ်။ *Vbarì nàdøtnò*. 'Compact the mud.' မြေတွေကို သွပ်ထည့်ပါ။

Dóto *pn*: Deuthau; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Dóyvng *pn*: Deuyang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

du₁ *n*: iron or mineral mine. သတ္တုတွင်း။ *Shým du*. 'Iron mine.' သံသတ္တုတွင်း။ *Gìmsùng du*. 'Silver mine.' ငွေသတ္တုတွင်း။

du₂ *n*: officer (of any kind). ဗိုလ်၊ အရာရှိ။
Byen du. 'Army captain.' စစ်ဗိုလ်။

du₃ ⇔ **vdu** *vi*: complement taking verb; suitable, reasonable, be possible, suitable/happen to the V. သင့်လျော်တယ်၊ လျော်ညီတယ်။ ဖြစ်နိုင်ချေ အလားလာ ရှိတယ်။ *Narshì vdue*. 'We should take rest.' နားဖို့ သင့်တယ်။ *Shøzaq rvtø taq dí vdue*. 'I happened to go while it was raining.' မိုး ရွာနေတုန်း သွားဖြစ် ခဲ့တယ်။ |In V-V structure, if the tone of the initial verb is a low tone it changes to a high tone. |

dú₁ ⇔ **vdú₁** *vi*: happen by chance, serendipity. တွေ့ ကြိုတယ်၊ ကြိုကြိုက်တယ်။ *Wezàng nø ó àngsvp gvzà zaqzàngí vdúra lé*. 'The hard leaves will happen to reach at that place'.' အဲဒီနား မှာတော့ တော်တော် မာတဲ့ အကိုင်း အခက်တွေက ကျလာ

လိမ့်မယ်။ *Shóngshí chǐng gò vgo yǐngni vdúké daqà.* 'The fruit happened to fall right on his head.' သစ်သီးကလည်း ခေါင်း တည့်တည့်ကို ကျတယ်။

dú₂ ⇔ **vdú₂** *n:* fish poison. အဆိပ်။ *Tĩ bvtvnm kv̄t n̄ò vdú rĩ r̄òðe.* 'When the water drains (they) poison the fish with the poison.' ရေ ခမ်းသွားတဲ့ အခါ ငါး အဆိပ်ကို ရေထဲ လောင်းထည့်တယ်။ *Dú kad'vngp̄n vle má.* 'How many kinds of poison are there?' အဆိပ် ဘယ်နှစ်မျိုး လောက် ရှိသလဲ။

dù *vt:* dig, scoop out, plough (plow). တူး တယ်။ *Tĩsu dùðe.* 'Plow a paddy field' လယ် ထွန်တယ်။ *Vměĩ waqpà dùðe.* 'Mom is digging the taro.' အမေက ပိန်းဥ တူးနေ တယ်။ = chuq

Dube *pn:* Dube; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Dukdàng *pn:* Dukdang; quarter or village name in Putao town. ပူတာအို မြို့ရိ ရက်ကွက်၊ ကျေးရွာရဲ့ အမည်။

Dumeng *pn:* Dumeng; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Dumsagrong *pn:* Dumsagraung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

dùmùn *be* many, great multitude. အမြောက် အများ။ *Sasèrì dùmùn k̄òme.* 'A multitude of birds gathering up.' ငှက်

အမြောက် အများ စုရုံးနေကြတယ်။

□dùmùn dùshá *quant:* countless; massive amount or number of. ရေ တွက်ပြီး မရနိုင်သော။ *Vsìng dùmùn dùshá di rae.* 'A multitude of people will come.' မရေ မတွက် နိုင်အောင် များ ပြားတဲ့ လူတွေ လာကြတယ်။

dun₁ ⇔ **vdun** *n:* shawl, light blanket. ခြုံ စောင် (သို့) စောင်ပါး။ *Vkoĩ gò dun tiqđìng raqapmà.* 'Ah Khaw has weaved a shawl.' မ အခေါ်လည်း စောင် တစ်ထည် ယက် လုပ်ထားတယ်။

dun₂ *vt:* castrate. သင်းကွပ်တယ်၊ ရွေး ပိုက် တယ်။ *Waq̄sègò dunvpshà.* 'We have castrated the piglet.' ဝက်ကလေးကို ရွေး ပိုက် ပေးလိုက်တယ်။ = shan

dùn *n:* rhinoceros. ကြုံ။ *Ponggan rvzì lap darì n̄ò dùn v̄l yàngì wae.* 'It is reported that once rhinoceros lived in the Ponggan mountain area.' ဖုန်ကန်ရာဇီ မှာ ကြုံ နေထိုင် ခဲ့တယ်လို့ ပြောတယ်။

Dunak *pn:* Dunak; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Dùnò *pn:* Dunau; name given to second son's first daughter in Matkyung area. (မတ်ဂျုံ ဒေသ စကား) မွေးစဉ်လိုက် ဒုတိယ သားရဲ့ ပထမ သမီးကို ခေါ်တဲ့ အမည်။ = D̄ò Nvng

dung₁ *vt:* be enough, sufficient. လုံလောက် တယ်။ *Dènóng n̄ò v̄mpàì d̄ungòe.* 'As for

this year, (they) have sufficient food.' ဒီနှစ် အတွက်တော့ အစားရေစာ လုံလောက်မှု ရှိ တယ်။

dung₂ vt: bind the edges. အနားကွပ်တယ်။ *Pé dungòe.* 'Binding the edges of a basket.' ပုလိင်း အနားကွပ်တယ်။

dung₃ ⇔ **vdung** locn: area, region. ဒေသ၊ အပိုင်း အခြား။ *We vdung nò Mvtjùng vdung íe.* 'That area is the Matkyung area.' အဲဒီ ဖက်ခြမ်းက မတ်ဂျုံဒေသ ဖြစ်တယ်။ *Tvlá-wàng dung taq Zerwangrì vle wae.* 'Zewang people live in Thalawang area.' ထလားဝမ် ဒေသမှာ ဇေဝမ် လူမျိုးတွေ နေထိုင်ကြတယ်။ [Refers to bigger area than *rým* or other terms for area.] = ìdung

dung₄ onm onomatopoeic adverb; the sound of beating hollow wood. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။ *Weyvngø waq na dúngrì nò "sìngé" wanø "dung dung dung" wa mø:tnò.* 'At the place, (the children) said the pig feeding tube is "a gong" and beat it "Dung Dung Dung Dung".' အဲဒီ နေရာမှာ ဗူးတွေကို ဗုံ ဖြစ်တယ်လို့ ပြောကြ ပြီး တုံတုံတုံ လို့ တီးခတ်ကြတယ်။

dúng 1. n: tube, long container. ဘူးအရှည် (သို့) ကျည်တောက်လို ဘူးမျိုး။ *Tvwa dúng.* 'Bamboo tube.' ဝါး ကျည်တောက်။ **2.** clf: classifier for bottles, tubes (of wine). ဘူး၊ ကျည်တောက်။ *Tvwa dúng taq ò*

kapmòe. 'Fetch water in a bamboo tube.' ဝါး ကျည်တောက်နဲ့ ရေခပ်တယ်။

☐ **dúngjù** n: young bamboo tube which is used for boiling water. ရေခွေး ကျိုချက်ဖို့ အသုံးပြုတဲ့ ဝါးနု ကျည် ထောက်။

dùng₁ vt: tie up. ချည်တယ်။ *Vkòpè dùngòe.* 'Tie up a thief.' သူနိုးကို ကြိုးချည်တယ်။

☐ **dòng₁** vt: first person singular form of *dùng*.

dùng₂ clf: classifier for a big piece of cloth, blanket, or garment. အဝတ် အထည် စတာ တွေကို ရေတွက် ရာမှာ သုံးတဲ့ နှာမ်ခွဲ အမျိုး အစား။ *Bèlaq tiqdùng wandè.* '(He) is buying a shirt.' သူ အင်္ကျီ တစ် ထည် ဝယ်တယ်။

dùng₃ n: forest. တော။ [It is usually found as the first syllable of noun compound. Never attested using itself as a noun.]

☐ **dùngka** n: bird; pheasant, wild fowl. ရစ် (ငှက်)၊ တော ကြက်။ ['forest' + 'chicken']

☐ **dùnglàng** n: forest, jungle. တော။ <Daru dialect.

dùng₄ n: hole. အပေါက်၊ တွင်း။ *Vba dùng.* 'Mud hole.' မြေတွင်း။ *Lóngdùng gvjà.* 'A big cave.' ကျောက်ဂူ ကြီး။

dùng_s *onm* onomatopoeic adverb; sound of large item falling down. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန၊ ကြီးမားတဲ့အရာဝတ္ထု ပြုတ်ကျ တဲ့ အသံ။ *Vlé róm b'òò kvt nò dùng wa vja daqe.* 'When the palm was cut down, it will fall down "Dung".'. မင်းပေါင်ကို ခုတ် လိုက်တဲ့ အခါ ဒုန်းကနဲ ပြုတ်ကျတယ်။

dùngcha *n:* worm which is found inside taro. ပိန်းဥစားတဲ့ ပိုးတစ်မျိုး။ [It is usually found by itself. တစ်ကောင်တည်း တွေ့ရလေ့ ရှိတယ်။] = nyé, né, nyíl

○ **dùngka** See the entry **dùng**,

○ **dùnglàng** See the entry **dùng**;

Dungpú *pn:* Dungpu; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

Dúngwì *pn:* Dúngwi; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

dup *vt:* wrap around, cover up. ကာ၊ လွှမ်း ခြုံတယ်။ရစ်ပတ်တယ်။ *Sìmré g'ò pazitní dup-màe.* 'Wrap the baby with a towel.' ကလေးငယ်ကို ပဝါ နဲ့ ရစ်ပတ်တယ်။

□ **duppòr** *n:* foreskin of man's genital. ကျား အင်္ဂါဖုံး အရေဖြား။ |'wrap around' + 'skin'|

duq *vi:* throw up, vomit. အန်တယ်။ *V'mb'ò'ò rì shvngbe duq b'ò'ò.* '(He) vomited all he had eaten.' စားထား တာတွေ အားလုံး အန် လိုက်တယ်။

□ **duq dvzøn** *vi:* feel like vomiting, or have a queasy feeling. အန်ချင်တယ်၊ မအီ မလည် ဖြစ်တယ်။ *Yatì ak b'òng'è rvt duq dvzøne.* 'I feel like vomiting after eating honey comb.' ပုတုန်း ပျားရည် သောက်ပြီးလို့ အန်ချင်သလို ဖြစ်နေ တယ်။ = weqweq

□ **duq vl'vng** *vi:* feel like vomiting, or have a queasy feeling. အန်ချင်တယ်၊ မအီ မလည် ဖြစ်တယ်။ = duq dvzøn

duqduq wa *adv:* uncooked rice. ပျော့တူး မနပ်။ *V'mp'è duqduq wa k'òt d'á'rá.* '(He) has under cooked the rice.' ထမင်းကို ပျော့တူး မနပ် ချက်ထားတယ်။

Durvm *pn:* Duram; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုးအမည်။

dúrvt shà *n:* tooth of a harrow. ထယ်သွား။

Dùsøn *pn:* Duseun; name given to the fourth male born whose father is the second son. မွေးစဉ်လိုက် အမည်အရ ဒုတိယ သားဖြစ်တဲ့ ဖခင်ရဲ့စတုတ္ထမြောက် သားကို မှည့် ခေါ်တဲ့ နာမည်။

dut ⇔ **vdut** *vt:* pound. ထုထောင်းတယ်။ [Pounding using large item. ထုထည့် ကြီးမားသည့် အရာဖြင့် ထုတာကို ဆိုတယ်။]

Duyang *pn:* Duyang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Duzong *pn:* Duzaung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

dv-₁ *prf.* causative prefix. တစ်စုံ တစ်ခု၊ တစ်ဦးအား လုပ်ခိုင်း။ စေခိုင်းတာကို ဖော်ပြတဲ့ ကြိယာ ရှေ့ခွက်။

□ **dvbá** *vt.* include (something), mix together. ရောတယ်။ *Vyúng gø dvbángòe.* 'I include vegetables also.' ဟင်းရွက်ပါ ထည့်ထားတယ်။

Vshaqmè gø dvbái. 'Let's include the old lady as well.' အဖွား ကြီးကိုလည်း ပါခိုင်း ရအောင်။ |CAUS + 'include'|

□ **dvbé** *vt.* waste, finish, use up. ဖြုန်းတယ်၊ သုံးတယ်။ *Dvbeshìe.* 'Used up.' ကုန်ဆုံး စေတယ်။ *Vmsit dvbé daqà.* '(He) is going to finish up the rice.' ဆန် ကုန်တော့မယ်။ |CAUS + 'use up' <be|

□ **dvbòng**₃ ⇔ **dvbùng** *vt.* broadcast seeds, originate. အစ ပျိုးတယ်။ *Mvnga dvbòngòe.* 'I am sowing mustard seed.' မုန်ညှင်း ကြဲတယ်။ | CAUS + 'get up'. **bòng** ⇔ **bóng** either tone is OK. |

□ **dvbóm** *vt.* put down. အောက်ကို ချတယ်။ *Vbò bìrìrì dvbóm:mòe.* 'They are putting down the paddy sacks.' စပါး အိတ်တွေကို အောက်ချနေကြတယ်။ |CAUS + 'squat/crouch' <bòm|

□ **dvbýng**₁ *vt.* throw (usually tiny items or dust) continuously, un-

ceasingly (in huge amounts). တရစုပ် ဒလဟော ပစ်တယ်။ *Lóng wa dvbýngòe.*

'I continuously throws stones.' ကျွန်တော် ကျောက်ခဲ တွေကို ဒလဟော ပစ်တယ်။ |CAUS + 'defile' or 'dirt enter'|

□ **dvbvt** *vt.* close off, redirect. ရေပက် ထုတ်တယ်။ *Ti dvbvtnòe.* 'I am drying off the water.' ရေ ပက်ထုတ် နေတယ်။ | CAUS + 'recede'|

□ **dvchò** *vt.* spy on someone. ချောင်းတယ်၊ စောင့်ကြည့်တယ်။ *Dèyaq nò kópè dvchò.* 'As for tonight, we shall spy on the thief.' ဒီညတော့ သူ့ခိုးကို ချောင်းကြ ရအောင်။ [*chò* never occurred as a main verb.]

□ **dvchòng**₂ *vt.* I spy; contraction of *dvchò* + *-ng* = *dvchòng*. *Ngái nàsýng dvchònge.* 'I am spying on you.' ကျွန်တော် ခင်ဗျားကို စောင့်ကြည့် နေတယ်။

□ **dvchòng**₁ *vt.* filter (water to make it clean), purify. စိစစ်တယ်။ သန့်စင် စေတယ်။ = *zìn*

□ **dvchóng**₂ *vt.* empty a vessel, move, pour out. ရှင်းထုတ်တယ်။ *Bìrìrì dvchóngòe.* 'I am emptying the sacks.' ကျွန်တော် ဂုံနီအိပ် ထဲက ပစ္စည်းတွေကို ရှင်းထုတ် နေတယ်။ |CAUS + 'empty'|

- ❑ **dvchóngshì** *vi*: de cease, pass away. Literally empty onself. သေဆုံးတယ်။ ကွယ်လွန်တယ်။ *Vsi shagóng dvchóngshìvpmì*. 'Grandmother passed away.' အဖွား ကွယ်လွန်သွားပြီ။ | CAUS+ 'empty' +R/M. |
- ❑ **dvchòp** *vi ~ vt*: 1. fit, put (cap) on. စွပ်တယ်။ *Wur dvchòpmí dvchòp-mòe*. 'I put a ring on (her finger).' လက်စွပ် စွပ်ပေးတယ်။ |CAUS + 'put on'| 2. reincarnate. ဝင်စားတယ်။
- ❑ **dvchvt** *vt*: tie with bamboo strips. ဝါးနှိုးနဲ့ ချည်တယ်။ *Tvróng gùng yǐng dvchvtmòe*. 'Tying it up on the post.' တိုင်မကြီးမှာ ကပ်ချည်တယ်။ = pan
- ❑ **dvdò** *vt*: boil (cook something) a long time (e.g. meat or hard beans). ပြုတ်တယ်။ *Dèdò!* 'Boil it!' ပြုတ်လိုက်ပါ။ *Sharò dvdòe*. 'He is boiling the bones.' အရိုး ပြုတ်တယ်။ | CAUS + 'boil (something hard)' |
- ❑ **dvdóm** *vt*: counsel someone, make them think about something. သတိရစေတယ်။ |CAUS + 'intuit/sense' | <dóm 'intuit' =shvdóm
- ❑ **dvdøng** *vt*: accept, agree, make it stable. အတည် ပြုတယ်။ ခိုင်ခံ့ စေတယ်။ *Kàsiq dvdøngòe*. 'I agree to continue the agreement.' စကား အတည်ပြုတယ်။ |CAUS + 'stable' | =shvdøng

- ❑ **dvdu** *vt*: plan (an action). စီစဉ်တယ်။ စီမံတယ်။ *Shìgùng mǒng dì lǐm dvduòe*. 'Make a plan to go to the mountains.' တောင်ပေါ် တက်ဖို့ စီစဉ်လိုက်ပါ။ | CAUS + 'suitable' |
- ❑ **dvdú** *vt*: happen to be, coincident. ကြိုကြိုက်တယ်။ *Vgì go wapmò we vgo yǐng dvdúke bóà*. 'When shooting at a dog, it happened to hit its head.' ခွေးကို ပစ်လိုက်တာ ဦးခေါင်းကို ထိမှန်သွားတယ်။ |CAUS + 'coincident' | [Something happen unintended. မရည်ရွယ်ဘဲ ဖြစ်ပျက်သွားတဲ့ အရာ။] = vdú
- ❑ **dvǎ₂** *vt*: ignite (light or fire). ထွန်းညှိတယ်။ *Svmi dvǎòe*. 'Lighting a fire.' မီးထွန်းတယ်။ |CAUS + 'bright' .|
- ❑ **dvǎng** *vt*: roast, bake, broil (meat). ကင်တယ်။ အပူ ပေးတယ်။ *Sha dvǎngòe*. 'Roast meat.' အသား ကင်တယ်။ *Svmi taq dvǎngshie*. 'Warm oneself by a fire.' မီး လှုံတယ်။ |CAUS + 'hot' |
- ❑ **dvǎng** *vt*: cause to ripen or mature. အမှည့်ခံတယ်။ ရင့်အောင် ထားတယ်။ *Chòngmuri jvng tiqchvng taq dvǎngòe*. 'I am ripening bananas inside a basket.' ငှက်ပျောသီးတွေ တောင်း တစ်ခုထဲမှာ အမှည့်ခံ နေတယ်။ |'CAUS + 'ripe' |

- **dvğò₂** vt: prepare, get ready. ကြိုတင် ပြင်ဆင်တယ်။ *Tvrà dì lým dvrèrì dvğòðe.* '(He) is preparing the stuff for travelling.' ခရီး ထွက်ဖို့ ပစ္စည်းတွေ ပြင်ဆင် နေတယ်။ *Dvğòshìe.* 'Prepare oneself, get ready.' အဆင်သင့် ဖြစ်နေဖို့ ကြိုတင် ပြင်ဆင်တယ်။ |CAUS + 'complete'. Changes to high tone before -shì.|
- **dvğøm** vt: make complete. ပြည့်စုံအောင် ဖြည့်စွက်တယ်။ *Tiqsélvp dvğøm-òe.* '(He) made it ten Kyats.' ငွေဆယ်ကျပ် ပြည့်အောင် ဖြည့်တယ်။ |CAUS + 'be complete, fulfilled'. | [Tone changes from low to mid.]
- **dvğóng₁** vt: bless. ကောင်းကြီး ပေးတယ်။ *Dvğóngkà.* 'Word of blessing.' ကောင်းချီး စကား။ |CAUS + 'be blessed'.|
- **dvğóng₂** vt: cause to make sound. တီးခတ်တယ်။ တီးမှုတ်တယ်။ *Vpungí guitar lònq dvğóngòe.* 'Aphung is making noise by playing guitar.' အဖုန် ဂီတာကို တီးခတ်နေတယ်။ *Ketset chvng mèdè-góngni.* 'Don't play the cassette.' ကတ်ဆက် မဖွင့်နဲ့။ |CAUS + 'sound'|
- **dvğvng₃** vt: mediate, conciliate, reconcile disagreeing parties. ဖျန်ဖြေတယ်။ ခွဲခြား စေတယ်။ |<vğvng

- 'separate'|
- **dvgvp₂** vt: stick, attach. ကပ်တယ်။ *Døn dvgvpmòe.* 'I am attaching the bamboo wall.' ထရံ ကပ်တယ်။ |CAUS + 'glue or stick'|
- **dvha ké** vt: craving for food. အာသာမပြေ ဖြစ်တယ်။ အစားကြီးတယ်။
- **dvhà₃** vt: reveal, expose (secret). လျှို့ဝှက်ချက် ပေါက်ကြား စေတယ်။ |CAUS + 'leak'|
- **dvhøm ⇔ dvhòm** vt: meet or join two things together. တွေ့ဆုံ စေတယ်။ နှစ်ခု ဆက်တယ်။ *Vsvng vni mvdò dvhømòe.* 'He is making two parties meet.' အုပ်စု နှစ်စုကို တွေ့ဆုံစေတယ်။ *Sømrì hóngni dvhømòe.* 'Join the two ropes.' ကြိုးနှစ်ချောင်း စုပေါင်းလိုက်တယ်။ |CAUS + 'meet'|
- **dvhøq** vt: bring, deliver (a letter). သယ်လာတယ်။ ရောက်စေတယ်။ *Lega bok dvhøq daqà.* 'Brought the book.' စာအုပ် လာပို့တယ်။ |CAUS + 'arrive'|
- **dvhwishì** vi: whistle. လေချွန်တယ်။ *Hwi hwi wa dvhwishìe.* '(S/he) is whistling.' လေ တိုတို ချွန်တယ်။ |CAUS + ONM + R/M| [Using hand to whistle; <hwí 'sound of whistling'.]
- **dvjá** vt: drop something. ကျစေတယ်။ *Vvngí kunggøn dvjá bòà.* 'Anang

dropped the plate.' အနန် ပန်းကန်
လွတ်ကျတယ်။ |CAUS + 'fall'| [Tone
changes from mid to high.]

❑ **dvjer** *vt*: go fast, drive fast. အလျင်
အမြန် သွားစေတယ်။ *Modo ch̀ng*
dvjeròe. 'Driving the car fast. ကားကို
အလျင် အမြန် မောင်းတယ်။ |CAUS +
'(go) fast'|

❑ **dvjóm** *vi*: practice. လေ့ကျင့်တယ်။ |
CAUS + 'used to'| = *dvgóm*,
shvjang, *shvmun*

❑ **dvkang** *vt*: 1. separate, disperse,
announce. ခွဲတယ်၊ ကြေငြာတယ်။ *Sasèrì*
dvkangòe. '(I) am scattering or
separating the birds.' ငှက်ကလေး
တွေကို ခွဲတယ်။ 2. distri-bute. ဝေငှ
တယ်၊ ပေးဝေတယ်။ *Legàrì dvkangòe*.
'(He) is distributing letters.' သူ စာ
တွေ ဝေနေတယ်။ |CAUS + 'disperse'|

❑ **dvkòm** *vt*: 1. gather up. စုစည်းတယ်၊
စုရုံးတယ်။ *S̀vmrèrì s̀ng z̀ngỳng*
dvhòmdòe. 'Gathering the children at
school.' ကလေးတွေကို ကျောင်းကနေ စုစီး
တယ်။ 2. harvest. ရတ်သိမ်းတယ်။ *Mvzì*
dvyhò dvkò:mò we rvtò íámì. 'It's
harvest time.' ကောက်ပဲ သီးနှံ ရိတ်သိမ်း
ဖို့ အချိန်ကျပြီ။ |CAUS + 'complete'|
<*kòm* 'complete'

❑ **dvkým** *vt*: command. အမိန့် ပေးတယ်၊
တင်းကျပ်စွာ သတိ ပေးတယ်။ *Màngvts̀hì*

l̀vm dvk̀vmòe. '(I) command (him)
not to move.' နေရာကနေ မရွှေ့ဖို့
သတိပေးတယ်။ |CAUS + 'believe'|

❑ **dvl̀ng** *vi*: usable, useful item.
အသုံး ပြုလို့ ရတယ်။ *Yapè dvl̀ngge*. 'You
can use him.' ဒီလူကို အသုံးပြုလို့ ရတယ်။
|<l̀ng 'hold' or 'use'|

❑ **dvpoq**₁ *vt*: shoot, fire (a shot). ပစ်
ဖောက်တယ်။ *Dangpè dypòqòe*. 'Fire a
gun.' သေနတ် ပစ်ဖောက်တယ်။

❑ **dvpvt**₃ *vt*: take share. ဝေငှတယ်။ |
<pvt 'get share'|

❑ **dvpat**₂ *vt*: third person singular
form of *dvpvt*.

❑ **dvsaq** *vt*: stick two things toge-
ther, tie to something, stick papers
on the wall. ကပ်တယ်။ *Hang sòmla*
tiqgòm d̀ontám ỳng dvsaqòe. '(He)
hangs a picture on the wall.' အိမ် နံရံ
မှာ ပန်ချီးကား တစ်ခု ချိတ်ဆွဲတယ်။ |CAUS
+ 'stick'|

❑ **dvse**₂ *vt*: allow children to hang out
in open area. လျှောက်လည် ခိုင်းတယ်။
S̀vmrè dèseò. 'Let the children stay
in the open area!' ကလေးငယ်ကို
လျှောက်လည် ခိုင်းတယ်။ |CAUS +
'roam'| = *dvjer*

❑ **dvser** *vi*: soar (of eagles), float (of
boats), fling. လွင့်ပျံတယ်၊ ပျံဝဲတယ်။ |
CAUS + 'fling'|

- ❑ **dvsiq₂** *vt*: light (a fire). (မီး) ညှိတယ်။
Svmi dvsiqòe. 'Light a fire.' မီး ထွန်းညှိ
တယ်။ <siq 'catch fire'
- ❑ **dvson** *vt*: pile up, fill in. ဖို့တယ်၊ ဖာ
တယ်။ *Dòtrìi chuqapmà vbadìng*
dvsonòe. 'I am filling in (with mud)
the hole which rats dug up.' ကြွက်
တွေ တူးထားတဲ့ တွင်းကို မြေဖို့နေတယ်။ |
CAUS + 'fill up'.|
- ❑ **dvsoer** *vt*: strain. ရေ စစ်တယ်၊ ရေ ငဲ့
တယ်။ *Vmpàtaq dvsoèròe.* 'Strain the
rice pot.' ထမင်းအိုး ရေငဲ့တယ်။ *Waqpàrì*
tì dèsoer dàòe. 'Strain the water from
the taro.' ပိန်းဥတွေ ရေစစ်ထားလိုက်။ |
CAUS + 'strain'|
- ❑ **dvsuq** *vt*: stick upright. တပ်ဆင်တယ်၊
စွပ်တယ်။
- ❑ **dvsvng** *vi*: throw ခုန်တယ်၊ ပစ်တယ်။
Shòngrì dvsvngvntòe, nà'yáshì
dánòngé. 'Watch out, I shall be
throwing these firewood.' ထင်းတွေ
ပစ်လာခဲ့မယ်၊ သတိ ထားကြပါ။ *Vpè yvng*
sìng dvsvngshìe. 'He jumps toward
his father.' အဖေ့ ဆီကို ခုန်တယ်။ |
CAUS + 'jump'|
- ❑ **dvsang** *vt*: third person singular
form of *dvsvng*. *Lóng dvsangòe.*
'(He) is throwing stones.' သူ
ကျောက်ခဲ ပစ်တယ်။

- ❑ **dvshú** *vt*: dry in the air (cloth,
clothing). ခြောက်အောင် လုပ်တယ်။
Laqtunrì nvm taq dvshúòe. '(He) is
drying clothes under the sun.'
နေရောင်မှာ အဝတ် အစား တွေကို
အခြောက်ခံတယ်။ |CAUS + 'dry'|
- ❑ **dvshù₂** *vt*: make fat. ဆူဖိုးအောင် လုပ်
တယ်။ <shù 'plump'
- ❑ **dvshvng₂** *vt*: clean (something). စင်
အောင် လုပ်တယ်၊ အကိုင်: ချိုင့်တယ်။ |
CAUS + 'clean'|
- ❑ **dvttá** *vt*: report, tell. တိုင် ပြောတယ်၊
အကြောင်း ကြားတယ်။ *Ninbé gò dètáò é.*
'Tell Ninbe as well.' နှင့်ပေး ကိုလည်း
ပြောလိုက်ပါ။ *Chòm kaq sìng dvttá lým*
rvt nò taq shvpè shatnò zúng yvng kènt
tiqè shvlo daqòe. '(They) will send
someone to report to the village
(lit. house) from the camp/place
where (they) slaughter yaks.' အိမ်ကို
အကြောင်း ပြန်ဖို့ သာကင် သတ်တဲ့ စခန်းက
နေ လူတစ်ယောက်ကို သူတို့ စေလွှတ် လာ
တယ်။ |CAUS + 'listen'|
- ❑ **dvttáng** *vt*: first person singular
form of *dvttá*. *Ngái dvttáng bònghà.* 'I
have reported (it) (or told them).'
ကျွန်တော် (သူတို့ကို) ပြောလိုက်တယ်။
- ❑ **dvttan** *vt*: show something. ပြတယ်။ |
CAUS + 'be visible'| [Changes to a
high tone before -shì.]

- ❑ **dvtan kàru** *n*: The book of Revelation. ဗျာဒိတ် ကျမ်း။ *Kàgvp àngshvr l̀ngdò̀m bok nò dvtan kàru bok íe.* 'The last book of the New Testament is the book of Revelation.' သမ္မာသစ် ကျမ်းစာရဲ့ နောက်ဆုံး ကျမ်းမှာ ဗျာဒိတ် ကျမ်း ဖြစ်တယ်။ |CAUS + 'be visible' + 'letter'|
- ❑ **dvte** *vt*: raise up. ကျွေးမွေး ပြုစုတယ်၊ ကြီးပြင်းစေတယ်။ *Waqse go gvzà dvtepmà.* 'They fed the piglet to make it grow big.' ဝက်ကလေး တော်တော်ကြီး လာအောင် ကျွေးမွေး ပြုစု ထားတယ်။ |CAUS + 'big'|
- ❑ **dvtøm** *n*: **1.** conclude. အဆုံး သတ် တယ်။ *Kà dvtøm dakngò nong.* 'Let me wind up my speech.' ကျွန်တော် စကား ကို အဆုံးသတ် ပါတော့မယ်။ **2.** make knots. ထုံးတယ်။ *Svmri hóngní dètømò.* 'Knots the two ropes.' ကြိုး နှစ်ချောင်း ကို ထုံးလိုက်ပါ။ |CAUS + 'end'| **3.** knots. အထုံး။ *Dvtøm l̀ng kèní nàtuqò.* 'Cut (it) from the knots.' အထုံး ကနေ ဖြတ်ပစ် လိုက်ပါ။
- ❑ **dvtøm** *vt*: spend time, use up the time unwisely. အချိန် ဖြုန်းစေတယ်၊ အချိန် ကြန့်ကြာ စေတယ်။ *Pà mví rì gùngò nò svrapè rvtò dvtømò.* '(He) is wasting the teacher's time by talking unimportant things.' ဘာ

- မဟုတ်တာ တွေကို ပြောပြီး ဆရာကြီးရဲ့ အချိန်ကို ဖြုန်းနေတယ်။ *Internet wa lvng nò rvtò dvtømshìe.* 'He waste his time using internet.' အင်တာနက် သုံး ပြီး အချိန် တွေကို ဖြုန်းပစ်တယ်။ |CAUS + 'take time'| [Changes to a high tone before -shì.]
- ❑ **dvtøp** *vt*: proof (written material), check if all (of something) is there. စစ်ဆေးတယ်၊ စမ်းစစ်တယ်။ *Køm, mvkøm dvtøpmò.* 'Making sure all are there.' စုံ၊ မစုံ စစ်ဆေး ကြည့်တယ်။ | CAUS + 'mature'|
- ❑ **dvtuq** *vt*: bring, deliver (a letter). အရောက် ပို့တယ်၊ ရောက်စေတယ်။ |CAUS + 'arrive'|
- ❑ **dvtuk** *vt*: first person singular from of *dvtuq*. *Ngái dvtukngvtnà we íe.* 'It is me who brought it here.' ကျွန်တော် ယူလာခဲ့တာ ဟုတ်တယ်။
- ❑ **dvtut** *vt*: **1.** connect, join two things together, continue. ဆက်တယ်။ *Sømri hóngní dvtutnò.* 'I am joining the two ropes.' ကြိုး နှစ်ချောင်း ဆက်တယ်။ **2.** interpret. ဘာသာ ပြန်တယ်။ *Englik kà kèní Mìnà svng dvtut-nò.* 'I am interpreting from English to Burmese.' အင်္ဂလိပ် စကား ကနေ မြန် မာ လို ဘာသာ ပြန်ပေးတယ်။ **3.** classifier for counting numbers of chopped

pieces. အပိုင်း အစ၊ ထင်း အပိုင်းတွေကို ရေတွက် ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုး အစား။ *Shóng ní dvtut.* 'Two pieces of wood.' ထင်း နှစ်ပိုင်း။

❑ **dvtuttut** *adv:* in continuation. အဆက်ဆက်၊ အဆင့်ဆင့်။ *Zvñ dvtuttut.* 'Continuously' အဆက်ဆက်။

❑ **dvzaq** *vi:* 1. try, work hard. ကြိုးစား တယ်။ *Lèga dvzaqshie.* '(He) is studious.' သူ စာ ကြိုးစားတယ်။ 2. make it hard. မာကြော စေတယ်။ |CAUS + 'hard'|

❑ **dvzak** *vi:* third person singular from of dvzaq.

❑ **dvzer** *vi:* go straight, go fast. လျင် မြန်စွာ သွားစေတယ်။ = dvjer

❑ **dvzo** *vt:* to melt. မီးနဲ့ အရည် ကျိုတယ်။ *Waqsó lònq dvzòde.* 'Melting the pot fat.' ဝက်ဆီကို အရည် ကျိုတယ်။ |CAUS + 'melt'.|

❑ **dvzò** *vt:* make plentiful. ပေါကြွယ် ဝစေတယ်။ *TVrì gvzà dvzòde.* 'Make TV plentiful.' တီဗီတွေ အများကြီး ပေါများ လာစေတယ်။

❑ **dvzø** *vt:* cause to end, cause to dissolve. ကုန်ခန်း စေတယ်၊ အရည် ပျော် စေတယ်။ |CAUS + 'dissolve'.|

❑ **dvzøl** *vt:* make peace. ငြိမ်သက်စေ တယ်။ *Mòng dvzøl b'á.* 'Make peace.'

ငြိမ်သက်စေတယ်။ |CAUS + 'calm or peace'.| = shvzøl

❑ **dvzøm** *vt:* serve, look after, support (someone). အလုပ် အကျွေး ပြု တယ်၊ အစေ ခံတယ်၊ ကူညီ ပံ့ပိုးတယ်။ *Vniní àngpè g'óní dvzømòde.* 'Anin is looking after her parents.' အနင်က သူ့ မိဘ နှစ်ပါးကို ကျွေးမွေး စောင့်ရှောက် တယ်။ |CAUS + 'hold'|

❑ **dvzøm dvre** *n:* articles for serving. အသုံး အဆောင်။ |CAUS + 'hold' + 'thing'|

❑ **dvzøm dvzi** *n:* various articles for serving. အသုံး အဆောင် ပစ္စည်း။

❑ **dvzømshú** *n:* servant, helper. အစေခံသူ။ *Chòm dvzømshú.* 'House helper.' အိမ်ဖော်၊ အိမ် အကူ။ |CAUS + 'hold' + AGT.NOM| = dvzv'rs hú

❑ **dvzøng** *vt:* fill. ဖြည့်တယ်။ *Kvlángí modo chvng dvzøngòe.* 'I fill the truck with hay.' ကားကို ကောက်ရိုး အပြည့် ဖြည့်တယ်။ *Chúngchvng y'ng tì dèzèngòe.* 'Fill the jar with water.' စဉ့်အိုးကို ရေဖြည့်ပါ။ |CAUS + 'full'|

❑ **dvzvñ** *vt:* stretch. ဆွဲဆန့်တယ်။ *Tv'ì yer dvzvñòe.* 'I pull the bow's string.' လေးကြိုး ဆွဲတယ်။ |CAUS + 'flexible'|

❑ **dvzǎng** *vt*: composed. သီးကုံးတယ်၊ စပ်ဆိုတယ်။ |CAUS + 'add'. dv- here functions as a nominalizer.]

❑ **dvzáng** *vt*: third person singular form of *dvzǎng*.

❑ **dvzǎng kà** *n*: poem. ကဗျာ။ |CAUS + 'add' + 'word'|

❑ **dvzǎngshú** *n*: composer. သီကုံးရေးစပ် သူ၊ သီချင်း ရေး ဆရာ။ |CAUS + 'add' + AGT.NOM|

dv-₂ *prf*: nominalizing prefix. နာမ်မူပြု ကြိယာ ရှေ့ဆက်။

❑ **dvbà** *n*: bridge. တံတား။ "*Dvbà tiqlòng wà lým íe" wa nò shaqrépèla vrashìe.* 'The leaders discuss that "we shall build a bridge."' တံတား တစ်စင်း ဆောက်မယ်လို့ လူကြီးတွေ တိုင်ပင်ကြတယ်။ |NOM.PF+ 'cross'| [*dvbà* is the upper Ramethi pronunciation and *dvzà* is the lower Ramethi pronunciation.]

❑ **dvbóng** ⇔ **dvbúng** *n*: starting point. အစ ပြုတယ်။ *Àngké dvbóng.* 'Place where a root plant comes out of the ground' မူလ အစပြုရာ။ | CAUS + 'get up'. *bóng* ⇔ *búng*| [Normalizing form of *dvbòng* 'originate'.]

❑ **dvkvtp̀̀n** *n*: plant you can grow. လူ စိုက်ပျိုးတဲ့ အပင်။ *Yabò vlé nò Sìng-*

dúng rvp dvkvtp̀̀n íe. 'This palm grown by Sangdong family.' ဒီမင်းပေါပင်က ဆန်ဒေါင်း မိသားစု စိုက်ပျိုးထားတဲ့ အပင် ဖြစ်တယ်။ |NOM.PF + 'erect' + 'kind'| [This was explained as something you grow that lasts a long time, such as trees, etc. နှစ်ရှည် စိုက်ပင်တွေကို ရည်ညွှန်းရာမှာ သုံးတယ်။]

❑ **dvm̀̀n** *n*: creature. ဖန်ဆင်း ထားတဲ့ အရာ။ *Gvray dvm̀̀n.* 'God's creatures.' ဘုရား ဖန်ဆင်းထားတဲ့ အရာ။ |NOM.PF + 'create'|

❑ **dvpaq** *n*: winnowing tray, large round bamboo tray. စကော။ *Dvpaq teg̀̀m taq vb̀̀θ èrapm̀̀d.* 'Use the large bamboo tray and winnow the paddy.' စကော အကြီးကို သုံးပြီး ဆန်ခါချပါ။ |NOM.PF + 'cover'|

❑ **dvph̀̀** *n*: price. အဖိုး အခ၊ တန်ဖိုး။ *Dvph̀̀ zìe.* '(They) give (good) price.' အဖိုး အခ (ကောင်းကောင်း) ပေးတယ်။ |NOM.PF + 'expensive'.|

❑ **dvshá₁** *n*: 1. deceased person; used after reference to a person to show they are dead (like 'late' in English, but doesn't have to be recent). ကွယ်လွန် သွားတဲ့ သူကို ညွှန်းရာ မှာ နာမည် နောက်က တွဲသုံး ရတဲ့ စကားလုံး။ *Nvkàng dvshá.* 'Your late grandfather.' ကွယ်လွန် သွားတဲ့ သင့် အဖိုး။

[Exclusively with humans. ကွယ်လွန် သွားသည့် လူများနှင့် သာ အသုံးပြုသည်။] **2.** pitiful one. သနားစရာ ကောင်းတဲ့ သူ။ *Ngà dvsháé.* 'Oh, how pitiful am I.' သနားစရာ ကောင်းတဲ့ ကျွန်တော် ပါလား။ | CAUS + 'send'|

☐ **kàng dvshá** ⇔ **vkàng dvshá** *n:* deceased grandfather. ကွယ်လွန် သွားတဲ့ အဖိုး။ |'grandfather' + CAUS + 'send'|

☐ **sì dvshá** ⇔ **vsì dvshá** *n:* my deceased grandmother. ကွယ်လွန် သွားတဲ့ အဖွား။ |'grandmother' + CAUS + 'send'|

☐ **dvzvr**₂ *vt:* disciple; one who is sent. တမန်တော်၊ စေလွှတ်ခြင်း ခံရသူ။ *Yesù dvzvr 12 gó íe.* 'Jesus had twelve disciples.' သခင် ယေရှုမှာ တပည့်တော် ၁၂ ယောက် ရှိခဲ့တယ်။ |NOM.PF + 'to bud?'|

dv₋₃ *prf:* emphatic prefix. ကသာ။ *Arì dvkò mò kè ní adò ní dví daqni wa.* '(Don't you know) when you gather these people then it will be like this (you should realize that).' ဒီ လူတွေကို စုထားမှတော့ ဒီလိုမျိုး ဖြစ်မှာ ပဲလေ။ *Wedø dvíe.* 'Yes, it is like that.' ဒီလို သာ ဟုတ်တယ်။

○ **dv**₋₄ See the entry **da**-

○ **dvbà** See the entry **dv**₋₂

Dvbang *pn:* Dabang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

dvbàng *clf:* nominal classifier for rivers' outlets; along the river. ရေချောင်း၊ မြစ်ရိုးတွေကို ရည်တွက် ရာတွင် သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုးအစား၊ မြစ်ရိုး တစ်လျှောက်။ *Mvniqti dvbàng.* 'Along the Mani river.' မလိခ မြစ်ရိုး တစ်လျှောက်။ *Mùnglàngti dvbàng.* 'Along the Munglang river.' မုန်လန်ချောင်း တစ်လျှောက်။

dvbawaq *n:* nature. သဘာဝ။ *Dvbawaq ìlòng wa shvlae ló.* 'Only the natural one is good.' သဘာဝ ဖြစ်တဲ့အရာကသာ ကောင်းတယ်။ <Bur.

Dvbáy *pn:* Dabai; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Dvbe *pn:* Dabe; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

dvbòng₁ *clf:* classifier for counting numbers of bunches of things, such as grapes. အတွဲ၊ အခိုင်ကို ညွှန်းတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုးအစား။ *Chòngmu tiqdvbòng èrishì bø.* 'Take a bunch of bananas.' ငှက်ပျောသီး တစ်ခိုင် ယူသွားပါ။

dvbòng₂ *vi:* be short and fat. ပုကွတယ်။

☐ **bongdvbòng** *adv:* short and fat. ပုကွကွ။

○ **dvbòng**₃ See **dvbòng** under **dv**₋₁

○ **dvbòng**₄ See the entry **dvbù**

Dvbø *pn*: Dabeu; name of iron mine. နောင်မွန်း ဒေသရှိ တဘော် သတ္တု တွင်း အမည်။

dvbø *vi*: fat (of people). ဝတယ်။ *Nvmløp móng vsvng tiqmaq nø gvzà dvbøe*. 'Some people from the Western countries are so fat.' အနောက် နိုင်ငံက လူတစ်ချို့က တော်တော်ကို ဝကြတယ်။

□ **bødvbø** *adv*: fatty, chubby. ဝတုတ်တုတ်။ *Svmré pèsè nø bødvbøse*. 'The kid is chubby and lovely.' ကလေးလေးက ဝတုတ်တုတ်လေး။

dvbør ⇔ **dvbvr** *clf*: classifier for a hand of bananas. အဖီး ကိုညွှန်းတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုးအစား။ *Chongmu vshøm dvbør wandø*. '(He) is buying three bunches of bananas.' သူ ငှက်ပျောသီး သုံးဖီး ဝယ်နေတယ်။

dvbù *vi*: glad, happy. ဝမ်းသာတယ်။ *Dvbù rvt chóngshìe*. 'He is jumping because he is happy.' ဝမ်းသာပြီး ကခုန်တယ်။ = shaqshaq wa

□ **dvbòng**₄ *vi*: I happy, contraction of dvbù + ng =dvbòng. *Dèni ngà gvzà dvbònge*. 'Today I am very happy.' ဒီနေ့ ကျွန်တော် တော်တော် ပျော်တယ်။

□ **dvbù mvrshv̀m** *n*: charming. ပြုံးရွှင်သော၊ နှစ်လိုဖွယ် ကောင်းတဲ့ မျက်နှာ။ *Bóy-mè yíng dvbù mvrshv̀mí vto dáìe*. 'We shall welcome you with charming (faces) at the big celebration.' ပွဲ

တော်ကြီးမှာ ပြုံးရွှင်စွာ ကြိုဆို နေပါမယ်။
| 'happy' + 'appearance' |

□ **dvbù nøt** *n*: bliss. ပျော်ရွှင်တဲ့ စိတ်။
| 'happy' + 'mind' |

□ **dvbù shv̀ngkà** *n*: the Gospel, goodnews. ဝမ်းမြောက်ဖွယ် သတင်းကောင်း။ *Dvbù shv̀ngkà dvshvng svra rì tuqdaqì*. 'The evangelists (good-news proclaimers) have arrived.' သတင်းကောင်း ဝေငှတဲ့ ဆရာတွေ ရောက်ပြီ။
| 'good' + 'news' |

□ **dvbù vzòkung** *n*: merit dance; Rawang traditional festival. မနောပွဲတော်ကြီး၊ ရဝမ် ရိုးရာ မနော ပွဲတော်ကြီး။
| 'happy' + Azeú + 'celebration' |

□ **dvbù zaywà** *n*: happy song. ဝမ်းမြောက် သီချင်း။ | 'happy' + 'song' |

Dvbudvm *pn*: Dabudam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

○ **dvbùng** See the entry **dvbòng**.

dvbv1 *vt*: finish up, terminate. အဆုံး သတ်တယ်။ [an expression used when someone is really angry. အရမ်း စိတ်ဆိုးတဲ့ အခါ သုံးတဲ့ အသုံး အနှုန်း။] = dvbv1

dvbvng₁ *vt*: help. ကူတယ်။ *Vkòmaq rvmá wá dvbvngòe*. 'I am helping out for my father-in-law's field.' ယောက္ခတို့ လယ်ကူလုပ်ပေးတယ်။

dvbvng₂ 1. *part*: hypothetical counterfactual marking particle. It occurs

after nominals. အကယ်လို သာ၊ သာလျှင်။
Vpè dvbvng mvdi daq. 'If father comes it will be good.' အဖေ လာခဲ့ရင် ကောင်းမှာ
 ပဲ။ *Ngaí dvbvng mvwàngvpmò.* 'Had I done that.' ကျွန်တော်သာ လုပ်ခဲ့မိရင် ဘယ်
 လောက် ကောင်း လိုက်မလဲ။ **2. adv:** marker
 which occurs after nominals and NP
 to mark just, even the N. လေးတော့၊ လို
 သာ။ *Kung dvbvng èshò:lò.* 'You wash the
 plates.' ပန်းကန်လေးတော့ ဆေးပါ။ *Wedò*
dvbvng. 'Even like this.' အဲဒီလိုသာ ဆိုရင်။

dvbvng₂ vt: ox-bow lake. မြစ်ကျိုး အင်း။ မြစ်
 လက်တက်။

dvbvng n: ridge or embankment. မြစ်ရိုး
 တစ်လျှောက်။ = wàngdùng

dvbvr n: goitre. လည်ပင်းကြီး ရောဂါ။

○ **dvbvt** See the entry **dv-₁**

dvcha n: **1.** weather. ရာသီ ဥတု။ *Dènhóng nò*
dvcha gvzà shvlae. 'This year we have
 very good weather.' ဒီနှစ် ရာသီဥတု တော်
 တော် ကောင်းတယ်။ **2.** time. အချိန်။ *Dvcha*
mvgyv rvtò taq ètuq daqì. 'You came
 during a not very good time.' အချိန်
 အခါ သိပ် မကောင်းတဲ့ အချိန်မှာ ရောက်လာ ခဲ့
 တယ်။ = l̀vngcha

dvchá ⇔ tiqdvchá adv: **1.** same,
 similar. တူညီတယ်၊ ဆင်တူတယ်။ *Wepèní*
dvchá íe. '(They) two are the same or
 similar.' သူတို့ နှစ်ယောက်ကတော့ အတူတူ ပါ

ပဲ။ **2.** in the same manner with,
 according to. နည်းတူ၊ အတိုင်း၊ သကဲ့သို့။
Vpong wa dò tiqdvchá. 'The same
 manner as what Aphong says.' အဖုန်
 ဖြောတဲ့ နည်းတူ၊ အတိုင်း။ [The last syllable
 can be reduplicated for emphasis.]

□ **dvcháchá adv:** same, equally. အတူ
 တူ။ *Àngnøngvnm nò dvcháchá tee.*
 'They-siblings are equally big.' သူတို့
 ညီအစ်ကိုတွေ အတူတူ ကြီးကြတယ်။

dvchap vi: have sexual affair with. လိင်မှု
 ဖေါက်ပြန်တယ်။ မတရားတဲ့ မေထုန် ပြုတယ်။
Svma dvchap rvt tong shvrúngapmà.
 '(He) is imprisoned because of his
 sexual affair.' လိင်မှု ဖေါက်ပြန်လို့ ထောင်ကျ
 သွားတယ်။

dvchat₁ n: house floor's beam. ကြမ်းခင်း
 တွေကို ညီအောင် ခင်းတဲ့ အောက်ခံ ငြမ်း။

dvchat₂ n: pit fall trap. ဆူးထောင် ချောက်
 တစ်မျိုး။ [A trap made of pointed sticks
 set at the lower part of a steep slope
 to kill animals that would fall from the
 top. တောင်စောင်းတွင် တိရစ္ဆာန်များ ချော်၍
 လျှောကျရာတွင် ဆူးထိုးမိရန် လုပ်ထားသည်
 ဆူးထောင်ချောက်တစ်မျိုး။] = vzòr

dvcheq₁ 1. vt: strike (to light fire). ခြစ်
 တယ်။ *Svmi dècheqò.* 'Light the match
 /lighter.' မီးခြစ် ခြစ်ပါ။ **2. n:** strike to kill.
 ဖေါက်သတ်တယ်။ *Shiq dvcheqòè.* 'Kill the

louse (by striking with fingernail).' သန်း ဖေါက်သတ်တယ်။ |CAUS + ONM (click)|

dvcheq₂ *n*: be tiny and small. ပုပြီး အကောင်သေး သော။ *Vsìng dvcheq íe.* 'Short and tiny person.' ပုပြီး လူကောင် သေးတဲ့သူ ဖြစ်တယ်။ = *dvheq*

□ **cheqdvcheq** *n*: short and small. ပု သေးသေး။

Dvchi *pn*: Dachì; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Dvchí *pn*: Dachì; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

dvchiq *vt*: tighten, make fast. ဆုပ်ကိုင် တယ်၊ ကိုင်စွဲတယ်။ *Shóng dvgvng taq dvchiqshìe.* 'Hold tight at a branch.' သစ်ကိုင်းမှာ ကိုင်စွဲ ထားတယ်။ *Dìngkwè yíng dvchiqòe.* 'Tie tightly on hook.' ချိတ်မှာ တင်းတင်း ချည် ထားတယ်။

dvchit *vt*: congeal, creaming, boild to become thick liquid. ကျိုချက်တယ်။ *Kvmùng dvchitnòe.* 'Boiling/creaming sugercane juice.' ကြရည် ကျိုချက်နေတယ်။

dvcho *vi*: 1. dry. (အခြောက်) လှန်းတယ်။ *Sha dvchoòe.* '(He) is drying the meat.' အသား အခြောက်လှန်းတယ်။ 2. smoked or dried item; formative in noun compounds. (အသား) ခြောက်။ *Shvrìsha dvcho.* 'Dried deer meat.' ဂျီသား ခြောက်။ *Nga dvcho.* 'Dried fish.' ငါးခြောက်။ *Nagging*

dvcho kèi. 'Let's eat dried frogs.' ဖါးသား ခြောက် ကြော်စား ရအောင်။

□ **chódvcho** ⇔ **chórdvchor** *adv*: skinny ပန်းသော၊ ပိန်ချည့်သော။ *Sìvmrèrì chórdvcho kadòwa sùngatrì.* 'Why are these children so skinny.' ဒီကလေး တွေ ပိန်ချည့် လိုက်ကြတာ။

○ **dvchok** See the entry **dvchuq**

dvchóng₁ *part*: marker which occurs after nominals and NP to mark totali-ty or completeness; only, merely, just of the N or NP. ချည်းသာ၊ သက်သက်။ *Tvwasá dvchóng íe.* '(This) is only bamboo fields.' ဝါး ရုံတွေ ချည်းပဲ။ *Svmaré rì dvchóng lvdíó.* 'Oh, only women are going there.' အိုး၊ အမျိုး သမီးတွေ ချည်း သွားနေကြပါလား။ = *wa*

○ **dvchòng₂** See **dvchò**, under **dv-**

○ **dvchóngshì** See **dvchóng₂**, under **dv-**

dvchòpzi *n*: medicinal tea (of any kind) use for embrocation. အရိုးအဆစ် လွဲခြင်း (သို့) အရိုး ကျိုးသွား တဲ့အခါ သောက်ရတဲ့ တိုင်း ရင်း ဒဏ်ကျေဆေး တစ်မျိုး။

dvchuq *vi ~ vt*: wash face. မျက်နှာ သစ် တယ်။ *Mýrdaq dvchuqshìe.* 'He is washing his face.' သူ မျက်နှာ သစ်နေတယ်။ [Exclusively with washing face only. မျက်နှာ သစ်ရာတွင် သာ သုံးသည်။]

□ **dvchok** *vi ~ vt:* first person singular form of dvchuoq. မျက်နှာ သစ်တယ်။ *Mýr dvchokshònge.* 'I am washing my face.' ကျွန်တော် မျက်နှာ သစ်တယ်။

dvchvng *n:* mountain. တောင်။ *Ngvpuq nò Kízi dvchvngø tiqyaq zvng ripd̀vng wavpm̀.* 'As for the cow, one night at the Khizi mountain, the cow suddenly stood up.' နွားကတော့ တစ်ညမှာ ခီးဖီတောင်မှာ ရုတ်တရက် ထရပ် ခဲ့တယ်။

○ **dvdam** See the entry **dvdvm**

dvdàng₁ *n:* red colour painted cane ring which is used to put around the waist as part of traditional costume. အနီရောင် ဆိုးထားတဲ့ ကြိမ်ကွင်း။ ရိုးရာ အဝတ်အစားအဖြင့် အမျိုးသမီးများ ခါးတွင် စွပ်တဲ့ ကြိမ်ကွင်း။

dvdàng₂ *n:* small type of cane or rattan. အလုံးသေးတဲ့ ကြိမ် တစ်မျိုး။

dvdít *vi:* short and tiny. ပုပြီး သေးတယ်။

□ **ditdvdít** *adv:* short and small. ပုသေးသေး။

Dvdóng *pn:* Dadaung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

dvdor₁ *vt:* push or pull something by force, drag. အတင်း အကြပ် တွန်း၊ ဆွဲတယ်။ တရွတ်တိုက် ဆွဲတယ်။ *Modo ch̀vng dvdor̀è.* 'Push the car.' ကားကို တွန်းတယ်။ *Vk̀p̀è s̀vng c̀itr̀í dvdor̀è ǹè sh̀øl b̀òà.* 'Soldiers

dragged and took a thief away.' စစ်သားများက သူ့ခိုးကို တရွတ်တိုက် ဆွဲခေါ်သွားတယ်။ [Changes to a high tone before -sh̀.]

□ **dvdórshì** *vi:* doing recklessly. တဖြတ်ထိုး လုပ်တယ်။

dvdor₂ *vt:* connect, bring water by gutter or pipe. ရေသွယ်တယ်။ *Kungdorí tì dvdor̀è.* 'Bringing water by the pipe.' ရေ တလျှောက်နဲ့ ရေသွယ်တယ်။ [Exclusively with gutter or pipe. ရေတံလျှောက်ဖြင့် ရေသွယ်ခြင်းကိုသာ ဆိုလိုတယ်။]

dvdòr *n:* awl; an iron stick used to make holes in bamboo and wood by heating it. ဖေါက်တံ၊ ဆူးချွန်၊ အပူပေးပြီး ဝါး၊ သစ်သားတွေကို အပေါက် ဖေါက်ဖို့ အသုံးပြုတဲ့ သံချောင်း။ <Waqdamkhaung dialect. =shvjít

Dvdòr *pn:* Dador; a mountain name. တောင် တစ်လုံးရဲ့ အမည်။

Dvdúng *pn:* Dadung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

dvdut *vt:* 1. make it happen. မရမက လုပ်တယ်။ အတင်း အကျပ် လုပ်တယ်။ 2. hypothesize. ယူဆတယ်။ အတည် ပြုတယ်။ *Nvngwàì ỳmdàrà wa dvdutǹè.* '(He) hypothesized that the cow has eaten (the plant).' နွားက စားသွားတာ ဖြစ်မယ်လို့ ခံယူတယ်။ [*dv-* is not causative here, since *dut* cannot occurs itself.]

dvdvm *vt*: think of something. စဉ်းစားတယ်၊ အောက်မေ့တယ်။ *Dvdvm dèbvngà!* 'Help me think (of what?)' စဉ်းစား ကူပါအုံး။ *Dvdvm lým tvrà.* 'Matter to consider.' စဉ်းစားရန် အကြောင်းအရာ။ [*dv-* is not causative here, since *dvm* cannot occurs itself.]

□ **dvdam** *vt*: third person form of *dvdvm*. *Angí nø wedø dvdamò lònq shòndè.* 'He expressed what he has in mind.' သူ တွေးထင်တာကို ပြောပြတယ်။

□ **dvdvm rón** *vt*: remember, recall, able to reason well. သတိရတယ်၊ အမှတ်ရတယ်၊ စဉ်းစား တတ်တယ်။ *Vpungí nø dvdvm rómòde.* 'Aphung is reasonable.' အဖန်က စဉ်းစား ဉာဏ်ရှိတယ်။ *Kònglàngpó dì ỳvngshà tvrà dvdvm rón b̀ongà.* 'I can now recall our visitation to Khonglangphu areas.' ခေါင်လန်ဖူး ဒေသကို သွားခဲ့တဲ့ အကြောင်း အခု မှတ်မိပြီ။ |'think' + 'reach'|

□ **dvdvm shá** *vt*: clever, considerate; know the other's mind. စဉ်းစာ တတ်တယ်။ *Wervpsèrìl nø dvdvm sháde.* 'Children from that family are considerate.' ဟို ဖက်အိမ်က ကလေးတွေက စဉ်းစားတတ်တယ်။ |'think' + 'know'|

□ **dvdvm vbè** *vt*: get wrong, misunderstand. အထင် မှားတယ်၊ တလွဲအဓိပ္ပါယ် ကောက်တယ်။ |'think' + 'miss'|

□ **dvdvm vtiq** *vi*: doubt, wonder, be amazed, be uncertain. သံသယ ဖြစ်တယ်၊ ဝေခွဲလို့ မရ ဖြစ်တယ်၊ အံ့ဩ တွေ့ဝေတယ်။ *Shaqrémèl shòn b̀òà kà rvt dvdvm vtiqe.* '(He) became very uncertain after hearing what the old lady has said.' အမျိုးသမီးကြီး ပြောစကားတွေ ကြားပြီး နောက် ဝေခွဲမရ ဖြစ်သွားတယ်။ |'think' + 'wonder'.|

□ **dvdvmò tvrà** *n*: idea, opinion, (Lit. way of thinking). အကြံ အစည်။ အကြံဉာဏ်။ |'think' + TNP + 'matter, affair'|

dvga *n*: woven bamboo cover; a rain proof cover which covers from head to waist. မိုးအကာ၊ ဦးခေါင်းမှ နောက်ကျောခါးအထိ လွမ်းတဲ့ မိုးအကာ။

dvga₁ *n*: another, other. အခြား။ *Dvgá vs̀vngri.* 'Other people.' အခြား လူတွေ။ *Dvgá tvrà shò.mì.* 'Let's talk about other matters.' တခြား အရာတွေ။

□ **dvga àngp̀vnp̀v̀n** *n*: various other kinds, miscellaneous things. အခြားအထွေ ထွေ။

dvga *n*: shield. အကာအရံ၊ ဒိုင်းလွှား။

○ **dvgám** See the entry **dvgyám**

○ **dvgang** See the entry **dvgvng**

dvge *n*: female genitals. အမျိုး သမီး အင်္ဂါ။

Dvgennvm *pn*: Dagennam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Dvgeq *pn*: Dage; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

dvge *n*: package for sacrificing to Nats. နတ်တင်၊ ပူဇော်တဲ့ အထုပ်။

□ **dvge shvlvp** *n*: leaf used for packing food offered to Nat. နတ်တင်တဲ့ အစား အစာတွေကို ထုပ်ပိုးရတဲ့ ဖက်ရွက် တစ်မျိုး။

Dvgon *pn*: Dagaun; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Dvgong₁ *pn*: name given to someone born late, not at the expected time. ရက်အတော် နောက်ကျပြီးမှ မွေးဖွားတဲ့ ကလေးကို ခေါ်တဲ့ အမည်။ |<gong 'matured well, ripe'|

Dvgong₂ *pn*: Dagaung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုးအမည်။

dvgoóng *n*: goblet. ရေတကောင်း။ = *tídúng*

dvgoq *vi*: 1. turn a corner. ကွေ့တယ်။ *Modochvng dvgoqde*. 'He is turning the car around.' သူ ကားကို ကွေ့နေတယ်။ 2. curved, crooked, bent. ကောက် ကွေးတယ်၊ ကုန်းတယ်၊ ကိုင်းတယ်။ *Tvrónggùng dvgoqe*. 'The post is curved.' တိုင်ကောက်တယ်။ *Juq dvgoqe*. 'Hunch-back.'

ခါး ကိုင်းတယ်။

□ **goqdvgoq** *n*: bent. ကွေ့ ကောက်ကောက်။ *Shóng goqdvgoq tiqgùng baq-atnà*. '(He) came carrying crooked wood.' ထင်း ကောက်ကောက် ကွေးကွေး တစ်ချောင်း မ ပြီး လာနေတယ်။

Dvgoq *pn*: Dagau; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

dvgor *n*: wizard, foreseer, diviner. နမိတ် ဖတ်သူ၊ ထိုးသွင်း သိမြင်သူ။ [One who talks to Dvmø. ဒမူ ဘုရားနှင့် ဆက်သွယ်သူ။] = *dvmshà*

□ **dvgor wa** *vi*: make prediction or do wizard's work. ပရောဖက် ပြုတယ်၊ နမိတ် ဖတ်တယ်။

dvgo *vt*: cover. ဖုံးအုပ်တယ်။

dvgo₁ *num*: nine, the ninth. ကိုး။ *Vsvng dvgo* *gò*. 'Nine people.' လူ ကိုးယောက်။

□ **dvgo₂sé** *num*: ninety. ကိုးဆယ်။ |'nine' + 'ten'|

○ **dvgo₂** See the entry **dv-₁**

dvgoèng *n*: clan, family, tribe. လူမျိုး နွယ်။ *Vdè dvgoèng*. '(One's) own family /clan/tribe.' မိမိ အမျိုးအနွယ်။ *Rvwàng dvsì taq dvgoèngsè mvme vle*. 'The Rawang race got many clans.' ရဝမ် လူမျိုးမှာ မျိုးနွယ်စု ငယ်တွေ အများကြီး ရှိတယ်။ = *dvsì*

dvḡøq₁ *vt*: block (the view or the light).
 ဖုံးကွယ်တယ်။ *Chòmí dvḡøq kéðe*. 'The (light) is blocked by the house.'
 (နေရောင်ကို) အိမ်က ဖုံးကွယ်ထားတယ်။ *Mè̀sò gò̀mí dè̀gò̀qò*. 'Block (it) with that paper.'
 စာရွက်နဲ့ ဖုံးလိုက်ပါ။

dvḡøq₂ *vi*: hiccup. ဂျို့ထိုးတယ်။

Dvḡøtaq *pn*: Dageutha; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

dvḡu *n*: 1. bridge, rope bridge, or a narrow path in deep steep for both animals and people to cross. တံတား။
 ကြိုး တံတား (သို့) ချောက် ကမ်းပါးမှာ လူနဲ့ တိရစ္ဆာန် ဖြတ်သန်း သွားတဲ့ လမ်းကြောင်း။ 2. path, channel. လမ်းစဉ်၊ လမ်း ကြောင်း။
Vkàng jú̀rø̀tkù̀ng s̀vng Vnvnḡmaq dvḡu kènì waq tiqgo l̀vngatnà. 'One pig was donated for my grandfather's prayer meeting from the channel of Anang and her family.'
 အဖိုး အတွက် ဆုတောင်းပေးတဲ့အခါ အနန်တို့ မိသားစု ဖက်က ဝက် တစ်ကောင် ယူလာ ခဲ့တယ်။ = dang kènì

□ **dvḡu tvlaq** *n*: river crossing point using a single rope. ကြိုး တစ်ချောင်း တည်းနဲ့ ဖြတ်ကူးတဲ့ ကြိုး တံတား။ = vlaq

□ **dvḡushì** *vi*: cross a river by hanging on one rope. ကြိုးတန်းကို သုံးပြီး တစ်ဖက် ကမ်းကို ဖြတ်ကူးတယ်။

Dvḡung *pn*: Dagung (river). ဒဂုံ (မြစ်)။

dvḡúḡ *vi*: bend, curve, hunchback. ခါးကုန်းတယ်။ *Vsì nò vsak 90 sé nõng íràì rvt juq dvḡúḡḡe*. 'My grandmother is hunchbacked as she is almost 90 years old.'
 အဖွားက အသက် ၉၀ နီးလာလို့ ခါးကုန်းတယ်။

□ **gungdvḡúḡ** *adv*: (waist) bend. ခါးကိုင်းကိုင်း။

dvḡùḡ₁ *n*: honour, glory. ဂုဏ်သရေ၊ ဘုန်း။
Dvḡùḡ vlpè. 'Man who has honour.'
 ဂုဏ် အသေရေရှိ လူကြီးမင်း။ *Gvray dvḡùḡ bunge*. 'God's glory is manifested.'
 ဘုရား သခင် ဘုန်း ထင်ရှားတယ်။

□ **dvḡùḡ ḡùḡshv̀ng** *n*: be glorified, exalted. ဘုန်းအသေရေ ရှိတယ်။

□ **dvḡùḡ zì** *vt*: glorify. ဘုန်းပေးတယ်၊ ချီးမွမ်းတယ်။ *Gvray kaq dvḡùḡ zìðe*. '(They) glorify God.'
 ဘုရား သခင်ကို ချီးမွမ်းတယ်။ | 'honour' + 'give' |

dvḡùḡ₂ *n*: tusk, ivory, fang. အစွယ်။
Mvḡwì dvḡùḡ. 'Elephant's tusk.'
 ဆင် အစွယ်။ *Waqshv̀ng dvḡùḡ*. 'Pig's tusk.'
 ဝက်အစွယ်။

dvḡup *vt*: throw; refers to throwing of large items. ပစ်တယ်၊ ထုတည် ကြီးတဲ့ အရာတွေကို ပစ်ရာမှာ သုံးတယ်။ *Péchv̀ng dè̀ḡup daqò*. 'Throw the basket down.'
 ပုလိင်းကို ပစ်ချလိုက်ပါ။

□ **dvgupshì** *vi*: jump (of animals or people). ခုန်တယ်။

dvgým *vi*: curse. ကျိန်တယ်။ = mvtán

□ **dvgám** *vt*: third person form of *dvgým*.

dvgým *n*: grave, graveyard, cemetery. အုတ်ဂူ၊ သင်္ချိုင်း။ *Vkàng dvshá dvgým shøn shøngò*. 'I am clearing weeds at My grandfather's graveyard.' အဖိုး၏ အုတ်ဂူ မြင်ရှင်းပေးနေတယ်။ = løprà

dvgvng *vt*: strike, beat. ထုထောင်းတယ်၊ ခေါက်တယ်။ *Wepè go chvng dvgvngò*. '(I) am striking that man's head.' (ကျွန်တော်) အဲဒီလူရဲ့ ခေါင်းကို ထုရိုက်နေတယ်။

□ **dvgang** *vt*: third person singular form of *dvgvng*.

dvgyng *vi*: short (people or animals). (အရပ်) ပုတယ်။ *Ngàmaq svrapè nø dvgyng*. 'Our father is short.' ကျွန်တော် တို့ အဖေက အရပ် ပုတယ်။ [Exclusively with animate nouns. သက်ရှိနာမ်များနှင့်သာ သုံးသည်။]

□ **gvngdvgyng** *adv*: short. ပုကွကွ။

dvgvng₁ *n*: 1. branch, twig. အကိုင်း။ *Shóng (dvgvng) tiq dvgvng*. 'One branch of a tree.' သစ်ကိုင်း တစ်ကိုင်း။ 2. sub. ကိုင်းခွဲ *Gomidi àngdvgvngrè*. 'Sub-committees.' ကော်မတီ ခွဲတွေ။

dvgvng₂ *vi*: hasty, anxious. အလျင် လိုတယ်၊ စိတ် ဇောတယ်။ *Lo dvgvng*. 'He is anxious to go home.' အိမ်ပြန်ဖို့ အလျင် လိုနေတယ်။ = mvnàn, mvhè

dvgvp₁ *n*: era, period of time. တုန်းက၊ အချိန် ကာလ။ *Zùng lùngì dvgvp*. 'The time (we) were in school.' ကျောင်းတက် တုန်းက။ = rvtò

○ **dvgvp₂** See the entry **dv₋₁**

dvgvp zangkwè *n*: visible agreement sign made between two parties. အဖိုးတန် ပစ္စည်း တွေကို နှစ်ဦး (သို့) အဖွဲ့ နှစ်ဖွဲ့ အကြား သဘောတူ မှတ်သားထားတဲ့ သုံးမြောက် ပုံသဏ္ဍန် သစ်သားခွ။

dvhà₁ *n*: dry season. ခြောက်သွေ့တဲ့ ရာသီ။ = lómnnè

□ **dvhà nvmpe** *n*: drought season. မိုးခေါင်တဲ့ ကာလ။

□ **dvhàtvng** *n*: end of the dry season. နွေနှောင်း။

□ **dvhàtvng gòmm** *n*: the sixth month of the twelve month cycle of the year. It falls between mid-May and mid-June. တစ်ဆယ့် နှစ်လ တစ်နှစ်တာရဲ့ ဆဌမ လ။ |'dry season' + 'edge' + CLF.flat object|

□ **dvhàtvngdóng shò** *n*: rain which comes toward the end of the dry season. နွေနှောင်း ကာလမှာ ရွာတဲ့ မိုး။

dvhà, *n*: clearing unburned branches of hill field. တောင်ယာ ခုတ်ရာမှာ စပါး၊ စိုက်ပျိုးပင်တွေ စတင် စိုက်ပျိုးနိုင်ဖို့ မီးကြွင်း မီးကျန်တွေကို အချောသပ် ရှင်းလင်း တာကို ဆိုတယ်။ = dðngjè

Dvhàm *pn*: Daham; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

dvhat *n*: form, simple (word). ရိုးရိုး ပုံမှန်။ *Kà dvhatsèrì wa sháòe*. 'Only know simple language/words.' သာမန် ရိုးရိုး စကားကိုသာ ပြောတတ်တယ်။

○ **dvhàtvng gòem** See the entry **dvhà**,

Dvhàwàng *pn*: Dahawang; place or river name. နေရာ ဒေသ တစ်ခု (သို့) မြစ် တစ်စင်း ရဲ့ အမည်။

dvheq *n*: be tiny and small. ပုပြီး အကောင် သေးတယ်။ = dvcheq

□ **heqdvheq** *adv*: small and slim. သေး သွယ်သွယ်။ = cheqdvcheq

dvhí *n*: post. တိုင် = shònglí

dvhing *vi*: thin, skinny (of animate nouns). ပိန်တယ်။ *Vsìng dvhing*. 'Thin person.' လူပိန်။ = yò

□ **hìngdvhing** *adv*: skinny. ပိန်ပိန် ပါးပါး။

dvhò *locn*: between, among. နှစ်ခု အကြား။ *Shònggùngní dvhò*. 'Between the two logs/trees.' သစ်တုံး နှစ်တုံး အကြားမှာ။ *Chòem nìng waqkok dvhò yíng bò tiqgo vl*

bòe. 'There was a snake somewhere between the house and the pigsty.' အိမ်နဲ့ ဝက်ခြံ အကြားမှာ မြွေတစ်ကောင် ရှိတယ်။ |Follows the two items mentioned, often followed by *taq*, *yíng*, *rvm* or *zìng*.|

□ **dvhòhò** *locn*: through the middle.

Mvring dvhòhò die. 'Go through the middle of the village.' ရွာလယ် ကနေ ဖြတ်သန်း သွားတယ်။

dvhùng 1. *n*: basket; for carrying wood from the forest. ထင်းထမ်းဖို့ အသုံးပြုတဲ့ အကွက်ကျ ခြင်းကြား၊ ပုလိုင်။ *Shòngrí lým dvhùng zvtòe*. 'I am weaving a basket to carry firewood.' ထင်း သယ်ဖို့ ခြင်းကြား ရက်တယ်။ = há **2**. *clf*: classifier for counting numbers of large baskets. ပုလိုင်၊ ခြင်းကြားတွေ ရေတွက် ရာမှာ အသုံးပြုတဲ့ နှာမ်ခွဲ အမျိုး အစား။ *Sha dvcho wa tiqpèì tiqdvhùng rìò lo daq we yàngò*. 'You know, each person will return home carrying one full of basket of dried meat.' လူတစ်ယောက် အသား ခြောက် တစ်ပုလိုင် အပြည့် ထမ်းပြီး ပြန်လာတယ်။

Dvhùm *pn*: Daham; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

dvhíng *n*: separation, border. စည်းခြားတယ်၊ နယ်နမိတ် သတ်မှတ်တယ်၊ ပိုင်းခြားတယ်။ *Dvhíng íe*. 'It is a border.' ခြားထားတယ်။ နယ်နမိတ် ဖြစ်တယ်။ = dvròt

Dvhvp *pn*: place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

dvjà *n*: investigation, means, condition, situation. အခြေ အနေ။ *Dvjà shvla má ỳngámà*. '(He) went out to see whether the situation is good.' အခြေ အနေ ကောင်းမကောင်း သွားကြည့်တယ်။

dvjàng *n*: age, generation. အရွယ်။ *S̀m̀mré dvjàngí d̀yng M̀v̀nò b̀òy shv̀tìdè*. "Well, even the children are able to do the merit dance.' ကလေး အရွယ် တွေတောင် မနော ပွဲ လုပ်နိုင်ကြတယ်။ =mo, mvlim, mvpim

dvjaq *vt*: look at, watch, stare. ကြည့်တယ်။ *Ǹv̀m̀lò l̀òng dv̀jaqòè*. 'Watching the sun set.' နေဝင်တာကို ကြည့်နေတယ်။ *D̀è̀jaqò!* 'Look!' ကြည့်ပါ။ [CAUS + 'make hole']

Dvjétvmtong *pn*: Dakyetamtong; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

○ **dvjóm** See the entry **dv-₁**

dvjù *n*: veins, arteries, nerves. အကြော အချည်။

□ **dvjù svyà** *n*: veins, arteries, nerves. အကြော အချည်။

dvjùng ⇔ **dvjòr** *n*: path animals go through. တောကောင်၊ သားကောင်တွေ သွား လေ့ ရှိတဲ့ လမ်းကြောင်း။

dvjv̀m *vt*: investigate, inspect, spy. ချောင်း မြောင်းတယ်။ လေ့လာတယ်။ ထောက်

လှမ်းတယ်။

□ **dvjv̀mshú** *n*: spy, secret agent. ထောက်လှမ်းရေး သမား။

dvjv̀ng *n*: three-leaf caper. ခံတက်ရွက်။ *Bvdó rvgaq dvjv̀ng gvzà yoe*. 'Three-leaf caper grows plenty in Putao.' ခံ တက်ရွက် အမြောက် အမြား ပူတာအို ဒေသတွင် ပေါက်ရောက်တယ်။ [Edible leaf. စားလို့ရတဲ့ ဟင်းရွက်တစ်မျိုး။] *Sci. Crateva adansonii*

Dvjvngnvm *pn*: Dakyangnam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုးအမည်။

dvk₁ *vi*: expert, skillful (person). ကျွမ်း ကျင်တယ်။ *Yapè nò Lisu kà ǹyng Puq kà dvk íe*. 'This person is an expert with the Lisu and Jinghpaw languages.' ဒီလူ လီဆူးနဲ့ ဂျိန်းဖေါ့ စကား အရမ်း ကျွမ်းကျင်တယ်။

□ **dakmang** ⇔ **dakmang vjì** *n*: philosopher. အတွေးခေါ် ပညာရှင်။

dvk₂ *vt*: guess (at a riddle), mentally calculate, infer. ခန့်မှန်း၊ တွေးတော၊ မှန်းဆ တယ်။ *Ngàt dvkngòè*. 'I guess.' ကျွန်တော် ခန့်မှန်းတယ်။

□ **dak** *vt*: third person singular form of *dvk*. *Àngí dakngò l̀òng gvzà shvlae*. 'What he guesses/reasons is good.' သူ ခန့်မှန်းတာ တော်တော် ကောင်းတယ်။

dvka *vt*: feed. အလွန်အကျွံ ကျွေးတယ်။ *Svrépè dvkàdè*. 'Feeding the kid.' ကလေးကို ထမင်း အဝကျွေးတယ်။

□ **dvkashi** *vi*: overeat. အစား ကျူးတယ်၊ အလွန် အမင်း စားသောက်တယ်။

dvká *n*: cooked rice. ထမင်း။ *Dvká ámì, èloraé.* 'Come back, we shall eat rice.' ထမင်း စားမယ်၊ ပြန်လာပါ။

dvkà *n*: case, problem, mistake. ပြဿနာ၊ ဖြစ်မှု။ *Dvm lvng we vs̀̀ngí nø, tiqkvtkvt dvkà tó vdu rae.* 'People who use guns may often cause problems.' သေနတ် ကိုင်တဲ့သူက ပြဿနာ ဖြစ်တတ်တယ်။ [Problems or cases which are settled only by fines. လျော်ကြေး ပေးဆပ်ရတဲ့ ကြီးလေးတဲ့ အမှု ပြဿနာမျိုး။] = *bànchtv*

dvkaq 1. *vt*: separate, depart, turn into. ခွဲခွာတယ်၊ ခွဲထွက်တယ်။ *Mvyà tvrà s̀̀ng dvkaqòè.* 'Turned into a wrong way.' လမ်းမှားကို ခွဲခွာတယ်။ *Ǹ̀vmlat Lizang tøm kèní dvkaqshì we nø Yashaq mvdò.* 'The family who first separated from Lizang plain is Yasha family.' လီဇန် ကနေ ပထမ ဦးဆုံး ခွဲထွက်တဲ့ မိသားစု ကတော့ ရာရှတို့ ဖြစ်တယ်။ **2.** *clf*: classifier for counting numbers of branches, river outlets, sub-branch or committee. အကိုင်း အခက်၊ မြစ်လက်တက် တွေနဲ့ ဌာနခွဲ တွေကို ရေတွက် ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုးအစား။ *Shòng dvg̀̀ng tiqdvkaq.* 'One tree branch.' သစ်ကိုင်းခွဲ တစ်ကိုင်း။ *T̀̀wàng dvkaq vle.* 'It is said that there is one river outlet.' မြစ် လက်တက် တစ်ခု ရှိတယ် လို့ ပြောတယ်။

Dvkaq *pn*: Dakha; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

dvke *adv*: in spite of, despite. လျက်နဲ့၊ သားနဲ့ -- ပိုပို။ *Shònggàn mèdini shòndò dvke kudø die.* 'In spite of telling him not to go out, that manner, (he) is going out.' အပြင် မထွက်ဖို့ ပြောနေ တာတောင်မှ ဟိုမှာ ထွက်နေပြီ။ |The last syllable can be reduplicated for emphasis. |

□ **dvkeke** *adv*: more and more, even more. သာပြီး၊ ပိုပို ပြီး။ *Dvkeke kà mvtá lúngì.* 'He became more and more disobedient.' သူ ပိုပိုပြီး ဆိုးသွမ်း လာ တယ်။

dvké *vi*: **1.** complement taking verb; difficult or danger to V. ခက်တယ်။ *Dí dvkéé.* 'Difficult to go (you don't want to go but you have to)' သွားဖို့ ခက်ခဲတယ်။ *We hwáng nø svre dvkéé.* 'That path is dangerous (to go).' အဲဒီ လမ်းက အန္တရာယ် ရှိတယ်။ **2.** hardly to V. ဖြစ်တောင့် ဖြစ်ခဲ၊ ကြိုတောင့် ကြိုခဲ။ *Yapè nø chòm s̀̀ng lo dvkéé.* 'He hardly goes back home.' သူ အိမ်ပြန် ခဲတယ်။ |In V-V structure, if the tone of the initial verb is a low tone it changes to a high tone. | = *yvk, rvzaq*

Dvkeq *pn*: Dakhe; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

dvki, *vt*: torture, bother. နှိမ်စက်တယ်၊ ပင်ပန်း စေတယ်၊ ဒုက္ခ ရောက်တယ်။ *S̀̀vmrèpèì*

àngmè dvkiòe. 'The child is giving trouble to his mother.' ကလေးငယ်က သူ့မိခင်ကို ဒုက္ခပေးတယ်။

dvki₂ *n:* type of resin. သစ်ဆီ၊ သစ်စေး တစ်မျိုး။ *Dvkií pimkee.* 'Got poisoned by resin.' သစ်စေး အဆိပ် သင့်တယ်။

□ **dvkiyò** *n:* oil made from straight-stemmed tree. သစ်ဆိမ့် ဆီ။

dvkí *n:* gall bladder. သဲခြေ။ =svkí

Dvkinvm ↔ **Dvchinvm** *pn:* Dakhinam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုးအမည်။

Dvkiqdým *pn:* Dakhidam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုးအမည်။

Dvkirung *pn:* Dakirung; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

dvko *n:* small basket worn on back with head strap. ပုလိင်း အသေးတစ်မျိုး။ *Vpèí dvko zatnòe.* 'Father is weaving a small basket.' အဖေ ပုလိင်း ယက်တယ်။

dvkoq₁ *quant:* all, everything. အားလုံး၊ အလုံးစုံ။ *Dvkoq zónng bónngà.* 'I gave the last bit.' အားလုံး ပေးလိုက်တယ်။

□ **dvkoq dvt** *quant:* entirety, completely. အားလုံး၊ အကုန် အစင်၊ ပြောင်သလင်း ခါတယ်။ *Vbò dvkoq dvtnapmè.* 'All the paddy rice was eaten up.' စပါးတွေ ကုန်စင်သွားတယ်။ |'all' + 'extinct'|

□ **dvkoq nvmnì** *quant:* all, everything. အားလုံး၊ ရှိရှိ သမျှ၊ အကုန် အစင်၊ ပြောင် သလင်းခါ။ *Jongrúí lvgongsá dvkoq nvmnì vmapmà.* 'The parrots have eaten up the whole corn field.' ပြောင်းဖူးခင်း တစ်ခုလုံး ကြက်တူးရွေး တွေက အကုန်အစင် စားလိုက်ကြတယ်။

□ **dvkoq rvt** *vt:* kill entirely, do something forcefully. အားလုံးကို အဆုံးစီရင်တယ်၊ အားသွန် ခွန်စိုက် လုပ်တယ်။ |'all' + 'pick'|

dvkoq₂ *vt:* the last remaining of something. နောက်ဆုံး လက်ကျန်။ *Vm dvkoq hvnsè.* 'The last remaining paddy.' ဆန်၊ စပါး နောက်ဆုံး လက်ကျန်။ [Usually it refers to small amount. အရွယ်ပမာဏ နည်းတာကို ဆိုလိုတယ်။]

dvkø *vi:* famine. အစာ ရေစာ ခေါင်းပါးတယ်၊ အစာ ရေစာ ရှားပါးတယ်။ *Dènónng nø vm dvkøe.* 'This year we have a shortage of rice.' ဒီနှစ် ဆန်စပါး ခေါင်းပါးတယ်။ | CAUS + 'steal'|

□ **dvkø lá** *vt:* look for food during the famine. အစာ ရေစာ ရှားပါးတဲ့ ကာလမှာ အစား အသောက် ရှာဖွေတယ်။ |CAUS + 'steal' + 'search'|

□ **dvkøwàngrø** *n:* famine. အစာ ရေစာ ခေါင်းပါးတယ်။ *Dvkø wàngrø* *vítme.* 'There is/happens a great

famine.' အစာ ရေစာ ခေါင်းပါးတယ်။

Dvkø̄m *pn:* Dakheum; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Dvkø̄mtaq *pn:* Dakheumtha; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုးအမည်။

dvkøq *vi ~ vt:* take protection or shelter. အကာကွယ်ယူတယ်။ နားခိုတယ်။ *Shónggùng yíng dvkøqshì nò vle.* 'He stays protected by the tree.' သူ သစ်ပင်မှာ အကာ အကွယ် ယူပြီး နေနေတယ်။ *Dèni la nò svrapè chòm yíng dvkøqshìe.* 'These days he is staying at the teacher's house.' အခုတစ်လော ဆရာအိမ်မှာ တည်းနေတယ်။

Dvkøynəm *pn:* Dakeuynam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Dvkøysv̄n *pn:* Dakeuysan; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

dvku *n:* ladle, dipper. ယောက်ချို။ *Dvkuí kvnù èdoe.* 'Scoop the soup with a ladle.' ယောက်ချိုနဲ့ ဟင်းရည် ကော်၊ ခူးခပ် ပါ။

dvkù *n:* 1. in-law relatives. အမျိုး သမီးဖက်မှ ဆွေမျိုး။ *Mvyuq dvkùrì kòm rái.* 'Our relatives are here.' အမျိုးသမီး ဖက်မှ ဆွေမျိုးတွေ ရောက်လာကြပြီ။ [It usually occurs with *mvyuq*, as in *mvyuq dvkù.*] 2. inter-marriage. ထိမ်းမြားပြီး ဆွေမျိုး တော်စပ်တယ်။ *Nongmaq n̄ng dvkù wàì.* 'Let's have intermarriage among us.' ကျွန်တော် တို့နဲ့ ဆွေမျိုး တော်စပ် ကြ

ရအောင်။

dvkùm *vt:* raise a person or animal, feed them, support them. ကျွေးမွေးတယ်။ ပြုစုပျိုးထောင်တယ်။ = na 'feed'

dvkvm *n:* basket with a cover. ဖာတောင်း။ [It is usually used for keeping valuable items. အဖိုးတန်ပစ္စည်းများ ထည့်ရာတွင် အသုံးပြုတယ်။]

dvk̀vng *n:* vulnerable spot. ချက်ကောင်း။ *Dvk̀vng yíng rake b̄òà.* 'It hit vulnerable spot.' ချက်ကောင်း ထိမှန်သွားတယ်။ | <dvk̀vng 'important'.|

dvk̀vng₁ *vi:* important. အရေးကြီးတယ်။ အရေးပါတယ်။ *Dvk̀vngpè.* 'Important man.' အရေးကြီး ပုဂ္ဂိုလ်။

dvk̀vng₂ *vi:* hasty. အလျင် လိုတယ်။ = dvg̀vng

dvk̀vngshì *vi:* put extra effort. အားစိုက်ထုတ်တယ်။ *B̀vnlì taq gvzà ǹngg̀v̄n dvk̀vngshìe.* 'He puts extra effort into his work.' အလုပ်ကို အားစိုက် ထုတ်ပြီး လုပ်တယ်။

dvkvp *vi:* try hard, remain steadfast, standing firm. အားစိုက်တယ်။ တောင့်ခံတယ်။ *Dvkvpshì nò vbunò we mvd̀vngkèò.* 'Though he tries hard, he can't lift (it) up.' အားစိုက်ပြီး မသော်လည်း မနိုင်ပါ။

dvlà₁ *n:* pattern, mould, blueprint. ပုံစံ (ခွက်)။ *Dvlà taq shòròe.* 'Pour (something) into the mould.' ပုံစံ ခွက်ထဲ

လောင်း ထည့်တယ်။

dvlà₂ *vt*: torture, inflict pain. ညှဉ်းဆဲတယ်။
|Changes to a high tone before -shì. |

□ **dvláshì** *vi*: got injured, got into an accident. ဒဏ်ရာ ရတယ်၊ မတော် တဆ ထိခိုက်တယ်။

dvláng *n*: bamboo tube used as a container. ပစ္စည်း ထည့်ဖို့ အသုံးပြုတဲ့ ဝါးဗူး တစ်မျိုး။ = kòrzøp

Dvlaynèm *pn*: Dalainam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Dvlinèm *pn*: Dalinam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Dvlèmtòm *pn*: Dalamteum; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

Dvlènggòng *pn*: Dalanggin; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

dvm₁ *n*: weapon. လက်နက်။ *Dvm lɔng we vsəngí nø, tiqkvtkvt dvkà tó vdu rae.* 'People who use guns may often cause problems.' သေနတ် ကိုင်တဲ့သူက ပြဿနာ ဖြစ်တတ်တယ်။

dvm₂ *n*: wound, injury. အနာ တရ၊ ဒဏ်ရာ။

□ **dvm rí** *vt*: face penalty or be wounded. အပြစ် ပေးခံရတယ်၊ ဒဏ်ရာ ရတယ်။ |'wound' + 'carry' |

□ **dvm zí** *vt*: punish, discipline. ဒဏ် ပေးတယ်။ |'wound' + 'give' |

□ **dvm zúshì** *vi*: fight. ခိုက်ရန် ဖြစ်တယ်။
|'wound' + 'protrude' + R/M |

□ **dvmmá** *n*: scar, wound. ဒဏ်ရာ။
Shvmí vtuqshì nø dvmmá wáshìvpmì. 'He cut himself and wounded himself.' ခါးနဲ့ ခုတ်မိပြီး ဒဏ်ရာ ရသွားတယ်။
|'wound' + 'sting?' |

dým ⇔ **vdým** **1.** *vi*: be flat, even. ညီညာ တယ်။ *Ya móng nø rvgaq vdýme.* 'This land is flat.' ဒီဒေသက မြေညီညာတယ်။ **2.** *n*: plain, flatland. လွင်ပြင်။ *Gòmđì vdým.* 'Putao plain.' ပူတာအို လွင်ပြင်။ *Vkvt nø tvrà vdým wa shvngbe.* 'Now the road is all flat.' အခုတော့ လမ်းတွေ ညီညာကုန်ပြီ။

□ **dýmyang** ⇔ **dýmrvyang** *n*: flat wide area, large plain. လွင်ပြင်၊ မြေပြင် ကြီး။ *Rvgaq dýmyang.* 'Big earth plain.' ကမ္ဘာ မြေပြင်ကြီး။ |'plain' + 'long plain' |

dým₁ *clf*: **1.** classifier for counting numbers of stick-like objects: pens, pencils, rulers, also hours and rivers. မြစ်ချောင်း၊ အတံ၊ အချောင်းနဲ့ အချိန် နာရီ တို့ကို ရေတွက် ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုး အစား။ *Sòngmè tiqdým.* 'One needle.' အပ် တစ်ချောင်း။ *Kédan vbìdým.* 'Four pencils.' ခဲတံ လေးချောင်း။ *Rvmèdým s̀vng die.* 'Go to the big river.' မြစ်ကြီးဆီ သွားတယ်။ **2.** classifier for counting numbers of

beats. အချက်ရေ ရေတွက် ရာမှာ အသုံးပြုတဲ့ နှာမ်ခွဲ အမျိုး အစား။ *Tiqd̀v̀m v̀dipm̀d̀e.* '(He) beats one time.' တစ်ချက် ရိုက်တယ်။

d̀v̀m₂ *vi:* fall, roll down; exclusively used with falling of large items. ပြုတ်ကျတယ်၊ ထုထည် ကြီးမားတဲ့ အရာတွေ အောက်သို့ လှိမ့်ဆင်း လာတာကို ဆိုလိုတယ်။ *Paqgàng tám k̀ení d̀v̀m daq̀l.* 'He fell off the cliff.' ချောက် ကမ်းပါး ကနေ ပြုတ်ကျတယ်။ = vt₁

Dvmàng *pn:* name for a group of people in Rawang Lungi branch. လုံမိ ဒေသရှိ ရဝမ် မျိုးနွယ်စု တစ်ချို့ကို ခေါ်တဲ့ အမည်။

Dvmàwàng *pn:* Damawang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Dvmgang *pn:* Damgang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Dvm̀ *pn:* Dameu; celestial being, the creator and highest god. ဘုရား၊ တန်ခိုး အကြီးဆုံး ဘုရား။ *Dvm̀ toqshie.* 'Communicate with God.' ဘုရားသခင်နဲ့ အဆက် အသွယ် လုပ်တယ်။

D̀v̀mpoqlang *pn:* place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

d̀v̀mp̀ *n:* elderly person, really old person. သက်ကြီး ရွယ်အို၊ လူကြီး။ *Shaqré d̀v̀mp̀rrí k̀òm rvt ng̀òre.* 'It is lively because old people are around.' သက်ကြီးတွေ ပါဝင်လို့ အသက်ဝင်တယ်။ = shaqré mvgúr, d̀v̀mrúng.

d̀v̀mriq *n:* carminative medical plant. ဆေးဖက်ဝင်တဲ့ အပင်တစ်မျိုး။ [used as carminative medicine. ဆေးဖြစ် အသုံးပြုကြတယ်။]

d̀v̀mrúng *n:* senior or elderly person. လူကြီး၊ သူကြီး။ [It refers to 90 + years of age. အသက် ၉၀ အထက် သက်ကြီး ရွယ်အို များကို ခေါ်တယ်။] = d̀v̀mp̀

□ **d̀v̀mrúng mvrúng** *n:* senior. လူကြီး၊ သူကြီး။

Dvmsha *pn:* Damsha; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

d̀v̀mshà *n:* shaman, fortune teller. နတ်ဆရာ။

□ **d̀v̀mshà wa** *vi:* do the work of a d̀v̀mshà (shaman). နတ်ခေါ်တယ်။ | d̀v̀mshà + 'do'|

□ **d̀v̀mshàz̀** *n:* shamanship, damshaship. နတ် ဆရာ ဖြစ်ခြင်း။

d̀v̀m̀n *vi:* discuss. ဆွေးနွေး တိုင်ပင်တယ်။ *Kà d̀v̀m̀ne.* 'They are discussing.' သူတို့ ဆွေးနွေး တိုင်ပင် ကြတယ်။

d̀v̀mzì *n:* basket like sheath. ခြင်းတောင်း ပုံစံ ဓါးအိမ်။

D̀v̀mzì *pn:* birth order name for the tenth born male. ဒသမ မြောက် သားကို ခေါ်တဲ့ မွေးစဉ် အမည်။

dv₁ ⇔ **vdv_n** *vt:* chew, bite. ဝါးတယ်။ *Sha zaq we tiqlong p̀sh̀v̀ng vdv_n d̀v̀rà.* 'I

have been chewing the hard meat for the whole morning.' အသား မာလို့ တစ် မနက်လုံး ဝါးနေခဲ့တယ်။

□dan ⇔ vdan vt: third person form of dvn.

dv_{n2} ⇔ **vd_{vn}** vi: shiver, tremble. တုန်ခါတယ်၊ တုန်ရီတယ်။ *Gvzà svre rvt vdvnkéðe.* 'He trembles because of fear.' အရမ်းကြောက်လို့ တုန်တယ်။

dv_{n1} vt: promise (someone something). ကတိ ပေးတယ်၊ ကတိကဝတ် ပြုတယ်။ *Yangon shəl lým íe wa dvnshìe.* 'He promised that he would take (him) to Yangon.' ရန်ကုန် ခေါ်သွား မယ်လို့ ကတိပြုတယ်။ *Zvmì mè dvnshì bōi.* The bride has made a promise (to marry). 'သတိုးသမီးက (လက်ထပ်ဖို့ရန်) ဝန်ခံ ကတိပြုတယ်။

□dv_nkà n: promise. ကတိ သစ္စာ၊ ကတိစကား။ |'promise'+ 'word'|

dv_{n2} vi ~ vt: be about to (do something). တော့မယ်၊ လုနီး။ *Ngaq lým dvnshìe.* 'It seems like it is about to fall down.' ပြုလဲ တော့မယ်။ [It follows a clause ends with lým and takes R/M if verb it follows is intransitive.]

dv_n adv: full. အပြည့်။ *Modo chvng taq kvláng dvn zvngðe.* 'I put hay onto the truck (put it until it was full).' ကားပေါ်ကောက်ရိုး အပြည့်တင်တယ်။ *Dv_n zòngðe.*

'Fill full.' ပြည့်တယ်။ |Precedes putting verbs such as zvng, zòng, deq, etc. |

dv_{ná} n: camp, way side resting place. ခေတ္တ နားတဲ့ နေရာ။ *Dvnáyng tuq lým kadvngte shì ràè lé.* 'How far is to the camp.' စခန်းကို ရောက်ဖို့ ဘယ်လောက် လိုသေးသလဲ။ |CAUS + 'rest/seat'|

dv_{nàng} vt: place upright. ထောက်ထားတယ်။ *Shóngtutrì dvnàngðe.* 'Placing the stick upright.' သစ်သားချောင်းတွေ ကို ထောင်တယ်။

Dvnày pn: Danai; town name in Kachin state. တနိုင်းမြို့။

Dvnàynv_m pn: Danainam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Dv_ndó pn: nickname for the second son. ဒုတိယသားကို ခေါ်တဲ့ချစ်စနိုး အမည်။ [Langse, Matjung dialect] = Tòndú

dv_ndv_n línglíng n: obviously, straight forward and vividly. ထင်ထင် ရှားရှား။ ထင်သာ မြင်သာ။ = dèdè chaqdv_p

dv_ni dv_{gá} n: unexpected danger, calamity. အန္တရာယ်၊ ကြိုတင် မခန့်မှန်း နိုင်တဲ့ အန္တရာယ်။

dv_ni n_vmsan n: to and fro; going frequently from place to place. မကြာခဏ သွားလာတယ်၊ သွားသွား လာလာ လုပ်တယ်။ = d_vsám n_vmsám

dvng ⇔ **vdvng** *vt.*: stop; be stopped by some obstacle. ညှိတ်တယ်။ *Bèlaqdùng shóngdvngvng tiqlòng yvng dvngkéde.* 'The shirt was caught on a tree branch.' အကျိ သစ်ကိုင်းမှာ ညှိတ်တယ်။

Dvng *pn.*: name given to a child whose older sibling had died before this one was born. အထက်က ညီအစ်ကို မောင်နှမ တစ်ဦး သေဆုံး ပြီးနောက် မွေးလာတဲ့ ကလေးကို ခေါ်တဲ့ အမည်၊ ဗမာလို မောင်ကျန်း၊ မောင်ရစ်တို့ လို နာမည် မျိုး။ *Søndvng.* 'Fourth male child whose older sibling had died.' ဆင်တန်။ |<dvng 'be stopped'.| [For some Rawang clans, it is used as a birth order name for the third son. ဒါပေမဲ့ တစ်ချို့ မိသားစုတွေက တတိယသားကို ခေါ်တဲ့ အမည်သာ ဖြစ်တယ်။]

dýng₁ *adv.*: marker which occurs after nominals to mark emphasis; even the N. တောင်မှ။ *Girè dýng lánge.* 'Even dogs can swim.' ခွေးတွေတောင် ရေကူးကြတာ။

dýng₂ **1.** *part.*: marker which occurs after nominals to mark probability or suggestion of the N. များ၊ များလား၊ ခန့်မှန်းမှု သဘောဆောင် စေတဲ့ နာမ် နောက်ဆက်။ *Svràpè dýng mví.* 'Will that be the teacher? I am not sure.' ဆရာများ ဖြစ်နေမလား မသိ။ **2.** *quant.*: many, much; approximation. ခန့်၊ လောက်။ *Vsvng pvngwàgth dýng èdì língnòng.* 'Come up about five people.' လူ ငါးယောက်လောက်

တက်လာပါ။

dýng₃ *vt.*: **1.** finish. ပြီးဆုံးတယ်။ *Bvnli dýng bthngà.* 'I have finished my work.' ကျွန်တော် အလုပ် လုပ်ပြီးပြီ။ **2.** overcome, defeat. အနိုင် ယူတယ်၊ ကျော်လွှား နိုင်တယ်။ *Vgisè go nesuì wa dýngkéde.* 'The little dog has white discharge of the eyes (Lit. being defeated by the white discharge).' ခွေးကလေးရဲ့ မျက်လုံးမှာ မျက်ချေးနဲ့ ပြည့်နေတယ်။ *1947 taqø Jvbanri dýng bthà ke àng nø Mvnhíng yvng vèl yàngì.* 'In the year (19)47 after the Japanese were overcome/defeated (he) stayed at Mankhring.' ၁၉၄၇ ခုနှစ်၊ ဂျပန်တွေကို တိုက်ထုတ် နိုင်ပြီးနောက် သူ မာန်ခရိန်းမှာ နေခဲ့တယ်။ **3.** complement taking verb; can, be able to V. တတ်နိုင်တယ်၊ လုပ်နိုင်စွမ်းရှိတာကိုညွှန်းတဲ့ ကြိယာနောက် ဆက်။ *Ngaí nø tì vní bong baq dýngòe.* 'I can carry two buckets of water.' ကျွန်တော် ရေ နှစ်ပုံး မနိုင်တယ်။ |In V-V structure, if the tone of the initial verb is a low tone it changes to a high tone. |

□ **dáng** *vt.*: third person singular form of *dýng.*

□ **dýngké** *vt.*: bully or to overcome. အနိုင် ယူတယ်၊ နိုင်စားတယ်။ *Vsvngí dýngké mèdèzvrshinié.* 'Don't allow others to bully you.' သူတစ်ပါး အနိုင်ကျင့် တာကို မခံပါနဲ့။

dǎng₄ ⇔ **vdǎng** *vt*: straighten, make it right. တည့်မတ် စေတယ်။ မှန်အောင် ပြုပြင်တယ်။ *Kàshòn vlé bǎà rvt vdǎngshìe*. '(He) correcting himself, because what he said was wrong.' သူပြောတာ မှားသွားလို့ ပြန်ပြင်တယ်။

dǎng₁ 1. *n*: nest. အသိုက်။ *Sadǎng tiqlòng*. 'One bird's nest.' ငှက်သိုက် တစ်ခု။ [Exclusively with birds nest only. For other kinds of nest *shòq* is used. ငှက်သိုက်ကိုသာ ဆိုလိုသည်။ အခြားသတ္တဝါများ၏ အသိုက်များအတွက် *shòq* ကို သုံးတယ်။] 2. *vt*: make nest. အသိုက် လုပ်တယ်။ *Sadǎng dǎngòe*. 'Making a bird's nest.' ငှက်သိုက် လုပ်တယ်။

□ **sadǎng** *n*: bird's nest. ငှက်သိုက်။
Sadǎng mvnuq mvdaq. 'Do not pick the bird's nest.' ငှက်သိုက် မနှိုက်ရ။
 |'bird' + 'nest'|

dǎng₂ *adv*: just, only; it follows the verbs. သာ။ *Wá dǎng èwàð*. 'Just do it.' လုပ်သာ လုပ်လိုက်ပါ။ *Gìmsùngsè shvridǎng*. 'Just send some money.' ပိုက်ဆံလေး ဘာလေး သာ ပို့ပေး ပြီးတော့။

□ **dǎngwa** *adv*: just like, seems. ကဲ့သို့၊ လိုလို။ *Shvlá dǎngwa dezaqshì*. '(You) work hard carefully' သတိ ထား၊ ကောင်းကောင်းလေး။ *Vpè ídǎngwa*. 'Look alike with my dad.' အဖေ လိုလိုနဲ့။

dǎng₃ *adv*: straight or deep steep. မတ်စောက်သော၊ ဖြောင့်တန်းသော။

□ **dǎngdár** *n*: steep slope. ကုန်းလျှော။

□ **dǎngdǎng** *locn*: steep slope (as in road). အပေါ် ထောင်တတ်တယ်။ မတ်စောက်တယ်။ *Tvrà yazàng nò dǎngdǎng íe*. 'The road at this place is steep.' ဒီနားမှာတော့ လမ်းက မတ်စောက်တယ်။

□ **dǎngmǎtóng** *n*: straight, upright. အဖြောင့်။ *Dǎng mǎtóng íwe*. 'Be straight.' ဖြောင့်ဖြောင့် တန်းတန်း ဖြစ်တဲ့။

dǎng₄ ⇔ **vdǎng** *n*: fortress. ခံတပ်။

Dvngba *pn*: Dangba; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

dǎngbaq *n*: bull or dull sword. ဓါးတုံး၊ ခုတ်ထစ်ဖို့ မရအောင် တုံးတဲ့ဓါးမျိုး။ = **nòngbaq**

dǎngbày *n*: man's sarong. ပုဆိုး။ *Vpè dǎngbày dǎng èlǎvtnò*. 'Bring daddy's sarong.' အဖေ ပုဆိုးကို ယူလာပါ။ = **shvròem**

dǎngchè *n*: goat (general term). ဆိတ်။ *Dǎngchèl mvámò we àngsvp nò tvné pàgò màvlna íe*. 'Probably there is no leaf that the goat does not eat.' ဆိတ် မစားတဲ့ အရွက် ကတော့ ရှိမယ် မထင်ဘူး။

dǎngdè *n*: barren land. အပင်ကြီးများ မပေါက်တဲ့ မြက်ခင်းပြင်။

□ **dǎngdè naqgoq** *n*: barren land. အပင်ကြီးများ မပေါက်တဲ့ မြက်ခင်းပြင်။

d̀̀ngd̀̀ no *n*: soy bean. ပဲပုပ်ပဲ။ *D̀̀ngd̀̀no d̀̀vbøpmòe*. 'Ferment soy bean.' ပဲပုပ် တည်တယ်။ *Sci. Glycine max*.

d̀̀ngd̀̀ sílip *n*: bird; oriental skylark ဘီလုံး (ငှက်)။ *Sci. Alauda gulgula*.

d̀̀ngd̀̀din *n*: bridge. တံတား။ *T̀̀i télúng̀̀i ke d̀̀ngd̀̀din l̀̀ng l̀̀ngkévpmà*. 'The flood carried away the bridge.' ရေ ကြီးလာလို့ တံတား မြေပါ သွားတယ်။ = *dvbà*

D̀̀ngd̀̀diǹ̀m *pn*: Dangdinam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

d̀̀ngd̀̀dú *n*: wooden hammer. သစ်သား တူ။

d̀̀nggàng *n*: sheath. ဓါးအိမ်။ = *d̀̀nggàng*

d̀̀nggagq *n*: small short knife. ဓါးမြောင်း။

d̀̀nggò *n*: sackcloth or large blanket woven by using hemp. ဂုံနီ (သို့) လျှော်နဲ့ ရက်လုပ်ထားတဲ့ ခြုံစောင်၊ စောင်ကြမ်း တစ်မျိုး။ = *s̀̀ngp̀̀n*

d̀̀nggò̀̀n *n*: termite. ခြ။ *L̀̀ga tiq̀̀p̀̀ng d̀̀nggò̀̀ní gvzà kéapmà*. 'A pile of papers was eaten by the termites.' စာရွက် အပုံကြီးကို ခြတွေက စားထားတယ်။

d̀̀nggú *n*: cock, rooster. ကြက်ဖ။ *D̀̀nggú shøm go*. 'Three roosters.' ကြက်ဖ သုံး ကောင်။

□ **d̀̀nggú g̀̀i** *vi*: crow (rooster's crow). ကြက်ဖ တွန်တယ်။

□ **d̀̀nggú g̀̀irí** *n*: cockcrow, dawn. ဝေလီ ဝေလင်း အချိန်။

D̀̀nggú *pn*: Danggu; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

d̀̀nggúng *n*: shoulder bag. လွယ်အိတ်။ *Tiq d̀̀nggúng èdeqò*. 'Put a bagful!' အိတ် အပြည့်ထည့်ပါ။

d̀̀nggung *n*: forehead (of people). နဖူး။ = *m̀̀vrgvng*

d̀̀nggvp *n*: steps (stairs), level. အထပ် အဆင့်။ *D̀̀nggvprì*. 'Flight of steps.' အထပ်တွေ၊ လှေခါးထပ်တွေ။

d̀̀nggwà *n*: cucumber. သခွားသီး။

□ **tisup d̀̀nggwà** *n*: watermelon. ဖရဲသီး။ *Tisup d̀̀nggwà nø gvzà gvme*. 'Watermelon is good to eat.' ဖရဲသီး စားလို့ ကောင်းတယ်။

d̀̀nggwì *n*: pestle for pounding paddy. မောင်း ထောင်းတံ။

d̀̀nggẁ̀r *n*: wild cat. တောကြောင်။ *D̀̀nggẁ̀rrit kari gvzà kéde*. 'The wild cats eat the chickens a lot.' တောကြောင် တွေက ကြက် ကလေးတွေကို တော်တော် စား တယ်။

d̀̀ngghaq *n*: kind of root used for dying red colour. ဆိုးဆေးပင် တစ်မျိုး။ [This plant is used to make a red dye. The roots are dug up, dried, then pounded (in rice pestle and mortar) into powder. The color is said to last a long time. အရှောင်တင်၊ ဆိုးဆေး အဖြစ် အသုံးပြုတဲ့ ဆေးမြစ်တစ်မျိုး။]

□ **dvnglún lún** *vt*: be blessed. ကောင်းချီး ခံစားရတယ်။

Dvngmàn *pn*: Dangman; a mountain name. တောင် တစ်လုံးရဲ့ အမည်။ *Pvladvng kèni nò pvngkaq svng nò "Dvngmàn" wài nò tiqlòng vle, Mvtjùng svng dvh'vng shìgùng taqø.* 'From Phaladang toward south, there is a mountain we call "Dangman", which separates it from Matkyung.' ဖလားတန် အရပ် ကနေ အောက်ဖက်ကို ဆင်းလာရင် တန်မာန် ဆိုတဲ့ တောင်တစ်လုံး ရှိတယ်။ မတ်ဂျူ ဒေသကို ခြားထားတဲ့ တောင်လေ။

○ **dvngmvtóng** See the entry **dvng**

dvngné *n*: chopping block. စဉ်းနှီးတုံး။ *Shatuq lým dvngné lònq èlvngvtnò.* 'Bring the chopping block.' အသား ခုတ်တဲ့ စဉ်းနှီးတုံးကို ယူလာခဲ့ပါ။

Dvngnok *pn*: Dangnauk; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Dvngnóy *pn*: Dangnoi; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

dvngnvk *n*: type of necklace. ဆွဲကြိုး တစ်မျိုး။

Dvngnwé *pn*: Dangnwe; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Dvngngwi *pn*: Dangngwi; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Dvngør *pn*: Dangeur; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Dvngpóng *pn*: Dangpeung; a mountain name. တောင် တစ်လုံးရဲ့ အမည်။

dvngpung *n*: type of plant. အပင် တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။

dvngpvng *n*: type of yellowish bee. အဝါရောင် ပျား တစ်မျိုး။

dvngraq *n*: kind of yam, potatoes မျောက်ဥ တစ်မျိုး။ အာလူး။ [It also bears fruit on its vine. Both the yam and its fruit are edible.]

Dvngraq ⇔ **Dingraq** *pn*: Dangra; place name and also surname. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည် (သို့) ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

dvngróng *n*: bamboo tube used as a container to keep spoons. ဇွန်ထည့်ဖို့ သီးသန့် ပြုလုပ်ထားတဲ့ ဝါးဗူး။ = **dvngzòr**

dvngørø dvngshà *n*: banded krait snake. ငန်းတော်ကျား မြွေ။ = **dvngri dvngshà**

dvngrùng *n*: basket used for keeping live chickens. ကြက်မြုံ (သို့) ကြက်လှောင်တဲ့ တောင်း။

Dvngsàr *pn*: Dangsar; one of the major branches of Rawang tribe. အဖွဲ့ခွဲကြီး ငါးမျိုးနဲ့ ဖွဲ့စည်း ထားတဲ့ ရဝမ် လူမျိုးမှ တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။

dvngsí *n*: small-size squirrel. အရွယ်အစား ငယ်တဲ့ ရှဉ့် တစ်မျိုး။

Dvngsí *pn*: Dangsi; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Dvngshìn *pn:* Dangshin; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

d̀vngshò *clf:* tray-like container. လင်ဗန်း လို ပစ္စည်း တင်နိုင်အောင် ရက်လုပ်ထားတဲ့ တောင်း။

d̀vngshùng *n:* steep. တောင်စောင်း၊ မတ်စောက်တယ်။ *Rvmèthì m̀óng rvgaqrì nò adò d̀vngshùng íe.* 'The Ramethi lands are steep like this.' ရမေထီ ဒေသ ကတော့ ဒီလို မတ်စောက်တယ်။ = d̀vngd̀vng

d̀vngshv̀l d̀vngpo *n:* unstable mind. အပြောင်း အလဲ မြန်။ *Wegò shònkà nò mvme d̀vdvmrèe, d̀vngshv̀l d̀vngpo wapè íe.* 'We need to be really careful about what he said. He often changes his mind.' အဲဒီလူ ပြောတာကို သတိထားရမယ်၊ စိတ်ထား အပြောင်းအလဲ မတည်ငြိမ်တဲ့ သူ ဖြစ်တယ်။

d̀vngtan *n:* bamboo tube. ဝါးတစ်ဆစ်။ [It is used for fetching water. ရေခပ်ရာမှာ အသုံးပြုတယ်။]

d̀vngte *quant:* approximation, many, much, as much as. လောက်၊ ခန့်။ *Tiqnari d̀vngte naqe.* 'It takes about one hour.' တစ်နာရီ လောက် အချိန် ကြာတယ်။

d̀vngtip *n:* stick. တုတ်ချောင်း။ = d̀vngtut; shòngtut

d̀vngto *n:* pestle. (ငရုတ်) ကျည်ပွေ့။

Dvngtoqdvng *pn:* Dangthaudang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး

အမည်။

d̀vngtut *n:* stick. တုတ်ချောင်း။ = shòngtut, d̀vngtip

d̀vngtvp *n:* stick used in threshing paddy. စပါး ကြိတ်ရာမှာ အသုံးပြုတဲ့ ရိုက် တုတ်။

d̀vngyún *n:* particular sword used for cultivation. တောင်ယာ ခုတ်ခါး။

d̀vngzì *n:* small basket; used for collecting vegetables and edible leaves. ခြင်းကြားငယ် တစ်မျိုး၊ ဟင်းသီး ဟင်းရွက်တွေ ထည့်ဖို့ အသုံးပြုတဲ့ ခြင်းကြားငယ်။ |About the same size as dvko.|

d̀vngzòr *n:* bamboo tube used as a container to keep spoons. ဇွန်း ထည့်ထား ဖို့ သီးသန့် ပြုလုပ်ထားတဲ့ ဝါးပူး။ = d̀vngróng

d̀vngzòr *n:* chicken nest; a nest which is woven with a single piece of bamboo. ဝါး တစ်လုံးတည်းနဲ့ ရက်လုပ် ထားတဲ့ ကြက်မြုံ။ *D̀vngzòr ỳvng kalòm z̀vngè.* 'There is an egg in the chicken nest.' ကြက်မြုံမှာ ကြက်ဥ ရှိတယ်။

Dvngzung *pn:* Dangzung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

d̀vp ⇌ v̀dvp *vi:* fall. ချော်လဲတယ်။

□ **d̀vpshì** *vi:* fall on side or back. ချော်လဲတယ်။ *V̀dvpshìe.* 'He stumbled.' သူ ချော်လဲတယ်။

dvpat₁ vt: beat, strike, kick, toss. ခတ်တယ်။ *Nvngwāt dvpatnòe*. Kicked by cow ('s leg). နွားခြေနဲ့ အကန်ခံရတယ်။

dvpe vt: cheat, trick, deceive. လှည့်စားတယ်။ လိမ်ညာတယ်။ *Sìmré gò sèng muk tiqtuksè í dvpeòe*. '(They) tricked the kid with a pack of snack.' မုန့်လေး တစ်ထုပ်နဲ့ ကလေးကို လှည့်စားတယ်။ |Changes to a high tone before -shì. |

□ **dvpešhì** vi: pretend. ဟန်ဆောင်တယ်။

Dvpi pn: Daphi; mountain name. တောင်တစ်လုံးရဲ့ အမည်။

dvponng n: middle room of a Rawang house with altar or shelf where sacrificial items are kept. နတ်စင် (သို့) ယစ် ပူဇော်တဲ့ အရာတွေ ထားတဲ့ အလယ်အခန်း။

□ **dvponng tong** n: room preserve for offering sacrifices to Nats, or special guest room. နတ် တင်တဲ့ အခန်း၊ အထူး ဧည့်ခန်း။ |'altar' + 'corner'|

○ **dvpoq₁** See the entry **dv-**

dvpoq₂ n: bamboo toy gun. ဝါးနဲ့ လုပ်ထားတဲ့ အရုပ် သေနတ်။ = *dòngsòt*

dvph₁ n: price. ဥစ္စာ ပစ္စည်း၊ အဖိုးအခ၊ တန်ဖိုး။

dvph₂ n: bush, forest. ချုံနွယ်၊ တော။ = *dùnglàng*

dvpo n: bamboo stick used as a weaving instrument. ယက်ကန်း ရက်ရာမှာ

အသုံးပြုတဲ့ ဝါးချောင်း။

dvpu vt: feast offered after someone dies. အောက်မေ့ ဆုတောင်းတယ်။ *Shikùng dvpyt dvpuòe*. 'Remember and pray for the dead.' သေဆုံး သွားတဲ့ သူ့ အတွက် အောက်မေ့ ဆုတောင်းပေးတယ်။

dvpuq 1 vt: stitch; attaching two pieces together, to bundle. တစ်ခုပေါ် တစ်ခု ထပ်ပြီး တွဲ ချုပ်တယ်။ စည်းတယ်။ **2** n: appendix, attached. နောက်ဆက် တွဲ၊ နောက်ဆက်။

dvpyt₁ n: leech. ကျွတ်။ *Dvpyt kee*. 'The leech bites.' ကျွတ် ကိုက်တယ်။

dvpyt₂ part: marker which occurs after nominals to mark benefactive case; for the N. အတွက်။ *Yakung ýmpà nò vshòmgò dvpyt luqe*. 'This bowl of rice is enough for three people.' ဒီထမင်း ပန်းကန်က သုံးယောက် အတွက် ဖြစ်တယ်။ [It is only used for a benefactive sense; for the purposive sense *rvt* is used.]

dvpya vi: break away, branch out. ခွဲထွက်၊ ဖြာထွက်တယ်။ <Bur. = *dvkaq*

dvr₁ ⇔ **dor₂** part: marker which occurs clause finally to mark the utterance as a hortative. ရှိစေ၊ ရှိပါစေ လို့ အဓိပ္ပါယ် ရှိတဲ့ ဝါကျ နောက်ဆက် စကားလုံး။ *Gvray àng nò ishòt ìgèn laqyldvr*. 'May God be blessed.' ဘုရားသခင် ဘုန်းကြီးပါစေ။ = **dor**

dvr₂ onm onomatopoeic adverb; used with the verb *vsaq* 'stick'. မြည်သံစွဲ

ကြိယာ ဝိသေသန၊ တုန်ခါတဲ့ အသံ။ *Dvr vsaqe.*
'It stuck (in the ground).' စိုက်ဝင်တယ်။

dvr̄ *part:* marker which occurs post verbally, followed by either -̀̀ and -̀̀, to mark a recent perfect event, within a few hours of current day of the time of speaking. နာရီပိုင်း လွန်သွားခြင်းကို ညွှန်းတဲ့ အချိန်ပြ ကြိယာ နောက်ဆက်။ *Vtøp nø àngse vni shyle vl dári.* 'Atheup has two layers of skin.' မင်းပေါပင်မှာ အခွံ နှစ်လွှာ ရှိတယ်။ *Gvzà byíndáriè welòng.* 'It is very strong, that thing.' ဒါ တော်တော် ပြင်းတာပဲ။ *"Ló nài vbaq dára pa shini késhò é"* "Well, let's eat starting (meat) from the side you carried.' ကဲ ခင်ဗျား ထမ်းလာခဲ့တဲ့ အခြမ်း အရင်စားကြည့် ကြရအောင်။ *Akvt gúnshì lúngì nìnø Svngdúng wa mvlúng nø ídári.* 'As (we) now investigate, all of (them) are Sangdong clan only.' အခု ဆန်းစစ် ကြည့်တော့ ဆန်းဒေါင်းတွေပဲ အများစုက ဖြစ်နေကြတယ်။

dvrá *n:* law. တရား။

□ **dvrá kó** *vt:* preach (the law of God). တရား ဟောတယ်။ *Dvrá kó gvzà mvdaq.* 'He is really good at preaching.' သူ့ အဟော တော်တော် ကောင်းတယ်။ |'law' + 'preach'|

□ **dvrá kó svra** *n:* preacher. တရားဟောဆရာ။ *Dvrákó svrarì nò aq mvdaq.* 'Preachers shouldn't drink

alcohol.' တရားဟော ဆရာတွေ အရက် မသောက်ရ။ |'law' + 'preach' + 'teacher'|

□ **dvrá vjì** *n:* judge. တရား သူကြီး။ *Dvrá vjì gò nø nòt ðong ràe.* 'The judge must have a stable mind.' တရားသူကြီးက စိတ်တည်ငြိမ် ရမယ်။ |'law' + 'chief'|

dvrà *vt:* argue with someone. တရား စီရင်တယ်။ *Dvrá dvràðe.* 'Contest a lawsuit.' တရား စီရင်တယ်။

dvrè *n:* thing, material, stuff. ပစ္စည်း။ *Dvrè ídýngte rishì nò loe.* 'He carries all his stuff and is going home.' ရှိတာတွေ အားလုံး သယ်ပြီး အိမ် ပြန်တယ်။

dvréshì *vi:* worry. ပူပန် သောက ရောက်တယ်။ *Vpong mvlora wa nø àngmè dvréshìe.* 'The mother is worried that her son Aphong has not returned.' |<re 'irritate (someone) orally'|

dvrì *n:* kind of frog usually found in large groups. အကောင်သေးပြီး အုပ်စုလိုက် နေတတ်တဲ့ ဖါး တစ်မျိုး။ [These frogs usually appear during the fourth month. People would catch them, smoke them (usually by putting them in the bamboo tube) and eat them until during the ninth month. It is edible. လေးလပိုင်းမှာ တွေ့ရလေ့ ရှိတယ်။ ဖမ်း၊ အခြောက်လှန်း (ဝါးဘူးများတွင် သွပ်ထည့်) ပြီး

ကိုးလ ပိုင်းအထိ စားသုံးလေ့ ရှိတယ်။]

Dv̀rk̀v̀m *pn*: Darkam; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

dvr̀r̀ *n*: poor person, see *dvrvt* *dvr̀r̀*.

dvr̀r̀ol *n*: waving instruments; two long smooth sticks used before belly in weaving. ယက်ခုတ်ရာမှာ ခါးရှေ့မှာ ခံထားရတဲ့ အချောင်း နှစ်ချောင်း။

dvr̀r̀oq *vi*: angry, scold. ဆူပူ ကြိမ်းမောင်းတယ်။ *Svrapè gvzà dvr̀r̀oqe*. 'The teacher is very angry. ဆရာကြီး တော်တော် စိတ်ဆိုးတယ်။ = *ngan*

dvr̀r̀ot *n*: border (of country or any area of land). နယ်နိမိတ်။ *Rvgaq dvr̀r̀ot*. 'Landmark.' နယ်နိမိတ်။ = *dvh̀v̀ng*

dvr̀r̀siq *n*: short stick. တုတ်တံ။

dvr̀r̀sh̀v̀m *n*: kind of small palm yielding hardwood. မင်းပေါင် အငယ် တစ်မျိုး။

dvr̀r̀tóng *n*: long stick which is 8 or 10 feet long used as ruler, scale. ရှစ်ပေ (သို့) ဆယ်ပေခန့် ရှည်ပြီး ပေတံ သဖွယ် အသုံးပြုတဲ့ အတံ။ = *shvdún gùng*

dvr̀ru *n*: fool, blockhead. အရှူး။

Dvr̀r̀u *pn*: Daru; one of the Rawang clans. ရဝမ် လူမျိုးမှ တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။

Dvr̀v̀ng *pn*: Darang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

dvr̀v̀ng *n*: walking stick, staff. တုတ်ကောက်၊ တောင်ဝှေး။

○ **dvr̀v̀ngkvn** See **dòngr̀v̀ng kvn**

dvrvt 1. *n*: orphan. မိဘမဲ့ *Dvrvtsh̀r̀i s̀v̀ng shóngsh̀i ràe*. 'Love the orphans.' မိဘမဲ့ကလေး တွေကို ချစ် မြတ်နိုးပါ။ *Dar̀i nò dvrvtsh̀e tiq̀pè vle wa*. 'It is said that long ago there lived an unimportant orphan boy.' ရှေးရှေးတုန်းက မိဘမဲ့ ကောင်လေး တစ်ယောက် ရှိတယ်တဲ့။ 2. *vi*: be poor. ဆင်းရဲတယ်။ *Shigùng m̀óng nò dvrvtne*. 'Mountainous areas are poor.' တောင်ပေါ် ဒေသက ခက်ခဲတယ်၊ ဆင်းရဲကြတယ်။

□ **dvrvt dvr̀r̀** *n*: poor person. မိဘမဲ့ ဆင်းရဲသား၊ သူဆင်းရဲ။ *Dvrvt dvr̀r̀r̀i s̀v̀ng d̀vbangsh̀i g̀h̀ nò ish̀ot lúndaq̀è*. 'One who helps the poor will get blessings.' သူဆင်းရဲကို ကူညီတဲ့ သူက ကောင်းချီး ခံစားရ လိမ့်မယ်။

□ **dvrvt paqgoq** *n*: poor person. သူဆင်းရဲ။

□ **dvrvt paqngang** *n*: poor person. သူဆင်းရဲ။

□ **dvrvt paqsi** *n*: poor orphan or person; someone who lacks everything. ရုစရာ၊ ကုန်းကောက်စရာ မရှိသူဆင်းရဲ။

□ **dvrvt s̀è** *n*: orphan. မိဘမဲ့ ကလေး။ |'poor' + 'child'|

dvsa *n*: belt used in weaving. ယက်ကန်းရက်ရာမှာ ခါးမှာ ပတ်ရတဲ့ ခါးပတ် သရေပြားကြိုး။

dvsa *vi*: shout. အော်ဟစ်တယ်။ *Dvsàkéðe*.

dvśám ǹvmsám *n*: back and forth, to and fro. ဝင်လိုက် ထွက်လိုက်၊ ခေါက်တုန်ခေါက်ပြန်။

○ **dvśang** See **dvśvng**, under **dv-**

dvse₁ *vt*: sew (clothes, shirt). (အဝတ်) ချုပ်တယ်။ *Laqtun dvse jvk*. 'Sewing machine.' စက်ချုပ် စက်။ *Bèlaq dvseðe*. 'Tailoring a shirt.' အင်္ကျီ ချုပ်တယ်။

○ **dvse**₂ See the entry **dv-**

dvsi *n*: clan, race. မျိုးနွယ် စု။ *Vdè dvsi* (one's) own tribe.' မိမိရဲ့ အမျိုးအနွယ်။ *Rvwang dvsi*. 'The Rawang ethnic group.' ရဝမ် လူမျိုး။ = **dvgòng**

□ **dvsi dvgòng** *n*: clan. မျိုးနွယ် စု။

□ **dvsi gùn** *n*: genealogy. မျိုးရိုး စရင်း။

□ **dvsi sè** *n*: own people group. မျိုးနွယ် စုဝင်။

□ **dvsi shóngnòt** *n*: patriotic spirit. မျိုးချစ်စိတ်။ |'clan' + 'love' + 'mind'|

□ **dvsi shòlshú** *n*: tribal leader. အမျိုးသား ခေါင်းဆောင်။ *Dvsi kaq shóngshì gò wa dvsi shòlshú wáshì vdue*. 'Only the one who loves his own people should be a tribal leader.' မိမိ လူမျိုးကို ချစ်မြတ်နိုး သူသာ အမျိုးသား ခေါင်းဆောင် လုပ်သင့်တယ်။ |'clan' + 'lead' + AGT.NOM|

dvśikà *vt*: mischief word. ကုန်းချော ကုန်းတိုက်တဲ့ စကား။ *Dvśí kà shòne*. 'He speaks mischief words.' ကုန်ချော ကုန်းတိုက် စကား ပြောတယ်။

dvsiq₁ *n*: life span, generation, lifetime. သက်တမ်း၊ ကာလ၊ ဘဝ။ *Tiqdvsiq*. '(One's) whole life.' တစ် ဘဝလုံး။ [It is also used as a classifier.]

□ **dvsiqlvpvt** *n*: eternal, forever. ထာဝရ။ *Dvsiq lvpvt íe*. 'It is eternal.' ထာဝရ အတွက် ဖြစ်တယ်။ |'lifetime'+ 'time'|

□ **dvsiqsiq** *n*: eternally, forever, generation to generation. ထာဝရ၊ တစ်သက် လုံး။ *Dvsiqsiq àngkàng*. 'The owner forever.' ထာဝရ အရှင်သခင်။

○ **dvsiq**₂ See the entry **dv-**

dvso *vt*: lie, fake, deceive. လိမ်ညာ လှည့်ဖြားပြီး မက်လုံး ပေးတယ်။ *Modo tiqch̀vng wvna l̀m íe ya dvsoðe*. 'He cheated (him) by giving the expectation that he would buy a car for him.' ကား တစ်စီး ဝယ်ပေးမယ်လို့ မက်လုံး ပေးတယ်။ [Lied someone by giving expectations. မျက်လင့်ချက်ပေးပြီး လိမ်ညာတာ မျိုးကို ဆိုတယ်။] = **dvpe**

dvso *n*: pitiful person. သနား စရာ ကောင်းတဲ့ သူ။ *Àng dvso*. 'What a pitiful person.' သူ့ကတော့ သနားစရာပဲ။ *Wepè dvsoé, kapà*

shòndò nìgø vsìngrǐ màoàò. 'What a pitiful person is he, nobody listens to him.' သူ့ခမျာ သနားစရာပါ။ သူ ဘာပြောပြော လူတွေ နားမထောင် ပေးဘူး။

dvstòn *n*: sickness, disease. အဖျားအနာ။ *Dvstòn zøtná.* 'Influenza sickness.' အဖျား အနာ။

Dvstønvm *pn*: Daseunam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

dvstøp *vt*: arrange, repair (any kind of machine), adorn, make beautiful. ပြုပြင် တယ်၊ ပြင် ဆင်တယ်၊ အလှ ဆင်တယ်။ *Jvk dvstøpmðe.* '(I) am repairing a machine.' စက် ပြင်တယ်။ *Chòm dvstø:p-mðe.* '(He) is renovating a house.' သူ အိမ် ပြုပြင်တယ်။

□ **dvstøpshì** *vi*: get ready, adorn oneself. အဆင်သင့် ပြင်ဆင်တယ်။ *Zìng s̀ng ðì lým d̀støpshì!* 'Get ready to go to school!' ကျောင်းသွားဖို့ ပြင်ဆင် တော့။

○ **dvstør** See the entry **dv-**

dvstøson *n*: stalk. အညှာ။ = *dvstìsòn, svjusø*

dvstøt *n*: ink; kind of flowers used for dying black colour. အနက်ရောင် ဆိုးရာမှာ သုံးတဲ့ ပန်းပင် တစ်မျိုးက ရရှိတဲ့ မင်ရည် တစ် မျိုး။ *Wegø nø dvstøt tìdø naqe.* 'He is as black as the black dye.' [It has large leaves which are used to make a black

dye.]

dvstøtshì *vi*: ooze out. စိမ့်ထွက်တယ်။

dvshá, *adv*: appears before a verb to express the idea that the action is performed with difficulty. ခက်ခဲသော။

○ **dvshá,** See the entry **dv-**

dvshà *vi*: 1. face difficulty, suffer, poor. ဒုက္ခ ရောက်တယ်။ *Mvyùt dvshà rae.* 'During the monsoon it is difficult.' မိုး ရာသီမှာ ဒုက္ခ ရောက်လေ့ရှိတယ်။ *Za nò dvshàe.* 'He is suffering from sickness.' သူ ဖျားပြီး ဒုက္ခ ရောက်တယ်။ 2. Comple- ment taking verb; hard, difficult to V. *Rvmá wá dvshà rae.* 'It is hard to do cultivation.' တောင်ယာ ခုတ်ရတာ ပင်ပန်း တယ်။ |In V-V structure, if the tone of the initial verb is a low tone it changes to a high tone.|

□ **dvshá dvré** *n*: pitiable, pitiful. သနား စရာ ကောင်းသော။ *Dvshá dvré íshàe.* 'We are pitiful.' ကျွန်တော်တို့က ဆင်းရဲတယ်။ ချွတ်ခြုံ ကျတယ်။

□ **dvshà mvhøt** *vi*: hard, difficult ခက်ခဲ၊ ကြမ်းတမ်းသော။ |'face difficulty' + 'suffer'|

□ **dvshá paqhøt** *n*: disaster, natural catastrophe ဒုက္ခဆင်းရဲ တွင်းနက်။

□ **dvshá za** *vi ~ vt*: sympathize. ကိုယ် ချင်းစာ သနားတယ်။ *dvsháza vlu.* 'Fund for the needy.' ဆင်းရဲသား တွေကို ကူညီ

ပုံပိုးတဲ့ အလှူ။ |'face difficulty' +
'understand'| = mvré za

❑ **dvshácha** *vi*: face calamity. ဆင်းရဲ
ဒုက္ခ ရောက်တယ်။

❑ **dvshálù** *vt*: cause trouble. ဒုက္ခ ပေး
တယ်။ |'face difficulty' + 'get'|

❑ **dvsháyvng** *adv*: 1. poverty. ဒုက္ခ
ဆင်းရဲ။ *Dvsháyvng vhmòe*. 'I am
experiencing poverty.' ဆင်းရဲ ဒုက္ခ
ရောက်ကြတယ်။ 2. hardly ever,
seldom. မနည်း။ *Dvsháyàngí wa die*.
'Go only once in a long time.' ခက်
ခက် ခဲခဲ လမ်း စလျှောက်လာတယ်။ [It
appears before a verb to express
the idea that the action is
performed with difficulty.]

○ **dvshang** See the entry **dvshvng**,

dvshaq ⇔ **tiqdvshaq** *adv*: hastily. ချက်
ချင်း၊ အလျင် အမြန်။ *Dvzà lònq shvlavm kí,
tiqdvshaqí ívm we èyàngò*. 'If the bridge
is done (the road) will be done very
fast.' တံတားသာ ပြီးလို့ကတော့ (လမ်း
ကတော့) ခဏလေး ပြီးသွားမှာ။

dvshàshà *adv*: more and more, all the
more. ပိုပို၊ သာပြီး။ *Dvshàshà dèzaqshì*.
'Keep trying harder!' ပိုပြီး ကြိုးစားပါ။

dvshi, *n*: medicine, yeast. ဆေး၊ တဆေး။
Nò kòt lým dvshi ràe. 'In order to make
wine yeast is needed.' အရက် ချက်ဖို့

တဆေး လိုတယ်။

dvshi, *n*: witch, wizard, sorcerer.
စုန်းကဝေ။ *Dvshi vl rvgaq svng èdi ke pvla
lvngshì rae wa shaqrèrì shòne*. 'The old
people say if you travel to areas
where there are witches you need to
carry poison with you.' စုန်းကဝေ ရှိတဲ့
အရပ်ကို သွားတဲ့အခါ အဆိပ် ယူဆောင်သွား
သင့်တယ်လို့ သက်ကြီးတွေက ပြောတယ်။
[Rawang believe that if you carry
some kinds of poison roots, the witch
cannot harm you. မိမိ ကိုယ်ထဲမှာ အဆိပ်
မြစ် တစ်ခုခု ဆောင်ထားလို့ ရှိရင် စုန်းကဝေတွေ
ကိုယ့်ကို ဒုက္ခ မပေး နိုင်ဘူးလို့ ရဝမ် လူမျိုးတွေ
ခံယူကြတယ်။]

❑ **dvshi pvlà** *n*: witch, sorcerer. စုန်း
ကဝေ။ *Dvshi pvlàt kèðe*. 'Be bit by a
sorcerer.' မကောင်း ဆိုးဝါး ကိုက်တယ်။
စုန်း ကိုက်တယ်။

○ **dvshò** See the entry **dvshù**,

Dvshønm *pn*: Dasheunam; Rawang
surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

dvshù, ⇔ **dvshò** *n*: that of palm trees
that grow in the icy mountains. ရေခဲ
တောင် (သို့) မြင့်မားတဲ့ တောင်များ ပေါ်တွင်
ပေါက်ရောက် လေ့ရှိသော ထင်ရှားပင် တစ်မျိုး။

dvshung *vi ~ vt*: slide down. လျှောဆင်း
တယ်။

dvshvng, *vt*: 1. praise or exalt. ချီးမွမ်း
တယ်။ ချီးမြှောက်တယ်။ *Pà gò wádávngòe wa*

nø dvshangðe. '(They) said (he) can do anything and praise him.' ဘာ မဆို လုပ် နိုင်တယ်လို့ ချီး မြှောက်တယ်။ *Kàng tapmòpè íe, wa dvshvngðe.* 'He is praised as a person who caught a tiger.' ကျား ဖမ်းတဲ့ သူ ဖြစ်တယ်လို့ ချီးမြှောက်တယ်။ **2.** *proclaim, preach.* ဟောပြောတယ်။ *Mòngkà dvshvng-ðe.* 'Preach the gospel.' နတ်ကပတ်တော် ဝေငှတယ်။ *Mòngkà dvshvng svra.* 'Preacher.' တရားဟော ဆရာ။ |CAUS + 'popular'| [Changes to a high tone before -shì.]

□ **dvshang** *vt:* third person singular form of *dvshvng*.

□ **dvshvngshì** *vi:* arrogant, conceited, proud, haughty. ဘဝင် မြင့်တယ်၊ ဝါကြွားတယ်၊ မောက်မာတယ်၊ *Gvmsùng vđá rvt gvzà dvshvngshìe.* 'He is arrogant because he is rich.' ပိုက်ဆံ ချမ်းသာလို့ ဝါကြွားတယ်။ = *vcha*

dvshvng₃ *n:* kind of tree. သစ်ပင် တစ်မျိုး။ = *mvshvng*

dvt 1. *vi ~ vt:* break, snap (of thread). ပြတ်တယ်။ *Svmri hóng dvtne.* 'The rope broke.' ကြိုး ပြတ်တယ်။ **2.** *vi:* used up, run out. ကုန်ဆုံးတယ်။ *Dènúng nø lvgong àngyð dvtnámi.* 'As for this year, (we) have run out/used up corn seeds preserved for the next year.' ဒီနှစ်တော့ ပြောင်းဖူး မျိုးစေ့ တွေလည်း ကုန်သွားပြီ။ **3.** *vi*

~ vt: become extinct (of lineage). မျိုး သုန်းတယ်၊ မျိုး ပြတ်တယ်။ *Ya mvrìng yíng vsvng típrvp záyèng vthómò rvt dvtnámi.* 'One of the families from this village is now extinct because of sickness.' ဒီရွာ မှာ မိသားစု တစ်စု အဖျား အနာ ကြောင့် အမျိုး သုဉ်းသွားပြီ။

○ **dvtan** See the entry **dv-₁**

○ **dvtan kàru** See the entry **dv-₁**

○ **dvtáng** See **dvtá**, under **dv-₁**

Dvtaq *pn:* Datha; mountain name. တောင် တစ်လုံးရဲ့ အမည်။

Dvtar *pn:* Dathar; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

dvtbú *n:* vacuum-flash. ဓါတ်ဘူး။ <Bur.

dvte *vt:* boil for a short time (e.g. eggs); boiling of hard items. ပြုတ်တယ်၊ အခွံ မာကျောတဲ့ အရာ တွေကို ပြုတ်ခြင်းကို ဆိုလို တယ်။ *Waqpà dvte bthà rvt shi èrúngnòngé.* '(They) are boiling tara so sit for a while.' ပိန်းဥ ပြုတ်ထားလို့ ထိုင်ကြပါအုံး။ = *dvdð*

dvtí *n:* relatedness, continuous. ဆက်စပ်မှု။ *Dvtí màvl.* 'There is no connection.' ဆက်စပ်မှု မရှိ။

dvtiq *n:* dirt, filth. အညစ် အကြေး၊ ဂျီး။ *Dvtiq vsaqe.* '(He) is dirty.' သူ ဂျီး ပေတယ်၊ ညစ်ပတ်တယ်။

dvtiqshì *vi*: 1. be indecisive, waver, vacillate, hesitate. တွေဝေတယ်။ *Yangòn s̀ng z̀n l̀m mvz̀n l̀m ǹt dvtiqshìe.* 'He can't decided whether he/she should go to Yangon with him/her or not.' သူ ရန်ကုန်ကို လိုက်သွားရရင် ကောင်းမလား၊ မသွားရင် ကောင်းမလား တွေဝေနေတယ်။
 2. wander, circle (of birds). လှည့်ပတ်တယ်။ ပျံဝဲတယ်။ *Tvm̀ t̃iqgo kach̀ng mvd̀m dvtiqshìe.* 'A hawk is circling around the chicken coop. ကြက်ခြံ အပေါ်မှာ စွန်ငှက် တစ်ကောင် ပျံဝဲနေတယ်။ |<vtiq 'wonder'.|

dv́tóng *n*: spinster. အပျိုကြီး။

dv̀t̀l *n*: dust. ဖုန်။ *Sh̀ mvzaq rvt tvr̀ dv̀t̀lwa íe.* 'There is dust on the road because there was no rain.' မိုး မရွာလို့ လမ်းပေါ်မှာ ဖုန်တွေ ချည်းပဲ။

dv́tú *vt*: guide, show, advise. လမ်း ညွှန်တယ်။ အကြံ ပေးတယ်။ *Tvr̀ dv́t̀úde.* '(He) show the way.' သူ လမ်းညွှန် ပေးတယ်။ *Lèga kad̀ dvzaqshì l̀m dv́t̀úde.* '(He) is advising (them) how to study.' စာဘယ်လို ကြိုးစားရမယ် ဆိုတာကို အကြံဉာဏ် ပေးတယ်။

○ **dv́tuk** See **dv́tuq**, under **dv-**

○ **dv́tut** See the entry **dv-**

dv̀t̀ng *clf*: classifier for counting number of steps (of stairs), levels and

floors. အဆင့်၊ အထပ်တွေကို ရေတွက် ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုးအစား။ *Vñ dv̀t̀ng ch̀m.* 'Two storey house, double (of something).' နှစ်ထပ် အိမ်။

□ **dv̀t̀ng dv̀t̀ng** *n*: step by step. တဆင့်ပြီး တဆင့်။

dvzà *n*: bridge. တံတား။ *Akvt ǹo modo d̃í shvla d̀ dvzà wàde walé.* 'Now they are building a bridge that even the cars can pass.' အခုတော့ ကားဖြတ်လို့ ရအောင် တံတား ဆောက်နေ ကြတယ်တဲ့။ = **dvbà**

Dvzan *pn*: Dazan; Rawang surname. ရဝမ်မိသားစု အမျိုးအမည်။

○ **dvzaq** See the entry **dv-**

dvzèr *vt*: to chain. စီရိတ်ယ်။

dvzi *n*: deep forest; deep forest where people cannot reach. တောနက်ကြီး၊ လူသူ သွားလို့ မရတဲ့ တောနက်ကြီး။ = **z̀mwàng dvzi, zimo dvzi**

□ **dvzi naqróm** *n*: deep forest. တောနက်ကြီး။

□ **zimo dvzi** *n*: deep forest. တောနက်။

dvzin *n*: price, initial payment. အဖိုးအခ။ = **dvzun**

dvzìn *vi*: joke, jest (the action). နောက်ပြောင်တယ်၊ ကျီစယ်တယ်။ |*dv-* is not a causative here, since *zìn* cannot occur by itself. | [Changes to high tone when it is used as a complement.]

□ **dvzín shvlín** *n*: tease, taunt. ပျော်စေ ပျက်စေ။ |'joke' + CAUS + 'lure'|

□ **dvzín vnaq** *n*: comedian. လူရှင်တော်။

dvziq dvzáng *n*: sarong (man's sarong; not sewn together). ကျားဝတ် လုံချည်။ = rvziq rvzáng

dvzò *n*: porcupine. ဖြူ။

dvzò *n*: pus. ပြည်။ *Dvzò yøe*. 'The pus is coming out.' ပြည် ထွက်တယ်။

□ **dvzò dø déámì** *adv*: sharp like a blade. ခါး ထက်တယ်။

dvzòk *n*: seal, stamp. တံဆိပ်။ *Shvngòmré dvzòk lònq lánqòe*. 'I am looking for the Church's stamp.' အသင်းတော် တံဆိပ်ကို လိုက်ရှာနေတယ်။ <Bur.

○ **dvzòm** See the entry **dv-1**

Dvzònm *pn*: Dazeunam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

dvzòr₁ *vt*: flood with water. ရေ လွှမ်းမိုး စေတယ်။ *Dari dvgyv tì dvzòr yàngà*. 'Long ago there was a great flood.' ရှေးအခါက

ရေ လွှမ်းမိုး ခဲ့တယ်။

dvzòr₂ *n*: type of bird. ငှက် တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။

Dvzungnvm *pn*: Dazungnam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Dvzv *pn*: Dazan; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

○ **dvzúngshú** See **dvzúng**, under **dv-1**

dvzvr₁ *vt*: make, send, cause, permit, allow; used for analytic causative construction. စေလွှတ်တယ်၊ ခိုင်းတယ်။ *Ángí Yanggung svng dvzàròe*. 'He send him to Yangon.' သူက ရန်ကုန်ကို သွားခိုင်းတယ်။ *Kà shón dvzàròe*. '(I) ordered (him) to speak.' ကျွန်တော် သူ့ကို စကား ပြောခိုင်းတယ်။ *Nà svng nvpnónq Táq mónq svng dí dvzvr lvm íe*. 'I will let you go to Thai next year.' လာမဲ့နှစ် ခင်ဗျားကို ကျွန်တော် ထိုင်း နိုင်ငံကို သွားခိုင်းမယ်။ [In V V structure, it the initial syllable is a low tone it changes to a high tone.]

○ **dvzvr₂** See the entry **dv-2**

E e

e₁ **1. vi: exist.** ရှိတယ်။ *Vbø ee.* 'There is a snake.' မြွေ ရှိတယ်။ **2. vt: say, do.** ပြောတယ်။ *Svra pèt eðe.* 'The teacher told him.' ဆရာက သူ့ကို ပြောတယ်။ **3. vt: call, name.** မှည့်ခေါ်တယ်၊ အမည်ပေးတယ်။ *Vlatpè í rvt Latong eì.* 'Since (he) is the first one, let's call (him) Lat Aung.' သားဦးဖြစ်လို့ လတ်အောင် လို့ အမည် ပေးရအောင်။ =v1

e₂ ⇔ **è** *adv: well, see.* အင်း၊ အဲ။

-e *suff: verbal suffix for marking non-past declarative clause.* အတိတ် မဟုတ် ခြင်းကို ညွှန်းတဲ့ ဝါကျနောက်ဆက်။ *Chòm s̀vng loe.* 'He is going home.' အိမ်ကို ပြန်တယ်။ *S̀vmré g̀h g̀vzà ngøe.* 'The child cries so much.' ကလေးငယ် အရမ်းငိုနေတယ်။ [Not used in negative.]

é *adv: 1. hey, hi, you know!. အေး၊ ဟေ့။ Bø go mvshié.* 'Hi, the snake is still alive.' မြွေ မသေ သေးဘူး ဟေ့။ **2. vocative marking particle which occurs utterance finally to the name of the person hailed.** လူတစ်ဦး တစ်ယောက်ကို အော်ခေါ်ရာ

မှာ အမည်နာမ နောက်မှာ တွဲသုံးရတဲ့စကားလုံး နောက်ဆက်။ *Vpongé! 'Aphong!'* အဖုန်ရေ။ =á

è- *prf: marker of speech act participant involvement, but speaker is not actor.* တိုက်ရိုက် အပြောခံ ရသူ လုပ်ဆောင်မှုပြု ကြိယာ ရှေ့ဆက်။ *Èdì.* 'You may go.' သွား။ *Èwàðe.* 'You are doing it.' ခင်ဗျား လုပ်တယ်။ *Kigòm èzòngà.* 'Give me the spoon.' ကျွန်တော့်ကို ဇွန်းပေးပါ။

Eden *pn: in the Bible, the garden where the first human beings, Adam and Eve, lived.* သမ္မာကျမ်းစာရှိ ပထမလူသား နှစ်ဦး အာဒံနှင့် ဧဝ တို့ နေထိုင်ခဲ့ သော ဥယျာဉ်။

egaq *n: acre.* ဧက။ *Nøngmaq rvmá nø vshòm egaqdvng tee.* 'Our rice field is about three acres.' ကျွန်တော်တို့ လယ်က သုံး ဧကလောက် ရှိတယ်။ <Eng.

Engvlik *pn: English.* အင်္ဂလိပ်။ *Engvlik kà shón shvngøtshà.* 'Let's learn how to speak English.' အင်္ဂလိပ် စကားပြော သင်ကြ ရအောင်။ <Eng.

Esvré *pn: Israel.* က္ကုသရေလ လူမျိုး။ <Eng.

G g

ga *vi ~ vt:* split, divide, break apart. ကွဲတယ်၊ နှစ်ခြမ်း ကွဲတယ်။ *Bvlóng ga bthi.* 'The bottle broke (into pieces).' ပုလင်း ကွဲတယ်။ =de

gá₁ *vi:* light, bright. ထွန်းလင်းတယ်။ *Svmi dvgá bthà.* 'The fire is lit now.' မီးထွန်းလို့က်ပြီ။ *Svmi lònq pòyaq gáapmì.* 'The light was on the whole night.' မီး တစ်ညလုံး လင်းတယ်။

☐ **gálòng** *n:* light. အလင်း။ | 'bright' + CLF.general|

☐ **gárí** *n:* dawn, daybreak. မိုးလင်း ပိုင်း၊ ဝေလီ ဝေလင်း အချိန်။

gá₂ ⇔ **vgá** *interj:* ouch!, gosh! အမလေး၊ နာကျင်တဲ့၊ အံ့ဩတဲ့ အာမေဇိုတ် အသံ။ *Vgá! zae lé.* 'Ouch! so painful.' အမလေး နာလိုက်တာ။

gà₁ *vi:* became dumb. စကား အ သွားတယ်။ *Svmrèpè gvzà ngó bthi mèpvnq gádmì.* 'After much crying the child became dumb.' ကလေးငယ်က အကြာကြီး ငိုပြီးနောက် စကား အ သွားတယ်။ =shaq màpuq

gà₂ ⇔ **vgà** *vi:* full (eaten one's fill of food). ဗိုက်ပြည့်တယ်။ *Pvwá gvzà vgàdmì.* '(He) is completely full.' ဗိုက်လုံးလုံး ပြည့်သွားပြီ။

Gakan *pn:* Gakhan; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

gál *vi:* nutty taste. စိမ့်တယ်။ =jóm

○ **gàl** See the entry **gvì**

gàm *n:* luck. ကံတရား။

☐ **gàmkong** *vi:* popular. နာမည် ကျော်တယ်။ *Dènila gàmkong rì.* 'Today's popular people.' ယနေ့ခေတ် နာမည်ကျော်ကြား သူတွေ။

☐ **gàmlún** *vi:* be lucky. ရက်ရှိတယ်။

☐ **gàmzaq** *n:* powerful man. ကံကြီးသူ။

☐ **gàmzò** *n:* rich, influential, have high position. သူကြွယ်၊ မှူးကြီး မတ်ရာ၊ အုပ်ချုပ် သူ လူတန်းစား။ *Gàmzòrì kòmyíng.* 'Where the rich people gather.' လူ ချမ်းသာတွေ ဆုံရာ နေရာ။

☐ **gàmzò gàmnaq** *n:* rich, wealthy people. သူဌေး၊ သူကြွယ်တွေ။

Gambòy *pn*: Gambeui; Rawang surname.

ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Gangòy *pn*: Gamgoi; Rawang surname.

ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Gampvng *pn*: Gamphang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

gán *vt*: 1. step (walk one step). လှမ်းတက် တယ်။ *Wepè hí gán nò gvzà tee.* 'His steps are big.' အဲဒီလူ ခြေလှမ်း တော်တော် ကျ တယ်။ 2. Classifier for counting numbers of steps. ခြေလှမ်း အရေအတွက် ကို ရေတွက် ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုး အစား။ *Vní gán gánshìe.* 'Take two steps.' ခြေလှမ်း နှစ်လှမ်း လှမ်းတယ်။

gàn *n*: sulphur. ကန့်။

gani *n*: opium. ဘိန်း။ *Gani lvnnggò nò dvshà lým wa íe.* 'Whoever uses opium will suffer (not prosper).' ဘိန်း သုံးစွဲတဲ့သူ ဆင်းရဲလိမ့်မယ်။

gáni *n*: Sunday. တနင်္ဂနွေနေ့။

Ganlòy *pn*: Ganlai; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

gang₁ *vt*: dried up. ခမ်းခြောက်တယ်။ *Tì gangapmì.* 'The water dried up.' ရေ ခမ်း ခြောက် သွားပြီ။

□ **ganggang mún** *adv*: dried up completely. လုံးလုံး ခမ်းခြောက် သွားပြီ။ *Rvgaq ganggang mún shú rvt vbò màshvla.* 'The ground is so dried,

therefore the paddy are not growing well.' မြေကြီး ခြောက်သွေ့ လွန်း လို့ စပါး မကောင်းဘူး။

○ **gang₂** See **vgang** under **gvng₁**

Gang *pn*: Gang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

gáng *vi*: warm, hot. ပူပြင်းတယ်။ *Àng svmií gáng kèòe.* 'He's getting hot from the fire.' သူ မီးအပူ ခံနေရတယ်။

gàng *cl*: cliff; formative in noun compounds. ကမ်းပါး၊ ကျောက်ဆောင်။

□ **paqqàng** *n*: cliff. ချောက်ကမ်း။

gángán zi *adv*: in disarray, disorderly. ဝရုန်း သုန်းကား၊ ရှုပ်ယှက်ခတ် နေတယ်။ *Vsvngri gángán zi vtshìe.* 'People are running away in a disorderly manner.' လူတွေ ဝရုန်း သုန်းကား ထွက်ပြေး ကြတယ်။

gàngshòng *n*: bamboo tube for storing water which is about 3 feet high and it has a handle. သုံးပေခန့် မြင့်ပြီး လက်ကိုင် ပါတဲ့ ဝါး ရေ တကောင်း။

○ **gap** See the entry **gvp₂**

gaq₁ *vt*: capable, strong. စွမ်းဆောင် နိုင် တယ်။ *Gvzà svròngráí nìgò gaqòe.* 'Though really getting old he is still going strong.' အိုပေမဲ့ စွမ်းသေးတယ်။

gaq₂ *vt*: separate. ခွဲခြားတယ်။ *Màshvla pònri kèní gaqshì ràe.* '(We) must separate ourselves from evil.' မကောင်း

မူတွေက နေ ခွဲခြား သင့်တယ်။ =pvgaq, shvgaq

Gaqdø *pn*: Gadeu; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Gaqqum *n*: Gakhum; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Gaqqvn *pn*: Gakhan; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

○ **Gaqqnøng** See the entry **Gvnnøng**

gar *vt*: 1. protect. ကာကွယ်တယ်။ *Gar shú*. 'Protector.' အကာ အကွယ် ပေးသူ။ *"Ngà wáng óngae" wa nø garshìe*. "'It is my land" said (the person) and (he) protects the area.' ငါ့ခြံ ဖြစ်တယ်လို့ ပြော ပြီး ကာကွယ်တယ်။ 2. block, stop, prevent. တားဆီးတယ်။ *Niqgung kèní rø:mò gar daqò ni niqgunglòng peq vdv* 'When it was pulled back and stop by its tail, the tail came off.' နွား အမြီး ကနေ ဆွဲပြီး တားဆီးဖို့ ကြိုးစားတော့ အမြီး ကျွတ်ထွက် သွား တယ်။

gár₁ *clf*: classifier for counting number of drops (of oil or water). ရေ အစက် တွေကို ရေတွက် ရာမှာ သုံးတဲ့ နှာမ်ခွဲ အမျိုး အစား။ *Zi tiqgár èaqò*. 'Take a drop of medicine.' ဆေး တစ်စက် သောက်ပါ။

○ **gár₂** See **vgár** under **gvr**;

gàr *vi*: slightly big or large; larger than others. ကျယ်ပြန့်၊ ကျယ်တယ်၊ သာမန်ထက်

အနည်းငယ် ပိုကြီးတယ်။ *Garwa èzvtnd*. 'Weave (the strip) slightly bigger.' (အကွက်) ခပ်ကျဲကျဲ ရက်ပါ။ *Mvni garchvngla ètòð*. 'Collect the beads that are slightly larger.' နည်းနည်း ပို ကြီးတဲ့ ပုတီးလုံးတွေ ရွေးပါ။

gàrì *n*: cart, coach. ရထားလုံး။

Gátuq *pn*: Gathu; quarter or village in Putao town. လေယာဉ်ကွင်း ရက်ကွက်၊ ပူတာ အို မြို့ [Lit. car arrive means intersaction. ကားလမ်းဆုံ။]

gày ⇔ **gáy** *adv*: very, exceedingly. တော် တော်။ *Singapu rvgaq nø gày ví byoe lé*. 'It is very good to live in Singapore.' စင်ကာပူမှာ နေလို့ ထိုင်လို့ တော်တော် ကောင်းတယ်။ <Jp.

=gvzà, gè

Gázu *pn*: Tibetan. တိဗက် လူမျိုး။

gè₁ *adv*: much; a lot, plenty, considerably. တော်တော်၊ အမြောက် အများ။ *Shvmø gè luqe lé*. 'There are plenty of flies.' ယင်ကောင်တွေ များလိုက်တာ။ <Jp. =gvzà, gày, jè

gè₂ *adv*: well, exclamation. ဂဲ။ *Gè "noqgú chòm wài" wa nìgø gvmsùng gín mvrà lèò*, 'Even if someone says well, "let's build a church" (we) don't need to collect money.' ဂဲ၊ ဘုရား ရှိခိုးကျောင်း ဆောက်ကြမယ် ဆိုလည်း ပိုက်ဆံသွား ကောက် စရာ မလိုဘူး။

gènìn *n*: domestic animal. အိမ်မွေးတိရစ္ဆာန်။
= nìnà

Gennada *pn*: Canada. ကနေဒါ နိုင်ငံ။

gepdin *n*: captain. ဗိုလ်ကြီး။ <Eng.

getset *n*: cassette or cassette player.
ကက်ဆက်ခွေ (သို့) ကက်ဆက်။ <Eng.

gi₁ *vi*: worry. ပူပန်တယ်။ *Góng mègini!* 'Don't worry.' စိတ် မပူပါနဲ့။ *Góng dvgi-shìe.* 'He is worried.' စိတ် ပူပန်တယ်။ [Used with *góng* 'body', as in *gónggi* to mean 'worry'.]

gi₂ ⇔ **vgi** *n*: dog. ခွေး။ *Gi kee.* 'A dog bites.' ခွေး ကိုက်တယ်။ *Ngàmaq chòm yíng ságyaq vgisè vniго shøqapmà.* 'Yesterday, two puppies were born at our house.' ကျွန်တော်တို့ အိမ်မှာ မနေ့က ခွေး နှစ်ကောင် မွေးတယ်။ |dvgi in some dialects.]

□ **gìgúng** *n*: bitch. ခွေးမကြီး။ *Gìgúng tiqgo die.* ခွေးမကြီး တစ်ကောင် သွားနေတယ်။

□ **gilá** *n*: male dog. ခွေးထီး။ |'dog' + 'male'

□ **gilung** *n*: hunting dog. အမဲလိုက်ခွေး။

□ **gìpù** *n*: jackal. ခွေးအ။

□ **gisè** *n*: puppy. ခွေးကလေး။

gí ⇔ **vgí** *n*: evening. ညနေခင်း။ *Vgí làm* 'In the evening.' ညနေ ပိုင်း။

□ **gíshvng** ⇔ **vgí shvng** *n*: morning.
နံနက်။

□ **gíyag** *n*: evening. ညနေခင်း။

gì *vi*: crow (of rooster). (ကြက်) တွန်တယ်။ *Dìnggú gìe.* 'Cocks crow.' Or 'The cock is crowing.' ကြက်ဖ တွန်တယ်။

gida *n*: guitar. ဂီတာ။ *Gida mət èshád má.* 'Can you play guitar?' ဂီတာ တီးတတ်သလား။

gigi *onm* onomatopoeic adverb; the sound of scrubbing two things tightly. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသနာ။ *Gigi natnòe.* 'Rubbing so hard.' ပွတ်တိုက်တယ်။

Gilá *pn*: place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

gilà *n*: strong male. ခွန်အား ကြီးတဲ့သူ။ *Gilàpèlái tvróng gùng laqbaqò.* 'Let these strong men carry the post.' အားရှိတဲ့ ယောက်ျားတွေ တိုင်ကို မ ကြပါစေ။

□ **gilung gilà** *n*: extraordinary person. သာမန်ထက် ထူးချွန် သူ။

Ginsvng *pn*: Ginsang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Gintong *pn*: Ginthaung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

gìnvng *n*: hoof (cattle). ခွာ။

○ **gìnwang** See the entry **gònwang**

Ginggø *pn*: Ginggeu; Rawang surname.

ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

giq *vi ~ vt*: snap, break (a stick, or of a stick). ကျိုးတယ်၊ ချိုးတယ်။ *Bòlóng dóke hí giqshìvpmì*. '(He) broke his leg while playing football.' ဘောလုံး ကစားတုန်း ခြေထောက် ကျိုးသွားခဲ့တယ်။ [It is used for breaking of hard and long things. မာကျောတဲ့ သုတ်ချောင်း၊ ဝါးချောင်းများ ကျိုးတာ ကို ဆိုတယ်။]

Gìtoq *pn*: Gito; mountain name. တောင် တစ်လုံးရဲ့ အမည်။

go, *vt*: call, invite. ခေါ်တယ်။ *"Rvwàng svrari èdì ránòng" wa gvzà goe*. 'But, (they) still invited us, saying "You Rawang preachers come".' ရဝမ် ဆရာတွေ လာကြ ပါလို့ ခေါ်ကြတယ်။ *Dỳmshàrì go nò wàdòlòng gò làng yàngshà*. 'We also abandoned (the practice) of calling a shaman for remedy.' နတ် ဆရာတွေကို ခေါ်ပြီး လုပ်တာ တွေလည်း နားလိုက် ကြပြီ။

☐ **gokàru** *n*: invitation letter. ဖိတ်စာ။
| 'call' + 'letter' |

go₂ ⇔ **vgo** *n*: head, authorities. ခေါင်း၊ ခေါင်းဆောင်။ *Mvrìng vròm taq shòshú vgo vle*. 'Every village has a village head.' ရွာတိုင်းမှာ ရွာလူကြီး ရှိတယ်။ *Vgo rie*. 'He is dizzy.' ခေါင်း မူးတယ်။

☐ **gobam** *n*: head-cloth, turban. ခေါင်းပေါင်း။ | 'head' + 'turban' | = go

mvcheq

☐ **gobam bam** *vi*: wear turban. ခေါင်းပေါင်း ပေါင်းတယ်။

☐ **gobór** *n*: dandruff. ဗေက်။

☐ **gokè** **1**. *n*: bald headed person. နဖူးပြောင်သူ။ | 'head' + 'be bald' | **2**. *vi*: bald head. နဖူး ပြောင်တယ်။ *Svra Pung nò gokèè*. 'The teacher Phung is bald headed.' ဆရာဖုန်က နဖူး ပြောင်တယ်။

☐ **gomo** *n*: hat. ဦးထုပ်။ | 'head' + 'hat' |

☐ **gomùnq** *n*: grizzled hair. ခေါင်းဖြူ ဆံဖြူ။

☐ **gomvcheq** *n*: turban. ခေါင်းပေါင်း။ | 'head' + 'to pack' | = go bam

☐ **gomvkòm** *n*: pillow. ခေါင်းအုံး အုံးတယ်။ | 'head' + 'pillow, lie head against something' |

☐ **gomvkòm piq** *n*: pillow case. ခေါင်းအုံးအစွပ်အဖုံး။

☐ **gomvsì** *n*: brain. ဦးနှောက်။ | 'head' + 'marrow' |

☐ **gori** *vi*: feel dizzy, giddy. ခေါင်းမူးတယ်။ | 'head' + 'spinning' |

☐ **goring** *n*: prestige people. ဂုဏ်အသေရေ ရှိသော၊ အမျိုး သန့်သော၊ သန့်ရှင်းသော။ *Goring dvsì*. 'High class people/clan.' ဂုဏ် အသေရေ ရှိတဲ့ အမျိုးအနွယ်။ | 'head' + 'honour' |

☐ **gorøshì** *vt.*: wash head. ခေါင်း လျှော်တယ်။ |'head' + 'wash' + R/M|

☐ **gosuq** *n.*: bald head. ခေါင်းတုံး။

☐ **goziq** *vi.*: headache. ခေါင်း ကိုက်တယ်။

go₃ *clf.*: classifier for counting numbers of animals, insects, and worms (all non-human creatures). တစ်ကောင်၊ နှစ်ကောင် စသည်ဖြင့် အကောင် ပလောင်၊ တိရစ္ဆာန် တွေကို ရေတွက်ရာမှာ သုံးတဲ့ နှာမ်ခွဲ အမျိုး အစား။ *Nvngwà tiqgo*. 'One cow.' နွား တစ်ကောင်။ *Sa tiqségo*. 'Ten birds.' ငှက် ဆယ်ကောင်။

go₄ *n.*: white-flowered gourd. ပူးသီး တစ်မျိုး။

☐ **goye** *n.*: gourd, dried and used to store seeds for planting or to carry tea or hot water ('head' + 'seed'). ပူးခွံ၊ ပူးခြောက် ခွက်။

☐ **goye dvku** *n.*: gourd ladle, wooden dipper. ပူးခြောက် ရေမူတ်။ |'gourd' + 'scoop'|

Gochaq *pn.*: Gaucha; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

gochaq sheré *n.*: trigger of a gun or crossbow. ခလုတ်။ =svmi kenon

gochi *n.*: chisel. ဆောက်ပြား။

Godvng *pn.*: Gaudang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Gogi *pn.*: Gaugi; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Gogvng *pn.*: Gaugang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

gok 1. *n.*: cup. ခွက်။ *Tigok*. 'Drinking cup.' သောက် ရေခွက်။ **2.** *clf.*: classifier for counting numbers of tins (normally 408g condensed milk tin size) or cups to measure grain, paddy and rice. တစ်ခွက် နှစ်ခွက် စတဲ့ ဆန်စပါး တွေကို ချိန်တွယ် ရေတွက်ရာမှာ သုံးတဲ့ နှာမ်ခွဲ အမျိုး အစား။ *Vmsit vshòmgorok èlvngshibø*. 'Take three tins of rice.' ဆန် သုံးလုံး ယူသွားပါ။

golá *n.*: bamboo skin. ဝါးခွံ။

☐ **golá mo** *n.*: hat made of bamboo skin. ဝါး ခမောက်။

golan *n.*: collar. အင်္ကျီ ကော်လံ။ *Golan vbádø dèseø*. 'Make (the shirt) with collar.' ကော်လံ ပါအောင် ချုပ်ပေးပါ။ <Eng.

Golang *pn.*: Gaulang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

golawu *n.*: camel. ကုလားအုပ်။ <Bur. =goláwuq

Gole *pn.*: Gaule; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

goli *n.*: servant. အလုပ်သမား။ [A term borrowed from Burmese, but Burmese do not use this word any more.] <Bur.

gomidi *n.*: committee. ကော်မတီ။ *Gomidi mvdø*. 'The members of committee.' ကော်မတီ အဖွဲ့ဝင်တွေ။ <Eng. =gomvdi

gòng *vi*: enter (house or room). ဝင်တယ်။

Mèpvngpvng vramè gònge. 'After that the bride's maid enter (into the house).' အဲဒီနောက်မှ သတို့သမီး နောက်က လိုက်ဝင်တယ်။ *We rvt nò we dvgvpmí zaqlè góng mvdaq.* 'Therefore, at that time guests cannot enter (into the village).' အဲဒါကြောင့် အဲဒီ အချိန်မှာ (ရွာထဲ ကို) ဧည့်က ဝင်လို့ မရဘူး။

□ **gòngchit** *n*: entrance, gate. ဂိတ် ပေါက်။ |'enter' + 'pass'|

□ **góngrà hwáng** *n*: entrance. အဝင် ပေါက်။ |'enter' + LNOM + 'opening'|

○ **góng shànmvwa** See the entry **góng góngcha** *n*: Chinese. တရုတ် လူမျိုး။

Gonggri *pn*: Gaunggri; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

gònggvng *n*: scarecrow. လေတိုက်တဲ့ အခါ တစ်ခုနဲ့ တစ်ခု ရိုက်ခတ် မိပြီး အသံ မြည်အောင် ပြုလုပ်ထားတဲ့ ငှက်ချောက် ကိရိယာ တစ်မျိုး။ <Tangsar dialect. =waqung p̀ndvng

○ **góngnvm** See the entry **góng**

Gongrò *pn*: Gaungreu; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Gongrvn *pn*: Gaunggram; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Gongzi gongsvn *pn*: Gaungzi gaung-san; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

gopi *n*: coffee. ကော်ဖီ။ <Eng.

goq₁ *vi*: barren (of soil). မြေဆီလွှာ ခမ်း ခြောက်တယ်။ *Yahvng rvmá vshòm nòng mà b́hà rvt goq ámì.* 'This land is barren now as they have cultivated three years.' ဒီအခင်း သုံးနှစ်ဆက် ထွန်ယက်ထားလို့ မြေဆီလွှာ ခမ်းခြောက် သွားပြီ။

goq₂ *vt*: onomatopoeic adverb. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။ *Vmè goq gò mvwa we tiqlòng.* 'Mother is not saying anything (to me)' (Lit. mother is not making the sound 'Goh') အမေ ဘာမှ မပြောဘူးလေ။ *Mè goqni.* 'Don't talk.' မပြောနဲ့။ [Only used with negative phrases. အငြင်းဝါကျ နဲ့ဘဲ သုံးတယ်။] =shòn

Goq *pn*: Gau; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Goqlang *pn*: Gaulang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

goqré *n*: elder, really old person. သက်ကြီး လူအို၊ အသက် အရွယ် ကြီးရင့်တဲ့သူ။ =shaqré

goqshè *n*: rat. ကြွက် တစ်မျိုး။ =nvmsò in Matwang.

gorvká *pn*: Nepalese. ဂေါ်ရခါး၊ နီပေါ လူမျိုး။

□ **gorvkáshí** *n*: chayote, squash. ဂေါ်ရခါးသီး။ <Bur.

gòshi *n*: long house. အိမ်ရှည်၊ အခန်းပေါင်း ၉ ခန်း၊ ၁၀ ခန်း ပါရှိတဲ့ ရိုးရာ အိမ်ရှည်။ |Usually used as ch̀òmd̀h̀ng gòshi.|

goyé *n*: vest coat; made of hemp. လက်ပြတ် အင်္ကျီ၊ လျှော်နဲ့ ရက်လုပ်ထားတဲ့ အင်္ကျီ ဖြစ်တယ်။

gozí mut *n*: bird; striped throated yuhina. ငှက် တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။

gø *adv*: also, as well. လည်းပဲ၊ တောင်။ *Wedø gø íe*. 'It is also like that.' အဲဒီလိုလည်း ဖြစ်တယ်။ *Girì gø die*. 'Dogs as well go there.' ခွေးတွေ လည်း သွားတယ်။

gó *cl*: classifier for counting numbers of people. လူတစ်ယောက်၊ နှစ်ယောက် ရေတွက် ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုး အစား။ *Tiqgóghó*. 'Anyone, anybody' တစ်ယောက် ယောက်။ *Vsìng vbì gó tvra die*. 'Four people are walking.' လူ လေးယောက် လမ်းလျှောက် နေ ကြတယ်။

☐ **góni górvm** *quant*: everyone. အ ယောက်စီ တိုင်း။ |CLF.person + 'only' + CLF.person + 'every'|

☐ **góni gósrón** *quant*: each and everyone. အယောက်စီ တိုင်း။ | CLF.person + 'only' + CLF.person + 'every (of N)' |

gø *vi*: complete. စုံတယ်။ *Dvrèrì shvngbe gòámì*. 'All the things are complete.' ပစ္စည်းတွေ အားလုံး စုံပြီ။ *Mvgø*. 'Missing, not complete.' မစုံလင်ဘူး။ = kòøm

gøa *n*: load. အထုပ် အပိုး၊ အထမ်း။

☐ **gøa gøtvng** *n*: various loads. အထုပ် အထမ်း။

gól *vi*: born, hatch. ဝပ်တယ်၊ ဥမှ ပေါက်တယ်။ = gúl

gøli *n*: gibbon. မျောက်လွဲကျော်။

gøøm *vi*: be complete. စုံတယ်။ *Kómri shvngbe gøøm*. 'All the pumpkins are there (none missing).' ရွှေ ဖရုံသီးတွေ အားလုံး စုံတယ်။ = kòøm

gøøm *vt*: cover something. လွှမ်းမိုးတယ်၊ လက် လမ်း မိတယ်၊ ပြည့်စုံတယ်။ *Gýdòngdùngí mègòmkéì*. 'The blanket cannot cover us all.' စောင်က ကျွန်တော်တို့ အားလုံးကို မမြှူ မိဘူး။ *Shvngbe lvgòmké bòð dø kadø wài kv̄t vdue má*. 'How can we do that so that it will reach out to all (the people).' အားလုံး သိသွားအောင် ဘယ်လို လုပ် သင့်သလဲ မသိဘူး။

gøøm₁ *n*: flat object; formative in noun compounds. It is also used as classifier for counting numbers of flat objects such as plate, leaf, song, sheet (of paper), month, bills (money). အပြား၊ အချပ်တွေ ရေတွက်ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုး အစား။ *Kung tiqgøøm*. 'One plate.' ပန်းကန် တစ်ချပ်။ *Pvlu gøøm̄la shøí shaqámì*. 'The mats got wet from the rain.' ဖျာ ချပ်တွေ စိုကုန်ပြီပဲ။

☐ **gøøm̄múng** *n*: white board. သင်ပုန်း ဖြူ။

☐ **gøøm̄naq** *n*: black board. ကျောက် သင်ပုန်း။

gòem₂ *vi*: thunder. (မိုး) ချိုန်းတယ်။ *Muq gòeme*. 'It thunders.' မိုး ချိုန်းတယ်။

gòem₃ *onm* onomatopoeic adverb; used with the verb *mòq* 'cover up'. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။ *Gòem èmòq* 'Close the lid.' အဖုံးကို ပိတ်လိုက်ပါ။

gòem₄ ⇔ **vgòem** *n*: bird; pigeon. ခို (ငှက်)။ [A kind of pigeon, but a little bit bigger than the normal ones. ခိုငှက် မျိုး နွယ်ဝင် ဖြစ်တယ်။ ဒါပေမဲ့ သာမန်ခိုထက် အနည်းငယ် ပိုကြီးတယ်။]

gòembàng *n*: elephant grass. သက်ငယ်မြက် တစ်မျိုး။ = *kòembàng*

○ **Gòemdi** See the entry **Gvmdì**

gòemdip *n*: bamboo plait. ဝါးထရံ။ = *gòemzip*

Gòemgoy *pn*: Geumgoi; name of a diety. နတ်ဘုရား တစ်ပါးရဲ့ အမည်။

gòemgun *n*: Geumgun; good spirit. အကျိုးပေးတဲ့ နတ်။ နတ်ဖြစ်သွား တဲ့ ဝိညာဉ် တစ်မျိုး။

□ **shì gòemgun** ⇔ **vshì gòemgun** *n*: good spirit. လူသေ ဝိညာဉ်။

Gòemja *pn*: Geumkya; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

gòemkung *vi*: be rich. ချမ်းသာတယ်။ <Jp.

gòemla *n*: supernatural sign. နမိတ်လက္ခဏာ။

Gòemlat *n*: Geumlat; family name. မိသားစု တစ်စုရဲ့ အမည်။ *Weyíng kèntí Svíung rvp*

àngkàng nò Gòmlat dvkaq íamì. 'From there, the family of Salung forefather is Geumlat.' အဲဒီ နေရာကနေ ဆလုံ မိသားစု ရဲ့ ဖခင်ကတော့ ဂွမ်လတ် ဖြစ်လာတယ်။

○ **gòemnaq** See the entry **gòem₁**

Gòemnga *pn*: Guemnga; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

Gòempan *pn*: Geumphan; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

gòempàn *n*: bastard. တရားဝင် လက်မထပ်ပဲ မွေးဖွားတဲ့ ကလေး။

gòemràng *n*: horse (mare or stallion). မြင်း။

□ **gòemràng bvnzi** *n*: Mexican coriander or long coriander. ရှမ်း နံနံ တစ်မျိုး။ *Sci. Eryngium foetidum*

□ **gòemràng hídvchòp** *n*: horseshoe. မြင်းခွာမှာ ရိုက်ထားတဲ့ သံခွါ။

□ **gòemràng niq** *n*: horse dung. မြင်း ချေး။ |'horse' + 'dung'|

□ **gòemràng sè** *n*: pony. မြင်းကလေး။ |'horse' + 'small'|

□ **gòemràng sòmri** *n*: reins. မင်းကြိုး။ |'horse' + 'string'|

□ **gòemràng shòn** *n*: horseshoe leaf မြင်းခွာ ရွက်။ |'horse' + 'weed'| [The seeds stick to one's clothes.] *Sci. Centella asiatica*

○ **Gòmṛòng** See the entry **Gv̀mṛòng**

Gømsa *pn*: Geumsa; Rawang surname.
ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Gømsan *pn*: Geumsan; Rawang
surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

gømsè *n*: follower/servant. လက်အောက် ခံ၊
လက်အောက် ငယ်သား။ *Ngà gømsè íe*. '(He)
is my servant.' ကျွန်တော့် လက်အောက်
ငယ်သား ဖြစ်တယ်။

○ **gømsung** See the entry **gv̀msùng**

gømwòy *n*: poetic, elusive, riddle. ကဗျာ၊
စကားထား။

gømzip *n*: bamboo plait. ဝါးထရံ။
= gømdip

gømziq *n*: tangerine, orange. လိမ္မော်သီး။

□ **kaløm gømziq** *n*: orange (fruit).
လိမ္မော်သီး တစ်မျိုး။ *Putao rygaq kení
kaløm gømziqrì gvzà kíe*. 'Oranges
from Putao are very sweet.' ပူတာအို
ဒေသထွက် လိမ္မော်သီးတွေ အလွန် ချိုမြိန်
တယ်။

Gón ⇔ **vGón** *pn*: Geun; birth order
name for the sixth born female. ဆဌမ
မြောက် သမီးကို ခေါ်တဲ့ မွေးစဉ် အမည်။

gøn₁ *vi*: lose, exhaust, or over-spend. မ
ကုန်သင့်ပဲ အမြောက် အများ ကုန်ဆုံး သွားတယ်။
Vmyø gønámì. 'Paddy preserved for
next year plantation is finished up.'
မျိုးစပါး ကုန်ပြီ။

□ **gønsnì** *vi*: retreat; polite way of
saying deceased or pass away of a
person. ရုတ်သိမ်း၊ နောက် ဆုတ်တယ်။
သေ ဆုံးတယ်။

gøn₂ *vi*: filled in, be able to fit in or hold
in (large amount). ဆုံဝင်တယ်။ [Usually
it refers to a room or space able to
hold 20 baskets or more.] = dí, svng

gøndù *n*: type of bamboo. ဝါး တစ်မျိုး။

gønjoq *n*: central. ဗဟို အချုပ်။ <Jp.

gønkaq *vt*: divide, discriminate. ခွဲခြား
တယ်။ *"Nà nø we dvsì íe, we dvgøng íe" wa
nø màgønkàqke*. 'In order not to
discriminate "you are of that race or
clan".' ခင်ဗျားကတော့ ဘယ် လူမျိုး၊ ဘယ်
အနွယ် ဖြစ်တယ်လို့ ခွဲခြား ဆက်ဆံမှု မရှိ။ <Jp.

gønpaq *n*: present, award, gift. ဆု
လက်ဆောင်။ *Gønpaq vtòðe*. '(He) is
receiving a present.' သူ လက်ဆောင်ကို
လက်ခံယူတယ်။ <Jp.

gønru *n*: snail, slug. ရေခရု။ *Tìwàng taq
gønru gvzà vle*. 'There are a lot of
snails in the river.' ရေချောင်း ထဲမှာ ခရု
အများကြီး ရှိတယ်။

Gønrukú *pn*: Geunruku; place name.
နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

gønshaq *n*: life. အသက်။

□ **gønshaq dvtut jeju** *n*: saving
grace. ကယ်တင်ခြင်း ကျေးဇူး။ *Yesu kèní
wa gønshaq dvtut jejú lúnshìe*. 'One

can only get saving grace through Jesus Christ.' သခင်ယေရှု ခရစ်ကြောင့်သာ ကယ်တင်ခြင်း ဆုကျေးဇူး ရရှိ နိုင်တယ်။

□ **gònshaq zìshì** *vi*: give life as a sacrifice. အသက် ပေးတယ်။ |'life' + 'give' + R/M|

○ **gònshì** See the entry **gòn**,

gònwang ⇔ **gìnwang** *n*: region, district. ခရိုင်၊ ဒေသ။ <Jp.

gòng₁ *vi*: live long, be blessed with long life. အသက် ရှည်တယ်။ *Vsak góngē*. '(He) is blessed with a long life.' အသက် ရှည်တယ်။

□ **góngzòl góngyàng** *n*: blessed with long life. အသက် ရှည်ကြာတဲ့ ကောင်းချီး ခံစားရတယ်။ *Vsak góngzòl góngyàng leq vìl dvrshì*. 'Be blessed you two with long lives.' သင်တို့ ရှည်ကြာတဲ့ အသက်တာ ခံစား နိုင်ကြပါစေ။

gòng₂ *vi*: make sound. အသံထွက်တယ်။ *Ka bvt nò shaq mvgòngvpmì*. 'He lost his voice and can't make any sound /noise.' အသံ ဝင်နေလို့ အသံ မထွက်တော့ပါ။

gòp₁ *vt*: know well, know in great detail. စုံလင်စွာ သိတယ်။ အသေးစိတ် သိရှိ နားလည်တယ်။ *Vni mùngpèit tété gòpmdè*. 'The gray hair person knows in great detail.' ဆံပင် ဖြူတဲ့လူ အသေးစိတ် ပိုသိတယ်။

gòp₂ *onm* onomatopoeic adverb; sound of closing something. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။ *Gòp alòè*. 'Close something like a clamshell.' အုပ်ထားတယ်။

gòq₁ *vi*: hiccup. ဂျို့ထိုးတယ်။ *Dvgòqkédè*. '(He) has hiccups.' သူ ဂျို့ထိုးတယ်။

gòq₂ *vi*: lose the taste or flavour; no longer fresh and tasteless. ညှိုးငယ်တယ်။ အရသာ ပျက်ပြယ်တယ်။ *Vkòtm chvng mvgòqke èkòtnò*. 'Cook the pumpkin before it loses its flavore.' ဖရုံသီး အရသာ မပျက်ပြယ်ခင် ချက်ပါ။

gòt₁ ⇔ **vgòt** *vt*: smear, coat something. သုတ်လိမ်းတယ်။ လိမ်းချယ်တယ်။ *Dvmmá yvng zìl vgòtmdè*. '(He) smears medicine at the wound.' အနာကို ဆေးလိမ်း ပေးတယ်။

gòt₂ *onm* onomatopoeic adverb; used with the verb *dvhòtm* 'put together'. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။ *Shvngbe gòt dvhòtmòè*. 'He added many things together.' သူ အားလုံး စုပေါင်းထည့် လိုက်တယ်။

gòtkòtm *adv*: all, whole. ပြည့်ပြည့်စုံစုံ။ |ONM + 'complete'|

gòwa *adv*: very, really. တော်တော်လေး၊ အတော် အတန်။ *Sv̀mré dvté lvm gòwa rvzaqe*. 'It is really difficult to raise a child.' ကလေး ပြုစု ပျိုးထောင်ဖို့ အတော် ခက်တယ်။ <Jp. =gvzà

góy *onm* onomatopoeic adverb; the sound used for emphasis. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။ *Weyíngø góy gvzà shvla we chòm wà yàngà.* '(He) has built a very good house there.'

gøya *n*: goods of trade. ကုန် ပစ္စည်း။ = *gøa*
gritprut *n*: grapefruit. ဂရိတ်ဖရူသီး။ <Eng.

Grongdang *pn*: Graungdang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Gròngsúr *pn*: Graungsar; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Grongtang *pn*: Graungthang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Gròngtat *pn*: Graungthat; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Gròngyvng *pn*: Graungyang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Gròngzi *pn*: Graungzi; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

grv̄y ⇔ **grv̄y** *adv*: extremely. တအား။ <Jp.

gù ⇔ **vgù** *n*: young, immature. နုပျိုတယ်၊ ငယ်ရွယ်တယ်။ *Vgùsè/gùnisè.* 'New-born baby.' မွေးကင်းစ ကလေး။

□ **gùni** *n*: tender. နုနယ်။

○ **gùchàng** See the entry **gvchàng**

Gúdvng *pn*: Gudang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။ [It is usually paired together with *Svrwang* as in *Gúdvng Svrvàng.*]

gúl *vi*: hatch. ဥမှ ပေါက်ဖွားတယ်။ *Kasè mvme go gúlvpma.* 'Several chicks hatched.' ကြက်ကလေး အကောင် တော်တော် ပေါက်တယ်။ = *gól*

gùm *vi*: crawl, creep. လေးဖက် ထောက် သွားတယ်၊ တွားသွားတယ်။ *Sv̄mrésè tiqgò gùme.* 'A child is crawling.' ကလေး တစ်ယောက် တွားသွားနေတယ်။

Gumbvng *pn*: Gumbang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Gumbwi *pn*: Gumbwi; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

gumbyuda *n*: computer. ကွန်ပျူတာ။ <Eng.

Gumnang *pn*: Gumnang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

gumunit *n*: communist. ကွန်မြူနစ်။ <Eng.

gún₁ *clf*: numerical classifier used in counting a number of fields (football field, wet rice field etc.). ကွင်း။ <Bur.

gún₂ *n*: fishing net. ငါးဖမ်း ပိုက်ကွန်။ = *shvm*
gún

□ **gúnzi** *n*: fishing net. ပိုက်ကွန် အစိပ်။

□ **gúngàr** *n*: fishing net. ပိုက်ကွန် အကျ။

gún₃ *vt*: collect. ကောက်ခံတယ်။ *Vlu gúnòe.* 'Collect offering.' အလှူငွေ ကောက်ခံတယ်။ <Jp.

gùn *vt*: investigate. စုံစမ်း၊ စစ်ဆေးတယ်။ *Ngàmaq rvp tvrà gùn lým íe.* 'I will investigate about my family history.' ကျွန်တော်တို့ မိသားစု အကြောင်းကို စုံစမ်း ရ

မယ်။

gúng₁ *n*: be old (animal). အိုသော၊ မကြီး။
Ngvgúng go lo rái. 'The old cow came back home.'
နွားအိုကြီး ပြန်လာပြီ။ [It usually refers to old female animal. တိရစ္ဆာန် အမ တွေနဲ့သာ သုံးတယ်။]

❑ **gìgúng** *n*: bitch. ခွေးမကြီး။ *Gìgúng tíqgo die.* ခွေးမကြီး တစ်ကောင် သွားနေတယ်။

❑ **waqgúng** *n*: sow (pig). ဝက်မကြီး။

gúng₂ *n*: bridal price. ဆွေမျိုး တွေကို ပေးရတဲ့ မင်္ဂလာ ကွမ်းဖိုး။ *Àngvnm ýmgóng.* 'Bridal price for siblings.'
ညီအစ်မောင်နှမကို ပေးရတဲ့ ကွမ်းဖိုး။ *Àngwàng ýmgóng.* 'Bridal price for paternal uncle.'
ဘကြီး၊ ဘလေးကို ပေးရတဲ့ ကွမ်းဖိုး။

gùng₁ *vt*: tell, narrate, share. ပြောပြတယ်။
Mvshól gùngòe. 'He tells the story.' သူ ပုံပြင် ပြောပြတယ်။ [One person talking for long hours, as in story telling. လူ တစ်ဦး တစ်ယောက်က ပုံပြင်ပြောသလို မျိုး အချိန်အကြားကြီး ပြောတာမျိုးကို ဆိုတယ်။]

gùng₂ ⇔ **vgùng** *vt*: move, migrate. ရွှေ့ပြောင်းတယ်။ *Yvnggung svng vgúngshie.* '(They) are moving to Yangon.'
သူတို့ ရန်ကုန်ကို ပြောင်းကြတယ်။ |Changes to a high tone before -shì. |

gùng₃ *clf*: classifier for long objects, candles, particularly things growing

out of the ground or out of something else, e.g. legs. သစ်တုံး၊ ချောင်း စတာတွေကို ရေတွက်ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုး အစား။
Tvwa vshòm gùng èrómò. 'Cut three bamboos.' ဝါး သုံးလုံး ခုတ်ပါ။

Gúngcha *pn*: Chinese person. တရုတ်လူမျိုး။

gùngre *n*: ladder, steps, overpass going up. လှေကား၊ လှေကား ထစ်။ = l̀ngd̀ùn

❑ **gùngre re** *vt*: erect the ladder. လှေခါး ထောင်တယ်။

Gungrø *pn*: Gungreu; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Gungrvm *pn*: Gungram; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Gungsang *pn*: Gungsang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

gùngyò *n*: amber, type of resin from large trees. ပယင်း၊ အပင်ကြီးမှ ထွက်သော အဆီခဲ တစ်မျိုး။

Gungzi *pn*: Gungzi; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

gungzì *n*: kind of grass that grows along the river. ရေချောင်း နံဘေးမှာ ပေါက်ရောက်တဲ့ မြက်ပင် တစ်မျိုး။

guq *vi*: afraid of heights. အမြင့် တက်ဖို့ ကြောက်တယ်။ = hwám

○ **gùr** See the entry **gwùr**

Gúríyá *pn:* Korea, Korean. ကိုးရီးယား နိုင်ငံ၊ ကိုးရီးယား လူမျိုး။

gúrtong *locn:* corner. ချောင်၊ ထောင့်။

□ **gúrni gúrtong** *n:* every corner.

ချောင်ကြို ချောင်ကြား။ *Bóymè s̀v̀ng gúrni gúrtong k̀èní k̀ò̀m rái.* '(People) from all corners gathered up at the big festival.' လူတွေ ချောင်ကျိုး ချောင်ကြား တွေကနေ ပွဲတော်ကြီး ဆီကို သွားနေကြ တယ်။ = *gwúrni gwúrtong*

gùrwang *n:* district. နယ်ပယ်၊ ခရိုင်။ = *gò̀nwang*

Gushèn *pn:* Gushen; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

gut₁ *vi:* starve (for drugs). ဆာလောင်တယ်။ *Gani gutne.* 'Starved for opium.' ဘိန်း ဆာလောင်တယ်။

gut₂ *onm* onomatopoeic adverb; the sound of slurping. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသနာ။ *Gutwa aq̀ò̀e.* 'Drink water.' တစ်ကျိုက်တည်း သောက်ချ လိုက်တယ်။

gvbà *n:* great, big, large, giant. ကြီးတယ်။ *Shìgù̀ng gvbà vl we tiq̀lò̀ng vná̀ng bó̀ngà.* 'I forgot to mention one big mountain.' တောင်ကြီး တစ်ခု ရှိတာ၊ ပြောဖို့ မေ့သွားတယ်။ *Weyv́ng taq vzò bóygvbà wà yàngà* 'There (they) celebrated a great merit dance.' အဲဒီ ဒေသမှာ မနော ပွဲတော် ကြီး တစ်ခု ဆင်နွဲ့ခဲ့ကြတယ်။ *Kóng tiqsé vnídò̀ng vl we chò̀mgvbà tiq̀chò̀m.* 'One

large 12-room house.' အခန်း ၁၂ ခန်းပါ အိမ်မကြီး တစ်အိမ်။ <Jp.

Gvbreqǹv̀m *pn:* Gabrenam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

gvchàng ⇔ **gùchàng** *n:* young man, bachelor. လူပျို၊ လူလွတ်။ = *gùchàng*

□ **gvchàng làngbà** *n:* teenage boy. ဆယ်ကျော်သက် ယောက်ျား။

□ **gvchàng shaq** *n:* bachelor. လူပျို ကြီး။ |'bachelor' + 'old'|

□ **gvchàng vgù** *n:* teenage boy. လူပျို ပေါက်။ |'bachelor' + 'young'|

□ **gvchànggré** *n:* young and unmarried man. လူပျို လူလွတ်။

gvchin *pn:* Kachin. ကချင်။ *Gvchin mó̀ng vs̀v̀ngrì.* 'The people of Kachin state.' ကချင် ပြည်နယ် သားတွေ။ <Bur.

gvdaq *n:* straining beam.

○ **gvdok** See the entry **dok**

gvdò̀ng *n:* felt blanket. စောင်။

Gvdoq *pn:* Gado; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

gvdò̀ng *n:* giant, large. ကြီးသော။ *Wamà gvdò̀ng.* 'Big town.' မြို့ကြီး။ = *dò̀ng*

Gvdu *pn:* Gadu; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

gvdvng *n:* cane, rattan. ကြိမ်။

□ **gvdvngshé** *n:* cane bud. ကြိမ်ဖူး။ *Sci. Calamus acanthospathus.*

gvga *n*: other. တစ်ခြား။ *Mvgàme wa nìnø*
gvga nø màe. 'There is no other way to
 be rich.' ချမ်းသာဖို့ အကြောင်း တစ်ခြားတော့
 မရှိဘူး။ *Bvnlì gvga wa lvm nø màvl*.
 'There are no other work to do.' အခြား
 လုပ်ဖို့ အလုပ် မရှိတော့ဘူး။ <Jp.

gvjàng *n*: child. ကလေးငယ်။ <Mangrung
 language.

gví *vi*: difficult in breathing. အမောဆို့တယ်။
Shaq gvle. 'Breath blocked up.' အမော
 ဆို့တယ်။ = shaq vngvp

gvì *vt*: 1. keep, leave in one place, let sit,
 leave (leave them for weeks), place,
 put away, keep someone at his house.
 သိမ်းဆည်းတယ်၊ ထားတယ်။ *Kungrì gvìlòe*. 'I
 put away the plates.' ကျွန်တော် ပန်းကန်
 တွေ ထား လိုက်တယ်။ *Weyíng vwadø adø*
gvìdìng èwàð nìgø, 'If you just place
 without making any adjustments...,'
 အဲဒီမှာ ဖြစ်သလို ထားလိုက်ရင်လည်း။ = kè 2.
 give birth. မွေးဖွားတယ်။ *Ságyaq gàlvpmà*.
 '(She) gave birth last night.' မနေ့ ညက
 မွေးဖွားခဲ့တယ်။

□ **gàl** *vt*: third person singular form of
gvì.

gvlà *n*: India, Indian. ကုလား လူမျိုး။ <Bur.

□ **gvlà bvnzi** *n*: Mexican coriander
 or long coriander. ရှမ်းနံနံ ပင်။
 |'Indian' + 'coriander'| Sci.

Eryngium foetidum.

□ **gvlà mvzang** *n*: kind of chilli.
 ငရုတ်သီး တစ်မျိုး။ |'Indian' + 'chilli'|

□ **gvlà shøn** *n*: composite weed. ဂျာမနီ
 မြက်။ |'Indian' + 'weed'| [Some
 older people also refer to mint.
 သက်ကြီးတစ်ချို့က ပူဆီနံ အပင်ကိုလည်း
 ခေါ်တယ်။]

gvlaq *vt*: lock. (သော့) ခတ်တယ်။

gvláshì *vi*: mischief, jumping up and
 down. ခုန်ပေါက် ဆော့ ကစားတယ်။
Nvngàrépèla gvzà gvláshìe. 'The boys are
 playing so much.' ယောက်ျားလေး တွေ
 ခုန်ပေါက် ကစား နေကြတယ်။ = mvnshì

gvle *vi*: cackle (hens). ကြက်မ အော်တယ်။
Ka gvlee. 'The hens are cackling.'
 ကြက်မ အော်တယ်။

gvìlè *adv*: also; emphatic form of gvøle.
 လည်းပဲ။ = gvølè

gvlim shvlaq *n*: Galim salt. ဂလင်မ်ဆား။

Gvlingnvm₁ *pn*: Galingnam; Rawang
 surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Gvlingnvm₂ *pn*: Glingnam; Rawang
 surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

gvlóng *n*: small rat. ကြွက် အသေး တစ်မျိုး။

gvlòng *onm* onomatopoeic adverb; the
 sound of pot or cup falling. မြည်သံစွဲ၊ ဂ
 လုံ ဂလုံ။ *Gvlònggvlòng wa vjange*. 'I fell
 down with a glong glong.' ဂလုံ ဂလုံနဲ့

ပြတ်ကျတယ်။

Gvlung *pn*: Galung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Gvlungyàng *pn*: Galungyang; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

gvlýng *vi*: be mischievous, be violent, be troublesome. လှုပ်ရှားတယ်၊ ကလိမ် ကကျစ် ကျတယ်။

gvlýngdaq *n*: at once. ချက်ချင်း။ <Jp. =chàng, zvwgwa

gvm₁ *vi*: 1. savory, appetizing, tasty, delicious. အရသာ ရှိတယ်။ *Kvnti kadø èkøt dýrshà, gvzà gvme*. 'How did you made the soup, it is so delicious.' ဟင်းချို ဘယ်လို ချက်ထား တာလဲ၊ စားလို့ အရမ်း ကောင်းတယ်။ =mvløm 2. complement taking verb; good or appopriate to V. ကောင်းတယ်။ *Sunbúng mvgyvm*. 'It is not goot to leave.' ထသွားလို့ မသင့်လျော်။ *Tvrà dí mvgyvmpmì*. 'The road is not good to go on these days.' အခု လမ်းက သွားလို့ မ ကောင်းတော့ဘူး။ =shvla

gvm₂ *vi*: shine (of sun). (နေ) သာတယ်။ *Ným gvme*. 'The sun shines.' နေ သာ တယ်။

gým ⇔ **vgým** *vt*: prevent, block. တားဆီး တယ်၊ ကာဆီးတယ်၊ ကွယ်ကာတယ်။ *Nvngwà go wángvðòng sýng mvgyòng dø vgyòmø*. 'I am preventing the cow from entering into the compound.' နွားကို ခြံထဲ မဝင်

အောင် ကာဆီးတယ်။

gým *vi*: be stunned. လန့်တယ်၊ အံ့ဩ တွေဝေ သွားတယ်။ *Vsýng loksok sýng yàngò nø gvme*. 'He got stunned by seeing the multitudes.' လူပေါင်း အမြောက် အများကို တွေ့လို့ အံ့ဩ တွေဝေ သွားတယ်။

Gvmbi *pn*: Gambi; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Gvmbvhaq *pn*: Gambaha; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Gvmbvhiq *pn*: Gambahi; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Gýmdi ⇔ **Gòmdi** *n*: Putao; a place name. ပူတာအို မြို့ကို ခေါ်တဲ့ အမည်။

□**Gýmdi vðým** *pn*: Putao plain. ပူတာ အို လွင်ပြင်။

Gvmlang *pn*: Gamlang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Gvmlay *pn*: Gamlai; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

gýmlo shøn *n*: type of weed. မြက်ပင် တစ် မျိုး။

Gvmø ⇔ **Gvmó** *pn*: Gameu; the highest God. ဘုရား၊ ရဝမ် လူမျိုးတို့ ယုံကြည် ခဲ့ကြတဲ့ တန်ခိုး အကြီးဆုံး ဘုရား။ *Gvmø kaq noqi*. 'Let's worship God.' ဘုရားကို ကိုးကွယ်ကြ စို့။ =Dvmø

gýmputng *n*: money. ပိုက်ဆံ။ *Gýmputng lánýng dývpmì we húng vtýng daqi*. '(He)

went to look for money but came back empty handed.' ပိုက်ဆံ ရှာဖို့ ထွက်သွား ခဲ့ပေမဲ့ လက်ချည်း ဗလာ ပြန်လာတယ်။ = ngóh, gǝmsùng

Gǝmròng ⇔ **Gòmròng** *pn:* Gamreung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုးအမည်။

gǝmsùng ⇔ **gòmsung** *n:* silver, money. ငွေ။ *Gǝmsù:ngí ngungòe.* 'Weigh by silver.' ငွေနဲ့ တန်ဖိုး တိုင်းတာတယ်။ [Ngún is used in some dialects.] = gǝmpùng; ngóh

☐ **gǝmsùngshi** *n:* coin, change. အကြွေစေ့။

gǝmshini *adv:* hold on; give me a break!, by the way. နေပါအုံး၊ ဒါနဲ့ စကား မစပ်။

Gvmya *pn:* Gamyá; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

gǝv *vi:* uncooked, not reaching the normal standard. စံချိန် မမီ ဖြစ်တယ်။ *Vǝpà gǝvne.* 'Rice is uncooked.' ထမင်း မကျက်ပဲ ဖြစ်သွားတယ်။ *Nàt dègǝvntna ke shón mvlún bóngà.* 'You have stopped me from talking before I finished talking.' ခင်ဗျားကြောင့် ပြောဖို့ အဆင်သင့် မဖြစ်ပဲ လွန်သွားတယ်။

Gvndòng ⇔ **Gaṅndòng** *pn:* Ganung. ဂနံ။

Gǝnròng *pn:* Ganreung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

gvnwe *n:* rubber, rubber bands. ကြက်ပေါင်၊ ကြက်ပေါင် ကွင်း။ *Gvnewí wapmòe.* 'Shoot with rubber bands.' ကြက်ပေါင် ကွင်းနဲ့ ပစ်တယ်။ <Jp.

gvng *n:* basket. စောင်၊ ခြုံစောင်။ <Phala and Rapma dialect.

gvng₁ *vt:* spread, stretch. ဖြန့်တယ်၊ ဆွဲဆန့်တယ်။ *Tvlì sòmri gvngòe.* 'I pull and set the crossbow string to the trigger.' ဒူးလေး ကြိုး တင်တယ်။

☐ **gang₂** ⇔ **vgang** *vt:* spread, stretch. ဖြန့်တယ်။ *Laqtun dùng nàgangòe.* 'Spread the blanket.' စောင်ကို ဖြန့်လိုက်ပါ။

gvng₂ *clf:* classifier for counting numbers of solid or frozen pieces, chunks etc. အစိုင်အခဲ၊ အတုံးတွေကို ရေ တွက်ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုး အစား။ *Shvlaq tiqgvng.* 'A frozen piece of salt.' ဆား တစ်ခဲ။ *Tìkwe tiqgvng vsaqe.* 'A chunk of mud is sticking.' ရွှံ့ တစ်တုံး ကပ်နေတယ်။

gǝvng *vi:* swell (of tissue). ရောင်တယ်။ *Vpí ne gǝvng.* 'Aphi's eyes are swollen.' အဖီ မျက်လုံး ရောင်တယ်။

gvng *n:* chest. ရင်ဘတ်။ *Gǝvng zae.* 'Chest hurts.' ရင်ဘတ် အောင့်တယ်။

○ **gvngdvgǝvng** See the entry **dvgǝvng**
gǝvnggǝvng wa *adv:* in a meddlesome way, rigid, hard. ရှုပ်ရှုပ် ယှက်ယှက်၊ မာတာ

တာ။ *Rvgaq g'vngg'vng wae.* 'The ground became hard/solid.' မြေကြီး မာမာ ကျောကျော ဖြစ်တယ်။ *G'vngg'vng wa mèwáshìni.* 'Don't be troublesome.' အရှုပ် အရှင်း ရှိ အောင် မလုပ်ပါနဲ့။

gvp₁ *vt:* glue, stick one thing onto another. ကပ်တယ်။ *B'vnggh'òrì bèlaqdùng y'vng gvzà gvpme.* 'There are many spikes sticking on the garment.' ဆူးတွေ အများကြီး အကျိမှာ ကပ်နေတယ်။ *Shègvp b'ò.* 'You go and glue (it) there.' အဲဒါ သွားပြီး ကပ်ထားလိုက်။

gvp₂ *vt:* notch, make steps. အထစ် ထစ် တယ်။ *Dvnggvp gvpmdè.* 'I am making steps.' ခြေနှင်းဖို့ အထစ်လုပ်နေတယ်။

□ **gap** *vt:* third person singular form of *gvp*. ထစ်တယ်။

gvp₃ *clf:* classifier for degree of something in height or length, level. ခန့်၊ လောက် တို့ကို ရည်ညွှန်းတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုးအစား။ *Agvp gwaqe.* '(It's) about this wide.' ဒီလောက်လောက် ကျယ်တယ်။ *Yagvp.* 'This level.' ဒီလောက်။

gvp₄ *clf:* classifier for counting numbers of pair of oxen. နွားတစ်ယှဉ်း၊ နှစ်ယှဉ်း စသည်ဖြင့် ရေတွက်ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုးအစား။ *Nvngwà vní gvp.* 'Two pairs of oxen.' နွား နှစ်ယှဉ်း။

gvp vyin *adv:* perfectly. သေသပ် လှပစွာ၊ တိကျ သေချာစွာ။

Gvppù *pn:* Gappu; mountain name. တောင် တစ်လုံးရဲ့ အမည်။

gvr₁ *vi:* open (eyes). မျက်စိ ဖွင့်တယ်။ *Ègvr!* 'Open (your eyes)!' မျက်လုံး ဖွင့်ပါ။ *Ne p'òyaq dègvrkévpmà.* 'I was awake the whole night.' တစ်ညလုံး အိပ်မရ နိုးနေခဲ့တယ်။

gvr₂ ⇔ **vgvr** *vt:* retain (keep), block up someone at a place. ဆွဲထားတယ်၊ ပိတ်မိတယ်၊ ကြန့်ကြာ စေတယ်။ *Tvwn vja rvt shìgùng y'vng vs'vng tiqmaq vgrk'éòe.* 'Because of snow, some people are held up in the mountain.' ရေခဲ ကျလို့ တစ်ချို့ လူတွေ တောင်ပေါ်မှာ ပိတ် မိနေတယ်။

□ **gár₂** ⇔ **vgár** *vt:* third person singular form of *gvr*.

Gvrà *n:* God. ဘုရားသခင်။
□ **Gvrà** **gvs'vng** *pn:* God. ဘုရားသခင်။

gvro *n:* onion or garlic. ကြက်သွန်။
□ **gvro múng** *n:* garlic. ကြက်သွန် ဖြူ။
|'onion' + 'white'|

□ **gvro mvshé** *n:* onion, scallion, green onion. ကြက်သွန် နီ။ |'onion' + 'red'|

gvròng *onm* onomatopoeic adverb; the sound of something falling on a wooden floor. မြည်သံခွဲ။ *Gvròng gvròng wa àngdvt'vng àngdvt'vng vjang nè ...* 'Grong grong I fell step after step...,' ဂလုံး ဂလုံး ဆိုပြီး တစ်ဆင့်ပြီး တစ်ဆင့် ပြုတ်ကျ

တယ်။

gvrøm vt: support. ပံ့ပိုးတယ်။ <Jp.

gvrøp n: group. အဖွဲ့။ <Eng.

Gvruq pn: Garuq (river). မြစ် တစ်စင်းရဲ့ အမည်။

gvrvn vt: divide, distribute. ခွဲတယ်။
Mvgòrì dvpvt gvrìnòe. 'He is dividing (those) for absentees.' မလာရောက် နိုင်တဲ့ သူတွေ အတွက် ခွဲဝေပေးတယ်။ <Jp.

Gvrvng pn: Garang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

gvsà n: mediator, go-between. သံတမန်၊ ကိုယ် စားလှယ်။ *Vnìn nò gvsà íe.* 'Anin is a mediator.' မ အနင်က ကိုယ်စလှယ်တော် ဖြစ် တယ်။

Gvsàng pn: Gasang (river). မြစ် တစ်စင်းရဲ့ အမည်။

Gvsong pn: Gasaung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Gvsún pn: Gasun; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Gvsúng pn: Gasung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Gvsvng pn: the creator and highest god. ဖန်ဆင်းရှင် ဘုရား (ဝါ) အမြင့်ဆုံး ဘုရား။ *Gvrày gvsvng nò súnshìe.* 'God is alive.' အသက် ရှင်တဲ့ ဘုရား။

Gvsvngtì pn: Gasang river. မြစ် တစ်စင်းရဲ့ အမည်။

gvsvt₁ 1. vt: plan. စီစဉ်တယ်။ *Ngaí shi gvsvt dakngònòng.* 'Let me plan it.' ကျွန်တော် အရင် စီစဉ် ပါရစေ။ *Vpungí gvsvtnò long shi mvbòng.* 'The plan Aphong made has not happened yet.' အဖုန် ကြံစည်တဲ့ အရာ ဖြစ်မလာသေးဘူး။ 2. n: plan, idea. အကြံ အစည်။ *Welòng gvsvt gvzà shvlae.* 'That plan is really good.' အဲဒီ အစီအစဉ် တော်တော် ကောင်းတယ်။

☐ **gvsat** vt: third person singular form of *gvsvt*. ကြံစည်တယ်။

gvsvt₂ vi ~ vt: battle. စစ် တိုက်တယ်။ *Mvzìn gvsvtne.* 'They are battling.' စစ်တိုက်နေကြတယ်။

gvt₁ n: market, bazaar. ဈေး။ <Shan

gvt₂ n: card. ကဒ်။ <Eng.

gvt₁diya ⇔ **gvt₁dvyà** n: tar. ကတ္တရာ။ = *ba rvnòng*

gvtgù n: banyan tree. ညောင်ပင် တစ်မျိုး။ = *tvrvng Sci. Ficus religiosa.*

gvtung n: cane, rattan. အလုံးကြီးတဲ့ ကြိမ် တစ်မျိုး။

gvtvng₁ adv: layer. အထပ်ထပ် ပံ့ပိုး ပေးတယ်။ ခိုင်မာအောင် ထောက်မ ပေးတယ်။

gvtvng₂ vi: prepare, getting ready (for war). ပြိုင်ဆိုင်တယ်၊ ပြင်ဆင်တယ်။

gvtvp 1. vt: stack. ထပ်တယ်။ *Legabokrì gvtvpmòlé.* 'Shall I stack the books.' စာအုပ်တွေ ထပ်လိုက် ရမလား။ 2. n: layer.

အဆင်၊ အလွှာ။ *Shìgùng mǒng nò zǒngnèi gǔdòng wí vshòm gvtvp gwashì ràe.*
 'During the winter in the mountains you have to put on several layers of blankets (to keep yourself warm).'
 တောင်ပေါ် ဒေသ ရဲ့ ဆောင်းတွင်းမှာ ဝှမ်းစောင် နှစ်ထပ် သုံးထပ် ခြုံရတယ်။

Gvwày *pn:* Gawai; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

gvyaq *vi ~ vt:* brake (of something), brake something, destroy, exterminate. ပျက်တယ်။ *Modo tiqchvng tvràyvng gvyaqe.* 'A car is broken down on the road.'
 ကားတစ်စီး လမ်းမှာ ပျက်နေတယ်။ *Tvrà gvyaqðe.* 'He is destroying the road.'
 သူ လမ်း ဖျက်ဆီး နေတယ်။ = tìn

Gvyin *pn:* Karen; one of the major tribes in Myanmar. ကရင်လူမျိုး။

gvyoþ *vi ~ vt:* crumple (be crumpled), crumple something. အမှုန့် ချေတယ်။ မွေတယ်။

gvzà *adv:* be many, much, plenty. များစွာ။ *Gvzà oqa íe.* 'Thank you very much'
 ကျေးဇူး အထူးတင်ပါတယ်။ *Myuqrým vsvng gvzà vsoqe!* 'There are so many people in the city!'
 မြို့ထဲမှာ လူတွေ အများကြီး ရှိတယ်။ |Precedes the verb it modifies. | = laqni

○ **gvzàm** See the entry **gvzvm**

gvzù *n:* prawn. ပုစွန်။

gvzvm *vi ~ vt:* do something leisurely. စမ်းသပ် လုပ်ဆောင်တယ်။

□ **gvzàm** *vi ~ vt:* third person form of **gvzvm**.

gwa *vt:* wear. ဝတ်တယ်။ *Shvròm bèlaq ègvashì.* 'Put on your clothing.'
 အဝတ် အစား ဝတ်ဆင်ပါ။ |Changes to a high tone before -ì, -è. |

□ **gwálvmpvñ** *n:* clothings, things to wear. အဝတ် အစား၊ ဝတ်စရာ။ |'wear' + PUR + 'thing'|

□ **gwashì** *vi:* wear (garment). ဝတ်ဆင်တယ်။

gwà ⇔ **vgwà** *vi ~ vt:* distract some-one, be troublesome to people. စိတ် လေလွင့်စေတယ်။ နှောင့်ယှက်တယ်။ *Vgwà kéðe.* 'Not concentrate, be distracted.'
 စိတ် များတယ်။ |Changes to a high tone before -shì. |

□ **gwágwá wa** *adv:* look blank and foolish, look sheepish. အူကြောင်ကြောင်။ *Wegó gwágwá wae.* 'That person acts foolish.'
 အူကြောင်ကြောင် ဖြစ်နေတယ်။

□ **gwáshì** ⇔ **vgwáshì** *vi:* stray, lack of concentration. စိတ်လေတယ်။ အာရုံမစူးစိုက်နိုင် ဖြစ်တယ်။ လေလွင့်တယ်။ *Lèga mārøshishaq nøt vgwáshìe.* '(He) is distracted without studying.'
 စာမကျက်ပဲ စိတ် လေလွင့်နေတယ်။

gwámgwám wa *onm* onomatopoeic adverb; not having clear vision, hardly see. ရှင်းရှင်း လင်းလင်း မမြင်ရသော။ အမြင် အာရုံ မကောင်းသော။ *Svróngrái vne myvngshì nò gwámgwám wae.* 'As (he) is getting old (he) has poor vision and did not see well.' အသက် အရွယ် ကြီးလာ လို့ ဝိုးတိုးဝါးတား နဲ့ အမြင် အာရုံ မကောင်းတော့ ဘူး။

gwàng *n:* curved. ညွှန်ကွေး သွားတယ်။ ပြန် မကန် နိုင်တော့ပါ။ *Sha hóng lònng gwàngapmì.* 'The stick (cannot rebound back any longer) is now curved.' ထောင်ချောက် ကိုင်း ညွှန်ကွေးသွားပြီ။

gwaq *vi:* wide, broad. ကျယ်တယ်။ *Gwaq we tvra.* 'Wide road.' ကျယ်တဲ့ လမ်း။ *Rvgaq nò gwaqe.* 'The earth is wide.' ကမ္ဘာမြေက ကျယ်ဝန်းတယ်။

gwàrpuaq *n:* common room/place; which is the front room of the Rawang house. ရဝမ် ရိုးရာ အိမ်ရှေ့ မျက်နှာစာ အခန်း။ [It is used for people gathering and pounding paddy rice. ၎င်းနေရာကို လူအများစုဝေးဖို့နဲ့ စပါးထောင်းဖို့ အတွက် အသုံးပြု တယ်။]

○ **gwáshì** See **vgwáshì** under **gwá**
Gwayo *pn:* Gwaiu; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

gwe *n:* taro. ပိန်းဥ။ *Gwe dǝng.* 'Large taro root.' ပိန်းဥ အကြီး။ *Gwe shǝq.* 'Small taro root.' ပိန်းဥ အငယ်။

☐ **gwelǝq** *n:* taro leaf. ပိန်းရိုး။ [Edible.] စားလို့ရတယ်။

☐ **gwemùng** *n:* type of taro. ပိန်းဥ အဖြူတစ်မျိုး။ |'taro' + 'white'|

☐ **gwemvǝng** *n:* type of taro. ကောက်ညှင်း ပိန်းဥ။ |'taro' + 'sticky rice'|

☐ **gwenaq** *n:* taro. ပိန်းဥ တစ်မျိုး။ |'taro' + 'black'|

☐ **gwepuaq** *n:* brown taro. ပိန်းဥ။ *Gwepuaq nǝ gǝme.* 'Brown taro is delicious.' ပိန်းဥ အညို စားကောင်းတယ်။

☐ **gwesá** *n:* taro field. ပိန်းခင်း။ |'taro' + CLF.field|

☐ **gweso** *n:* rotten taro. ပိန်းဥ ပုပ်။ |'taro' + 'rot'|

☐ **gwesú** *n:* taro. ပိန်းဥ အဖြူ တစ်မျိုး။ |'taro' + 'white?'|

☐ **gweshè** *n:* red taro. ပိန်းဥ အနီ။ *Gweshè nǝ mvgyǝm.* 'Red taro is not delicious.' ပိန်းဥ အနီ စားလို့ မကောင်းပါ။ |'taro' + 'red'|

☐ **gwetǝng** *n:* taro. ပိန်းဥ တစ်မျိုး။ ပင်မ ဥကြီး။

gwé, *vi:* wear bracelet or necklace. လက်ကောက် (သို့) ဆွဲကြိုး ဆွဲတယ်။ *We hǝng*

ègwéò. 'Put on that ring.' အဲဒီ ဆွဲကြိုးကို ဆွဲပါ။ *Jà swéjú gweshiè.* '(She) is wearing a gold necklace.' ရွှေ ဆွဲကြိုး ဆွဲထားတယ်။ | Changes to a mid tone before -shi. | [Exclusively with round objects. အကွင်း များကို ဝတ်ဆင်ခြင်းကိုသာ ဆိုတယ်။]

gwé: ⇌ **vgwé locn:** left (hand). တယ်လက်။ *Hí vgwétvng.* 'Left leg.' တယ်ဖက် ခြေထောက်။

Gwedvng pn: Gwedang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Gwédvng n: name given to a child born with birth cord around the body. ချက်ကြိုး ကိုယ်မှာ ရစ်ပတ်ပြီး မွေးလာတဲ့ ကလေး ကို ခေါ်တဲ့ အမည်။

gwènà pn: send away gift used as a token to show their remembrance. အောက်မေ့ သတိရ ကြောင်းကို ဖော်ပြတဲ့ သဘောနဲ့ ပေးပို့တဲ့ လက်ဆောင် အထုပ်။ *Gwènà dō shvlapmí mvcheqò we tunké yàngì.* 'The gift was wrapped with jungle leaves nicely and distributed.' လက်ဆောင် ထုပ်ကို သေချာ ဖက်နဲ့ ထုပ်ပြီး ဝေငှ ပေးခဲ့ကြတယ်။

gwìn n: cup. ခွက်။ *Shégwìn íe.* 'It is a golden cup.' ရွှေခွက် ဖြစ်တယ်။ [Traditionally cups are made of bamboo. ဝါးနဲ့ လုပ်တဲ့ ခွက်ကို ရှေးက အသုံးပြု ခဲ့တယ်။]

□ **gwìn pung n:** section of bamboo used as a container. ဝါးနဲ့ လုပ်ထားတဲ့ ခွက်၊ မတ်ခွက် ကြီး။ *Lìvmzù gwìnpung.* 'Container made of Lamzu bamboo' လမ်ဇူဝါးနဲ့ လုပ်ထားတဲ့ ခွက်။

gwing n: blue. အပြာ။ *Gwìng we laqtun.* 'Blue cloth' အင်္ကျီ အပြာ။

gwíng vi: crystal, glittering. တောက်ပ တယ်၊ လင်းလက်တယ်။

gwit vi: cold. အေးတယ်။ *Mùnglàngtì nò gvzà gwítne.* 'The Munglang river's water is very cold.' မုန်လန် ချောင်းရေက တော်တော် အေးတယ်။

gwø ⇌ **gwur vt:** throw, toss, give up, abandon. လွှင့်ပစ်တယ်။ *Ègwø!* 'Throw it away!' လွှင့်ပစ်လိုက်။ =gur; gwur

gwór n: bent. *Lóng mvgwór íe.*

gwør mvgwør adv: rough surface. မာမာ ကြမ်းကြမ်း။

gwórgwór adv: onomatopoeic adverb. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသနာ၊ မျက်ကလဲ ဆန်ပျာ။ *Ne gwórgwór lutshie.* '(He) acted frantically.' မျက်ကလဲဆန်ပျာ လုပ်တယ်။

○ **gwur** See **gur** under **gwør**

gwùr ⇌ gwòr; gùr n: round (like a plate). ပတ်လည်။ *Gwùr íe.* 'It is round.' အဲဒါ ဝိုင်းတယ်။ *Gwùrwang íe.* 'It is around.' ပတ်ပတ်လည် ဖြစ်တယ်။ *Chòm gwùrgwùr waqhým hvmsaq íe.* 'A fence

is built around the house.' အိမ် ပတ်လည်
ခြံ စည်းရိုး ခတ်ထားတယ်။ [When it is used
as a noun complement, it takes a high
tone as *gwór*.]

□ **gwùrgwùr** ⇔ **gùrgùr** *adv*: around,
surrounding. ပတ်ပတ်လည်။ *Chòm*
gwùrgwùr. 'Around the house.' အိမ်
ပတ်ပတ်လည်။ = *gwùrgwùr*

□ **gwùrhòm** *adv*: surround. ပတ်ပတ်
လည်။ |'round' + 'meet'|

□ **gwùrhòm chòm** *n*: neighbours.
အိမ် နီးချင်း။ = *chòm* *pvng* *chòm* *mtaq*

□ **gwùrnì gwùrtong** *n*: every
corner. ချောင်ကြို ချောင်ကြား။ = *gùrnì*

gùrtong

□ **gwùrpuq** *n*: front room of the
Rawang traditional house. တိုင်းမကြီး
တွေနဲ့ တည်ဆောက် ထားတဲ့ ရဝမ် ရိုးရာ
အိမ်ရဲ့ အိမ်ဦး ခန်း။ = *gwàrpuq*

□ **gwùrtong** *adv*: corner. ချောင်၊ တောင့်။

□ **gwùrwàng** *vi*: circle, surround-
ings. အဝိုင်းဖြစ်တယ်။

gwurpú *n*: type of bird. ငှက်တစ်မျိုးရဲ့
အမည်။

gwursip ⇔ **kwursip** *n*: bamboo split.
ခြံစည်းရိုး ခတ်ရန် ပြုလုပ်ထားတဲ့ ဝါးခြမ်းပြား။

Gwvng *pn*: Gwang; Rawang surname.
ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

H h

Ha *pn*: Ha; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

há₁ **1.** *n*: basket carried on the back for carrying wood; has large holes in it. ခြင်းကြား။ *Há pvnghà chvng.* 'Five baskets.' တောင်း ငါးလုံး။ **2.** *clf*: classifier for loads (firewood) carried on the back. ခြင်းကြား။ *Shóng tiqhà èrìtò.* 'Carry a basketful of wood.' ခြင်းကြား အပြည့် ထင်း ထမ်းလာခဲ့ပါ။ = *dvhùng*

há₂ ⇔ **vhá₁** *vt*: sketch. ခြစ်တယ်။ = *hár; røq*

hà₁ *clf*: classifier for blades or stalk of grass, also some vegetables. အခက်၊ အရွက် တွေကို ရေတွက် ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုး အစား။ *Shóng tiqhà èwàatnò.* 'Bring a branch of weed.' မြက် တစ်ပင် ယူလာခဲ့ပါ။ *Shònghà.* 'Weed.' မြက်ပင်။ *Vyúngghà èratnò.* 'Cut the leaf.' ဟင်းရွက်ကို ခူးဆွတ် လိုက်ပါ။

□ **hàhà** *adv*: sparsely. ကျိုးတိုး ကျဲ့တဲ၊ ကလန် ကလား။

□ **hamvhà** *n*: disorderly, sparsely. (အရွက်၊ ဆံပင်) ကျိုးတိုး ကျဲ့တဲ။

hà₂ ⇔ **vhà** *vi*: leak. ယိုစိမ့်တယ်။ ယိုထွက်တယ်။ *Vbó bìrì vhaè.* 'The paddy sack is leaking.' စပါး အိတ် ယိုထွက်နေတယ်။

háhá *onm* onomatopoeic word; laughing. မြည်သံစွဲ၊ ရယ်သံ။

haha wa *adv*: pleasingly cold. အေးမြတယ်။

○ **hal** See the entry **hvl**

○ **ham** See the entry **hvm**

hám₁ *vt*: ferment. အချည် တည်တယ်။ *Nosi hámdè.* 'Ferment the soybean.' ပဲပုတ် တည်တယ်။ [Exclusively with fermenting on bamboo tray and large basket (not in jars or pot). ဇကော၊ ခြင်းတောင်း စသည် တို့တွင် အချည်တည်ခြင်းမျိုးကိုသာ ဆိုလိုတယ်။] = *dvbøp*

hám₂ *vi*: gap. ကွဲဟတယ်။

hàm₁ *clf*: classifier for fingers, toes, or string of necklace. ခြေချောင်း၊ လက်ချောင်း နဲ့ ဆွဲကြိုး တွေကို ရေတွက်ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုး အစား။ *Wurhàm.* 'Finger.' လက်ချောင်း။ *Hìhàm* 'Toe.' ခြေချောင်း။

hàm₂ *vt*: prop up. ခုတယ်။ *Shóng hàmdè.* '(I) prop up with a wood.' သစ်သား ခု

တယ်။

hàmøq *n*: corn. ပြောင်းဖူး။ = lvgong, tàmbong

han ⇔ **vhan** *vt*: spread grains. ချဲ့တယ်၊ ဖွဲတယ်။ *kvlángri vhan ràe*. 'Needs to spread the hay.' ကောက်ရိုးများ ဖွဲပေးရမည်။

hánhán vlú *n*: torn to pieces. စုတ်စုတ်ပြတ်ပြတ်။ = bónbón vlú

hang *n*: picture, image, model, statue, something with form. ရုပ်ဝတ္ထု၊ ရုပ်ထုဆင်းထု၊ ရုပ်ပုံ။ *Pvrà hang*. 'Idol.' ရုပ်ထု။ = sòmla

háng ⇔ **vháng** *vi*: high up, developed, developing. မြင့်တယ်၊ တိုးတတ်တယ်။ *Vháng yvng*. 'Higher place (ground).' မြင့်တဲ့ နေရာမှာ။

☐ **háng vlún** ⇔ **vháng vlún** *vi*: made progress, developed. တိုးတတ်တယ်။ *Vháng vlún we móngdàn*. 'Developed country' တိုးတက်တဲ့ နိုင်ငံ။ |'high' + 'get'|

☐ **háng vlún mòngdàn** *n*: developed country. တိုးတတ်တဲ့ နိုင်ငံ။ *Vháng vlún mòngdàn mvshól*. 'History of a developed country.' တိုးတတ်တဲ့ နိုင်ငံရဲ့ သမိုင်း။ |'high' + 'get' + 'country'|

☐ **háng zìdvng** ⇔ **vháng zìdvng** *n*: advanced level. အဆင့် မြင့်တန်း။ *Ingvlik kà vháng zìdvng taq sèmvshì*

myýngge. 'I want to study at an advance English speaking class.' ကျွန်တော် အင်္ဂလိပ် စကားပြော အဆင့်မြင့်တန်းမှာ တက်ချင်တယ်။ |'high' + 'level'|

hàng *vt*: lift up, raise, promote, exalt. မတင်တယ်၊ မြင့်တင်တယ်၊ ချီးမြှောက်တယ်။ *Rúngdvng lòng èhàngò*. 'Lift up the chair.' ထိုင်ခုံကို မ လိုက်ပါ။ *Wur hángshìe*. 'Raise one's hand.' လက် မြှောက်တယ်။ *Bìnlì gvzà dvzaqshì rvt svrapè sèng tiqdvtvng hàng bóà*. 'Because the teacher works so hard, (the official) promoted him to a higher position.' ဆရာ သမားကတော့ အလုပ် အလွန် ကြိုးစားလို့ တာဝန်ရှိသူ တွေက သူ့ကို ရာထူး တဆင့် မြင့်တင် ပေးလိုက်တယ်။ *Gvrày dvgùng sèng hàngù*. 'Let's exalt God's glory.' ဘုရားဘုန်းတော်ကို ချီးမြှောက် ကြပါစို့။ |Changes to a high tone before -shì. |

○ **hap** See the entry **hvp**,

haq ⇔ **vhaq** *vt*: attack someone verbally. နှုတ် အတင်း အဖျင်း ပြောတယ်၊ ပြက်ရယ် ပြုတယ်။

☐ **haq vjángshì** ⇔ **vhaq vjángshì** *vi*: demonstrate; riot. ဆူပူတယ်၊ တတ်ကြွ လှုပ်ရှားတယ်။

☐ **haqhaq** *vi*: shameful. ကလေးငယ် တွေကို ရှက်စရာ ဖြစ်ကြောင်း ပြောရာမှာ သုံးတဲ့ စကား၊ မြန်မာလို ရှက်ရှက်။

□ **haqshì** ⇔ **vhaqshì** *vi*: make loud noise. ဆူညံတယ်။ လှုပ်လှုပ် ရှားရှား ဖြစ်တယ်။

haq₂ *vi*: get food poisoned and irritated the throat. ယားတယ်။ *Gwe haqe*. 'The taro made itch in the throat.' ဒီပိန်းဥကို စားရင် လည်ပင်း ယားတတ်တယ်။

hardisk *n*: hardisk. ကွန်ပျူတာ ဓာတ်ပြား။ <Eng.

hashì *vi*: to grow (vines and ivy); vines spreading out. နွယ်တက်တယ်။ *Vrøng hashie*. 'The vine grows up.' အနွယ် ဆန့်တက်တယ်။

he₁ *vt*: sharpen. (ခါး) သွေးတယ်။ *Shìm ka ehede*. 'Sharpen the knife.' ခါး သွေးပါ။

he₂ *vi*: strong opinion, stubborn. အာသန်တယ်။ တစ်ဇွတ်ထိုး ပြောတယ်။ *Kà gvzà hee*. '(He) is so argumentative.' စကား အာသန် တယ်။ တစ်ဇွတ်ထိုး ပြောတယ်။

hé₁ *vi*: come, go. လာတယ်။ *Yazàng èhéra!* 'Come here!' ဒီကို လာပါ။ [Used by people in lower *Rvmeti* and *Dvmang* area.]

hé₂ *vi*: spoil. အချဉ် လွန်၊ အပုတ် လွန်သွားတယ်။ *Nosirì héapmì*. 'Over fermented the soy bean.' ပဲပုတ် တည်ထားတာ လွန်သွားလို့ စား မကောင်း ဖြစ်သွားတယ်။ = *hvr* or *háy* in Tangsar.

hé₃ ⇔ **vhé₁** *vt*: prune. ချိုင်တယ်။ *Shóng dvgòngrì vhéðe*. 'Prune the branches.'

အကိုင်း အခက် တွေကို ချိုင်တယ်။ = *zì*

hé₄ ⇔ **vhé₂** *vi*: breathe. (အသက်) ရှူတယ်။ *Bò go shì shaq vhéshìe, mvshìe*. 'The snake is still breathing. It is not dead yet.' မြွေ အသက်ရှူတုန်းပဲ၊ မသေ သေးဘူး။

hè₁ *n*: crab. ဂဏန်း၊ ပုဇွန်လုံး။ *Lóngdùng rvm sèng hè tiqgo gùmámì*. 'One crab crawled down to the cave.' ဂဏန်း တစ်ကောင် ကျောက်ဂူထဲ ဝင်သွားတယ်။

hè₂ *vt*: sift. လက်နဲ့ ဖိပြီး ဇကာ ချတယ်။ *Vtøp hèðe*. 'Press down the Atheup powder.' မင်းပေါ အမှုန့် ဇကာချတယ်။

Hekvn *pn*: Hekhan; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

heligopda *n*: helicopter. ရဟတ် ယာဉ်။ <Eng.

hèlvyit *vi*: smile. ပြုံးတယ်။ *Dvtbung dím lým íe, hèlvyitsè èwàshìnòng*. 'Everyone smile, we are going to take a picture.' ဓါတ်ပုံ ရိုက်မယ် ပြုံးကြပါ။

heq *adv*: hey. ဟေ့။ *Heq kapà ewàshìe*. 'Hey! what are you doing.' ဟေ့ ဘာလုပ်နေတာလဲ။ *Heq é*. 'What a pity!' ဟုတ်တယ် ဟုတ်။

○ **heqdvheq** See the entry **dvheq**

her ⇔ **vher** *vt*: 1. blow on a fire (to make it bigger); scold someone loudly. မီး မှုတ်တယ်။ *Lvgong taq svmi vherðe*. 'I am blowing the fire for corn pot.' ပြောင်းဖူးအိုး မီးမှုတ်တယ်။ = *pù* 2. shout at, scold.

hì₁ *vi*: remain, left over. ကျန်တယ်၊ ကျန်ရစ်တယ်။ *Mvzàn wàng taq vsvng vniǵth wa hìe*. 'Only two persons left behind after the battle.' စစ်ပွဲမှာ လူနှစ်ယောက်ဘဲ ကျန်ရစ်တယ်။ =ngv́mshì

hì₂ ⇔ **vhì** *vt*: press down using hand. လက်နဲ့ ဖိနှိပ်တယ်။

him *vi*: long and tiny. သွယ်လျသော၊ သေးသွယ်သော။

□ **himhim** *adv*: long and tiny. အချောင်းသေးသေး။

hìng *vi*: powerful, strong. ပြင်းတယ်။ *Yàrì zì nǵ gvzà hìngè lé*. 'These medicines are so powerful.' ဒီဆေးတွေ တော်တော် ပြင်းတယ်။

□ **dvhìngké** *vt*: stubborn, proud. စိတ်မာတယ်၊ စိတ်ကြီး ဝင်တယ်။ |CAUS + 'strong' + 'bite'| = nǵtzaq

hip *n*: heartleaf, lizard tail, chameleon plant, fishwort. အရွက်နဲ့ အမြစ်ကို စားလို့ရတဲ့ ဟင်းရွက် တစ်မျိုး။ <Jp. 'dinge' Sci. *Houttuynia Cordata*.

○ **hìshvnam** See the entry **hí**

hit₁ ⇔ **vhit** *n*: rattan palm. ကြိမ်နွယ်။ *Sci. Calamus rotang*.

hit₂ *onm* onomatopoeic adverb; the sound of touching something lightly. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသနာ၊ ရှုပ်ထိတဲ့ အသံ။ *Hit wasè adǵ or hitsè wa adǵ* 'Almost like this.'

ho₁ ⇔ **who₁** *vi*: roar (river). လှိုင်းလုံး ထတယ်။ [It can be also pronounce with high tone. အမြင့်သံနဲ့လည်း ပြောလို့ရတယ်။]

□ **hó** *onm* onomatopoeic adverb; the sound of water flowing. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသနာ။ *Vlétì hówa updaq ýng adǵ ta lým dypvt gǵ tvlú gaqkum lánò we werì wàð*. 'As to receive the flow-water with something, (they) make something that's called "Gakum".' မင်းပေါ အမှုန့် ဖျော်ရည်လောင်းတဲ့ နေရာမှာ ခံထားဖို့ ဂခွံလို့တာတွေလည်း (အသင့်) လုပ်။

ho₂ ⇔ **who₂** *vt*: peel. ခွာချတယ်။ *Chòngkwá vhoðe*. 'Peel out the banana plant.' ငှက်ပျော အူတိုင်ကို ခွာချတယ်။

ho₃ *vi*: onomatopoeic adverb. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသနာ။ *Vsvng loksok ho rǵ:lshì nǵ loámì*. 'The multitude departed and went home.' လူစု လူဝေး ခွဲခွာ ကြပြီး နေအိမ်ပြန်သွား ကြတယ်။

Holvho *pn*: Haulahau; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

homvhò *n*: rough. ကြမ်းတမ်းတမ်း။

hòr ⇔ **vhòr** *vi*: cough. ချောင်း ဆိုးတယ်။ *Shvmórí gvzà vhòrkéðe*. '(He) caught cold and is coughing a lot.' သူ အအေး မိပြီး တော်တော် ချောင်းဆိုးနေတယ်။

hø₁ ⇔ **vhø** *vt*: laugh at. ရယ်တယ်၊ ပျက်ရည်ပြုတယ်။ *Vhòðe*. 'Laughing at someone.'

ရယ်တယ်။ ပြက်ရယ်ပြုတယ်။

□ **hødvkøq** ⇔ **vhødvkøq** *n*: hilarious. တသ။ |'laugh' + 'all'|

□ **hølvmpà** ⇔ **vhølvmpà** *n*: joke, jest (lit. something to laugh at). ရယ်စရာ ကောင်းတဲ့ အရာ။ |'laugh' + PUR + NOM|

□ **høshì** ⇔ **vhøshì** *vi*: laugh, smile. ရယ်တယ်။ |'laugh' + R/M|

hø₂ *vi*: hurt. စူးတယ်၊ ကိုက်ခဲတယ်။ *Bàngghø høe*. 'I was hurt by a thorn.' ဆူး စူးတယ်။ *Rvmvng høvpmì*. 'Bamboo shoots are spiking (means sprout out).' ဝါး မျှစ်တွေ ထွက်လာပြီ။ *Pvwá hø nø zae*. 'He has stomach ache.' ဝမ်း ကိုက်ပြီး ဖျားနေတယ်။

hø₃ *n*: fish trap. မြူး။ *Nga hø*. 'Fish trap.' ငါးဖမ်းတဲ့ မြူး။

hø *onm* onomatopoeic adverb. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။ *Hø wa mvjòr dýngshà*. 'We were so tired today.' တော်တော်ကို မောသွားခဲ့တယ်။

hø *vi*: haunting. နတ် ကြီးတယ်၊ တော ကြမ်းတယ်။ *Ya shìgùng høe*. 'The spirit in this mountain is troublesome.' ဒီတောင် နတ်ကြီးတယ်။

høbì *n*: potato. အာလူး။ *Høbì èwàrdò*. 'Roast the potatoes.' အာလူး မီးဖုတ်လိုက်ပါ။

høbòr *n*: scrab beetle. နွားချေး ပိုး။ = paqbòr

høder *n*: beetle. နွားချေး ပိုး၊ ပိုးတောင်မာ။

høm₁ *onm* onomatopoeic adverb; used with the verb *vrøm* 'break'. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။ *Shvwí vgo lònghøm vrøm wapmòe*. '(He) shot the bear's head into pieces.' သူက ဝက်ဝံရဲ့ ခေါင်းကို တစ်စစီ ပစ်လိုက်တယ်။

høm₂ ⇔ **vhøm** *vi*: meet (two people meet; inherently reciprocal), also used for where the two ends meet when you bend something into a circle, fulfill (a prophecy). တွေ့တယ်၊ ဆုံတွေ့တယ်၊ ကြုံတွေ့တယ်။ *Tvrà dvkaq yvng vhøm ráshà*. 'We happen to meet at a crossroads.' လမ်းဆုံမှာ ဆုံတွေ့ ကြတယ်။ *Àngpung àngpung dvhømshà*. 'Let's divide into groups.' အဖွဲ့လိုက် အဖွဲ့လိုက် တွေ့ဆုံကြတယ်။ *Gøt dvhømshie*. 'Get together.' စုတွေ့ ကြတယ်။ [Transitive form of this verb, followed by verbal suffixes -ò, -ì or -shì it takes the high tone.]

□ **hóm** ⇔ **vhóm** *vt*: meet someone, come across. တွေ့ဆုံတယ်။ *Tvrà dvkaq yvng svrapè svng vhómòe*. 'I met the teacher at the intersection.' လမ်းဆုံမှာ ကျွန်တော် ဆရာ့ကို တွေ့လိုက်တယ်။ *Zayvng vhómshie*. 'Got sick.' (Lit. meet sickness) အဖျား အနာ ကြုံတွေ့တယ်။

hónvt ⇔ **hínvt** *n*: mug with a handle. လက်ကိုင် နှစ်ဖက်ပါ ဝါး ခွက်ကြီး။ [It is used when sacrificing the Nat.' နတ်တင်တဲ့ အခါ အဓိက အသုံးပြုတယ်။]

hóng *cl*: 1. classifier for ropes, rope bridges. ချောင်း၊ ပင်။ *Sòmri tiqhóng*. 'One rope/string.' ကြိုး တစ်ချောင်း။ 2. rope trap, snare. ကြိုးနဲ့ ပြုလုပ် ထားတဲ့ ကျော့ကွင်း။ *Hóng wá nvng dīshì*. 'Let's go to make a rope trap.' ကျော့ကွင်း သွား ထောင် ကြရအောင်။

□ **hóng yòq** *n*: twisted rope. ကျစ်ထားတဲ့ ကြိုး။

hóngshì *vi*: sneeze, blow the nose. နှာချေတယ်၊ နှပ်ချေး ညှစ်တယ်။ (*Shvndá*) *vhóngshie*. 'Blow one's nose.' နှာချေတယ်။

hòp *vi*: crisp, brittle. ကျွတ်တယ်၊ ဆတ်တယ်။ *Hòp we nòt*. 'Easy to get angry' စိတ်ဆတ်ခြင်း။ *Hòphòpsè íwe mok*. 'Crispy snack.' မုန့် ကျွတ်ကျွတ် ရှေ့လေး။

hòq₁ *vt*: arrive, reach. ရောက်တယ်။ *Tiqníf hòqòe*. '(He) can reach within a day.' သူ တစ်ရက်တည်း နဲ့ ရောက်နိုင်တယ်။

hòq₂ *vi*: sharp. ထက်တယ်။ *Yakà shìvm hòqe má*. 'Is the knife sharp?' ဒီခါး ထက်သလား။ [Sharp as blade. ပုလိတ်ခါး ထက်သလိုမျိုး ကိုဆိုတယ်။] = **dé**

hòq₃ *part*: marker which occurs after nominals to mark a terminative point; up to, until the N. ထိ၊ တိုင်အောင်။ *Ku*

mvrìng hòq mànar dī. 'Let's walk non-stop until that village.' ဟိုရွာ အထိ မနားတမ်း သွားရအောင်။ *Putao kèní Nongmóng hòq modo dí shyla má*. 'Can one go from Putao to Nongmong by car?' ပူတာအို ကနေ နောင်းမွန်း မြို့အထိ ကားလမ်း ပေါက်သလား။ *Deyaq nò tiqsé tiq nari hòq lèga ròshì lým íe*. 'Tonight I will study until eleven o'clock.' ဒီညတော့ ဆယ့် တစ်နာရီ အထိ စာဖတ်မယ်။ |<**hòq** 'arrive'|

□ **hòqshaq** *part*: until. တိုင်အောင်။ |'arrive' + PERF|

hòqhòq *vt*: onomatopoeic adverb. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသနာ။

hú vhwàq ⇔ **vhú vhwàq** *n*: in a haphazard way, careless, lack of conentration. စိတ် လေလွင့်။

Húgóng *pn*: place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

hul ⇔ **vhul** *vt*: blow fire. မီးမှုတ်တယ်။ = **pù**, her

Humong *pn*: Humaung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

húng ⇔ **vhúng** *n*: empty. ဗလာ ဖြစ်တယ်၊ လစ်လပ်တယ်။ *Chòm vhwng íe*. 'The house is empty.' လူသူ မနေတဲ့ လစ်လပ်တဲ့ အိမ် ဖြစ်တယ်။

hùng₁ *vi*: to bark (deer). ဂျီ ဟောက်တယ်။ *Shvrì hùnge*. 'A deer is barking.' ဂျီ

ဟောက်တယ်။

hùng₂ ⇔ **vhùng** *vt.*: stir up. မွှေ နောက်တယ်။ *Lóngdùng yíng adø dùò nø tvmùmí vhùngò nìgø mvhøq daq.* 'Though (they) dug up the rock and stirred (the rock) with a long stick, this manner, but (they) couldn't reach (it).' ကျောက်ဆောင်ကို မွှေနှောက်၊ တူးဆွပြီး တုတ်ချောင်းရှည်နဲ့ ဆွဲတင် ပေမဲ့ ရောက် မလာဘူး။

hup ⇔ **vhup** *vt.*: slurp. (ဟင်းရည်) ရှုပ်တယ်။ *Kvntì kung nàhuypmò.* 'Just slurp/drink the soup bowl.' ဟင်းရည်ကို ရှုပ်သောက်ပါ။

huq *vt.*: hang. ချိတ်မှာ ချိတ်တယ်။ *Bèlaq dùng ehuaqò.* 'Hang the shirt.' အင်္ကျီကို ချိတ်မှာ ချိတ်လိုက်ပါ။

hvl *vt.*: sharpen (knife). (ခါး)သွေးတယ်။ *Shvìmkà dvzò dø déò dø hvl bõngà.* 'I have sharpened the knife as sharp as blade.' ခါးကို ပလိပ်ခါး ထက်သလို သွေးလိုက်တယ်။

□ **hal** *vt.*: third person form of hvl.

hvm *vt.*: make a fence (around a house) or a dam for blocking water. ကာရံတယ်၊ ခြံ စည်းရိုး ကာတယ်။ *Waqhám hvmò.* 'I make a fence (any fence).' ကျွန်တော် ခြံစည်းရိုး ကာတယ်။

□ **ham** *vt.*: third person singular form of hvm.

hým₁ *clf.*: classifier for counting numbers of basketful. တစ် စကော အပြည့်။ *Nosì tiqhým.* 'One basket of soya beans.' ပဲပုပ် တစ်စကော။

hým₂ *n.*: rack ကြက်ခိုး။

□ **hýmbò** ⇔ **hýmbøq** *n.*: shelf above the fireplace. ကြပ်ခိုး။ [Higher than hýmsiq.]

□ **hýmsiq** *n.*: shelf above the fireplace. ကြပ်ခိုး။

□ **hýmsiq hýmtvng** *n.*: fire place shelves. ကြပ်ခိုး စင်တွေ။

hýmbøt *n.*: absolutely, utterly, badly (suffer). လုံးလုံး လျားလျား၊ ဆိုးဆိုး ဝါးဝါး။ *Vmpà dvkø vrt hýmbøt dvshàvpmà.* 'Because of famine we suffered so much.' ဆန် ခေါင်းပါးလို့ ဆိုးဆိုး ဝါးဝါး ဒုက္ခရောက်ခဲ့ ကြတယ်။

hýmruq *n.*: fence trap. လှောင်ပိတ်ပြီး ဖမ်းရတဲ့ ထောင်ချောက်။

hvn₁ *clf.*: 1. little, bit, small thing, small amount. အနည်းငယ်။ *Vmpàsè hvn.* 'A little bit of rice.' ထမင်း နည်းနည်း။ 2. classifier for counting numbers of small things. အနည်းအကျဉ်း၊ သေးငယ်တဲ့ အရာ စတာတွေကို ရေတွက်ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲအမျိုး အစား။ *Tiqhvn/tiqhvnsè* 'A little.' နည်းနည်းလေး။

hvn₂ *vt*: stride, step up, (swift and short) jump. ခွ ကျော်တယ်။ ကျော် တက်တယ်။ ခုန် ကျော်တယ်။ *Waqhvm lònq èhvshì*. 'Jump over the fence.' ခြံစည်းရိုးကို ခုန်ကျော် လိုက်ပါ။

hvn_g *n*: treasure. အဖိုးတန် အဆောင် တစ်မျိုး။ *Hvng nø shóre*. 'The treasure is shiny.' အဆောင်က တောက်ပတယ်။

hvn_g₁ *vi*: 1. angry. စိတ်ခုတယ်။ *Wepè nø hvngké bòà*. 'He is angry (inside).' သူ စိတ်ခု သွားပြီ။ 2. dizzy. ဝါးမျှစ် စားပြီး အဆိပ် တက်တယ်။ *Lvmzu hvnge*. 'This bamboo shot will made you dizzy (when you eat it).' ဒီ ဝါးမျှစ်က အဆိပ် တက်တတ်တယ်။

hvn_g₂ *cl*: classifier for fields (of crops). တောင်ယာ။ *Rvmáhvng*. 'Slash and burn field.' တောင်ယာ။

hvp₁ *vt*: pile neatly; place on top of something else. တင်တယ်။ *Vbò bìrì vgoyýng hvpmò nø poni rónq dakngà*. 'I have been carrying the paddy rice bag putting (it) on my head.' ကျွန်တော် ကတော့ ဒီစပါး အိတ်ကို ခေါင်းပေါ် တင်ပြီး တစ်နေ့လုံး မ လာတာ။

□ **hap** *vt*: third person singular form of *hvp*.

□ **hvpjv̀m** *n*: table. စားပွဲ။

hvp₂ ⇔ **vhvp** *vi*: plenty. ပေါကြွယ်တယ်။ ပေါများတယ်။ *Vbò gvzà vhapme*. 'There are plenty of snakes.' မြွေ ပေါများတယ်။

hvr₁ *vi*: roar. ဟိန်းဟောက်တယ်။ *Kàngkì go hv́rshìe*. 'The lion roars.' ခြင်္သေ့ ဟိန်းဟောက်တယ်။

hvr₂ *vi*: spoil, rotten, over fermented. အချဉ် တည်ထားတာ လွန်သွားပြီး စားလို့ မကောင်းအောင် ဖြစ်သွားတယ်။ *Nosi taq hv́rvpmì*. 'The fermented soybean pot became rotten.' ပဲပုပ် အိုး အပုပ် လွန်သွားပြီ။ [It also indicates something that has really strong smell. အနံ့ အလွန်အမင် ပြင်းထန်သည်ကိုလည်း ဆိုသည်။] = **hé**

hwa₁ *vt*: swing, sway, shake. လှဲတယ်။ ရမ်းတယ်။ *Vgo hwashìe*. 'Shake one's head.' ခေါင်းခါ နေတယ်။ *Mèhwani*. 'Don't swing.' မလှုပ်နဲ့ မခါနဲ့။

□ **hwa wvp** *n*: sling shot. လောက်လွဲ။ |'sling' + 'shoot'|

hwa₂ *onm* onomatopoeic adverb; used with the verb *up* 'spill'. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။ *Tvrà ramø rá hwa upmò nò* '(He) spilled it out on the way.'

hwám₁ ⇔ **vhwám** *vi*: 1. yawn. အာ သန်းတယ်။ *Kumè hwáme*. 'That lady is yawning.' ဟို အမျိုးသမီး အာသန်း နေတယ်။ 2. badly shaken, anxious. စိတ် ချောက်ချားတယ်။ ကြောက် ရွံ့တယ်။ *Chò m rvgùng yýng dí mshvla hwáme*. 'I can't go up to the roof top, I am scared.' အိမ် ခေါင်ထိပ်ကို တတ်လို့ မရဘူး၊ ကြောက်တယ်။

hwám₂ *vt*: fan. ယပ် ခတ်တယ်။

□ **hwámrvp** *n*: fan. ယပ်တောင်။

hwàm *adv*: fleetingly. ရိပ် ကနဲ၊ လှစ် ကနဲ။
Hwàm wasè ỳng b̀ngà. 'I saw (it) briefly.' ရိပ်ခနဲ တွေ့လိုက်တယ်။

hwáng *clf*: 1. opening, path, road; formative in noun compounds. အပေါက် ၀၊ လမ်းကြောင်း၊ လမ်းစဉ်။ *Tvràhwáng dí màshvlávp̀mì.* 'The path/road is not walkable now.' လမ်းမကြီး သွားလို့ မရတော့ဘူး။ 2. classifier for counting numbers of paths or roads. လမ်း၊ လမ်းကြောင်း စ တာတွေကို ရေတွက် ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုးအစား။ *Tvrà tqhwáng n̄ gwaqe.* 'One of the roads is wide.' လမ်း တစ်လမ်းတော့ ကျယ်တယ်။

□ **hwánglap** *adv*: opening, without borders or partitions, without control. ပွင့် နေသော၊ အကာ အကွယ် မရှိသော၊ နှစ်ဖက် ပွင့်နေသော။ *Hwánglap vkique.* 'He shout aloud (without control).' အားပါးတရ ဖာစ် အော်တယ်။ *Chò̀m d̄ongtv̄m rì hwáng vlapv̄p̀mì.* 'All the partitions were opened up.' အိမ်ထဲ အကာတွေ ပွင့်ထွက် ကုန်ပြီ။ |'hole' + 'open up'|

hwaq ⇔ **vhwaq** *vi*: careless, negligent; half hearted. ပေါ့ဆတယ်။ *N̄̀t mèhwaqni.* 'Don't be half-hearted.' မပေါ့ဆနဲ့။

□ **hwaqhwaq** *adv*: do in a half-hearted way, not conscientiously. ပေါ့တိ ပေါ့ပျက်၊ အမှုမဲ့ အမှတ်မဲ့။ *N̄̀t mèhwaq n̄ng nié.* 'Don't be half-hearted' အမှုမဲ့ အမှတ်မဲ့ မနေကြ ပါနဲ့။

hwe ⇔ **vhwe** *vt*: scrape (any kind of scraping). ကုတ်ခြစ်တယ်။ *Gwe w̄vr v̄hweòe.* 'Scrape the roasted taro.' ပိန်းဥ ဖုတ်ကို ခြစ်ချနေတယ်။

hweram *locn*: horizontal. ဘေးတိုက်။ *Hweram ègà̀lò.* 'Place it horizontally.' ဘေးတိုက် အနေ အထား ထားလိုက်။

hwí *onm* onomatopoeic adverb; sound of whistling. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။ *N̄̀vmb̄̀ng n̄ hwí wa.* 'The wind blows "Hwi" strongly.' လေတိုက်တာ ရှိး ကနဲ့။

□ **hwírà̀rà̀** *adv*: hooray. ဟူရေး၊ ဟေး။

hwiq *onm* onomatopoeic adverb; used with the verb *vt* 'run away'. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန၊ လစ်ကနဲ။ *Hwiq vtnám, hwiq vjèrà̀m.* 'Run away swiftly.' လစ်ကနဲ ထွက်ပြေးတယ်။

hwit *onm* onomatopoeic adverb; sound of shredding something. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန၊ တစ်စုံ တစ်ခုကို ခြစ်တဲ့ အသံ။ *À̀ngch̀̀ng mà̀bà̀ d̄òsè "hwit hwit" wasè rúòe.* 'The pound little by little.' အဆိုင်အဆဲ မပါအောင် ပါးပါးလေး တစ်လွှာစီ ထောင်းတယ်။

I i

í₁ *vi*: copula; be. ဖြစ်တယ်။ *Wedø í má.* 'Is it like that?' အဲဒီလိုလား။

□ í kèní *conj*: if it is the case. ဆိုရင်၊ ဖြစ်ခဲ့လို့ ဆိုရင်။ *Wedø íkèní laqdíra.* 'If that the case let him come.' အဲဒီလို ဆိုရင် သူလာခဲ့ ပါစေ။ |COP + 'if/when'|

□ í kewa *conj*: only when, only if it is the case. မှသာလျှင်၊ ဖြစ်မှ သာလျှင်။ |COP + 'if/when' + only|

□ í nìgø *conj*: even if (that the case), however, but. ဖြစ်ခဲ့မယ် ဆိုရင်လည်း။ *Wedø í nìgø ngà nø mvdøng.* 'I won't go even if it is the case.' အဲဒီလို ဖြစ်ရင်လည်း ငါမသွားဘူး။ |COP + although|

□ í rvt *conj*: because (it is the case). ဖြစ်လို့။ |COP + 'because'.|

□ í we *conj*: however, but. ဒါပေမဲ့၊ သို့သော်။ *Shvnglutrití gø wedø shvgin yàngà é, íwe àng nø pá màsvre.* 'The Independence soldiers also threatened like that but she was not afraid.' တော်လှန်ရေး အဖွဲ့ကလည်း အဲဒီလို ခြိမ်းခြောက်ခဲ့တယ်။ ဒါပေမဲ့ သူ မ

ကြောက်ခဲ့ဘူး။ |COP + NOM|

í₂ *part*: right?; utterance final particle to draw a person's agreement. ဟုတ် တယ် ဟုတ်၊ မှန်တယ် မဟုတ်လား။ *Àngí ymbòà í.* 'He ate (it), didn't he?' သူ စားလိုက်တယ်၊ ဟုတ်တယ် ဟုတ်။ =ဝ

-í *stuff*: 1. with, by; post-nominal instrumentative case. ဖြင့်၊ နဲ့။ *Shòngtútní vdi:pmdø.* 'Beat with a stick.' တုတ်ချောင်း နဲ့ ရိုက်တယ်။ *Shàmí nàtuqò.* 'Cut it with a knife.' ခါးနဲ့ ခုတ်လိုက်ပါ။ 2. post-nominal agentive case. က၊ ကတော့။ ပြုလုပ်သူ ဖြစ်ကြောင်းကို ညွှန်းတဲ့ နာမ် နောက်ဆက်။ *Vshaq Dukoí shòn bòà yíng tiqkà mvlúmvm rvt ngàí tiqkàsè zýng dakngòe.* 'Let me also record a few words, because one word is missing from what the elder Dukhau has spoken.' ဦးကြီး ဒုခေါ်က ပြောတဲ့ အထဲမှာ တစ်ခု ကျန်ခဲ့ လို့ ကျွန်တော် တစ်ခွန်းလောက် ပြောပြမယ်။ *Nypèí kadø dvdamòe.* 'What does your father think about.' ခင်ဗျား အဖေက ဘယ်လို ထင်သလဲ။ *Shaqréríí ngà sýng èshángo.* 'The elders knew me.' လူကြီး

တွေက ကျွန်တော့်ကို သိကြတယ်။ **3. post-nominal adverb marker which marks temporal adverbial phrases.** မှာ။ *We rvt nø we dvgvpmí zaqlè góng mvdaq* 'Therefore, at that time guests cannot enter (into the village).' ဒါကြောင့် အဲဒီအချိန်မှာ ဧည့်သည် ဝင်လို့ မရဘူး။ *We rvtðí laq vhmshì.* 'Let's meet at that time.' အဲဒီ အချိန် မှာ ဆုံရအောင်။

-ါ₁ suff: verbal suffix for marking first person plural. It is also used as a hortative marker, like "let's" in English. ပထမလူ အများကိန်းပြု ကြိယာ နောက်ဆက်။ *Shvngbe kvlàngì.* 'Let's all run together.' ကျွန်တော်တို့ အားလုံး အတူ ပြေးကြရအောင်။ *Só kvv nø loì.* 'Well, let's go home now.' ကဲ အခုတော့ အိမ် ပြန်ကြရအောင်။ *Ngànøngnvm chòm svng loámìe.* 'We siblings are going home.' ကျွန်တော်တို့ မောင်နှမ အိမ်ပြန် ကြတော့မယ်။

-ါ₂ suff: verbal suffix for marking past tense on intransitive verbs. အတိတ်ပြု ကံမဲ့ကြိယာ နောက်ဆက်။ *Vmpà vmbòì.* 'Have eaten.' ထမင်း စားပြီးပြီ။ *Àngwa ðìbòì.* 'He alone went.' သူ တစ်ယောက်-

တည်း သွားလိုက်တယ်။

ìdung n: **1. region.** ဒေသ။ *Vsvng loksok ìdung vrvm kèní svpòng svng kòmraí.* 'A multitude of people from all the regions came for the meeting.' လူတွေ ဒေသ အသီးသီးမှ အစည်း အဝေးကို ရောက်လာကြတယ်။ **2. period.** အချိန် ကာလ တစ်ခု။ *1990-1995 ìdung taq í yàngì.* 'It happened during the period of 1990-1995.' ၁၉၉၀-၁၉၉၅ ခုနှစ်ကာလ အတွင်း ဖြစ်ပေါ်ခဲ့ပါတယ်။

ìgvn n: blessing, see ìshòt ìgvn. ကောင်းချီး။

ímél n: email. အီလက်ထရောနစ် စာပို့ စနစ်။ <Eng.

Indiqyaq ⇔ Indiyaq pn: India. အန္ဒိယ။

ìnvv n: devil, evil spirit. နတ်ဆိုး၊ မကောင်းဆိုးဝါး။

ìshòt n: blessing. ကောင်းကြီး။ *Ìshòt ðìvzòng móng.* 'Blessed land/country' ကောင်းချီးခံ ရတဲ့ မြေဒေသ (သို့) နိုင်ငံ။

□ìshòt ìgàn n: blessings. ကောင်းချီး။

□ìshòt póng vi: bountiful blessing. ကောင်းချီး ပေါကြွယ် ဝတယ်။ |'blessings' + 'abundant'|

J j

ja₁ *vt*: **1.** measure land area. တိုင်းထွာတယ်။ *Yamóng èjàò.* 'Measure this area.' ဒီ နေရာကို တိုင်းထွာပါ။ *Pvng yíngø rvmèdìvm shvvnvngvng jaapmà wae.* 'They said they measured down along the river.' ဟိုဖက် မြစ်ကမ်း နဘေးက မှတ်သား ထားတယ် လို့ပြောခဲ့တယ်။ **2.** build. ဆောက် လုပ်တယ်။ *Chapja jaè.* 'Build a hut.' တဲအိမ် တည်ဆောက်တယ်။

ja₂ ⇔ **vja** *vi*: **1.** drop; fall from high to low. ကျတယ်။ *Shóngsvp vjae.* 'The leaves are falling.' သစ်ရွက် ကြွေကျတယ်။ *Symbwé vjae.* 'Fail an examination.' စာမေးပွဲ ကျတယ်။ *Yatú vjae.* 'Demote or fall from positon.' ရာထူး ကျတယ်။ **2.** shrink, reduce in size, (of swelling) go down. (တန်ဖိုး) ကျတယ်၊ လျော့နည်း လာ တယ်။ *Mvniqtì dènìla mvme vjae.* 'The water level of Mani river is going down.' မလိခ မြစ်ရေ အခုတစ်လော ကျနေ တယ်။ *Dènóng nø lvgong mvnø vjae.* 'This year the corn price is down.' ဒီနှစ်တော့ ပြောင်းဖူးဈေး ကျတယ်။

jà *onm* onomatopoeic word; Hi! အသိပေး၊ အချက် ပေးတဲ့ အသံ။ *Nvpni já èwara.* 'Tomorrow come and notify us.' မနက်ဖြန် လာပြီး အချက်ပေးပါ။

jà₁ *n*: gold. ရွှေ။ *Jà dushie.* 'Mining or panning gold.' ရွှေ ကျင်တယ်။ ရွှေ တူးတယ်။

□jà chòngmu *n*: type of banana. ရွှေငှက် ဖျော။ |'gold' + 'banana'|

□jàmo *n*: **1.** gold mining area. ရွှေမော်။ = shémo **2.** crown. သရဖူ။

jà₂ *n*: close friend, buddy; address term between members of the same sex (in lower part of Ramethi it can be used between the sexes, but not to older people). ရင်းနှီး ကျွမ်းဝင်တဲ့ မိတ်ဆွေ သူငယ်ချင်းကို ခေါ်ဆိုတဲ့ အသုံး အနှုန်း။ *Jàé, nàserà.* 'Mate, come over to my place.' သူငယ်ချင်း ငါ့ဆီကို လာလည်ပါအံ့။ ['mate' in Australian English.]

jà₃ ⇔ **vjà** *vi*: full stomach. ဗိုက်ဝတယ်။ = vgà

jabu *n*: wok. ဒယ်အိုး။

Jagón *pn*: Kyagaun; Rawang surname.

ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Jakwádang *pn*: Kyakhwadang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

jám *vi*: decay. ပုပ်ဆွေးတယ်။ *Bvtvng tiqgo hóng taq jámvpmì*. 'The squirrel (caught on a snare) decayed.' ရှဉ့် တစ်ကောင် ထောင်ချောက်မှာ ပုပ်ဆွေး သွားတယ်။ =je

jàm *onm* onomatopoeic adverb; used with the verb *vtv* 'fall down'. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။ *Nvmlat shvrepè jàm vtv wvdaqì*. '(He) shot the first (war) hero and (the war hero) fell down.' ပထမ ဦးဆုံး လူကို ပစ်ချ လိုက်တယ်။

jámjám wa *onm* onomatopoeic adverb used as emphatic adverb before the verb *yø* 'be skinny'. မွဲ ခြောက်ခြောက်၊ ပိန် ခြောက်ခြောက်။ *Nvngwà gola jámjám wa yøapmì*. 'These cows are really skinny.' နွားတွေ ပိန် ခြောက်ခြောက် ဖြစ်ကုန်ပြီ။

jamvni shøn *n*: type of weed. ဂျာမဏီ မြက်။

○ **ján** See the entry **jýn**₂

jang *vi*: expert, skillful. ကျွမ်းကျင်တယ်။ *Tìláng jange*. '(He) swims well.' သူ ရေကူး ကျွမ်းကျင်တယ်။

jáng₁ ⇔ **vjáng₁** *vt*: pop up, bring up. ထုတ်ဖော်တယ်။ *Shini shibònrì vjángòe*. '(He) is

taking out all the pieces.' တိုလီမူတ်စ တွေ ထုတ်တယ်။

□ **jángshì** ⇔ **vjángshì** *vi*: demonstration, riot, public uprising. ဆူပူ ထကြွ ကြတယ်။ *Móng vsvnggrì vjángshìe*. 'Public demonstrated.' လူထု ဆန္ဒ ပြကြတယ်။

jáng₂ ⇔ **vjáng₂** *vt*: make shape. ယက်လုပ်။

jàng ⇔ **vjàng** *n*: character. အကျင့်။ *Vjàng màshvla gó ínø bvnli màshvòn daqò*. 'The person with bad character cannot do a good job.' အကျင့် စာရိတ္တ ပျက်ပြား သူက အလုပ်ကို အောင်မြင်အောင် လုပ် နိုင်မှာ မဟုတ်ဘူး။

□ **jàng laqya** ⇔ **vjàng laqya** *n*: character, nature of something. အကျင့် စရိုက်။ |'character' + 'manner'|

jàngjàng *onm* onomatopoeic adverb; sound of water boiling. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။ *Tì jàngjàng vshue*. 'The water is boiling.' ရေ ဗွက်ဗွက် ဆူတယ်။ [Exclusively with water boiling. ရေဆူ ရာတွင် သာ သုံးသည်။]

jangjang rí *vt*: (do something) with might and main. အားသွန် ခွန်စိုက် လုပ်ဆောင်တယ်။ *Jangjang rìò nø dvzaqshìe*. 'He works hard with might and main.' အားသွန် ခွန်စိုက် ကြိုးစား လုပ်တယ်။

jaq₁ *vi*: have hole or path. ပေါက်တယ်။
Mèsògòòm jaqe. 'The paper has holes in it.' စက္ကူ ပေါက်နေတယ်။ *Tvrà jaq má*. 'Is there a way to go through?' လမ်း ပေါက်ရဲ့လား (သို့) လမ်း ရှိရဲ့လား။ **2. vt**: make holes. ဖေါက်တယ်။ *Àngí mèsògòòm jaqòe*. 'He is making holes in the paper.' သူ စက္ကူကို အပေါက် ဖေါက်နေတယ်။

- **jaqhwáng** *n*: hole. အပေါက်။
- **jaqrà** *n*: hole. အပေါက်။

jaq₂ *onm* onomatopoeic adverb; used with the verbs *tvp* 'catch' and *vtvng* 'edge'. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။

- **jaq tvp** *vt*: catch. ဖမ်းဆုပ်တယ်။
Nigung lòng wat wàràt kv̄t jaq tvpmò. 'He caught when the tail turned into where he was staying.' အမြီးလှုပ်ခတ် လာတဲ့အခါ ဖမ်းဆုပ် လိုက်တယ်။

□ **jaq vtvng** *vi*: no way, nothing left, hopeless. ကျဉ်း ထဲကြပ်ထဲ ထွက်ပေါက် မရှိ ဖြစ်တယ်။ *Jaqjaq vtvnge*. 'Absolute hopelessness.' ကျဉ်းထဲ ကြပ်ထဲ ရောက်တယ်။ |jaq can be reduplicated for emphasis.|

- Jaran** *pn*: Kyaran; Rawang surname. ရဝမ်မိသားစု အမျိုး အမည်။
- Jasan** *pn*: Kyasan; Rawang surname. ရဝမ်မိသားစု အမျိုး အမည်။
- Jatung** *pn*: Kyathung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Jawang *pn*: Kyawan; Rawang surname.

ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

je *vi*: decay. (အပုတ်နံ့ မရှိအောင်) ဆွေးမြေ့ သွားတယ်။ *Nvngwà tiqgo jeapmì*. 'Here, one cow got decayed.' နွား တစ်ကောင် ဆွေးမြေ့ သွားတယ်။

jè *adv*: a lot, very, much. အများကြီး။ *Jè gvme*. 'It's very delicious.' သိပ်ကို အရသာ ရှိတယ်။ *Jè luqe*. 'It's a lot.' အရမ်းများတယ်။ *Jè shvlae*. 'It's very good.' အရမ်း ကောင်းတယ်။ *Jèni mèvà lúngòni*. 'I'm sure you'll do it (sarcastic).' အရမ်း ကြိုးစားပြီး လာလုပ်ပါ။ <Jp. 'gai' =gè, j'v̄y, gvzà

jejú *n*: grace. ကျေးဇူးတော်။ *Yabàn n̄ jejú ban íe*. 'This is the Age of Grace.' ယခုကာလက ကျေးဇူးတော် ကာလ ဖြစ်တယ်။

□ **jejú bàn** *n*: grace period. ကျေးဇူးတော် ကာလ။ |'grace' + 'period'|

□ **jejú dómshì** *vi*: be grateful. ကျေးဇူးသိတတ်တယ်။ |'grace' + 'intuit' + R/M|

□ **jejú lashi** *vi*: do something for free. အခမဲ့ ကျေးဇူး ပြုတယ်။ |'grace' + 'search' + R/M|

jennvrel *n*: General. ဗိုလ်ချုပ် ကြီး။ <Eng.

jèr ⇔ **vjèr** *vi*: 1. run. ပြေးတယ်။ *Wekvt àngsèpè vjèràmi wí lùkéámà*. 'Then his son ran over and took the bird.' အဲဒီအခါမှာ သူ့သား ပြေးသွားပြီး သွားယူတယ်။

Mvjínà sèng vjèr nò lú dvzárò. '(He) sent (someone) to run and get it from Myitkyina.' မြစ်ကြီးနားကို ပြေးပြီး သွားယူ ခိုင်းတယ်။ **2.** run to inform someone of something. ယူပြေးတယ်။ *Nàjèrámò.* 'Go and call them quickly.' သွားပြီး ခေါ် လိုက်ပါ။

jeré *n:* clerk. ရုံးစာရေး။ <Jp.

Jèròng *pn:* Kyereung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

jerùng *n:* lower end of a field. တောင်ယာ အစပ်၊ အခင်း အစပ်။ *Jerùngò kóm, dýnggwà kv̄t ràè.* 'Pumpkin, cucumber are planted at the lower end of a field.' တောင်ယာ အစပ်မှ ဖရုံသီး၊ သခွားသီးတွေ စိုက်ရ တယ်။ =jeròng

□**jerùng jetvng** *n:* corners of the fields တောင်ယာ၊ အခင်း ပတ်ပတ်လည်။

Jesu *pn:* Kyesu; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

jètùng *n:* winter. ဆောင်း ဥတု၊ ဆောင်း ရာသီ။ <Mangrung dialect. =r̀vngtúng, z̀òngnè

jèyúng *n:* barn. စပါးကျို။ [It refers to a barn constructed using cross beam and posts connected using locking joints system. ထုပ်၊ တန်း၊ နဲ့ တိုင်တွေကို လျှို သွင်းပြီး အလွယ်တစ်ကူ ဖြုတ်၊ တပ် လိုရအောင် တည်ဆောက်ထားတဲ့ စပါးကျို။]

jì ⇔ **vjì** *n:* chieftain. ရွာသူကြီး။ *Ya mvr̀ing vjì g̀h nò svmaré íe.* 'The chieftain of this village is a woman.' ဒီရွာရဲ့ သူကြီးက မိန်းခလေး ဖြစ်တယ်။ *Mvr̀ingjìpè tuq daqì.* 'The village chief has arrived.' ရွာ သူကြီး ရောက်လာပြီ။

Jìgùng *pn:* Kyigung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Jìngpòq *pn:* Jingpho; one of the six major tribes of Kachin State, Myanmar. ဂျိန်းဖေါ၊ ကချင် မျိုးနွယ်စု ခြောက်မျိုး အနက်မှ လူမျိုး တစ်မျိုး။

jip *vt:* crush, grind. ချေမွတ်တယ်၊ ကြိတ်တယ်။ *Vb̀hògo lònq chip jìpmòè.* '(He) is crushing the snake's head.' သူ မြွေခေါင်း ကို ချေမွ လိုက်တယ်။

jo₁ *vt:* fry. ကြော်နေတယ်။ *Sha èjòè.* '(You) fry meat.' အသား ကြော်လိုက်ပါ။ <Bur.

jo₂ *vt:* fence. ဝါးခြမ်းနဲ့ ဝိုင်းရံ ကာရံတယ်။ *D̀vnggwà b̀h jòè.* 'Fence around the cucumber plant.' သခွားသီး ပင်ကို ဝိုင်းရံ ကာရံတယ်။ =ham, k̀h

jó *vt:* to water. ရေ လောင်းတယ်။ *Mvngarì tì èjòè.* 'Water the mustard plants.' မုန် သွင်း တွေကို ရေလောင်းပါ။ =ni

jò *vi:* right, correct. မှန်ကန်တယ်။ *Jòámì.* 'Have guessed right. We made it right.' မှန်သွားပြီ။

Joba *pn*: Kyauba; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Jomó *pn*: Kyawmaw; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

jong *n*: bird; parrot (bright green). ကြက်တူရွေး (ငှက်)။ *Jong tiqré*. 'One flock of parrots.' ကြက်တူရွေး တစ်အုပ်။

☐ **jong dø wáshì** *vi*: restless (lit. Do /speak like a parrot). ဂဏာ မငြိမ် ဖြစ်တယ်။ *Jong dø mènàrìshìni*. 'Don't be restless!' ကြက်တူရွေးလို ဂဏာမငြိမ် မလုပ်နဲ့။

joqmvjoq *n*: uneven. ထိုးထိုး ထောင်ထောင်၊ အစုလိုက် အပြုံလိုက် (မညီမညာ) ဖြစ်ခြင်း။

jòr *vi*: 1. have energy to do. နိုင်တယ်။ *Tvrà dí jòre*. 'He can walk a long distance.' သူ ခရီးဝေးကို လမ်း လျှောက်နိုင်တယ်။ 2. overcome. အနိုင် ယူတယ်၊ အောင် နိုင်တယ်။ *Shìlòng jòrámi*. 'Overcome death.' သေခြင်းကို အနိုင်ယူတယ်။

☐ **jórònònggùn** *n*: power တန်ခိုး။ |'overcome' <jòr + 'strength'|

Jòshá *pn*: Kyausha; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

joshì ⇔ **vjòshì** *vi*: mumble, talk non-sense. လျှောက်ပြောတယ်။ *Kà mènàjorshì ni*. 'Don't talk non-sense.' စကား လျှောက် မပြောနဲ့။

joy *clf*: a measure of weight. ပိဿာ။ *Shvlaq tiqjoy*. 'One viss of salt.' ဆား တစ်ပိဿာ။ <Shan

jø ⇔ **vjø** *vi*: owe debt. အကြွေး တင်တယ်၊ ပေးဆပ်ရန် အကြွေး ရှိတယ်။ *Svrapè s̀vng shvr̀v̀n vjø rvt ̀l m̀vnàm*. 'Since I owe debt to my teacher I am uncomfortable to stay.' ဆရာ့ကို ပေးဆပ်ဖို့ အကြွေးရှိ လို့ နေသာ ထိုင်သာ မရှိဘူး။

☐ **jøng₂** ⇔ **vjøng** *vi*: first person singular from; combinaton of jø + ng =jøng. *Dèǹθ̀ng shvr̀v̀n gvzà vjøng-vpmà*. 'This year I have owed lots of debts.' ဒီနှစ် ကျွန်တော် အကြွေး တော်တော် တင်သွားတယ်။

jøk *vt*: grind, thresh, pestle (medicine). ကြိတ်တယ်။ *M̀vngashí jøk l̀v̀m íe*. 'Going to grind mustard seed.' မုန့်ညှင်းစေ့ ကြိတ် မယ်။ *Bù jøkǹg̀ðe*. 'Grinding walnut.' သစ်ကြားသီး ကြိတ်တယ်။

☐ **jøkjvk** *n*: threshing machine or machine in general. ကြိတ်စက်။ *Jøk-jvk tiql̀l̀ng r̀à:ng̀e*. 'I need one grinding machine.' ကြိတ်စက် တစ်လုံး လိုတယ်။ |'grind' + 'machine'|

☐ **jøkkø** *n*: grinder. ကြိတ်စက်။ |'grind' + 'flat object'|

jøljlø *wa onm* onomatopoeic adverb; smooth. ခြေမွေသော၊ ပြောင်ရှင်းသော။ *Waq̀sè go jøljlø wa shùe*. 'The little pig

is so fat.' ဝက်ကလေး ကတော့ ပြောင်ချော နေအောင် ဝါပြီးတယ်။

jəm₁ *vi*: burnt (completely). လောင်ကျွမ်း သွားတယ်။

jəm₂ *pn*: Bible, scripture. ကျမ်း၊ ကျမ်းစာ။ <Jp.

□ **jəmjùng** *n*: Bible school. ကျမ်းစာ ကျောင်း။ | **jəm** is a loanword from Jingpho. jùng ⇔ zùng 'school' | = Jəmzùng

□ **jəmlèga** *n*: Bible. သမ္မာ ကျမ်းစာ။ *Ni vrym Jəmlèga erə̀òk̀v̀t ishòt ìgàn lún-shiè.* 'You will be blessed if you read the Bible every day.' သမ္မာ ကျမ်းစာကို နေ့စဉ် ဖတ်ရှုရင် ကောင်းချီး မင်္ဂလာ ခံစားရ လိမ့်မယ်။ <Jp.

jóm₁ *vi*: 1. sweet, taste of nuts. ဆိမ့်တယ်၊ ချိုတယ် *Bù nò jómè.* 'The walnuts have a nutty taste.' သစ်ကြားစေ့မှာ ဆိမ့်တဲ့ အရသာ ရှိတယ်။ = gvm, gál 2. good taste. အရသာ ချိုမြတယ်၊ အေးမြတယ်။ *Tì jómè.* 'This water tastes good.' ရေ အရသာ လေးလေး ပင်ပင် ရှိတယ်။

jóm₂ *vi*: prolapsed. ရေ ကျွပ်စင် သွားတယ်၊ ခမ်းခြောက်တယ်။

jəm *vi*: 1. mould, shape. ပုံသွင်းတယ်။ *Tvlisvng dèjə̀m̀ò.* 'Making the crossbow shaped.' ဒူးလေး တံကို ကောက်အောင် ပုံသွင်းပါ။ 2. Complement taking verb; use to,

be habituated to V. အကျင့် ပါတယ်၊ ကျင့်သား ရသွားတယ်။ *Wepè nò kà mvgým wa shón jə̀mpè íe.* 'That person is already habituated to speak out bad words only.' အဲဒီလူ စကား မကောင်းတဲ့ စကားတွေကို သာ ပြောတာ အကျင့် ပါနေပြီ။ | In V-V structure, if the tone of the initial verb is a low tone it changes to a high tone. |

jòmni jə̀myà *n*: conveniently. အဆင်ပြေသလို။ = yuqni yuqyà, yuquyq yàyà

jə̀n ⇔ **vjə̀n** *vi*: work out, find out, make, put nicely (general verb), plan something. စမ်းသပ် လုပ်ဆောင်တယ်။ *Gvsvt v́húng vjə̀nòè.* 'Trying out to do something that is meaningless.' အဓိပ္ပါယ် မရှိတဲ့ အလုပ်ကို လုပ်ဖို့ ကြိုးစားတယ်။

jə̀nkuaq *n*: relatives by marriage. ဆွေမျိုး။ <Jp.

jə̀ng₁ *vi*: cold. အေးတယ်။ *Tvwìn tì jə̀nge.* 'Snow water is cold.' ရေခဲ ရည် အေးတယ်။ = gwit

○ **jə̀ng₂** See the entry **jə̀**

jə̀ng *vi*: produce sound, make sound. အသံ ထွက်တယ်၊ အသံ မြည်တယ်။ *Getset jə̀nge.* 'Turn on cassette player.' ကက်စက် ဖွင့်ထားတယ်။

jə̀ng, *vi*: bright, clear, cold. ကြည်လင်တယ်၊ အေးမြတယ်။ *Tì yawàng nò jə̀nge.* 'This

river is clear/clean.' မြစ်ရေက ကြည်လင် နေတယ်။

jòng₂ ⇔ vjòng *adv*: real, authentic. အစစ် အမှန်။ *Rvwàngsè vjòng*. 'Authentic Rawang.' ရဝမ် လူမျိုး စစ်စစ်။

☐ **jòngjòng₁** *adv*: really, truly. အမှန်။ *Jòngjòng íe*. 'It's true.' အမှန် တကယ် ပဲ။ *Diámì, jòngjòng*. 'He has gone, really.' သူ အမှန် တကယ် သွားလိုက်ပြီ။ *Jòngjòng wvngè*. 'I am serious 'or 'I am truly saying.' ကျွန်တော် အမှန် ပြော တာပါ။ = àngjòng

☐ **jòngkvp** *adv*: authentic, be real. (သား၊ သမီး) အရင်း၊ အစစ် အမှန်။ *Nvsè jòngkvp kadø gò nàdée má*. 'How many children of your own do you have?' သားသမီး အရင်း ဘယ် နှစ်ယောက် ရှိပါ သလဲ။

ju₁ *vi ~ vt*: bark (of dog). ဟောင်တယ်။ *Vgi tiqgo jue*. 'A dog is barking.' ခွေး ဟောင် တယ်။ *Vgi tiqgoí shòngtòm lònng juè*. 'The dog is barking at the tree stump.' ခွေး က သစ်ငုတ်တိုကို ဟောင်နေတယ်။

ju₂ *vi*: die gradually. သုန်းလာတယ်။ ညှိုးနွမ်း တယ်။ *Wepóng tvwa juapmì*. 'That bamboo grove dried up.' အဲဒီ ဝါးရုံ ခြောက်ပြီး အရွက် ကြွေကုန်ပြီ။

☐ **judvjú** *n*: thin and bony. ပိန်ပိန် ပါးပါး၊ ကုန်းကုန်း ကွကွ။ *Judvjú nvngwà tiqgo*. 'One skinny cow.' ပိန်ပိန် ပါးပါး နွားတစ်

ကောင်။

ju₃ ⇔ vju *n*: reeds. ကျူပင်။ <Bur.

jú ⇔ vjú *n*: benefit, blessing, grace, good result. အကျိုး ကျေးဇူး။ <Bur.

Jubvli *n*: Jubilee. ဂျူပီလီ၊ ၂၅ နှစ်မြောက်၊ ငွေ ရတု အခန်းအနား။ <Eng.

júm *vi*: prolapse, fall into. ကျွဲကျတယ်။

Jumbriq *pn*: Kyumbri; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

jùmdòy *n*: sugar. သကြား။ <Jp.

jun *vt*: 1. excel, better. သာလွန်တယ်၊ ကျော် တက်တယ်။ 2. pass over, over take. ကျော် တက်တယ်။

Jun shvlá *n*: June. ဇွန်လ။

Jùng ⇔ vJùng *pn*: birth order name for the third born male. တတိယ မြောက် သား ကို ခေါ်တဲ့ မွေးစဉ် အမည်။ = kin, kwin

juq₁ ⇔ vjuq *vt*: stab, poke. ထိုးဆွတ်တယ်။ *Sadvng tiqlòng sòmre pèlaí vjuqè*. 'The children are poking the bird's nest.' ကလေးတွေက ငှက်သိုက်ကို ထိုးဆွနေကြတယ်။ = yaq

juq₂ *n*: waist. ခါး။ *Juq zae*. '(His) back hurts.' သူ ခါးနာတယ်။

☐ **juq vdv** *n*: wasp. ခါးသေး။ |'waist' + 'tiny'|

☐ **juqnvm** *n*: belt, girdle; Rawang women wear this as part of traditional attire. ခါးပတ်၊ အမျိုး သမီး

ရိုးရာ ဝတ်စုံ အဖြစ် ဝတ်ဆင်တဲ့ ခါးပတ်။
Svmaré tiqmè juqnȳm namshie. 'One woman is wearing a belt.' အမျိုးသမီး တစ်ယောက် ခါးပတ် ပတ်ထားတယ်။
 = shvrðm dvchiq

□ **juqram** *adv:* waist-about. ခါး ဝန်းကျင်။ *Ti juqram rynaqe.* 'The water is about waist deep.' ရေ အနက်က ခါးလောက် ရှိတယ်။ |'waist' + 'level'|

juqbàngmè *n:* kind of bee. ပျား တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။

júrøt ⇔ **vjúrøt** *vi ~ vt:* pray. ဆုတောင်း တယ်။ *Ni vr̄m vjúrøtnðe.* '(I) pray everyday.' ကျွန်တော် နေ့တိုင်း ဆုတောင်း တယ်။ |'benefit' + 'ask'|

□ **júrøt rvtø** *n:* worship hour. ဝပ်ပြု ချိန်။ |'benefit' + 'ask' + 'time'|

□ **júrøtchøm** ⇔ **vjúrøtchøm** *n:* church. ဘုရား ကျောင်း။ *Vjúrøtchøm ȳng shvngbe ngðme.* 'They all are gathered together at the Church.' သူတို့ အားလုံး ဆုတောင်း အိမ်၊ ဘုရား ကျောင်းမှာ ည စုရုံးကြတယ်။ |'benefit' + 'ask' + 'house'|

□ **júrøtshì** ⇔ **vjúrøtshì** *vi:* pray. ဆုတောင်းတယ်။ |'merit' + 'ask for' + R/M|

jushin *n:* tuition. ကျူရှင်။ *Jushin shvngøtnò rîl ḡmsùng mvme lùnðe wae.* 'It is said that teachers who teach tuition are making a reasonable amount of money.' ကျူရှင် သင်ကြားပေးတဲ့ သူတွေက ပိုက်ဆံ တော်တော် ရတယ် လို့ ပြောကြတယ်။ <Eng.

jut₁ *vi:* 1. leap. ခုန်ထွက်တယ်။ *Brangday go jutnámì.* 'The rabbit leapped.' ယုန် ကလေး ခုန်ပေါက် ပြေးသွားတယ်။ [Exclusively used with animal escaping. တိရိစ္ဆာများ ခုန်ထွက်လွတ်မြောက်ခြင်းကိုသာ ဆိုသည်။] 2. pulse, beat, jump. ခုန်တယ်။ (*Shvwi*) *jut* 'Pulse.' သွေးခုန်နှုန်း။ |'blood' + 'jump'| = vt

jut₂ *n:* corner. ထောင့်။ *Jutȳng saðe.* 'Waiting in the corner.' ထောင့်မှာ စောင့်နေတယ်။

Jvban *pn:* Japan. ဂျပန် နိုင်ငံ (သို့) ဂျပန် လူမျိုး။ <Eng.

jvk *n:* machine. စက်။

□ **jvk modo** *n:* tractor. ထွန်စက်။ |'machine' + 'motor'|

□ **jvkdvse** *vt:* sew. စက်ချုပ်။

jv1 *vi:* be brittle, be easy to break. ဆတ်တယ်၊ ကြွပ်တယ်၊ ကျိုးလွယ် ပြုလွယ်တယ်။ = bvng, kúl

jvm *vt:* build roughly, make perron. အကြမ်း တည်ဆောက်တယ်။

j̀v̀m *vt*: make perron. အိမ်ကပြင် လုပ်တယ်။ *K̀̀ng̀v̀m j̀v̀m̀d̀e*. 'Make perron.' အိမ်ကပြင် တည်ဆောက်တယ်။

Jvmbroq *pn*: Kyambreu; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

j̀v̀mna *n*: mirror, glass. ကြည့်မှန်။ *M̀v̀rỳng j̀v̀mna*. 'Looking glass.' ကြည့်မှန်။ <Jp.

□ **j̀v̀mna b̀v̀ngkà** *n*: glass window. မှန် ပြတင်း ပေါက်။ |'glass' + 'door'|

□ **j̀v̀mna gok** *n*: glass. ဖန်ခွက်။ |'glass' + 'mug'|

j̀v̀mnashí *n*: star fruit. ကစောခါးသီး။ |'glass' + 'fruit'|

j̀v̀n₁ *vi*: over, left over. ကျော်တယ်။ ပိုလှုံတယ်။ *Tiqnari j̀v̀ne*. 'More than one hour.' တစ်နာရီ ကျော်တယ်။ |either causative can be used, *shvj̀v̀nd̀e* or *dvj̀v̀nd̀e*.|

j̀v̀n₂ *vt*: split half. ပိုင်းဖြတ်တယ်။ *Tvwa g̀̀ng̀ tatut j̀v̀nd̀e*. 'I cut the bamboo into two halves.' ကျွန်တော်က ဝါးလုံးကို နှစ်ပိုင်း ပိုင်းဖြတ်တယ်။

□ **j̀án** *vt*: third person singular form of *j̀v̀n*.

j̀v̀n *onm* onomatopoeic adverb; used with the verb *vloq* 'fall'. မြည်သံစွဲ ကြိယာ

ဝိသေသန။ *Taqch̀ng wálap s̀ng g̀̀ j̀v̀n vloq*. 'The pot falls to one side as well.' အိုးကလည်း အခြားတစ်ဖက် ကို လဲကျပြန်တယ်။

Jvnbo *pn*: place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

j̀vng₁ *n*: basket (any kind). ခြင်းတောင်း။ *Ngà j̀vng ch̀ng vm̀vngvpm̀*. 'I have lost my basket.' ကျွန်တော့် ခြင်းတောင်း ပျောက်သွားပြီ။ = *gaqdóng*

j̀vng₂ *vt*: make shape, make even. ညီညာအောင် လုပ်တယ်။ ညှိတယ်။ *Lóng taq àngwà tvlú, j̀vng mvrà*. 'You base it on rocks, you do not have to make (it) even.' ကျောက်(ပြား) ရှိပြီးသား၊ ထပ် ဘာမှ ညှိစရာ မလိုဘူး။ <Jp.

j̀v̀ng *vi*: run fast. အပြေး မြန်တယ်။ *Vlè go gvzà j̀v̀nge*. 'The buffalo runs very fast.' ကျွဲ အမြန် ပြေးတယ်။ [Exclusively with animals running fast. တိရစ္ဆာန်များ အပြေးမြန်ခြင်းနဲ့သာ သုံးတယ်။]

j̀v̀ngwú ⇔ **j̀v̀ngú** *n*: pineapple. နာနတ်။ *J̀v̀ngwú* *sá*. 'Pineapple farm /field.' နာနတ်ခင်း။

j̀vt *vt*: weave, twist strings. (ရက်ကန်း) ရက်တယ်။ (ကြိုး) ကျစ်တယ်။ = *zvt*

Jvtvng *pn*: Kyathang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

K k

ka₁ *clf.* 1. half (of something, fruit, food, anything). တခြမ်း။ *Shvlá tiqka.* 'Half of the moon.' လခြမ်း။ *Vbika.* 'Four parts/splits.' အခြမ်း လေးခြမ်း။ 2. classifier for counting numbers of split objects and thin objects such as knives and rulers. ခွဲခြမ်း ထားတဲ့ အခြမ်း၊ အပြား နဲ့ ဓါး၊ ပေတံ စတာတွေကို ရေတွက် ရာ မှာ သုံးတဲ့ နှမ်းခွဲ အမျိုး အစား။ *Shvmsè tiqka.* 'One small knife.' ဓါးမြောင် တစ်လက်။

ka₂ *n:* chicken. ကြက်။ *Ngàò kasèré.* 'My chicks.' ကျွန်တော့် ကြက်ကလေး တွေ။

☐ **kabit** *n:* duck. ဘဲ။ *Kabit go.* 'One duck.' ဘဲ တစ်ကောင်။ <Jp.

☐ **kachòm** *n:* chicken coupe. ကြက်ခြံ။ *Kachòm èwàò.* 'Build chicken coupe.' ကြက်ခြံ ဆောက်လိုက်ပါ။ |'chicken' + 'house'|

☐ **kadvng** *n:* chicken nest. ကြက်မြုံ့။ |'chicken' + 'nest'|

☐ **kakok** *n:* poultry. ကြက်ခြံ၊ ကြက်လှောင် အိမ်။ |'chicken' + 'house'|

☐ **kakúng** *n:* old hen. ကြက်မ အိုကြီး။ |'chicken' + 'old'. kúng ⇔ gúng see ngvgúng 'old cow'.|

☐ **kalòm** *n:* chicken egg. ကြက်ဥ။ *Kamà go kalòm bòm shìe.* 'The hen is sitting on her eggs.' ကြက်မက သူ့ဥ တွေကို ဝပ်နေတယ်။ |'chicken' + 'egg'|

☐ **kalòng** *n:* fat chicken. ဆူဖိုးတဲ့ ကြက်။ *Kalòng tiqgo.* 'One fat chicken.' ဆူဖိုးတဲ့ ကြက် တစ်ကောင်။

☐ **kamà** *n:* 1. hen. ကြက်မ။ *Kamà go.* 'The hen.' ကြက်မ။ |'chicken' + 'female'| 2. slang for prostitute. ပြည့်တန်ဆာ အမျိုး သမီး။

☐ **kamvgwì** *n:* turkey. ကြက်ဆင်။ |'chicken' + 'elephant'|

☐ **karòp** *n:* seasonal chicken disease. ကြက်နာ။ *Dènóng karòp lòngí kari shvngbè dykoqdvmpmà.* 'This year due to seasonal chicken sickness all the chickens got killed.' ဒီနှစ်တော့ ကြက်နာ ကြောင့် တစ်ကောင်မှ မကျန်အောင် သေကုန်ပြီ။ |'chicken' + 'contagious'

disease'|

☐ **kasiq** *n*: spurs of a cock. ကြက်ဖခြေထောက်မှာ ရှိတဲ့ ကြက် အတက်။ *Dvnggú gybàgo y'ng kasiq vchøe.* 'The old rooster has leg's sprout on its legs.' ကြက် အိုကြီးရဲ့ ခြေထောက်မှာ အတက် ပေါက်တယ်။

☐ **kasísè** *n*: chick. ကြက်ကလေး။ *Kasísè tiqgo.* 'One chick.' ကြက်ကလေး တစ်ကောင်။ |'chicken' + 'tiny' + DEM|

☐ **kayungyan** *n*: chicken coupe (bamboo structure for chickens to sleep in). ကြက်တောင်း၊ ကြက် မွေးမြူတဲ့ တောင်းရှည် တစ်မျိုး။

ka₃ *interr*: interrogative pronoun. ဘယ်က။ *Kay'ng kèní.* 'From where?' ဘယ်ကလဲ။

☐ **kadø** *interr*: how, which manner. ဘယ်လို၊ မည်သို့ မည်ပုံ။ *Kadø wài má.* 'How do we do it?' ဘယ်လို လုပ်ကြမလဲ။ |'question word' + ADV|

☐ **kadvgv** *interr*: when. ဘယ်သော အခါ၊ ဘယ် အချိန်။ *Kadvgv ètuq rae.* 'When are you arriving?' ဘယ်အချိန် ရောက်မှာလဲ။ |'question word' + 'time'|

☐ **kadvngshì** *adv*: how much, so much. ဘယ်လောက် တောင်မှ။ *Kadvngshì sa lým íe.* 'How much longer (do we have) to wait? ဘယ်လောက်တောင် စောင့်ရမှာလဲ။

☐ **kadvngte** *interr*: how many, how much. ဘယ်နှခု၊ ဘယ်လောက်။ *Kadvngte vríme.* 'How far is it?' ဘယ်လောက် ဝေးသလဲ။ |'question word' + 'much'|

☐ **kagø** *interr*: who, which person. ဘယ်သူ။ *Kagø íè.* 'Who is (he/she)?' ဘယ်သူလဲ။ |'question word' + CLF.person|

☐ **kalap màlap** *locn*: all directions အဖက်ဖက်မှာ၊ နေရာ ပေါင်းစုံမှ။ *Kalap màlap kèní kàrurì tuqrài.* 'Letters arrived from all directions.' စာတွေ အဖက်ဖက်မှ ရောက်လာပြီ။

☐ **kalòng** *interr*: which one. ဘယ် ဥစ္စာ။ |'WH-word' + CLF.thing|

☐ **kamaq** *n*: who, which people. ဘယ်သူလဲ။

☐ **kamóng màmóng** *n*: various countries. တိုင်းပြည်တွေ။ *Ngàsè Nvngí nø kamóng màmóng høqðè.* 'My daughter Anang goes to various countries.' ကျွန်တော် သမီး အနန်က တိုင်းပြည် အမြောက် အများကို သွားတယ်။ |'WH-word' + 'country' + 'WH-word' + 'country'|

☐ **kapà** *interr*: what. ဘာလဲ။ *Kapà èràè.* 'What do you need?' ဘာ လိုအပ်တာ ရှိသလဲ။

☐ **kapv̀n** *interr*: what, which kind. ဘာလဲ၊ ဘယ်လို မျိုး။

□ **karvtò** *interr*: what hour, what time, when. ဘယ်အချိန်၊ ဘယ်တော့။ *Ka rvtò eyøpme*. 'What time do you sleep?' ဘယ်အချိန် အိပ်သလဲ။ |'WH-word' + 'time'|

□ **kayvng** *interr*: where. ဘယ်မှာ။ *Kayvng èvle*. 'Where do you live?' ဘယ်မှာ နေသလဲ။ |'WH-word' + LOC|

□ **kayvng màyvng** *locn*: everywhere. ဘယ်မှာ ဖြစ်ဖြစ်၊ ဟိုဟို ဒီဒီ။ |'WH-word' + LOC + 'WH-word' + LOC|

ka₄ *vi*: bitter. ခါးတယ်။ *Mvñ nø ka we tiqpvñ íe*. 'Mvñ(kind of herb) is bitter.' ခမ်းတောက် မြစ်က ခါးတယ်။ <PTB *ka

ka₅ ⇔ **vka₁** *vi*: dry out. ခမ်းခြောက်တယ်၊ မြေဆီလွှာ ကုန်ခမ်း သွားတယ်။ *Tì vkaámì*. 'The water dried up.' ရေခမ်းခြောက် သွားတယ်။

ka₆ ⇔ **vka₂** *vi*: (tooth) break. (သွား) ကျိုးတယ်။

□ **kávka** *adv*: (tooth) broken. (သွား) ကျိုးတိုး ကျဲတဲ။ [It usually refers to tooth gap. သွား ကျိုးတိုး ကျဲတဲ ဖြစ်တာကို ဆိုတယ်။]

Ka *pn*: Kha; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

ká₁ *part*: marker which occurs with non-final clauses to mark probability; supposedly to VP. ဟေ့၊ ဆိုကြ ပါစို့။ *Àng*

kà mvta rvt vdipkéò ká. 'He was supposedly beaten because of his fault.' စကား နားမထောင်လို့ အရိုက်ခံရတာ လေ။

ká₂ *adv*: give me! ပေးစမ်းပါ။ *Ká! èwà atnò*. 'Hey! give me.' ဟေ့ ငါ့ကို ပေးပါ။ *Ká òvnggúng lòng èwà atnò*. 'Hand me the bag.' လွယ်အိတ်ကို ပေးစမ်းပါ။

□ **kálè** *adv*: give (it) to me! ပေးလေ။ *Kálè! tele vtnò*. Give! give it to me.' ကဲ ပေးခဲ့ပါလေ။ [ká is not a verb, but kálè is used for 'give me', cf. also ká wae 'she says give me.']

ká₃ *vi*: be filled or satisfied. (အိပ်ရေး) ဝတယ်၊ *Yøp káe*. 'Have slept well.' အိပ်ရေး ဝတယ်။ *Yøpyø myká*. 'Have not slept well, still sleepy.' အိပ်ရေး မဝ။

ká₄ *n*: debt. အကြေး။ *Ká èwaqshì ra*. 'Repay (your) debt.' အကြေး လာဆပ်ပါ။ *Ká gvpme*. 'In debt.' အကြေး တင်တယ်။ <Shan

□ **ká gvp** *vi*: be in-debt. အကြေး တင်တယ်။ |'debt' + 'glue'|

□ **ká waq** *vt*: pay back, repay the debt. အကြေး ပြန်ဆပ်တယ်။ |'debt' + 'repay'|

kà₁ *n*: word, language, speech, sound, voice. စကား။ *Mìwàkà shòn esháò mà*. 'Can you speak Chinese?' တရုတ် စကား

ပြောတတ်ပါ သလား။

☐ **àngkékà** *n*: original language, source language. မူလ၊ မူရင်း ဘာသာစကား။ *Shànshér legà àngkékà*. 'The original language of the Bible.' သမ္မကျမ်းစာ မူရင်း ဘာသာ စကား။ |NFP + 'root' + 'work'|

☐ **kàbvt** *vi*: lose voice. အသံ ဝင်တယ်။ |'word' + 'dried up'|

☐ **kàche** *vi*: bothersome, disagreeable. အတွန့် တက်တယ်၊ ဆင်ခြေ ဆင်လက် ပေးတယ်။ *Kàchepè*. 'Complainer (male).' အတွန့် တက်သူ။ |'word' + 'complain'|

☐ **kàdvchòp** *n*: proverb, saying. ဆိုရိုးစကား။ အဆို အမိန့်။ *Kàdvchòp taq paqzí kà vbáe*. 'Wisdom words were contained in proverbs.' ဆိုရိုး စကားတွေမှာ ပညာရှိစကား များ ပါဝင်တယ်။ |'word' + CAUS + 'put in'|

☐ **kàdvté jvk** *n*: amplifier. အမ်ပလီဖီယာ။ |'word' + CAUS + 'big' + 'machine'|

☐ **kàdvtòm** *n*: conclusion. နိဂုံး။ |'word' + CAUS + 'knot'|

☐ **kàdvtut** *vt*: interpret between two groups of people, speaking in tongues. ဘာသာပြန် ပေးတယ်၊ ရှင်းလင်းပြောကြား ပေးတယ်။ *Miwàka kení Rvwangka sèng kà dvtutnòe*. '(He)

translates from Chinese to Rawang language.' တရုတ် ဘာသာ စကားကနေ ရဝမ် ဘာသာလို ဘာသာ ပြန်ဆိုတယ်။ |'word' + 'join, connect'|

☐ **kàdvtut kà** *n*: prophetic word. ပရောဖက်ပြု စကား။ |'word' + 'connect, link' + 'word'|

☐ **kàdvtut shú** *n*: prophet, interpreter. ပရောဖက်၊ ဘာသာ ပြန်ပေး သူ။ *Kà dvtutshú Esaya*. 'The prophet Isaiah.' ပရောဖက် ဟောရှာယ။ |'word' + 'join, connect' + AGT.NOM|

☐ **kàgo** *n*: title, heading. ခေါင်းစဉ်။ |'word' + 'head'|

☐ **kàgvp** *n*: 1. covenant, promise. ပဋိဥာဏ်၊ ဂတိသစ္စာ၊ ယုံကြည်သူ ခရစ်ယာန်တွေ သခင်ယေရှု ကားတိုင် ပေါ်မှာ အသေခံခြင်းကို အောက်မေ့ပြီး မုန့်နဲ့ စပျစ်ရည်ကို သုံးဆောင်တဲ့ ပွဲတော် မင်္ဂလာ။ *Kàgvp lònng sà:nìe*. 'We keep the covenant.' ပဋိဥာဏ် တရားကို စောင့်ထိန်း လိုက်နာကြတယ်။

2. communion. ပွဲတော် မင်္ဂလာ။ *Kàgvp vm rvtò*. 'Time for taking communion.' ပွဲတော် မင်္ဂလာ ဝင်မည့် အချိန် (သို့) ပွဲတော် စားရန် အချိန်။ |'word' + 'glue'|

☐ **kàgvp ànglí** *n*: Old Testament; old covenant. သမ္မာဟောင်း ကျမ်း။ *Kàgvp ànglí bok*. 'The Old Testament.' သမ္မာဟောင်း ကျမ်း စာအုပ်။ |'word' + 'glue' + NFP + 'old'|

- ❑ **kàgvp àngshv́r** *n*: New Testament; new covenant. သမ္မာသစ် ကျမ်း။ *Kàgvp àngshv́r bok*. 'The New Testament.' သမ္မာသစ် ကျမ်း စာအုပ်။ |'word' + 'glue' + NFP + 'new'|
- ❑ **kàhúng** *n*: meaningless word. အဓိပ္ပာယ်မဲ့ စကား။ |'word' + 'empty'|
- ❑ **kàjám** *n*: rumour. ကောလ ဟာလ။
- ❑ **kàkvl** *n*: stutterer. စကား ထစ်သူ။ *Tam nò kàkvl íe*. 'Tham is a stutterer.' အထမ်းက စကား ထစ်သူ ဖြစ်တယ်။ |'word' + 'stammering'|
- ❑ **kàluq** *vi*: quarrel. စကား များတယ်၊ ငြင်းခုံ ပြောဆိုတယ်။ *Kàluq mvdaq*. 'Do not quarrel.' ငြင်းခုံငြင်း မပြုရ။ |'word' + 'be many'|
- ❑ **kànvrom** *n*: main point, key word. သော့ချက် စကားလုံး။ |'word' + 'heart'|
- ❑ **kàpong** *n*: introduction. စကားချီး၊ နိဒါန်း။
- ❑ **kàrim** *vt*: record. အသံ ဖမ်းသွင်းတယ်။ |'word' + 'catch'|
- ❑ **kàrim jvk** *n*: audio recorder. အသံ ဖမ်းစက်။ |'word' + 'catch' + 'machine'|
- ❑ **kàrøn** *n*: long vowel. သရ အရှည်။ |'word' + 'pull'|
- ❑ **kàrøt** *n*: question word. မေးခွန်း စကားလုံး။ |'word' + 'ask'| = røtkà

- ❑ **kàrvt** *vt*: make decision. ဆုံးဖြတ်တယ်။ |'word' + 'break, cut'|
- ❑ **kàsi kàrùng** *n*: discussion, argument. အခြေ အတင်၊ အငြင်း အခုံ။
- ❑ **kàsiq** *n*: point (of an argument), agreement. အချက် ကျကျ။ *Kàsiq màdá kà shòne*. 'What he says is meaningless.' အချက် အလက် တိကျမှု မရှိတဲ့ စကားပြောတယ်။ |'word' + 'joint'|
- ❑ **kàsvidiq** *n*: promise, agreement. ကတိ။ *Kà svdiq nò døng ràe*. 'Promise must be kept.' ကတိ ပေးပြီးရင် တည်ရမယ်။ |'word' + 'promise'|
- ❑ **kàshòn** *vi*: speaking. စကား ပြောတယ်။ *Svramèl lypvt vhang vlùn lym tvrà shònòe*. 'The teacher gives a speech about development.' ဆရာမက ဘဝ တိုးတတ် မြင့်မားရေးနဲ့ ပတ်သက်ပြီး စကား ပြောတယ်။ |'word' + 'speak'|
- ❑ **kàshón jvk** *n*: telephone. တယ်လီဖုန်း။ *Kàshónjvkngró vtìng kée*. '(They) communicate through telephone.' တယ်လီဖုန်းနဲ့ အဆက် အသွယ် လုပ်ကြတယ်။ |'word' + 'speak' + 'machine'|
- ❑ **kàshvbóng** *n*: word-example. ဥပမာ။ *Yesuò kàshvbóng*. 'Parable of Jesus.' သခင် ယေရှုရဲ့ ဥပမာ။ |'word' + 'match'|

- **kàshvdún** *n*: example. ဥပမာ၊ စကား
မစပ်။ |'word' + 'measure'| =kà
hvbóng
- **kàshvgøp** *n*: rhyme, proverb. စကား
ပုံ။ *Rywang kashvgøp*. 'Rawang
proverb.' ရဝမ် စကားပုံ။ |'word' +
CAUS + 'cover'|
- **kàshvnam** *n*: example word. ဥပမာ
စကားလုံး။ |'word' + 'pad'|
- **kàshvniq** *n*: deep word. နက်နဲတဲ့
စကား။ |'word' + 'inner'|
- **kàta** *vi*: obedient, be submissive.
လိမ္မာတယ်၊ စကား နားထောင်တယ်။ *Kà ta
we zùngsè rìsìng svrari shóngshìe*.
'Teachers love obedient students.'
လိမ္မာတဲ့ ကျောင်းသူ ကျောင်းသား တွေကို
ဆရာတွေက ချစ်ကြတယ်။ |'word' +
'listen'|
- **kàtvng** *n*: conclusion, last word.
နိဂုံး။ *Kàtvng chvng*. 'The last word.'
နောက်ဆုံးပိတ် စကားလုံး။ |'word' + 'end,
edge'|
- **kàvwá** *n*: uvula. အာသီး။ *Lóngiang
pýngshì zàng taq kàvwá vle*. 'There is
the uvula before the actual neck.'
လည်ချောင်း အစ မှာ အာသီး ရှိတယ်။
|'word' + 'divide'|
- **kàvzòm** *n*: new word or idea. စကား
စိမ်း၊ စကားလုံး အသစ်။ |'word' + 'raw'|

- kà₂** *part*: purposive nominalizer; in order
to V. ဖို့။ *Wedø íwe nø súnshikà mví*. 'As
(he) was like that , it unlikely for
(him) to survive.' အဲဒီလိုမျိုး ဖြစ်မှတော့ သူ
အသက်ရှင်ဖို့ မဖြစ်နိုင်ဘူး။ *Yapè dvrvtès s'vng
nø kadø í nigø zíkà íe*. 'As for this
young orphan, no matter what it is
give (what he deserves).' ဒီ အဖမဲ့ သား
ကိုတော့ ဘယ်လို ဖြစ်ဖြစ် ပေးဖို့ ဖြစ်တယ်။
- ka tvlú** *n*: type of mushroom. မှို တစ်မျိုး
|'chicken' + 'mushroom'|
- kàdà no** *n*: French bean. ဘိုစားပဲ။
- kadvgr** *n*: bird; pheasant. ရစ် (ငှက်)။
= dúngkà
- kagø** *n*: gibbon. မျောက်လွဲကျော်။ *Kagø tíqré*.
'A group of gibbons.' မျောက်လွဲကျော် တစ်
အုပ်။ <Lisu
- Kàgvbù** *n*: Khagabu; mountain name. ခါ
ဂါဘို ရာဇီတောင်၊ မြန်မာ နိုင်ငံရဲ့ အမြင့်ဆုံး
တောင် ဖြစ်တယ်။ [It is the highest
mountain in Myanmar. မြန်မာနိုင်ငံ၏
အမြင့်ဆုံးတောင် ဖြစ်တယ်။]
- káká** *adv*: like, pretend. ယောင်ယောင်၊ မ
လိုလို။ *Mvtá káká*. 'Like I don't hear
(you).' မကြားသယောင်၊ မကြားယောင်ဆောင်။
Zí káká wae. 'Pretend to give.' ပေးမလို
လို လုပ်တယ်။
- Kakvn** *pn*: Khakhan; Rawang surname.
ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Kalo *pn*: Khalau; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

○ **kalòm gòmziq** See **gòmziq**

kam *n*: bamboo used for making fire. ဝါး ထင်း။ *Svmi wvr lým kam láðe*. '(He) is searching for bamboo-wood for making a fire.' မီး မွှေးဖွဲ့ ဝါးထင်း ရှာတယ်။

kám₁ *adv*: lax, loose, slack. ချောင်ချောင် ချို ချို၊ လျှော့တိ လျှော့ရဲ။ *Kámkámwa mérøm shìnì*. 'Do not wear (the sarong) loosely.' ထဘီကို လျှော့တိ လျှော့ရဲ မဝတ်နဲ့။ = **hám**

○ **kám₂** See the entry **kám₂**

kàm₁ *vi*: 1. lasting. တာရှည် ခံတယ်။ 2. guarantee, be responsible. အာမ ခံတယ်၊ တာဝန် ယူတယ်။

kàm₂ *vt*: measure a circle. အလုံးပတ် တိုင်းထွာတယ်။ *Waqşè go èkàmò*. 'Measure around the piglet's body.' ဝက်ကလေးရဲ့ ကိုယ် လုံးပတ်ကို တိုင်းပါ။

kàm₃ ⇔ **vkàm** *n*: type of bamboo. ဝါး တစ် မျိုး။

kàmø *n*: copper, bronze. ကြေးနီ။ *Kamøt hang tiqlòng røpmòe*. 'I am sculpting a statue with copper.' ကြေးနီနဲ့ လူ ရုပ်ထု တစ်ခု ထုနေတယ်။

Kamu *pn*: Khamu; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

kànar *n*: colon, comma. ပုဒ်ရုပ် သင်္ကေတ။ |'word' + 'rest'|

kang₁ ⇔ **vkang₁** *vi*: separate, separating (of people), divorce. ခွဲခွာတယ်၊ လမ်း ခွဲတယ်။ *Takaq s̀ng vkange*. 'They are separated to each direction.' တစ် ယောက် တစ်လမ်းစီ ခွဲခွာကြတယ်။

kang₂ *n*: footprint. ခြေရာ။ *Vpung h́kang íe*. 'The footprint of Aphung.' အဖုန်ရဲ့ ခြေရာ ဖြစ်တယ်။ = **h́mvl**

Kang *pn*: Khang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။ = **Vpong**

káng₁ *vt*: abandon, leave (village or place). စွန့်ခွာတယ်၊ စွန့်လွှတ်တယ်။ *Rvwang tiqmaqí shìg̀ng m̀ng káng daqà*. 'Some Rawang are leaving behind the mountainous areas.' ရဝမ် တစ်ချို့ တောင် ပေါ် ဒေသကို စွန့်ခွာ နေကြပြီ။

káng₂ *n*: type of flute. လေမှုတ် တူရိယာ တစ် မျိုး။

káng₃ *vi*: be in bright color. အရောင် တောက်တယ်။

○ **káng₄** See the entry **k̀ng₂**

Káng *pn*: Rawang term referring to either Chin or Naga tribes. ရဝမ်လို နာဂ (သို့) ချင်း လူမျိုးကို ခေါ်တဲ့ အမည်။

□ **Kángm̀ng** *n*: Naga region. နာဂ ဒေသ။

kàng₁ *n:* tiger. ကျား။ *Kàng tiqgo.* 'One tiger.' ကျား တစ်ကောင်။

□ **kàng zvl̀ng** *n:* leopard, cheetah, panther. ကျားသစ်။ *Kàng zvl̀ng tiqgo.* 'One leopard.' ကျားသစ် တစ်ကောင်။ |'tiger' + '?'|

□ **kàngdòng₂** *n:* giant tiger. ကျားကြီး။

□ **kàngkì** *n:* lion. ခြင်္သေ့။ *Ku shòngtòng l̀ngpàng yàng kàngkì tiqgo vle.* 'There is a lion under the tree.' ဟို သစ်ပင် အောက်မှာ ခြင်္သေ့ တစ်ကောင် ရှိ တယ်။ |'tiger' + '?,'|

□ **kànggr̀** *n:* small tiger. ကျားငယ် တစ် မျိုး။

□ **kàngzì** *n:* small tiger, leopard. ကျား လေး၊ ကျားသစ်။ = kànggr̀

kàng₂ *n:* 1. lord, master, owner. အရှင် သခင်၊ ပိုင်ရှင်။ *Chò m àngkàngr̀ m̀avl.* 'The house owners are not there.' အိမ်ရှင် တွေ မရှိကြပါ။ 2. grandfather. အဖိုး။ *We kv̄t vkàng n̄ Lúnggá rvgaq̄ø dtuqshì.* 'That time, my grandfather reached to Lungga land.' အဲဒီ အချိန်မှာ ကျွန်တော့် အဖိုးက လုံးကား ဒေသကို ရောက်ခဲ့တယ်။

□ **Kàngpè** *n:* Lord. သခင် ဘုရား။

□ **Kàngpè àngni** *n:* the lord's day, Sunday. သခင် ဘုရားနေ့၊ တနင်္ဂနွေ နေ့။

□ **kàngzòng** *n:* old person. သက်ကြီး ရွယ်အို၊ ရှေး လူကြီး။

kàng₃ *n:* giant, large; formative in noun compounds. ကြီးမား။ *Shvrokàng tiqgo.* 'One large ant.' ပုရွတ်ဆိတ်ကြီး တစ်ကောင်။

kàngbè bélut *n:* bamboo weevil; worm that eats palm or tree. မင်းပေါအူ နဲ့ ဝါး တွေ စားတတ်တဲ့ ပိုးကောင် အကြီး။ = bènúng àngmè

Kangdang *pn:* Kangdang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

kàngdòng₁ *n:* spider. ပင့်ကူ၊ လူနေအိမ် အထဲ မှာ တွေ့ရတယ်။ *Kàngdòng mvshé.* 'Red spider.' ပင့်ကူ အနီ။

Kanglin *pn:* Kanglin (name given to first son of first son). မွေးစဉ် အမည် အရ ပထမ ဆုံးသား (အဖုန်)ရဲ့ သားဦးကို ပေးတဲ့ နာမည်။ *Kanglin rvp.* 'Kanglin's family.' ခန့်လိင်တို့ မိသားစု။ = Pèrvm

Kangrvm *pn:* Khangram; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Kàngsa *pn:* Khangsa; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Kàngsin *pn:* Khangsin; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Kàngsvt *pn:* Khangsat; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

kangshé *n:* corcodile, alligator. မိကျောင်း။

Kangshin *pn:* Khangshin; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

kangshvng *n*: ancient. ရှေးခေတ်က။
Kangshvng ban taq. Or *Kangshvng mvril.*
'During the ancient era.' ရှေး ယခင်
ကာလမှာ။

☐ **kangshvngbàn** *n*: ancient time.
ရှေး ပဝေသဏီ ခေတ်။

Kàngtǒ *pn*: Khangtheu; Rawang
surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

kàngvnm *vi*: raining and sunshine at
the same time. နေပူလိုက် မိုးရွာလိုက် ဖြစ်
တာကို ဆိုသည်။

○ **kàngzǒng** See the entry **kàng**.

Kangzu *pn*: Khangzu; Rawang surname.
ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

kaø *n*: bird; pigeon. ခို (ငှက်)။ *Kaøré.* 'A
flock of pigeons.' ခို တစ်အုပ်။

☐ **kaø mvshóng** *n*: bird; green dove.
ခိုစိမ်း (ငှက်)။

○ **kap** See the entry **kvp**.

kaq₁ ⇔ **vkaq₁** *vt*: cut (tight string, vine
or small plants). တိကနဲ့ ဖြတ်တယ်။ *Svmri*
hóng nàkaqø. 'Cut the rope.' ကြိုးကို တိက
နဲ့ ဖြတ်လိုက်ပါ။

☐ **kak** ⇔ **vkak** *vt*: first person
singular form of kaq.

kaq₂ ⇔ **vkaq₂** *vi*: bear plenty. ပြတ်ခဲအောင်
သီးခြင်းကို ဆိုတယ်။ *Dènhóng nø nvmsì gvzà*
vkaqe. 'As for this year, the fruit tress

are bearing lots of fruits.' ဒီနှစ် အသီး
ပြတ်ခဲအောင် သီးတယ်။

kaq₃ *part*: marker which occurs after
nominals to mark allative case;
toward the N. သို့၊ ဖက်၊ တစ်နေရာမှ အခြား
တစ်နေရာသို့ ရွေ့လျားမှုပြ နှမ်း နောက်ဆက်။
Kakaq. 'Where to?' ဘယ်ကိုလဲ။ *Rvmákaq*
dí we yǐng bóngà. 'I saw (him) going
toward the field.' လယ်တော ဖက်ကို သွား
တာကို မြင်လိုက်တယ်။ [Often used
together with *svng*: *kaqsvng* 'toward']

kaq₄ ⇔ **vkaq₃** *n*: type of small bamboo.
အလုံး သေးတဲ့ ဝါးပင် တစ်မျိုး။

kaqdv *adv*: completely. လုံးလုံး၊ အမျိုး သုဉ်း
အောင် ပြုန်းတီးတယ်။ *Kaqdv béapmì.*
'Utterly finished up.' တစ်ခု မကျန် အမျိုး
သုဉ်း ကုန်ဆုံးသွားတယ်။

kaqkóng *n*: basket. တောင်းကြီး တစ်မျိုး။
= *sòngpè* in Damang dialect.

kaqlì *n*: malaria. ငှက်ဖျား။ *Weyǐngkí*
dvzáshì kaqlì dvzáshì pà dvzáshì. '(They)
are caught with sickness such as
malaria and so on.' အဲဒီ ကနေ ဖျားနာကြ
တယ်လေ၊ ငှက်ဖျားတွေ ဘာတွေ ဖျားကြ။ <Jp.

kaqshì *vi*: reject. ငြင်းဆန်တယ်၊ အတင်း
အဓမ္မ ငြင်းဆန်တယ်။ = *hee*

Karchoq *pn*: Kharchau; Rawang
surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

○ **kàrim jvk** See the entry **kà**.

kàru *n.*: book, writing, literature. စာအုပ်၊ စာပေ။ *Kàru àngchvng svnshàì.* 'Let's learn the letters of the alphabet.' စာသင်ယူ ကြရအောင်။ စာသင်ယူ ကြစို့။ |'word' + 'write'|

○ **kàsi kàrùng** See the entry **kà**₁

kashit *n.*: broken rice. ဆန်ကွဲ။ *Kashitrì ka ènaò.* 'Feed the chicken broken rice.' ဆန်ကွဲ တွေကို ကြက် ကျွေးလိုက်ပါ။ [Tiny pieces left after pounding rice.]

Kashulsè *pn.*: Khashulse; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

kat₁ ⇔ **vkat** *vi.*: burn. မီးလောင်တယ်။ *Chòem tíqchòem svmi vkatne.* 'One of the houses is on fire.' နေအိမ် တစ်လုံး မီးလောင်နေတယ်။
 □ **katshì** ⇔ **vkatshì** *vi.*: hot. ပူတယ်။

○ **kat**₂ See the entry **kv**₁

katvrì *n.*: kind of tiny cane or rattan. အလုံး သေးတဲ့ ကြိမ် တစ်မျိုး။ |'chicken' + 'cane'|

○ **kávka** See the entry **ka**₆

kaya *quant.*: all (for animate nouns) can be used as noun like shvngbe). အားလုံး။ *Vsìng kaya.* 'All the people.' လူ အမြောက် အများ၊ လူ အားလုံး။ *Vsìng kaya m'rdvng.* 'In front of all the people.' အားလုံး ရှေ့မှောက်မှာ။ = shvngbe

kaybyet *n.*: bulb plant. ပန်းဥ။

Kaynvng *pn.*: Khainang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Kaywangkoq *pn.*: Khaiwangkhau; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

ke₁ *conj.*: while. နေစဉ်၊ အတော အတွင်း။ *Rungke...*, 'While seated...,' ထိုင်နေစဉ်။ *Súngshòng ke shvla we bvnli wá ràe.* 'I must do a good work while I am alive.' အသက် ရှင်စဉ် ကောင်းတဲ့ အလုပ်ကို လုပ်ရမယ်။ = kv₁, dv₁gv₁

ke₂ **1.** *vi.*: hurt, bite. နာကျင်တယ်၊ (အသား) စားတယ်။ *Go èkenge.* 'Have a headache.' ခေါင်း ကိုက်တယ်။ **2.** *part.*: grammaticalized verbal modifier to mark reciprocal and benefactive relationship. အချင်းချင်း၊ တစ်ဦးနဲ့ တစ်ဦး အပြန်အလှန် အကျိုး သက်ရောက်မှု ရှိခြင်းပြ ကြိယာ နောက်ဆက်။ *Shákee.* 'Know each other.' အချင်းချင်း တစ်ယောက်နဲ့ တစ်ယောက် သိကျွမ်း ကြတယ်။ *Àngní vshòngkee.* 'They love each other.' သူတို့ နှစ်ယောက် အချင်းချင်း ချစ်ကြတယ်။ |It changes from mid tone to high tone when it is followed by one the suffixes; -ì, -à and -ò. |

□ **ké**₁ *vt.*: transitive form of ke. *Tvmòí karì kéòe.* 'Kite bit the chicken.' စွန်ရဲ က ကြက်ကလေး တွေကို သုတ်သွားတယ်။

ke₃ *onm* onomatopoeic adverb; well. မြည် သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသနာ၊ ကဲ ကဲ။ *Keke dì rái.*

'Well, well, here (she) comes.' ကဲကဲ သူ လာနေပြီ။

ké₂ ⇔ **ke₄** *adv*: wait!, hold on, give me a break!; exclamation. နေနေ၊ ကဲ။ အာမေဠိတ် အသံ။ *Ké mèdi rani*. 'Don't come!' နေနေ မလာနဲ့။ *Ké èlúshì*. 'Gosh get away.' 'Get away!' (can use ké! alone for 'Get away!') သွား ဖယ်စမ်းပါ။ [ké has negative sense, implies you don't want to be bothered by other people.]

☐ **késhini** *adv*: hold on!, wait a minute!. ခဏ နေပါအုံး။ *Késhini mèdini*. 'Wait don't go (there) yet.' နေအုံး မသွားနဲ့အုံး။

ké₃, *n*: solid, root. အခဲ၊ အမြစ်။ *Ayǎng nø røngka àngkélòng wǎrdàrà lònng kédò adø mðrdaqà wani "pé kae lé" wae wa*. '(He) bit at the roasted bitter root, when he put it in his mouth (he) said "Ouch! it is bitter", it is said.' မာခန်ရား က နွယ်ခါး မြစ်တွေ မီးဖုတ် ထားတာကို ကိုက်ပြီး၊ ကိုက်လိုက်တော့ ထွီး ခါးတယ်ဟေ့လို ပြောတယ်။ *Werì taqwa àngkèrì vlká íwe nø*. 'Only those people have (still know) the originals words.' အဲဒီ လူတွေ ဆီမှာ ရှေး အခေါ်အဝေါ် စကားအစစ်တွေ ရှိသေးတယ်။

kédan *n*: pencil. ခဲတံ။ *Kédan bìdǎm*. 'Four pencils.' ခဲတံ လေးချောင်း။ <Bur. =rutvng

kegǎm *n*: machete. တော ခုတ်ခါး။

keke wa *adv*: wet, muddy. ညစ်ညစ် ပတ်ပတ်။

kelsiyvm *n*: calcium. ကယ်လ်ဆီယမ် ဓါတ်။ *Kelsiyvm vbáe*. 'Calcium included.' ကယ်လ်ဆီယမ် ဓါတ် ပါဝင်တယ်။ <Eng. အင်္ဂလိပ် အခေါ်အဝေါ်မှမွေးစားသည်။

kemvra *n*: camera. ကင်မရာ။ *Kemvraí sðmla èdímò*. 'Take a picture with a camera.' ကင်မရာနဲ့ ဓါတ်ပုံ ရိုက်လိုက်တယ်။ <Eng.

Kenblon *pn*: Khenblaun; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Kendvgronsvñ *pn*: Khendagraunsan; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

kèní *part*: 1. from, since; after of the place of time N. မှ၊ ကနေ၊ ကတည်းက၊ အကယ် လို့။ *Sǎnǎng kèní zádáng wae*. '(He) has been sick since last year.' မနှစ် ကတည်းက ဆက်တိုက် ဖျားနေတော့တာပဲ။ *Vdǎm mǎng kèní Rvzì mǎng høq yalònng shìgà vshìnámì*. 'The news has spread out from the plains to the mountainous areas.' ဒီသတင်းက မြေပြန့်ကနေ တောင်ပေါ် အထိ ပျံ့နှံ့ သွားခဲ့တယ်။ 2. non final clause marker; if or when the V. လျှင်၊ လို့ ရှိရင်။ *Àng dì kèní ngà mydøng*. 'If he goes I won't go.' သူ သွားရင် ကျွန်တော် မသွားပါ။

kenon *n*: trigger, switch. ခလုတ်။ <Eng.

Kensaysvñ *pn*: Khensaisan; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Kengoysvñ *pn*: Khengaisan; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

keq *vi*: hard. ကျစ်ခဲတယ်၊ မာကျောတယ်။ =zaq

Keranvm *pn*: Kheranam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Kesanvñ *pn*: Khesanam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Kèza *pn*: Keza; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

kèzóng *vi*: old people; usually refers to old person who can no longer go out. သက်ကြီး အရွယ်အို ဖြစ်သူ၊ အိမ်တွင်းသာ အောင်းနေရတဲ့ လူကြီး၊ လူအို ကြီးများကို ခေါ်တယ်။ *Kèzóngpè*. 'An old man.' အသက်အရွယ် ကြီးရင့်တဲ့ လူကြီး။ <Mangrung language. =d'vmp'ó, shaqré mvgúr

ki₁ *n*: spoon. ဇွန်း။ *Sìvmré svng kíí vmpà zíóe*. '(He) feeds the baby with a spoon.' ကလေး ငယ်ကို ဇွန်းနဲ့ အစာ ခွံ့ကျွေးတယ်။

□ **kigang** *n*: ladle. ယောက်ချို။

□ **kihar** *n*: fork. ခရင်း။

□ **kilaq** *n*: spoon, ladle. ဇွန်း၊ ယောက်ချို။

□ **kilím** *n*: dipper, spoon. ဇွန်း၊ ယောက်မအသေး။

□ **kiruq** *n*: ladle (for soup). မှုတ်၊ ယောက်ချို၊ ဟင်းလိုက် ဇွန်း (အရည် သောက်

ရန် ဇွန်း)။ *Kiruqí èvm*. 'Use the ladle to eat.' လိုက်ဇွန်းနဲ့ စားပါ။ |'spoon' + 'stir'|

□ **kisvlím** *n*: flat bamboo stick used as a spoon. ဇွန်း သဖွယ် အသုံးပြုတဲ့ ဝါးပြား ယောက်မ။

ki₂ *n*: yam. မျောက်ဥ။ *Àngshùrì gò wírámòè wírým shvlae, kòtnvñm gò shvlae, àngmè lònng gò gvzá gvme, chi tìd'ngwa í wedò íwe gò tíqpvñ*. 'The fruits are roasted/baked under ashes and eaten. It can be roasted, or also cooked. The core one is also so tasty like yams. That's another kind.' =chi

□ **kimvshé** *n*: red yam. မျောက်ဥ အနီ။ |'yam' + 'red'|

□ **kirung** *n*: wild yam. တော မျောက်ဥ။ |'yam' + 'sit'|

□ **kizò** *n*: sweet potato. ကန်ဇွန်းဥ။ *Kizò dèteò*. '(You) boil sweet potato.' ကန်ဇွန်းဥကို ပြုတ် လိုက်ပါ။ |'yam' + 'sweet'|

kí₁ *vi*: 1. sweet. ချိုတယ်။ *Gvzà kíe*. '(It's) too sweet.' ချိုလွန်းတယ်။ *Kwátì kíe*. 'Honey is sweet.' ပျားရည်က ချိုတယ်။ =zòe 2. salty. ငန်တယ်။ *Shvlaq kíe*. 'It is salty.' ဆားငန်တယ်။ *Shvlaq kí we/ka we mavm*. 'I don't eat salty food.' ဆားငန်တာ မစားဘူး။

□ **kípvn** *n*: sweet. ချို တဲ့အရာ (မုန့်)၊ အချိုပွဲ။ *vmpà vñ dàngí kípàn vñmràe*.

'Dessert is good to be eaten after meal.' ထမင်း စားပြီး အချိုပွဲ စားသင့်တယ်။
|'sweet' + 'kind'|

ki₂ *n.* tax. အခွန်။ [Older Rawang word. ရှေးစကား။]

□ **ki gùnò** *vt.* taxation. အခွန် ကောက်တယ်။

ki₃ *conj.* 1. from, then. မှ၊ ကနေ။ *Chòmýng kí dònkdakngà.* 'I came from home.' ကျွန်တော် အိမ်ကနေ လာပါတယ်။ *Gvtyng kí wandè.* 'He buys from the market.' ဈေးကနေ ဝယ်တယ်။ 2. then, if. လျှင်၊ ရင်။ *Àng wedø wa kí ngà mvdøng.* 'If he says like that I won't go.' သူ အဲဒီလို ပြောရင် ငါ မသွားတော့ဘူး။ [Shortened form of kèní.]

kigi *adv.* deteriorate and cease to be, become extinct. မျိုးသုန်းတယ်။ *Rvmá kigi vkatnapmì.* 'The field burned down completely.' မျိုးသုန်းအောင် အခင်း မီးလောင်သွားတယ်။ = sðzð

kigvng shvlaq *n.* Kigang salt. ဒီကိုင် ဆား။ *Kigvng shvlaq èrýtnò.* 'Bring Kigvng salt.' ဒီကိုင် ဆား သယ်လာပါ။

Kiklvngnèvm *pn.* Khikhlängnam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Kimkonggvng *pn.* Khimkhaunggang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

kin *n.* birth order name for the third son. တတိယ မြောက် သားကို ခေါ်တဲ့ မွေးစဉ် အမည်။ = jung

Kinjòng *pn.* Khinkyang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Kinsvng *pn.* Khinsang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Kinzi *pn.* Khinzi; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

king *num.* thousand. ထောင် ဂဏန်း။ *Jublí býmè yàng vsvng àngking gó dì rái.* 'Thousands of people have attend to the Jubilee celebration.' နှစ်ပတ်လည် အထိမ်းအမှတ် ပွဲသဘင်ကြီးကို လူ ထောင်ချီ တက်ရောက် လာတယ်။

kiq ⇔ **vkq** *vi.* yell, shout, cry out. အော်တယ်။

□ **kok** ⇔ **vkok** *vi.* first person singular form of kiq.

Kiwangsvng *pn.* Khiwangsang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Kízi *pn.* Kizi; people group name. လူမျိုးတစ်မျိုးရဲ့ အမည်။

Ko ⇔ **vKo** *pn.* Khau; birth order name for the third born female. တတိယ မြောက် သမီးကို ခေါ်တဲ့ မွေးစဉ် အမည်။

kó *vt.* preach. ဟော ပြောတယ်။ *Dvrá kóðe.* 'Preaching sermon.' တရား ဟောပြောတယ်။ <Bur.

kó kvp vt: constructing a hut for deceased person at the cemetery. သင်္ချိုင်းမှာ သေဆုံးသွား သူ့အတွက် တံ ထိုးပေး တယ်။

Kobu pn: Khobu.

Kobudè pn: Khobude. ခေါ်ဘူဒဲ မြို့။ [It is a Lisu term. Native Rvwang term for the town is Pongbørdým.]

kodó n: bird; dove. ချိုး (ငှက်)။ *Kodó tigré yøpme.* 'A flock of doves is sleeping.' ချိုးငှက် တစ်သိုက် အိပ်နေတယ်။

Kodong pn: Khaudaung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Koduq pn: Khaudu; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Kodvng pn: Khaudang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Kogang pn: Khaugang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Kogwé pn: Khaugwe; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

kok n: room. အခန်း။ *Yøpkok íe.* 'It is a bed room.' အိပ်ခန်း ဖြစ်တယ်။ *Sỳmrèrì lega røshìkok íe.* 'It is the children's study room.' ကလေးတွေ စာဖတ်ခန်း ဖြစ်တယ်။ = sóng, kóng

Kokram pn: Khaukhram; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

kòlì n: medicinal plant. ပန်းပွင့်ပြီး ဆေးဖက်ဝင်တဲ့ အပင် တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။ [From

the plant's joint three leaves branch out and used as a herbal medicinal. The leaves are heated up first and put on the wound. အဆစ်တစ်ခု မှ အရွက် သုံး ရွက် ဖြာထွက်သည်။ ဆေးအဖြစ် အသုံးပြုတယ်။ အနာတရဖြစ်ပါက အရွက်ကို မီးကင်ပြီး အနာကို အပူပေးလေ့ ရှိသည်။]

Kolidøm pn: Kawlideum (river). မြစ် တစ် စင်းရဲ့ အမည်။

Komun pn: Khaumun; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

koná n: wet rice field. လယ်ကွင်း။ *Shìgùng móng rvgaq nø koná wàým màshvla.* 'At the mountain regions (we) cannot do wet rice field cultivation.' တောင်ပေါ် ဒေသမှာ လယ် လုပ်စားလို့ မရပါ။ <Shan

Konò pn: Khaunau; name given to first son's first daughter in Matkyung area. ခေါ်နော (အမတ်ဂျူ ဒေသမှာ သားဦးရဲ့ ပထမဆုံး သမီးအား ပေးလေ့ ရှိတဲ့ အမည်)။ *Konò é! èdìra.* 'Khaunau, come here.' မ ခေါ်နေန် ဒီနားကို လာအုံး။

kóng₁ clf: classifier for rooms of a house. အခန်း။ *Tìqkóng.* 'One room.' အခန်း တစ် ခန်း *Mvdàm kóng.* 'Upper room.' အပေါ် အခန်း။ = sóng

kongkvlvng n: wooden xylophone. သစ်သား ပတ္တလား။

kongkvt n: bamboo clappers. ဝါး လက် ခုတ်။

Kònglàng *pn*: Khaunglang; place name and also surname. နေ ရာဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည် (သို့) ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Kònglàngpʰ *pn*: Khonglangpheu; place name. ခေါင်လန်ဖူး မြို့။

Kongshan *pn*: Khaungshan; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Kongshing *pn*: Khaungshing; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

kop ⇔ **vkop** *kin*: great grandfather or grandmother. ဘေး၊ အဘေး။ = kup

☐ **kop kàng** ⇔ **vkop vkàng** *n*: my ancestors. ကျွန်တော့် ဘိုးဘွား ဘီဘင်။

koq₁ *vi*: berth, dock. ကမ်း ကပ်တယ်၊ ဆိုက်ကပ်တယ်။ *Shò koqshìe*. 'The boat docked.' လှေ ကမ်းကပ်တယ်။

☐ **koqrà** *n*: dock. ရပ်နားရန် နေရာ၊ ဆိုက်ကပ်ရန် နေရာ။ |'dock' + 'place nominalizer'|

koq₂ ⇔ **vkop** *vt*: 1. touch slightly. တိုထိတယ်။ 2. pound. ထောင်းတယ်။ *Zidòng koqòe*. 'Pound rice.' ဆန်မှုန့် ထောင်းတယ်။ = dór

koq₃ *onm* onomatopoeic adverb; the sound of knocking or tapping. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသနာ။ *Kupè yopyò dvzie koq èvlò*. 'Just tap/pat him, he is falling asleep.' ဟိုလူ အိပ်ငိုက်နေတယ် ပုတ်လိုက်ပါ။

koq₄ *vt*: uproot, extract, pull (usually small plants). (မြက်ပင် ငယ်လေးတွေ) ဆွဲ နုတ်တယ်။ = put

Koq ⇔ **vkop** *pn*: birth order name for the third born male. တတိယ မြောက် သားကို ခေါ်တဲ့ မွေးစဉ် အမည်။ <Longmi dialect. = Jùng, Kwin

koq vkýng ⇔ **vkop vkýng** *n*: authority, power. (ဩဇာ အာဏာ။ = vmíng vkýng

Koqdvng *pn*: Khaudang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

koqkoq dǒng *onm* onomatopoeic adverb. အလုံ ပိတ်မိတယ်၊ ထွက်ပေါက် မရှိ ဖြစ်တယ်။

Koqkun *pn*: Khaukhun; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

koqkým *n*: king. ဘုရင်။ *Koqkým pèá*. 'Your majesty.' ရှင် ဘုရင်ကြီး ခင်ဗျား။ <Shan

☐ **koqkým rúngtvng** *n*: throne. ရာဇပလ္လင်။

☐ **koqkým tǒngnǒ** *n*: palace. နန်းတော်။ |'king' + 'house'| = koqkýmwáng

☐ **koqkýmchè** *n*: queen; female ruler or king. မိဘုရား၊ ဘုရင်မ။ |'king' + 'mother'|

koqlu *n*: baby sitter, caretaker. ကလေးထိန်း၊ စောင့်ရှောက် ပေးသူ။ *Svmré koqlu*

tiqgθ lashie. '(He) is looking for a baby sitter.' သူတို့ ကလေးထိန်း ရှာနေတယ်။

Koqmun *pn:* Kaumun; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

koqngár *n:* type of bird. ငှက် တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။

Koqøngam *pn:* Khaueungam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

koqrú *n:* bird; woodpecker. သစ်တောက် ငှက်၊ ခေါက်ရှာ ငှက်။

□ **koqrú shvráng** *n:* bird; pale-headed wood pecker. သစ်တောက် ငှက်၊ ခေါက်ရှာ ငှက်။

Koqrvm *pn:* Khauram; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Koqtøng *pn:* Khautheung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

kori *n:* palm squirrel. ရှဉ့်ငယ် တစ်မျိုး။

kòrøt *n:* bride price; first intallment paid for a bride. ကွမ်းဖိုး။ = *kòrøtzà, kòrøtpθ*

kórshì *vi:* plead. အသနား ခံတယ်။ *Gøqshaq shvlut lým dypvt Koqkúmpè yíng kórshie.* '(They) pleaded with the king for amnesty.' လွတ်ငြိမ်း ချမ်းသာခွင့် ရဖို့ ရှင်ဘုရင် ဆီမှာ အသနား ခံတယ်။

kòrzøp *n:* decorated bamboo tube which has lid. လူ့ အသုံး အဆောင် အဖြစ် ပြုလုပ် ထားတဲ့ အဖုံး ပါတဲ့ ဝါးဗူးငယ်။ [It is used as a cup. ခွက်သဖွယ် အသုံးပြုတယ်။]

= *dìvngláng, dvláng*

Kotøng *pn:* Khautheung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Koya *pn:* Khauya; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

kòyà *n:* tax. အခွန်။ = *kí*

Koyú *pn:* Khauyu; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

kø *vi:* steal. ခိုးတယ်။ *Yarvgaq dvre kø vsìng gvzà vle.* 'This place has many thieves.' ဒီဒေသမှာ သူ့ခိုး ပေါတယ်။ *Ganiyarì dvre gvzà køe.* 'The drug addicts steal a lot.' ဘိန်းစားတွေ ပစ္စည်း အရမ်းခိုးတယ်။ |Changes to a high tone before -ò and -ì. |

kø₁ *locn:* head or upper river. မြစ်ဖျား၊ ချောင်းဖျား။ *Só mùnglàngkø lvp nga tvpkéamì.* 'Well, let's go up to the head of the Munglang river and catch some fish.' မုန်လန် ချောင်းဖျားကို သွားပြီး ငါး သွားဖမ်း ကြရအောင်။ <Jp. = *kú*

kø₂ *vt:* transitive verb form of *kø*. *Ságyaq ngàmaq nvngwà gø kóapmà.* 'Last night our cow was stolen.' မနေ့ညက ကျွန်တော် တို့ နွား အခိုးခံ လိုက်ရတယ်။

kø₃ *vt:* worship (spirit) နတ် ကိုးကွယ်တယ်။

kø₁ *vt:* propitiate the nats; do sacrifice when someone is ill. တစုံတယောက် နာမကျန်း ဖြစ်စဉ် ယဇ် ပူဇော်ခြင်း၊ ယစ် ပူဇော်ပြီး ကိုးကွယ် ပသတယ်။ *Waqí kòè pìn.* 'A pig is offered in sacrifice.' ဝတ်နဲ့ ယစ် ပူဇော်ရ

တာ မျိုး။ *Sáng kòshì lypat.* 'The era of worshipping spirit.' နတ်စာ၊ နတ် ကိုးကွယ် တဲ့ အချိန် ကာလ။ |Changes to a high tone before -shì. |

□ **kòshì** *vi*: intransitive form of *kò*.

Vkup vkàng maq nò sáng kòshì yàngì.
'Our forefathers practiced worshipping the Nats.' ကျွန်တော်တို့ ဘိုးဘွား တွေက နတ်ကိုးကွယ် ခဲ့ကြတယ်။

kò, *n*: coffin. အခေါင်း။

kò, ⇔ **vkò** **1. kin**: maternal uncle (mother's brother, father's sister's husband), father-in-law. ဦးလေး (မိခင်ရဲ့ အစ်ကို၊ မောင်တွေ၊ ဖခင်ရဲ့ ညီမ၊ အစ်မ တော် သူ ရဲ့ ခင်ပွန်း)။ *Vkò.* 'My uncle or father-in-law.' ဦးလေး၊ ဦးကြီး။ *Àngkòpè* 'His/hers uncle/ father-in-law.' သူ၊ ဦးလေး၊ သူ၊ ဦးကြီး။ **2. kin**: father-in-law. ယောက္ခ ထီး။ *Dènila vkòní Mvjínà yíng vle.* 'Nowadays, my parent-in-laws stay at Myitkyina.' အခုတစ်လော ကျွန်တော့ ယောက္ခမတို့ မြစ်ကြီးနားမှာ နေထိုင်တယ်။ |It requires one of the possessive prefixes v-, nv-, àng-.| **3. n**: augmentative. ကြီးမားခြင်းကို ညွှန်းတဲ့ နာမ် နောက်ဆက်။ *Ngv̀kò go èshò:l b̀òð.* 'Take the big bull.' နွားသိုးကို ခေါ်သွားပါ။ *Sh̀vmkò ka èl̀l̀ò.* 'Take the big sword.' ခါးမကြီးကို ယူလိုက်ပါ။ [Only with male animals. တိရိစ္ဆာန် အထီးကြီးများနှင့် သာသုံးသည်။]

○ **kòk** See the entry **kiq**

kòm, *vt*: button up, close up. (ကြယ်သီး) တပ်ဆင်တယ်၊ စေ့အောင် လုပ်တယ်။ *Bèlaqkòm kòmshie.* 'Button up the shirtbollons.' အင်္ကျီ ကြယ်သီး တပ်တယ်။

kòm, *clf*: classifier for counting thin flat objects. အပြား၊ အချပ်တွေကို ရေတွက် ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုး အစား။

kóm, *n*: pumpkin, squash. ရွှေဖရုံသီး။ *Kulòng nò kómsá íe.* 'The pumpkin field is over there.' ဟို ဖက်ပိုင်း ကတော့ ဖရုံသီး စိုက်ခင်း ဖြစ်တယ်။

□ **kómpuq** *n*: pumpkin. ရွှေဖရုံသီး။

kóm, *vt*: bury. မြုပ်နှံ သင်္ဂြိုဟ်တယ်။ *Kómamà.* 'It has been buried.' မြေမြုပ်နှံ သင်္ဂြိုဟ် လိုက်တယ်။

kòm, *vi*: **1.** be complete, be full. ပြည့်စုံ တယ်။ *Kasèrè kòme.* 'All/complete/full chicks are here.' ကြက်လေးတွေ အားလုံး စုံ တယ်။ = **gòem 2.** gather up. စုရုံးတယ်၊ စုံညီ တယ်။ *"Ló ngànòng gò pèdong pèsè shvngbe kòmì kvtní wa shvrìgo nò shvtkèl" wae.* 'It was said "well, only when we all the patri-relatives came together we shall slaughter the deer".' ကဲ ကျွန်တော်တို့ ညီအစ်ကိုတွေ အားလုံး စုံညီကြတဲ့ အခါမှာ ဒီ သမင်ကို သတ်စား ကြမယ်လို့ ပြော တယ်။ *Weyvngò nò ninàrì shvngbe kòme wae.* 'All the animals gathered there

at that place.' အဲဒီမှာတော့ တောရိုင်း တိရိစ္ဆာန်တွေ အားလုံးလည်း စုံတယ်လို့ ပြောတယ်။

kò̃m₂ ⇔ vkò̃m *vt*: cover (something). ဖုံးတယ်။

kò̃mbàng *n*: kind of tall grass. မြက်ရှည်ပင်တစ်မျိုး။

☐ **kò̃mbàng siya** *n*: tall grass.

သက်ကယ် မြက်ရှည် တစ်မျိုး။

☐ **kò̃mbi kò̃mbàng** *n*: type of reed.

ကျူပင် ကဲ့သို့ အပင် အမျိုး အစား။ *Kò̃m-bàng tiqyìnwà yoe*. 'One row of reeds is growing.' ကျူပင် တစ်တန်းတည်းသာ ပေါက်ရောက်တယ်။ [They bring reeds from the jungle and grow them in rows, the ones who want to make friends walk through the rows of reeds and kill a pig to show that they become friends.]

kò̃mbàng bə̃ *n*: type of snake. မြွေ တစ်မျိုး။ = bə̃ mvshǒng

kò̃mbàng bèn *n*: lemon grass. စပါးလင်။

kò̃mbàng làngjong *n*: bird; bulbul. ဗွတ် (ငှက်)။

kò̃mbàng udut *n*: type of bird. ငှက် တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။

Kò̃mdvm *pn*: Kheumdam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Kò̃mgùng *pn*: Keungung; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

Kò̃mlawàng *pn*: Keumlang; place or river name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည် (သို့) မြစ် တစ်စင်းရဲ့ အမည်။

Kò̃mláwàng *pn*: Kheumlawang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Kò̃mloq *pn*: Kheumlau; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Kò̃mlóm *pn*: Kheumleum; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

kò̃mshar *n*: wax gourd; green melon that can be eaten, though tasteless. ကျောက်ဖရုံသီး။ *Kò̃mshar tiqđngá*. 'One bagful load of gourd.' ကျောက်ဖရုံသီးတောင်း တစ်တောင်း။

kò̃n₁ *vi*: soft, tender young (plant). နူးညံ့ပျော့ပြောင်းသော၊ နုနယ်သော (အပင် ပေါက်)။ *Kò̃n we nət*. 'Soft hearted.' နူးညံ့တဲ့ စိတ်ထား။ *Dau nə gvzà kò̃ne*. 'The cotton is soft.' ဝါဂွမ်းက ပျော့ ပြောင်းတယ်။

☐ **kò̃nkò̃n** *adv*: softly, tender. အိစက်ညက်ညော၊ နူးအိ။ *Kò̃nkò̃n wadə kət dárà*. '(It's) been boiled (until it was) soft.' နူးအိနေအောင် ချက် (ပြုတ်) ထားတယ်။

kò̃n₂ ⇔ vkò̃n *vt*: massage, knead. နှိပ်နယ်တယ်။ *Góng nàkò̃ndakngà*. 'Come and massage me.' ကိုယ် လာနှိပ်ပေးပါ။

Kò̃n *pn*: Kheun; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

kón ⇔ **vkón** *vi.* 1. mess up. ရှုပ်ထွေးတယ်၊ ရှုပ်ယှက် ခတ်တယ်။ *Rvmət vkóne.* 'It is cloudy.' တိမ် ထူထပ်တယ်။ *Svrí vkóne.* 'Threads got messed up.' ချည်တွေ ရှုပ်ထွေးနေတယ်။ 2. calamity. ဘေး ဒုက္ခ။ *Vlé gø wedø dvkøwàngrø̀m vkón ra kèní nø mvzvngé.* 'When the famine (calamity) broke up (lit. messes up), even the palm will not contain (things to eat-flour).' အစ ခေါင်းပါး တဲ့ ဘေးဒုက္ခ ဆိုက်ရောက်တဲ့ အခါ မင်းပေါ် အူမှာလည်း စားစရာ မပါဘူး။ 3. be delayed, held up. (အချိန်) ကြန့်ကြာတယ်၊ နှောင့်နှေးတယ်။

Køndúng *pn.* Keundung; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

Kønduyang *pn.* Keunduyang; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

kønmang *n.* go between, ambassador, mediator. ကြားဝင် ဖျန်ဖြေသူ၊ သံတမန်။ *Kønmang b̀nli.* 'Role of mediator.' ကြားဝင် ဖျန်ဖြေသူ (သို့) သံတမန် အလုပ်။ = *kasà*

Kønzong *pn.* Kheunzaung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Kønzø̀m *pn.* Kheunzeum; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

køngkup *vi.* crouching position. မှောက်လျက် လဲတယ်။ |ONM + 'overturn'|

Kønyó *pn.* Keunyau; mountain name. တောင် တစ်လုံးရဲ့ အမည်။

køp₁ *part.* marker which occurs after nominal to mark the wholeness or totality of the N. လုံးလုံး၊ လုံးကျွတ်၊ တစ်ခုလုံး ဖြစ်ခြင်းပြ နှမ်း နောက်ဆက်။ *Shorwa vni b̀hà kvtní nø wedø góngkøp wedø naq yàngiká lèó.* 'While it poured down (the crow) that manner the whole body became black.' (ဆေး)ရေနဲ့ လောင်းလိုက်တော့ တစ်ကိုယ်လုံး မဲသွားခဲ့တယ်။ *Mvrìngkøp b̀óys̀ng die.* 'The whole village will go to the festival.' ရွာလုံးကျွတ် ပွဲတော်ကို သွားကြတယ်။

køp₂ *onm* onomatopoeic adverb; a sound of breaking. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။ ကြေမှု့ သွားတဲ့ အသံ။ *Køp wa góngge.* 'It sounds "Kheup".' ဝှက်ကနဲ မြည်တယ်။ *Køpkøp wa sharø yøqðè.* 'He eats the bones making the sound of Kheup Kheup.' အရိုးကို တကျွတ်ကျွတ် မြည်အောင် ဝါးစားတယ်။

køq *onm* onomatopoeic word; suck. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။ *Tè, ngarì nø yalòng shaq lùngí køqkøq søpkèð.* Yea, the fish will be drawn in by the vacuum (created by the water that goes into the bamboo tube).' ဟုတ်တယ်၊ ငါးတွေက ဒီက စုပ်တဲ့ အရှိန်နဲ့ အစုပ် ခံရတယ်လေ။

Køqhø̀m *pn.* Kheuheum; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

kø vt: fence around. ဝိုင်းရံ ကာတယ်၊ အိမ်နံရံ ကပ်တယ်။ *Chøm kørðe*. 'Make a house's partition or wall.' အိမ် နံရံ ကာနေတယ်။

kø n: hole in tree or stone. အပင် (သို့) ကျောက်ဆောင် ကျောက်တုံးတွေမှာ တွေ့ရတဲ့ အခေါင်း ပေါက်။ *Lóngkø*. 'Hole in rock.' ကျောင်ဆောင်မှာ ဖြစ်ပေါ်နေတဲ့ အခေါင်းပေါက်။ *Shóngkø*. 'Hole in tree.' သစ်ပင်မှာ ဖြစ်ပေါ်နေတဲ့ အခေါင်းပေါက်။

□ **kø vkø** adv: concave. ချိုင့်ဝင်တယ်။ *Dvnggvng kø vkø íe*. နဖူး ချိုင့်ဝင်နေတယ်။

kø ⇔ **kør** n: fish breeding place. ငါးတွေ ဥ ဥတဲ့ စမ်းချောင်း၊ နေရာ။

○ **kø vkø** See the entry **kø**

kørkø adv: completely. လုံးလုံး။ *Kørkø døe*. 'Completely dark.' လုံးလုံး မှောင်မဲ နေတယ်။ *Mýrdaq kørkø døe*. 'Gloomy face.' မျက်နှာ ပျက်တယ်။ = *sóngsóng*

○ **køshì** See the entry **kø**

kø₁ vt: cook (rice), boil. ချက်၊ ပြုတ်တယ်။ *Vmpà køtnámie*. 'We cook (rice) for ourselves.' ထမင်း ချက်စား ကြတယ်။ *Mýnga èkø:tnò*. 'Cook mustard.' မုန်ညင်း ရွက်ကို ချက်လိုက်ပါ။

kø₂ onm onomatopoeic adverb which appears with the verb *gøm*. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။ *Kø gøm èrìð*. 'Carry everything you need.' အားလုံး စုံစုံ လင်

လင် ယူသွားပါ။

Køjung pn: Kheuiyung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Krangkú pn: Khrangkhu; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

Kristmat pn: Chirstmas. ခရစ္စမတ် ပွဲတော်။ <Eng.

Kristuq pn: Christ. ခရစ်တော်။ *Yesu Kristuq nø chýngshú íe*. 'Jesus Christ is the savior.' သခင် ယေရှုက ကယ်တင်ရှင် ဖြစ်တယ်။

Krishvn pn: Christian. ခရစ်ယာန်။ <Eng.

Krizi pn: Khrizi; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Krongmu pn: Khraungmu; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

krøp onm onomatopoeic adverb; the sound of chewing crispy food or bones. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။ *Vkàngó wani krøpkøp wa kéde wa*. 'As it was a tiger (he) eat heartily "khreup, khreup", it is said.'

Krung pn: Krung; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

krvk vi: perfect. ပြီး ပြည့်စုံတယ်၊ ကောင်းတယ်။ *Krvk íe*. 'Its perfect.' အတော်ပဲ။ အတိ အကျ။ *Wedø krvkwasè shvmumràe*. 'That manner (it) needs to be prompted perfectly.' အဲဒီလို တိကျအောင် လုပ်ရတယ်။ |It requires copula to be

predicative. | <Jp. =chvk

Krvngkú *pn*: place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။ |Krvng + 'head water'. kú ⇔ kʰ the first one is in a Lungmi dialect. |

Krvngtì *pn*: Krang river. မြစ် တစ်စင်းရဲ့ အမည်။

krvt *vt*: issue permit. ထုတ်ဝေ၊ အမိန့် ကျ။ *Vmíng shvkrvtndè*. 'Issue an order.' အမိန့် စာ ကျတယ်။ <Jp.

ku₁ *dem*: that, there, remote pronoun, farther from speaker than we. ဟို။ *Kulap, rvmè kupa*. 'Over there, the other side of the river.' ဟို မြစ်ရဲ့ တစ်ဖက် ကမ်းမှာ။ *Kupà déjaqò*. 'Look at the other side (of shoes).' ဟိုဖက်ကို ကြည့်လိုက်ပါ။ [Sometimes pronounced kú to emphasize far distance.]

□ **kuchòm** *dem*: that house. ဟိုအိမ်။ |'that' + 'house'|

□ **kudø** *dem*: that (way), (like) that. ဟိုလို၊ အဲဒီလို။ *Kudø mèwani*. 'Don't do like that.' ဟိုလို မလုပ်နဲ့။ |'that' + ADV|

□ **kukaq** *dem*: that side, to that side. ဟိုဖက်။ *Kukaq èshòtshì*. 'Move to the other side.' ဟိုဘက်ကို ရွှေ့ပါ။ |'that' + AL|

□ **kulà** *adv*: look there!; word used to draw someone's attention. ကြည့်၊

ဟိုမှာ။ လူ တစ်ယောက်ရဲ့ အာရုံ စူးစိုက်မှုကို ရယူဖို့ အသုံး ပြုတယ်။ *Kulà lè*. 'Over there.' ဟိုမှာလေ။

□ **kulap** *dem*: that side, there. ဟိုဘက်။ *Kulap èmáshì*. 'Hide over there/ that side.' ဟိုဘက်မှာ ပုန်းနေလိုက်ပါ။ |'that' + 'side'|

□ **kulè** *dem*: that, see that. ဟိုမှာလေ။ *Kulè, eyàngò*. 'There! see.' ဟိုမှာလေ။

□ **kulòng** *dem*: that one, the one over there. ဟိုဥစ္စာ။ *Kulòng èwàò*. 'Do that one.' ဟို တစ်ခုကို လုပ်လိုက်ပါ။ |'that' + CLF.general|

□ **kunì kutong** *locn*: in various corners. နေရာ ဒေသ ပေါင်းစုံ။ *Weyíng kèní nò kunì kutong írì nò mvshángangò*. 'I don't know about mountains from other parts (Lit. in various corners).' အဲဒီနောက် တခြား ဟိုချောင်၊ ဒီချောင်မှာ ရှိတဲ့ဟာ တွေကိုတော့ မသိတော့ဘူး။

□ **kurì** *dem*: those (things), those people. ဟို လူတွေ၊ သူတို့။ *Kurì nò míwari íe*. 'Those are Chinese.' ဟိုလူ တွေက တရုတ်တွေ ဖြစ်ကြတယ်။ |'that' + PL|

□ **kuyíng** *dem*: there. ဟိုမှာ။ *Kuyíng shé vle*. 'There is gold.' အဲဒီ ဒေသမှာ ရွှေရှိတယ်။ |'that' + LOC|

ku₂ *adv*: supposedly, in probability, in the manner. ဖို့၊ ယူဆတယ်၊ ဆိုကြ ပါဖို့။ *Shvngòmré shvngbe nò dvzaqshì ku íeó.* 'All the churches are supposedly working so hard, right?' အသင်းတော်တွေ အားလုံးကတော့ ကြိုးစားကြတယ် ဆိုကြပါဖို့။ *Paqzí lá ràku íe.* 'I suppose we need to find a way.' ပညာ ရှာရမယ်လို့ ယူဆပါတယ်။ *Kayvng màvng v̄l lvmku íe, Dongjí rvgaq gò lè.* '(We) will live everywhere, even in Thauŋkyi.' ကျွန်တော်တို့ နေရာဒေသ အားလုံးမှာ နေဖို့ ဖြစ်သွားပြီ၊ တောင်ကြီး အပါအဝင် ပေါ့။ *Nongmaqí nonggùn zí ràku íe.* 'We will have to encourage them.' သူတို့ကို အားပေးဖို့ ဖြစ်တယ်။ <Jp. =ká

***ku** *n*: head noun in noun compounds to indicate (ears and nose) discharge. နား ဖါချီး၊ နားချီး။ *Nàku.* 'Earwax.' နားဖါချီး။ *Nipku.* 'Dried mucus.' နားချီး ခြောက်။ |It usually follow after the words ear and nose. |

kú ⇔ **vkú** *n*: cherry. ချယ်ရီပန်း။

kù *vt*: scoop, dip with a cup. ခူးခပ်တယ်။ *Kvntì kùde.* 'To scoop soup.' ဟင်းရည် ကော်ခပ်တယ်။

□ **kùng₂** *vt*: first person singular form of kù; combination of kù + ng =kùng.

kubvn *n*: type of a large hat. ခမောက် အကြီး တစ်မျိုး။

kúl *vi*: be brittle, be easy to break. ဆတ်တယ် ကြပ်တယ်။ =bvng, jvl

kùlwàng *n*: garden. ဥယျာဉ်။ *Edin kùlwàng taq Adam nvng Ewa ní s̄ng Gv̀ráyí gv̀lyàngà.* 'God kept Adam and Eve in the garden of Eden.' ဘုရားသခင်က အာဒံနှင့် ဧဝတို့အား ဧဒင် ဥယျာဉ်မှာ နေစေတော် မူတယ်။

kum *n*: pan. မြေဖြင့် ပြုလုပ် ထားတဲ့ ကြော်အိုး၊ ဒယ်ပြား၊ မြေ ဒယ်အိုး။ *Kumtaq èsàngò.* 'Fry with pan.' ဒယ်ပြားမှာ ကြော်လိုက်ပါ။

kumyunit *n*: communist. ကွန်မြူနစ်။ *Í nìgò kumyunitrì rvt nò vt̄vng ỳvngshà.* 'But we came back because of the Communists.' ဒါပေမဲ့ ကွန်မြူနစ်တွေ ရှိလို့ ပြန်လှည့် သွားခဲ့တယ်။ <Bur.

kún *vt*: arrive. ဆိုက်ရောက်တယ်။ *Tiqnù kùnde.* '(He) arrives in one day.' တစ်ရက်ထဲနဲ့ ရောက်နိုင်တယ်။ <Dvmang dialect. =hòq

Kúnming *pn*: Kunming; town name in Yunnan, China. ခွန်းမင် မြို့၊ တရုတ်ပြည် ယူနန် နယ်ရှိ မြို့ တစ်မြို့ရဲ့ အမည်။

kung₁ *vi ~ vt*: arise, wake-up. လှဲလျောင်းရာမှ ထတယ်၊ အိပ်ရာမှ နိုးလာတယ်။ *Sòt kungshie.* 'Rise up swiftly.' လှဲလျောင်းရာမှ ချက်ချင်း ထတယ်။ *Vdò s̄vng kungòe.* 'I am waking up Adeu.' အဒီးကို အိပ်ယာက ထခိုင်းတယ်။ [Takes an onomatopoeic adverb *sòt*.]

kung₂ *n*: 1. bowl, plate, dish. ပန်းကန် လုံး၊ ဟင်းခွက်။ *Kung chuqgòem*. 'Six plates.' ပန်းကန် ခြောက်ချပ်။ *Vmpà chuqkung* 'Six plates of rice.' ထမင်း ခြောက် ပန်းကန်။ 2. drainage, gorges. မြောင်း၊ လျှိုမြောင်း။ [It can also occur as numeral classifier. နှာမ်ခွဲ အမျိုးအစား အဖြစ်လည်း သုံးတယ်။]

□ **kungdor** *n*: pipe, drain-pipe. ပိုက် လိုင်း (ရေသွယ်ရန် ဝါးနဲ့ ပြုလုပ် ထားတဲ့ ရေ တလျှောက်)။ *Tikungdor*. 'Water pipe.' ရေ တလျှောက်။ *Koná ba sèng tikungdorí tì shvyòde*. 'Bring water into the wet rice field by the bamboo tube.' လယ်ကွက် ထဲကို ရေ တလျှောက်နဲ့ ရေ သွယ်တန်းတယ်။

□ **kungkvng** *n*: long bamboo drainage used for feeding animals. ဝါးနဲ့ ပြုလုပ် ထားတဲ့ တိရစ္ဆာန် ကျွေးမွေးတဲ့ စားခွက်။

□ **kungkvróng** *n*: bowl. ပန်းကန် လုံး၊ ချိုင့်တဲ့ ပန်းကန်။

□ **kungzvlrà** *n*: wash basin. ပန်းကန် ဆေးစင်။

kung₃ ⇔ **vkung** *n*: 1. valley, drainage. ချိုင့်ဝှမ်း၊ လျှိုမြောင်း။ *Nongmaq vkungrým* 'Our valley.' ကျွန်တော်တို့ ချိုင့်ဝှမ်း။ 2. valley, grazing valley, cow shade. စားကျက်၊ နွားခြံ။ *Ngàmaq nvngwà kung íe*. 'Our grazing valley.' ကျွန်တော်တို့ရဲ့ နွား

စားကျက် ဖြစ်တယ်။

□ **kung kvroq** ⇔ **vkung kvroq** *n*: 1. valley. ချိုင့်ဝှမ်း။ 2. gorge. လျှိုမြောင်း။ *Tisu rymá wámàshvla, d̀vngd̀vr íe, kungkvroq íe, saqgàng íe*. '(We) cannot do wet rice field, it is only steep slope, gorge, cliff.'

□ **kungtv̀ng** ⇔ **vkungtv̀ng** *n*: valley. ချိုင့်ဝှမ်း။

kùng₁ *n*: festival. ပွဲတော်ကြီး။ *Àngkaq s̀vng gò oqà kùng kí laqmàndá*. 'Let us not forget him in this thanksgiving festival.' ဒီလို ကျေးဇူးတော် ချီးမွမ်း ပွဲတော်မှာ သူ့ကို အောက်မေ့ဖို့ လိုတယ်။

□ **kùngd̀óng ni** *n*: the central day of the three day Ahzeu festival. ၃ ရက်ကြာ ကျင်းပတဲ့ ပွဲတော်ရဲ့ အလယ်ဗဟို နေ့။ *Kùngd̀óng nitaq v̀mlým*. 'To eat on the central day of the festival.' ပွဲတော်ရဲ့ အချက်ချာ ကျတဲ့ နေ့မှာ စားရန်။ = *p̀vnglà ni*

□ **kùngzaq** *n*: celebration, festival. ပွဲတော်ကြီး။ = *bóymè*

○ **kùng₂** See the entry **kù**

kùngà *n*: strength, endurance. ခွန်အား။

□ **kùngàshaq** *n*: force. အရှိန်၊ တွန်းအား။

Kùngáng *pn*: place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

kungbam *n*: name for mythun or gayal which has white head. ဦးခေါင်းဖြူတဲ့ နွားနောက်။

kùngbò ⇔ **kòngbù** *n*: sheath of the banana stem. ငှက်ပျောဖူး။

kùngjv̀m *n*: perron, front platform of a house. (အိမ်) ကပြင်။ *Kùngjv̀m jà mò nò v̀hvm̀d̀vng b̀ò à wa.* 'They finished the floor and walls of the house, it is said.' အိမ်ကပြင်နဲ့ အကာ လုပ်ပြီးပြီလို့ ဆိုတယ်။

kungkung *onm* onomatopoeic adverb; used with the verb *vtòp*. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသနာ။ အိုးနင်း ခွက်နင်း။ *Kung kung vtòpmè.* 'They fall down in a disorderly way.' အိုးနင်း ခွက်နင်း လဲကျတယ်။

kúngma *n*: hoe. ပေါက်ပြား၊ တူရှင်းပြား။ *Shòshòn lvm̀ dypvt kúngma rà.* '(We) need a hoe to remove the weeds.' ခြံပေါင်းမြက် ရှင်းဖို့ ပေါက်ပြားလိုတယ်။

kùngma *n*: respectful term for woman. အမျိုး သမီးကို လေးစား သမှုပြုပြီး ခေါ်ဆိုတဲ့ အသုံး အနှုန်း။

kungmang *n*: representative. ကိုယ်စားလှယ်။

kùngrv̀n *vt*: marry. မင်္ဂလာ ဆောင်တယ်၊ လက်ထပ်တယ်။ *Abàn taqò màkùngrv̀nshì vl we gv̀zà luqlúngì.* 'But in this age it became common among people to live together without having married.' ဒီ

ခေတ်မှာတော့ လူတွေ တော်တော် လက်မထပ်ကြပဲ အတူနေတာ များလာတယ်။ <Jp. =shvzøngshì

☐ **kùngrv̀n bóy** *n*: wedding ceremony. မင်္ဂလာ အခန်း အနား။

kungshér *n*: arrow track (crossbow). မြားတံ တင်တဲ့ မြောင်း။

kùngshí *n*: boat. လှေ။ *Ngarì wedò ídaq kv̀t nò kùngshísèl wedò tókédv̀ng, wedò wàdè.* 'When the fish are in the water go to the water by little canoe, pick up all the fish, they do like that.' အဲဒီလိုမျိုး ငါးတွေ ဖြစ်သွားတဲ့အခါမှာ (အဆိပ်မိလို့ မူးတဲ့အခါ) တော့ လှေနဲ့ လိုက် ကောက်လိုက် ရုံပဲ၊ အဲဒီလို ဖမ်းတယ်။

kup₁ ⇔ **vkup₁** *vt*: 1. overturn (something), face the ground. တစ် တစ်ခုကို ဖုံးအုပ်တယ်။ *Gaqdóngí karì kupmè.* '(I am) covering the chickens (by overturning) the basket.' ကြက်ကလေးတွေကို ခြင်းတောင်းနဲ့ ဖုံးအုပ်တယ်။ 2. stumble, to fall over. ချော် လဲတယ်။ *Kòng vkupme.* 'Fall up side down.' ချော်လဲကျတယ်။

☐ **kupshì** *vi*: stay home. အိမ်တွင်းအောင်းတယ်။ *Chòmyv̀ng wa kupshìe.* 'Stay at home only.' အပြင် မသွားပဲ အိမ်တွင်း အောင်းတယ်။ *Shaqrépè akvt hòq kupshìe.* 'The old man is still alive.' ဒီလူကြီး အခုထက်ထိ အသက်ရှင်နေသေးတယ်၊ အိမ်တွင်း အောင်း နေသေး

တယ်။

kup₂ ⇔ **vkup₂** *n.*: great grandfather. ဘေး။ *Vkupmaq dvtà taq wa vdè Rvwàng móngkaq vkang yàngì dθ vshvme.* '(I) think (our forefathers) separated to our Rawang land during the time of my great grandfathers.' ကျွန်တော့် ဘေးခေတ်မှာမှ ရဝမ် ဒေသကို ရောက်ရှိခဲ့ ကြတယ်လို့ ထင်ပါတယ်။ = kop

kup₃ *n.*: tortoise, turtle. လိပ်၊ ကုန်း၊ လိပ်၊ ပင်လယ် လိပ်။ *Kupsha èkee má.* 'Do you eat turtle meat?' လိပ်သား စားသလား။ *Kup tiqgo dvnvngshìe.* 'One turtle is going slowly.' လိပ် တစ်ကောင် တစ်လှမ်းခြင်း သွားနေတယ်။

kup₄ *clf.*: classifier for counting numbers of handful. လက် တစ်ဆုပ်၊ နှစ်ဆုပ် စသည်ဖြင့် ရေတွက်ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုးအစား။ *Tì wur tiqkup dýng èzàngò.* 'Add a handful scoop of water.' ရေ လက် တစ်ဆုပ်စာလောက် ထည့်ပါ။

kup₅ *vt.*: book's cover. စာအုပ် အဖုံး။ *Kàrubok kuplòng gvzà vnvp dθ wàvpmà.* 'They have made this book's cover so beautiful.' သူတို့ စာအုပ် အဖုံးကို တော်တော် လှအောင် လုပ်ထားတယ်။

○ **kupshì** See the entry **kup₁**

kuptvlup *n.*: bedbug. ကြမ်းပိုး။ *We pvlv taq kuptvlup vle.* 'There are bedbugs in

that mat.' အဲဒီ ဖျာမှာ ကြမ်းပိုးရှိတယ်။

Kupzaziq *pn.*: Kupzazi; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

kuq₁ *n.*: large wooden bowl-like tray used to serve guests. ဒေါင်းလန်း (သို့) ဧည့်သည် ဧည့်ခံရာမှာ အသုံး ပြုတဲ့ လင်ဗန်းလိုမျိုး သစ်သား ပန်းကန်လုံးကြီး။ *Kuq taq shèvmnòng.* 'Give them food with a large wooden bowl.' သစ်သား ပန်းကန်လုံး ကြီးကြီးနဲ့ ကျွေးလိုက်ပါ။ = shòngkuq

kuq₂ ⇔ **vkup₂** *vt.*: befriend. မိတ် ဖက်တယ်၊ ပေါင်း သင်းတယ်။

kuqgv̄m *vi.*: amaze, shock, wonder. အံ့သြ တွေဝေတယ်။

kuqràng *n.*: firefly. ပိုးစုန်းကြူး။ = kwòrràng

kuqsòl *n.*: dove. ချိုး (ငှက်)။ *Kuqsòlsha gvme má.* 'Is pigeon meat yummy?' ခိုသား စားလို့ ကောင်းသလား။ = kodó

Kuqshèn *pn.*: Khushen; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Kuqshin *pn.*: Khushin; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

kur *clf.*: 1. to circle, to surround. ပတ်လည် 2. numeral classifier for counting small circles and blocks. အဝိုင်း၊ အကွက် စတာတွေကို ရေတွက်ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုးအစား။ *Rvgaq tiqkursè ròtshìe.* 'Ask for a small block of land.' မြေ တစ်ကွက် တောင်းတယ်။

kúr *vi*: be startled. လန့်အော်တယ်။ *Kasèrè kúre*. 'The chicks were startled and ran away.' ကြက်ကလေးတွေ လန့်အော်ကြတယ်။ [Exclusively with chickens. ကြက်များ လန့်အော်ပြေးတယ်။] = gvlè

Kùr ⇔ **vKur** *pn*: birth order name for the fifth born female. ပဉ္စမ မြောက် သမီးကို ခေါ်တဲ့ မွေးစဉ် အမည်။

□ **Kùrzì** *pn*: Kurzi; common name for the fifth born female. ပဉ္စမ မြောက် သမီးကို ခေါ်တဲ့ အမည်။ *Kurzi lorài*. 'Khurzi came back.' ခုရ်ဒီ ပြန်လာပြီ။

□ **Kùrzìrvm** *pn*: Kurziram; personal name. လူ ပုဂ္ဂိုလ် တစ်ဦးရဲ့ အမည်။

kùrnèng₁ *n*: cicada. ပုစဉ်း ရင်ကဲ့ တစ်မျိုး။

kùrnèng₂ *n*: spotted cow. အပျောက် အကြား ပါတဲ့ နွား။

kùrtáni *n*: Wednesday. ဗုဒ္ဓဟူး နေ့။

kushin *n*: pad, cushion. နူးညံ့ တဲ့အဝတ် (သို့) ငှက်မွေးတို့နဲ့ ထိုင်တဲ့ အခါ သက်တောင့် သက်သာ ဖြစ်စေရန် ပြုလုပ် ထားတဲ့ အခု အခံ။ *Kushin mvdàmýng éring*. 'Sit on a cushion.' ကုရှင်ပေါ်မှာ ထိုင်တယ်။ <Eng.

kut *quant*: all, everything. အားလုံး၊ အလုံးစုံ။ *Ngyya Chòngdvm mvrìng kèni kutwa shoq daqà wae*. '(He) has hired all (people) from Ngaya Chongdam villages.' ငါ ရာချောင်ဒမ် ရွာကနေ လူတွေ အားလုံးကို ငှားလာခဲ့တယ်။ *Kútwa èvmò*. 'Eat (it) all up.' အားလုံး စားလိုက်ပါ။

kùyà *n*: taxes, tribute, revenue. အခွန်အခ။

kvdaqvn *n*: kind of sour leaves; edible wild plant. အချည်ရွက် တစ်မျိုး။ *Sci. Oxyspora paniculata*.

kví *vi*: stammering tongue. စကား ထစ်တယ်။ *Kàk'vlpè ay'ng laqrung*. 'Let the one who has stammering tongue sits here.' စကား ထစ်တဲ့သူ ဒီမှာ ထိုင်။

kvláng *n*: rice or wheat straw. စပါး (သို့) ဂျုံမှ ရတဲ့ ကောက်ရိုး မျှင်။ *Kvláng mèw'vrmí*. 'Do not burn straw.' ကောက်ရိုးကို မီး မရှို့ပါနဲ့။

kvlánggam *n*: bird; bar-winged flycatcher shrike. ငှက် တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။

kvlángsvp *n*: Asiatic pennywort. မြင်းခွာရွက်။ = pvlánglvp *Sci. Centella asiatica*.

kvlaq *vi*: hurt; injure ထိခိုက် ဒဏ်ရာ ရတယ်။

Kvldým *pn*: Khaldam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

kvlo *vt*: slip. ချော်လဲတယ်။ *Tvrà vyat y'ng kvlorae*. 'You will slip on a slippery road.' လမ်းချော်တဲ့ နေရာမှာ ချော်လဲ တတ်တယ်။

□ **kvló kvlò** *adv*: askew. ရွဲရွဲ, စောင်းစောင်း။

Kvluq *pn*: Kalu river. မြစ် တစ်စင်းရဲ့ အမည်။

kvlvng *vi*: run. ပြေးတယ်။ *Kvlvngge lé.* 'I start running.' ပြေးနေတယ် နော်။ *Vkur kvlànge.* 'Akhur runs.' မခုရ် ပြေးတယ်။ *Zòng yvng kvlvng shòngjong bóy vle.* 'There is a running competition at school.' ကျောင်းမှာ အပြေး ပြိုင်ပွဲ ရှိတယ်။

kv́m₁ *vi*: believe, trust. ယုံကြည်တယ်။ *Nà kà svng kv́me.* 'I believe in your word.' ခင်ဗျား ပြောတာကို ကျွန်တော် ယုံတယ်။ *Shaq kv́mshìe.* 'Trust totally, or rely on.' လုံးဝ ဥသုံ ယုံကြည်တယ်။

☐ **kv́m vrvm** *vi*: reliable, trust-worthy. ယုံကြည် စိတ်ချ အားထား လောက်တယ်။ *Vpong nò bvnlidang taq kv́mv́m vrvme.* 'Aphong is reliable at work.' အဖုန်က အလုပ် လုပ်ရာမှာ ယုံကြည် အားထား လောက်တဲ့သူ ဖြစ်တယ်။

☐ **kv́mnòt** *n*: faith. ယုံကြည်ခြင်း။ |'believe' + 'mind'|

kv́m₂ *vt*: set trap. ထောင်ချောက် ထောင်တယ်။ *Mvkv́m kámòe.* 'Set trap.' ထောင်ချောက် ဆင်တယ်။

☐ **kám₂** *vt*: third person singular form of *kv́m*.

kv́m₃ *adv*: (not) even a little bit. အနည်းငယ်၊ လုံးဝ။ *Kv́msè* 'A little bit.' အနည်းငယ်သာ။ *Kv́m gò mvvyǹgò* '(I) don't see, even a bit.' ကျွန်တော် လုံးဝကို မတွေ့ဘူး။ *Kv́m gò mvvyǹgshìra.* '(He)

didn't show up at all.' သူ လုံးဝကို ပေါ်မလာဘူး။ [Actually *kvm*, but changes to high tone for emphasis.] = *bvttut*

Kvmàn *pn*: Khaman; people group name. လူမျိုး တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။

kv́mkut *n*: kumquat. လိမ္မော်သီး အသေး တစ်မျိုး။ *Kv́mkut èsòq.* 'Eat a kumquat.' လိမ္မော်သီး စားတယ်။ <Eng. <Cantonese

kvms̀hì *vi*: dare, willing to do something. ရဲဝံ့တယ်။ *Àngwawa dí kvms̀hìe.* '(He/she) dares to go alone.' သူ တစ်ယောက် တည်း သွားဝံ့တယ်။

kv́mshì ⇔ **vkv́mshì** *vi*: bully. ရန် စတယ်၊ အနိုင် ကျင့်တယ်။

kv̀mùng *n*: sugarcane. ကြံ ။ *Kvm̀dòngriq yvng díshì.* 'Let's (we two) go to the sugarcane field.' ကြံ စိုက်ခင်းကို သွားကြစို့။

☐ **kv̀mùng dvchit** *n*: sugar. ကြံသကာ။ *Kvm̀dòng dvchit tiqjoy.* 'One viss of sugar.' ကြံသကာ တစ်ပိသာ။ |'sugarcane' + 'boil until water boils off'|

kvn *n*: food to go along with rice. ဟင်း၊ ထမင်းနဲ့ တွဲဖက်ပြီး စားသုံး ရတဲ့ အစား အစာ။ *Kvn kòtnòe.* '(He) is cooking dish /curry.' ဟင်း ချက်နေတယ်။

☐ **kvnrvtsh̀v̀m** *n*: knife for chopping vegetables. ဟင်းသီး ဟင်းရွက် လှီးရာမှာ အသုံး ပြုတဲ့ ဓါး။ *Kvnrvt sh̀vm tiqka.* 'One vegetable knife.' ဟင်းရွက် လှီးတဲ့

မီးတစ်လက်။ |'non-rice food' + 'cut' + 'knife'|

❑ **kvnskhól** *n*: left over curry (non rice food). ဟင်းကျွန်။ |'non-rice food' + 'numb'|

❑ **kvnsnú** *n*: vegetable oil. ဟင်းသီးဟင်းရွက်မှ ထုတ်ယူတဲ့ အဆီ။ *Kvnsnú wvn ràe*. 'Need to buy vegetable oil.' ဟင်းသီး ဟင်းရွက် အဆီ ဝယ်ရမယ်။ |'vegetable' + 'oil'|

❑ **kvntì** *n*: soup. ဟင်းချို၊ ဟင်းရည်၊ ဟင်းသီး ဟင်းရွက်နဲ့ အသား ငါး ပြုတ်ရည်။ *Kvntì kə̀ndə*. '(I) am cooking soup.' ကျွန်တော် ဟင်းချိုရည် ချက်နေတယ်။ |'vegetable' + 'water'| = tìlò̀m

❑ **kvnyúng kvnỳvng** *n*: vegetable. ဟင်းသီး ဟင်းရွက်။ *Kkvnyúng kvnỳvng èkvntòng*. 'Plant vegetables.' ဟင်းသီးဟင်းရွက် စိုက်ပျိုးပါ။

Kvndóng *pn*: place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

kvnkashí *n*: bitter gourd, bitter eggplant, scarlet eggplant. ကြက်ဟင်းခါးသီး၊ ခရမ်း စပ်သီး။ |'bitter gourd' + 'fruit'| *Sci. Solanum aethiopicum*.

kvntvr̀vng *n*: type of edible leaves. စားလို့ရတဲ့ ဟင်းရွက် တစ်မျိုး။

kvng₁ *vt*: gather up (rice and clothing that had been spread out to dry). ရုတ်သိမ်းတယ်။ ငါးဖမ်း ပိုက်၊ နေလှန်း ထားတဲ့

အဝတ် အထည် တွေကို ရုတ်သိမ်းတယ်။။

❑ **kang₃** *vt*: third person singular form of *kvng*. *Laqtun lýmshì rì kangòe*. 'Gathering (dried) clothes.' လှန်းထားတဲ့ အဝတ် တွေကို ရုတ်တယ်။

kvng₂ ⇔ **vkvng** *vi*: hold, tie roughly. ချည်တယ်၊ ချည်နှောင်တယ်။

❑ **kang₄** ⇔ **vkang₂** *vt*: hold or tie roughly. အကြမ်း ချည်နှောင်တယ်။

kvng₃ ⇔ **k̀vng₃** *onm* onomatopoeic adverb; used with the verb *vdón* 'tie'. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။ *Wepà vshòmgò̀m adò dvr katnò nò, weỳvng dətmaq kvng vdò̀nòe*. 'Three of that kind were erected and the rat was tied up there.' အဲဒီလို (တိုင်) သုံးခုကို စိုက်ထူပြီး၊ အဲဒီမှာ ကြွက်အနက် တစ်ကောင် ကို ချည်တယ်။ *K̀vng(k̀vng) wa nàdò̀nò*. 'Tie it tightly.' တင်းတင်း ချည်နှောင်ပါ။

k̀vng₁ *vi*: strong. ခွန်အားကြီးသော၊ သန်မာသော။ *Vdò nò k̀vngè*. 'Adeu is strong.' အဲဒီက ခွန်အားကြီးတယ်။

k̀vng₂ *vt*: drive (car or cart). မောင်းတယ်။ *Modoch̀vng ngàì k̀vngò nong má?* 'Shall I drive the car?' ကား ကျွန်တော် မောင်းရမလား။ *Modo k̀vng gvzà shàòe*. '(He) can drive a car really well.' သူ ကားကောင်းကောင်း မောင်းတတ်တယ်။

❑ **káng₄** *vt*: third person singular form of *k̀vng*.

kvp₁ *vi ~ vt:* fetch or draw water. ရေငင်တယ်။ ရေခပ်တယ်။ *Ti kypmámámie.* 'We go get water for ourselves.' ရေ သွားခပ်မယ်။ ရေ ခပ်ဆင်းကြမယ်။ *Ti kypshie.* 'Fetch water for oneself.' မိမိ သုံးရန် အတွက် ရေခပ်တယ်။

□ **kap** *vt:* third person singular form of *kvp*. *Vpungí tí kapmòe.* 'Aphung is fetching water.' အဖုန် ရေခပ်တယ်။

kvp₂ *vi:* fat. ဆူဖြိုးတယ်။ ဝဖြိုးတယ်။ *Kvp we waq nò kébyoe.* 'Fat pig is good to eat.' ဆူဖြိုးတဲ့ ဝက်က စားလို့ ပိုအရသာ ရှိတယ်။ [It can also be used with positive meaning for people, to mean of healthy size, not skinny.]

kvp₃ *adv:* secure, (hold) fast. ခိုင်မြဲစွာ၊ တည်တံ့စွာ၊ တင်းကျပ်စွာ။ *Kvp mvnvt* 'Stick tight.' တင်းကြပ်စွာ ကပ်ထားတယ်။ *Kvp zòmòe.* 'Hold fast.' တင်းကြပ်စွာ ဆုတ်ကိုင်ထားတယ်။

kvreq *vi:* small. ငယ်တယ်။

□ **reqkvreq** *adv:* short and small. ပုသေးသေး။

kvri kvroq *n:* bumpy. ချိုင့်ခွက် တွေနဲ့ မညီ မညာဖြစ်။

kvriq **1.** *vt:* tickle. ကလိ ထိုးတယ်။ **2.** *vi:* itch. ယားတယ်။

kvroq *n:* gorge. ချိုင့်။ *Kvruq rýmsvng vjae.* 'Fall down into the gorge.' ချိုင့်ထဲကို ကျ

သွားတယ်။ = kung kvroq

kvru *vt:* peck at (rice) (of chickens), poke at something. (ဆန်၊ စပါး တို့ကို ကြက်တွေက) ထိုးဆိတ်ခြင်း။ *Karú vm bìrì kvrúòe.* 'Chickens poking rice bag.' ကြက်ကလေး တွေက စပါးပုံကို ထိုးဆိတ် မွှေနှောက် နေကြတယ်။ = chú

kv_t *vt:* **1.** plant (trees), grow plants, insert something so that it stays in that place. အပင် (သို့) တစ်ခုခုကို မြေမှာ စိုက်တယ်။ *Vbò kv_tmòe* 'I plant paddy.' ကျွန်တော် စပါး စိုက်တယ်။ **2.** erect. တိုင် စိုက်တယ်။

□ **kat₂** *vt:* third person singular form of *kv_t*. *Tisukung katmòe.* 'Plant wet rice.' စပါးပင် စိုက်ပျိုးတယ်။

kv_t *dem:* that, there, remote pronoun, closer to the hearer. အဲဒီမှာ။ *Kvtyvng èrung.* 'Sit there.' အဲဒီမှာ ထိုင်ပါ။

□ **kvtdø** *adv:* like that. အဲဒီလို။ *Kvtdø èwàò.* 'Do it like that.' အဲဒီလို လုပ်လိုက်ပါ။ | 'that' + 'manner'| <Wadamkhaung dialect. = wedø

kv_t *cl:* classifier for long thin things, like needles, pens, pencils, rulers. အပ်၊ ခဲတံ၊ ဘောလ်ပင်နဲ့ ပေတံ ကဲ့သို့ ပိန်ပါးပြီး ရှည်လျားတဲ့ အရာဝတ္ထု ပစ္စည်း တွေကို ညွှန်းတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုး အစား။ *Sòngmè tiqkv_t.* 'One needle.' အပ် တစ်ချောင်း။

kvt₄ **1.** *n.*: when သောအခါ၊ မှ။ *Rvmá chu dýng bthà kvtdwa tuq daqè.* '(He) only arrived when the rice plantation is finished.' စပါး စိုက်ပျိုးပြီးမှ (သူ) ရောက်လာတယ်။ **2.** *clf.*: numeral classifier for counting numbers of times or frequency. အရေအတွက်၊ ကြိမ်ဖန် တွေကို ရေတွက် ရာမှာ သုံးတဲ့ နှစ်ခွဲ အမျိုး အစား ။ *Kadýngkvt wa bthè.* 'How many times did you do?' ဘယ် နှစ်ကြိမ် ဘယ်နှစ်ခါ လုပ်ပြီးပြီလဲ။ *Tiqkvt gø mvdí ra.* 'He didn't come once.' သူ တစ်ခေါက်မှ မလာဘူး။

☐ **àngkvtkvt** *n.*: often. မကြာ မကြာ၊ မကြာခဏ။ *Àngkvtkvt èdira.* 'Do come often.' မကြာ မကြာလာပါ။ |NFP + CLF.time + CLF.time|

☐ **yakvt** ⇔ **akvt**, *n.*: now, at this point in time. အခု။

kvtshì *vi.*: insist. အတင်း ငြင်းဆန်တယ်။ = **he**

kwá *n.*: ordinary bee. ပျား။ *Kwátì nò zì íe.* 'Honey bee is medicinal.' ပျားရည်က ဆေးဖက် ဝင်တယ်။ *Kwá dø vyøngshìe.* 'Like bee (he) is coming around.' ပျားလို ရစ်တီရစ်တီ လုပ်နေတယ်။

☐ **kwádàni** *n.*: queen bee. ပျား ဘုရင်မ။
| 'bee' + 'emperor' |

☐ **kwáróng** *n.*: beehives. ပျားခေါင်း။
| 'bee' + 'confine', *róng* ⇔ *rúng.* |

☐ **kwárvp** *n.*: honey comb. ပျားဖယောင်း။

☐ **kwátì** *n.*: honey. ပျားရည်။ | 'bee' + 'water' |

☐ **kwáyòm** *n.*: hive. ပျားအုံ။

☐ **kwázeq** *n.*: upper part of honey comb. ပျား လပို့၊ ပျား သလက်။

kwan *vt.*: chase out, expel. မောင်းထုတ်တယ်။ *Wedø í rvt nø welòng kéð taqsóri vrá sha kwanò nø vní vshòmgo shvt bthè kvtní wa mvrìng kaq svng vrìng daqðe ó.* 'That manner, while they are eating that, they will hunt (chase) again, only when they have killed two or three animals will they inform the village.' အဲဒီလိုမျိုး အဲဒါကို စားလျက်နဲ့ သားကောင် ဆက်ရှာတယ်၊ နှစ်ကောင်၊ သုံးကောင် ရမှ ရွာသားတွေကို သွား အကြောင်းကြား ခေါ်တယ်။

kwang **1.** *vt.*: to circle, surround. ဝိုင်းအံ့တယ်၊ ဝိုင်းရံတယ်။ *Só kópè kwangámì.* 'Let's go and surround the thief.' သူ့ခိုးကို သွားပြီး ဝိုင်းရအောင်။ **2.** *clf.*: classifier for counting number of circular objects. အဝိုင်း၊ အကွင်း တွေကို ရေတွက် ရာမှာ သုံးတဲ့ နှစ်ခွဲ အမျိုး အစား။ *Modo daya tiqkwang.* 'One car tyre.' ကားတာရာ တစ်ခု။

kwàrbu *n.*: star. ကြယ်။

☐ **kwàrbu kwàrta** *n.*: galactic. ကြယ်တာရာ။

kwaya *n.*: choir. သံစုံ ကွာယာ သီချင်း။

kwe₁ *vi ~ vt:* lend or borrow. ချေးငှားတယ်။
Vpong nø vnvng yíng kénì g̀̀ms̀̀s̀̀ng kweshìe. 'Aphong borrows money from Anang.' အဖုန်က အနန်ဆီက ပိုက်ဆံချေးယူတယ်။ *Ǹ̀vngs̀̀vr nø g̀̀ms̀̀s̀̀ng kwesm mè íe.* 'Anang lends money with interest.' အနန်က ပိုက်ဆံ ချေးစားတယ်။ |With the reflexive marker -shì means 'borrow'.|

□ **kweshì** *vi:* borrow. ချေးငှား ယူတယ်။
Yangon dì lým g̀̀ms̀̀s̀̀ng kweshìe.
 'Borrow money to go to Yangon.'
 ရန်ကုန် သွားဖို့ အတွက် ပိုက်ဆံ ချေးတယ်။

kwe₂ *vt:* hook. ချိတ် ယူတယ်။

kwe₃ ⇔ **vkwe** *vi:* work for very little in return, work hard. *Weni weni vkwevme.* 'He works hard for food everyday.' တစ်ရက် စားဖို့ တစ်ရက်လုပ်တယ်။

kwé *adv:* Well, Hey!; exclamation. ဟိုး၊ အာမေဠိတ် အသံ။ *Weòng S̀̀ynglòp leb̀̀hì kv̄t nø, kwé Dymàng lap s̀̀ng dì "Uròng shìg̀̀s̀̀ng" èd nø weyíng vle.* 'After we pass Sangleup, and head toward Dvmang, there is a mountain called Urong.' အဲဒီ ဆန်းလွတ်ကို ကျော်လာပြီးနောက်၊ ဟိုး ဒဏန် ဖက်ကို သွား၊ အဲဒီမှာ အူရုံ တောင်ဆိုတာ ရှိတယ်။

kwé kwé wa *adv:* messy. ရှုပ်ရှုပ် ယှက်ယှက်။

kwèraq *n:* hook for hanging things on in the house. အိမ်ထဲမှာ ပစ္စည်း ချိတ်ဆွဲရတဲ့ ချိတ်။ *Bvlaq dòng kwèraqí éch̀̀ngò.* 'Keep the shirt on the hook and hang (on the wall).' အင်္ကျီကို ချိတ်နဲ့ ချိတ်ထားလိုက်ပါ။ |'hook' + 'place on'|

kwi *n:* tape (including recording tape), ropes, something you wrap around something else. တိတ်ခွေ။ *Mykún kwi.* 'Music tape.' သီချင်းခွေ။ *Kwi 500 lòng rànge.* '(I) need 500 tapes.' ကျွန်တော် တိတ်ခွေ ငါးရာ လိုတယ်။ <Bur.

kwi ⇔ **vkwi** *vt:* snare or trap (any kind of animal or person), try to get someone or some animal, observe them to find out the best time and place to catch them. ထောင် ဖမ်းတယ်၊ အမဲ လိုက်တယ်။ *Rvwàngrì sha kwiké ỳ̀ngshà tvrà shò̀̀nì lèò.* 'Let's us now talk about how Rawang hunted animals.' အခုတော့ ရဝမ် လူမျိုးတွေ ဘယ်လို အမဲ လိုက်ခဲ့ ကြတယ် ဆိုတဲ့ အကြောင်း ပြောရအောင်။ *Sha vkwiké ǹ̀ng s̀̀ng die.* '(He) is going for hunting.' အမဲ လိုက်ဖို့ အတွက် သွားတယ်။

Kwin ⇔ **vkwin** *pn:* birth order name for the third born male. တတိယ မြောက် သားကို ခေါ်တဲ့ မွေးစဉ် အမည်။ = *vj̀̀ng*

□ **Kwindvng** *pn:* Khwindang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုးအမည်။

□ **Kwinjùng** *pn:* Khwinjung; the third son of whose father is also the third born. တတိယ မြောက် သားအား ပေးလေ့ရှိတဲ့ အမည်။ *Kwinjùngé èdi ra.* 'Kwinjùng come over here.' ခင်ဂျုံ လာခဲ့ပါ။ = kwin, kin

Kwinlé *pn:* Khwinle; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Kwinroq *pn:* Khwinrau; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Kwinsun *pn:* Khwinsun; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Kwinsvng *pn:* Khwinsang; one of the five major branches of Rawang. အဖွဲ့ခွဲကြီး ငါးမျိုးနဲ့ ဖွဲ့စည်း ထားတဲ့ ရဝမ် လူမျိုးမှ တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။ [The term Anong is commonly used these days to refer to this people group. ယခုအခါတွင် အနန် လူမျိုးဟု လူသိများတယ်။] = Kwinpvng

kwintvng *n:* trap; snare for birds. သစ်ကိုင်း ပေါ်မှာ ထောင်ရတဲ့ ငှက်ထောင်ချောက် တစ်မျိုး။ *Sá vnígo kwintvngí tvpké bòà.* 'The two birds are caught in the trap.' ငှက် နှစ်ကောင်ကို ကျော့ကွင်းမှာ ဖမ်းမိတယ်။ <Damang dialect. =gotvng

○ **kwinzø** See the entry **kwinzu**

Kwinzø *pn:* Kwinzeu; place name. နေရာဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

Kwinzø̀m *pn:* Khwinzeum; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

kwinzu ⇔ **kwinzø** *n:* peak. တောင်ထိပ်။ *We kwizu sv̀ng nø vs̀ng dí màshv̀la.* 'That peak is not reachable (by human).' အဲဒီ တောင်ထိပ်ကို လူသွားလို့ မရဘူး။ [This means the little mountain peak not covered by water in the flood.]

kwinkwing *adv:* twinkling, bright. တလက်လက်။ *Muqlangram taq kwànipri kwinkwing shòre.* 'The stars are brightly shining in the sky.' ကောင်းကင်ယံမှာ ကြယ်ကလေးတွေ တလက်လက် တောက်ပနေကြတယ်။

kwit ⇔ **mvkwit** *clf:* 1. pinch, peck or break small piece. ဆိတ်တယ်။ *Yopyø ngø̀mshìe mèkwitnø.* '(He) is falling asleep, pinch him.' အိပ်ငိုက်နေပြီ ဆိတ်လိုက်ပါ။ 2. classifier for counting numbers of small pieces. အစ အနု၊ အပိုင်း အစလေး တွေကို ရေတွက် ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုးအစား။

kwør *clf:* classifier for counting numbers of patches (of ground/field). အကွက်၊ အပိုင်း စသည် တို့ကို ရေတွက် ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုးအစား။ = kwur, kur

Kwør *n:* birth order name for the fifth born female. ပဉ္စမ မြောက် သမီးကို ခေါ်တဲ့ မွေးစဉ် အမည်။ = Kür

kwòràng *n.* firefly. ပိုးစုန်းကြူ။ = kuqràng

kwòrbù *n.* star. ကြယ်ကြီး၊ ကြယ် တံခွန်။
Sháng kwòrbù. 'Morning star.' မိုးသောက်
 ကြယ်။ = kwàrbù

kwùrnip ⇔ **kwòrnip** *n.* star. ကြယ်။
Kùrnip kùrtàri. 'Stars.' ကြယ်တာရာ တွေ။
Dèyaq nò muqlàng taq kwùrnip dòn ie.
 'There are many stars in the sky

tonight.' ဒီညတော့ ကောင်းကင်မှာ ကြယ်တွေ
 ပြည့်နှက် နေတယ်။

☐ **kwùrnip kwùrta** *n.* battalion of
 star. ကြယ်တာရာ။ = kwòrbu kwòrtà,
 kwàrbù kwàrtà

kwíng ⇔ **kóng₂** *n.* room. အခန်း။
Nøngmaq chòm nò pvngwàkwíng vle.
 'We got five rooms in our house.'
 ကျွန်တော်တို့ အိမ်မှာ အခန်း ငါးခန်း ရှိတယ်။

L 1

la₁ ⇔ **vla** *vt*: **1.** come down, descend. အောက်ကို ဆင်းတယ်။ *Rvgaqtò̃m lashìdaqì.* '(He) came down to earth.' လောကကို ကြွဆင်းတယ်။ **2.** drop. ချတယ်၊ ကျန်ရစ်တယ်။ *Vbø laðe.* 'Drop paddy (for planting).' စပါး မျိုးစေ့ ချတယ်။ **3.** left behind, forget. မေ့ကျန် ရစ်တယ်။ *Dìnggúng vlashì rái.* 'He has forgotten his bag.' သူ လွယ်အိတ် မေ့ကျန်ရစ်တယ်။

la₂ *clf*: numeral classifier for section. နမ်ခွဲ အမျိုး အစားပြ။ *"Pvngla ðvngò̃ nø yé̃bò̃shà é," wae wa.* "(We) finished the lower parts of the house", they told (him), it is said.' ကြမ်းခင်း အတွက် လိုတာ တွေတော့ ရှာပြီး ပြီလို့ ပြောတယ် တဲ့။

la₃ *part*: marker which occurs after nominal classifier to mark plurality. နမ်ခွဲ အမျိုး အစားတွေကို အများကိန်း ပြောင်း တဲ့ နမ် နောက်ဆက်။ *Nvngàré gò̃la.* 'A number of men.' ယောက်ျားလေးတွေ။ *Rvshà tiqgola.* 'A number of monkeys.' မျောက် သုံးလေးကောင်။ |Usually it refers to three of four items. သုံး၊ လေးခု၊ကောင်တို့ ကို ရည်ညွှန်းရာမှာအသုံးများတယ်။ |

la₄ *n*: time word, month. အချိန် ကာလ၊ လ။ *Shvngò̃t lagò̃m alðe.* 'It is called the seventh month.' ခုနစ်လ လို့ ခေါ်တယ်။

○ **la₅** See the entry **laq₃**

lá₁ *vt*: look for, find. ရှာဖွေတယ်။ *Vsìng tiqgò̃t Vnvng sìng láðe.* 'Someone is looking for Anang.' လူ တစ်ယောက်က အ နန်ကို ရှာနေတယ်။ *Àng ým lým lávme.* 'He searched for food for himself.' သူ အစားစာ ရှာဖွေ စားသောက်တယ်။

lá₂ *clf*: male gender marker for animals. အထီး၊ အဖို ကို ခွဲခြားတဲ့ နမ်ခွဲ အမျိုး အစား။

□ **gilá** *n*: male dog. ခွေးထီး။ |'dog' + 'male'|

□ **waqlá** *n*: boar (male pig). ဝက်ထီး။ |'pig' + 'male'|

lá₃ *part*: tag question marker. ပိုမို ရှင်းလင်း ရန် (သို့) ထပ်မံပြီး ပြောစေရန် မေးတဲ့ အမေး ဝိဘတ်။ *Àng ðie lá.* '(He) is going, isn't he?' သူ သွားတယ် ဟုတ်လား။ *Sharø wa íe lá.* 'Is that true, it is only bone.' အရိုး တွေ ချည်း ဟုတ်တယ်ဆို ဟုတ်ရဲ့လား။

l^á *adv*: again. ထပ်၊ ပြန်။ *Todø lá èwàð*. 'Do (it) again the same as before.' ခုနလို ပြန်လုပ် လိုက်ပါ။ =rá

là ⇔ **vlà** *kin*: sister-in-law (brother's wife, husband's sister), brother-in-law (sister's husband, wife's brothers), niece (maternal uncle's or paternal aunty's children). ယောင်းမ (အစ်ကို၊ မောင်ရဲ့ ဇနီး၊ ခင်ပွန်းရဲ့ အမ၊ ညီအစ်မ တွေ)၊ ယောက်ဖ (အစ်မရဲ့ခင်ပွန်း၊ ဇနီးရဲ့အစ်ကို မောင်တွေ)၊ မိခင် ဘက်မှ ဦးလေး တော်စပ်သူရဲ့ သားသမီးတွေ၊ ဖခင် ဘက်မှ အဒေါ် တော်စပ်သူ ရဲ့ သားသမီးတွေ။ **Vlà Pong** 'My brother-in-law/cousin Aphong.' ယောက်ဖ အဖုန်။ ကျွန်တော့် အစ်ညီ ဝမ်းကွဲ အဖုန်။ **Vlà Nvng**. 'My sister-in-law Anang.' ယောင်းမ အနန်။ |It requires one of the possessive prefixes v-, nv-, àng-.|

□ **làmè** ⇔ **vlàmè** *kin*: sister-in-law (brother's wife, husband's sisters). ယောင်းမ၊ မရီး၊ ခေမ (အစ်ကို၊ မောင်တွေရဲ့ ဇနီး၊ ခင်ပွန်းရဲ့ ညီအစ်မတွေ)။ **Vlà mè nø zùng svra íe**. 'My sister-in-law is a school teacher.' ကျွန်မရဲ့ ယောင်းမက ကျောင်း ဆရာမ ဖြစ်တယ်။

□ **làpè** ⇔ **vlàpè** *kin*: brother-in-law. ယောက်ဖ၊ ခဲအို၊ မတ်။

Labo *pn*: Labau; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

ladvng *part*: marker which occurs after nominals to mark the probability or suggestion of the N. တကယ်လို့များ၊ ဆိုကြ ပါစို့။ *Diwe ladvng íni*. 'Suppose they go?' အကယ်လို့ သူတို့ သိသွားခဲ့ရင်။ သူတို့ သွားတယ် ဆိုကြပါစို့။ *Ó kapv̀n ladvng íe má*. 'Oh, what kind is it?' အို ဘာတွေ ဖြစ်မလဲ မသိ ဘူး။ |'in case' + 'probability'|

Lagang *pn*: Lagang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Lago *pn*: Lagau; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Lagon *pn*: Lagaun; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Lagrung *pn*: Lagrang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

lak *vi*: proud. ကြွားဝါတယ်။

làkø *n*: plough, ploughshare. ထယ်သွား။ *Làkøka èwàv̀t̀nø*. 'Bring the plough here.' ဒီကို ထယ် ယူလာပါ။

□ **làkøshà** *n*: ploughshare. ထယ်သွား။ *Nayáshìè làkøshà gvzà dée*. 'Mind the ploughshare, it is very sharp.' ထယ်သွား အလွန် ထက်လို့ သတိ ထားပါ။ |'plough' + 'tooth'|

Lakrvp *pn*: Lakhrap; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

làkùn *n*: threshing ground. တလင်း။

lala *adv:* greasy, oily. ချောမွေ့တယ်၊ ချော်တယ်၊ အဆီ ပြန်တယ်။ *Yalòng nò lala wawe tiqlòngié.* 'This one is slippery.' ဒီတစ်ခုက ချောမွေ့နေတဲ့ အရာတစ်ခု ဖြစ်တယ်။

lala wa *onm* onomatopoeic word; the sound of La La. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန၊ ကလေး ချောမြူတဲ့ အသံ။ *Lala wae.* 'Singing "La La" a song.' သူ "လာလာ" ဆိုပြီး သီချင်းဆိုပြနေတယ်။

○ **lam** See the entry **lvm**

○ **lám** See the entry **lým**

lám *n:* side, time. ဖက်၊ ဖက်ခြမ်း။ *Wekvt nò Krvngkú lám yíng zòng poqa yàngà.* 'And then in the Khrangku region (he) started a school.' အဲဒီနောက်မှာ ခရန်ခူး ဖက်မှာလည်း ကျောင်း စ ဖွင့်ပေး ခဲ့တယ်။ *Dvhà lámì mvsìq se leke nò.,* 'In the summer, (he) trapped small birds....' နွေ ရာသီမှာ တော့ ငှက်ကလေးတွေ ထောင်စားပြီးမှ။ *Zìnggá lám.* 'Winter season.' Or 'During the time of winter.' ဆောင်း ရာသီ။ (ဝါ) ဆောင်းတွင်း ကာလ။ <Jp.

lám *clf:* classifier for half of something. တဝက် (သို့) တခြမ်းနဲ့ အချိန်ကာလ အပိုင်း အခြား ဖော်ပြတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုး အစား။ *Talám.* 'One halve each.' တပိုင်းစီ၊ တစ်လှန်စီ။

lamboq *n:* associate, companion, partner, friend. အဖော်၊ မိတ်ဆွေ၊ သူငယ်ချင်း။ *Yesu nò lamboq shvlá íe.* 'Jesus is a

good friend.' ယေရှုက မိတ်ဆွေကောင်း ဖြစ်တယ်။

□ **lamboq lamchvng** *n:* friend. မိတ်ဆွေ သူငယ်ချင်း။

○ **lán** See the entry **lým**

lang₁ ⇔ **vlang**₁ *vi:* to fly. ပျံသန်းတယ်။ *Nvmbungli vlange.* 'The aeroplane flies.' လေယာဉ် ပျံသန်းတယ်။

lang₂ *n:* while; numeral classifier for time. တစ်ခဏတာ၊ အချိန်ပြ နမ့်ခွဲ အမျိုးအစား။ *Àngpè dìámì langí yòpme.* 'He is sleeping while his father is out.' သူ့အဖေ ဖ ထွက်သွားခိုက် သူ အိပ်နေတယ်။ *Tiqlvngsè.* 'A short moment.' တခဏလေး။

lang₃ *adv:* bright or clear. ရှင်းလင်း။ *Shvngín lánò we tiqpv̀n gò rvgaqtaq adò mòlshò m yoe, tiqhv̀n langmvschè íe.* 'A type called Shangan also grows a lot like this, on the ground. It is somewhat bright red (in color).' ရှင်န်း လို့ခေါ်တဲ့ တစ်မျိုးလည်း မြေပေါ်မှာ ပြန့်ကျဲပေါက်ရောက်တယ်၊ အနီရောင် ရှိတယ်။

□ **langlang** *adv:* smooth, glossy, sleek. ညီညာ ပြန့်ပြူးသော၊ ချောမွေ့သော၊ ဝပြုံး စိုပြေသော။ *Tìshvmvng nò langlang wawe íe.* '(The ground) is smooth near the water/river.' ရေချောင်း အနီးမှာ မြေကြီးက ချောမွေ့တယ်။ *Àngshing nò langlang wasè íe.* 'He/she has smooth skin.' သူက ချောမွေ့တဲ့ အသား

အရေကို ပိုင်ဆိုင်တယ်။

lang₄ ⇔ **vlang₂** *vt*: rinse, flush. ဆေးကြောတယ်။ *Kunggòmla nàlangò.* 'Rinse the plates.' ပန်းကန်တွေ ဆေးကြော လိုက်ပါ။

láng₁ **1.** *vt*: carry away in flow of water. ရေစီးနဲ့ မျောပါ သွားတယ်။ *Shóngtòmri láng kéòe.* 'Logs are carried away by the water.' သစ်ငုတ်တိုတွေ ရေစီးနဲ့ မျောပါ သွားကြတယ်။ **2.** *vi*: drop. လွှတ်ချတယ်။

○ **láng₂** See the entry **lvng₁**

làng₁ *vt*: drop out, leave. ထုတ်ပယ်တယ်၊ ထုတ်ပစ်တယ်၊ စွန့်တယ်။ *Bvnli kení làngòe.* '(He) was fired from the job.' သူ့ အလုပ်က ထုတ်ပယ်ခံ ရတယ်။ *Shází àmìlòng gò làng bòshà.* 'We also have stopped chewing betel nut.' ကွမ်းယာ စားတာလဲ စွန့်လိုက်ပြီ။ |With suffixes, -à, -ì, and -ò, it changes to high tone. |

□ **lángshì** *vi*: leave, quit, drop out. နုတ်ထွက်တယ်။ *Zìng svra kèní lángshìe.* 'He quit teaching/ he resigned from the teaching job.' ကျောင်း ဆရာအလုပ်က နုတ်ထွက်တယ်။ [Resigning from a professional position. ရာထူးမှ အနားယူ နုတ်ထွက်တယ်။]

làng₂ *clf*: numeral classifier for counting numbers of two outstretched arms. နှစ်ကိုက်ကို ရေတွက်ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုးအစား။ *Bvngdøn sùng kadò tiqlàng íe ló,*

dvnyíng. 'At the camp, how long is the Bangdeun peak?' ဘန်ဒွန် တောင်က ဘယ်နှစ်ကိုက် လောက် ရှိသလဲ။ *È advíngte ni tiqlàng íe lé.* 'Well, it is about this long.' ဒီလောက်လောက်တော့ ရှည်တယ်။

làng₃ *vi*: swim. ရေကူးတယ်။ *Tì lànge.* '(He) is swimming.' ရေ ကူးတယ်။ *Rvmèyíng lànge.* 'Swim in the river.' မြစ်ထဲမှာ ရေကူးတယ်။

làng₄ ⇔ **vlàng** *n*: young. လူငယ် လူလတ်။ = shòlaqré

□ **lù làng** ⇔ **vlù vlàng** *n*: young people. လူငယ် လူလတ်။

lángbà *n*: beautiful figure or beautiful girl. အချိုး အစား ပြေပြစ်တဲ့ လှပတဲ့ အမျိုးသမီး။ = vjòng

langbang gòem *n*: the tenth month of the twelve month cycle of the year. It falls between mid-September to mid-October တစ်ဆယ့် နှစ်လ တစ်နှစ်တာရဲ့ ဒုသမလ။ *Langbang gòem dvgyv èdira.* 'Come during the tenth month.' ဆယ်လ ပိုင်း၊ ဒုသမလ ပိုင်းမှာ လာခဲ့ပါ။

làngdà *n*: bird; vulture. လင်းတ (ငှက်)။ *Làngdà tiqgo vlange.* 'One vulture is flying.' လင်းတ ငှက်တစ်ကောင် ပျံသန်း နေတယ်။

làngdòngmè *n*: eagle. လင်းယုန် (ငှက်)။

Lángxá *pn:* Langga; place name. လန်းကား၊
နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

làngxá *vi:* shine bright. ရွှင်ပြုံးတယ်။ လင်း
လက်တယ်။ *Mỳrshỳm làngxáe.* '(His) face
is shining.' သူ့ မျက်နှာ ရွှင်ပြုံးတယ်။

Lángxátì *pn:* Langga river. မြစ် တစ်စင်းရဲ့
အမည်။

Lànghòsòn *pn:* Langheuseu; a mountain
name. တောင် တစ်လုံးရဲ့ အမည်။

Langkay *pn:* Langkhai; Rawang
surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

làngxìng *n:* bird, hawk. စွန် (ငှက်)။

langkísòn *n:* bird; shikra, osprey;
sparrow hawk. ချိုးသိမ်း (ငှက်)။
Langkísònrì shvlým shìe. 'Sparrow
hawks are dancing.' သိမ်းငှက်တွေ မြူးတူး
ပျော်ရွှင် နေကြတယ်။

Langkòm *pn:* Langkheum; Rawang
surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

làngxàng *adv:* (sky) crystal clear. (မိုး) စင်
စင် လင်း။ *Làngxàng ká dárì.* 'It is already
so bright.' မိုး စင်စင် လင်းနေပြီပဲ။

làngxì *n:* professional, expert. ကျွမ်းကျင်
သူ။ *Yìyí làngxì.* 'Expert at making
thread.' ချည်ငင် ကျွမ်းကျင်သူ။ *Kàshòn
làngxì.* 'Fluent speaker.' စကားပြော ကျွမ်း
ကျင် လိမ္မာသူ။ *Shashvt làngxì.* 'Profession
in slaughter.' သားသတ် သမား၊ သားသတ်
ကျွမ်းကျင်သူ။

Làngmè *pn:* 1. Langme (river). မြစ် တစ်
စင်းရဲ့ အမည်။ 2. hawk, eagle. စွန်ငှက်၊
သိမ်းငှက်။

Langnø *pn:* Langneu; place name. နေရာ
ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

làngxé *n:* youth. လူငယ် လူလတ် အရွယ်။

Langse *pn:* Langse; place name. နေရာ
ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

□ **Langsetvng** *pn:* Langsetang; place
name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

làngxòn *n:* sparrow hawk. စွန်ရဲ့။

Làngwàng *pn:* Langwang; Rawang
surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Langwin *pn:* Langwin; Rawang surname.
ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Lanya *pn:* Lanya; Rawang surname. ရဝမ်
မိသားစု အမျိုး အမည်။

lap₁ ⇔ **vlap** *vi:* 1. open. ပွင့်ဟတယ်။
Nỳmsóng vlapmè. 'The door is open.'
တံခါး ပွင့်နေတယ်။ 2. blink, flash (of eyes,
lights, fire). တဖျတ်ဖျတ် ခတ်တယ်
(မျက်လုံး၊ အလင်း၊ မီး)။ *Svmi vlapshìe.* 'The
light is blinking.' မီးရောင် တဖျတ်ဖျတ် ခတ်
နေတယ်။

□ **laplap wa** *onm* onomatopoeic
adverb; sparkling. မီး ပွင့်တယ်။ *Svmi
laplap wae.* 'The fire sparkles.' မီးပွင့်
နေတယ်။

lap₂ *locn.*: side. ဘက်။ *Shìgùng lap sèng die.*
 'Go towards the mountain.' တောင်တန်
 တွေ ရှိရာ ဘက်ကို သွားတယ်။ *Kalap/kalàm.*
 'Which side/way?' ဘယ်ဖက်။ <PTB
 *lam? conditions for -p vs. -m? =pa,
 làm

○ **lap₃** See the entry **lvp₁**

lap₄ *onm* onomatopoeic adverb; used
 with the verb *tàn* 'open'. မြည်သံစွဲ
 ကြိယာ ဝိသေသန။ *Lap ètanò.* 'Swiftly
 open (it) up.' လှစ်ကနဲ ဖွင့်ပါ။

Lapáy *pn.*: Laphai; Rawang surname. ရဝမ်
 မိသားစု အမျိုး အမည်။

Lapi *pn.*: Laphi; Rawang surname. ရဝမ်
 မိသားစု အမျိုး အမည်။

laq₁ *vt.* lick. လျက်တယ်။ *Nvgwà goí shvlaq*
laqòe. 'The cow is licking the salt.' နွား
 ဆား လျက်တယ်။

laq₂ ⇔ **vlaq** *n.*: single cane rope bridge.
 ကြိုး တစ်ချောင်း ထဲနဲ့ ချောင်းတစ်ဖက် ကမ်းကို
 ကူးဖြတ်ဖို့ အသုံးပြုတဲ့ ကြိုးတံတား။

laq₃ ⇔ **la₅** *prf.* directive marker; 'let'. ပါ
 စေ ဟု အဓိပ္ပါယ်ရှိတဲ့ စကားလုံး ရှေးခက်။ *Pvng*
yíngø lavlvpóm. 'It was opening down
 there.' အဲဒီ အောက်မှာ ရှိခဲ့တာပဲ။ *Laq di.*
 'Let him go.' သွား ပါစေ။ *Laq wàò.* 'Let
 him do it.' သူ လုပ်ပါစေ။ |la before
 vocalic onset.|

Laqdang *pn.*: Ladang; Rawang surname.
 ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Laqkring *pn.*: Lakhring; Rawang
 surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

laqlaq ⇔ **laqlaqni** *quant.* too, so much,
 very. အလွန် အလွန်၊ လွန်မင်းစွာ။ *Wepè*
laqlaq ni vchae. 'That guy is so
 arrogant.' အဲဒီ ကောင်လေးက အလွန် အလွန်
 ကို ကြီးကျယ်တာ။ <Jp. =laqni

Laqmay *pn.*: Lamai; Rawang surname.
 ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

laqmù *n.*: handy crafts. လက်မှု ပညာ၊
 လက်ရာ။ *Laqmùrì vnyvme.* 'Crafts are
 beautiful.' လက်မှု ပစ္စည်းတွေ လှပတယ်။

□ **laqmù lànglì** *n.*: craftsman လက်မှု
 ပညာသည်။ |'crafts' + 'expert'|

□ **laqmù laqtvng** *n.*: handy crafts.
 လက်မှု ပစ္စည်း အမျိုးမျိုး။

laqni *quant.*: a lot, much. မြောက် များစွာ၊
 အများကြီး။ *Laqni rékéòe.* '(Have) a lot of
 trouble.' သူ့မှာ ပြဿနာ အများကြီး ရင်ဆိုင်
 နေရတယ်။ =laqlaqni

laqnø *dvdí n.*: pill millipede.
 ပိုးနားသန်ကောင်။

Laqsan *pn.*: Lasan; Rawang surname. ရဝမ်
 မိသားစု အမျိုး အမည်။

Laqshen *pn.*: Lashen; Rawang surname.
 ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

laqshúm *n:* spleen. ကတိုးကောင်ရဲ့ ဝမ်းဗိုက် အောက် ချက်တည့်တည့် ခန့်မှာ တွေ့ရတဲ့ အဆီ ဖူး။ *Laqshúm tiqlvp dvnq chuqmùn.* 'Spleen one gram costs about 60 thousand Kyats.' ကတိုးကောင်ရဲ့ အဆီဖူး တစ်ကျပ်သား ခြောက်သောင်း ကျပ်။

○ **laqtin** See the entry **laqtun**

laqtun ⇔ **laqtin** *n:* 1. cloth. အဝတ် အစား။ *Laqtun shvláwa ègwáshì.* 'Wear cloth properly.' အဝတ် ကောင်းကောင်း ဝတ်ပါ။ = laqtin 2. blanket. စောင် [General term for all sorts of clothes such as blanket, shirt, etc.]

Laqtut *pn:* Lathut; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

laqyà *n:* character, habit, tradition, manner. See also *vjàng laqyà*. စရိုက်၊ ပင်ကို လက္ခဏာ၊ အမူ အကျင့်၊ အစဉ် အလာ။ *Yagθ nø laqyà shvlae.* 'This person has good character.' သူ့မှာ ကောင်းတဲ့ အကျင့် စရိုက် ရှိတယ်။

○ **lat**, See the entry **lvt**

lat, ⇔ **vlat** *n:* first born. သား၊ သမီးဦး။ *Vlatpè.* 'First born (male).' သားဦး။ *Ngàsè vlatgθ nø svmaré íe.* 'My first born child is a girl.' ကျွန်တော့် ပထမဦးဆုံး ကလေးက သမီး ဖြစ်တယ်။

lat, *vt:* change an appearance. အသွင် ပြောင်းတယ်။ *Shvre shvgvèn latshì nø;* '(He) appeared as war hero and came up.'

စစ်သူရဲ အသွင် ပြောင်းပြီးမှ။

Latmvzá *pn:* Latmaza; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Latvng *pn:* Lathang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

○ **làwøt** See the entry **lvwøt**

laylay *adv:* take turns back and forth. အပြန် အလှန်။ *Laylay wa.* 'Back and forth continuously.' အပြန် အလှန် တစ်လှည့်စီ။ *Tvróng gùng vsvng vnípèt laylay wa baqðe.* 'Two men take turns carrying the post.' လူ နှစ်ယောက် တိုင် တစ်လုံးကို အပြန် အလှန် (တစ်လှည့်စီ) မတယ်။ <Jp.

Làyzà *pn:* Laiza. လိုင်ဇာမြို့။

Laza *pn:* Laza; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

le₁ ⇔ **vle**₂ *vt:* 1. cross (a bridge), ford (a river), go through. တံတား ဖြတ်ခြင်း၊ မြစ် ကို ဖြတ်ကူးခြင်း၊ ဖြတ်သန်း သွားခြင်း။ *Shìgùng lòm leðe.* 'Cross over a mountain.' တောင်ကို ဖြတ်ကျော်တယ်။ *Israelitì yodan rvmè leðe.* 'Israel people went through the Jordan river.' ကျွန်ုပ်တို့ လူမျိုးတွေက ယော်ဒန် မြစ်ကို ဖြတ်ကူးခဲ့ ကြတယ်။ | Changes to a high tone before -shì. | 2. pass by. ကျန်ရစ်ခဲ့တယ်၊ ကျော် သွားတယ်။ *Svra gvbàpè svng gønpaq màzì vleðe.* 'They pass by the teacher without giving him a gift.' ဆရာကြီးကို လက်ဆောင် မပေးမိပဲ ကျော်သွားတယ်။ 3. pass (of time).

အချိန် ကုန်ဆုံးတယ်။ *Rvtò nò vle mvnshie.* 'The time is passing by.' အချိန်က တရွေ့ ရွေ့ ကုန်ဆုံးနေတယ်။

□ **leámì rvtò** ⇔ **vleámì rvtò** *n:* in the past. လွန်ခဲ့တဲ့ အချိန်။

□ **lëshì** *vi:* come out from a shell or room, sprout. အခွံ တွင်းက ထွက်လာတယ်။ အစေ့မှ အညှောင် ထွက်တယ်။ *Chòmròm kèní lëshì ráí.* 'Came out from the house.' အိမ်ထဲ ကနေ ထွက်လာတယ်။ *Vnorì lëshì lúngì.* 'The beans sprouted.' ပဲပင်တွေ အညှောင် ထွက်လာတယ်။

le₂ *vt:* lick. လျက်တယ်။ *Wekvtní "ké ngát gò shi ledakngò lè" kànggo vyàe wa.* 'The tiger then said "Well, let me also lick (it)", it is said.' အဲဒီ အခါမှာ ကဲ ငါလည်း လျက်မယ်လို့ ကြားက ပြောတယ်။ =laq

le₃ *vt:* set trap, pull the string. မောင်း တင်တယ်။ *Tvlika èlèò.* 'Set the crossbow's string.' လေးကြိုးကို မောင်း တင်လိုက်တယ်။ [Set a trap, set the string on a crossbow. ကြိုးထောင်ချောက်ဆင်တယ် (ဝါ) ခူးလေး ကြိုး မောင်းတင်တယ်။]

lé₁ ⇔ **vlé₁** *vt:* to err, make a mistake. မှားတယ်။ *Vlëshìlòng.* 'The mistake (one) made.' လုပ် မှားသွားတဲ့ အရာ။

lé₂ ⇔ **vlé₂** *n:* palm plant, palm flour or sago (eat as food). မင်းပေါပင် (သို့) မင်း

ဘောအုမှ ထုတ် ယူတဲ့ အမှုန့်။ *Vlétòng.* 'Palm tree.' မင်းပေါပင်။ *Vlé dvká.* 'Meal with palm sago.' မင်းပေါ အမှုန့် နဲ့ ပြုလုပ်တဲ့ အစားအစာ။ [It is made by cutting palm into slices, pounded and made into powder for eating. အသာလွတ် မှုန့်လို ဖျော်စား။ လှော်စားလို ရတယ်။]

□ **lé mvnóng** ⇔ **vlé mvnóng** *n:* jelly made of palm flour. မင်းပေါမှုန့် ဖျော်ထားတဲ့ မုန့်။

□ **lédvng** ⇔ **vlédvng** *n:* temporary hut where Ale is processed. Ale လုပ်ရန် ဆောက်လုပ်ထားတဲ့ တဲအိမ်။ |'Ale' + 'nest'|

□ **léko** ⇔ **vléko** *n:* plate used for scooping Ale. မင်းပေါမှုန့် ကော်ရာမှာ အသုံး ပြုတဲ့ ဇလုံ တစ်မျိုး။

□ **lékùng** *n:* Ale scoop. အလဲ ကော်ပြား။

lé₃ *adv:* hey, look!; exclamation to draw attention. အာရုံ စူးစိုက်မှုကို ရယူရန် ပြုလုပ်တဲ့ အာမေဇိုတ် အသံ။ *Lé! weyýng èsadánòng.* 'Hey! wait there.' ဟေ့ အဲဒီမှာ စောင့်နေကြနော်။ *Ngà nvpni lo rang lé.* 'I shall come back tomorrow.' ကျွန်တော် မနက်ဖြန် ပြန်လာမယ်။

lé₄ ⇔ **vlé₄** **1. n:** distance. ရပ်ဝေး။ *Myme vlé yýng vpèmaq vle.* 'My parents live a far distance away.' တော်တော် ဝေးတဲ့ အရပ်မှာ ကျွန်တော့် မိဘတွေ နေထိုင် ကြတယ်။ **2. vi:**

spend time, take time. အချိန် ကြန့်ကြာ
 တယ်။ *Rvtò gvzà vlérài nìgò mvlo ra.*
 'Though it has taken such a long time,
 (he) has not returned.' အချိန် အကြာကြီး
 ကြာသွား ပေမဲ့ သူ ပြန်ရောက် မလာဘူး။ |<le
 'pass'|

lè₁ ⇔ **vlè** *n*: water buffalo. ကျွဲ။ *Vlè tiqgo.*
 'One water buffalo.' ကျွဲ တစ်ကောင်။

lè₂ *part*: 1. instead of; contrastive
 marker. သာ၊ သာလျှင်။ *Àng lè die.* 'Of
 course, he goes.' သူသာလျှင် သွားတယ်။ 2.
 of course; clause final particle. လေ။ *Íe*
lè. 'It is true, right?' ဟုတ်တယ်လေ။ *Àngí*
shònyàngà lè. 'He had said it, don't you
 remember.' သူ ပြောခဲ့တယ် လေ။ = *m̀vng*

lè₃ ⇔ **leq₂** *vi*: good. ကောင်းတယ်။

lebe *n*: level. လေပယ်။ <Eng.

lèga *n*: book, literature, letter. စာ၊ စာအုပ်၊
 စာပေ။ *Lèga taq vrue.* 'It is written on
 book.' စာအုပ်ထဲမှာ ရေးသား ဖော်ပြထားတယ်။
 [But *kàru* is the preferred word for
 book.] <Jp. 'laika'

□ **lèga dvzaqshì** *vi*: studious. စာ
 ကြိုးစားတယ်။ |'letter' + CAUS + 'hard'
 + R/M|

□ **lèga washì** *vi*: do home work. အိမ်
 စာ လုပ်တယ်။ |'letter' + 'do' + R/M|

□ **lègarø** *vi*: study. စာ ဖတ်တယ်။
 |'letter' + 'read'|

Lelvm *pn*: Lelam; Rawang surname. ရဝမ်
 မိသားစု အမျိုး အမည်။

lémaq *n*: inch. လက်မ။ *Shóngbin ka vbì*
lémaq tvtnè. 'The wood plank is four
 inches thick.' ပျဉ်ပြား လေးလက်မ ထူတယ်။
 <Bur.

Lèmè *pn*: Leme; people group name. လယ်
 မယ် လူမျိုး။

lepyet *vi*: paralytic stroke. လေ ဖြတ်တယ်။

leq₁ *adv*: Gosh!, well; used utterance-
 initially to indicate a surprise or
 wonder. အံ့ဩ ခြင်းကို ရည်ညွှန်းတဲ့ စကားလုံး
 ရှေ့ဆက် အသုံး အနှုန်း။ *Leq mèdi bø máó.*
 'Gosh! didn't you go?' ရော မသွား ဖြစ်ဘူး
 လား။ *Leq kadø ewa ló.* 'How can you say
 that.' ဟာ ဘယ်လို ပြောလိုက် တာလဲ။
 = *wvleq, mvleq*

leq- *prf*: combined form of *laq* + *è* = *leq*. ပါ
 လေ၊ ပါစေ။ *Laq di.* 'Let him go.' သူ သွားပါ
 စေ။ *Èdi.* 'You go.' သင် သွားပါ။ *Leq di.* 'Let
 you go.' သင် သွားပါလေ။

○ **lèshì** See the entry **le**,

letmvt *n*: certificate, ticket, permit.
 လက်မှတ်။ <Bur.

léwàng rvkwit *n*: bird; laughing thrush.
 ဝါးယောင်း (ငှက်)။ = *léwàng rvkut*

li ⇔ **vli** *vi*: heavy. လေးတယ်။ *Pé vlishiè.*
 'The basket is heavy.' ပုလိင်း လေးတယ်။

lǐ *n*: old. ဟောင်းတယ်၊ အိုတယ်။ *Kàgvp ànglí bok s̀v̀ng dtv̀p we g̀o p̀ung vr̀v̀m k̀enì ǹott̀t̀ong svra r̀iì t̀v̀ngd̀v̀ng dvs̀p dvzaqshì yàng.* 'The proof reading of The Old Testament was also done by respected preachers from every denomination.' သမ္မာဟောင်း ကျမ်းကို အချောသတ် စိစစ်ရာမှာ အသင်းတော် တိုင်းက လေးစား ထိုက်တဲ့ ဆရာ သမားတွေ ကြိုးစား စိစစ်ခဲ့ ပါတယ်။ *Shónglí g̀ungwa èr̀sh̀mò.* 'Only chop the old trees.' သစ်ပင်ရင့်၊ သစ်အိုကိုသာ ခုတ်ပါ။

lì ⇔ **vli** *vt*: hunt down. အမဲ လိုက်တယ်။ =vkwì

lìdò *n*: oar, paddle. လှော်တက်။ <Lisu =shòki

lìgùng ⇔ **lìgòng** *n*: expert. ကျွမ်းကျင်သူ။ *Kàshòn lìgùng.* 'Talented speaker.' စကားပြော ကျွမ်းကျင် လိမ္မာတဲ့သူ။ =lànglì

lím *vt*: over flow; cover by water. ပြည့်လျှံတယ်။ *Tì límòe.* 'The river is overflowing.' ရေ လျှံတယ်။ *Waqpà taq susu wa límòe.* 'The taro pot is boiling and the water is overflowing.' ပိန်းဥအိုး ဆူဗွက် နေပြီး ရေလျှံကျနေတယ်။

lin *vt*: soothe, lure. ချော့မော့တယ်။ *S̀v̀mré ngò rvt lìnòe.* 'Soothe the child from crying.' ကလေး ဝိုလို့ ချော့မော့တယ်။

Lìn pn: Lin; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

líng *vt*: 1. change. ပြောင်းလဲတယ်။ *Nòt vlíngè.* '(He) changes his mind.' သူ စိတ်ပြောင်း သွားပြီ။ *T̀v̀rà língòe.* 'Changing the path.' လမ်းပြောင်းနေတယ်။ =tvlíng, vlíng
2. translate. ဘာသာ ပြန်တယ်။ *Kàru líng nò dvzaqshì lým doctor Robat ýng z̀v̀n lým svra Mvgàltaq Peter tvleshì yàng.* 'Magaltha Peter was replaced to translate and also worked closely with Dr. Robert (lit. to follow after Robert).' ဘာသာပြန် လုပ်ငန်းမှာ ကြိုးစားဖို့နဲ့ ဒေါက်တာ ရောဗတ် ကို အကူအညီ ပေးနိုင်ဖို့ ဆရာ မဂါလ်ထ ပီတာ ကို အစားထိုး ခန့်အပ်ခဲ့တယ်။ *Shànshér kàru língatnà we..,* 'The translation of the Holy Bible...,' သမ္မကျမ်းစာ ကို ဘာသာ ပြန်ဆိုမှု။ *Kàru tiqbok língòe.* '(He) is translating a book.' သူ စာအုပ် တစ်အုပ် ဘာသာ ပြန်နေတယ်။

□ **língshì** *vi*: change (one's mind). စိတ် ပြောင်းတယ်။ *Ǹv̀nnv̀n língshìe. Nòt língshì lvwvne.* '(He is) always changing (his mind). Easy to turn over.' အမြဲတမ်း စိတ်ပြောင်းတယ်။ စိတ် အပြောင်းအလဲ မြန်တယ်။

líng, *n*: cart. လှည်း။ *Nvngwà líng.* 'Bullock cart.' နွားလှည်း။ *Z̀v̀ng svra rvp dvpvt vbò shòmlíng tóade.* '(They) are transporting three cartfuls of paddy

for the school teacher and family.' (သူ တို့က) ကျောင်းဆရာ မိသားစုအတွက် စပါး သုံး စီး တိုက်ပေး နေကြတယ်။ |Occurs also as numeral classifier. | <Jp. =lèng

ling₂ vt: move, transfer, transplant. ပြောင်းရွှေ့တယ်။ ပြောင်းရွှေ့ စိုက်ပျိုးတယ်။ *Vbθ lingòe*. 'Move paddy.' စပါးတွေ ရွှေ့တယ်။ *Vbàrì lingòe*. 'Move the soil.' မြေကြီးတွေ တစ်နေရာက အခြား တစ်နေရာကို ပြောင်းရွှေ့ တယ်။

Linggong pn: Linggaung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Lingmi pn: Lingmi; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

lipòng n: meeting. အစည်း အဝေး။ *Lipòng taq kà shòne*. 'Give a speech at the meeting.' အစည်း အဝေးမှာ မိန့်ခွန်း ပြော တယ်။ *Lipòng èlúm ra*. '(Please) come to participate in the meeting.' အစည်း အဝေး လာတက်ပါ။ *Júròt lipòng*. 'Worship service.' ဆုတောင်း အစည်းအဝေး။

liq vt: break something off a stalk, such as corn or sugar cane and other edible things. ပြောင်း၊ ကြံ ကဲ့သို့ စားသုံးနိုင် တဲ့ ရိုးတံ တွေကို ချိုးခြင်း။ *Lìvgong èliq ra*. 'Come and join in breaking off the corn.' ပြောင်းဖူး လာချိုးပါ။

Lisú n: Lisu. လီဆူး လူမျိုး။

Litu pn: Lithu; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Lizang pn: Lizang; place name. နေရာဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

lo vi: return, go back (home or homeland). အိမ်ပြန်တယ်၊ ဌာနေ ပြန်တယ်။ *Nypni àngmaq rvgaq s̀ng loe*. '(He) is going back to his state/province/area tomorrow.' သူ မနက်ဖြန် သူ့ ဌာနေကို သူ ပြန်သွား တော့မယ်။

long₃ vi: first person singular form of lo; combination of lo + ng =long. *Ngà chòm s̀ng longe*. 'I am going back home.' ကျွန်တော် အိမ်ကို ပြန်သွား မယ်။

lò, adv: well, now; particle used for discourse management, like English "now"-doesn't have true temporal reference. ကဲ၊ လုပ်ကြစို့။ *Ló kadø wàni*. 'What should we do now?' ကဲ ဒို့ ဘာ ဆက်လုပ်ကြ မလဲ။

lò, adv: utterance-final particle, expression like "you know" in English. လေ၊ ကွာ။ *Zvngghèrì gvdvngshé rì kùngb̀h̀rì gvzà ée lò*. 'There is so much such as Zanghe, Gadangshe, Gungbeu.' ဒရင် ကောက်တွေ ကြိမ်ဖူးတွေ ငှက်ပျောဖူးတွေ အများ ကြီးပဲလေ။ *Wedø shòm wap̀v̀n nò ngàmaq rvgaq taqwa vldø vsh̀vme lò*. 'Like that, the kind called Sheum seems to be only found in our land.' အဲဒီလိုမျိုး၊ ဝါးသီး ဆိုတာမျိုး ကတော့ ကျွန်တော်တို့ ဒေသမှာပဲ

တွေ့ရတဲ့ အရာမျိုးလို့ ထင်တယ် လေ။

lò ⇔ **vlò** *n.*: buffalo. ကျွဲ။

lòbvn₁ *n.*: wealthy person. လောပန်း။
<Chinese

lòbvn₂ *n.*: frankincense. နံ့သာမွှေး။

loklvng *n.*: millstone. ကြိတ်ဆုံ။ *Loklìng wà íe.* '(We) are making a millstone.'
ကြိတ်ဆုံ လုပ်နေတယ်။

loksok *quant.*: multitude of people. လူအပေါင်း၊ လူ အမြောက် အမြား။ *Vsìng loksok vhaqshìe.* 'Multitude of people make loud noises.' လူ အမြောက် အများ ဆူပူကြတယ်။

□ **loksok lokga** *quant.*: multitude, be many. အမြောက် အများ။

long *vi.*: swarming (of fish, bee, maggot, termit flies). အုံတယ်၊ ပြိုတိုးတယ်။ *Nga longe.* 'The fish swarm up river.' ငါးတွေ ပြိုတိုးတယ်။ *Dèsháng ròp longdàrì.* 'This morning termite flies swarmed up.' ဒီ မနက် ပလူးတွေ အများကြီး ထွက်တယ်။

long₁ *vi.*: hide oneself. ပုံးအောင်းတယ်၊ ခိုအောင်း စေတယ်။

long₂ *vi.*: marker which occurs post verbally to upward directional. It is also used as an inchaotive marker. အထက် ဖက်ကို တတ်လာ ခြင်းပြ ကြိယာ နောက်ဆက်။ *Nongmaq yíng èvl long.* 'Come to stay (up) with us.' ငါတို့ဆီမှာ

လာနေပါ။

○ **long₃** See the entry **lo**

lóng₁ *n.*: rock, stone, precious stone. ကျောက်စိုင် ကျောက်သား၊ ကျောက်တုံး၊ ကျောက်သံ ပတ္တမြား။

□ **lóng nòlru** *n.*: onyx. ကြောင်။

□ **lóngbuq** *n.*: not really a cave under which one can seek shelter. ကျောက်ဆောင်၊ ကျောက်ဂူ တွေကို ဆိုလိုတာ မဟုတ်ဘဲ အရိပ် ရရုံမျှ မှီခိုနိုင်တဲ့ ကျောက်တုံး တွေကို ဆိုလိုတယ်။ *Lóngbuqrým narshìe.* 'Resting in a cave.' ကျောက်ဆောင် အောက်မှာ အနား ယူကြတယ်။

□ **lóngdùng** *n.*: mountain cave. ကျောက်ဆောင်ကြီး။ *Lóngdùng yíng máshìe.* 'Hiding in the cave.' ကျောက်ဆောင်ကြီး အောက်မှာ ပုန်းခိုကြတယ်။ |'stone' + 'hole'|

□ **lónggá** *n.*: cliff. ချောက် ကမ်းပါး။ *Lónggápa vyazíe.* '(There is) a bee hive on the cliff.' ချောက် ကမ်းပါးမှာ ပျားအုံ စွဲနေတယ်။

□ **lónggàng** *n.*: cliff. ကျောက် ဆောင်။

□ **lónggvp nga** *n.*: fish; species of mountain carp. ငါးကြောင်။ |'stone' + 'stick' + 'fish'| *Sci. Arius turncatus; Trancated estuarine*

□ **lóngjòng** *n.*: yellow quartz. သလင်းဝါ။

- **lóngkàng** *n*: boulder. ကျောက်ဆောင်။
- **lóngkè** *n*: tile. အုတ် ကြွတ်ပြား။ ကြွတ်ပြား။ *Lóngkè tiqgòem*. 'A tile.' အုတ်ကြွတ်တစ်ပြား။ |'rock' + 'tile'|
- **lóngkór** *n*: hole in rock, cave. ကျောင်းဆောင်ရှိ အခေါင်း ပေါက်။ ကျောက်ဂူ။ *Lóngkórrým yøpme*. 'Sleeping in a cave.' ကျောက်ဂူ ထဲမှာ အိပ်စက်တယ်။ |'rock' + 'hole'|
- **lóngkvt** *n*: stone pillar, landmark. ကျောက်တိုင်။ *Vbì egaqjvín lóngkvt kvnaò* 'For more than four acres (he) erected stone pillars.' |'rock' + 'erect'|
- **lóngkwing mvshóng nènmya** *n*: topaz. ဥသ ၆ ရား။
- **lóngkwing ning** *n*: jasper. နဂါးသွဲ။
- **lóngkwing zimvshòng** *n*: turquoise. နီလာသွေး။
- **lóngpòem** *n*: hail. မိုးသီး။ *Nvmwa nø lóngpòem vjae*. 'Falling hail while raining.' မိုး ရွာပြီး မိုးသီး ကျတယ်။
- **lóngpung** *n*: rock. ကျောက်စိုင်။ *Lóngpung chvng*. 'A rock.' ကျောက်စိုင်ထူ။ |'stone' + '?'|
- **lóngsíng** *n*: jade. ကျောက်စိမ်း။
- **lóngsùng** *n*: cliff. ကျောက်ဆောင်၊ ချောက် ကမ်းပါး။

- **lóngshár mvshóngnòng** *n*: beryl. မျက်ရဲ။
- **lóngshíng** *n*: carnelian. ပတ္တမြား။
- **lóngshíng mvshòng chàng** *n*: chalcedony. မဟူရာစိမ်း။
- **lóngshór mvshòng** *n*: sapphire. နီလာ။
- **lóngshú** *n*: the name of a type of salt, really a white stone. ကျောက်ဆီ။ |'stone' + 'dry'|
- **lóngtaq** *n*: stone cooking pot. ကျောက်ကို ထွင်းထားတဲ့ အိုး။ *Lóngtaq røpmòe*. 'Crafting a stone pot.' ကျောက်အိုး ထွင်းထုနေကြတယ်။ |'rock' + 'pot'|
- **lóngtøq nóng** *n*: amethyst. နီလာခရမ်း။
- **lóngjong mèráng** *n*: bird; crested kingfisher. ပိန်ညင်း (ငှက်) တစ်မျိုး။ = sòngkut mèràng
- **lóngjong nízi mvshé** *n*: bird; coral-billed scimitar baller. ငှက် တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။

○ **lóng₂** See the entry **lúng**

lòng₁ *vi*: study, schooling. (ကျောင်း) တက်တယ်။ *Vpong zùng lònge*. 'Aphong goes to school.' အဖုန် ကျောင်းတတ်တယ်။ = sònshìe, shvlapshìe. လေ့လာသင်ယူသည်။ သင်ကြားခံသည်။

lòng₂ ⇔ **òng₂** *clf*: generic classifier for anything not otherwise classified. နာမ်ခွဲ အမျိုးအစား သတ်သတ် မှတ်မှတ် မရှိ အရာတွေ အတွက် အသုံးပြုတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုးအစား။ *Tiq̀lòng èwàò*. 'Do one thing.' တစ်ခုလောက် လုပ်ပါ။ = **lùng**

long gvlóng *adv*: fat and small. ပုသေးသေး။

lòngbóng *n*: tall millet. မုယော စပါး။

lónggàngmvsvt *n*: sour edible wild plant leaves. တောထွက် အချဉ်ရွက် တစ်မျိုး။ *Sci. Begonia palmat.*

lòngmè *n*: valuable object. အဖိုးတန်တဲ့ပစ္စည်း။ *Lòngmè waqshiràe*. 'Must pay back with a valuable object.' အဖိုးတန်တဲ့ တန်ဖိုးကြီးတဲ့ ပစ္စည်း ပေးဆောင်ရမယ်။

lòngtón *n*: lime (stone). ထုံး။

lòngzà *n*: the only son or daughter တစ်ဦးတည်းသော သား၊ သမီး။ *Gvrày àngsè lòngzà Yesu*. 'Jesus, the only begotten son of God.' ဘုရားသခင်ရဲ့ တစ်ပါးတည်းသော သားတော် ယေရှု။ = **àngyò**

Lóngzìndòng *pn*: Longzindeung; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

lóngzòng *n*: ginger. ဂျင်း။ *Lóngzàng kvtnì*. 'Let's plant ginger.' ဂျင်းပင် စိုက်ကြစို့။

loq₁ *vi*: be many. များတယ်။ *Nvngàré gvzà loqe*. 'There were many boys.' ယောက်ျားလေးတွေ တော်တော် များတယ်။ *Kasèré mvme*

loq lúngì. 'The chicken became many.'

ကြက်ကလေးတွေ တော်တော် များလာပြီ။ = **luq**

☐ **loqloq** *quant*: a lot, plenty. အများကြီး။ မြောက်များစွာ။ *Loqloq vle*. 'Have plenty.' တော်တော် များများ ရှိတယ်။

loq₂ *vt*: fall. လှဲတယ်၊ လဲကျတယ်။ *Lóngchvng loqòe*. '(He) is making the stone fall.' ကျောက်တုံးကို လှဲတယ်။ *Gvdokrým s̀ng j̀vn vloqe*. '(He) fell down into the drainage.' မြောင်းထဲ လဲကျ သွားတယ်။

Loqkòm *pn*: Laukheum; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုးအမည်။

Loqngang *pn*: Launang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုးအမည်။

Loto *pn*: Lauthau; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုးအမည်။

Lowo *pn*: Lauwau or Lowo; one of the six major tribes of Kachin State. ကချင်အမျိုးနွယ်စု ခြောက်မျိုး အနက်မှ တစ်မျိုး။

lòzè *n*: mule. လား။

☐ **lòzèdvcheq** *n*: donkey. မြည်း။ |'mule' + 'tiny'|

lò *vt*: sexual intercourse, fuck. လိင်ဆက်ဆံတယ်။

lòk₁ *n*: basket; larger than rísvng. တောင်းအကြီး တစ်မျိုး။

○ **lòk₂** See the entry **lòq**

ကြိယာ ဝိသေသန။ *Tywachøm yíng løpwa zýngshì.* 'Swiftly, it enters into the water tube.' ဝါးအိမ် အတွင်းကို လှစ်ခနဲ ဝင် သွားတယ်။

Løprvng *pn:* Leuprang; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

løq *vi:* to wallow. ဗွက် လူးတယ်။ *Vlè tiqgo tikwè yíng løqshìe.* 'A buffalo is wallowing in the mud.' ကျွဲ တစ်ကောင် ဗွက် လူးနေတယ်။ *Waqshèng lònq sýng nø "é dvgòni tikwè taq laqløqshì" walé "vshvtshì" walé.* '(He) said to the boar "you can wallow in mud for nine days" then "let's fight".' (သူ) က တောဝက်ကို ပြောတယ်။ တိုက်ခိုက် ရအောင် ဗွက် ကိုးရက် လူးပါလို့ ပြောတယ်။

løk₂ *vt:* first person singular form of løq.

løt ⇔ **vløt** *vt:* complement taking verb; test, experiment, attempt to V. စမ်းသပ် တယ်။ စမ်းကြည့်တယ်။ စမ်းလုပ်ကြည့်တယ်။ *Modo kýng vløtnøe.* 'He is attempting driving a car.' သူ ကား စမ်း မောင်းကြည့် တယ်။ *Rutýng àngshér dýmí vru vløtnøe.* '(He) is experimenting writing using a new pen.' ခဲတံ၊ ဘောလ်ပင် အသစ် တစ် ချောင်းနဲ့ စမ်းရေး ကြည့်တယ်။ |In V-V structure, if the tone of the initial verb is a low tone it changes to a high tone. |

lù *vt:* take, get. ယူတယ်။ *Dvrè lùðe.* 'He takes things (from the shelf).' ပစ္စည်း ယူ တယ်။ *Èlushì.* 'Take yourself.' ကိုယ့်ဟာ ကိုယ်ယူပါ။

lúshì *vi:* get, away, give aside. ဖယ် တယ်။ ထွက်ခွာတယ်။ *Weyýng kèni èlúshì.* 'Get out from there.' အဲဒီနေရာ ကနေ ထွက်ပါ။

○ **lù làng** See **vlù vlàng** under **làng**,

Lukche *pn:* Lukche; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

lúm *vi:* 1. include. ပါဝင်တယ်။ *Lànggrèri nøtlúm lým dø.,* 'In the manner that the youths will be interested..., ' လူငယ် လူလွတ်တွေ စိတ်ပါအောင်။ *Vshaq Dukoi shòn bòà yíng tiqkà mvlúmvm rvt.,* 'Because one word is missing, in what the elder Dukhau has spoken..., ' လူကြီး ဦးဒူခေါ် ပြောတဲ့ အထဲမှာ တစ်ခွန်း မပါလို့။ 2. participate, be included. ပါဝင်တယ်။ *Bòymè yíng lúmra rì.* 'People who will come to the festival.' ပွဲတော်ကို ပါဝင် လာ ကြမဲ့ သူတွေ။

lúm shvlaq ⇔ **vlúm shvlaq** *n:* Alum salt. ဆား တစ်မျိုး။

lun₁ ⇔ **vlun** *vt:* hold, move around. ဟို ကိုင် ဒီကိုင် လုပ်တယ်။ *Ngà dvrè lònq wa nàlunashàe.* 'You are taking out my stuff often.' ကျွန်တော် ပစ္စည်းကိုပဲ ခဏခဏ

ဟိုကိုင် ဒီကိုင် လုပ် ကြတယ်။

lun₂ *adv*: slightly. အနည်းငယ်။ *Yapè nø lun wa tee.* 'This man is slightly bigger (than the other).' ဒီလူ အခြား သူတွေထက် အနည်းငယ် ပို ကြီးတယ်။

lún₁ *vt*: **1.** receive, get, acquire. ရတယ်၊ လက်ခံ ရရှိတယ်။ *Vmíng lúnbòà.* '(They) have got permission.' လုပ်ခွင့် ရပြီ။ *Vgise tiqgo gønpaq lúnòe.* 'I got a puppy as a present.' ခွေးလေး တစ်ကောင် လက်ဆောင် ရ တယ်။ **2.** complement taking verb; able or capable of the V. *Lá lún bòà.* '(He) was able to find (it).' သူ့ရှာ တွေ့ပြီ။ *Kapà èrà nìgø àngí wvn lúnòe.* 'Whatever (you) need he can buy (it).' လိုတာတွေ အားလုံး သူဝယ်ပေး နိုင်တယ်။ *Muqhóm nònggùnì nø wá lúnìe.* 'With our united strength, (we) can do (it).' စုပေါင်း အား နဲ့ တတ်နိုင်တယ်။ *Dí lúnshìe.* '(You) can go.' သွားလို့ ရတယ်။ |In V-V structure, if the tone of the initial verb is a low tone it changes to a high tone. |

lún₂ ⇔ **vlún** *vi*: high, tall. မြင့်၊ ရှည်တယ်။ *Kugìng té vlúne.* 'That (tree) is taller.' ဟိုသစ်ပင် ပို ရှည်တယ်။ |Inherently comparative or requires té to be comparative. |

lún soqsún ⇔ **vlún soqsún** *n*: uni-versity student. တက္ကသိုလ် ကျောင်းသား။ |'high' + 'student' |

lúng *part*: **1.** marker which occurs post verbally to upward directional. It is also used as an inchoative marker. နောင်မှာ ဖြစ်လာမည်ကို ညွှန်းတဲ့ ကြိယာ နောက်ဆက်။ *Shálúngòe.* '(He) will come to know.' သူ သိလာ ပါလိမ့်မယ်။ *Mvjínà kèní Bvdó sèng dì lúngì.* '(He) came from Myitkyina to Putao.' မြစ်ကြီးနားကနေ ပူ တာအိုကို လာတယ်။ **2.** စတင်ခြင်း၊ အစ ပြုခြင်း ကို ပြတဲ့ ကြိယာ နောက်ဆက်။ *Mìnkà gø shè shá lúngà.* 'He came to know how to speak the Burmese language.' ဗမာ စကား ပြောတတ် လာပြီ။

□ **lóng₂** *part*: first person form of lúng. *Mvjínà kèní dònglóngà.* 'I came up from Myitkyina.' ကျွန်တော် မြစ်ကြီး မြို့ ကနေ တက်လာခဲ့တယ်။

lùng *vt*: cast out, expel. နှင်ထုတ်တယ်၊ မောင်းထုတ်တယ်။ *Nvgwà lùngòe.* 'Chasing the cow.' နွားကို မောင်းထုတ်တယ်။

Lungba *pn*: Lungba; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Lungchong *pn*: Lungchaung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Lungday *pn*: Lungdai; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Lúnggá *pn*: Lungga; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

Lunghøn *pn*: Lungheun; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုးအမည်။

Lungkuq *pn:* Lungkhu; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

lunglung wa *adv:* (behave) in a restless manner. ရွစိ ရွစိ၊ လှုပ်စိစိ။ *Zishal ri lunglung wa vngvtshie.* လောက်ကောင်တွေ လှုပ်စိ လှုပ်စိ လှုပ်ရှား နေကြတယ်။

Lùngmi *pn:* Lungmi; one the five major branches of Rawang. အဖွဲ့ခွဲကြီး ငါးမျိုးနဲ့ ဖွဲ့စည်း ထားတဲ့ ရဝမ် လူမျိုးမှ တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။

Lungmong *pn:* Lungmaung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Lùngngøn *pn:* Lungngeun; place name. နေရာဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

Lungpuq *pn:* Lungphu; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Lungraq *pn:* Lungra; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Lungsul *pn:* Lungsul; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

lúngwaq *adv:* absolutely, completely, entirely. လုံးဝ၊ လုံးလုံး။ <Bur.

Lungwen *pn:* Lungwen; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

lup *onm* onomatopoeic adverb; used with the verbs *ngàng* 'lift up' and *tàn* 'open up'. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။ *Lup ngàngòe.* 'Suddenly (he) opens it up.' မ ဖွင့်လိုက်တယ်။ *Lup tàndè.* 'Open the door suddenly.' ရုတ်တရက် ဖွင့် လိုက်တယ်။

luq *vi:* 1. be enough, sufficient. လုံလောက် တယ်။ *Kashit luqe.* 'Enough broken rice.'

ဆန်ကွဲ လုံလောက်တယ်။ 2. be much, many. များတယ်။ *Vsìng luqe.* 'There are many people.'

လူ တော်တော် များတယ်။ =loq

☐ **luqluq** *adv:* plentiful. အမြောက်အများ၊ အလုံ အလောက်။

☐ **luqpóng** *vi:* abundant; more than enough. ပေါကြွယ် ဝတယ်၊ အလျှံ အပယ်ရှိ တယ်။ |'many' + 'abundant'|

☐ **luqtvm** *vi:* be sufficient. လုံလောက် တယ်။ |'many' + 'sufficient'|

lut₁ *vt:* release, escape or get oneself untied. လွတ်မြောက်တယ်၊ ချည်နှောင် ခြင်းမှ လွတ်မြောက်တယ်။

Sasèrì shèlútnò. 'Release the birds.' ငှက်ကလေးတွေကို လွှတ်လိုက်ပါ။

Shì lým yíng kèní lútshìe. 'Escape from death.' သေမင်း ခံတွင်းမှ လွတ်မြောက်တယ်။ <Bur.

lut₂ *vi:* dance, a certain kind of dance for funeral. ကတယ်၊ အသုဘမှာ ကတဲ့ အက တစ်မျိုး။

Bvnglut lutne. 'Dancing at funeral.' အသုဘ အခမ်း အနားမှာ ကတယ်။ [Used only for bunglut, the funeral dance.]

lut₃ ⇔ **vlut** *vi:* protruding, bulging (as of eyes). မျက်လုံး ပြူးထွက်တယ်။

Ne vlutne. 'Bulging of eyes.' မျက်လုံး ပြူးထွက်တယ်။

lut₄ ⇔ **lutwa** *onm* onomatopoeic adverb. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။

Nàyopè gò

m'vdùn lutwa leqshvradvr. 'Let your husband also bloom like a bud.' သင့်ခင်ပွန်းလည်း မျက်နှာ ပွင့်လန်း နိုင်ပါစေ။
Kayvng kèní lutwa nàngam rái. 'Where did you suddenly come from?' ရုတ်တရက်ကြီး ဘယ်ကနေ ဘယ်လို ပေါ်လာရတာလဲ။ *Lutwa té lúngi.* 'Suddenly, it became big.' ရုတ်ချည်း ရေကြီး လာတယ်။

○ **lvbam dvngkò** See the entry **dvngkò**

lvbán *n*: week. ရက်သတ္တပတ်။ *Tiqlvbán.* 'One week.' ခုနှစ်ရက် တစ်ပတ်။ *Tuqra lvbán kápà éwàshìni.* 'What will you be doing in the coming week?' လာမယ့်အပတ်ထဲမှာ မင်းဘာတွေ လုပ်စရာ ရှိသလဲ။ <Jp.

☐ **lvbán bìni** *n*: Thursday. ကြာသာပတေး နေ့။

☐ **lvbán chuqni** *n*: Saturday. စနေ နေ့။

☐ **lvbán ni** *n*: Sunday. တနင်္ဂနွေ နေ့။

☐ **lvbán pvngwàni** *n*: Friday. သောကြာ နေ့။

☐ **lvbán shòmni** *n*: Wednesday. ဗုဒ္ဓဟူး နေ့။

☐ **lvbán tiqni** *n*: Monday. တနင်္လာ နေ့။

☐ **lvban vníni** *n*: Tuesday. အင်္ဂါ နေ့။

Lvbe *pn*: Labe; Rawang surname. ရဝမ်မိသားစု အမျိုး အမည်။

Lvbim *pn*: Labim; Rawang surname. ရဝမ်မိသားစု အမျိုး အမည်။

Lvbip *pn*: Lapip (river). မြစ် တစ်စင်းရဲ့ အမည်။

Lvbo *n*: thigh. ပေါင်။

Lvbvng *pn*: Labang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Lvbvnggrm *pn*: Labangram; place name. နေရာဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

lvchá *n*: type of bamboo. ဝါး တစ်မျိုး။

Lvchò *pn*: Lachit; tribal name from Kachin State. လချိဒ် လူမျိုး။

Lvchu *pn*: Lachu; Rawang surname. ရဝမ်မိသားစု အမျိုး အမည်။

Lvdvng *pn*: Ladang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Lvdvngzì *pn*: Ladangzi; name of a plant. အမည်။ = Bvdvngzì

lvgap *n*: scissors. ကတ်ကြေး။ *Lvgap tiqka.* 'One pair of scissors.' ကတ်ကြေး တစ်လက်။ *Lvgap kaí déòe.* 'The pair of scissors is sharp.' ကတ်ကြေး ထက်တယ်။ <Jp. = zìndò

lvgolíng *n*: bicycle. စက်ဘီး။ <Jp.

lvngong *n*: maize, corn. ပြောင်းဖူး။ *Mvmvnrì shvým lým lvngong dvtengòe.* 'I am cooking corn to feed the visitors.' ဧည့်သည် တွေကို ကျွေးဖို့ ပြောင်းဖူး ပြုတ်နေတယ်။ = dvchá/lvchá, hàmq, lvngu/lvngú, mvbo, ngaqlóng, puqgí, shvngu, shvmung, tambong, vmbog, waqrí.

□ **lvgong riq** *n*: maize (corn) field.
 ပြောင်းခင်း။ *Jongri lvgong riq yíng vlángshìe*. 'Parrots flying (showing off) over corn field.' ပြောင်းခင်း ပေါ်မှာ ကြက်တူရွေးတွေ ဟိုဟို ဒီဒီ လူးလွန် ပျံသန်းနေကြတယ်။ [Only corn and sugarcane require the word riq for 'field'.] =lvgong sá

Lvgóng *pn*: Lagaung; Rawang surname.
 ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

lvgoq *n*: sickle. တံစဉ်။ *Lvgoqka èwàvntò*. 'Bring the sickle.' တံစဉ် ယူပေးပါ။
 =shrvvt, chù

lvgùn *vi*: lazy. ပျင်းရိတယ်။ =ngeké

Lvgvng *pn*: surname. မိသားစု အမျိုး အမည်။

Lvgvp *pn*: Lagap; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Lvgwi *pn*: Lagwi; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

lvgwì shvlvp *n*: type of leaf used for packing food. အစား အစာများ ထုပ်ရာတွင် အသုံးပြုတဲ့ ဖက် တစ်မျိုး။

lvgwì shvrì *n*: muntjac deer. ဖက်ဂျီ။

lvhó *n*: trident. မိန်းတံ။

Lvjong *pn*: Lakaung; Rawang surname.
 ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

lvjøm *n*: meaning (of a word). အဓိပ္ပါယ်။
Waqkàng gomolòng nò kapà lvjøm ìe. 'What is the meaning of wearing

"waqkàng gomo"? ဝက်ဆွယ် ဦးထုတ် ဆောင်းတာ ဘာ အဓိပ္ပါယ် ရှိပါသလဲ။ <Jp.

Lvkin *pn*: Lakhin; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Lvíkø₁ *pn*: Lakheu; a mountain name.
 တောင် တစ်လုံးရဲ့ အမည်။

Lvíkø₂ ⇔ **Nvíkø** *pn*: Lakeu; a mountain name. တောင် တစ်လုံးရဲ့ အမည်။

lvksvmá *n*: carpenter. လက်သမား။ *Vshaq Pong nø lvksvmá íe*. 'Mr. Aphong is a carpenter.' ဦးအဖုန်က လက်သမား ဆရာဖြစ်တယ်။ *Lvksvmá paqzì*. 'Skill of carpenter.' လက်သမား အတတ်။ <Bur. =chòmwá lvingzvg

Lvlizøm *pn*: Lalizeum; Rawang surname.
 ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

lvøm *vt*: step on, tread on, trample. ခြေနှံ့ နင်းတယ်၊ နင်းချေတယ်။

□ **lam** *vt*: third person singular form of *lvøm*. *Vno dvbøphín gø èlamàðe*. 'You stepped on (someone's) basket of fermented beans.' ပဲပုပ် တောင်းကို ခင်ဗျား နင်းချေ သွားတယ်။

lvøm₁ *vt*: put out to dry (clothes and paddy). (အဝတ်၊ ကောက်ပဲ သီးနှံတွေ) နေ လှန်းတယ်။ *Nvngáng langì laqtùn rì lým ràè*. 'Dry the clothes while the sun shines.' နေပူ နေစဉ် အဝတ်တွေကို လှန်းရ မယ်။

□ **lám** *vt*: third person singular form of *lvm*. အခြောက် လှန်းတယ်။ *Vbθ nvm lámòe*. 'He is drying the paddy in the sun.' သူ စပါး လှန်းတယ်။

lvm₂ *conj*: 1. subordinate clause marker; in order to V, for V. ဘို့၊ ဖို့။ *Nongmaq rvgaq shvngøt lvm gvzà vle*. 'There are so many to teach for in our area.' ကျွန်တော်တို့ ဒေသမှာ သင်ကြားဖို့ များစွာ လိုအပ်တယ်။ *Í niğø rí lvm gvzà rvzaqe*. 'But (they're) very difficult to carry.' ဒါပေမဲ့ သယ်ယူဖို့ အလွန် ခက်ခဲတယ်။ 2. purposive nominalizer. ဖို့၊ အတွက်။ *Køt lvm vmsit*. 'Rice for cooking.' ချက်ဖို့ ဆန်။

lvm₃ *n*: kind of mint. တောင်ပေါ်မှာ ပေါက်တဲ့ ပင်စိမ်း တစ်မျိုး။ = *zøngløm*

lvm₄ *clf*: classifier for counting numbers of fathom (fingertip to fingertip of out-stretched arms). တစ်လံ(လက်တဖက် ရဲ့ အစမှ အခြား လက်တဖက်ရဲ့ အဆုံးအထိ)၊ နှစ်လံ စသည်ကို ရေတွက်ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုးအစား။ *Tìwáng lòng 10 lvm dàngte rvnaqe*. 'The water is about 10 fathoms deep.' ဒီရေချောင်း အလံ တစ်ဆယ်လောက် နက်တယ်။

lvm₆ *onm* onomatopoeic adverb; used with the verb *vpo* 'turn'. လှုပ်ခါ၊ လေလွင့်။ *Lým vpoe*. 'Turn upside down.' ပြောင်းပြန် လှန်တယ်။ = *wv1*

lvm₅ ⇔ **vlvm** *vi*: be far. ဝေးတယ်။

lvm₁ *vi*: dance. ကတယ်။ *Sing møtluṅgà kvv shvngbe lvm*. 'They all dance when they hear the gong.' မောင်း စတင် တီးခတ် လိုက်လို့ အားလုံး ကကြတယ်။

lvm₂ ⇔ **vlvm** *n*: string made of young bamboo skins. ဝါးနီး။ *Vlvm chapmòe*. 'Make bamboo strings.' နီးဖြာတယ်။

□ **lvmche** *n*: inner part of bamboo. နီးအတွင်းသား။ = *lvmse*

lvma *adv*: if, in case. တကယ်လို့များ။ *Lvma dýng wedø wa kènl..*, 'In case he said like that..., ' တကယ်လို့များ (သူသာ) အဲဒီလို ပြောခဲ့မယ် ဆိုရင်။

□ **lv mama** *adv*: suppose. တကယ်လို့များ။

lvmàng₁ *n*: way to doing things. လုပ်ထုံး လုပ်နည်း။

□ **lvmiq lvmàng** *n*: procedure. လုပ်ထုံး လုပ်နည်း။

lvmàng₂ *n*: time, period. အချိန်၊ အချိန်အတိုင်းတာ ကာလ။

Lvmbi *pn*: Lambi; Rawang surname. ရဝမ်မိသားစု အမျိုးအမည်။

lvmbóngshí *n*: millet နံ့စား ပြောင်း။ *Sci. Panicum Miliaceum*.

○ **lvmlvm** See the entry *lvmsi*

Lvmoq *pn*: Lamau; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုးအမည်။

lvmø *vi*: be satisfy. ကျေနပ်တယ်။

lvmøq shǒng *n*: kind of tree. သစ်ပင် တစ်မျိုး။ [Leaves are used for packing, and tree's bark used as antidote. အရွက်ကို ဖက်အဖြစ် အသုံးပြုပြီး၊ အခေါက်ကို အဆိပ်ဖြေဆေး အဖြစ် အသုံးပြုတယ်။]

lvmshì ⇔ vlvmsì *vi*: mischief. စပ်စလူးခါ။ *Bvnlì màwáshaq vlvmdvng wáshìe*. '(He) goes around showing off without doing his work.' အလုပ် မလုပ်ပဲ ဟို သွားလိုက် ဒီ သွားလိုက် စပ်စလူး ခါတယ်။

□ **lvmlvm** *adv*: tagging along, hang digglingly. တိုးလိုး တွဲလောင်း၊ တိုးလိုးတန်းလန်း။ *Shǒngsvprì lvmlvm wa vchúngè*. 'Leaves are hanging digglingly.' သစ်ရွက်တွေ တိုးလိုး တွဲလောင်း ဖြစ်နေကြတယ်။

lvmzu *n*: moso bamboo. ဝါး အမျိုးအစား တစ်မျိုး။ *Lvmzu gok (gwin)*. 'Lamzu cups.' လမ်ဇူခွက် (ဝါးခွက်)။ [It is used for making cups and also for house construction. The shoots are edible. သောက်ရေခွက်ပြုလုပ်ရာတွင် အသုံးပြုသလို အိမ်ဆောက် ရာတွင်လည်း အသုံးပြုတယ်။ အမျှစ်ကို စားသုံးကြတယ်။] *Sci. phyllostachys heterocycla*.

lvn₁ *vt*: refuse, deny. ငြင်းဆန်တယ်။ *Vnvng nø vsǝng tiqè kaq shvlovpmà we lomvtá vlvnshìe*. 'Anang was married to someone (by parents' arrangement) but refused to go.' အနန်က လူတစ်ယောက်နဲ့ ပေးစားခံခဲ့ရ ပေမဲ့ မသွားချင်ပဲ ငြင်းဆန် နေ

တယ်။ [It refers to refusal or denial of woman to stay with her husband, though she is legally married to him. လက်ထပ်ထားပေမဲ့ လင်ယောက်ျားနဲ့ အတူ ပေါင်းဖက်ဖို့ ငြင်းဆန်တာကို ဆိုတယ်။] = *vgár*

lvn₂ ⇔ vlvn *vi*: talk, discuss. ပြောကြတယ်၊ တိုင်ပင်တယ်။ *Rvmá svng ðishì vyà vlvn bøe*. 'They were talking/discussing about going to the field.' အခင်းကို သွားကြ ရအောင်လို့ ပြောဆို ကြတယ်။ = *dvmv̀n*

lǎn *vt*: 1. to assume or think. ယူဆတယ်၊ ထင်တယ်။ *Mvnmrì vle dárì lǎnðe*. '(I) thought the visitors have left already.' ဧည့်သည်တွေ ထွက်ခွာ သွားပြီလို့ ထင်မှတ်နေခဲ့တယ်။ 2. to name, to call. အမည် မှည့်ခေါ်တယ်။ *Àngbǝng nø John lǎnshìe*. 'His name is John(he is named John).' သူ့ နာမည်က ဂျန်လို့ ခေါ်တယ်။ *Àngsè pong svng Pèrm wa nø lǎnðe*. 'They named their first son Pheram.' သားဦး အဖုန်ကို (မိဘတွေက) ဖေရမ်လို့ အမည် ပေးတယ်။

□ **lán** *vt*: third person singular form of *lǎn*.

lvnap zì *n*: pay respect. ဂါရဝ ပြုတယ်။

lvng, *vi ~ vt*: use, hold, take, carry in hand. ကိုင်တွယ်တယ်၊ အသုံးပြုတယ်၊ လက်ထဲမှာ ကိုင်ထားတယ်။ *Gwìn lǎngðe*. '(I) am holding (a) cup.' ခွက်ကို ကိုင်ထားတယ်။ *Àng zì lvngè*. '(He) uses drugs.' သူ ဆေး

သုံးစွဲတယ်။ *Àng dvtmí lvngshìe.* 'He holds torn light.' သူ ဓါတ်မီး ကိုင်ထားတယ်။ |Changes to a high tone before -ò and -ì. |

□ **láng₂** *vt:* third person singular form of *lvng*. |Changes to a high tone before -ò and -ì. |

lvng₂ ⇔ **vlvng** *vi:* blossom. ပွင့်တယ်။ *Mvshé d̀vngwa vlvng nò.,* 'The red (azalea) blossoms..., 'အနီရောင် ပန်းများ ပွင့်တယ်။

lvngà ⇔ **lvngàré** *n:* man (male person). အမျိုးသား၊ ယောက်ကျား။ *Lvngàré tiq̀pè.* 'One man.' အမျိုးသား တစ်ယောက်။ *Belaq m̀óng gwashì we lvngàré pè s̀vng shángòe.* 'I know the man wearing a white shirt.' အကျိုးဖြူ ဝတ်ဆင်ထားတဲ့ အမျိုးသားကို ကျွန်တော် သိတယ်။ = **nvngà**

□ **lvngàshv́r** *n:* bridegroom. သတိုးသား။ |'man' + 'new' |

○ **lvngàré** See the entry **lvngà**

l̀vngbong *n:* meeting, gathering. စုရုံးတယ်၊ တွေ့ဆုံတယ်။

l̀vngcha *n:* weather, season. ရာသီဥတု။ *Dènóng nò l̀vngcha shvlae.* 'The weather this year is good.' ဒီနှစ် ရာသီဥတု ကောင်းတယ်။ = **dvcha**

L̀vngdaqj̀ung *pn:* Langdaqkyung; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

l̀vngdò *n:* last, the end. နောက်ဆုံး၊ နိဂုံး၊ အဆုံး။ *L̀vngdòmsè hvn íe.* '(This is) the last bit.' ဒါက နောက်ဆုံး အကျန်ပိုင်း ဖြစ်တယ်။ *L̀vngdòmnì.* 'The last day.' နောက်ဆုံး နေ့။ *L̀vngdòmtaq.* 'In the end.' အဆုံးမှာ။ = **tìsi**

□ **l̀vngdò** **tìsi** *n:* last, the end. နောက်ဆုံး၊ အဆုံးမှာ။

l̀vngdòp *n:* blacksmith. ပန်းပဲဆရာ။ *L̀vngdòpshú.* 'A blacksmith.' ပန်းပဲ ထုသူ၊ ပန်းပဲ သမား။ *L̀vngdòp pèl sh̀v̀m r̀òp̀mòe.* 'A blacksmith forges a knife.' ပန်းပဲ ဆရာက ဓါး ထုထွင်းတယ်။

L̀vngdòp *pn:* Langdeup; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

l̀vngdun *n:* ladder, steps, overpass going up. လှေကား၊ လှေကား ထစ်။ *L̀vngdun ngangke shvlàwà èwáshì.* 'Mind the steps when you climb on the ladder.' လှေခါး တက်တုန်း သတိ ထားပါ။ <Jp. = **g̀ungre**

L̀vngduntaq *pn:* Langdunta; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

l̀vnggóng *n:* kind of string trap (for trapping birds). ကိုင်းဆွဲ ကြိုးကွင်း ထောင်ချောက်။ = **lvnggung**

l̀vnggoq *clf:* classifier for counting number of decades. ဆယ်စုနှစ်။ *Tiq l̀vnggoq.* 'One decade.' ဆယ်စုနှစ် တစ်ခု။

lvnghù *n:* folk song. ရိုးရာ သီချင်း။

l̀̀ngkang *n*: big gathering or celebration. အလုပ်ကြီး၊ အကိုင်ကြီး၊ လူအများ စုရုံးအောင် လုပ်ရတဲ့ အလုပ်။

lvngkung *n*: majority of people. လူ အများစု၊ အများပိုင်း။ *S̀̀ng lvngkung vráe*. 'The majority of the people agree on it.' လူအများစု သဘောတူ လက်ခံတယ်။ = yvngkung

lvngkungr̀̀m *n*: full moon night. လပြည့်ည။ *D̀̀yraq n̄ lvngkungr̀̀m íámì*. 'Tonight is a full moon night.' ဒီနေ့ ညက လပြည့်ညဖြစ်တယ်။ = zidar̀̀m

Lvngnoq *pn*: Langnau; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

l̀̀ngpvn̄g *locn*: below, under, outside. အောက်မှာ၊ အောက် ဘက်မှာ၊ အပြင် ဘက်မှာ။ *Ch̀̀m l̀̀ngpvn̄gpvn̄g èdivm*. 'Go below and through the house.' အိမ် အောက်ဖက်ကနေ သွားလိုက်ပါ။

□ **l̀̀ngpvn̄g d̀̀ng** *locn*: lower room. အောက်က အခန်း။ |'below' + 'room'|

□ **l̀̀ngpvn̄g dvt̀̀ng** *n*: downstairs. အောက်ထပ်။ *Ngà l̀̀gabok l̀̀ngpvn̄g dvt̀̀ngv̀̀ng l̀̀ng r̀̀ngà*. 'I left my book downstairs.' ကျွန်တော် စာအုပ် အောက်ထပ်မှာ ထားခဲ့တယ်။ |'lower' + 'level'|

l̀̀ngsh̀̀ *n*: active person. စိတ်အား ထက်သန်သူ၊ ပေါ့ပါး သွက်လက်တဲ့ သူ။

Lvngwá̄ng *pn*: Langwang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

L̀̀ngyang *pn*: Langyang; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

l̀̀ngzvn̄g *n*: servant, maid. အခိုင်းအစေ။ *Ch̀̀m l̀̀ngzvn̄g b̀̀nlī n̄ gvzà dvshà rae*. 'The work of house maid is really tiresome.' အိမ်အကူ၊ အဖော် အလုပ်က တော်တော် ခက်ခဲတယ်။ [A person hired to do something mostly for labour job. အခကြေးဖြင့် ငှားသည့် အလုပ်သမား၊ အားစိုက်ထုတ်ရသော အလုပ်ကို လုပ်သူ။]

lv̄p₁ *vt*: send word (to someone). အမှာစကား ပါးတယ်။ *Lv̄p dvzà̀r̀̀de*. 'Make someone send word.' အမှာ စကား ပါးစေတယ်။

□ **l̄ap₃** *vt*: third person singular form of *lv̄p*. အမှာ စကား ပါးတယ်။

lv̄p₂ *clf*: classifier for counting numbers of currency notes. ကျပ်။ ငွေ စက္ကူ တစ်ရွက်၊ နှစ်ရွက် စသည်ဖြင့် ရေတွက်ရာမှာ သုံးတဲ့ နှာမိခွဲ အမျိုး အစား။ *G̀̀m̀̀s̀̀ng vbilv̄p*. 'Four kyats.' ပိုက်ဆံ လေးကျပ်။

lv̄p₃ *onm* onomatopoeic adverb; used with the verb *b̀̀* 'thin'. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။ *Pá! n̄ngmaq̄l shá̄i r̀̀ n̄ lv̄plv̄p bàsè í r̀̀ wa shá̄iká íe*. 'It is a fact that we only know simple/shallow language.' ကျွန်တော်တို့ သိတဲ့ အရာတွေက

အပေါ်ယံလေး တွေ လောက်ပဲ သိထားတယ်။

lvpat 1. *n:* life, lifespan. ဘဝ၊ နေထိုင်မှု အသက်တာ၊ *Lvpat zìdvyng* 'Standard of living.' မိမိဘဝ နေထိုင်မှု အဆင့် (လူနေမှု အဆင့် အတန်း) *Vs̀vng lvpat n̄o tiqlvngsè wa íe.* 'Human life-span is short.' လူ့ဘဝ သက်တမ်းက ခဏတာသာ ဖြစ်တယ်။ **2.** *clf:* classifier for counting number of life-span, age, long period of time. ဘဝ သက်တမ်း၊ အသက်၊ ကာလ သက်တမ်း၊ စတာတွေကို ရေတွက် ရာမှာ အသုံးပြုတဲ့ နှာမ်ခွဲ အမျိုးအစား။ *Zùngsè lvpat.* 'Student life.' ကျောင်းသား ဘဝ။

lvpoq *n:* slingshot, catapult. လောက်လေး၊ လေးခွဲ။ *Lvpoqí sasè wapd̀yngshìe.* 'A bird can be hunted by slingshot.' လောက်လေး နဲ့ ငှက် ပစ်နိုင်တယ်။

□ **lvpoqlóng** *n:* pellet for slingshot. လောက်စာလုံး။ = *b̀onggùl dvhú*

Lvpoqdvm *pn:* Laphodam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုးအမည်။

Lvpvng *pn:* Lapang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုးအမည်။

Lvsaq *pn:* Lasa; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုးအမည်။

Lvshi *pn:* Lisu tribe. လီဆူး လူမျိုး။ *Lvshi kà shòn éshádómá.* 'Do you speak Lisu?' လီဆူး စကား ပြောတတ်သလား။

lvt *vt:* apply or spread something on surface. လိမ်းခြယ်တယ်။

□ **lat,** *vt:* third person singular form of *lv.* လိမ်းခြယ်တယ်။ *Pvla latnòe.* 'Apply the poison.' အဆိတ် သုတ် လိမ်းတယ်။

lvte lvyàng *n:* big and tall. ကိုယ် ခန္ဓာကြီးပြီး အရပ်ပါ ရှည်သူကို ဆိုတယ်။

lvwìq *n:* large round fan with a handle. ပုံသဏ္ဍာန် ကြီးမားပြီး လက်ကိုင် ပါတဲ့ ယပ်တောင် အဝိုင်း တစ်မျိုး။

lvwøt ⇔ **làwøt** *n:* fan; a large size fan used for winnowing. ယပ်တောင်၊ စပါး လှေ့ရာမှာ သုံးတဲ့ ယပ်တောင် ကြီးတစ်မျိုး။ *Ǹv̀m gvzà vkatshìe lvwøt èwàv̀mò.* 'It is very hot, give me the handhold fan.' နေအရမ်း ပူတယ်၊ ယပ်တောင် ယူပေးပါ။ = *lvwìq*

lvwvn *vi:* 1. fast, come soon. လျှင်မြန်တယ်။ *Modo n̄o lvgóling mvdam lvwvne.* 'A car is faster than a bicycle.' ကားက စက်ဘီးထက် ပိုမြန်တယ်။ <Jp. **2.** complement taking verb; quick or fast to V. *Lèga shá lvwvne.* '(He) is quick to learn his lesson.' သူ စာတတ် မြန်တယ်။ *Wepé kvl̀ng lvwvne.* 'He is quick in running.' သူ အပြေးမြန်တယ်။

lvyàng *n:* plain; flat land. လွင်ပြင်၊ မြေပြန့်။ = *rvyang*

Lvzazaqǹvm *pn:* Lazazanam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုးအမည်။

M m

ma₁ vt: conceal, deny someone or something, not say the truth about something or someone else. ခံစားချက် (သို့) လုပ်ဆောင်မှု တစ်ခုတရားကို ပွင့်ပွင့် လင်းလင်း မပြောဘဲ ဖုံးကွယ် ထားတယ်။ *Mashie*. 'Conceal the truth.' အမှန် တရားကို ဖုံးကွယ် ထားတယ်။ *Àngsèpè ganiya wáshilòng vsìngí laq mvshàd dø màde*. '(The parents) concealed their son's addiction to drugs from others.' ဘိန်းစွဲ နေတဲ့ သားဖြစ်သူ အကြောင်းကို အခြားသူတွေ မသိအောင် ဖုံးကွယ် ထားတယ်။

☐ **má₁** vt: hide (something). (တစ်ခု တခု ကို) ဖုန်းကွယ် တယ်။ *Máshidán gvsøpme*. 'Play a hiding game.' တူတူပုန်းတမ်း ကစားတယ်။ *We dvgyp Mvkangvyái nø waqsharì nø kayíng nø kayíng má kéò*. 'That time Makhangya hid pig meat in various places.' အဲဒီ အချိန်မှာ မခန့်ရားက ဝက်သား တွေကို ဟိုးနား၊ ဒီနား နေရာ အနှံမှာ ဖွက်ထား လိုက်တယ်။

☐ **máshì** vi: hide oneself. ပုန်းအောင်း တယ်။ *Tywa sá yíng máshie*. 'Hiding

oneself at a bamboo field.' ဝါးရုံ ထဲမှာ ပုန်းနေတယ်။

☐ **máshìrà** n: shelter. ခိုလှုံမည့် နေရာ။
= *máshì shvrà*

☐ **mashì** vi: hide secret. ဖုံးကွယ်တယ်။

ma₂ ⇔ **má₃** vt: hurt by stinging sting (of wasps). ပိုးမွှား အကောင်ငယ် စသည်တို့ တုပ် တယ်။ *Kwái marae*. 'The bee will bite.' ပျားတုပ် လိမ့်မယ်။ *Kwá vshòmgoí má bshà*. '(He) was stung by three bees.' (သူ့ကို) ပျား သုံးကောင် တုပ်လိုက်တယ်။ |Changes to a high tone before -ì, -à and -ò. |

ma₃ n: gentle, polite. သိမ်မွေ့ ယဉ်ကျေး။ *Vnvng nø ma wasè íwe tiqmè íe*. 'Ah Nang is someone who is gentle.' မ အနန်သည် ယဉ်ကျေး သိမ်မွေ့သော သူ ဖြစ်တယ်။

○ **má₁** See the entry **ma**

má₂ part: marker which occurs utterance finally to mark the statement as a question. အမေး ဖြစ်ကြောင်း ညွှန်းတဲ့ ဝါကျ နောက်ဆက်။ *Àng bshèng Yosep íe má*. 'Is his name Joseph?' သူ့ နာမည် ဂျိုးဇက် ဟုတ်ပါ

သလာ။ |In some cases, it can appear before the verb, particular with Daru dialect. |

mà₁ vt: plough, till the land. ထည် ထိုးတယ်၊ ထွန်ယက်တယ်။ *Koná màðe.* 'Ploughing (in) a field.' လယ် ထွန်တယ်။

mà₂ ⇔ **vmà** kin: 1. mother. မိခင်၊ မ သတ္တဝါ။ *Vmà loráì.* 'Mother has returned.' အမေ ဖြန်လာပြီ။ [Damang, Rawangthang, southern Ramethi dialect form; vmà paired with vtà, can be used with possessive prefix (vtà etc.) or nong: nongmà 'our (my) mother'.] =mè 2. classifier for she or female animal. မ သတ္တဝါ။ *Kamà go.* 'The hen.' ကြက်မ။ *Waqmà tiqgo.* 'One sow.' ဝက်မ တစ်ကောင်။

mà₃ pro: -ever, so forth. ဖြစ်ဖြစ်၊ တွေဘာတွေ။ *gvlà, mvwà, engvlit, vmerigan, kayýng màýngø ø wedø vtóng nø vdè vtóng vle.* 'Indians, Chinese, English, Americans, anyplace have their own traditions.' ကုလား၊ တရုတ်၊ အင်္ဂလိပ်၊ အမေရိကန်တွေ ဘယ်မှာပဲ ဖြစ်ဖြစ် သူ့ နေရာနဲ့သူ့ ဓလေ့တွေ ရှိကြတယ်။ *Vgo màgo vgvplóngshà.* 'We even have a notch on our heads.' ခေါင်းတွေ ဘာတွေတောင် ငိုက်ကျ ကုန်ကြပြီ။ *Kagø màgø.* 'Whoever.' ဘယ်သူ ဖြစ်ဖြစ်။

○ **mà-** See the entry **mv-**

màá ⇔ **mvá** n: mute person. လူအ၊ စကားမပြောနိုင် တဲ့သူ။ *Mary nø màá í rvt àng sýng mvré za ràe.* 'You should be kind to Mary because she is dumb.' မေရီက စကား (မပြောနိုင်) လူအ ဖြစ်လို့ သူမကို ကြင်နာစွာ ဆက်ဆံ သင့်တယ်။ |NEG + 'open'|

Machit pn: Machit; place name. နေရာဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

máda machit n: bird; fork tailed drongo. ငှက်တော် (ငှက်)။

○ **màdvt** See the entry **mv-**

Màkwásá pn: Makhwasa; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

mal n: footprint. ခြေရာ၊ လက်ရာ။ *Hítal tee.* 'It is a large footprint.' ခြေရာ ကြီးတယ်။ *Tvrà yýng kàngmal yýngdvrshà.* 'On the way we saw a tiger's footprint.' လမ်းမှာ ကျား ခြေရာ တွေ့ခဲ့တယ်။

mali n: gardener. ဥယျာဉ်မှူး။ <Bur.

Malungdvm pn: Malungdam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

malvga n: guava. မာလကာသီး။ *Lò malvgashí àmì.* 'Let's have the guava fruits.' ကဲ မာလကာသီး စားကြရအောင်။ <Bur.

Mamø n: village's name. ကျေးရွာ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

○ **man** See the entry **mvn,**

mán₁ *vi*: profectic words. နှုတ် တန်ခိုး ရှိ တယ်။ *Svràpè shònkà nò máne.* 'The teacher has profectic words. Or What the teacher predicts/says come true.' ဆရာ ပြောစကားတွေ က မှန်းတယ်။ = **rθ**

○ **mán₂** See the entry **mvn₁**

màn ⇔ **vmàn** *vi*: wander, be lost, disappear, vanish. မျက်စိလည် လမ်းမှား တယ်။ ဇေဝ ဇဝါ ဖြစ်တယ်။ ထင်ယောင် ထင်မှား ဖြစ်တယ်။ *Tvrà vmàne.* 'Lose your way, be lost (not intentional).' မျက်စိ လည် လမ်းမှားတယ်။

màná dθmθ *n*: memorable, unforgettable event. မမေ့ မလျော့တဲ့ အရာ။

○ **mànar** See the entry **mv-**

Manché *pn*: Manche; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

mandan *n*: magic, magician. ဗေဒင်၊ ဗေဒင် ဆရာ (သို့) ဝိဇ္ဇာ ဆရာ။ <Bur.

Mandvlé *pn*: Mandalay. မန္တလေး။ <Bur.

Mankíng *pn*: Mankring; place name. မြစ် ကြီးနား မြို့ရှိ ရက်ကွက် တစ်ခုရဲ့ အမည်။

Manmo *pn*: Manmau. ဗန်းမော်မြို့။

Màng *pn*: Mang; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

máng gθm ⇔ **vmáng gθm** *vi*: the second month of the twelve month cycle of the year. It falls between

mid-January to mid-February. တစ်နှစ် တာရဲ့ ဒုတိယ လ။ = **mángshvlá gθm**

manglìngmang *n*: bird; beautiful nuthatch. ပိန်ညင်း (ငှက်)။

màngmàng *adv*: intentionally. ရည်ရွယ် ချက် ရှိရှိ၊ တမင် သက်သက်။ *Màngmàng dvkìòe.* '(They) tortured (him) intentionally.' သူ့ကို တမင် သက်သက် နှိပ် စက်တယ်။ *Svpòng vl we sháo nìgθ màngmàng mvdì.* 'Though (he) knew there was a meeting, (he) intentionally didn't go.' အစည်း အဝေး ရှိ ပေမဲ့ တမင် သက်သက် သူ မသွားဘူး။

map *vi*: greedy. လောဘ ကြီးတယ်။

mápà kθm *n*: squash. ဂေါ်ရခါးသီး။

Màplvmchvng *pn*: Maplamchang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

maq₁ *vt*: extinguish fire. မီး ငြိမ်းသတ်တယ်။ *Svmi èmaqatnò.* 'Come and extinguish the fire.' မီး လာပြီး ငြိမ်းသတ် လိုက်ပါ။

maq₂ *part*: marker which occurs after nominal to mark plurality; three or more people of the N. တခုထက် များခြင်း၊ သုံးလေး ယောက်၊ခု ဖြစ်ခြင်းပြ နာမ် နောက်ဆက် စကားလုံး။ *Vpungmaq.* 'Aphong and the others.' အဖုန်တို့ (အဖုန်နဲ့ အခြားသူတွေ)။ *Tiqmaq* 'Some (people).' အချို့။ *Ngàmaq chθm* 'Our(my family's) house.'

ကျွန်တော်တို့ (မိသားစု) အိမ်။ [Used with a kin term or name for the sense 'and them'.]

maqmè *n*: main room. ခန်းမကြီး၊ တွင်းကြီး။ = shvwà dǒng

□ **maqmè yǒpsǒprí** *n*: in the middle of the night. ညနက်ပိုင်း၊ လူ အများစု အိပ်မောကျတဲ့ အချိန်။

màràn *n*: exotic; foreign. ရုပ်ဝေး မြေမှ ဖြစ်သော။

□ **màràn mǒng** *n*: foreign land, exotic land. တိုင်း တစ်ပါး၊ ရေမြေ ရုပ်ခြား။

màshí no *n*: type of bean. ပဲဝတ်ဆီ။

Mashidvm *pn*: Mashidam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

màwá *part*: marker which occurs utterance finally to make expression similar to "Oh I see" in English. ကိုး၊ ဟုတ်ရဲ့ လား။ Ò wedø kǝtnámò pà ídàrì màwá! 'Oh I see, it has to be cooked in that manner.' အော် အဲဒီလိုမျိုး ချက်စားရတာ ကိုး။

Mayasv̀n *pn*: Mayasan; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

maysvk *n*: teakwood. ကျွန်းပင်။

màysvkshǒng *n*: teakwood. ကျွန်းပင်။

Mazot *pn*: Mazaut; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

me₁ *vi*: jealous, envy. မက်မောတယ်၊ လိုချင်တပ်မက်တယ်။ *Vsv̀ng v̀dà rì sv̀ng gvzà mee.* '(He) jealous of others' riches.' အခြားသူတွေ ချမ်းသာ ကြွယ်ဝ မှုကို တပ်မက်တယ်။

me₂ ⇔ **vme** *vt*: leave behind (of person or things after one dies). ချန်ရစ်တယ်။ *Àngí chòm vme ráà.* 'He left behind a house (to his relatives).' သူ တစ်အိမ်လုံး ချန်ရစ် ထားခဲ့တယ်။

□ **memà** *n*: widow, widower; a man or woman who has lost their spouse by death. မှဆိုးမ၊ မှဆိုးဖို။ *Memàmè* 'Widow.' မှဆိုးမ။ *Memàpè* 'Widower.' မှဆိုးဖို။

□ **memà metvng** *n*: widows or widowers. မှဆိုးဖို၊ မ များ။

mé₁ *clf*: general classifier. ခု၊ ဥစ္စာ။ *Tiqmé.* 'One kind.' တစ်မျိုး၊ တစ်ခု။ *Amé.* 'This one.' ဒီဥစ္စာ။ = lǝng in Matwang.

mé₂ *vt*: adopt. မွေးစားတယ်။ *Sv̀mré meshiè.* 'Adopt a child.' ကလေး မွေးစားတယ်။ <Lisu =dvkum

mé₃ *n*: vote. မဲ။ *Mé zángòe.* 'Cast a vote.' မဲပေးတယ်။ မဲထည့်တယ်။ <Bur.

mè₁ *vt*: put spell on or curse someone. ပြုစားတယ်။ *Ku mvrìng pèi mèapmà.* 'The man from that village has put a spell on (him).' ဟို ဖက်ရွာက လူက (သူ့ကို) ပြုစားထားတယ်။

mè₂ ⇔ **vmè 1.** *n:* mother. မိခင် *Vmè lorái.* 'My mom has come home (or come back).' ကျွန်တော့် အမေ ပြန်လာပြီ။ *Nvmè ègòatnò.* 'Bring your mother.' သင့် အမေကို ခေါ်ပြီးလာပါ။ *Nvngshvr àngmè nò Putáo rvgaq vle.* 'Nvngsvr's mother lives in Putao.' နန်ဆာရ်ရဲ့ မိခင်က ပူတာအိုမှာ နေထိုင်တယ်။ **2.** *clf:* classifier for counting number of females or mothers. အမျိုးသမီး အရည် အတွက် ကို ရေတွက်ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုး အစား။ *Chàm wa shómò we tiqmè rá vle.* 'There is one who always sweeps the house.' အိမ်ကို တံမြက်စည်း အမြဲလှည်းလေ့ ရှိတဲ့ မိန်းခလေး တစ်ယောက်လည်း ရှိတယ်။ *Ngànímè svng lo mvhèe lánò pà íe.* 'They probably think we (mother and daughter) are in a hurry to go back.' ကျွန်မတို့ သားအမိကို အိမ်ပြန်ဖို့ အလျင်လိုတယ်လို့ ထင်နေထယ်။ *Vnúmèmè shvdyt íe.* 'Both women were barren.' နှစ်ယောက်စလုံး အမြို့ ဖြစ်တယ်။ *Svmàré tiqsémè.* 'One old woman.' အမျိုးသမီး ဆယ်ယောက်။ **3.** *n:* augmentative. မကြီး၊ ထုထည် ကြီးမားတဲ့ အရာကို ညွှန်းဆိုတဲ့ စကားလုံး။ *Bóymè shòrkung dó lým dvduatnà.* 'They have arranged to provide food for the big celebration.' ပွဲတော်ကြီးလာ ပရိတ်သတ် ကြီးကို ကျွေးမွေးဖို့ စီစဉ် လာတယ်။ *Lipòngmè.* 'The big meeting.' တွေ့ဆုံ ပွဲကြီး။

☐ **mèrung** *n:* big thing. ကြီး။ <Mang-rung dialect. =te

mè₃ *n:* common syllable which appears to indicate wild animal or meat of wild animals. မြန်မာလို အမဲ ဆိုတဲ့ စကားလုံးနဲ့ ဆင်တူတယ်။ |But never used by itseft as a noun. |

☐ **mèdá** *n:* portion of share for the one who killed the animal. သားကောင်ကို သတ်နိုင်တဲ့ သူ အတွက် ဝေပေးရတဲ့ သီးသန့် ဝေစု။ *Àngkàng mèdá lònng kadø èwà bòshà.* 'What have you done with the meat-share for the owner.' သားကောင်ကို ပစ်သတ်လိုက်တဲ့ သူရဲ့ ဝေစုကို ဘယ်လို လုပ်လိုက်တာလဲ။

☐ **mèkò** *n:* large wild animal. တောကောင်ကြီး။ *Mèkò tiqgo wvpdàrà.* 'They have shot a giant animal.' တောကောင်ကြီး တစ်ကောင်ကို ပစ်ထားတယ်။

☐ **mèsi** *n:* Rawang traditional dish; cooked mixing dried meat and beans together. ချက်ဟင်း တစ်မျိုး၊ အသား ခြောက် နှင့် ပဲ ရောချက် ထားတဲ့ ဟင်း တစ်မျိုး။

☐ **mèzò** *n:* parts of a butchered animal given to relatives. ဆွေမျိုး သားချင်း၊ ဆွေမျိုး မိတ်ဆွေ တွေကို ဝေငှပေးတဲ့ အသား ဝေစု။ [The Rawang's have a custom of sharing the meat of any animal that is killed, cut into

equal portions for everyone, and this meat is called mèzò. ရဝမ်လူမျိုးတွင် မည်သည့် သားကောင်ကိုမဆို စားသုံးဖို့ သတ်ရာမှာ မိမိကျေးဇူးနှင့် ဆွေမျိုး သားချင်း တွေကို ဝေပေးတဲ့ ဓလေ့ရှိတယ်။ ၎င်းအသား ဝေစုကို မယ်ဇို လို့ ခေါ်ပါတယ်။]

mè- *pf.*: negative prefix; fused form of è- + mv- = mè-. အငြင်းပြု ကြိယာ ရှေးဆက်။ **Mèdini.** 'Don't go.' မသွားနဲ့။ **Mèwani.** 'Don't do (it).' မလုပ်နဲ့။

mèbang *n.*: bamboo. ဝါး တစ်မျိုးရဲ့အမည်။

mèbè *n.*: type of taro. ပိန်းဥ တစ်မျိုး။

mèbì mèbaq *n.*: to and fro. ခေါက်တုန့် ခေါက်ပြန်။ = batnì battvng

mèbvn *n.*: migration; pilgrimage. ရွှေ့ပြောင်းမှု။

☐ **mèbvn mvshól** *n.*: migration story. ရွှေ့ပြောင်း နေထိုင်မှု သမိုင်း၊ မျိုးနွယ်စု ဆင်းသက် လာပုံ သမိုင်း။ |'migration' + 'story'|

○ **mèdá** See the entry **mè,**

Mekaq *pn.*: Mekha, one of the main rivers of Kachin State. မြစ် တစ်စင်းရဲ့ အမည်။

mèkaqshí *n.*: bitter small eggplant. အလုံး သေးပြီး ခါးသက်သက် ရှိတဲ့ စားလို့ ရတဲ့ အသီး တစ်မျိုး။ = karùng

Mékong *pn.*: Mekong (river). မြစ် တစ်စင်းရဲ့ အမည်။

○ **mèkò** See the entry **mè,**

Mèlut *pn.*: Melut; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Mèlvpi *pn.*: Melapi; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

mémé wa *adv.*: lunacy; insance. အ တတ၊ ထုံအတယ်။ **Mémé wa mvdómshìvpmì.** '(He) became a lunatic and unconscious.' အ တတ နဲ့ ကောင်းကောင်း သတိမရတော့ဘူး။

Memyuq *pn.*: Maymyo. မေမြို့။

○ **Mèn** See the entry **Min**

mènonng *n.*: worm that lives in vlé and bamboo plant, parent has shell and wings. မင်းပေါပင် နဲ့ ဝါးပင် တွေမှာ တွေ့ရတဲ့ ပိုး တစ်မျိုး။ ဝါးပိုး ဟုလည်း ခေါ်နိုင်တယ်။ = bènonng

Mènonng *pn.*: Menaung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

mènonng *n.*: kind of large palm tree. မင်းပေါပင် တစ်မျိုး။

mèpvng *n.*: after, later, behind. နောက်မှာ၊ နောက်မှ၊ ပြီးလျှင်။ **Mèpvngø.** 'After that.' အဲဒီ နောက်မှာ။ **Mèpvngpvng sàne.** 'Immediately following.' နောက်မှ ကပ် လိုက်တယ်။ |<pvng 'down'|

☐ **mèpvng mèyvng** *n.*: later days, days in the future. နောင် ကာလ၊ နောင် လာမဲ့ နေရက်တွေ။

□ **mèpvngkaq dvjaq** *vi*: turn one's head to the back. ဦးခေါင်းကို နောက်သို့ လှည့်ကြည့်တယ်။ *Mèpvngkaq svng mèdejaqni*. 'Do not turn your head back.' နောက်လှည့် မကြည့်နှင့်။ | 'back' + DIR + 'look at' |

□ **mèpvngni** *n*: three days from now. နောက်နေ့။ | 'after' + 'day' |

○ **mèrung** See the entry **mè**,

Mèrvm *pn*: Mayram; name given to first daughter whose mother is also the first daughter. မေရမ်း၊ သမီး ဦးရဲ့ ပထမဆုံး သမီးအား ပေးလေ့ရှိတဲ့ အမည်။ *Vnvng svng Mèrvm wa tóvphà*. 'My first daughter (Anang) is named as Mayram.' သမီးဦးကို အနန်လို့ အမည် မှည့်ပေးလိုက်တယ်။ | 'mother' + 'add' | = *Zvmìrvm*

Mèsàn *pn*: Mesan; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

mèsò *n*: paper. စာရွက်။ *Mèsò tiq gòm èzìshà*. 'Give me one sheet of paper.' စာရွက် တစ်ရွက်ပေးပါ။

Mezø *pn*: Mezeu; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

mí *n*: cat. ကြောင်။ *Mísè tiqgo*. 'One little cat.' ကြောင်ကလေး တစ်ကောင်။ = *nyarà, rvlà*

mìba ⇔ **nìba** *n*: short gun, flintlock rifle. သေနတ်၊ ယမ်း သေနတ်။

mido *n*: container. ဝါး တစ်လုံး တည်းကို စိပ်ပြီး ပစ္စည်း ထည့်ဖို့နဲ့ ပန်းအလှ ဆင်ဖို့ ရက်လုပ်ထားတဲ့ အရာ။ = *domi*

Milut *pn*: Milut; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

min ⇔ **vmin** *adv*: fluent in speech or skillful in something. ပီပီသသ စကား ပြောတက်တယ်၊ တတ်လွယ်၊ သိလွယ်တယ်။ *Vdø nø mìnkà shòn daqke lvp vmin shòn shàde* 'Adeu is fluent when he speaks Burmese.' အဒီးက မြန်မာ စကားကို ပီပီသသ ပြောနိုင်တယ်။ *Kayvng gø mvkún lým yvng gø min òvngwa wálúndø*. '(She) can do all things really well, even with singing.' နေရာတိုင်းမှာ သူက တော်တယ်၊ သီချင်း ဆိုရာမှာလဲ တော်တယ်။ *Laqmù vmine*. 'He made beautiful handicrafts.' သူ့လက်ရာ တော်တော် မြောက်တယ်။

Mìn ⇔ **Mèn** *pn*: Myanmar, Burma, Burmese. မြန်မာ၊ ဗမာ လူမျိုး။ *Mìnrì nø tìni tutkaq vle*. 'The Burmese people live in the south.' မြန်မာ လူမျိုးတွေက (နိုင်ငံရဲ့) တောင် ဖက်ပိုင်းမှာ နေထိုင်ကြတယ်။

□ **Mìn móng** *pn*: the country of Myanmar. မြန်မာနိုင်ငံ။ *Mìn móng vdòng vl we vsvngvòn dvsì gvzà luqe*. 'There are many ethnic groups living in Myanmar.' မြန်မာ နိုင်ငံမှာ နေထိုင်တဲ့ လူမျိုး များပြားတယ်။

□ **Mìn vs̀ng** *pn:* ethnic Burmese. ဗမာ လူမျိုး။

□ **Mìnkà** *n:* Burmese language. မြန်မာ စကား။ *Z̀ng̀r̀i taq M̀nkà íwa lega svnae.* 'Only Burmese language is used in schools.' စာသင် ကျောင်းတွေမှာ မြန်မာ စကားနဲ့သာ စာသင်ကြားကြတယ်။

Mìnbà *pn:* Minbai; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Mìnv̄l *pn:* Minchal; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုးအမည်။

m̀n̄øt ⇔ **m̀n̄it** *clf:* minute. မိနစ်။ *Tiq nari taq v̄chuqsé m̀n̄øt v̄le.* '(There are) sixty minutes in one hour.' တစ်နာရီမှာ မိနစ် ခြောက်ဆယ် ရှိတယ်။ <Eng.

M̀n̄sv̄l *pn:* Minsal; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

M̀ntet *pn:* Minthet; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

M̀ntúng *pn:* Minthung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

M̀nzì *pn:* Minzi; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

M̀nz̄ng *pn:* Minzing; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

m̄ng, *vt:* name. အမည်။ <Jp. =b̀ng

m̄ng, *clf:* mile. မိုင်။ *M̄vj̀nà myuq kení Nawngnáng rvwá s̀nḡ tiqsé m̄ng vrúme.* 'Nawngnang village is ten miles away

from the downtown of Myitkyina.' မြစ် ကြီးနား မြို့နဲ့ နောင်နန်း ကျေးရွာ အကြား ဆယ် မိုင် ကွာဝေးတယ်။ <Eng.

m̄ng ⇔ **vm̄ng** *n:* permit, permission. အမိန့်။ *Vm̄ng z̄t̄øe.* '(He) granted permission.' အမိန့် ပေးတယ်။ <Bur.

□ **m̄ng vk̄ng** ⇔ **vm̄ng vk̄ng** *n:* authority, permit. အခွင့်အာဏာ၊ လုပ် ပိုင် ခွင့်။

□ **vm̄ng dv̄já** *vt:* issue an order. အမိန့် ထုတ်တယ်။

□ **vm̄ng z̄í** *vt:* order, command. အမိန့် ပေးတယ်။

M̄ngam *pn:* Mingam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

M̄ngtv̄ni *pn:* Mingthani; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

M̄ngwi *pn:* Mingwi; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

m̄iqs̄v̄mrá *n:* baby. ကလေးငယ်။ <*Dvru* and *Pvnḡring* dialects. =s̄v̄mré

m̄ishin *n:* mission. မီးရှင်။ <Eng.

□ **m̄ishinnvri** *n:* missionary. သာသနာ ပြု ဆရာ။ *Wedø íkvt nø "M̄ishinnvri r̄i shvnḡbe nàtv̄ng n̄nḡ èv̄tn̄ng" wa kv̄t í nø ka hwáng gø vt gø m̄ashv̄la.* 'Then when it was said/ordered "all the missionaries must run or return (home)" no road was good/safe to travel.' အဲဒီလိုနဲ့ သာသနာပြု ဆရာတွေ

ပြန်ကြရမယ်လို့ ပြောတော့ ဘယ်လမ်းမှ မပေါက်ခဲ့ဘူး။

mit *vi ~ vt:* catch with a bait. များတယ်။ *Nga mitkee.* 'He catches fish for himself.' သူ ငါး များတယ်။ *Pòni mitnò we tiqgo gø mvlínò.* 'Though I have been fishing the whole day, I didn't catch any fish.' တနေ့ကုန် များပေမဲ့ တစ်ကောင်မှ မရဘူး။ [Exclusively with catching fish with a bait. ချိတ်နဲ့ ငါးများတာ တစ်မျိုးအတွက်ပဲ သုံးတယ်။]

Mìwà ⇔ **Mvwà** *n:* Chinese people. တရုတ်။ *Mìwà móng kèní mìwà rì Mìn móng s̀ng vseràì.* 'Chinese from China came to visit Myanmar.' တရုတ် ပြည်ကနေ တရုတ်တွေ မြန်မာ နိုင်ငံကို အလည် အပတ် လာရောက် ကြတယ်။ <Jp. =Gúngcha

□ **Mìwà móng** *pn:* China. တရုတ် နိုင်ငံ။ *Mvjínà kèní Mìwà móng s̀ng nò tvp íe.* 'From Myitkyina it is very close to China.' မြစ်ကြီးနား နဲ့ တရုတ် ပြည်က နီးကပ်တယ်။

□ **Mìwa mvnga** *n:* Chinese cabbage. တရုတ် မုန်ညင်းဖြူ။

míyvt *n:* menses. မီးယပ်။ <Bur.

mo₁ *clf:* size. အရွယ် အစား။ *Kamo íe lé!* 'What size or level?' ဘယ် အရွယ် အစားလဲ။ = mvlín

mo₂ ⇔ **vmo**; **vmoq** *n:* hat, cap. ဦးထုတ်။ *Vmo èmòshì.* 'Put your hat on.' ဦးထုပ်ဆောင်းပါ။ *Vmo tiqch̀ng wvnh̀shònge.* 'I bought a hat for myself.' ကျွန်တော် ဦးထုပ် တစ်လုံး ဝယ်တယ်။ = gomo

mó₁ *vi:* wear. ဆောင်းတယ်။ *Gomo móòe.* '(He) is putting on a hat.' (သူ) ဦးထုပ်ဆောင်းနေတယ်။ (*Vmo*) *mòshìe.* 'Wearing a hat.' ဦးထုပ် ဆောင်းတယ်။

□ **mòshì** *vi:* put on hat. ဦးထုပ် ဆောင်းတယ်။ *Mo èmòshì.* 'Put on your hat.' ဦးထုပ် ဆောင်းပါ။

mó₂ *vt:* cheat, lie, trick, deal shrewdly or wisely. လှည့်စားတယ်။ ပညာ ပြတယ်။ <Jp.

mó₃ *part:* marker which occffurs utterance finally to mark an emphatic question; contraction of má + ó =mó. အမေး ဝါကျ အထူးပြု ဝါကျ နောက်ဆက်။ *Íe mó.* 'Is that really true?' တစ်ကယ်ကော ဟုတ်ရဲ့လား။ *Àngí àmò mó.* 'Is he really eating?' သူ တစ်ကယ်ကော စားတာ ဟုတ်ရဲ့လား။

mò *vi:* moo (of cow). နွား အော်တယ်။ (*Nvngwà*) *mòe.* 'The cow Moo.' နွား အော်နေတယ်။

Moa *pn:* Maua; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

modo *n:* truck, car, vehicle. ကုန် တင်ကား (သို့) ကား။ *Modo taq edì daqì má.* 'Did

you come by car?' ခင်ဗျား ကားနဲ့ လာခဲ့တာ လား။ <Eng.

□ **modo rvmá** *n*: field cultivated using tractors. ထွန်စက် အသုံး ပြုပြီး ထွန်ယက် ရတဲ့ အခင်း၊ ခြံ။

□ **modo tvrà** *n*: main road, high way. လမ်း မကြီး၊ အဓိက လမ်းမ။

mòkóng *n*: small size gong. အရွယ် အစား ငယ်တဲ့ မောင်း တစ်မျိုး။ = mvkóng

Mòkósùng *pn*: Mawkhausung; a mountain name. တောင် တစ်လုံးရဲ့ အမည်။

mokwán *n*: pomelo, shaddock. ကျွဲကောသီး (သို့) ရှောက်ပန်းသီး။ <Shan

móla ⇔ **vmóla** *adv*: agree, let it come true; something like saying 'Amen' after Christian prayers. ဟုတ်တယ်၊ ထောက်ခံတယ် (သို့) တည်ပါစေ၊ လို့ အဓိပ္ပာယ် ဆောင်တဲ့ စကားလုံး။ [People use this expression during breaks in story telling.]

Món *pn*: Maun; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Monsvng *pn*: Maungsang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

monshí *n*: peach. မက်မွန်သီး။

móng *n*: region, country, land. တိုင်း၊ ဒေသ၊ ဌာနေ။ **Shìgùng móng**. 'Mountain region.' တောင်ပေါ် ဒေသ။

□ **móng vji** *n*: governor. မြို့တော်ဝန်၊ မြို့အုပ်။ |'country' + 'chief'|

□ **móngdàn** *n*: country, nation. တိုင်းပြည်၊ နိုင်ငံ။ **Rvgaq móngdànri**. 'The countries of the world.' ကမ္ဘာ ပေါ်ရှိ နိုင်ငံတွေ။

□ **móngdøngtáng** *n*: the whole region or country. တနိုင်ငံလုံး၊ နိုင်ငံသား အားလုံး။ **Rvwàng bòymè sèng móngdøngtáng shvngbe die**. 'All the people go to the Rawang mass celebration.' နိုင်ငံသား အားလုံး ရဝမ် ပွဲတော်ကြီးကို သွားကြတယ်။

□ **móngsè móngmè** *n*: civilian. တိုင်း သူ ပြည်သား။ |'country' + 'child' + 'country' + 'big'|

□ **móngtut** *n*: district. ခရိုင်၊ နယ်ပယ်။ |'country' + CLF.section|

□ **móngzøngsè** *n*: civilian. နိုင်ငံသား၊ အရပ်သား။

mòng *n*: word, saying. စကား။ **Jejú kèní mòng vrá nè zvmì zìòe**. 'By grace (they) agreed and give a bride.' သဘောတူပြီး မိန်မ ပေးစားတယ်။

□ **mòng shá** *vt*: fluent in speech စကား ပြောဆို ရာမှာ ကျွမ်းကျင်တယ်၊ တတ်သိ တယ်။ |'word' + 'know'|

□ **mòng shvgùn** *vt*: chatting. ထွေရာ လေးပါး ပြောတယ်။ |'word' + CAUS + 'investigate'|

□ **mòng shvtà** *vt*: chatting. ထွေရာ လေးပါး ပြောတယ်။

□ **mòng wà** *vt*: discuss, negotiate.

ဆွေးနွေး တိုင်ပင်တယ်။ ညှိနှိုင်း ဖြေရှင်းတယ်။

□ **mòngkà** *n*: word of God. နှုတ်ကပတ်
တော်။ *Mòngkà dvshangòe*. '(He)
preaches God's word.' တရား ဒေသနာ
ဝေငှတယ်။ *Lvbán ni sòn Gvray mòngkà
tashìnvng noqgú sèng diie*. 'We go to
the church every Sunday to listen
to the word of God.' ကျွန်တော်တို့က
တနင်္ဂနွေ နေ့တိုင်း နှုတ်ကပတ် တရားတော်
နာယူရန် ဘုရား ကျောင်းကို သွားကြတယ်။
[Used exclusively for the word of
God.]

□ **mòngkà dvshang** *vt*: proclaim.
တရား ဟောတယ်။ *Svra gvbàpèl mòngkà
dvshang daqòe*. 'The teacher will
proclaim the word of God.' ဆရာကြီး
မှ တရား ဟောပါလိမ့်မယ်။ | 'word of
God' + CAUS 'known' |

□ **mòngkà svra** *n*: preacher or
teacher of God's word. ဓမ္မ ဆရာ၊
ကျမ်းစာ ဆရာ။ | 'word of God' +
'teacher' |

mònggàn *n*: world. ကမ္ဘာကြီး။ *Mònggàng
taq vl we móngdàn shvngbe*. 'Every
country of the world.' ကမ္ဘာပေါ်ရှိ နိုင်ငံ
တိုင်း။ <Jp.

Mongnm *pn*: Maungnam; Rawang
surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Mongyang *pn*: Maungyang; Rawang
surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

mòngzòl *vi*: stable, peaceful. ငြိမ်းချမ်း
တယ်။ *Mòngzòl dè èvl nòng*. 'Stay
peaceful.' ငြိမ်းချမ်းစွာ နေထိုင်ကြပါ။

□ **mòngzòl rvgaq** *n*: peaceful place.
ငြိမ်းချမ်းတဲ့ ဒေသ။

Monyín *pn*: Mongyi; place name. မိုးညှင်း
မြို့၊ နေရာဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

mopi *n*: beggar. သူတောင်းစား။ *Mopirì sèng
mvré zaràe*. 'The beggars should be
sympathized.' သူတောင်းစား တွေကို သနား
ကြင်နာစိတ် ထားရမယ်။ <Jp.

moq *vt*: sting by an army of bees. ပျား
အအုံလိုက် တုပ်တယ်။ *Kwárit moqòe*. 'Sting
by an army of bees.' ပျားတွေ အလုံး အရင်း
နဲ့ တုပ်တယ်။

Moq *pn*: Mau; Rawang surname. ရဝမ်
မိသားစု အမျိုး အမည်။

Moqsvng *pn*: Mausang; Rawang
surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Moqwa *pn*: place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခု
ရဲ့ အမည်။

mòrà *n*: aloe wood, eaglewood. သစ်မွှေး။
Mòrà nò gvzà vpòe. 'Aloe wood is
expensive.' သစ်မွှေးက ဈေးကြီးတယ်။

○ **moshì** See the entry **mó**,

Mowe *pn*: Mauwe; Rawang surname.

ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

moya *n*: colour. အရောင်။ = *nəmya*

moza *n*: sock, stocking. ခြေစွပ်၊ ခြေအိတ်။

Zóngnè làm taq gvzà zòngrvt moza dvchòpshìràe. 'We need to wear socks during the cold season.' ဆောင်းတွင်းမှာ အေးလွန်းလို့ ခြေအိတ် စွပ်ထားရတယ်။ <Jp. = *hídul, híchøp*

mø₁ *vt*: obstruct the view, make it hard to see. မြင်ကွင်း ကွယ်တယ်။ *Rvmøtrí møðe*. 'The clouds are obstructing the view.' တိမ်တွေက မြင်ကွင်းကို ကွယ်နေတယ်။ *Nvøm møðe*. 'The sun light is blocked.' နေကွယ်တယ်။

mø₂ ⇔ **vmø** *vi*: in time, still have time. အချိန် ရှိသေးတယ်၊ အချိန် မီတယ်။ *Tì shólshù lým rvtø vmøe má*. 'Do we still have time to take a bath.' ရေ ချိုးဖို့ အချိန် ရှိသေး သလား။

mø₃ *part*: marker which occurs after nouns to mark an agentive case. က၊ ပြုလုပ်တဲ့ သူကို ဖြစ်ကြောင်းကို ညွှန်းတဲ့ နာမ် နောက်ဆက်။ *Ngàmø wvngònøng*. 'I will do it.' ကျွန်တော် လုပ်လိုက်မယ်။ <Wadam-khaung dialect. = í

Mø ⇔ **vmø** *n*: deity, god. နတ် ဘုရား။

møl *n*: body hair, fur, feather, plume. အမွှေး၊ သားမွှေး။ *Rvshà møl*. 'Monkey hair.' မျောက်မွှေး။

☐ **mølshøm** *n*: hair of body. ကိုယ်မွှေး။

Àng mølshøm gvzà yoè. '(He) has lots of hair on his body.' သူ့ ခန္ဓာကိုယ်မှာ ကိုယ်မွှေး များစွာ ပေါက်တယ်။
|'hair/fur/feather' + 'small/fine'|

møl ⇔ **vmøl** **1.** *vi ~ vt*: wither (flower), fade, thresh. ခြေတယ်။ *Nvømbyn vmøldøe*. 'Wither flowers.' ပန်း ခြေတယ်။ **2.** *vi*: loosen soil. မြေဆွတ်တယ်၊ မြေ ချေတယ်။

Møløm *pn*: Meuleum; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

☐ **Møløm lizang** *pn*: Meuleum

Lizang; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

Mømè *pn*: goddess, another name for *Dvmø*. နတ် ဘုရားမ။

møn *vi*: cut into long thin strips. မျှင်တယ်။ *Sha dvteshaq rì mønðe*. 'Stripping the boiled meat.' အသား ပြုတ်တွေကို မျှင်နေတယ်။ = **møt**

møñ *n*: **1.** moth. ပိုးဖလံ။ **2.** kind of insect that eats leather. သားရေ များကို ဖျက်စီးစားသုံးတဲ့ ပိုးကောင် တစ်မျိုး။

møñsi *n*: camphor. ပရုတ်။

møq *vt*: cover, block (with something). ဖုံးအုပ်တယ်၊ လွှမ်း ခြုံတယ်။ *Svømre svng laqtuní møqðe*. 'The baby is covered by a blanket.' ကလေးငယ်ကို စောင်ခြုံပေးတယ်။ *Svmi mvje chvngla waqpuí èmøqðe*. 'Cover the charcoal with ashes.' မီးခဲ တွေကို ငြာ

နဲ့ ဖုံးအုပ် လိုက်ပါ။

mør *vi*: branch out, sprout out. အပူဖူး သစ်ကိုင်း ဖြာထွက် လာတယ်။ *Shóng dvgvng-sèrì møre*. 'Branches sprout out.' သစ် ကိုင်းတွေ ဖြာထွက်တယ်။

○ **mór** See the entry **mòr**

mòr *vt*: hold in the mouth. ငုံ့ထားတယ်။ *Nonggup taq mòrðe*. 'It is hold in mouth.' ပါးစပ် ထဲမှာ ငုံ့ထားတယ်။

□ **mór** *clf*: classifier for counting numbers of mouthfuls. တစ်ငုံ့၊ နှစ်ငုံ့ စတာ တွေကို ရေတွက်ရာမှာ သုံးတဲ့ နှာမိခွဲ အမျိုး အစား။

møt₁ *vt*: 1. blow (fire), make (fire). မီး မှုတ် တယ်။ မီးမွှေးတယ်။ 2. play musical instrument. တီးခတ်တယ်။ တီးမှုတ်တယ်။ *Gida møt èshád má*. 'Do you know how to play guitar?' ဂီတာ တီးတတ်ပါသလား။ *Biman møtndè*. 'Play the flute.' ပလွေ မှုတ်တယ်။

møt₂ *vi*: decay. ဆွေး မြေတယ်။ *Shóng møtne*. 'Wood decayed.' သစ်သား ဆွေးမြေတယ်။ *Noqgúchòm tvróngrì møtdaqì*. 'The posts at the church building are getting decayed.' ဘုရား ကျောင်းက တိုင်တွေ ဆွေးမြေလာပြီ။

mú ⇔ **vmú** *n*: work, duty. အလုပ်။ <Bur.

□ **mú b̀̀nli** ⇔ **vmú b̀̀nli** *n*: work. အလုပ်။

Mu Nga *pn*: Munga; Rawang surname.

ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

maju *n*: preschool. မူကြို ကျောင်း။ *Nàmaq mvrìng ỳ̀ng muju z̀̀ng vle má*. 'Do you have a preschool in your village?' ခင်ဗျားတို့ ကျောင်းမှာ မူကြို ကျောင်း ရှိပါ သလား။ <Bur.

muk *n*: instant food, snack, bread. မူန့်။ *Ló muk ǹ̀ng gopi gø aqì*. 'Well, let's take bread and coffee as well.' ကဲ မုန့်နဲ့ ကော်ဖီလည်း သောက်ကြရအောင်။ <Bur.

mun *vt*: complement taking verb; habituated of the V. (တစုံတခု လုပ်ရန်) အကျင့် ပါသွားတယ်။ *S̀̀mre yagòsè g̀̀msùng r̀̀tshi munde*. 'This child gets used to asking for money.' ဒီကလေး ပိုက်ဆံ တောင်းတာ အကျင့် ပါနေပြီ။ [In V-V structure, if the tone of the initial verb is a low tone it changes to a high tone.] [It never occurred as a verb by itself.]

mùn₁ *n*: kind of leaf used for divination. နမိတ် ဖတ်ရာတွင် သုံးတဲ့ သစ်ရွက် တစ်မျိုး။

□ **mùn wvt** *n*: fortune telling by reading a kind of leaf. သစ်ရွက် တစ် မျိုးကို ကြည့်၍ နမိတ် ဖတ်ခြင်း တစ်မျိုး။

□ **mùndøq mùndv̀̀ng** *n*: ambiguity. အဓိပ္ပါယ် နှစ်ခွဲ ထွက်သော၊ အဖြေ မရှင်းလင်း သော။

☐ **mùndvng** *n*: divination stick. နမိတ်
ဖတ်ရာမှာ သုံးတဲ့ တုတ်တံ၊ ချောင်း။
= mùnlým

☐ **mùnlým** *clf*: divination stick. နမိတ်
ဖတ်ရာမှာ သုံးတဲ့ တုတ်တံ၊ ချောင်း။
= mùndvng

mùn₂ *num*: ten thousand. သောင်း။ *Vsvng*
tiqmùn gò. 'Ten thousand people.' လူအ
ယောက် တစ်သောင်း။

Mùndým *pn*: Mundv; place name. နေရာ
ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

mùni *n*: Monday. တနင်္ဂါလနေ့။

mung *n*: pattern, mould. ပုံစံ ခွက်။
Mungtaq shòròe. 'Pour out (the liquid)
into the mould.' ပုံစံ ခွက်မှာ လောင်း ထည့်
တယ်။

mùng₁ *vi*: white, clean. အဖြူ၊ အဖြူရောင်၊
သန့်ရှင်းတယ်။ *Kùngrín bóy taq zvmìshvr-*
mè mùngwe gawøn gwashie. 'The bride
wore a white dress in her wedding.'
သတို့သမီးက သူမရဲ့ မင်္ဂလာ ပွဲမှာ အဖြူရောင်
ဝတ်ရုံကို ဝတ်ဆင်တယ်။

mùng₂ *n*: cancer. ကင်ဆာ ရောဂါ။ *Mùngí*
kéòe. 'Suffering with cancer's pain.'
ကင်ဆာ ရောဂါနဲ့ နာကျင်တယ်။

☐ **mùng mvzòr** *n*: ulcerous form of
skin disease. ကင်ဆာ အနာ။

☐ **mùng vna** *n*: cancer disease.
ကင်ဆာ ရောဂါ။

☐ **mùng yòp** *n*: invisible cancer.
အတွင်း ကင်ဆာ။

☐ **mùngzì** *n*: cancer medicine. ကင်ဆာ
ရောဂါ ပျောက်ဆေး။

○ **mùng yòp** See the entry **mùng₂**

Mùnglàng *pn*: Munglang (river). မြစ် တစ်
စင်းရဲ့ အမည်။

munglatuk *n*: cabbage. မုန့်လာ ထုပ်။
Munglatuk èjòè. 'Fry the cabbage.'
မုန့်လာ ထုပ်ကို ကြော်လိုက်ပါ။ <Bur.

☐ **munglatuk mvshé** *n*: red
cabbage. မုန့်လာ ထုပ် အနီမျိုး။
Munglatuk mvshépàn Mìn móng yíng
lá rvzaqe. 'Red cabbage is rare in
Myanmar.' မုန့်လာထုပ် အနီမျိုး မြန်မာ
ပြည်မှာ ရှားပါးတယ်။ | 'cabbage' + 'red' |

mungmung wa *adv*: adverb. ပိုပိုသာသာ။
Mungmung wa ting bòshà. 'We have
measured superfluous(ly).' ပိုပို သာသာ
ချိန်ပေးလိုက်တယ်။

Mùngyak *pn*: Mungyak (river). မြစ် တစ်
စင်းရဲ့ အမည်။

mup ⇔ **vmup** *vt*: deceive, cheat.
လိမ်လည် လှည့်ဖြားတယ်။ *Vmupým mvdaq*.
'You can't cheat.' မလိမ်ရ။ <Jp. =mó

mupmup wa *adv*: tender soft. ပျော့ အိအိ။
Tishe taq mupmup wa èkòtnò. 'Boil the
porridge tender soft. ဆန်ပြုတ်ကို နူး
အောင် ပြုတ်ပါ။

mupshí ⇔ **mupsi** *n*: tomato. ခရမ်းချဉ်သီး။
<Shan =bakisi

muq₁ *n*: sky, thunder. မိုး ကောင်းကင်၊ မိုးကြိုး။
Muqí rúde. 'Hit by thunder.' မိုးကြိုး ပစ်ခံရ
တယ်။

☐ **muq wvrđi** *n*: thunder-bolt. မိုးကြိုး
သွား။ |'thunder' + 'axe'|

☐ **muqde** *vi*: thunder. မိုးခြိမ်းတယ်၊ မိုး
ကြိုး ပစ်တယ်။ |'thunder' + 'explode'|

☐ **muqgò̄m** *vi*: thunder. မိုးခြိမ်းတယ်။
Pòyaq muqgò̄me. 'It thundered all
night.' တစ်ညလုံး မိုးခြိမ်းတယ်။
|'thunder' + ONM|

☐ **muqlàng** *n*: sky, heaven. မိုး ကောင်း
ကင်၊ ကောင်းကင် ဘုံ။ *Muqlàng ram taq
rvmòt dødàng wae*. 'It is cloudy up in
the sky.' ကောင်းကင်ယံမှာ တိမ်တွေ မည်း
မှောင်နေတယ်။

☐ **muqlàng móngdàn** *n*: heaven.
ကောင်းကင် ဘုံ၊ ကောင်းကင် နိုင်ငံတော်။

☐ **muqpeq muqreq** *n*: thunder.
မိုးခြိမ်း၊ မိုးကြိုး။ *Muqpeq muqreq wae*. 'It
is thundering so hard.' မိုး အကြီး
အကျယ် ခြိမ်းတယ်။

☐ **muqsi muqkàng** *n*: thunder
strikes. မိုးကြိုး အမျိုးမျိုး။

☐ **muqsøn sòngmè** *n*: lightning
လျှပ်စီး။

☐ **muqsøn sòngmè lap** *vi*: light-
ning. လျှပ်စီး လက်တယ်။ *Muqgò̄m nò
muqsøn sòngmè lapme*. 'It thundered
with lightning.' မိုးခြိမ်းပြီး လျှပ်စီး လက်
တယ်။ |'sky' + 'wink' + 'needle' +
'flash'|

☐ **muqtu chòm** *n*: tower of Babel.
ကင်းမျှော်စင်။ |'sky' + 'support' +
'house'|

☐ **muqtu mvzang** *n*: chilli; small but
really hot chilli. ငရုတ်သီး၊
ကုလားအော်သီး။ |'sky' + 'support' +
'chilli'|

muq₂ *vt*: 1. cut down trees, or do
something roughly. တော ရိုင်းကို ပထမဦး
ဆုံး အကြိမ် ခုတ်ထွင် ရှင်းလင်း တာကို ဆိုတယ်။
Mvlò̄ng muqò̄e. 'Cut an old-growth
forest.' တော ရှင်းတယ်။ 2. do roughly.
အကြမ်းဖျင်း လုပ်တယ်။

☐ **muqmuq** ⇔ **vmuqmuq** *adv*: do
something roughly, to cultivate.
အကြမ်းဖျင်း၊ အပေါ့ပယ် လုပ်တယ်။ *Bvnlì
vmuqvmuq wae*. '(He) work roughly,
purposely doing a bad job of it.'
အကြမ်းဖျင်း အပေါ့ပယ်သာ လုပ်တယ်။

☐ **muqpo** *n*: cultivate the old field
after several years. တောင်ယာ
အဟောင်းကို ပြန်ထွန်တယ်။ =riqpo

Muq *pn*: Mu; name of a Nat. ရဝမ် ရိုးရာ နတ်ဘုရား တစ်ဆူရဲ့ အမည်။

muqhè *n*: scorpion. ကင်းမီးကောက်။ *Muqhèt kera kv̄t shìra p̄v̄n íe*. 'One can die if bitten by scorpion.' ကင်းမီးကောက် အကိုက် ခံရရင် သေနိုင်တယ်။

muqhóm *quant*: (do or own something) together. စုပေါင်း လုပ်ဆောင်ခြင်း (သို့) ပိုင်ဆိုင်ခြင်း။ *Lvgongriq̄ tiqh̄v̄ng muqhóm wàámì*. 'Let's make a corn field together to share.' ပြောင်းခင်း တစ်ခင်း အတူ စုပေါင်း လုပ်ကြရအောင်။

muqjo *n*: altar. ယစ် ပလ္လင်။

muqròng *n*: soot. ကျပ်ခိုး၊ အိုးမဲ။

muqshv̄ngkwá *n*: type of plant that grows on a stem of a larg tree. သစ်ပင် ကြီးများ ပေါ်တွင် တွယ်ကပ်တဲ့ အပင် တစ်မျိုး။

muqzór *n*: taro. ပိန်းဥတစ်မျိုး။

mutshv̄mut *adv*: grayish (colour). မီးခိုးရောင်၊ မဲပုတ်ပုတ် အရောင်။

múzik *n*: music. ဂီတ။ *Nòngmaq̄ mvr̄ng ȳv̄ng múzik sv̄ra tiqḡò ràie*. 'We need a music teacher in our village.' ကျွန်တော် တို့ ရွာအတွက် ဂီတ ဆရာ တစ်ယောက် လို တယ်။ <Eng.

mv- *prf*: negation marking prefix. အငြင်း။ | It has the form mà- before prefixed verbs and those starting with a vowel. |

□ **mà-** *prf*: negative marker; contraction of mv- + v- =mà-. အငြင်း ပြု ကြိယာ ရှေ့ဆက်။ *Shìgùng móng rv̄gaq̄ nò koná wàv̄m màshv̄la*. 'At the mountain region (we) cannot do wet rice field cultivation.' တောင်ပေါ် ဒေသမှာ လယ်ယာစိုက်ပျိုး လုပ်ကိုင် စား သောက်လို့ မရပါ။ *Mvkv̄ngyá tuqám nìnò liq̄v̄m l̄v̄m gò màvl̄ dv̄bé dáròe*. 'When Makhangya arrived there was nothing to harvest (nothing to break off), it was all gone.' မခန့်အ ယား ရောက်သွားတဲ့ အခါမှာတော့ ခြေစရာ ဘာမှ မကျန်တော့ဘူး။

□ **mànvp** *vi*: ugly. အကျည်း တန်သော၊ ရုပ် ဆိုးသော။ *Nangsv̄r nò m̄vr̄shàm mànvp nìgò nòntmvsòn v̄mvpme*. 'Though Nangsar is ugly, she has a beautiful heart.' နန်ဆာရ်က ရုပ်ဆိုး သော်လည်း နှလုံးလှတဲ့ မိန်ခလေး ဖြစ်တယ်။ |NEG + 'beautiful'|

□ **màpán** *vi*: mentally slow. အလျင် မမှီ သော။ *Vpi nò vzìng rvt pàwàò nìgò màpán kéd*. 'Aphi is never on time due to his laziness.' အဖီက ပျင်းရိလို့ ဘာပဲလုပ်လုပ် အချိန် မမှီတတ်ပါ။ |NEG + 'alert, quick-minded'|

□ **màpò** *vi*: cheap, inexpensive. ဈေး ပေါတယ်၊ ဈေး သက်သာတယ်။ *Yarvtò h̄òbì mv̄nò màpò*. 'Potato price is inexpensive at this time.' အခုတလော

- အလူး ဈေး သက်သာတယ်။ |NEG + 'expensive'|
- ❑ **màrá** *vi*: uneven, rough, coarse. မညီညာ၊ ကြမ်းထော်တယ်။ *Àng vnirì yvng màrá*. 'The length of her hair is uneven.' သူမရဲ့ ဆံပင် အရှည် မညီမညာ ဖြစ်တယ်။ |NEG + 'even'|
- ❑ **màrúm** *vi*: close to, near, not far. နီးတယ်။ *Yayíng kèní gat kaq sýng màrúm*. 'Its not far from here to the market.' ဒီကနေ ဈေးကို သိပ် မဝေးဘူး။ |NEG + 'far'|
- ❑ **màrvnaq** *vi*: shallow. တိမ်တယ်။ *Tìwàng yàlòng màrvnaq*. 'This stream is not deep.' ဒီ စမ်းချောင်းက ရေ မနက်ဘူး။ |NEG + 'deep'|
- ❑ **màta** *vi*: busy. အလုပ် များတယ်။ *Dèni ngà màtàng*. 'I am busy today.' ကျွန်တော် ဒီကနေ့ အလုပ် များတယ်။ *Vmè sýmre washì nò màta*. 'Mum is busy looking after the kid.' အမေကလေးထိန်းနေလို့ မအားဘူး။ |NEG + 'free'|
- ❑ **màdvt** *adv*: continuously. ဆက်လျက်၊ အစဉ်အဆက်။
- ❑ **mànar** *n*: non-stop. မရပ် မနား။
- ❑ **mvdé** *vi*: blunt. မထက်ဘူး၊ တုံးတယ်။ *Yaka shým mvdé*. 'The knife is blunt.' ဒီခါးက မထက်ဘူး။ *Àngpè àngmè*

- shvngòtkàí mvdékéd*. 'The guiding of parents could not make (him) good.' မိဘ ဆို့ဆုံးမ စကားက သူ့ အတွက် တော့ ကျွဲပါး စောင်းတီးပါပဲ။
- ❑ **mvding** *vi*: wrong, false. မှားတယ်၊ လွဲချော်တယ်။ *Mvding we sýkse*. 'False witness/evidence.' မမှန်တဲ့ သက်သေ။ |'not' + 'correct'|
- ❑ **mvgóng** *vi*: not live a long life. ကောင်းချီး မရခြင်း၊ အသက် မရှည်ခြင်း။ *Àngpè àngmè kà mvta kèní mvgóngra*. 'If you don't listen to your parents you won't live long.' မိဘ စကားကို နားမထောင်ရင် အသက် မရှည်ဘူး။
- ❑ **mvjòr** *vi*: tired, fatigued. မောပန်းတယ်၊ အားအင် ကုန်ခမ်းတယ်။ *Rvmá tiqséni zýndvtut wýngvpmà rvt ngà gvzà mvjòr*. 'After ten continuous days working in the field, I got very tired.' လယ်ထဲမှာ ဆယ်ရက် ဆက်တိုက် အလုပ် လုပ်ပြီး နောက် (ကျမ) အရမ်းပင်ပန်းနေပြီ။ |'not' + 'have energy'|
- ❑ **mvká,** *vi*: not enough. မဝ၊ အာသာ မပြေခြင်း။ *Yopyó mvká*. 'Not enough sleep.' အိပ်ရေး မဝ။
- ❑ **mvmvng mvshèr** *n*: unclean. မသန့်မစင်။
- ❑ **mvra,** *vt*: miss a target. ပစ်မှတ် လွဲတယ်။ *Tvmái sago mvrakéd*. 'The

arrow missed the bird.' ငှက်ကို မထိဘဲ မြားတံ လွဲချော် သွားတယ်။

❑ **mvšøp₂** *n*: don't recall. မမှတ်မိ တော့ ပါ။ *Ngái mvšøp bǝngà.* 'I can't recall.' ကျွန်တော် မမှတ်မိတော့ဘူး။ |mv- + šøp =mvšøp|

❑ **mvshèr** *vi*: dirty. ညစ်ပေတယ်။ *Mvshèr we belaq mègwashini.* 'Don't wear a dirty shirt(top).' ညစ်ပေတဲ့ အင်္ကျီကို မဝတ် ပါနဲ့။ |NEG + 'clean'|

❑ **mvshoq** *vi*: wet. စိုတယ်၊ စိုထိုင်းတယ်။

❑ **mvshv̄n** *vi*: not clean (of water). မသန့်ရှင်းတဲ့ (ရေ)။ *Mvshànshér we tì èaqð kv̄t pvwáshutrae.* 'If you drink unclean water, you can get diarrhea.' မသန့်ရှင်းတဲ့ ရေကို သောက် သုံးရင် ဝမ်းပျက် ဝမ်းလျှော ဖြစ်တတ်တယ်။

❑ **mvw̄vmshì** *vi*: hate. မုန်းတယ်၊ ရွံရှာ တယ်။ |NEG + 'like' + R/M|

❑ **mvýá** *vi*: narrow, cramped. ကျဉ် တယ်၊ နေရာ မဆုံ ဖြစ်တယ်။

❑ **mvýùl** *vi*: hard, laborious (lit. not easy). မလွယ်ကူ၊ ခက်ခဲတယ်။ *Englik kà shá lým nǝ mvýùl lé.* 'It is not easy to learn to speak English.' အင်္ဂလိပ် စကား ပြောတတ်ဖို့ မလွယ်ဘူးနော်။ |NEG + 'easy'|

○ **mvá** See the entry **màà**

mvbí *n*: bat, flying fox. လင်းနို့။

Mvbønggang *pn*: Mabeunggang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုးအမည်။

Mvbøq *pn*: Mabeu; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုးအမည်။ =Mvbuq

mvcha ⇔ **mvchá** *vi*: face hardship, be too tired. အခက်အခဲ ကြုံတယ်၊ ပင်ပန်း နွမ်းနွယ်တယ်။ *Mvchá lúngì.* 'He is tired.' သူတော်တော် ပင်ပန်း နေပြီ။ *Shǝngrí lým nǝ gvzà mvcha raé.* 'It is really tiring to carry woods.' ထင်း ထမ်းရတာ တော်တော် ပင်ပန်းတယ် နော်။

○ **mvchá** See the entry **mvcha**

mvcha lacha *n*: in great detail. တိတိ ကျကျ။ *Ngái gǝ mvcha lacha chvk nǝ mvshángò.* 'I don't know about it in great detail.' ကျွန်တော်လည်း ကောင်းကောင်းတော့ မသိဘူး။

mvcha shvla *adv*: nice and in great detail. သေသေသပ်သပ်၊ ကောင်းကောင်းမွန်မွန်။ *Mvcha shvla dèzaqshì.* 'Work hard.' ကောင်းကောင်း ကြိုးစားပါ။

mvcheq 1. *vt*: wrap. ထုပ်တယ်၊ စည်းတယ်၊ ပတ်ရစ်တယ်။ *Sìmré sǝng gýdǝngí mvcheqðè.* 'The baby is wrapped up in a blanket.' ကလေးကို အဝတ်နဲ့ ထုပ်ထားတယ်။ **2.** *clf*: classifier for parcels, sacks (of things). လက်ဆောင် အထုပ်၊ ပစ္စည်း အထုပ် စတာတွေကို ရေတွက်ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုးအစား။ *Vǝmpà tiqmvcheq.*

'One package of rice.' ထမင်းထုပ် တစ်ထုပ်။

❑ **mvcheqshì** *vi*: wrap a turban around the head. ခေါင်းပေါင်းနဲ့ ဦးခေါင်းကို ပတ်ရစ် ထားတယ်။ *Gomvcheq mvcheqshìe*. '(He) wraps his head with a turban.' ခေါင်းပေါင်း ပေါင်းထားတယ်။ = gobam bamshìe

mvchím *vi*: narrow, cramped. ကျဉ်းတယ်။ *Mvchím we tvrà*. 'Narrow road.' ကျဉ်းတဲ့လမ်း။

mvchit *n*: root crop used as traditional medicine. ဆေး အဖြစ် သုံးစွဲလို့ရတဲ့ အပင်ရဲ့ အမြစ် တမျိုး။ *Mvchitø nø xì íe*. 'Machit root is kind of herbal medicine.' မခြစ်ဥက ဆေးဖက် ဝင်တယ်။

mvchøm₁ *vt*: grasp tightly. တင်းတင်း ဆုပ်ကိုင်တယ်။

○ **mvchøm₂** See the entry **chøm**,

mvdá *vi*: long. ရှည်တယ်။ *Tvwa àngsiq mvdágùng èrømò*. 'Cut the bamboo that is long between two joints.' အဆစ် ရှည်တဲ့ ဝါးပင်ကို ခုတ်ပါ။ [Exclusively for a bamboo tube. ဝါးအဆင့် ရှည်တာကို ဆိုတယ်။]

Mvdàhøm *pn*: Madaheum; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

mvdan *vi*: tall (of body height only). ရှည်တယ် (လူအရပ်နှင့် သာ သုံးတယ်)။ *Pong*

mvdan. 'Tall Phong.' အဖုန် အရပ်ရှည်တယ်။

mvdang *n*: type of bamboo. ဝါးတစ်မျိုး။

Mvdàngòr *pn*: Madangeur; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

mvdaq *vi*: 1. clever, intelligent. တော်တယ်၊ ထက်မြက်တယ်။ *Nvngsè lèga dangtaq jè mvdaq*. 'The little Anang is so intelligent at school.' အနန်လေးက စာတော်တော် ထူးချွန်တယ်။ 2. brave. စွမ်းတယ်။ *Gvzà mvdaq pè íe*. '(He) is a very brave man.' 3. difficult. ခက်ခဲတယ်။ *Welòng bìnli nø mvdaqé*. 'That job is difficult.' အဲဒီ အလုပ်က ခက်ခဲတယ်။ 4. complement taking verb; good or smart of the V. *Wegø ýmpà ým mvdaq*. 'That person is good at eating. Or that person can eat a lot.' အဲဒီ လူ အစားကြီးတယ်။ *Svrí raq mvdaqmè dī rái*. 'The woman who is good at weaving is coming.' ရက်ကန်းရက် တော်တဲ့ အမျိုးသမီး လာပြီ။

Mvdaq *pn*: Mada; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

mvdè *vt*: swear or curse. ကျိန်ဆဲတယ်။

mvdip *vt*: 1. clip something; press two things together or put between two things, e.g. between pages of a book or between two rocks (e.g. *lóngdip* 'type of fish trap'). အရာ ဝတ္ထု နှစ်ခုရဲ့ အကြားမှာ ညှပ်ဖိခြင်း၊ ဥပမာ စာအုပ် နှစ်အုပ်

အကြား သို့မဟုတ် ကျောက်ဆောင် (တုံး) နှစ်ခု အကြား။ *Nìmpānlòng legabok dvhø mvdìp mòè.* 'A flower was put (pressed) inside a book.' ပန်းပွင့်ကို စာအုပ်ကြားမှာ ညှပ်ထည့် ထားတယ်။ **2.** classifier for counting numbers of small package. အထုတ် သေးသေးလေး တွေကို ရေတွက် ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုးအစား။ *Mvzang sítu tiq mvdìp.* 'A pack of pickle.' ငှက်ပိတ်သီး ထောင်းတစ်ထုပ်။

mvdò *clf:* group. အုပ်စု၊ အဖွဲ့။ *Vlàngré mvdò.* 'The youth group.' လူငယ် အဖွဲ့။ *Numpong mvdò* 'Women's group in church.' (အသင်းတော် အတွင်းမှ) အမျိုးသမီးအဖွဲ့။ [Exclusively for people groups. အလူအဖွဲ့ အစည်းအတွက်သာ သုံးတယ်။] = pong **mvdóng₁** *n:* important (person). မပါလျှင် မပြီး (သူ)။ အရေးပါ အရာ ရောက် (သူ)။ *Àng mvdóng nø màvl.* '(He) can't be replaced.' သူ မပါရင် မဖြစ်၊ သူ မပါရင် မပြီး။

mvdòshv̄m *n:* *Madosham* blanket. ရဝမ်ရိုးရာ စောင် တစ်မျိုး

□ **mvdòshv̄m laqtun** *n:* woven cloth with rough cotton strip, fringes at the two ends. ရဝမ် ရိုးရာ စောင် တစ်မျိုး။ *Mvdòshv̄m laqtun gvzà raq rvzaqe.* 'It's very difficult to weave madosham blankets.' မတော်ရှန် စောင် ခြံရတာ တော်တော် ခက်တယ်။

mvdóm *n:* wood fungus. သစ်ခြောက်၊ သစ်တုံး တွေကနေ ပေါက်တဲ့ မှို။ *Dèyaq dvpvt mvdóm kət lým íe.* '(I) am going to cook mushroom for dinner.' ညစာ အတွက် မှိုချက်မယ်။ [Kind of mushroom that grows on hardwood trees only between Yunnan and Assam.]

mvdòm *n:* wood, faggot. ထင်းစ၊ မီးစ၊ မီးတုတ်။ *Mvdòmri mèzuqò.* 'Gather up the faggots.' ထင်း မီးစတွေ စုလိုက်ပါ။

mvdòmshì *vi:* keep confidential. နှုတ်စောင့်ထိန်းတယ်။

mvdóng *n:* tip top of a large tree or mountain. တောင် (သို့) သစ်ပင်ကြီး ထိပ်ဖျား။ *Shóng mvdóng.* 'Tip top of a tree.' သစ်ပင် ထိပ်ဖျား။

mvdòng₁ *vt:* stuck food (in throat). အစာ နှင်တယ်။ *Àng vlél mvdòngkéòè.* 'He has Ale stuck in his throat.' မင်းပေါအူ မှန်စားပြီး နှင်တယ်။

mvdòng₂ *n:* **1.** most used, important, main, key point, pillar. အဓိက မှန်တိုင်။ *Shiqshan tvra shvlá lým nø mvdòng vchvk rìtaq kèni tiqlòng ni íe.* 'To be healthy is one of the most important things.' ကျန်းမာ ခြင်းက အရေးကြီးဆုံး အချက်တွေထဲက တစ်ခု ဖြစ်တယ်။ **2.** central or main pillar. အလယ် ဗဟို တိုင်၊ တိုင်မကြီး။

□ **mvdòng mvdag** *n:* mandatorily, compulsorily, forcibly. မဖြစ် မနေ၊ မ

လုပ် မနေရ၊ အတင်း အကျပ်။ *Ninzi s̀vng mvdøng mvdɑq zı́ámòe.* 'Ninzi is forced to marry (to someone).' နန်ဇီကို အတင်း အကျပ် အိမ်ထောင် ချပေးတယ်။

Mvdu *pn:* Madu; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

mvdú *n:* nephew or niece; (male - brother's son or daughter and female - sister's son or daughter). တူ၊ တူမ (ညီ၊ အစ်ကိုရဲ့ သား (သို့) သမီး နဲ့ ညီမ၊ အစ်မရဲ့ သား (သို့) သမီး)။ = *bvdú*

mvdù *vi:* big, giant. ထွားတယ်။ [Used only with humans. လူထွားကြိုင်း ခြင်းကိုသာ ဆိုတယ်။]

□ **du mvdù** *adv:* strong and big, giant. တုတ် ခိုင်ခိုင်၊ ထွားကြိုင်း။ *Vpong du mvdù tee.* 'Aphong is giant.' အဖုန်က လူကောင် ထွားကြိုင်းတယ်။

mvdùn *n:* buds of banana or palm trees. ငှက်ပျော၊ အုန်း၊ ထန်း ပင်တို့ရဲ့ အရွက် ထိုးထွက်တာကို ခေါ်တယ်။

mvdung *adv:* main, original. အဓိက၊ မူလ။ <Jp.

mvdúng *vt:* adjust, straighten something. တည့်မတ်အောင် လုပ်တယ်။ *Wáng mvdúng d̥ø há́mòe.* 'Make the fence straight.' ခြံ စည်းရိုးကို တည့်အောင် လုပ်တယ်။ *Tvrúng vtónglòng mvdúngòe.* '(He) is adjusting the fallen pole upright.' လှဲ

နေတဲ့ တိုင်ကို တည့်မတ် စေတယ်။

□ **mvdóng₂** *vi:* straight; first person singular form. တည့်မတ်တယ်။ *Tvrà hwáng mvdóngòe.* 'I am making the road straight.' ကျွန်တော် လမ်းကို ဖြောင့်အောင် ပြင်နေတယ်။

Mvdungnəm *pn:* Madungnam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Mvduqs̀v̀n *pn:* Maduqsan; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

mvd̀v̀m *locn:* above, more than, on top of (the roof, table), over. အပေါ်၊ အထက်။ *Vgo mvd̀v̀m hapmòe.* '(She) places (the package) on her head.' ဦးခေါင်း ပေါ်မှာ တင်တယ်။ *Ya mvd̀v̀m luqe.* 'There is more than this.' အခုဟာ ထက်ပိုများတယ်။ [Used to mark standard in a comparative construction.] = *mvtaq*

□ **mvd̀v̀m d̀ong** *n:* upper room. အပေါ်ခန်း၊ အပေါ်ထပ်မှ အခန်း။ *S̀vmré mvd̀v̀m d̀ong shèyøpmòe.* 'Keep the baby asleep in the upper room.' ကလေးငယ်ကို အပေါ် အခန်းမှာ အိပ်ပျော်အောင် သိပ်ထားလိုက်ပါ။ |'above' + 'room'|

□ **mvd̀v̀m dvt̀v̀ng** *n:* upstairs, upper level. အပေါ် ထပ်၊ အထက် အလွှာ။ *Mvd̀v̀m dvt̀v̀ngỳv̀ng wvranda vle.* 'There is a balcony in upstairs.' အပေါ်ထပ်မှာ လေသာ ဆောင် ရှိတယ်။

['above' + 'level']

□ **mvd̀̀m kóng** *n*: upper room.

အပေါ် အခန်း။ ['above' + 'room']

Mvd̀̀mwàng *pn*: Madamwang; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

mvd̀̀vng *vt*: 1. welcome. ကြိုဆိုတယ်။ *Svmré mvd̀̀vng b̀̀y*. 'The child welcoming celebration.' ကလေး ကြိုဆိုပွဲ။ *Gvm̀̀ mvd̀̀vng*. 'Food sacrificed for welcoming the Gameu.' ဘုရားကို ကြိုဆိုတဲ့ အစား အစာ။ 2. gift given in advance. ကြိုတင် ပေးထားတဲ့ လက်ဆောင် ပစ္စည်း။

mvgá *n*: morning. နံနက်။ = sháng mvgá

□ **mvgágá** *n*: early in the morning.

နံနက် စောစော။ *Mvgágá kungshài ǹ̀ zòng d̀̀ie*. '(We) get up early in the morning to go to school.' နံနက် စောစော ထပြုံး ကျောင်းကို သွားတယ်။ [sháng mvgágá or mvgágá mean early morning, only mvgá can also mean 'no light'. It may refer to the time when it is fully bright.] = sháng mvgágá

mvgàl *n*: type of mushroom. မှိုပွင့် အကြီး တစ်မျိုး။ [It usually appears in isolation, not in a group. တစ်ပွင့်တည်း ပွင့်လေ့ရှိသည့် မှိုတစ်မျိုး ဖြစ်တယ်။]

Mvgàltaq *pn*: Magaltha; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

mvgà 1. *vi*: be rich. ချမ်းသာတယ်။ *Vpung ǹ̀ mvgàme*. 'Aphong is rich.' အဖုန်က ချမ်းသာတယ်။ *Mvgà* *we vs̀̀ng tiqmaq ǹ̀ dvshángshie*. 'Some rich people are arrogant.' အချို့ ချမ်းသာ ကြွယ်ဝတဲ့ သူတွေက မာန ထောင်လွှားကြတယ်။ 2. *n*: rich person, respected man, leader in a village. သူဌေး သူကြွယ်၊ ဂုဏ်ဩဇာ ရှိသူ။ *Bill Gates ǹ̀ mvgàmrépè íe*. 'Bill Gates is a rich person.' ဘီလ်ဂိတ်က လူချမ်းသာ ဖြစ်တယ်။ = svté

Mvgansong *pn*: Magansaug; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

mvgaq ⇔ **mvgraq** *vt*: grasp. ဆုပ်ကိုင်တယ်။ <Jp. =mvjaq

□ **mvgak** *vt*: first person singular form mvgaq. ဆုပ်ကိုင်တယ်။ "Íamì é" *wvng vk̀̀klongke "wá" wa d̀̀egupshì ǹ̀ mègakkéngdakngà" al̀̀de wa*. 'He told the tiger "When I call out "I am ready you jump roaring Wah and grab me", it is said.' ဟုတ်ပြီလို့ အော်လိုက်တဲ့ အခါ ကျွန်တော်ကို ဝါးကနဲ ခုန်အုပ် လိုက်ပါလို့ ပြောလိုက်တယ်။

mvgeng *n*: tamarind (tree). မန်ကျည်း(ပင်)။

Mvglongdang *pn*: Maglaungdang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

mvgòng *n*: 1. core, main. အဓိက၊ အရင်းအမြစ်။ *Kà mvgòngrì íe*. 'The main/core

words.' အဓိက စကားလုံးတွေ ဖြစ်တယ်။ 2. viscera ကလီစာ. [animal's liver, kidney..., etc, which are only consume by older people. သက်ကြီးသူများသာ စားသုံးလေ့ ရှိသော တိရစ္ဆာန် တို့၏ အသံ၊ ကျောက်ကပ်စတဲ့ အတွင်း ကလီစာ။]

Mvgòng *pn:* Magaung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

mvgòr ⇔ **mvgùr** *n:* short and square basket. လေးထောင့် ပုံသဏ္ဍာန်ရှိ တောင်းပုတစ်မျိုး။ [Used for measuring grains. ချိန်တောင်း ဖြင့် အသုံးပြုတယ်။]

mvgoshí *n:* pear (fruit) သစ်တော်သီး။

mvgóy *n:* Magoy.

mvgòh *n:* load. အထမ်း။ = dɔngjá

mvgònishì *adv:* rarely. ကြိုတောင့် ကြိုခဲ။ *Mvgònishì vhom ráshà rvt dèyaq nò kà dvmàni.* 'It's rare that we can meet this way, therefore, let's chat tonight.' ကြိုတောင့် ကြိုခဲ တွေ့ဆုံရလို့ ဒီညတွေ ထွေရာ လေးပါး ပြောကြတာ ပေါ့။ = dvsháyàngí

mvgòr₁ *n:* wall. နံရံ။

mvgòr₂ *vi:* dissatisfied, downcast, grief-stricken. အလို မကျ ဖြစ်တယ်။ ဝမ်းနည်းပက်လက် ဖြစ်တယ်။ [*gòr* is not attested occurring itself. It usually occurs with *nət* 'mind'.] = nət mvgòr

mvgøt *vi:* wrinkled, curl, creased. တွန့်တယ်၊ ကောက်ကွေးတယ်။ *Mvgøt we vni.* 'Curly hair.' ကောက်တဲ့ ဆံပင်။ = mvkøt

○ **mvgraq** See the entry **mvgaq**

Mvgròn *pn:* Magraun; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

mvgul *vt:* gather, gather up. စုစည်းတယ်။ *Svmi mvgulðe.* 'Put firewood together.' မီးစတွေ စုစည်းတယ်။ = mvzuq

mvgúm *clf:* numeral classifier for counting numbers of loads of cupped-hands. လက် နှစ်ဆုပ်၊ တစ်ကော် စာကို ရေတွက်ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုး အစား။ *Zishìl tiqmvgúm.* 'A hand-full scoop of sand.' လက် တစ်ကော် စာ သဲ။

Mvgúngjvng *pn:* Magungkyang; place name. နေရာဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

mvgup *n:* trap; fence used for hunting purposes. ထောင်ချောက်၊ သားကောင် ထောင်ဖမ်း ရာမှာ ကာရံတဲ့ စည်းရိုး။

mvguq₁ *vt:* embrace, hug. ပွေ့ဖက်တယ်။ *Àng svng mvguqðe.* '(He) gives a hug to (him).' သူ့ကို ပွေ့ဖက်တယ်။

mvguq₂ *n:* sprouts or shoots အဖူး၊ အငုံ။ = mvkuq, mvjuq

○ **mvgùr** See the entry **mvgòr**

mvgut *n:* wood ears. မှိုနားရွက်။ <Wadam-khaung dialect. =mvjut

mvgv̄m *n*: type of bee. ပျားတစ်မျိုး။

Mvgv̄mbong *pn*: Magambaung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

mvgwì *n*: elephant. ဆင်။ *Mvgwì tiqgo*. 'One elephant.' ဆင် တစ်ကောင်။ <Jp.

☐ **mvgwì chòngmu** *n*: kind of banana. ငှက်ပျောသီး တစ်မျိုး။ |'elephant' + 'banana'|

☐ **mvgwì mvzang** *n*: chilli. ငရုတ်သီး တစ်မျိုး။ |'elephant' + 'chilli'|

☐ **mvgwì shøn** *n*: elephant grass (a kind of creeper). ဆင်မြက်။ |'elephant' + 'grass'|

☐ **mvgwì shvlè** *n*: large nettle plant. အရွက်ကြီး ဖက်ယားပင်။

mvgwiq shvrùnq *n*: king chilli. ငရုတ်သီး တစ်မျိုး။ <Jp.

mvgwit *cl*: numerical classifier used in counting a number of circles. ပတ်၊ အဝိုင်းငယ်လေး။ = mvkwit

Mvgwizaq *pn*: Magwiza; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

mvhè *vi*: rush, in a hurry to do something. အလျင် လိုတယ်။ တစ်စုံတခု လုပ်ဖို့ အတွက် လောတယ်။ *Chòm lo lìm mvhè*. 'In a hurry to return home.' အိမ် ပြန်ရန် အတွက် အလျင် လိုနေတယ်။ = mvnan

mvhi *vt*: insist. မရ မနေ လုပ်တယ်။ *Vjàá pàwá we mè s̀ng wa mèhiatnà ó*.

'Friend, why are you so much after her only?' သူငယ်ချင်း ဘာလို့ အဲဒီ အမျိုး သမီးကိုပဲ မရမက လိုက်နေတာလဲ။

mvhì *n*: garden. ဥယျာဉ် ခြံ။ *Mvhìtaq k̀nyúng k̀nyàngri k̀tshàè*. '(We) plant vegetables in the garden.' ဥယျာဉ် ခြံထဲ မှာ ဟင်းသီး ဟင်းရွက်တွေ စိုက်ပျိုးထားတယ်။ [Old Rawang word. ရှေးသုံး ရဝမ် စကား။]

Mvhoynvm *pn*: Mahauinam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

mvhò *n*: rough. ကြမ်းကြမ်း တမ်းတမ်း။

☐ **mvhò gvlvng** *n*: rough, shaggy. ကြမ်းကြမ်း တမ်းတမ်း။

☐ **mvhò mvhè** *adv*: hastily, rush. အလျင် စလို နိုင်တဲ့။ ကတိုက် ကရိုက်။

☐ **mvhò mvhut** *n*: in chaotic situation. ကပျာ ကယာ၊ ကတိုက် ကရိုက်။

mvhòshí *n*: teasel gourd. ကြက်ဟင်းခါးသီး တစ်မျိုး။ *Sci. Momordica dioica*.

mvhøt *vi*: bear suffering. ဝေဒနာ ခံစား ရတယ်။ ဒုက္ခ ရောက်တယ်။ *Muqhèl máò pàdø mvhøtne*. 'He is suffering like he has been stung by a scorpion.' ကင်းမြီးကောက် အကိုက် ခံထားရသလို ဝေဒနာ ကို သူ ခံစားရတယ်။

mvhú bèlaq *n*: white shirt. အင်္ကျီဖြူ။

mvhum *vt*: loosely fasten, tie around many times. ရစ်ပတ်တယ်။ *Mvhum ké b̀b̀áé*. '(He) was arrested and tied up (and taken away).' သူတို့ ရစ်ပတ်ခြင်း ခံရ

တယ်။

mvhut *vi*: playful, restless. ကြမ်းတမ်းတယ်။ ဆတ်ဆော့တယ်။ *Yapèsè mvhutne*. 'This child is playful.' ဒီကလေး ဆတ်ဆော့တယ်။ လက် ကြမ်းတယ်။ = chá tvla

mvhwe *vt*: scratch (with nails). လက်သည်းနဲ့ ကုတ်တယ်။ = hwe

mvjaq *vt*: grasp. ဆုပ်ကိုင်တယ်။ = mvgaq, mvgraq

mvje *n*: charcoal, coal. မီးသွေး၊ ကျောက် မီးသွေး။ *Mvjet svmi vvrshàè*. '(We) use coal to make fire.' မီးမွှေးဖို့ မီးသွေးကို အသုံးပြု ကြတယ်။

Mvjénà ⇔ **Mvjínà** *pn*: Myitkyina town-ship. မြစ်ကြီးနား။

Mvjoy *pn*: place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။ <Jp.

◻ **Mvjoyshìngrà** *pn*: Makyoislingra; legendary birthplace of Kachin tribes. ကချင် လူမျိုးများ စတင် ပေါက်ဖွားခဲ့ သော အရပ်။

mvju *n*: three stones or pegs, support- ing a cooking pot. ကျောက်တုံး သုံးလုံးပေါ် မှာ တင်ပြီး ချက်ရတဲ့ မီးဖို။ = zaq

mvjù *vi*: sprout, shoot, bloom. အညှောင့် ထွက်တယ်။ ဖူးငုံတယ်။ *Mvkuq mvjùe*. 'Shoot sprout.' အညှောင့် ထွက်တယ်။

○ **mvjuq mvnø** See the entry **mvnø**

mvjut *n*: wood ears. မှိုနားရွက်။ = mvgut

mvjvp *vi*: speak too fast. မြန်မြန် ဆန်ဆန် စကားပြောတယ်။

mvk *n*: smallpox. ဝက်သက် (ရောဂါ)။ <Shan = mvsøt

mvka *n*: mouth or opening (of bottle, tube). အဝ၊ အစပ်။ *Tidúng mvka*. 'The mouth of water tube.' ရေတစ်ကောင်း အဝ။

mvká₁ *n*: chin, jaw. မေးစေ့၊ မေးရိုး။ *Àng mvká yvngè*. 'She has a long chin.' သူမ မှာ ရှည်လျားတဲ့ မေးစေ့ ရှိတယ်။

○ **mvká₂** See the entry **mv-**

mvkà shv̀m *n*: kind of sword (used only for dancing purpose). မခုတ် ဓါး၊ အက ကရာ မှာသာ သုံးတဲ့ ဓါး။

Mvkang *pn*: Makang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

mvkat *n*: bamboo sticks used for making fire. မီးမွှေးဖို့ အသုံး ပြုတဲ့ ဝါးချောင်း။

Mvking *pn*: Makhing; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

mvkó *n*: red ant. ခါချဉ်။

mvkó svp *n*: herbs, vegetable. ဖက် ဖယ် ရွက်။ *Sci. Polygonum muricatum*.

mvkok *vt*: affectionate, intimate. ချစ်ခင် ကြင်နာသော၊ ယုယသော။ *Àngsèrì sv̀ng gvzà mvkokngòe*. '(She) is very affectionate

towards her children.' သူက သားသမီးတွေ အပေါ် အလွန် ကြင်နာ ယုယတယ်။

☐ **mvkok dvdí nət** *n*: loving-kindness. ဂရုဏာ ကျေးဇူး။ *Mvkok dvdí nət ní s̀̀mré rí s̀̀ng nàgùò*. 'Show loving kindness to children.' ကလေးငယ်တွေကို ဂရုဏာ စိတ်ဖြင့် စောင့်ရှောက်ပါ။

Mvkòng *pn*: Makhaung; place name and also surname. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည် (သို့) ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Mvkòngtaq *pn*: Makhaungtha; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Mvkoqs̀̀n *pn*: Makhausan; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

mvkøm *n*: pillow. ခေါင်းအုံး။ *Go mvkøm tiqch̀̀ng*. 'One pillow.' ခေါင်းအုံး တစ်လုံး။ = vgo mvkøm

☐ **mvkømshi** *vi*: rest one's head against a pillow. ခေါင်းအုံး အုံးတယ်။ *Mvkøm mvkømshì nø yòpme*. 'Sleeping on a pillow.' ခေါင်းအုံး အုံးပြီး အိပ်တယ်။ = n`vmshì 'lean on'

Mvkømgàng *pn*: Makheumgang; place name and also Rawang surname. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည် (သို့) ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Mvkør *pn*: Makheur; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

mvkøt *vi*: curled up. တွန့်ကျေတယ်။ ကောက်ကွေးတယ်။ = mvkøt

☐ **køtmvkøt** *adv*: wrinkle (clothes). ကောက်ကောက် ကွေးကွေး။ *Køt mvkøt vyéshìe*. 'Sleep bending.' ကွေး အိပ်တယ်။ = gøtmvgøt

mvkray *n*: bridge. တံတား။ <Jp. = dnbà

mvkú *vt*: watch (take care of something), stay with something/someone. စောင့် ထိန်းတယ်။ = vsòng

mvkún *n*: 1. song. သီချင်း။ *S̀̀mré mvkún*. 'Children song.' ကလေး သီချင်း။ 2. sing. သီဆိုတယ်။ *Z̀̀y wà mvkúnòe*. 'Sing a hymn song.' ဓမ္မသီချင်း သီဆိုတယ်။ *Mvkún mvkúnòe*. 'Sing a song.' သီချင်း သီဆိုတယ်။

☐ **mvkún shòlshú** *n*: leader of singers, choir conductor. သီချင်းဦးဆောင် သူ။ *Kwaya mvdò mvkún shòlshú nø vshaq Søn íe*. 'The leader of the choir group is Mr. Seun.' သံစုံ သီချင်း ဦးဆောင်သူက ဦးအဆင် ဖြစ်တယ်။ | 'song' + 'lead' + AGT.NOM|

Mvkùng *pn*: Makung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Mvkùngtaq *pn*: Makhungtha; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

mvkuq *n*: bud, sprout, shoot, bloom. အညွန့်၊ အဖူး။ *Mvkuq tiq mvkuq mvjùe*. 'One bud sprouts out.' အဖူး တစ်ငုံ ပွင့်ဖူးတယ်။ = mvnuq

mvkvm *n*: tall basket with removable cover used for storing valuable items. အဖိုးတန် ပစ္စည်းတွေ ထည့်တဲ့ အပိတ်ပါ ပုလိင်း တစ်မျိုး။

mvkvm₁ *n*: type of fungus. မှို တစ်မျိုး။

mvkvm₂ *n*: type of trap. ထောင်ချောက် တစ်မျိုး။

mvkwiq *vi*: curved, crooked. ကွေ့ကောက်တယ်။ *Wekvt nø wey'vng rèl'vng l'vng kvv nø alap svng dv'gò'baq alap svng dv'gò'baq wedø mvkwiqe wa wé.* 'Then when (you) come up to that place there nine turns are on each side (nine times on this side and nine times on this side).' အဲဒီလို အဲဒီ ဖက်ကို တက်လာတဲ့ အခါ တစ်ဖက်မှာ အကွေ့ ၉ ခု၊ တစ်ခြား တစ်ဖက်မှာ အကွေ့ ၉ ခုစီ ရှိတယ်။

□ **kwiq mvkwiq** *n*: small, curved. သေးငယ်ငယ်၊ ကောက်ကောက် ကွေးကွေး။

□ **mvkwiq kungk'vng** *n*: harp. စောင်းကောက်။ = pvlvt gongsing

□ **mvkwiq mvkwvng** *n*: winding, zigzag, curved. ကောက်ကောက် ကွေးကွေး။

○ **mvkwit** See the entry **kwit**

Mvla *pn*: Mala; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

mvlá *vi*: be gluttonous, greedy for food. ငတ်ကြီး ကျတယ်။ အစား လောဘ ကြီးတယ်။

S'vmré tékaq nø mvláe. 'Most kids tend to be gluttonous.' ကလေး အများပိုင်းက အငတ်ကြီးကြ တယ်။ *Ngà s'vmré bàn taq gvzà mvlá'ngk'éng y'vngà.* 'I was very gluttonous when I was young.' ကျွန်တော် ငယ်စဉ် တုန်းက တော်တော် အငတ်ကြီး ကျခဲ့တယ်။

mv'làm *n*: flame. မီးတောက်၊ မီးလျှံ။

mv'lángshí *n*: jackfruit. ပိန္နဲသီး။ *Mvlángshí kíe.* 'Jackfruit is sweet.' ပိန္နဲသီးက ချိုတယ်။ <Jp.

Mvlatja *pn*: Malatkya; place name. နေရာဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

mvle *n*: second spouse. ဒုတိယ မြောင်ခင်ပွန်း။

□ **mvle mè** *n*: second wife. ဒုတိယ မယား။

Mvle *pn*: Male; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုးအမည်။

mvli *n*: type of plant name. အပင် တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။ = sh'v'n hà

□ **mvli sh'vnhà** *n*: grass, weed. မြက်ပင် တစ်မျိုး။

mvlim *clf*: classifier for counting number of sizes or ages. အရွယ်အစား ကို ညွှန်းတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုးအစား။ *Wemè nø Yóshuqmaq n'vng'ó tíq mvlim.* 'She is about the same age as Joshua.' သူမကတော့ ယောရှုတို့နဲ့ တစ်ရွယ်တည်း ဖြစ်တယ်။

Mvlimòr *pn:* Malimeur; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Mvlinv̀m *pn:* Malinam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Mvlingd̀v̀m *pn:* Malingdam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Mvliq *n:* Mali (river), Ayeyawaddy river. မလိခ (မြစ်)၊ ရေဝတီ မြစ်။ = Mvniqtì

□ **Mvliqkaq** *n:* river's name. မလိခမြစ်။

□ **Mvliqkrangwaqlong** *pn:* Malikhrangwalong; place name. နေရာဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

Mvliqu *pn:* Maliu; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Mvliqwang *pn:* Maliwang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Mvliwang *pn:* Maliwang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Mvlòng *pn:* Malaung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

mvløm *vi:* tasty, delicious, appetizing. မြိန်တယ်၊ အလွန် အရသာရှိတယ်။ *Gwe kvntì mvløme.* 'Taro soup is delicious.' ပိန်းဥဟင်းချို ရည်က အလွန် အရသာ ရှိလှတယ်။ = gvm

Mvløm *pn:* Maleum; place name or also surname. နေရာဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည် (သို့) ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

mvlø̀m *n:* ferns (grow on land). ကုန်းပေါ်မှာ ပေါက်ရောက်တဲ့ ဒရင်ကောက် ပင်တစ်မျိုး။ = z̀vng̀hè

mvlòng *n:* forest; old growth forest (hasn't been cleared). သဘာဝ အတိုင်း နှစ်ရှည်ကြာစွာ တည်ရှိ နေတဲ့ သစ်တော။ *Mvlòng muqòe.* 'Cut an old-growth forest.' နှစ်ရှည်ကြာ တည်ရှိတဲ့ သစ်တောကို ခုတ်ထွင်တယ်။ [Compared to z̀ømwàng, it has bigger trees; also mvlòngsá.]

□ **mvlòng shòngkàng** *n:* forest. သစ်တော။ |'forest' + 'tree' + 'giant'|

Mvløngdvm *pn:* Maleungdam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

mvløt *n:* cigarette, tobacco. ဆေးလိပ်၊ စီးကရက်။ *Mvløt aqlòng nø shiqshàn tvrà dvpvt màshv̀la.* 'Smoking is a harmful behaviour for health.' ဆေးလိပ် သောက်ခြင်းက ကျန်းမာရေးကို ထိခိုက်စေနိုင်တယ်။

mvlú *n:* bird's snare. ငှက်ဖမ်းတဲ့ ကျော့ကွင်း။

mvlú zaqlè *n:* sojourner, immigrant, guest. ခရီးသွား ဧည့်သည်။ [Normally refers to guest coming from far distance. ခရီးဝေးလာတဲ့ ဧည့်သည်ကို ခေါ်တယ်။] = vrúm zaqlè

mvlun *vt:* conduct, organize. ကြီးမှူးတယ်၊ စီစဉ်တယ်။

mvlúng *quant:* majority; mostly. အများစု။ *Akv̀t gúnshì lúngì nìnø Sv̀ngdúng wa mvlúng nø ídàrì.* 'As (we) now

investigate, (we found out) that majority of (them) are Sangdong clan only.' အခုမှ လေ့လာ ကြည့်တော့ အများစုကတော့ ဆန်ဒေါင်း မိသားစုဝင်တွေ ဖြစ်နေတယ်။ *Noqshì bòshà ni kèní mvnoqshì dvgvp wà yàngà we vjàng laqyàrì vtóngrì nò mvlúng kaq nò gwør bòshà.* 'Since the day we became Christians, the majority of the traditional practices, we threw them away.' ခရစ်ယာန် ဖြစ်လာကြတဲ့ နေ့က နေ့ မယုံကြည်ခင် လုပ်ခဲ့ကြတဲ့ အကျင့်တွေ အားလုံးကို စွန့်လွှတ် လိုက်ကြတယ်။ =té

mvlung *n:* central, middle. အလယ် ဗဟို။ *Yazàng nò mvlúng yúng íe.* 'This is the central point.' ဒီနေရာက အလယ်ဗဟို ကျသော နေရာ ဖြစ်တယ်။

Mvluqdv *pn:* Maludam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

mvlǝng *vi:* unusually bigger than other. ပိုကြီး၊ အခြားထက် တစ်မူ ထူးခြား ကြီးတာကို ဆိုတယ်။ *Waqseré kèní yago mvlǝnge.* 'This piglet is unusually big compare to others.' ဝက်ကလေးတွေ ထဲကမှ ဒီကောင် ပိုကြီးတယ်။

mvlvng vrvt dvzáng *n:* beautiful type of sarong. လုံချည် တစ်မျိုး။ [The *mvlvng vrvt dvzáng* has a particular sawtooth-design on it.]

mvme *quant:* 1. several, many. အတော် များများ။ *Shǝng mvmeǝng yoe.* 'Several

trees are growing.' သစ်ပင် တော်တော်များများ ပေါက်နေတယ်။ *Chòmývng mvme dvkù:mò.* '(He) kept it for some time in his house.' အိမ်မှာ တော်တော် များများ ကျွေးမွေး လိုက်တယ်။ *Bòy mvnàm mvme loqe.* 'There are many participants at the feast.' ပွဲတက် ဧည့်သည် တော်တော် များတယ်။ 2. somewhat. အတော် အတန်။ *Vpè za we mvme ban lúngì.* 'My dad was sick but is now getting somewhat better.' အဖေ ဖျားနေတာ အခုတော့ တော်တော်လေး နေပြန်ကောင်း လာပြီ။ *Shìǝng mǝng tvràrì akvt nò mvme shvlae.* 'The roads in the mountains are somewhat better now.' အခုတော့ တောင်ပေါ် ဒေသက လမ်းတွေ အတော် အတန် ကောင်းနေပြီ။

mvn, *vi ~ vt:* complement taking verb; continuous or in progress of the V. ဆက်လက်၊ ဆက်တိုက် ဖြစ်ပေါ် နေခြင်း ပြုကြိယာ။ *Vmpà kǝt mvnǝ.* 'I continue to cook the rice.' ကျွန်တော် ထမင်း ဆက်ချက်နေတယ်။ *Àngí karu vru manǝ.* 'He continue writing a letter.' သူ စာ ဆက်ရေးတယ်။ *Kvlvng mvnshǝnge.* 'I am continue running.' ကျွန်တော် ဆက်ပြေး နေတယ်။ [It never occurred as a main verb. If the verb it modifies is a tone it changes to high tone.]

☐ **man** *part:* Third person singular form of *mvn*. *Àngí bǝnlì wá manǝ.*

'He continues to do the work.' သူ
အလုပ် ဆက်လုပ်တယ်။

mvn₂ clf: classifier for a pair (of shoes).
တစ်ရုံ၊ တစ်စုံ၊ စုံတွဲ စတာတွေကို ရေတွက်ရာမှာ
သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုးအစား။ <Jp. =zóm

mvn₁ vt: create, invent. ဖန်ဆင်းတယ်၊
အသစ် တီထွင်တယ်။ = p'vn

□ **mán₂ vt:** third person singular form
of *mvn* 'invent'. ဖန်တီးတယ်၊ ဖန်ဆင်း
တယ်။ *Dvrè m̀ngmán tiqlòng mán-òe.*
'(He) invents something new.' အရာ
အသစ် တစ်ခု ဖန်ဆင်းတယ်။

□ **Mvnpè pn:** Creator. ဖန်ဆင်းရှင်။
'create' + 'male person'

mvn₂ n: gold thread; a kind of bitter
medicinal herb used as an
antibacterial wash and for treating
eye diseases. ခမ်းသောက်မြစ်။ *Sci. Coptis
teeta or thalictrum foliolosum.*

□ **mvnbvløng n:** cordyceps fungus.
ဆေးဖက်ဝင် ရိုးပတီခေါ် ဆောင်းပိုး နွေမြက်
ပိုးကောင်။ = shíbvdi

Mvná pn: Mana; Rawang surname. ရဝမ်
မိသားစု အမျိုးအမည်။

mvnak n: epilepsy. ဝက်ရှူးနာ။

○ **mvnàn** See the entry **mvnvn₁**

Mvnchíng pn: Mankhring; place name.
မြစ်ကြီးနား မြို့ရှိ ရက်ကွက် တစ်ခုရဲ့ အမည်။

mvneq n: tiny. သေးငယ်တဲ့ အရာ၊ သေးသေး
လေး။ *Dùsøn nø vs̀ng mvneqsè kaq Dùsøn*

vl yàngà. 'The name Duseun was given
to someone who was tiny (small
physically).' ဒူဆင်ဆိုတဲ့ အမည် ကတော့
လူကောင် သေးလို့ ဒူဆင် လို့ ခေါ်တာ ဖြစ်တယ်။
= mvnvt

□ **neqmvneq adv:** short and tiny. ပုပု
သေးသေး။

mvni n: necklace, necklet. ဆွဲကြိုး၊ လည်ဆွဲ။
Shé mvni. 'Golden necklace.' ရွှေ ဆွဲကြိုး။

mvni mvnvng n: long time ago. ရှေးလွန်
လေ ပြီးသော အချိန်။ = dari dvgvp

mvniq vt: draw curve line. ကောက်ကြောင်း
ဆွဲတယ်။

Mvniq pn: Mani; Rawang surname. ရဝမ်
မိသားစု အမျိုးအမည်။

Mvniqkrang pn: Manikhrang; place
name. နေရာဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

Mvniqtì pn: Mali river. မလိခ၊ မြစ် တစ်စင်းရဲ့
အမည်။ = Mvliqtì

mvnit clf: minute. မိနစ်။ <Eng. =mønit,
mínit

Mvnjadang pn: Mankyadang; place
name. နေရာဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

mvnò n: Manau dance. မနောအက၊ အဇူး
လမ်းကို ခေါ်တဲ့အခြား အမည်။ *Mvnò nòe.*
'Dance the Manau (azeu) dance.' မနော
(သို့) အဇူး အက ကတယ်။ = vzòlv̀m

mvnor n: Manau. မနော။

mvnø₁ *n*: cost, price. တန်ဖိုး။ *Lvgong mvnø vhángypmì*. 'The corn price has gone up.' ပြောင်းဖူး ဈေးတတ် သွားပြီ။

mvnø₂ *n*: generic name for berry (fruit).

□ **bv̀nghó mvnø** *n*: type of wild berry. အသီး တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။ |'thorn' + 'berry'|

□ **mvjuq mvnø** *n*: berry. အသီး တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။

□ **nv̀mshò mvnø** *n*: berry. အသီး တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။

□ **zaqshaq mvnø** *n*: type of berry. အသီး တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။

mvnøklá *adv*: too (much), exceedingly. အလွန် အမင်း၊ လွန်ကဲစွာ။ *Mvnøklá yàkngè*. 'It is too difficult.' အလွန် ခက်ခဲ လွန်းတယ်။ *Kà mvnøklá mèshòni*. 'Don't talk too much.' စကား အလွန် အကျံ့ မပြောနဲ့။

mvnø *n*: wrinkled. အတွန့်။

mvnøng *n*: jelly like food. မှုန့်နှစ်။

mvnøt *vi*: wrinkled. မျက်နှာ ရွပ်တွတယ်၊ အရေးအကြောင်း ပေါ်တယ်။ *Vsì gvzà svrøng lúngì rvt m̀vrdaq gø gvzà mvnøt lúngì*. 'As my grandmother is really old, she now has many wrinkles.' အဖွားက အသက် အရမ်းကြီးလာလို့ မျက်နှာ တော်တော် တွန့်လာပြီ။

□ **nøtmvnøt** *adv*: be wrinkled. တွန့်ကြေကြေ။

mvnshì *vi*: play, amuse oneself. ကစားတယ်၊ ဆော့တယ်။ *S̀vmrèrì bòlóngba ýng mvnshìè*. 'The children are playing at football field.' ကလေးတွေ ဘောလုံး ကွင်းမှာ ကစား နေကြတယ်။

mvnúl *clf*: classifier for counting numbers of groups or clusters. အဖွဲ့တစ်ဖွဲ့ နှစ်ဖွဲ့ စသည်ဖြင့် ရေတွက် ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုး အစား။ *Vs̀vng vshòm mvnúl*. 'Three groups of people.' လူအဖွဲ့ သုံးဖွဲ့။

mvnung₁ *n*: throat. လည်ချောင်း။ *Mvnung mvmè yvngè*. 'He has long throat.' လည်ချောင်း ရှည်တယ်။ = **pvnung**, **pvyung**

mvnung₂ *vi*: 1. unite, work together. ပေါင်းစည်း လုပ်ကိုင်တယ်။ *Rvmá tvmu taq mvnungshài*. 'Let unite and cultivate the field together.' လယ်ယာ အခင်း လုပ်ငန်းကို အတူ ပေါင်းလုပ် ကြရအောင်။ = **mvngú 2**. **manner, path**. လမ်း၊ လမ်းစဉ်ကို ညွှန်းတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုး အစား။

mvnuq₁ *vt*: take out from inside. တွင်း၊ အိတ်ထဲမှ နှိုက်ယူတယ်။ *Hè mvnuqòè*. 'Take out a crab from a hole.' ကဏားနား နှိုက်တယ်။ *Dìvnggúng r̀vm kènì v̀mpà mvcheq mvnuqòè*. 'Take out a rice pack from the bag.' လွယ်အိတ် ထဲက ထမင်းထုတ် နှိုက်ယူတယ်။

mvnuq₂ *n*: sprout, shoots of plant. အညွန့်၊ အဖူး။ *Vno tòng mvnuq léshìè*. 'The bean

plant has sent out its sprout.' ပဲပင် အညွန့် ထွက်လာတယ်။ *Mvnga mvnuq.* 'Mustard bud.' မုန်ညှင်း ဖူး။

mvnuq mvnaq *quant:* severely, exceeding. လွန်လွန် ကျူးကျူး။ <Jp.

mvnvm₁ *vi:* stay as a guest (paying or non-paying guest), stay in a place for a while. တည်းခိုတယ်။ *Dènila vkhè rvp yíng mvnvmè.* 'These days I am staying at my father-in-law's house.' အခု လောလောဆယ် ယောက္ခမ အိမ်မှာ တည်းခိုနေ တယ်။ <Jp.

□ **mvnvm** *n:* guest (paying or non-paying guest), sojourner. ဧည့်သည်။ *Mvnvmrì sèng shvlá mvcha vtoràè.* 'The guests should be received well.' ဧည့်သည်ကို ကောင်းကောင်း ဧည့်ခံ ကြိုဆိုရမယ်။ <Jp.

mvnvm₂ *n:* type of taro. ပိန်းဥ တစ်မျိုး။ [It has purple colour. ခရမ်းရောင် ဖြစ်တယ်။]

mvnvn₁ *vi:* hurry, make haste, rush. အလျင် စလို၊ အလော ကြီးတယ်။ *Bvnlì dýng lým mvnvnè.* '(He) is rushing for the work to be done.' အလုပ် ပြီးစီးဖို့ အလျင် လို တယ်။ အလုပ်ကို အလျင်စလို လုပ်တယ်။ = mvhè, dvgvng

□ **mvnàn** *vi:* Third person singular form of *mvnvn* 'rush' or 'hurry'

mvnvn₂ *adv:* without exception, the whole time. လုံးလုံး၊ မရပ် မနား။ *Vkàngí*

mvnvn bóngkà vzat lúngà kí tánàò nò., 'When my grandfather continued to smash the door, (he) opened up (the door) and...,' အဖိုးက တံခါးကို မရပ် မနား (မဖွင့် ပေး မခြင်း) ထုထောင်းတော့ သူက ဖွင့် ပေးလို့ ။

Mvnvng *pn:* Manang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

mvnvnng *n:* glutinous or sticky rice. ကောက်ညှင်း ဆန်။ *Mvnvnng vmsit èvvn bthò.* 'Go and buy glutinous rice.' ကောက်ညှင်း ဆန် သွားဝယ်ပါ။

mvnvt₁ *vt:* grasp with the fingers & thumb of one or both hands. လက် တဖက် (သို့) နှစ်ဖက် လုံးနဲ့ ဆုပ်ကိုင်တယ်။ *Sòmmrì yàng mvnvt shòng nò rvlìnge.* 'I am grasping the rope to climb up.' ကြိုး ကို ဆုပ်ကိုင်ပြီး တက်တယ်။

□ **mvnat** *vt:* third person singular form of *mvnvt* 'grasp'. ဆုပ်ကိုင်တယ်။ *Vpongí kvp mvnatnòè.* 'Aphong is grasping (it) tightly.' အဖုန်က တင်းတင်း ဆုပ်ကိုင် ထားတယ်။

mvnvt₂ *n:* small, tiny, insignificance one. သေးငယ်တဲ့၊ အရေး မပါတဲ့ အရာ။ *Dýngdèzónglut mvnvtní dýng tòr nýng dýng shvlá rvsàè* 'Well, even the tiny Dangedezonglut can build a nest.' ကဲ့ ဒီ လို ငှက်ကလေး ကတောင် အသိုက် ဆောက်နိုင် တယ်။ = mvneq

Mvngwang *pn:* Manwang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

mvng ⇔ **vmvng** *vi:* lose. ပျောက်ဆုံးတယ်။

Nvngwàrì vmvngē. 'The cows got lost.' ကျွန်တော့် နွားတွေ ပျောက်ဆုံး ကုန်ပြီ။

mńng *vi:* clean, blameless. သန့်ရှင်း၊ စင်ကြယ်။

□ **mńngshèr** *vi:* clean, blameless. စင်ကြယ်တယ်။ သန့်ရှင်းတယ်။

mńng₂ *part:* marker which occurs after nominals to mark contrary to others. သာ၊ သာလျှင်။ *Nàmaqlvngà nò ngà mvńm mēńnòng, pvngpè mńng nò ngà mvńm íe.* 'You are not my guests; in contrary, the boy down there is my guest.' ခင်ဗျားတို့က ကျွန်တော့် ဧည့်သည် မဟုတ်ဘူး၊ အောက်ထပ်က သူသာ ကျွန်တော့် ဧည့်သည် ဖြစ်တယ်။ *Myuq rvgaq vl we sǐmrérǐ mńng nò Rvwàngkà shǒn mvsháò.* 'In contrary (to the village kids), the children who live in the city, do not know how to speak Rawang.' မြို့ပေါ်မှာ နေထိုင်ကြတဲ့ ကလေးငယ်တွေ ကသာ ရဝမ်စကား မပြောတတ်ကြဘူး။ *Nvngwà nò mví vlè mńng íe.* 'It is not a cow, in contrast, (it) is a buffalo.' နွား မဟုတ်ဘူး၊ ကျွဲသာ ဖြစ်တယ်။ = lè

mńng₁ *cl:* numeral classifier and formative in compounds for trees. သစ်ပင်ကြီး တွေနဲ့ တွဲသုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုး အစား။

Shǒngmńng. 'Tree's trunk.' သစ်ပင်။

Shǒng vshòm mńng. 'Three trees.' သစ်ပင်ကြီး သုံးပင်။

mńng₄ *n:* the year before. လွန်ခဲ့တဲ့ နှစ်။ *Zńngmńng nǒng pà dùì ke shǒn wa í cha yńngē.* 'Three years ago (the year before last year) when we went to this side it was like only grass.' လွန်ခဲ့တဲ့ သုံးနှစ်က သွားတော့ မြက် တွေချည်း ပဲလေ။

mvnga *n:* mustard. မုန်ညှင်း။ *Mvnga kvntì mvlǒme.* 'Mustard soup is tasty.' မုန်ညှင်း ဟင်းချိုရည်က အလွန် အရသာရှိတယ်။

□ **mvnga ka** *n:* field mustard. ဆီကြိတ် မုန်ညှင်း။

□ **mvnga ké** *n:* radish or any kind of root vegetable. မုန်လာဥဖြူ (သို့) ဘယ်ဟင်းသီး ဟင်းရွက်ရဲ့ အမြစ် မဆို ခေါ်ဆို နိုင်တယ်။ *Nǒngmaq rvgaq mvngaké vsoqe.* 'There are plenty of radish in our area.' ကျွန်တော်တို့ အရပ် ဒေသမှာ မုန်လာဥ ပေါများတယ်။ |'mustard' + 'root'|

□ **mvnga ké mvshé** *n:* carrot. မုန်လာဥနီ။ *Nǐmlǒp mǒng vsńngrǐ mvngaké mvshé gvzà vme.* 'Carrot is eaten lots by people in western countries.' အနောက် နိုင်ငံသားတွေ မုန်လာဥနီကို အလွန် စားသုံးကြတယ်။ |'mustard' + 'root' + 'red'|

❑ **mvnga mvcheq** *n*: Chinese head cabbage. တရုတ် မုန်လာ ထုပ်။ *Mvnga mvcheq ǹ̀ng waqsha jo*. 'Mixed fried pork and Chinese cabbage.' ဝက်သားနဲ့ တရုတ်မုန်လာထုပ် ကြော်။ |'mustard' + 'pack(v)'|

❑ **mvnga mvsat** *n*: pickle mustard. မုန်ညှင်း ချဉ်။ |'mustard' + 'sour'|

❑ **mvnga mvshoq** *n*: lettuce. ဆလတ်ရွက်။ *Mvnga mvshoq v̄zəm ǹ̀ng ngàp̄i gvzà vráe*. 'Fresh lettuce and fish paste are very nice (to be eaten together).' ဆလတ်ရွက်နဲ့ ငါးပိ တွဲပြီး စားလို့ အရမ်း လိုက်ဖက်တယ်။ |'mustard' + 'curly'|

❑ **mvnga só** *n*: mustard oil. မုန်ညှင်းဆီ။ |'mustard' + 'oil'|

❑ **mvnga shí** *n*: mustard seed. မုန်ညှင်းစေ့။ |'mustard' + 'fruit'|

❑ **mvnga wvt** *n*: cauliflower, flower of mustard. မုန်လာပန်း (ပန်းဂေါ်ဖီ) (သို့) မုန်ညှင်း ပွင့်။ *Mvnga wvt k̀̀n̄́ mvngasó luòe*. 'Mustard oil is produced from flower of mustard.' မုန်ညှင်း ပွင့်မှ မုန်ညှင်းဆီ ထုတ်ယူတယ်။ |'mustard' + 'bloom, flower'|

Mvngbli *pn*: Mangbli; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

mvngbǒng *n*: rope. လူကို ချည်တဲ့ ကြိုး။ *Sh̀̀m mvngbǒng*. 'Rope (made of) iron.'

သံကြိုး။

mvngb̀̀ng *n*: type of plant. အပင် တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။

m̀̀ngd̀̀m *n*: large frying wok. မိုးဗြဲဒယ်အိုး။ [Smaller than *chèp̄i* and *p̀̀shəl*.]

mvnggá *n*: target, goal, ambition. ပစ်မှတ်၊ ပန်းတိုင်။ ရည်မှန်းချက်။ = *bvnggá*

mvnggang ⇔ **mvnggáꩁg** *n*: leprosy. အနာကြီးရောဂါ။

mvnggáꩁg *n*: hornets. ယုားတူ။

M̀̀ngg̀̀md̀̀m *pn*: Manggeum; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

M̀̀nghòꩁg ⇔ **M̀̀nghùꩁg** *pn*: Manghaung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

M̀̀ngjadang *pn*: Mankyadang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

mvngjǒꩁg *n*: spear. လှံ။ *Mvngjǒꩁḡt̄ waqgo yaq̀̀òe*. 'Pierce the pig with a spear.' လှံတံ နဲ့ ဝက်ကို ထိုးတယ်။

M̀̀ngkù *pn*: Mangkhu; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

m̀̀ngkung *n*: type of trap. ထောင်ချောက်။ = *b̀̀ngkung*

M̀̀nglá *pn*: Mangla; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။ <Mangrung language.

m̀̀ngm̀́n *n*: beginning point of work, all fresh, raw. အစသက်သက်။ *M̀̀ngm̀́n íe*. 'Start over.' အစ ကနေ လုပ်ရမဲ့ အလုပ်ဖြစ်တယ်။ *M̀̀ngm̀́n líng yàngà*. '(They) changed almost completely, started all over again.' အသစ် ကနေ ပြန်စတင် လုပ်ဆောင်ခဲ့တယ်။

mvngmvng₁ *onm* onomatopoeic adverb; used with the verb *vsó*. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။ *Mvngmvng vsóre*. 'Pointed sharp.' ချွန်ထက်တယ်။

mvngmvng₂ *adv*: light rain. ဖွဲဖွဲ။ *Shø mvngmvng wa zaqe*. 'Rain light-rain.' မိုးဖွဲဖွဲလေး ရွာတယ်။

m̀̀ngm̀́ng *adv*: not clear, low visibility. မှန် တုန်တုန်၊ မကွဲ မပြား။ *M̀̀ngm̀́ng wae*. 'It is not clear (visible).' မကွဲ မပြားဘူး။ ရှင်းရှင်း လင်းလင်း မမြင် ရဘူး။

mvngór *vi*: spring. နွေ ရာသီ၊ နွေဦး။

☐ **mvngór gò** *n*: the fifth month of the twelve month cycle of the year. It falls between mid-April to mid-May တစ်ဆယ့်နှစ်လ တစ်နှစ်တာရဲ့ ပဉ္စမ လ။

☐ **mvngòr ǹ̀mpè** *n*: period in summer with no rain for more than a month. တစ်လ၊ တစ်လကျော် မိုးမရွာပဲ မိုးခေါင်တဲ့ ကာလ။

☐ **mvngór ǹ̀mtùng** *n*: period in summer with no rain for more than

a month. တစ်လ၊ တစ်လကျော် မိုးမရွာပဲ မိုးခေါင်တဲ့ ကာလ။ = **mvngór ǹ̀mpè**

mvngpè ⇔ **m̀̀ngpè** *n*: Chinese person or Tibetan. တရုတ်၊ (သို့) တိဗက် လူမျိုး။ [Originally it referred to Tibetans. ယခင်က တိဗက် လူမျိုးကို ခေါ်တဲ့ အသုံးအနှုန်း ဖြစ်တယ်။]

mvngpe mupshí *n*: tree tomato or Dutch eggplant. ခရမ်းချဉ်သီးလို အရသာ ရှိတဲ့ အသီး တစ်မျိုး။ |'Chinese' + 'tomato'| *Sci. Solanum betaceum*

mvngpòng *n*: mass, multitude. လူစု လူဝေး။ *Mvngpòng mè*. 'Big mass/-gathering.' လူစု လူဝေးကြီး။ = **lòksok**

m̀̀ngrò *n*: 1. compensation for the deceased person. အသတ်ခံ သေဆုံးသွားသူအတွက် ပေးတဲ့ လျော်ကြေး။ 2. face the consequences အကျိုး အဆက် ခံစားရတယ်။

Mvngroq *pn*: Mangreu; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

M̀̀ngrùng *n*: Rawang old sound language. မာန်ရုံ စကား၊ ရိုးရာ တေး၊ ရဝမ်တို့ရဲ့ ရှေးကျတဲ့ ဘာသာ စကား။ [Mangrung is a literary language]

mvngú *vi*: collective or joint project. စုပေါင်း လုပ်တယ်၊ အတူ တကွ လုပ်ဆောင်တယ်။ *Dènòng nò Vdómaq rvp ǹ̀ng tíqdø mvngú rvmá wàè*. 'This year, we are cultivating the field together with

Adeu family.' ဒိန္နစ်တော့ အဒီးတို့ မိသားစုနဲ့ တောင်ယာ ပေါင်းလုပ် ကြတယ်။

Mvngyunvm *pn:* Mangyunam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

m̀̀ngyvng *n:* rafter post. ယက်မ။ တန်း ရှည်။

mvpá *vt:* feel sad for losing something. နှမြောတယ်။

□ **mvpápá** *adv:* feeling sad for losing something. နှမြော စရာကြီး။

mvpìm *clf:* generation. ခေတ်။ အရွယ်။ *Vz̀̀ng mvpìnrì ǹ̀ góng té yàngì.* 'The previous generation have larger physical body.' အရင်ခေတ်က လူတွေ ကိုယ် လုံး ကြီးကြတယ်။

Mvpv́ng *pn:* Maphang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

mvr ⇔ **vmvr** *vt:* loosen (soil). မြေကို ကြေမွအောင် ချေတယ်။ = m̀̀l, vm̀̀l

mvr *n:* 1. face. မျက်နှာ။ *Svrapè ǹ̀ mvr̀̀gwaqe.* 'The teacher has wide face.' ဆရာရဲ့ မျက်နှာက ကြီးတယ်။ 2. classifier for counting numbers of pages or faces. စာမျက်နှာ တွေကို ရေတွက် ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုး အစား။ *Dèyaq ǹ̀ vshò̀m mvr̀̀wa r̀̀lú̀ndè.* 'Tonight I could only read three pages.' ဒီညတော့ စာမျက်နှာ သုံးမျက်နှာပဲ ဖတ်နိုင်တယ်။

□ **mvr dvchop** *n:* halter, bridle. မျက် နှာ ဖုံး။ |'face' + 'put on'|

□ **mvr dvchuq** *vt:* wash face. မျက်နှာ သစ်တယ်။ |'face' + 'wash'| = mvr zvl

□ **mvr gá** *vi:* high self esteem. မျက်နှာ ရတယ်။ |'face' + 'bright'|

□ **mvr g̀̀ng** *n:* forehead of cow. နဖူး။ = d̀̀nggang

□ **mvr lap** *n:* the right/obverse side. မျက်နှာစာ ဖက်။ |'face' + 'side'|

□ **mvr sv̀̀m** *vi:* low self esteem. မျက် နှာ ငယ်တယ်။ |'face' + 'small'|

□ **mvr zvlshì** *vi:* wash face. မျက်နှာ သစ်တယ်။

□ **mvrdaq** *n:* face, check. မျက်နှာ။

□ **mvr̀̀d̀̀ng** *locn:* before, in front of. ရှေ့မှာ။ *À̀ng mvr̀̀d̀̀ng dí svrengè.* 'I am fearful to walk before him.' ကျွန် တော် သူ ရှေ့မှာ လမ်းလျှောက်ဖို့ ကြောက် တယ်။

□ **mvrsh̀̀m** *n:* face, appearance. ရုပ် ရည်။

□ **mvr̀̀ryò** *vi:* not happy, pockmarked person. မျက်နှာ ညှိုးငယ်တယ်။ |'face' + 'thin'|

mvra₁ *n:* betrothed woman or man. သဘော တူထားတဲ့ အိမ်ထောင် ဖက်။ *À̀ng mvra mè íe.* 'She is the one whom he will marry.' သူနဲ့ လက်ထပ်မဲ့ အမျိုးသမီး ဖြစ် တယ်။ = dvpvt mè

○ **mvra**₂ See the entry **mv-**

mvrà *n*: fault, sin, guilt. အပြစ်။ *Mvrà vl dómshie*. 'Feel guilty about something one did.' အပြစ် ရှိတယ်လို့ ခံစားရတယ်။

□ **mvrà rí** *vt*: face consequences. ပြစ်ဒဏ် ခံရတယ်။ |'fault' + 'carry'|

□ **mvrà shvri** *vt*: accuse, blame. အပြစ်တင်တယ်။ |'fault' + CAUS + 'carry'|

□ **mvrà zí** *vt*: punish, penalize. အပြစ်ပေးတယ်။ ဒဏ် ပေးတယ်။ *Lega mvwashì rvt mvrà zìðe*. '(He) did not do his homework so he is punished.' အိမ်စာမလုပ်လို့ ဒဏ်ပေးခံရတယ်။ |'fault' + 'give'|

□ **mvrà zìbè** *n*: consequences of sin. အပြစ်ရဲ့ အဖိုးအခ။ |'fault' + 'wage'|

Mvranggvng *pn*: Maranggang; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

Mvrdaqyøq *pn*: Mardayeu; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

mvré *vt*: pity, feel (sorry) for. သနားတယ်။

□ **mvré za** *vt*: sympathize. သနားညှာတာ တယ်။ *Mopirì svng mvré zaðe*. 'Beggars should be sympathized.' သူတောင်းစား များကို သနား ညှာတာရမယ်။ |'pity' + 'understand'| = *dvshá za*

□ **mvréng** *vt*: first person singular pity on someone ကျွန်တော် သနားတယ်။ *Vsì tiqgò wa shìgùng móng vl rvt gvzà mvréngòe*. 'I pity my grandmother

as she has to live herself in the mountain area.' အဖွား တစ်ယောက်တည်း တောင်ပေါ် ဒေသတွင် နေ နေရလို့ သနားတယ်။ |*mvré + ng = mvréng*|

mvrè *n*: foot section of the hill. တောင်ခြေရင်းပိုင်း။

mvre zòngkvng *n*: small hill. တောင်။ = *bunglut*

mvrí₁ *vi*: frustrated, restless, not able to handle a situation. အနေ အထိုင် ခက်တယ်၊ စိတ် အနှောင့် အယှက် ဖြစ်တယ်၊ ဂဏာ မငြိမ် ဖြစ်တယ်။ *Svmrèrì vhaqshì rvt shaqré góní mvrishì*. 'The two elderly persons are irritated because of noises the children made.' ကလေးတွေ ဆူညံလို့ လူကြီးနှစ်ယောက် နေရ ထိုင်ရ ခက်တယ်။ |*mv* is clearly a negation here but *rí* is not attested occurring as a verb. **àng ríshìe*.| = *vl mvnvm*

□ **mvróng** *vi*: first person singular form of *mvrí*.

mvrí₂ *clf*: classifier for pairs or twins. အစုံ၊ အမွှာ။ *Ngvmà goí mvrí shòqapmà*. 'The cow gave birth to twin calves.' နွားမကြီးက အမွှာလေး နှစ်ကောင် မွေးခဲ့တယ်။ = *bvrá*

mvrì *n*: type of fungus. သစ်တို သစ်ဆွေးက ပေါက်တဲ့ မှို။ = *mvshà*

mvril *clf*: classifier for counting numbers of generation and era. ခေတ်၊ အသက်

အရွယ် အပိုင်း အခြားကို ရေတွက်ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုး အစား။ *Yamvrilsèrì Rvwàng kà gvzà mvshá daqà*. 'This generation does not speak the Rawang language well.' ဒီခေတ် ကလေးတွေ ရဝမ် စကားကို ကောင်းကောင်း မပြောတတ်ကြ တော့ဘူး။

□ **mvril laril** *n*: from generation to generation. ခေတ် အဆက် ဆက်။ *Mvril laril leqgóngdvrshì*. 'May you two be blessed generations to generations.' သင်တို့ နှစ်ဦး ခေတ်အဆက်ဆက် ကောင်းချီး ခံစားရပါစေ။

Mvrimay *pn*: Marimai; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

mvrin *vt*: call aloud. အော် ခေါ်တယ်။ *"Èloraé" wa mvrindè*. 'He calls aloud "come home".' အိမ် ပြန်ခဲ့လို့ အော်ခေါ်တယ်။

mvrìng *n*: village. ရွာ။ *Mvrìng vdòng nvngwà góng mvdaq*. 'Cows are forbidden to enter into the village.' ရွာ ထဲကို နွားတွေ မဝင်ရ။ *Vzì mvrìng tiqmvrìng*. 'One Azi village.' အဇီးရွာ တစ်ရွာ။ [Also used as an auto classifier.]

□ **mvrìngsè rì** *n*: village people. ရွာ လူထု၊ ရွာသူ ရွာသား။ *Dukdang mvrìng sèrì Gátuq mvrìng Chrismat bóy s̀v̀ng die*. 'Dukdang villagers go to join Christmas celebration in Garthu village.' ဒုတ္တန် ရွာသားတွေက ဂါထု ကျေးရွာ ခရစ္စမတ် ပွဲတော်ကို သွားကြတယ်။

Mvriq *pn*: Mari; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုးအမည်။

mvrkú *n*: pepper's leaves. အရွက် တစ်မျိုး။ *Sci. Zanthoxylum poperitum*.

Mvrkú *pn*: Marku; a mountain name. တောင် တစ်လုံးရဲ့ အမည်။

mvr̀l̀òng *n*: measles, chickenpox. ဝက်သက်။ <Shan

mvr̀mvr *adv*: soft pain. အောင့် သက်သက်၊ အနည်းငယ် နာကျင်တယ်။ *Mvshòng mvr mvr wa zae*. 'He has pain on his liver.' အသဲ အောင့်သက်သက် နာတယ်။ = *mør̀mør*, *bubu*

Mvrò *pn*: Mareu; proper name. အမည်။

mvrò shvlaq *n*: rock salt; big round and hard salt. ဆား တစ်မျိုး။ [Used as medicine. ဆေးဝါး အဖြစ်လည်း အသုံးပြုတယ်။]

mvròl *n*: type of fish. ငါး တစ်မျိုး။

mvròl shòngshí *n*: rambutan fruit. ကြက်မောက်သီး။

mvròm *n*: supporting post. ထောက်တံ။

mvròm *n*: fence. စည်းရိုး။ [Fence for the purpose of fishing. ငါးဖမ်းဖို့ရာ ကာတဲ့ စည်းရိုး။]

Mvròng *pn*: Mareung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

○ **mvròng** See the entry **mvrí**,

mvròng *n*: dike, embankment. တာရိုး၊ လယ် ကစဦး။

mvrøt *vt*: long for, recall, remember.
 တမ်း တတယ်၊ သတိယ တယ်။ *Bvdó rvgaq vlwe vsì vkàngmaq s̀ng mvrøtshìe.* 'I miss my grandfather and mother who are in Putao.' ပူတာအို ဒေသမှာ ရှိတဲ့ အဖိုးနဲ့ အဖွားကို အောက်မေ့တယ်။

mvrù *n*: storm. လေပြင်း မုန်တိုင်း။

□ **mvrùmè** *n*: strong storm. မုန်တိုင်းကြီး။ |'storm' + AUG|

□ **mvrùmut** *vi*: be stormy. မုန်တိုင်းတိုက်တယ်။

Mvrù *pn*: Maru; one of the six major tribes of Kachin State. These days they refer themselves as Lauwau. မရူလူမျိုး၊ ယခု အခါ မိမိကို မိမိ လော်ဝေါလို ခေါ်ဝေါ် သုံးစွဲ ကြတယ်။

mvrùl *n*: hill, mountain. တောင်ကုန်း၊ တောင်ကမူ။

○ **mvrùmè** See the entry **mvrù**

mvrúng *n*: senior, old age. လူကြီး၊ သက်ကြီးရွယ်အို။

mvrùng *n*: deadly curse that can last for generations. ကျိန်ဆဲတယ်။ *Mvrùng lue.* 'Get bad luck.' အ မင်္ဂလာဖြစ်တယ်။ *Mvrùng zaqe.* '(They) argue.' စကားများရန်ဖြစ်တယ်။

Mvrúldv̀m *pn*: Maraldam; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

mvrvnshí *n*: type of fruit. အသီး တစ်မျိုး။
Sci. garcinia tree

mvrvng *locn*: upper section of a hill. တောင် ထိပ်ပိုင်း။

Mvrvng *pn*: Marang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Mvrvngd̀ng *pn*: Marangdung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Mvrvngdvm *pn*: Marangdam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Mvrvngtaq *pn*: Marangtha; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

mvrvp *n*: fireplace, cooking stove, kitchen range. မီးဖို။ *Mvrvp ỳng svmi èmaqò.* 'Put out the fire in the fireplace.' မီးဖိုက မီးကို ငြိမ်းလိုက်တယ်။ = svmi rvp, mvyø rvp

mvsat₁ *vi*: sour. အချဉ်၊ ချဉ်တယ်။ *Mvsatshí dokámì.* 'Let's eat the lemon salad.' သံပုရို၊ အချဉ်သီး သုတ်စားတယ်။ *Yach̀ng ǹvmsì mvsatne.* 'This fruit tastes sour.' ဒီအသီးက ချဉ်တယ်။

□ **mvsatshí** *n*: lemon, acidic fruit. သံပုရိုသီး၊ အချဉ်သီး။ |'sour' + 'fruit'|

○ **mvsat**₂ See the entry **mvsvt**

mvsè *adv*: quickly. မြန်မြန်။ *Mvsè èvm.* 'Eat quickly.' မြန်မြန်စားပါ။ |The last syllable can be duplicated for emphasis. = b̀b̀b̀

mvsī *n*: small piece. သေးငယ်တဲ့ အတိုအစာ စုတ်စုတ် ပျက်ပျက်။ *Laqtin mvsī n̄ b̄n̄b̄n̄ wa gwashìe*. '(He) wears messy/torn clothes.' အဝတ် အစား စုတ်စုတ် ပျက်ပျက် ဝတ်ဆင် ထားတယ်။

mvsì₁ *n*: marrow. ချဉ်ဆီ၊ ရိုးတွင်း ချဉ်ဆီ။ *Shar̄ vdòngȳng mvsì z̄vngē*. 'There is marrow inside the bone.' အရိုး အထဲမှာ ချဉ်ဆီ ရှိတယ်။

mvsì₂ *n*: wood fungus. သစ်ကပ်မှို တစ်မျိုး။ [Edible small size wood fungus. အပွင့် သေးပြီး စားလို့ရတယ်။]

mvsīq *n*: small bird. ငှက် (ငယ်)။ = bvsīq

Mvsón *pn*: Masaun; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

mvsóng *vi*: 1. end point. ထိပ်ချွန်တယ်။ = mvsú 2. tip. ထိပ်ဖျား။ *Shónggìng mvsóng ȳng samè tiqgo runge*. 'A big bird is sitting at the tip of the tree.' သစ်ပင် ထိပ်ဖျားမှာ ငှက်ကြီး တစ်ကောင် နားနေ တယ်။

mvs̄ ⇔ **mvz̄₂** *n*: bullet. ကျည်ဆံ။ *Dangpè mvs̄ béamì*. 'Run out of bullets.' ကျည် ဆံ ကုန်သွား ပြီ။

mvs̄ *vt*: blow. မှုတ်တယ်။ *Symì mvs̄ðè*. 'Blow the fire.' မီးမှုတ်တယ်။

mvsóm₁ *n*: few, not enough. နည်းပါးသော။

mvsóm₂ *vi*: pointed or become narrow to one side, askew. အဖျား ရှူးသွားတယ်။ *Ya tvrà n̄ kud̄ kud̄ mvsóm daqì*. 'This

road gets more narrow.' ဒီလမ်းက ပိုပိုပြီး ကျဉ်းလာတယ်။ = suqwa

mvsòñ *n*: mind, soul. နှလုံး။ *Nòt mvsòñ mongz̄h̄l l̄ong*. 'The peaceful mind or the inner peace.' စိတ်နှလုံး ငြိမ်းချမ်းခြင်း။ | It usually occurs with *n̄t̄* 'mind'. | <Jp.

Mvsònnvm *pn*: Maseunnam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

mvsøng *vt*: 1. write down, record. မှတ် တမ်း တင်တယ်။ မှတ်သား ထားတယ်။ *Mvsøng ràl̄ong*. 'Something that needs to be recorded/ remembered' မှတ်သားထား ရ မည် အရာ။ *Shòndrì mvsøngshìe*. 'Writing down what is being said.' ဟောပြောတဲ့ အရာတွေ မှတ်သားတယ်။ 2. remember. မှတ် မိတယ်။ *Shaqrépè b̄h̄ng mànmvsøng b̄h̄ngà*. 'I cannot remember that elderly man's name.' အဲဒီလူကြီးရဲ့ နာမည်ကို ကျွန် တော် မမှတ်မိတော့ဘူး။

mvsøp₁ *n*: bamboo shoot. ဝါးမျှစ်။ *Mvsøp kvntì mvl̄òme*. 'Bamboo shoot soup is tasty.' ဝါးမျှစ် ဟင်းချို ရည်က စားလို့ မြိန် တယ်။ <Shan

☐ **mvsøp dvcho** *n*: dried bamboo shoots. မျှစ်တို ခြောက် (ဝါးမျှစ် ခြောက်)။ *Mvsøp dvcho n̄v̄ng gwe kvntì gvzà mvl̄òme*. 'Dried bamboo shoot and taro soup is yummy.' မျှစ်တို ခြောက်နဲ့ ပိန်းဥ ဟင်းချို ရည်က အလွန် စားလို့ အရမ်း ကောင်းတယ်။ | 'bamboo shoot' +

'dried'| [It has sour tastes. ချဉ်တဲ့
အရသာရှိတယ်။]

○ **mvsøp₂** See the entry **mv-**

mvsór *vi*: **1.** sharp, pointed. ချွန်တယ်။
Welòng shìgùng mvsóre. 'The peak of
that mountain is pointed.' အဲဒီ တောင်
ထိပ်က ချွန်တယ်။ **2.** pointed, tip. တုတ်ချွန်၊
ထိပ်။ *Mvsór yíng.* 'At the tip.' ထိပ်မှာ။

mvsøt₁ *n*: measles. ဝက်သက်။ = **mvk**

mvsøt₂ *vi*: frown, scowl. မျက်မှောင် ကြုတ်
တယ်။ *Mýrdaq mvsøtshìe* '(He) face is
frowning.' သူ မျက်မှောင် ကုတ်နေတယ်။

mvsú *n*: end/beginning point. ထိပ် ချွန်
တယ်။ = **mvsúng**

Mvsun *pn*: Masun; Rawang surname.
ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

mvsúng *n*: type of rat. ကြက်လို ရှဉ့်လို
အကောင်။

Mvsvnlay *pn*: Masanlai; Rawang
surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Mvsvnglay *pn*: Masanglai; Rawang
surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုးအမည်။

mvsvt *vi*: mark one's territory. နယ်နိမိတ်
သတ်မှတ်တယ်။ *Yazàng nø Mìn móng nǜng
Mìwà móng mvsvtshì yíng íe.* 'Here is
the landmark between the territories
of Burma and China.' ဒီနေရာက မြန်မာ
ပြည်နဲ့ တရုတ် ပြည်နယ် ပိုင်းခြား ထားတဲ့ နယ်နိ
မိတ် ဖြစ်တယ်။

□ **mvsat₂** *vt*: third person singular
form of *mvsvt*. *Vpongí mvsatnòe.* 'Ah
Pong marked the land.' အဖုန် အမှတ်
အသား ပြုလုပ်တယ်။

□ **mvsat₃** *n*: mark, landmark. အမှတ်
အသား၊ နယ်ခြား မှတ်တိုင်။

mvshà *n*: water clover. မှိုနားတိုရွက်။

○ **mvshál** See the entry **mvshv́l**

mvshámhoq *n*: poorest of poor. ကုန်း
ကောက်စရာ မရှိ အောင်ကို ဆင်းရဲ သူ။

mvshaq 1. *vi ~ vt*: be itchy, scratch the
itchy area. ယားယံတယ်၊ ယားနာ ကုတ်တယ်။
Shvroí èkengyíng mvshaqe. 'It is itchy
where the ant bites.' ပုရွက်ဆိတ် ကိုက်တဲ့
နေရာမှာ ယားယံတယ်။ **2.** *n*: skin disease,
itchy skin. ယားနာ၊ အရေပြား ရောဂါ။
Mvshaq vna. 'Itchy disease (skin
disease).' ယားနာ။

□ **mvshaqshì** *vi*: scratch (an itch).
(ယားယံသည့် နေရာကို) ကုတ်တယ်။
*Shvroí ké bǎà yíng mvshaq kèò rvt
mvshaqshìe.* '(He is) scratching
where the ant bite.' ပုရွက်ဆိတ် ကိုက်
တဲ့ နေရာမှာ ယားယံလို့ ကုတ်တယ်။
|'itchy, scratch' + R/M marker|

mvshé, *vt*: recognize. မှတ်မိတယ်။
Tiqsénòng mahòm yàngìwe mvshéòe.
'(They) recognized one another
though they were apart for ten years.'

ဆယ်နှစ်ခန့် ကွဲကွာ သွားခဲ့ကြ ပေမဲ့ မှတ်မိနေ သေးတယ်။

mvshè *vi*: red. နီတယ်။ *Nà mvrshàm mvshèe*. 'Your face looks red.' ခင်ဗျား မျက်နှာ နီရဲနေတယ်။ = shè

□ **mvshé₂** *n*: red color. အနီရောင်။ *Mvshé íe*. 'It is red (color).' အနီရောင် ဖြစ်တယ်။

mvshín *n*: 1. birthmark. မွေးရာပါ အမှတ်။ = mvshv́l 2. stubborn or strong will person. ခေါင်းမာသော သူ၊ စိတ် သဘောထား ပြင်းထန်သူ။

Mvshíndvng *pn*: Mashindang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Mvshoq *pn*: Mashau; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

mvshól *n*: story, history. ပုံပြင်၊ ဇာတ်လမ်း၊ သမိုင်း။ *Màngkang vyá ǹvng Mvsúdal mvshól*. 'Makhangaya and Masudal story.' မခန်ရာ နဲ့ မဆူးဒါလ် ပုံပြင်။

□ **nonggøp mvshól** *n*: oral history. နှုတ် သမိုင်း။ | 'mouth' + 'history' |

mvshøn *n*: liver. အသည်း။ = bvshøn

mvshønzá mvrvn *n*: acidulous fruit. မက်လင်သီး | 'liver' + 'hurt' + 'acidulous fruit' | = mvrvnshí *Sci. Garcinia paniculata*

mvshòng *vi*: be green. စိမ်းတယ်။ *Shønri mvshònge*. 'The grasses are green.' မြက် တွေက အစိမ်းရောင် ရှိတယ်။

□ **mvshóng** *n*: green. အစိမ်းရောင်။ *Modo mvshóng tiqch̀vng*. 'One green car.' ကား အစိမ်းရောင် တစ်စီး။

mvshòng mènin *n*: rainbow. သက်တံ့။ *Shøzaq m̀pang mvshòng mènin ỳngshìe*. 'A rainbow can be found after the rain.' မိုး ရွာသွန်းပြီး နောက်မှာ သက်တန်းကို မြင်ရလေ့ ရှိတယ်။

mvshøq *n*: dry materials used for starting fire. မီးစ၊ မီးတောက် လွယ်တဲ့ အစ အနုတွေ။ *Svmi wvr lým mvshøq èl̀atnò*. 'Find some dry materials for making fire. မီးတောက်လွယ်တဲ့ အစ အနုတွေ ရှာလာခဲ့ ပါ။ = svmishøq

mvshù *n*: flying squirrel. ရှူးပျံ။

mvshung *n*: public. အများနဲ့ ဆိုင်သော၊ စုပေါင်း ဖြစ်သော။ *Mvshung b̀v̀nli wánv̀ng d̀iì*. 'Let's go and do the public work.' စုပေါင်း အလုပ် သွားလုပ် ကြရအောင်။ = bongsoꝖ

mvshv́l *vt*: 1. mark. မှတ်သားတယ်၊ အမှတ် အသားပြုလုပ်တယ်။ *Rvgaq dvrøt mvshv́lðe*. 'I am marking the border.' ကျွန်တော် နယ်နမိတ် အမှတ် အသား ပြုလုပ်တယ်။ 2. recognize. မှတ်မိတယ်။

□ **mvshál** *vt*: third person singular form of *mvshv́l*.

□ **mvshv́l pvrá** *n*: (noticable) mark, sign. အမှတ် အသား။ *Nvngsè nø shøqò yàng kènì mvshv́l pvrá vbáràì*. 'Little

Nang was born with a birthmark.'
 အနန်ကလေး မွေးတုန်းက အမှတ် ပါလာခဲ့
 တယ်။ *Nvngwàrì mvshvíl pvrá washìràe.*
 'The cows should be marked.' နွား
 တွေကို အမှတ် အသား လုပ်ယူမယ်။ | 'to
 mark' + 'thing' |

mvshóm mvngrùng *n*: wailing song.
 ဝိုချင်း။

mvshvng, *n*: human. လူသား။

□ **mvshvngshí** *n*: human. လူသား။
 |'human' + 'seed' |

mvshvng, *n*: kind of tree. သစ်ပင် တစ်မျိုး။
 = dvshvng

Mvshvng *n*: place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခု
 ရဲ့ အမည်။

mvsh *kin*: sister-in-law (wife's elder
 sister, elder brother's wife). မတ်။

Mvsh *pn*: Mathat; name of a Nat. နတ်၊
 ဘုရား အမည်။

Mvsh *pn*: Matdaba; place name.
 နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

mvsh *n*: in minute detail. အသေး
 စိတ်။ *Mvsh mvsh shòndòe.* '(He) tells in
 minute detail.' အသေးစိတ် ပြောပြတယ်။
 = tòpnì tòprang

mvsh *n*: fire tongs, pinchers. မီးညှပ်။ *Vwà*
mvsh. 'Bamboo tongs.' ဝါး မီးညှပ်။

Mvsh *pn*: Matkyung; place name.
 နေရာ ဒေသတစ်ခုရဲ့ အမည်။

mvsh *n*: type of fungus. သစ်ပင် မှို။

mvsh *n*: knot, joint, edge. အထုံး။
 = dvtòm

mvsh *n*: egg yolk. ကြက်ဥ အနှစ်။

mvsh *clf*: classifier for handful (of
 rice), also with closed fist, measure
 for cloth (four-fingers width). လက်
 တစ်ဆုပ်၊ နှစ်ဆုပ် စတာ တွေကို ရေတွက်ရာမှာ
 သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုး အစား။ [Rawangs put
 aside one handful of rice to give away
 to others before they make rice. ရုပ်
 လူမျိုး တို့တွင် ထမင်းချက်တဲ့ အခါတိုင်း ဆင်းရဲ
 သူတွေကို ကူညီဖို့ (သို့) ဘုရားကျောင်းတွင် ပေး
 လှူဖို့ ဆန် လက်တစ်ဆုပ် ဖယ်ထားတဲ့ ဓလေ့ရှိ
 တယ်။]

mvsh *n*: bad spirit which causes sick-
 ness. လူကို ဖျားနာအောင် ပြုစားတတ်တဲ့
 မကောင်းဆိုးဝါး ဝိညာဉ် တစ်မျိုး။

□ **mvsh** *n*: type of poison or herb
 which is believed to have power to
 prevent bad spirit. မကောင်းဆိုးဝါး
 ပြုစားတာကို ကာကွယ်နိုင်တဲ့ အဆိပ် (သို့)
 ဆေး တစ်မျိုး။

mvsh *vi*: exert inner strength. အတွင်း
 အား ထည့်တယ်၊ ကိုသွင်းတယ်။

mvsh *n*: 1. edge, rim, margin, end. အစွန်း၊
 အနားသတ်၊ အဆုံး။ *Shvròm mvsh.* 'The rim
 of sarong.' လုံချည် အနားသတ်။ 2. matter,
 affair, reason. အကြောင်း အရာ။ *Yangon*
shng dī lým mvsh màvl. 'There is no

reason to go to Yangon.' ရန်ကုန်ကို သွား
ဖို့ရန် အကြောင်း မရှိပါ။ *Dèni kà vrashì lvm
mvme mvtú vle wa nø shaqré pè shòne.*
'There are several matters to discuss
today" said the leader.' ဒီနေ့ ဆွေးနွေး
စရာ အကြောင်းအရင်း တွေစွာ ရှိကြောင်း
ခေါင်းဆောင် လူကြီးက ပြောတယ်။

mvtùng *n:* meat; animal killed or given
to become better friends. လက်ဆောင်
ဆက်သ ပြီး ပေးတဲ့ တရိစ္ဆာန် ကျွဲ (သို့) နွား။ [It
isn't necessarily meat, but something
shared as a covenant in making a
business partnership or other
relationship, a ceremony, like cutting
a ribbon.]

Mvtuq *pn:* Mathu; Rawang surname. ရဝမ်
မိသားစု အမျိုး အမည်။

mvtut *n:* faggot. မီးစ၊ ထင်းစ။

mvtv́n *vt:* curse; swear. ကျိန်ဆဲတယ်။
= dvgv́m

□ **mvtán** *vt:* third person singular
form of *mvtv́n*.

mvtvng₁ *n:* remaining portion. လက်ကျန်။
Kvn mvtvngrì nø waqympà èlvngà bʰò.
'Please take the left over dishes for
the pig to feed.' ထမင်း ကျန်တွေကို ဝက်စာ
ယူသွား ပေးလိုက်ပါ။

mvtvng₂ *n:* squirrel. ရှဉ့်။ = bvtvng

Mvtv́ng *pn:* Mathang (river). မြစ် တစ်စင်းရဲ့
အမည်။

Mvtwàng *pn:* Matwang; one the five
major branches of Rawang. အဖွဲ့ခွဲကြီး ငါး
မျိုးနဲ့ ဖွဲ့စည်း ထားတဲ့ ရဝမ် လူမျိုးမှ တစ်မျိုးရဲ့
အမည်။

mvwa *n:* cheek. ပါး။

Mvwa *pn:* Mawa; Rawang surname. ရဝမ်
မိသားစု အမျိုး အမည်။

○ **Mvwà** See the entry **Mìwà**

Mvwàr *pn:* Mawar; Rawang surname.
ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

mvwing *n:* tin. သံဗူး။ = shv̀m mvwing
dvláng

mvwónshí *n:* coconut. အုန်းသီး။ *Mvwónshí
tiqtòng.* 'One coconut tree.' အုန်းပင် တစ်
ပင်။ <Jp.

Mvyanlvm *pn:* Mayanlam; Rawang sur-
name. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

mvyang *n:* story. ပုံပြင်။

□ **mvshøl mvyang** *n:* story. ပုံပြင်။

Mvyanglvm *pn:* Mayanglam; Rawang
surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Mvydoynvm *pn:* Maidoinam; Rawang
surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

mvyin₁ *n:* bamboo mat. နွီးပြင် ယက်လုပ်ထား
တဲ့ ဖျာ။

○ **mvyin₂** See the entry **mvvòn**

Mvyit *pn:* Mayit; Rawang surname. ရဝမ်
မိသားစု အမျိုး အမည်။

mvyo *clf*: bundle (bunch?). ဖက် အစည်း တွေကို ရေတွက် ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုးအစား။ *Shvlyp tìqmvyo*. 'One bundle of jungle leaves.' ဖက် တစ်စည်း။ =ri, rvdul

Mvyoq *pn*: Mayau; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

mvyó₁ *vi*: desiderative intransitive verb; want, willing to V, but takes clause as second argument. လိုချင်၊ ဖြစ်ချင်တယ်။ *Ngà kédan lún mvyónge*. 'I want to have a pen.' ကျွန်တော် ခဲတံ လိုချင်တယ်။

mvyó₂ *n*: smoke. မီးခိုး။ *Mvyó dóe*. 'Its smokes.' မီးခိုး ထွက်တယ်။ *Mvyó wa chòmkøp wàdàrà*. 'The whole house is filled with smoke.' တစ်အိမ်လုံး မီးခိုးတွေ နဲ့ ပြည့်နေတယ်။

□ **mvyó dó** *vi*: to smoke. မီးခိုး ထွက်တယ်။ *Kúlà! welòng shvyvt kèní mvyó dóe*. 'Look!, smoke is coming out from that hut.' ကြည့်၊ အဲဒီ တဲကနေ မီးခိုး ထွက်နေတယ်။

mvyò ⇔ **mvyìn**₂ *n*: secret. လျှို့ဝှက်။ *Mvyò* *bìnlì wa gó íe*. 'That person is a secret agent.' လျှို့ဝှက် စုံထောက် ဖြစ်တယ်။ =mvyìn

□ **mvyò** *gønpaq* *n*: bribe. လာဘ်လက်ဆောင်။

mvyò *n*: container or basket. တောင်းပုလိုင်။

mvyøq *kin*: maternal relatives. မိခင် ဘက်မှ ဆွေမျိုးသားချင်း။ *Mvyøqri ðirà*. 'Relatives from the wife's side comes.' မိခင် ဘက်မှ ဆွေမျိုး သားချင်းတွေ လာရောက်ကြတယ်။

□ **mvyøq du** *n*: bride of mvyøq zi family.

□ **mvyøq dvkù** *n*: in-law relatives. အမျိုး သမီးဖက်က ဆွေမျိုးတွေ။ *Mvyøq dvkù ri tuqrà*. 'Wife's relatives have arrived.' အမျိုးသမီး ဖက်က ဆွေမျိုးတွေ ရောက်လာ ကြပြီ။

□ **mvyøq mún** *n*: in-laws of ones in-laws. မိမိ အမျိုး သမီးဖက်မှ အမျိုးသားတွေ လက်ထပ် ယူရတဲ့ မိသားစု နွယ်တွေ။ =mvyøqzi

□ **mvyøq zi** *n*: in-laws of ones in-laws. မိမိ အမျိုး သမီးဖက်မှ အမျိုးသားတွေ လက်ထက်ယူရတဲ့ မိသားစု နွယ်တွေ။ =mvyøq mún

Mvysàn *pn*: Maisan; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Mvysi *pn*: Maisi; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

mvyù *n*: monsoon season. မိုးရာသီ။ *Mvyù vmpà dang shòn lúm íe*. 'I will talk about monsoon food.' မိုးတွင်း အစား အစာတွေ အကြောင်းကို ပြောပြမယ်။ =shòdòng

□ **mvyùmè** *n*: central part of the rainy season. မိုးရာသီ အလယ်ပိုင်း ကာလ။ *Mvyùmè taq nòmđòng wae.* 'It rains heavily during mid monsoon season.' မိုးတွင်း ကာလမှာ မိုး သည်းကြီးမဲကြီး ရွာလေ့ ရှိတယ်။ | 'monsoon season' + AUG|

□ **mvyùmè gòm** *n*: the seventh month of the twelve month cycle of the year. It falls between mid-June to mid-July. တစ်ဆယ့်နှစ်လ တစ်နှစ်တာရဲ့ သတ္တမ လ။

mvyú mvyá *n*: shilly-shally. ခေသူမဟုတ်၊ သာမန် မဟုတ်သော။ *Mèshèrè nòngnié, mvyú mvyá vs̀ng mví.* '(He) is not a shilly-shally person, don't play with him.' သူ့ကို မစပါနဲ့၊ သူက သာမန်လူ မဟုတ်ဘူး။

mvyúng *vi*: long face. မျက်နှာ ရှည်တယ်။ *Gùmràng mvr mvyúngé.* 'Horses have long face.' မြင်း မျက်နှာက ရှည်တယ်။

□ **mvyúngsè** *adv*: long and cute. မျက်နှာ သွယ်လျတယ်။

mvyuq *vi*: dejected (face). မျက်နှာ ညှိုးနွမ်းတယ်။

mvyuq mvyà *n*: uncomfortable, inconvenient. အဆင် မချော၊ အဆင် မပြေ။ *"Íe wedø mvyuq mvyà íe ni" wae* '(People) said "Yes, the place is not suitable".' ဟုတ်တယ်၊ လူတွေလည်း အဲဒီလို အဆင် မပြေ

ဘူး လို့ ပြောကြတယ်။ *Mvyuq mvyà é taqkaq vngaq nø vngyn vtøpme lé* 'Yes, it is not convenient, it is so high and one can easily bump oneself.' တော်တော် အဆင် မပြေဘူး၊ တောင် မက်စောက်တာ ကလည်း ဦးခေါင်းနဲ့ တိုက်မိ မလိုတောင် ဖြစ်တယ်။

mvyvl *locn*: lower section of a moun-tain or field. တောင် အောက်ပိုင်း၊ တောင်ယာများ အပိုင်းအခြား။

mvyvmké *vt*: bully. နိုင်စားတယ်။ အနိုင် ကျင့်တယ်။ *Vs̀ng gvzà mvyvmkéòpè dì daqí.* 'The one who bully is coming.' လူကို အနိုင်ကျင့်တဲ့ သူလာနေပြီ။

mvza₁ *n*: remain. လက်ကျန်။ *Àngmvza lòng nvpni dvdángí.* 'Let finish the remaining tomorrow.' လက်ကျန်ကို မနက်ဖြန်မှာ အဆုံးသတ် ရအောင်။ = mvtvng

mvza₂ ⇔ **mvzá** *clf*: hand span (thumb to out-stretched 4th or 5th finger), measurement. ထွာ။ *Shòngbin tiqmvza dýngte èwà daqò.* 'Give me a hand span of timber.' ပျဉ် တစ်ထွာ စာလောက် ပေးပါ။

Mvza *pn*: Maza; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

mvzàn *n*: war. စစ်ပွဲ။ *Mvzàn wàng die.* 'Go to war/battle.' စစ်ပွဲကို သွားရောက်တယ်။ <Jp. =sìl 'war'

mvzang *n*: hot pepper, chilli. ငရုတ်သီး။ *Mvzang mèzángni.* 'Don't put Chilli.' ငရုတ်သီး မထည့်ပါနဲ့။

☐ **ka mvzang** *n*: chilli. ငရုတ်သီး။
|'chicken' + 'chilli'|

☐ **mvzang búm** *n*: bell pepper. ငရုတ်
ပွ။

Mvzaqnm *pn*: Mazanam; Rawang
surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Mvzé *pn*: Maze; Rawang surname. ရဝမ်
မိသားစု အမျိုး အမည်။

mvzè *n*: girl, woman (a formative in
noun compounds). အမျိုး သမီး။ *Àngní
mvzè tuq daqi*. 'The two girls have
arrived.' မိန်းကလေး နှစ်ယောက် ရောက်လာ
ပြီ။

Mvzètaq *pn*: Mazetha; place name. နေရာ
ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

mvzí *n*: type of mushroom. မြေက ပေါက်တဲ့
မိုး အပွင့်ကြီး တစ်မျိုး။

mvzí dvyò *n*: grain, crops; generic
name for various kinds of seeds.
ကောက်ပဲ သီးနှံ။ *Mvzí dvyò gongrái*. 'The
crops are ripe.' ကောက်ပဲ သီးနှံတွေ ရင့်မှည့်
လာပြီ။

mvzí mvtýng *n*: various crops. ကောက်ပဲ
သီးနှံတွေ။

mvzím *n*: large fish trap made by
blocking the whole river. ရေချောင်း တစ်
ခုလုံးကို ပိတ်ပြီး ဖမ်းတဲ့ ငါး ထောင်ချောက် တစ်
မျိုး။

mvzòng *n*: field rat. ဗိုက်ဖြူတဲ့ တောကြွက်။
[It is edible. စားလို့ရတယ်။] *Sci. A
Capybara*.

Mvzór *pn*: Mazor; Rawang surname. ရဝမ်
မိသားစု အမည်။

mvzø₁ ⇔ **mvzò** *n*: mountain, peak.
တောင်။ *Mvzø øp rì*. 'Mountain rulers.'
တောအုပ်တွေ။ [It is an old word. ရှေးသုံး
စကား ဖြစ်တယ်။]

○ **mvzø₂** See the entry **mvsvø**

mvzøl *n*: long-nose bandicoot. ကြွက်စုတ်။

mvzòn *vi*: grouchy, grumpy, murmur.
ညည်းညူတယ်။ စကား တီးတိုးပြောတယ်။ *"Ngà
maq lú vdu we mvlíni" wa nø mvzòne*.
'(They) murmur saying "we didn't get
our share".' သူတို့ ရသင့်တဲ့ ဝေစုကို မရဘူး
လို့ ညည်းညူတယ်။ = **vbøn**

mvzøng *vt*: remember, recall. မှတ်မိတယ်၊
သတိယတယ်။ *Welòng gø ngái nø
màmvzøng yvngà é darì shaqrérít nø
shònò we*. 'Though the elders in the
past had told (me) I don't remember
(it) now.' ရှေးလူကြီးတွေက ပြောခဲ့ကြပေမဲ့
ကျွန်တော် အခု မမှတ်မိတော့ဘူး။

☐ **mvzøng bok** *n*: note book. မှတ်တမ်း
စာအုပ်။

mvzòng *n*: first wife. မယားကြီး။

☐ **mvzòng mè** *n*: first wife. မယား ကြီး။

□mvzòng mvle *n*: first and second wife. မယား ကြီး၊ မယား ငယ်။

Mvzòng *pn*: Mazeung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Mvzør *pn*: Mazer; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

mvzór *n*: boil, abscess (has pus). အနာစိမ်း၊ မွှေးစုနာ။ *Mvzóri zae*. '(He/she) has a boil.' အနာစိမ်း (မွှေးစုနာ) ပေါက်တယ်။ = pvzór

mvzu *n*: bird; pheasant. ရစ် (ငှက်) တစ်မျိုး။ = bvzu

Mvzum *pn*: Mazum; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Mvzung *pn*: Mazung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

mvzùng *n*: peak. တောင်ထိပ်။ *Shìgùng mvzùng yíng hòqámì kvt shaqnar àmì*. 'When we reach the peak we shall eat our lunch.' တောင်ထိပ်ကို ရောက်ရင် ထမင်းစားကြမယ်။ = mvzò

Mvzungsvn *pn*: Mazungsan; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

mvzuq 1. *vt*: gather, come together in one place. စုစည်းတယ်၊ စုဝေးတယ်။ *Làngré rì mvkún mvkún lým mvzuqshìe*. 'Youth

are gathering to practice singing.' လူငယ်တွေ သီချင်း လေ့ကျင့်ဖို့ စုဝေး နေကြတယ်။ = mvgul 2. *cl*: classifier for counting small groups of things. အုပ်စု၊ အစု တွေကို ရေတွက်ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုးအစား။ *Lóngshi tiqmvsuq*. 'One small group of small stones.' ကျောက်ခဲလေးတွေ တစ်စု။ = mvgul

mvzǎn *vi*: be above the average, be more than others. ပိုတယ်၊ ပုံမှန်ထက် ပိုတာတယ်။ *Svrapè dypvt zìò lònq nò mvzǎne*. 'What (they) have given for the teacher is more than the others.' ဆရာအတွက် ပေးတဲ့ အရာတွေက ပိုတာတယ်။ *We pèi mvzǎn lúnòe*. 'He gets more (compared to others).' သူ (အခြား သူတွေထက်) ပိုရတယ်။

mvzǎng *n*: food; any kind of food taken to eat on a trip. လမ်းခရီးမှာ စားသုံးဖို့ သယ်ဆောင်တဲ့ အစား အသောက်၊ ရိက္ခာ။ *Mvzǎngsè wa rishì*. 'With little food (for the trip).' သရေစာ သာ ဆောင်သွားတယ်။

Mvzvvr *pn*: Mazar; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

Myèn *pn*: Burmese. ဗမာ။ = Mìn, Mèn

myoq ⇔ **myuq** *n*: city, township. မြို့။ *Myoqdo*. 'Capital city.' မြို့တော်။ <Bur.

N n

na₁ *vt*: raise, give food to (whether kept or not). မွေးမြူတယ်၊ အစာ ကျွေးတယ်။ *Àng waq nakee.* 'He feeds (raises) pigs for himself.' သူ ဝက် မွေးမြူရေး လုပ်တယ်။ [Exclusively with feeding animals. တရိစ္ဆာန်များ ကျွေးမွေး၊ မွေးမြူခြင်းကိုသာ ဆိုတယ်။] = *dvkùm*

na₂ *vt*: blame, accuse. မဟုတ် မမှန် စွပ်စွဲတယ်။ *Dvrè kœ wa nœ naðe.* 'They blame him for stealing.' ပစ္စည်း ခိုးတယ်လို့ မဟုတ် မမှန် စွပ်စွဲတယ်။

na₃ *part*: marker which occurs post verbally to mark probability, one's opinion. မှာ၊ မယ်။ *Tiqyngyng nœ tiqgôgôsè nœ chipna íe.* 'Someone may be still alive (and stuck) somewhere.' တစ်နေ့ ရာရာမှာ တစ်ယောက်ယောက်တော့ ရှိနေမှာပဲ။ *Svrîshîna íe lé.* '(She) might be hungry.' ဗိုက်ဆာ နေတယ်ထင်တယ်။ *Ína íe.* 'It may be true.' ဟုတ်မယ် ထင်တယ်။

na₄ ⇔ **vna** *n*: wound, illness. အနာ၊ အနာရောဂါ။ *Záyng vna bane.* 'Get well from sickness.' အဖျား အနာ ပျောက်တယ်။ <Bur.

=*dvmmá*

ná₁ ⇔ **vná** *vt*: forget. မေ့လျော့တယ်။ *Mâshvri vnávpma.* '(He) forgot to send (it).' သူ ပို့ဖို့ မေ့သွားတယ်။

ná₂ *part*: marker which occurs utterance finally to indicate the uncertainty of the statement; also used as a rhetorical or a tag question. သံသယ (သို့) သေချာအောင် မေးတဲ့အခါ သုံးတဲ့ စကားလုံး။ အဖြေ အမှန် တစ်ကယ် မလိုတဲ့ အမေး စကားလုံး အဖြစ်လည်း အသုံးပြုတယ်။ *Nga vkwi lým kadýngpòn íná.* 'I wonder, how many kinds of fishing are there?' ငါးထောင်ဖမ်းတဲ့ နည်း ဘယ်နှစ်နည်း ဖြစ်သွားပြီလဲ။ *Nà dèshvng tì èzvlshì dári ná.* 'You have taken a shower this morning, haven't you?' ခင်ဗျား ဒီနေ့ မနက် ရေချိုးထားတယ် မဟုတ်လား။

ná₃ *adv*: here take!; expression used when giving something to somebody. ရော့။ *Ná! lvngàré pèt shatnò sha íe.* 'Here take it, the meat that my man (husband) killed.' ရော့ ယူကြ၊ ကျွန်မ

ယောက်ျား သတ်တဲ့ အသားအမဲ ဖြစ်တယ်။

nà, *pro*: you; second person singular pronoun. သင် ခင်ဗျား။ *Nànøng rvwá ìe mà*. 'Is that your (pl) village?' ခင်ဗျားတို့ ရွာလား။ *Taqkaq nàmaqí mèhøq nòng rvgaq nø ó!* 'The mountainous area where you cannot go.' ခင်ဗျားတို့ မရောက်သေးတဲ့ အထက်ပိုင်းမှာတော့ နော်။ *"Ló welap nàt èbaqò ngàt alap bakngòlé" wa* '(He) said, "Well, you carry that side, I will carry this side".' ကဲ ခင်ဗျားကဲ အဲဒီဖက်ခြမ်း မ၊ ကျွန်တော်က ဒီဖက်ခြမ်း မ မယ်လို့ ပြောတယ်။ *Nà sèng gø màtvlēngò*. 'I cannot keep with you either.' ခင်ဗျားကို လည်း မ အပ် နိုင်ဘူး။

□ **nàmaq** *pro*: you plural; second person plural pronoun. ဒုတိယလူ အများပြု နာမ်စား။ *Nàmaq kayíng sèng èdì nònge lé*. 'Where are you all going?' ခင်ဗျားတို့ ဘယ်ကို သွားကြမလို့လဲ။ *Ló nàmaq gilaré pèlaí tvróngri èwà daqnhøng*. 'Well, men who are strong can bring the pillars.' ကဲ ခင်ဗျားတို့ အားရှိတဲ့ ယောက်ျားတွေ တိုင်တွေ ယူလာခဲ့ကြပါ။ |'you' + PL|

□ **nàní** *pro*: you two; second person dual pronoun. ဒုတိယလူ နှစ်ဦး အတွက် နာမ်စား။ *Nàní èdìshìni má*. 'Will you two also go?' မင်းတို့ နှစ်ယောက်လည်း သွားကြမလား။ *Nànípè*. 'You two-

father and a son.' သားအဖ နှစ်ယောက်။ |'you' + 'two'|

□ **nànøng** *pro*: you plural; second person plural pronoun. ဒုတိယလူ အများပြု နာမ်စား။ |'you' + PL|

nà₂ ⇔ **vnà** *n*: ear. နား။ *Shaqrémè nà tiqpa gvzà tee*. 'One side of the woman's ear is big.' အဖွား အို ကြီးရဲ့ နားတစ်ဖက် တော်တော် ကြီးတယ်။

□ **nà mvtá** ⇔ **vnàmvtá** *n*: deaf person. နားပင်း၊ လေး တဲ့လူ။ *Pòng nø nà mvtá ìe*. 'Phong is deaf.' အဖုန်က နားပင်းတယ်။ |'ear' + 'not hear'| = **nà nvdø**

□ **nàbvn** ⇔ **nàbvn** *n*: earrings. နားကပ်၊ နားတောင်း။ *Nàbvn banshìe*. 'Wear earrings.' နားကပ် ပန်ဆင်ထားတယ်။ |'ear' + 'wear'|

□ **nàku** *n*: ear wax. နားဖါချီး။

□ **nàshø** *n*: earrings. နားကပ်။ |'ear' + 'block'|

□ **nàwàng** *n*: earrings for man. နားကွင်း။

□ **nàyuq yuq** *vi*: suffer from otorrhoea. နားပြည် ယိုတယ်။

□ **nvdø** *n*: deaf. နားပင်း။

□ **vnà nvdø** *n*: deaf person. နားလေးတဲ့ သူ။

nà₃ *part*: what about (of Noun). (အဲဒါ) ကော၊ ရော။ *Kulòng nà*. 'What about that one?' အဲဒါကော။ *Vpè nà*. 'What about my father?' အဖေ ကော။

nà- *prf*: marker of speech act participant involvement, but speaker is not actor. တိုက်ရိုက် အပြောခံရသူ လုပ်ဆောင်မှုပြု ကြိယာ ရှေ့ဆက်။ *Ló tiqkvt nàshvtshè*. 'Well, now fight again.' ကဲ ပြန် တိုက်ခိုက်ကြ။ *Sìng-dúng rypsèrì nò mvkvm kaq nàyáshìnòng wa vlò we íe*. 'I have been telling to Sangdong family members to abstain from eating fungus.' ကျွန်တော်တို့ ဆန် ဒေါင်း မိသားစု ဝင်တွေကို သစ်ကပ်မို့ မစားကြဖို့ တိုက်တွန်း ပြောဆိုတယ်။ *Mishinnvrirì shvngbe nàtvng nòng alòe*. '(He) said, you all the missionaries must return.' သာသနာပြု ဆရာတွေ ပြန်ကြ ရမယ်လို့ ပြော တယ်။ *Tvróng gùng nàtaqò*. 'You hammer the post.' တိုင်ကို ရိုက်ထုပါ။ *Dvgúng nàbèòe*. 'You are taking the wrong bag.' ခင်ဗျား လွယ်အိတ် မှားနေပြီ။ *Vsìngkaq nò nàlómshìe*. 'You depend so much on other people.' ခင်ဗျားက အခြား လူတွေကို တော်တော် အားကိုး တာပဲ။ = è-

Naba *pn*: Naba; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

nàbìng ⇔ **naqbìng** *n*: water leech. မျော့။ *Tìnúng taq nàbìng vsòqe*. 'There are plenty of water leeches at the

swamp.' ရေအိုင်မှာ မျော့တွေ အများကြီး ရှိ တယ်။

nàdè *n*: paddy field's embankment. လယ် ကဇင်း။ <Shan.

Nagang *pn*: Nagang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Nagaq *pn*: Naga; people group name. နာဂ လူ၊ နာဂ လူမျိုး။ *Rvwàng svrarì Nagaq mông taq gò vle*. 'There are some Rawang teachers in Naga region.' နာဂ ဒေသမှာ ရဝမ် လူမျိုး ဆရာတွေလည်း ရှိတယ်။

Nage *pn*: Nage; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Nagòm *pn*: Nageum; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Nagòq *pn*: Nageu; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Nagum *pn*: Nagum; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

nàhàm *n*: field left uncultivated. အနား ပေးထားတဲ့ အခင်း၊ လယ်။

Nakrusvn *pn*: Nakhrusan; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

nàkung *n*: large fish trap made by blocking a whole river. ဝါးထရံ ယက်လုပ် ပြီး ဖမ်းတဲ့ ငါးထောင်ချောက် တစ်မျိုး။ [Whole village might work together on such a trap. တစ်ရွာလုံးလုံး အတူတစ်ကွ လုပ်ဆောင် လေ့ ရှိတယ်။]

○ **nàl** See the entry **vnàl** under **nvl**

○ **nam** See the entry **nvm**₁

nàm *vi*: complement taking verb; comfortable to V. သက်တောင့် သက်သာ ဖြစ်တယ်။ နေသာ ထိုင်သာ ရှိတယ်။ *Dènìla víl nàme wae*. 'He said these days he is comfortable.' အခုတစ်လော နေသာ ထိုင်သာ ရှိတယ်လို့ ပြောတယ်။ [It never occurred as a main verb.]

nam wa *adv*: slowly. ဖြည်းညင်းစွာ။ *Kà nam wa shòne*. '(He) talks slowly.' သူ စကား ဖြေးဖြေး ပြောတယ်။ *Namnam wa èloé*. 'Go home slowly.' အိမ် ဖြေးဖြေး ပြန်ပါနော်။ [It can be reduplicated for emphasis.]

Namshang *pn*: Namshang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

námshì *vi*: lean on. မှီတယ်။ *Tvrónggùng yíng námshìe*. '(He) is leaning on the post.' သူတိုင်မှာ မှီနေတယ်။

nan ⇔ **vnan** *vt*: shake, quake. လှုပ်ခါတယ်။ *Rvgaq vnanòe*. 'Shake the earth.' မြေ တုန်ခါ စေတယ်။

nàng₁ ⇔ **vnàng₁** *vi*: light (weight). ပေါ့ ပါးတယ်။ *Vnàng we dvè*. 'Light things/stuff.' ပေါ့ပါးတဲ့ ပစ္စည်း။ *Dawu nò nànge*. 'Cotton is light.' ဝါဂွမ်းက ပေါ့ပါး တယ်။

□ **nángsvnvng** *adv*: be light. ပေါ့ပါး သွက်လက်သော။

□ **shup vnàng** *vi*: light. ပေါ့ပါးသော။

nàng₂ ⇔ **vnàng₂** *n*: corpse. ရုပ်လောင်း။ *Shì vnàng*. 'Corpse.' လူသေ အလောင်း။

nápnáp wa *adv*: shaky. လှုပ်ခါ။ *Dóngzinrì napnap wa íe*. 'The bamboo floor is shaky.' ဝါး ကြမ်းခင်း လှုပ်ခါတယ်။

naq₁ *vi*: be black, be dirty. မဲနက်တယ်၊ မှောင်တယ်။ *Nà wurri naqe*. 'Your hands are black (dirty).' ခင်ဗျားရဲ့ လက်တွေ ပေ ရေ ညစ်ပတ်နေတယ်။

□ **vnaq** *n*: black, dark. အနက်။

naq₂ *vi*: take a long time. ကြာတယ်။ *Gvzà naqe. Bò èwáshì*. 'You take a long time. Be quick.' အရမ်း ကြာတယ်၊ မြန်မြန် လုပ်ပါ။

□ **naqnaq** *adv*: slowly, gradually.

ဖြည်းဖြည်း။ *Wekvt rá tìwàng svng naqnaq dvnvngshì nò aq*. 'Then, (he) moved slowly to a river and drank.' ပြီးတော့ ရေ ချောင်းကို ဖြည်းဖြည်း ဆင်းပြီး သောက်တယ်။ = namnam

naq₃ *vt*: swallow. မျိုချတယ်။ *Svmrépèí gùmsùng angshi naqòe*. 'The baby boy is swallowing a coin.' ကလေး သူငယ်က အကြွေ စေ့ကို မျိုချ နေတယ်။

naq₄ *n*: still. အခု ထက်တိုင်။ *Weyvng gò naq díe*. '(People) still go that way.' အဲဒီ လမ်းကြောင်းကနေ အခုထိ သွားတုန်းပဲ။ = shi

naq₅ *n*: frog; common syllable which occurs with frog names. ဖါး အမည်တွေနဲ့ တွဲသုံးတဲ့ ဝဏ္ဏ။

□ **naqging** *n*: frog. ဖား။

□ **naqgo** ⇔ **naqóng** *n*: toad. ဖါးပြုပ်။
Naqgo tiqgo. 'One toad.' ဖားပြုပ် တစ်
ကောင်။

□ **naqgúng** *n*: rock frog. ကျောက်ဆောင်
တွေမှာ တွေ့ရတဲ့ ဖါးတစ်မျိုး။

□ **naqgwúr** *n*: frog, toad. ဖါးပြုပ်။

□ **naqkør dvbup** *n*: tadpole. ဖားတပိုင်း
ဝါးတပိုင်း။

□ **naqshóng** *n*: green frog. အစိမ်းရောင်
ရှိတဲ့ ဖါးတစ်မျိုး။

□ **naqtýng** *n*: type of frog. ဖား တစ်မျိုး။

□ **naqúng** *n*: rock frog. ကျောက်ဆောင်
တွေမှာ တွေ့ရတဲ့ ဖါးတစ်မျိုး။ = **naqgúng**

○ **naqbing** See the entry **nàbing**

naqchú *n*: throat. လည်မျိုး။

naqdø *n*: pants, trousers. ဘောင်းဘီ။ *Jín*
naqdø. 'Jean pants.' ဂျင်း ဘောင်းဘီ။

□ **naqdø dong** *n*: underwear. အတွင်းခံ
ဘောင်းဘီ။

naqdór *n*: bird; grey-throated babbler.
ဝါးယောင်း (ငှက်) တစ်မျိုး။ = **naqdv**

naqgweq *adv*: very, utterly. လုံးဝပဲ။ *Vzðm*
naqgweq. 'Very raw.' အစိမ်း သက်သက်ပဲ။ |
It appears after the verb modified. |
= **bvttut**

naqja *n*: bird; green-backed tit. ငှက်
ကလေး တစ်မျိုး။

naqkú kùrìng *n*: land snail. ခရူ၊ ပက်ကျိ။
Naqkú kùrìng dø die. 'He walks along at
a snail's pace.' ခရူလို လေးကန်စွာ သွား
တယ်။

naqróng *vi*: badly. ဆိုးဆိုး ဝါးဝါး။ = **naqyoq**

naqsiqriq *adv*: absolutely, completely.
လုံးလုံး လျားလျား၊ အလွန် အလွန်။ *Naqsiqriq*
màshvla. 'It is absolutely bad.' လုံးဝကို
မကောင်းဘူး။ *Nøt naqsiqriq dvgoqe*. 'His
mind is totally bad (lit. crooked).' သူ
စိတ်ထား အလွန် ညံ့ဖျင်းတယ်။

naqsøk *n*: kind of bird. ငှက်တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။

naqshì *adv*: silently. တိတ်ဆိတ်စွာ။ *Sýmre*
yøprvt naqshìsè èvlnøng. 'Keep quiet
because a child is asleep.' ကလေးငယ်
အိပ်နေလို့ တိတ်တိတ် ဆိတ်ဆိတ် နေကြပါ။

naqtø *n*: yeti, snowman. နှင်းလူ။

naqyoq *vi*: badly. ဆိုးဆိုး ဝါးဝါး။ *Naqyoq*
dvshaqshì dári. 'He got badly wet
(soaking wet).' ဆိုးဆိုးဝါးဝါး စိုရွဲတယ်။
= **naqróng**

nar *vt*: stop. ရပ်နားတယ်။ *Modochvng tvra*
shìnvng narø. 'The car is stopped near
the road.' ကားကို လမ်းဘေးမှာ ရပ်နားလိုက်
တယ်။

□ **narshì** *vi*: rest. အနား ယူတယ်။ *Mvjør*
rvt narshì. 'He is taking a rest as he
got tired.' မောလို့ အနားယူနေတယ်။

nár *clf*: classifier for counting a number of weeks. ရက်သတ္တပတ်။ *Tiqnár*. 'One week.' ရက်သတ္တပတ်။ *Mèpvng nár laq vhomshè*. 'Let's (we two) meet next week.' လာမည့် အပတ်ထဲမှာ ပြန်တွေ့ရအောင်။

nàràng *n*: oak (tree). စကားဝါ (ပင်)။

nari *n*: clock or o'clock. နာရီ။ *Nari tiqchvng*. 'One clock or watch.' နာရီတစ်လုံး။ *Vsháng 8 nari taq èdira*. 'Come at 8 AM.' မနက် ရှစ်နာရီမှာ လာခဲ့ပါ။ <Bur.

nàrí *vi*: get something more than others. အခြား သူတွေထက် ပိုပြီး ရရှိတယ်။ *Vjàé, nà wa nàríámíé*. 'My friend, you got more than others.' သူငယ်ချင်း ခင်ဗျားပဲ ပိုရသွားတယ်။

nàro zígak *n*: kind of bird. ငှက် တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။

náshì *vi*: rest, seat, lean on. နားတယ်၊ ထိုင်တယ်။ မှီတယ်။ *Vgo násishè*. '(He) is making his head out.' ခေါင်း မှီတယ်။

Nashu *pn*: Nashu; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

nat₁ *vt*: rub two things together. ပွတ်တိုက်တယ်။

☐ **natshì** ⇔ **vnat** *vi*: bear suffering, or fast food. ဝေဒနာ ခံစားရတယ်၊ အစာရှောင်တယ်။ [Literally it may mean rubbing of belly as a sign of hunger.]

Nate *pn*: Nathe; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Nàtut *pn*: Nathut; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Naún *pn*: NaUn; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

naygvdong *n*: cassava. ပီလောပီနံ။ *Naygvdong ídìngwa adìngtete yvngé*. 'Like cassava it is about this long.' ပီလောပီနံ လိုလို ဒီလောက်လောက် ရှည်တယ်။

Nazang *pn*: Nazang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Nazon *pn*: Nazaun; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Nchuk ⇔ **ønchuk** *pn*: Nchuk; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Ndodvrù *pn*: Ndodaru; place name. နေရာဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

Ndøp ⇔ **òndøp** *pn*: Eundeup; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Ndubùmam *pn*: place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

ne₁ *n*: eye. မျက်စိ။ *Ne zae*. 'Have eye condition.' မျက်စိ နာနေတယ်။

☐ **ne vdá** *vi*: be able to see things (metaphor from 'have (eyes)'). တွေ့တယ်၊ မြင်နိုင်တယ်။

☐ **ne vsømshi** *vi*: blink, wink. မျက်တောင် ပုတ်ခတ် ပုတ်ခတ် လုပ်တယ်။

= vlap

☐ **nedvjór** *n*: have a sty on eyelid.

မျက်စွေ။

☐ **nedvsí** *n*: narrow-eye. မျက်စိ ကျဉ်း

တယ်။ မျက်မှေး။

☐ **negvløq** *n*: a side glance. မျက်စောင်း။

Negvløqí dvjaqòe. 'Cast a side glance.' မျက်စောင်း ထိုးတယ်။ = **neløq**

☐ **negwà** *n*: eye lid. မျက်ခွံ။

☐ **neløq** *n*: a side glance. မျက်စောင်း ထိုး

တယ်။

☐ **nelut** *n*: protruding or bulging eyes.

မျက်ပြူး။

☐ **nemàn**₁ *n*: blind person. မျက်စိ ကန်း

နေတဲ့ သူ။ *Nemàn rìd paqzì zòng*. 'A school of blind people.' မျက် မမြင်တွေ့ အတွက် စာသင်ကျောင်း။ [Where eyes look normal. အပြင်ပန်းမှာ ပုံမှန်လို မြင်ရ ပေမဲ့ ကန်းနေတဲ့ မျက်လုံးကို ဆိုတယ်။]

☐ **nemòng** *n*: sclera. မျက်ဖြူ။

☐ **nengé** *vt*: cataract operation.

မျက်လုံး ခွဲစိတ်တယ်။ |'eye' + 'split'|

☐ **nerø** *n*: eye veins. မျက်ကြော။ |'eye' +

'root'|

☐ **nervm** *n*: eye glasses. မျက်မှန်။

Nervmløng rvmshìe. 'Wear eyeglasses.' မျက်မှန် တပ်ထားတယ်။ |'eye' + 'add'|

☐ **nesè** *n*: eye ball. မျက်စိ၊ (အနက်ရောင်)။ |'eye' + 'child'|

☐ **nesì** *n*: tears. မျက်ရည်။ *Nesì vladè*.

'(He) is shedding (dropping) tears.' (သူ) မျက်ရည် စီးကျတယ်။ |'eye' + 'medicine/tears/paint'|

☐ **nesì vyø** *vi*: shed tears. မျက်ရည် ကျ

တယ်။ *Nesì vyøðe*. 'Tear drop.' မျက်ရည် စီးကျတယ်။ |'tear' + 'flow', the tone changes to high when follow by ò. |

☐ **nesøm wa í** *adv*: within the blink of an eye. မျက်စိ တစ်မိတ် အတွင်း။

☐ **nesù** *n*: white discharge from eyes, due to infection or lack of cleanliness. မျက်ချေး။ *Nesù vsaqe*. '(He) has eye pus.' မျက်ချေး ကပ်နေ တယ်။

☐ **netong** *n*: eyering. မျက်ကွင်းတောင့်။ |'eye' + 'corner'|

☐ **neyýng negvøm** *n*: obvious, right in front of ones eyes. မျက်မြင် ကိုယ်တွေ့ မိမိ မျက်စိ ရှေ့မှောက်မှာ။ "*Kàngá, neyýng negvøm nø ngà gø mvkvmshøng*".

"Tiger! I dare not be eaten alive in front of my eyes."

☐ **neza** *vi*: envy, jealous. မနာလို ဝန်တို တယ်။ *Vsýng vdá mvgåm løng sýng ne dvzáshì mvdaq*. '(One) should not be

jealous of others' richness.'

သူတစ်ပါးရဲ့ ကြီးပွား ချမ်းသာမှုကို မနာလို မ ရှုစိမ့် သင့်ပါ။ |'eye' + 'sick, painful'|

☐ **nezor₂** *n*: have a sty on eyelid. မျက်စိ စွန်တယ်။ |'eye' + 'tilt/slanted'|

☐ **nezòm** *n*: eyebrow. မျက်ခုံး။ *Nezòm naqdàngwa yoe*. '(He) has thick black eyebrows.' မျက်ခုံး နက်မှောင် ထူထဲစွာ ပေါက်တယ်။ |'eye' + 'hold'|

☐ **nezøq 1.** *n*: blind person. မျက်ကန်း။ *Nezøq tiqpe dì daqi*. 'One blind person came.' မျက်ကန်း တစ်ယောက် လာနေတယ်။ |'eye' + 'blind'| **2.** *vi*: be blind. မျက်ကန်းတယ်။ *We mvrìngyóng vs̀ng tiqpe nezøqapmì wa*. 'It is said that in that village someone became blind.' အဲဒီရွာမှာ လူတစ်ယောက် မျက်စိ ကန်းသွားတယ်လို့ ပြောတယ်။ [Where eyes are damaged, look damaged. မျက်လုံး ဒဏ်ရာနဲ့ ကန်းသွားတာ ကို ဆိုတယ်။]

ne₂ *vi*: complement taking verb; want, like, willing to V. ဖြစ်ချင်၊ လိုချင် တာကို ညွှန်းတဲ့ ကြိယာ နောက်ဆက်။ *Dí mvneshài*. 'We don't want to go.' မသွား ချင်ဘူး။ *Vl neshie*. 'Like to stay.' နေ ချင်တယ်။ *Shón neshie*. 'Like to talk.' ပြော ချင်တယ်။

ne₃ *n*: land. နယ်မြေ။ *Neyóng vle*. 'He is in a remote place.' နယ်မှာ ရှိတယ်။ <Bur.

○ **né** See the entry **nyé**

negwìng *n*: obstreperous fly, gnats. ယင်ရဲ့။

neja *n*: sunflower. နေကြာပန်း။ <Bur.

né₁ *n*: bamboo weevil grubs. ဝါး စားတဲ့ပိုး တစ်မျိုး။ = b̀vng

○ **né₂** See the entry **bvngné₁**

nemàn₂ *n*: type of owl. ဇီးကွက် တစ်မျိုး။

☐ **nemàn_{mè}** *n*: type of bird. ငှက်။ = paqchok

nene wa *vi*: eat little at a time frequently. မကြာ ခဏ နည်းနည်းချင်း စား တယ်။ *Ponini nene wae*. 'Eat little at a time the whole day.' တစ်နေ့လုံး စားနေ တယ်။

nè_r *n*: aluminium. ဒန်။ *Yalòng nò nèrtaq iè*. 'This pot is made of aluminium.' ဒီအိုးက ဒန်အိုးဖြစ်တယ်။

nè_r ⇔ **vnè_r** *vt*: pound. ထုထောင်းတယ်။

nesiq *n*: bamboo joint or knot in a tree. အဆစ်။ *Yagùng tvwa nò nesiq luqe*. 'This bamboo has many joints.' ဒီဝါးက အဆစ် များတယ်။ |'eye' + 'joint'|

nezor₁ *n*: kind of bird. ငှက် တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။ *Tvrøt nò mví nezorm̀vng iè*. 'It is not sparrow, in contrast, (it) is Nezor.'

ni ⇔ **vni₂** *vt*: pour, to water. လောင်းတယ်။ *Wedø lega vru zìlòngí nia yàngà wa nò*. 'It is said that like that it was poured out with the writing ink.' ဒီလို မှင်ရည်နဲ့

လောင်းခွဲ တာလို့ ပြောတယ်။ *Shóngwvtrì tì èniò*. 'Water the flowers.' ပန်းပင်တွေကို ရေလောင်းပါ။ =jó

ni₂ ⇌ **vni₁**, *n*: hair of head. ဆံပင်။ *Vni bàe*. 'Hair thin(ning)' ဆံပင် ပါးတယ်။ *Vni tutne*. 'Cut hair.' ဆံပင် ညှပ်တယ်။

□ **nisvn** ⇌ **vnisvn** *n*: braid, plait (n). ဆံချည် ကြိုး။ |'hair' + 'tie'|

ni₃ 1. *n*: day. နေ့။ *Ni vròm shø zaqe*. 'Every day it rains.' နေ့တိုင်း မိုးရွာတယ်။ 2. *clf*: auto-classifier for day. နေ့ရက်ကို ညွှန်းသည် နာမ်ခွဲ အမျိုးအစား။ *Lybán pvngwàni* 'Friday.' သောကြာနေ့။ *Tiqnini èdira*. 'Come some days, any days.' တစ်ရက်ရက် လာခဲ့ပါ။

ni₄ ⇌ **ni₃** *conj*: then, if, if that the case. ဆိုရင်၊ ခွဲရင်။ *Di ni divme*. 'He may go. (Lit. if he go he goes.)' သွား ချင်ရင် သွား လိမ့်မယ်။ *Wedø í ni shvlae*. 'If that the case, it is good.'

□ **nìgø** *conj*: although, even though, even that it is the case. ဆိုလည်း။ = *wedø í nìgø*

□ **nìnø** *conj*: if it is the case. ဆိုရင်တော့။ *Vpè di nìnø ngà mvdøng*. 'If my father goes, I won't go.' အဖေ သွားရင် ကျွန်တော် မသွားဘူး။

ni₅ *part*: marker which occurs with non-final clauses and nominals to mark

really, actually, surely of the CL and N respectively. ကို။ ပဲ၊ သာလျှင်။ *Nà nø loni ràámì*. 'As for you, you surely must go.' ခင်ဗျား ပြန်ကို ပြန်ရမယ်။ *Bóy dypvt sha nø shvtni vdue*. 'Surely it is necessary to slaughter an animal for the festival.' ပွဲတော် အတွက် အသား သတ်ကို သတ်သင့်ပါတယ်။ *Yarvtø taq phone go we nø vpèni íe*. 'Calling this time (of the day) I am sure it is from my father. ဒီလို အချိန် ဖုန်းခေါ်လာတာ အဖေပဲ ဖြစ်ရမယ်။ *Àngwà zidvng taqni íe*. 'It will be the same as before (no changes for good).' ယခင် အဆင့် အတိုင်းသာ ဖြစ်တယ်။

ni₁, *vi*: come close. နီး။ *Níshì rái*. 'Coming closer.' နီးလာပြီ။

ni₂ ⇌ **vni₁** *num*: 1. two. နှစ်။ *Vtøp nø àngse vni shvle vl dárì*. 'Atheup Palm has two layers of skin.' မင်းပေါပင်မှာ အခွံ နှစ်လွှာ ရှိတယ်။ *Rìngtúng walòng gø nøngmaq rvgaq nø vni shvlá dýngte wa íe ó* 'Then, in our land we have only two months called winter.' ကျွန်တော်တို့ ဒေသမှာ ဆောင်း ရာသီက နှစ်လပဲ ရှိတယ်။ 2. dual-marking suffix. နှစ်ခု၊ နှစ်ယောက်၊ နှစ်ကောင် ဖြစ်ခြင်းပြ နာမ် နောက်ဆက်။ *Sìvmgóní kà tae*. 'The younger two are obedient.' အငယ် နှစ်ယောက် စကား နားထောင်တယ်။ *Ngànínv m gø ìi lým íe*. 'We two siblings also will go.' ကျွန်တော်တို့ ညီအစ်ကို နှစ်ယောက်လည်း

သွားမယ်။

□ **nísé** ⇔ **vnísé** *num*: twenty. နှစ်ဆယ်။
Vnísé mǐng vrúme. 'Its 20 miles
away.' မိုင် ၂၀ ဝေးတယ်။ |'two' + 'ten'|

□ **níshaq** ⇔ **vníshaq** *n*: alto. သံစုံ ကွာ
ယာတွင် အမျိုးသားတွေ သီဆိုတဲ့ အမြင့်ဆုံး
အသံ။ *Noqngòem chòmýng pòngwèré
mèla mvlúngkaqí vníshaq mvkún
sháðe*. 'The majority of old ladies
from the church can sing alto.'
ဘုရား ကျောင်းက အမျိုးသမီး အများစု
ကတော့ အမျိုးသမီး အနိမ့်သံကို သီဆို တတ်
ကြတယ်။ |'two' + 'voice'|

ní₃ ⇔ **vní₂** *vt*: repeat, say something
repeatedly. နား ပူဆာတယ်။ အကြောင်း အရာ
တစ်ခုကို မကြာ ခဏ ဆိုသလို ပြောတယ်။
*Àngsì yǐng vse lǐm íe wa nò poni vní
lúngà*. '(He) has been repeatedly
saying that he wants to visit his
grandmother.' အဖွားတို့ဆီ သွားလည် ချင်
တယ်လို့ တစ်နေ့လုံး ပြောနေတယ်။

ní₄ ⇔ **nígú** *n*: mouth. ပါးစပ်။
□ **nítól** *n*: lip. နှုတ်ခမ်း။ |'mouth' +
'saliva?'| = nvtól
□ **nízi** *n*: beak. နှုတ်သီး။ |'mouth' +
'small'| = nongsòn

nì₁ ⇔ **vnì₂** *vi*: tire, exhaust. အား လျော့
တယ်။ ခြေကုန် လက်ပန်း ကျတယ်။ *Sháng
kèni dvzaqshì dàrì rvt vni dàqì*. 'He is
getting tired since he has been

working since this morning.' မနက်
ကတည်းကနေ အလုပ် လုပ်ခဲ့လို့ ခြေကုန် လက်
ပန်း ကျနေပြီ။

nì₂ ⇔ **vnì₁** *kin*: aunt (father's sister,
mother's brother's wife), mother-in-
law. အဒေါ်၊ ယောက္ခမ။

□ **nì mvshùl** ⇔ **vnì mvshùl** *n*:
neice, aunt's helper, daughter-in-
law. ချွေးမ။

□ **nì mè** ⇔ **vnì mè** *kin*: mother-in-law.
ယောက္ခမ။

níchitpè *n*: bird; Asian koel. ဥဩ (ငှက်)
တစ်မျိုး။

nìgo *n*: earrings. နားကပ် တစ်မျိုး။

○ **nígú** See the entry **ní**,

nìjèrvmsòn *n*: bird; long-tailed
broadbill. ငှက် တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။

Nikung *pn*: Nihung; Rawang surname.
ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

nil ⇔ **vnil** *vi*: collapse or fall flat (as of
grass and paddy fields). (မြက်ပင်၊ စပါး
ပင်တွေ အခင်းလိုက်) လဲကျတယ်။

Nilog *pn*: Nilau; Rawang surname. ရဝမ်
မိသားစု အမျိုး အမည်။

nìm *vi*: 1. low in height, humble. နိမ့်တယ်။
Kà nìme. 'Humble words, or slow in
speaking.' စကား နိမ့်ချ ပြောတယ်။ 2.
stable or slow in action. တည်ငြိမ်တယ်၊
ပျော့ပျောင်းတယ်။ *Àng yayǐng nìme*. 'He is

slow or doesn't play much here.' သူ ဒီမှာ ငြိမ်နေတယ်။ သိပ် မကစားဘူး။ = vsip

Nin ⇔ **vNin** *pn:* birth order name for second born female. ဒုတိယ ငြောက် သမီးကို ခေါ်တဲ့ မွေးစဉ် အမည်။ **Vnin laqdira.** 'Let Anin come.' အနင် လာပါစေ။

☐ **Ninkuq** *pn:* nickname for second born female. ဒုတိယ သမီးကို ခေါ်တဲ့ ချစ်စနိုး အမည်။

Nin Vgwi *pn:* Nin Ahgwi; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

nìnà *n:* animal. တရိစ္ဆာန်။

☐ **nìnà chòm** *n:* cowshed, ox fence. တရိစ္ဆာန် တဲ၊ တင်းကုတ်။ |'animal' + 'house'|

☐ **nìnà kung** *n:* manger. နွားစား ခွက်၊ စားကျက်။ |'animal' + 'valley'|

☐ **nìnàrøp** *n:* cattle disease. တိရိစ္ဆာန် ရောဂါ။ |'animal' + 'contagious disease'|

nìnàq *n:* blackish sand. အနက် ရောင် ရှိတဲ့ သဲ တစ်မျိုး။

Nindvku *pn:* Nindakhu; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Ninlvmun *pn:* Ninlamun; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Ninmvda *pn:* Ninmada; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Ninmyén *pn:* Ninmyen; a mountain name တောင် တစ်လုံးရဲ့ အမည်။

Nino *pn:* Ninau; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Ninpaqse *pn:* Ninphase; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Ninrvm *pn:* Ninram; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Nìnzá *pn:* Ninza; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Ninzu *pn:* Ninzu; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

nip *n:* nasal mucus. နှာရည်။ **Nip vyùnge.** '(He) is having a running nose.' သူ နှာရည် ယိုနေတယ်။ **Shvna' yvng nip nàsaqe.** 'You got nasal mucus on your nose.' ခင်ဗျား နှာခေါင်းမှာ နှာချေး ကပ်နေတယ်။

☐ **nipchø** *vi:* have a running nose. နှာ ရည်ယိုတယ်။ = nipyùng

☐ **nipku** *n:* dried mucus. နှပ်ချေးဖတ်။

☐ **nipshól** *n:* nasal mucus. နှာရည်။ |'nasal mucus' + 'stale'|

☐ **nipshvng** *n:* nasal mucus. နှပ်ချေး။ |'nasal mucus' + 'to clear'|

☐ **nipyùng** *vi:* have a running nose နှာ ရည်ယိုတယ်။ = nipchø

nipnip *onm* onomatopoeic word; used with the verb *vdvn* 'shiver'. ကြောက် တုန်တုန်လို့ အဓိပ္ပါယ် ဆောင်တဲ့ မြည်သံစွဲ

ကြိယာ ဝိသေသန။ *Nipnip vdvnkéde.* '(He) is shivering.' သူ ကြောက်တုန် တုန်တယ်။

niq₁ ⇔ **vniq** *vi ~ vt:* twisted. ကြိုးကျစ်တယ်၊ ကောက်လှိမ်တယ်။ *Sòmri lònq vniqe.* 'The rope is twisted.' ကြိုး ညှိနေတယ်။

niq₂ *n:* dung, stool (faeces). ချေး။

□ **niqsha** *vi:* defecate, empty the bowels. ချေးပါတယ်၊ မစင် စွန့်တယ်။ |'excrement' + ?|

□ **niqshe** *n:* stick used for cleaning the waste/dung. ချေးသုတ် တုတ်ချောင်း။

niqdòng *n:* anus, buttocks, ass. စအို၊ တင်ပါး။ = **nídòng**

niqgung ⇔ **nigùng** *n:* tail (of animal). အမြီး။

niqniq wa *adv:* tender soft. နုဖတ်ဖတ်လေး။ [Only used with flour or powder. အမှုန့် များနှင့် သုံးတယ်။]

niring *n:* rooster's hanging tail. ကြက်ဖ နောက် အမှီးမှာ သီးသန့် ရှည်ထွက် နေတဲ့ အမွှေး။

nit *vt:* press. ဖိတယ်။ *Yapè nò vbè nit mvdaq.* 'This person is good at catching snake.' ဒီလူ မြေ ဖိဖမ်းရာမှာ ထူးချွန် တယ်။ = **nyit**

nítit *n:* buttocks. တင်ပါး။

nizo *n:* tail (of bird). အမြီး။ [Exclusively used with bird's tail. ငှက်မြီး ကိုသာ ဆိုသည်။]

Nmok ⇔ **ønmok** *pn:* Nmauk; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Nngýn *pn:* Nngan; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

no ⇔ **vno** *n:* bean, pea. ပဲသီး။ *Vno nònq waqshà tiqdø kòtnòe.* '(She) is cooking pork with beans.' ဝက်သားနဲ့ ပဲသီး ရောချက် တယ်။

□ **nopu** *n:* fermented soybean. ပဲပုတ်။ = **nosi**

□ **nosi** *n:* fermented soybean. ပဲပုတ်။ *Nosi dvbøpmòe.* 'Ferment the soy bean.' ပဲပုတ် တည်တယ်။ = **nopu**

nò₁ *adv:* exceed, very. အလွန် အကျွံ၊ တော်တော်။ *We gò nò sýmè.* 'That person is too young.' အဲဒီလူတော့ တော်တော် ငယ်သေးတယ်။ *Nà nò èvme.* 'You are eating too much.' ခင်ဗျား တော်တော် စားပြီ။ စားတာ လွန်နေပြီ။ |Precedes the verb it modifies. ၎င်းအထူးပြုတဲ့ ကြိယာရှေ့မှာ သုံးတယ်။| = **gvzà**

nò₂ *vi:* dance. (မနော အက) ကတယ်။ *Mvnò nòe.* 'Dance a Manau dance.' မနော အက ကတယ်။ = **lvm**

Nokmúng *n:* Nongmong. နောင်မွန်နီး မြို့။ = **Nongmóng**

nol ⇔ **vnol** *vt:* 1. move, shift. ရွှေ့တယ်၊ လှုပ်ခါတယ်။ 2. carry. ထမ်းတယ်။ <Mang-rung dialect.

Nongga shvlaq *n*: Nongga salt. ဆား တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။

nonggøp *n*: mouth. ပါးစပ်။ <Jp. =**nó**, **ní**, **nígú**

□ **nonggøp mvshól** *n*: oral history. နှုတ် သမိုင်း။ |'mouth' + 'history'|

nonggùn *n*: physical strength. ခွန်အား။ *Ǹvmlat dvgvp nø noqgú rì nonggùnì wà ỳngshà.* 'Only in the beginning we constructed churches by physical strength alone.' အစ မှာတော့ ဘုရားကျောင်း တွေကို ခွန်အားနဲ့ပဲ တည်ဆောက် ခဲ့ကြတယ်။ *Nongmaqí nonggùn zí ràe.* 'We need to encourage (them).' ကျွန်တော်တို့ (သူတို့)ကို အားပေးဖို့ လိုတယ်။ = **nonggwòen**

□ **nonggùn lún** *vi*: be satisfied; be gratified. အားရတယ်။ *Ngàì nø svrapè s̀ng nø jè nonggùn lúnòe.* 'As for me, I am so encouraged/excited for the teacher.' ကျွန်တော် ကတော့ ဆရာကို အရမ်း အားရတယ်။ |'strength' + 'get'|

□ **nonggùn vl** *vi*: strong, have physical strength. အား ကြီးတယ်။ ခွန်အား ရှိတယ်။ *Weg̀ung sh̀ong nø nonggùn vl pèì laq rìò.* 'Let the one who is strong carries that log.' အားကြီးတဲ့သူ အဲဒီ ထင်းတုံးကို သယ်ပါစေ။ |'strength' + 'have'|

□ **nonggùn zaq** *vi*: strong, have vigour. သန်မာတယ်။

□ **nonggùn zí** *vt*: encourage, exalt. အား ပေးတယ်။ *Dèni svra gvbà tiq̀pèì pòni nonggùn èzì d̀vrshà.* 'Today, for the whole day, we were encouraged by one great teacher.' ဒီနေ့ တစ်နေ့လုံး ဆရာကြီး တစ်ယောက်က ကျွန်တော်တို့ကို အားပေးတယ်။ |'strength' + 'give'|

□ **nonggùn zì** *n*: tonic medicine. အားဆေး။

Nongja *pn*: Naungkya; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Nongkvrnm *pn*: Naungkharnam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Nongme *pn*: Naungme; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Nongmin *pn*: Naungmin; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Nongpvng *pn*: Naungphang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Nongrvm *pn*: Naungram; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

nongr̀v̀n *n*: large size hammer. တူကြီး တစ်မျိုး။

Nongso *pn*: Naungsau; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

nongsøn *n*: beak. နှုတ်သီး။ = **nízi**

Nongshá *pn:* Naungsha; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Nongtong *pn:* Naungthaung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Nongtung *pn:* Naungthung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

nongzvn *n:* type of orchid. သစ်ခွပန်း။

N Op ⇔ **øn Op** *pn:* N Aup; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

noq₁ *vt:* make obeisance to, worship (any religion). ရှိခိုးတယ်။

☐ **noqgú** *n:* worship, church. ဝတ်ပြု၊ ဘုရား ကျောင်း။ *Noqgú chòm kadvngte telòng gø nònggùní wádvng wà yvngshà.* 'However big the church may be, (we) could construct (it) with only our physical strength.' ဘယ်လောက် ကြီးတဲ့ ဘုရား ကျောင်းကြီး ဖြစ်ပါစေ လူ့အားနဲ့ပဲ တည်ဆောက် ခဲ့ကြ တယ်။ <Jp.

☐ **noqngòchòm** *n:* church. ဘုရား ကျောင်း။ *Só noqngòchòm svng dìámì.* 'Let's go up to the Church.' ကဲ ဘုရား ကျောင်းကို သွားကြရအောင်။ |'worship' + 'gather up' + 'house'|

☐ **noqshì** *vi:* convert to another religion. ယုံကြည်တယ်၊ ကိုးကွယ်တယ်။ *Bukdaq svng noqshìe.* '(He) converted to Buddhism.' သူ ဗုဒ္ဓကို ကိုးကွယ်

တယ်။

☐ **noqshì tvrà** *n:* religion, religious practice. ကိုးကွယ်မှု၊ သက်ဝင် ယုံကြည်မှု။

☐ **noqshì vsvng** *n:* believer; usually refers to people who practice Christianity. ယုံကြည် သူ ခရစ်ယာန်။ *Àngnø noqshì vsvng íe.* 'He is a believer.' သူက ယုံကြည်သူ ခရစ်ယာန် တစ်ယောက် ဖြစ်တယ်။

noq₂ ⇔ **vnoq** *vt:* push, encourage. တွန်းအား ပေးတယ်။ = shvnán

Noqkyo *pn:* Naukyau; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Noràng *pn:* Norang; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

nø *part:* marker which occurs after nominals to mark the topic. က၊ ဟာ၊ မှာ တော့။ *Vgwé tvng nø vkàng mvl.* 'As for the left foot (print), (it) was a tiger's foot.' ဘယ်ဖက် (ခြေရာ) ကတော့ ကျား ခြေရာ။ *Shvperì gø wedø tiqzàng taqwa vldvgvp nø wvpké yùle.* 'The yaks as well, as for the time when (they) stayed at one place, it is easy to hunt (them) down.' သာကင် တွေလည်း သူတို့ တစ်နေရာ မှာပဲ နေနေတဲ့ အချိန်မှာတော့ ပစ် သတ်ဖို့ လွယ်တယ်။ *Darì nø tì vle gø mvwa.* 'As in the past, (it) didn't say that there was water.' လွန်ခဲ့တဲ့ အချိန် မှာတော့

ရေရှိ ခွဲတယ်လို့ လည်း မပြောခဲ့ဘူး။ *Mvniqtì nø nóng kwizu kèní bore, wàràì.* 'As for the Manithi river, it flows from Khwinzu (Khagabu), it is said.' မလိခ မြစ်ကတော့ အမြင့်ဆုံး တောင်ထိပ် (ခါကါဘိုရာ ဇီ) ကနေ စီးဆင်း လာတယ်လို့ ဆိုကြတယ်။ *Zvmì lé vtóng nø gvzà rvzaq yàngì.* 'As for the marriage tradition, (it) was very difficult.' မင်္ဂလာ ဆောင်နှင်းတဲ့ စနစ် ကတော့ အင်မတန်မှ ခက်ခဲ ခွဲပါတယ်။

nø₁ *vi*: tame. ယဉ်တယ်။ *Waqse go nøe.* 'The little pig is tame.' ဝက်ကလေး ယဉ်ပါး တယ်။ *Ngvnø íe.* 'The cow is tame.' လှေကျင့် ပြီးသား၊ ယဉ်ပါးတဲ့ နွား ဖြစ်တယ်။

nø₂ *n*: mouth. ပါးစပ်။ *Nø èàshì.* 'Open up your mouth.' ပါးစပ် ဟပါ။ = *nònggøp, ní*

nø₃ *n*: cooked rice. ထမင်း။ <Agu dialect.

nø₄ *n*: alcoholic beverage made of rice, rice beer, sake. အရက်။ *Nø aq vsvng nø vsvk myvng.* 'One who drinks doesn't live long.' အရက် သောက်တဲ့ သူက အသက် မရှည်ဘူး။

nømuq *n*: the first pour of rice beer. အရက် စိမ်ထားတဲ့ အိုးက ပထမဦးဆုံး ငွဲ့တဲ့ အလွှာကို ခေါ်တယ်။ |'liquor' + 'rough'| = *nøsi*

nøse *n*: fermentative substance from rice beer. ကစော်ဖတ်။

nøsi *n*: first distillate (in alcohol distillation). (အရက်) ဦးရည်။

nøya *n*: alcoholic. အရက်သမား။

nø₂ *conj*: marker of non-final clause, predicate sequencer. ပြီးမှ၊ ရင်းနဲ့။ *Mvkún mvkunshì nø tvrà die.* 'He walks while singing.' လမ်း လျှောက်ရင်း သီချင်း ဆိုတယ်။ *Za nø shì yàng má* 'Did (they) die after being sick?' ဖျားပြီး သေသွားတာလား။ *Rvmèti móng, rvwá rvvm vrøkngò nø dønngyngà.* 'I went exploring village after village in the Ramethi area.' ရမေထီ ဒေသမှာ တစ်ရွာပြီး တစ်ရွာ လှည့်ပြီး သွားခဲ့ တယ်။

nø₁ *n*: nail (finger, toe), claw, talon လက်သည်း။ *Àng nøl tutshìe.* 'He is cutting his nails.' သူ လက်သည်း ညှပ်တယ်။

hínøl *n*: toenail. ခြေသည်း။ *Hínøl ètutshì!* 'Cut your toenails!' ခြေသည်း ညှပ်လိုက်ပါ။ |'leg' + 'nail'|

nøltut *n*: nail clipper. လက်သဲ ညှပ်။

wurnøl *n*: fingernail. လက်သည်း။ |'hand' + 'nail'|

nø₁ ⇔ **vnø₁** *vi*: bend. (ခါးသွား) ခေါက်ကွေး သွားတယ်။

nø₁ *vi*: clammy, humid. စွတ်စိုတယ်၊ စိုထိုင်း တယ်။ *Vbøri shi mvshoq nøle.* 'The paddy are clammy.' စပါးတွေ မခြောက် သေးဘူး စို ထိုင်းထိုင်း ဖြစ်နေတယ်။ = *mvshoq*

nø₁m *vi ~ vt*: loathe, abhor, hate, dislike. ရှံရှာတယ်၊ မုန်းတယ်။

□ **nómshì** *vi*: hate, loathe. မုန်းတယ်။
Tiqmaq nò nopu sèng nómshìe. 'Some
 loathe fermented soybean.' ပဲပုပ်ကို
 ရွံရှာတဲ့ သူတွေလည်း ရှိတယ်။

□ **nómтуqtuq** *adv*: disgusting. ရွံစရာ
 ကောင်းသော။ *Wezàng nómтуqtuq íe.*
 'That area/place is disgusting.' အဲဒီ
 နား ရွံဖို့ကောင်းတယ်။

Nømaq *pn*: Neuma; Rawang surname.
 ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

nòmnvng ⇔ **nòmnhng** *n*: friend. မိတ်
 ဆွေ သူငယ်ချင်း။ = ròmnhng, nòmnhng

□ **nòngnhng wa** *vi*: befriend. မိတ်ဖွဲ့
 တယ်။

nøn *adv*: slightly. မသိ မသာ၊ အနည်းငယ်။
Nøn wa sème. 'Slightly small.' မသိမသာ
 ငယ်တယ်။ နိမ့်တယ်။

Nøn ⇔ **vNøn** *pn*: birth order name for
 the fifth born male. ပဉ္စမ မြောက် သားကို
 ခေါ်တဲ့ မွေးစဉ် အမည်။ *Vnøn nò yvnge.*
 'Aneun is tall.' ကိုအမင်က မြင့်တယ်။

□ **Nønchong** *pn*: nickname for the
 fifth born male. ပဉ္စမ သားကို ခေါ်တဲ့
 ချစ်စနိုး အမည်။

nón ⇔ **vnón**, loosen, lose strength.
 လျော့ရဲရဲ ဖြစ်တယ်။ အားလျော့ လာတယ်။

nòh *vi*: cooked/done (of rice), ripe (of
 fruit, including tomatoes), healed (of
 wound). မှည့်တယ်။ (*Vmpà*) *nòhe.*

'Cooked rice.' ထမင်း ကျက်တယ်။

Nòndung *pn*: Neundung; a mountain
 name. တောင် တစ်လုံးရဲ့ အမည်။

Nønmyán *pn*: Neunmyan; a mountain
 name. တောင် တစ်လုံးရဲ့ အမည်။

nónnón *heartily*. အူလှိုက် သည်းလှိုက်။
Nónnón wa vhòshìe. 'Laugh heartily.' အူ
 လှိုက် သည်းလှိုက် ရယ်တယ်။

nong, *conj*: contracted form of ni + ng
 =nong; the vowel shift i>ø. ရင်လည်း။
Ngái wìngò nong shvláámì. 'When I did
 that it became good.' ကျွန်တော် လုပ်လိုက်
 တော့ ကောင်းသွားတယ်။

nong, *part*: marker which occurs after
 pronouns to mark plurality; three or
 more people of the N. တို့။ *Ngànong*
nvm. 'We siblings (3 or more people).'
 ကျွန်တော်တို့ မောင်နှမ (၃ ယောက်နဲ့ အထက်)။

□ **àngnong** *pro*: they (three or more);
 third person plural inclusive
 pronoun. သူတို့၊ သုံးယောက် (သို့) သုံး
 ယောက်နဲ့ အထက်။ *Àngnongnvm nò*
vríme. 'They (siblings) are united.'
 သူတို့ မောင်နှမတွေ ညီညွတ်ကြတယ်။ |3SG
 + PL| =àngmaq

nóng 1. *n*: year. နှစ်။ *Dènúng shò gvzà zaqe.*
 'This year it rains a lot.' ဒီနှစ် မိုး များ
 တယ်။ **2.** *clf*: classifier for counting
 number of years. နှစ်၊ နှစ်ခွဲ အမျိုး အစား။

Tiqnóng nø lo lým wvng. 'I am planning to go home one of these years.' တစ်နှစ်နှစ်တော့ ပြန်မယ်။

□ **nóngli** *n*: past year (Lit. old year).
နှစ် ဟောင်း။ *Nóngli be nø nóngshvr sèng gòng bóshà*. '(We) passed the old year and entered into a new year.'
နှစ်ဟောင်း ကုန်လို့ နှစ်သစ်ထဲ ရောက်ကြပြီ။
|'year' + 'old'|

□ **nóngrùng** ⇔ **nongrùng** *vi*: live long. အသက် ရှည်တယ်။

□ **nóngshvr** *n*: new year. နှစ်သစ်။ *Ya nóngshvr kèni nò mvaq lým íe*. 'I will stop drinking alcohol starting from this new year.' ဒီနှစ်သစ်ကနေ အရက် မသောက်တော့ဘူး။ |'year' + 'new'|

nòng₁ *vi*: muddy, turbid. ရေနှောက်တယ်။
Yawàngti gvzà nong. 'This river is muddy (as brown color).' ဒီရေချောင်း ရေနှောက်တယ်။

nòng₂ *part*: marker which occurs post verbally to mark second person plural participants. ဒုတိယလူ အများပြု ကြိယာ နောက်ဆက်။ *Èdì ránòng*. 'You guys come here.' ခင်ဗျားတို့ လာခဲ့ကြပါ။ *Nàmaq pèlat wa chòm tiqchòm èwànnòng*. 'Only three or four of you are constructing a house.' ခင်ဗျားတို့ သုံးလေးယောက် လောက်ကပဲ အိမ် ဆောက်နေကြတယ်။

nòng₃ ⇔ **vnòng** *vi*: sink. နှစ်မြုပ်တယ်။ *Lóng nø vnòng*. 'The stone sinks.' ကျောက်ခဲဆိုရင် (ရေထဲ) နှစ်မြုပ်တယ်။ *Kùngshí vnòng*. 'The boat is sinking.' လှေ နှစ်မြုပ်တယ်။ = vløp

nòngbaq *n*: blunt or dull sword. ခါးတုံး။ = dèngbaq

nòngdu₁ *n*: hammer. တူ။ = sèmdu

nòngdu₂ *n*: formative in noun compounds which usually appears with wild boar as in *nongdu waqshvng*. တောဝက်။

nònggù *n*: post which is laid down at the top of a fishing dam. ငါး ဖမ်းဖို့ လှောင်ထားတဲ့ ရေကန် ထိပ်ပိုင်းမှာ ထားတဲ့ သစ်သားတုံး။

Nòngkáy *pn*: Neungkai; place or surname. နေရာ ဒေသ တစ်ခု (သို့) မိသားစုအမျိုးအမည်။

nòngmaq *pro*: first person inclusive plural pronoun. ကျွန်တော် တို့။ *Nòngmaq rvp nvpni vjú røtshì lým íe*. 'Tomorrow, our family will have a prayer meeting.' ကျွန်တော်တို့ မိသားစု မနက်ဖြန် ဆုတောင်းကြမယ်။

nóngnóng *adv*: 1. lukewarm. မရွှင် မလန်း။ မပူ မနွေး။ *Nóngnóng wae*. 'Lukewarm.' မရွှင်မလန်း ဖြစ်တယ်။ 2. not clear, cloudy. နောက်ကျိုကျို၊ မကြည်မလင် ဖြစ်ခြင်း။ |<nòng 'muddy'|

Nòngròyyang *pn*: Neungroiayang; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

nøq *vi*: make soft. ပျော့အောင် လုပ်တယ်။ *Zìdòng lòng svmi taq shènøqò.* 'Roast the bread to soften (it).'

မုန့်ကို ပျော့အောင် မီးကင်ပါ။ = *køn*

nøt, 1. *n*: mind, heart. စိတ်။ *Nøt shvla gó nø ishøt lúndø.* 'Blessed is the man who has a good heart.'

စိတ်ထား ကောင်းတဲ့သူက မင်္ဂလာ ရှိတယ်။ 2. *vt*: miss, remember. အောက်မေ့တယ်၊ သတိယတယ်။ *Vpè vmèmaq s̀ng nøtnø.* 'I remember my parents.'

အဖေ အမေ တို့ကို သတိယတယ်။

3. *vi*: worry, be mindful. စိတ် ပူပန်တယ်။ *Wervt dèni pvwá dvpyt nøtshì mvrà, oqà íe.* 'Therefore, we don't have to worry about our bellies/food expenses, thank you.'

ဒါကြောင့် ဒီနေ့ ဝမ်းအတွက် စိတ်ပူ စရာ မလိုဘူး။ ကျေးဇူး တင်ပါတယ်။

□nøt bùm *vi*: worry. စိတ် ပူပန်တယ်။ *Nøt bùm.* 'Be anxious.'

စိတ် ပူပန်တယ်။ |'mind' + 'worry'|

□nøt dvgoq *vi*: sly, cunning. ကောက် ဂျှစ်တယ်။ |'mind' + 'crooked'|

□nøt dvmmá *n*: trauma, heart wound. စိတ် ဒဏ်ရာ။

□nøt hángshì *vi*: arrogant, conceited. မောက်မာတယ်၊ ကြားဝါတယ်။ |'mind' + 'high' + R/M|

□nøt høp *vi*: rage. စိတ် ဆတ်တယ်။ |'mind' + 'brittle'|

□nøt hwám *vi*: anxious. စိတ် ပူပန်တယ်။ |'mind' + 'shaken'|

□nøt keq *vi*: stubborn, hard hearted. စိတ် မာတယ်။ |'mind' + 'hard'| = *nøt zaq*

□nøt køn *vi*: gentle, amiable. စိတ် နူးညံ့တယ်။ |'heart' + 'soft'|

□nøt løm *vi*: be in good nature, be generous. သဘောထား ပြည့်ဝတယ်၊ အလှူအတန်း ရက်ရောတယ်။

□nøt lúm *vi*: be interested in something. စိတ် ပါတယ်။ *Mvkún taq nøt lúme.* '(He) is interested in music.'

သူ ဂီတကို မြတ်နိုးတယ်။ |'mind' + 'include'|

□nøt mvdóng *vi*: honest, well-behaved. ရိုးသားတယ်။ |'mind' + 'straight'|

□nøt mvgøø *vi*: worry, anxious. အပူလုံး ဆိုတယ်၊ စိတ် ခုတယ်။ |'mind' + 'dissatisfy'|

□nøt mvrìq *vi*: crazy, fool. ရူးသွပ်တယ်။ *Nønt mvrìqgø.* 'Crazy person.'

ရူးသွပ်တဲ့သူ။ |'mind' + 'not normal/crazy'|

□nøt mvrøp *vi*: doubt, lunatic. သံသယ။ |'mind' + NEG + 'sculpture'|

- ❑ **nøt mvsøn** *n*: mind. စိတ် နှလုံး။
|'mind' + 'liver'|
- ❑ **nøt rung** *vi*: stable mind. စိတ် တည်ငြိမ်တယ်။ စိတ် သက်သာရာ ရတယ်။
Wepè nøt shi mvrung. 'He is still not in a normal state mind.' သူ့ အခုထိ စိတ် မတည်ငြိမ် သေးဘူး။ |'mind' + 'sit'|
- ❑ **nøt ruq** *vi*: distress. စိတ် ရှုပ်တယ်။
|'mind' + 'stir'|
- ❑ **nøt shàn** *vi*: clear in conscious. စိတ် သန့်တယ်။ စိတ် ကြည်လင်တယ်။ |'mind' + 'clear'|
- ❑ **nøt shòm** *vi*: satisfy. စိတ် ချမ်းသာ တယ်။ *Gvzà nøtshòm lým vle ó.* 'It's very satisfying.' စိတ် ချမ်းသာစရာ အတော် ကောင်းတယ်။ *Í we akvt nø mvtúri adø yýngshì kvv nø gvzà nøt shòm lým vle.* 'But for now as (we) can see the possibilities, (we are) much satisfied.' ဒါပေမဲ့ အခုလို စတင်နိုင် မဲ့ အချက် အလက်တွေ မြင်တွေ့ရလို့ စိတ် ချမ်းသာ စရာ ကောင်းပါတယ်။ |'mind' + 'be at ease'|
- ❑ **nøt shvlòm** *vt*: comfort, encourage နှိပ်သိမ်တယ်။ ခွန်းအား ပေးတယ်။ |'mind' + CAUS + 'warm'|
- ❑ **nøt taq rí** *vt*: memorize, learn by heart. အလွတ် ကျက်တယ်။
- ❑ **nøt tìn** *vi*: discouragement. စိတ် ပျက် တယ်။ |'mind' + 'spoil, damage'|

- ❑ **nøt tò** *vi*: irritable, touchy. စိတ် ဆတ်တယ်။ စိတ်ဆိုး လွယ်တယ်။ |'mind' + 'short'|
- ❑ **nøt tónshì** *vi*: regret. နောင်တ ရ တယ်။ |'mind' + 'hold something inside'|
- ❑ **nøt tóng** *n*: adult, mature. စိတ် တည်ငြိမ်တယ်။ ရင့်ကျက်မှု ရှိတယ်။
Nøttóng shaqré. 'Mature man.' စိတ် ရင့်ကျက်တဲ့ သူ။ *Nøntóng gò mèpvng èsìv.* 'Follow a mature/trustworthy person.' စိတ် ရင့်ကျက်တဲ့သူ နောက်လိုက် ပါ။ |'mind' + 'grown'|
- ❑ **nøt tōp** *vi*: trustworthy, mature. ရင့်ကျက်တယ်။ ယုံကြည် စိတ်ချတယ်။
|'mind' + 'mature'|
- ❑ **nøt vmvng** *vt*: shock, unconscious. ကယောင် ခြောက်ချား။ |'mind' + 'lost'|
- ❑ **nøt vrá** *vi*: agree, united. သဘော တူ တယ်။ |'mind' + 'agree'|
- ❑ **nøt yòr** *vi*: anxious, worry, sad. စိတ် ပူပန်တယ်။ |'mind' + 'sad'|
- ❑ **nøt za** *vi*: grievance or feel hurt. စိတ် နာတယ်။ |'mind' + 'be ill'|
- ❑ **nøt zá pvwáshàl** *vi*: anxious, worried, afraid. ဝမ်းနည်း ပက်လက်။
|'mind' + 'ill' + 'belly' + 'drag'|
- ❑ **nøt zaq** *vi*: stubborn, strong determination, hard hearted. စိတ် မာတယ်။ |'mind' + 'hard'|

goes.' သူ့ အဲဒီ လွယ်အိတ် ဘယ်သွားသွား
ယူသွားတယ်။ 2. follow. လိုက်ပါတယ်။
Svrapè y'ng vnúngshìe. '(He) follows
after his/her master.' သူ့ ဆရာ ဘယ်သွား
သွား နောက်လိုက်တယ်။

nùng₂ ⇔ **vnùng₂** *n:* large wok. မိုးဗြဲ
ဒယ်အိုး ကြီး။

Nungnoq *pn:* Nungnau; Rawang
surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Nungnor *pn:* Nungnaur; Rawang
surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

nup ⇔ **vnup** *vt:* cheat, lie, deceive.
လှည့်ဖြားတယ်။ ညာတယ်။ *Mok z'í l'ým íe wa
nø s'vmrèpè nupmòe.* '(He) deceived the
child by saying "I will give you
snack".' မုန့် ကျွေးမယ်လို့ ပြောပြီး ကလေးကို
လှည့်ဖြားတယ်။

nuq *vt:* scald, burn by hot water. ရေ နွေး
ပူလောင်တယ်။

☐ **nuqshì** *vi:* scald or burn (the hand)
with water. ရေ ပူလောင်တယ်။

nuqnuq *adv:* soft. နူး။ *Shóng mvnuq
nuqnuqwasè íe.* 'The plant's sprout is
tender or soft.' ပန်းပင်ရဲ့ အဖူးက နုတယ်။
N'vmí g'àng k'éò rvt nuqnuq wasè íe. 'It is
soft because of the sun's heat.' နေပူ
ဒဏ်ကြောင့် နုနယ်တယ်။ = *k'ònk'òn, guqguq*

nv- *prf:* your; second person possessive
prefix. သင့်။ *Nvsè teg'ò.* 'Your older
child.' သင့် ကလေး အကြီး တစ်ယောက်။

[Used on kinship terms.]

☐ **nvk'ò** *n:* your father-in-law, your
maternal uncle. သင့် ယောက္ခမ၊ မိခင်
ဖက်မှ ဦးကြီး၊ ဦးလေးတွေ။

☐ **nvme** *n:* your mother. သင့်မိခင်။
|'your' + 'mother'|

☐ **nvnm** *n:* your sibling. သင့် ညီ၊
အစ်ကို၊ နှမ၊ အမ။ *Nvnm g'ò mvd'ira má.*
'Didn't your brother/sister come?'
သင့် အစ်ကို၊ ညီ၊ အစ်မ၊ ညီမ မလာ ဘူးလား။
|'your' + 'sibling'|

☐ **nvpe** *n:* your father. သင့် ဖခင်။
|'yours' + 'father'|

☐ **nvsi** *n:* your grandmother. သင့်
အဖွား။ |'your' + 'grandmother'|

○ **nvd'ò** See the entry **nà**.

Nvj'ó *pn:* Nakyaw; a mountain name.
တောင် တစ်လုံးရဲ့ အမည်။

○ **N'vk'ò** See the entry **L'vk'ò**.

nvl ⇔ **vnvl** *vt:* any kind of hard hitting.
ထုထောင်းတယ်။ *Vn'vlòe.* 'He is hitting.'
ကျွန်တော် ထုနေတယ်။

☐ **nàl** ⇔ **vnàl** *vt:* third person sin-
gular form of **nàl**.

nvling *n:* testicle. ဝှေးဥ။

nvm₁ *vt:* sell. ရောင်းတယ်။ *N'vmsì nvmòe.* 'I
am selling fruit.' အသီး ရောင်းတယ်။

☐ **nam** *vt:* third person singular form
of *nvm*.

nvm₂ ⇔ **vnvm** *kin:* sibling, brother or sister. မောင်နှမ။ *Àngnøngnvm té lú:ngì.* 'They (brothers and sisters) are growing up.' သူတို့ မောင်နှမ ကြီးလာကြပြီ။

☐ **nvm s̀vmmè** ⇔ **vnvm s̀vmmè**
kin: younger sister. ညီမ။ |'sibling' + 'small' + 'female'|

☐ **nvm s̀vmpè** ⇔ **vnvm s̀vmpè** *kin:* younger brother. ညီငယ်။ |'sibling' + 'small' + 'male'|

☐ **nvm vlatmè** ⇔ **vnvm vlatmè**
kin: elder sister. အစ်မ။ |'sibling' + 'first' + 'female'|

☐ **nvm vlatpè** ⇔ **vnvm vlatpè** *kin:* elder brother. အစ်ကို။ |'sibling' + 'first' + 'male'|

☐ **nvmmmè** ⇔ **vnvmmmè** *kin:* sister. ညီမ၊ နှမ၊ အမ။ |'sibling' + 'female'|

☐ **nvmnøng** *n:* we siblings. တို့ ညီအစ်ကိုတွေ။

☐ **nvmpè** ⇔ **vnvmpè** *kin:* brother. ညီအစ်ကို။ |'sibling' + 'male'|

nvm₁ *vi:* wear (a belt). ခါးပတ် ပတ်တယ်။ *Symaré tiqmè juqnvm nvmshìe.* 'One woman is wearing a belt.' အမျိုးသမီးတစ်ယောက် ခါးပတ် ပတ်ထားတယ်။

nvm₂ *cl:* classifier for counting bundles. အစည်း တွေကို ရေတွက် ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲအမျိုးအစား။ =ri

nvm₂ *n:* forest. တော။ <Jp.

nvm₁ ⇔ **vnvm** *n:* sun. နေ။ [Also used in many weather terms.]

☐ **nvm̀bàng(zi)** *n:* sunbeam, sunshine. နေရောင် ခြည်။ *Nvm̀bàng(zi) i vnazhnlì kaq dvshí dǎngòe.* 'Sunbeam can kill micro-virus.' နေ ရောင်ခြည်က ရောဂါပိုးကို သေစေ နိုင်တယ်။ |'sun' + 'shadow'|

☐ **nvm̀dø** *vi:* dark. မိုးချုပ်တယ်။ |'sun' + 'dark'|

☐ **nvm̀døq shòm** *vi:* be shade. အရိပ်ကျတယ်။

☐ **nvm̀dvga** *n:* umbrella or anything that protects from the sun or rain. နေ၊ မိုး အကာ တစ်မျိုး။ |'sun' + 'rain coat'| = dvga 'raincoat'

☐ **nvm̀hí** *n:* ray, sunbeam. နေရောင်ခြည်တန်း။ |'sun' + 'leg'|

☐ **nvm̀jàng** *vi:* late in the morning. နေ့မြင့်တယ်။ |'sun' + 'character'|

☐ **nvm̀jòng** *n:* drought; during the month of November. လချိုပြီး မိုးမရွာတဲ့ကာလ၊ နိုဝင်ဘာလ ကာလရှိ အချိန် အပိုင်းအခြား တစ်ခု။ |'sun' + 'bright'|

☐ **nvm̀jòng gòem** *n:* the eleventh month of the twelve month cycle of the year. It falls between mid-October to mid-November. တစ်

ဆယ့်နှစ်လ တစ်နှစ်တာရဲ့ တစ်ဆယ့်တစ်လ မြောက် လ။ [It means drought month.]

☐ **ǹ̀mj̀̀v̀̀ng** *n*: celebration of eating first crops of the season. ကောက်သစ် စားပွဲ အခမ်း အနား။ [Pre-Christian eraratic. ခရစ်ယာန် ဘာသာကို မကူးပြောင်း ပြုလုပ်ခဲ့ကြတဲ့ ပွဲတော်။]

☐ **ǹ̀mle** *vi*: sunset. နေဝင်တယ်။ |'sun' + 'pass'|

☐ **ǹ̀ml̀̀oꝑ** *locn*: west. အနောက်။ |'sun' + 'sink'|

☐ **ǹ̀mp̀̀oꝑ** *n*: cloud. မိုးတိမ်။ <Wadamkhaung dialect.

☐ **ǹ̀mꝑ̀̀oꝑ** *n*: ray. နေရောင် ခြည်တန်း။ *Ǹ̀mꝑ̀̀oꝑ chinge*. 'The sun ray is red.' ရောင်ခြည်တန်း နီမြန်းတယ်။ |'sun' + 'bone'|

☐ **ǹ̀mꝑ̀̀oꝑ** *vi*: sun-sit.

☐ **ǹ̀mꝑ̀̀oꝑ** *locn*: area where sunlight fall for a long time. နေရောင်ကြာကြာ ထွက်တဲ့နှစ်။

☐ **ǹ̀mꝑ̀̀oꝑ** *locn*: east. အရှေ့။ *Ǹ̀mꝑ̀̀oꝑ mèb̀̀v̀̀nr̀̀i*. 'East migrants.' အရှေ့ဖက် မှ ပြောင်းရွှေ့ လာသူတွေ။ *Ǹ̀mꝑ̀̀oꝑ lap k̀̀ènt̀̀ ǹ̀m svr rae*. 'The sun comes from the east.' နေ အရှေ့ဖက် ကနေ ထွက် တယ်။

☐ **ǹ̀mꝑ̀̀oꝑ** *n*: drought period. မိုးခေါင် တဲ့ ကာလ။ [Also *mvng̀̀oꝑ ǹ̀mꝑ̀̀oꝑ*.]

☐ **ǹ̀mꝑ̀̀oꝑ** *locn*: area where the sun light reaches. နေရောင် ကျတဲ့ နေရာ။ [တစ်နေကုန် နေရောင်ထိုးတဲ့ နေရာ။]

ǹ̀mꝑ̀̀oꝑ, *locn*: side. ဖက်၊ ဆီ။ = lap

Nvmaq *pn*: Nama; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

ǹ̀mꝑ̀̀oꝑ tvrà *n*: short cut path. ဖြတ်လမ်း။ *Tvrà l̀̀oꝑ ǹ̀mꝑ̀̀oꝑ tvrà íká l̀̀éó, ỳ̀ùlká*. 'But the road is a short cut and easy.' လမ်းက ဖြတ်လမ်းလေ။ သွားရတာ လွယ်ကူ တယ်။

ǹ̀mꝑ̀̀oꝑ *n*: trousers, pants. ဘောင်းဘီ။ = naqðø

ǹ̀mꝑ̀̀oꝑ shvnm *n*: type of sesame. နှမ်းစေ့ တစ်မျိုး။

Nvmboy *pn*: Namboi; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

ǹ̀mꝑ̀̀oꝑ *n*: air, wind. လေ။

☐ **ǹ̀mꝑ̀̀oꝑ mvr̀̀u** *n*: storm. လေ မုန်တိုင်း။

☐ **ǹ̀mꝑ̀̀oꝑ mvr̀̀u mut** *vi*: to storm. မုန်တိုင်း တိုက်တယ်။

☐ **ǹ̀mꝑ̀̀oꝑ b̀̀oꝑ gli** ⇔ **ǹ̀mꝑ̀̀oꝑ b̀̀uꝑ gli** *n*: aeroplane. လေယာဉ် ပျံ။ <Jp.

☐ **ǹ̀mꝑ̀̀oꝑ b̀̀oꝑ gli gún** *n*: air field, airport. လေယာဉ်ကွင်း။

☐ **ǹ̀mꝑ̀̀oꝑ b̀̀oꝑ sh̀̀ø** *n*: aeroplane. လေယာဉ် ပျံ။ |'air' + 'ship'|

☐ **ǹ̀mꝑ̀̀oꝑ b̀̀oꝑ g̀̀zì** *n*: carminative medicine. လေဆေး။ |'air' +

and a flock of monkeys befriended each other.' ရှေးရှေးတုန်းက မခါန်ရား နဲ့ မျောက်တွေ အတူ မိတ်ဖွဲ့ကြ သတဲ့။ *Heqé, ǹ̀mǹ̀ngpè shiapmié.* 'What a pity! Our friend has died!' ကြည့်ကြပါအုံး၊ ငါတို့ ပေါက်ဖော်ကြီး သေသွားပြီ။ = r̀̀m̀̀mǹ̀ng, ǹ̀m̀̀mǹ̀ng

ǹ̀mpu *n:* flower. ပန်း။ <Jp.

ǹ̀mpun *n:* fertilizer, manure. မြေဩဇာ။ <Jp. =ngò

ǹ̀mpvng ǹ̀mlat ↔ ǹ̀mlat ǹ̀mpvng₂ *n:* genesis; in the beginning. ကမ္ဘာဦး ကျမ်း၊ အစ အဦး။

nvmré *n:* kind of bird. ငှက် တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။

Nvmré *pn:* Namre; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

ǹ̀mrøm kvn *n:* curry ဟင်း တစ်မျိုး။ = shaqpè kvn

ǹ̀mrùl *n:* epilepsy. ဝက်ရှူးပြန် ရောဂါ။

ǹ̀mrùng gòem *n:* the twelfth month of the twelve month cycle of the year. It falls between mid-November to mid-December. တစ်ဆယ့်နှစ်လ တစ်နှစ်တာရဲ့ တစ် ဆယ့်နှစ်လမြောက် လ။

ǹ̀mrùng mvnø *n:* berry. အသီး တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။

ǹ̀msì *n:* fruit. အသီး။ <Jp.

☐ **ǹ̀msì ǹ̀msò** *n:* various fruit. သစ်သီး ဝလံ။

☐ **ǹ̀msìka** *n:* grapefruit. ဂရိတ်ဖရူသီး။ |'fruit' + 'bitter'|

☐ **ǹ̀msìtì** *n:* fruit juice. သစ်သီး ဖျော် ရေ။ |'fruit' + 'water'|

nvmso *n:* field mouse. တောကြက်။ [The belly is white and it is edible. ဗိုက်မွေးဖြူ ပြီး စားလို့ ရတယ်။]

ǹ̀msóng *n:* useless person, dull. ညံ့ဖျင်း သူ၊ သုံးစားလို့ မရတဲ့ သူ။

ǹ̀msò *n:* kind of tree. သစ်ပင်တစ်မျိုး။ [This is a kind of tree with sweet sticky red berries and slippery wood that grows in the Trung area (north-western Yunnan/north-eastern Burma).]

ǹ̀msóng *n:* door. တံခါး *Ǹ̀msóng ètànò.* 'Open the door.' တံခါးဖွင့်ပါ။ = b̀̀ngkà, b̀̀vngkà

nvmshà *n:* black coloured cane ring which is worn around the calf of Rawang women. အမျိုး သမီးများ ခြေသလုံး မှာ စွပ်တဲ့ အနက်ရောင် သုတ်ထားတဲ့ ကြိမ်ကွင်း။

ǹ̀mshvng *n:* village entrance. ရွာဝင်။ <Jp.

Ǹ̀mtì *pn:* Nam river. မြစ် တစ်စင်းရဲ့ အမည်။

ǹ̀mukdvra *n:* sea, ocean. ပင်လယ်၊ သမုဒ္ဒရာ။

Ǹ̀mway *pn:* Namwai; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

ǹ̀mya *n:* colour. အရောင်။ = moya

Nvmyanvm *pn:* Namyanam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Nvmyung *pn:* Namyung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Nvmyvnggùn *pn:* Namyanggung; a mountain name တောင် တစ်လုံးရဲ့ အမည်။

nvmzu *n:* kind of bamboo. ဝါး တစ်မျိုး။ = lvmzu

Nvmzvr *pn:* Namzar; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

nvn *vt:* do something in a rush. အလျင် အမြန် လုပ်တယ်။ *Shøzaq lúngì rvt waqchòm nvnangðe.* 'Because it started to rain I am rushing to make the pigsty. မိုး ရွာလာလို့ ဝက်ခြံ အလျင် အမြန် လုပ်ပေး နေတယ်။

□ **nvn dø nvn** *adv:* hurriedly, hastily, urgently. အလျင် စလို လုပ်တယ်။ *Rvtð màvl rvt nvn dø nvn wà bøshà.* 'Due to shortage of time we did it quickly. အချိန် မရှိတော့ လို့ အလျင်စလို လုပ်လိုက်တယ်။ = pøqpøq nan

nvn₁ ⇔ **vnvn₁** *vi:* be startled. လန့်တယ်။ *Chvn vnvé.* 'Suddenly, got shocked.' ရုတ်တရက် လန့်တယ်။ [Often used with an onomatopoeic adverb *chvn* for emphasis.]

nvn₂ ⇔ **vnvn₂** *vt:* remind again, repeat again. ပြန်လုပ်တယ်။

○ **nvn dø nvn** See the entry **nvn**

nvnvn *adv:* soft. ပျော့ဖတ်ဖတ်။ *Dvgápvn sha nø rvshø nø nvnvn wa wadø vshvme ó.* 'Other animals' lung is jelly soft, right?' အခြား တိရိစ္ဆာန် တွေရဲ့ အဆုပ်ကတော့ ပျော့ဖတ်ဖတ်နဲ့ လေ။

nvnvn *quant:* always, all the time. အမြဲ။ *We vháng shìgùnng nø rvmøtní nvnvn bømðe.* 'That mountain is covered by clouds all the time.' အဲဒီ တောင်ကို တိမ်အမြဲ ဖုံးတယ်။ *Táy móng sèng nvnvn ðiie.* 'We always go to Thailand.' ကျွန်တော်တို့ ထိုင်း နိုင်ငံကို အမြဲ သွားတယ်။

Nvng ⇔ **vNvng** *pn:* the name of the first daughter. သမီးဦးကို မှည့် ခေါ်တဲ့ မွေးစဉ် အမည်။

□ **Nvngkuq** *pn:* nickname for the first born female. ပထမ သမီးကို ခေါ်တဲ့ ချစ်စနိုး အမည်။

nvnng₁ ⇔ **vnvnng₁** *vi:* move slowly. ဖြေးဖြေး ချင်း လမ်း လျှောက်တယ်။ [Usually occurs with causative prefix *dv-* as in *dvvnvnngshie*.]

□ **dvvnvnngshì** *vi:* walk slowly. ဖြည်းဖြည်း လမ်းလျှောက်တယ်။ *Mè ðènvvnngshì ní, bøbò èdi.* 'Don't walk slowly, go quick.' ဖြေးဖြေး မလျှောက်နဲ့၊ မြန်မြန် သွား။

nvnng₂ *vi ~ vt:* accumulate, gathering up. စုဆောင်းတယ်၊ စုပုံတယ်။

nvnng₃ *vt:* to dream. (အိမ်မက်) မက်တယ်။

ǹ̀ng₁ *part:* committative marker; with, together with. နဲ့၊ နဲ့အတူ။ *Àngsè g̀̀h ǹ̀ng tiqdø die.* '(He) went together with his child.' သူ့ကလေးနဲ့ အတူ သွားတယ်။ *Vpong ǹ̀ng Vnvng ní nø Yvnggung ýng vle.* 'Aphong and Anang live in Yangon.' အဖုန်နဲ့ အနန် ရန်ကုန်မှာ နေတယ်။

ǹ̀ng₂ *part:* marker which occurs non-clause finally to mark the purpose of the V. ဖို့၊ အတွက်။ *Shóng rínvng die.* '(He) went to carry firewood.' ထင်း ထမ်းဖို့ သွားတယ်။ *B̀̀nli wá ǹ̀ng die.* '(He) went to work.' အလုပ် လုပ်ဖို့ သွားတယ်။

nvngà ⇔ **nvngàrè** *n:* man. ယောက်ျား၊ အမျိုး သား။ = lvngà

Nvngcho *pn:* Nangchau; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Nvngdon *pn:* Nangdaun; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Ǹ̀nggo *pn:* Nanggau; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Ǹ̀nggøq *pn:* Nanggeu; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Ǹ̀nghó *pn:* Nangheu; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Nvngkong *pn:* Nangkhaung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Ǹ̀ngkoq *pn:* Nangkhou; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

nvngkríng *n:* kind of bird. ငှက် တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။

Nvngkung *pn:* Nangkhang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

nvnglip *n:* bird; pratincole. သောင်တင်း (ငှက်)။

Ǹ̀ngma *pn:* Nangma; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Nvngmesøn *pn:* Nangmeseun; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Nvngmong *pn:* Nangmaung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Ǹ̀ngmùn *pn:* Nangmun; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

ǹ̀ngńng *adv:* tiring(ly). နွမ်းနယ်။

Nvngngvn *pn:* Nangngan; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Ǹ̀ngrá *pn:* Nangra; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

nvngré *n:* kind of bird. ငှက် တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။

Nvngsìng *pn:* Nangsing; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Nvngsøq *pn:* Nangseu; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Nvngsuq *pn:* Nangsu; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Nvngshi *pn:* Nangshi; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Nvngshù *pn:* Nangshu; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Nvngvshu *pn:* Nangashu; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

nvngwà *n:* cow, cattle. နွား။ = nùngwà
 □ **nvngwà niq** *n:* cow dung. နွားချေး။
 |'cow' + 'excrement'|

□ **nvngwà pvlè** *n:* type of mushroom. မှို တစ်မျိုး။ |'cow' + 'tongue'|

□ **nvngwàsa** *n:* bird; mynah. ဆက်ရက် (ငှက်)။ |'cow' + 'bird'|

□ **nvngwàsè** *n:* calf. နွားပေါက်။ |'cow' + DIM|

Nvngwà *pn:* Nangwa; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

Nvngwàduq *pn:* Nangwadu; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

Nvngzeq *pn:* Nangze; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Nvngzun *pn:* Nangzun; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

nvngzunchvng *n:* glottis. လည်သီး၊ အသံကြိုးပေါက်။ = kàwál chvng

nvp₁ ⇔ **vnvp** *vi:* beautiful. လှတယ်။ *Vnvp we nìmpu.* 'Beautiful flower.' လှပတဲ့ ပန်းပွင့်။ *Rvwàngsèmèla nò vnvpme.* 'Rawang girls are beautiful.' ရဝမ် အမျိုးသမီး တွေက လှပကြတယ်။

nvp₂ *vt:* together with, attach with. အတူ တွဲဖက်ပြီး။

□ **nvppà** *n:* curry. ဟင်း၊ ထမင်းနဲ့ အတူ တွဲ စားသုံးတဲ့ အစားအစာ။ *Nvppà mvcheq* 'Curry pack.' ဟင်းထုတ်။ |'attach' + 'thing'|

□ **nvpsih** ⇔ **vnvpsih** *vi:* get close. တိုးကပ်တယ်။ *Svni póng svng vnvpsihè.* 'Getting close to the fire.' မီးပုံ ထဲကို တိုးကပ်တယ်။

nvp₃ *vt:* next, later. နောက်။ [It is used together with time words.] အချိန်နဲ့ ပတ်သက်တဲ့ စကားလုံးတွေနဲ့ တွဲသုံးတယ်။

□ **nvpmni** *n:* tomorrow. မနက်ဖြန်။ *Nvpmni èdi.* '(You) leave/go tomorrow.' မနက် ဖြန် သွား။ *Nvpmni wa dvjà sháshì daqe.* 'We will know the situation by tomorrow.' မနက်ဖြန်မှ အခြေအနေ သိရမယ်။ |'next' + 'day'|

□ **nvpmniyaq** *n:* tomorrow night or evening. မနက်ဖြန် ည။ |'next' + 'day' + 'night'|

□ **nvpmnóng** *n:* next year. နောင်နှစ်။ |'next' + 'year'|

□ **nvpmsháng** *n:* tomorrow morning. မနက်ဖြန် မနက်။ |'next' + 'morning'|

nvròem *n:* heart. နှလုံး။ *Nvròem shi vngvtshìe, mvshìè!* 'His heart still beats, (he) hasn't died yet!' နှလုံး ခုန်နေသေးတယ်။

မသေ သေးဘူး။

☐ **nvròṃbùm** *vi*: anxious. စိတ်ပူပန်
တယ်။ |'heart' + 'worry' (bum <Jp.)|

☐ **nvròṃte** *vi*: bold, brave. သတ္တိ ရှိ
တယ်။ စိတ် ခိုင်မာတယ်။ |'heart' + 'big'|

Nvsipsipsvn *pn*: Nadipsipsan; Rawang
surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

nvt *vt*: fasten something with string.
တင်းကျပ်အောင် ချည်တယ်။

☐ **nat₂** *vt*: third person singular form
of *nvt*.

Nvt *pn*: Nat, spirit. နတ်။ = *sáng*

Nwànggùng *pn*: Nawanggung; place
name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

NG ng

-ng *suff*: verbal suffix for marking first person singular participant. ပထမ လူကို ညွှန်းတဲ့ ကြိယာ နောက်ဆက်။ *Ngà wvng dø èwara mvwà*. 'Do not say that do it just as I do.' ငါ လုပ်သလို လုပ်ပါလို့ မပြောရဘူး။ *Ngà gø svnshì mvyónge*. 'I want to learn as well.' ကျွန်တော်လည်း သင်ချင်တယ်။

nga₁ *n*: fish. ငါး။ [Changes to *ngv* in lexicalized compounds.]

☐ **ngabakám** *n*: type of fish. ငါးခုံး မ။

☐ **ngabò** *n*: eel, spiny eel (any type of eel). ငါးရှဉ့်၊ ငါး မြေထိုး။ *Sci. Amphip-nous cuchia, Mastacembelus armatus*.

☐ **ngabòtun** *n*: long-finned eel. ငါးလင်ပန်း။ *Sci. Anguilla nebulosa*.

☐ **ngabvngthó** *n*: king of fish. ဆူးပါတဲ့ ငါးတစ်မျိုး။

☐ **ngadòngsór** *n*: garfish. ငါးဖောင်ရိုး။ = ngashønggungdvng *Sci. Betone cancila*.

☐ **ngadvcho** *n*: dried fish. ငါးခြောက်။

☐ **ngadvng** *n*: woven bamboo fish trap that is tube-like, similar to a lobster trap. မြိုး။ = ngado

☐ **ngadvnggwør** *n*: loach. ငါးသလဲထိုး။

☐ **ngajvmna** *n*: kind of small perch. ငါးစင်စပ်။ *Sci. Ambassis baculis*.

☐ **ngakàng** *n*: big fish. ငါးကြီး။ = ngamè

☐ **ngakàngdúng** *n*: loach (fish). ငါးသလဲထိုး။ *Sci. Acanthopsis, Botia, Lepidocephalus*.

☐ **ngalòm** *n*: fish roe. ငါးဥ။

☐ **ngamè** *n*: large fish. ငါးကြီး။ = ngakàng

☐ **ngamit** *vi*: fish hook. ငါးမျှား ချိတ်။

☐ **ngamvshé** *n*: type of fish. ငါး တစ်မျိုး ရဲ့ အမည်။ |'fish' + 'red'|

☐ **ngamvshóng** *n*: type of fish. ငါး တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။ |'fish' + 'green'|

☐ **nganigvng** *n*: type of large fish. ငါးကြီး တစ်မျိုး။

- ❑ **ngapakam** *n*: fish; kind of bream.
 ငါးဖန်းမ။ *Sci. Rohtee cotio.*
- ❑ **ngarvsheq₁** *n*: scale (of fish). ငါး
 အကြေးခွံ။
- ❑ **ngarvsheq₂** *n*: Hamilton's carp.
 ငါးကြင်း။ *Sci. Cirrhina mrigala.*
- ❑ **ngasíng** *n*: striped dwarf catfish.
 ငါးစင်ရိုင်း။ *Sci. Mystus vittatus.*
- ❑ **ngasvngkut** *n*: prawn. ပုစွန်။ |'fish'
 + 'grasshopper'|
- ❑ **ngashiq** *n*: fish worm parasite. ငါး
 သန်း။ ငါးတွေရဲ့ ခန္ဓာကိုယ်မှာ ကပ်နေတတ်တဲ့
 အကောင် တစ်မျိုး။
- ❑ **ngashønggungdvng** *n*: garfish. ငါး
 ဖေါင်ရိုး။ = ngadòngsøur *Sci. Betone
 cancila.*
- ❑ **ngashvlp** *n*: carp fish. ငါးခုံးမ။
 |'nga' + 'leaf (packing)'|
- ❑ **ngatóng** *n*: fish trap made of
 woven bamboo. ငါးထောင်ချောက်၊ မြိုး။
 |'fish' + 'trap'|
- ❑ **ngatóng dvngrùng** *n*: woven
 bamboo fish trap that is flat with
 one end curled up, like a dustpan.
 မြိုး။
- ❑ **ngazuriq** *n*: type of fish. ငါးမောင်းမ။
Sci. Bargarius yanelli.
- ❑ **ngvdi** *n*: type of fish. ကျောက်ငါးလူး။
- ❑ **ngvdóng** *n*: block fish pond. ငါးကြီး
 တွေ ဆက် မတက်နိုင်တဲ့ ရေတံခွန် အောက်ရှိ

- ရေကန်။ [A pond where fist are
 unable to go upstream and lock up.
 ငါးများ ချောင်းရှေ့ဆက် သွားရန် မဖြစ်နိုင်ပဲ
 ပိတ်မိနေသည့် ရေကန်။]
- ❑ **ngvgwìng** *n*: type of fish. ငါး တစ်မျိုး
 ရဲ့ အမည်။
- ❑ **ngvhoq** *n*: type of fish. ငါး တစ်မျိုးရဲ့
 အမည်။
- ❑ **ngvhvng** *n*: fish; kind of carp. ငါးခုံးမ
 တစ်မျိုး။
- ❑ **ngvkám** *n*: type of fish. ငါး တစ်မျိုးရဲ့
 အမည်။
- ❑ **ngvku** *n*: freshwater catfish. ငါးခူး။
 <Bur. *Sci. Clarius batrachus.*
- ❑ **ngvlong** ⇔ **ngvlung** *n*: fish
 migrating to spawn. ငါးရစ်။ *Yakung
 taq ngvlung lung we nvm̄lat yv̀ng b́òò
 rvp n̄ò à̀ngkàng íyàng.* 'The family
 that sees fish breed coming up first
 became the owner.' ချောင်း၊ မြောင်း
 တွေ ကနေ ဆန်တတ်လာတဲ့ ငါးတွေကို
 ပထမ ဦးဆုံး မြင်တွေ့တဲ့ မိသားစုက ၎င်း
 နေရာရဲ့ ပိုင်ရှင်ဖြစ်တယ်။
- ❑ **ngvnu** *n*: small freshwater catfish.
 ငါးကျည်း။ *Sci. Heteropneustes
 fossilis.*
- ❑ **ngvpòn** *n*: type of fish. ငါး တစ်မျိုးရဲ့
 အမည်။
- ❑ **ngvrū** *n*: type of loach fish.
 ငါးသလဲထိုး။

□ **ngvruc** ⇔ **ngaruq** *vi*: hole inside rivers where fish are hold up during the winter. မြစ် ချောင်းတွေရှိ ငါး အောင်းတဲ့ တွင်း။ |'fish' + 'hold up'|

□ **ngvseq** *n*: kind of small catfish. ငါးရဲ့ တစ်မျိုး။

□ **ngvsú** *n*: type of fish. ငါး တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။

□ **ngvyan** *n*: type of fish. ငါး တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။

□ **ngvzú** *n*: type of fish. ငါး တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။

nga₂ *n*: cow. နွား။ |ngv in lexicalized compounds. |

□ **ngvgúng** *n*: old cow. နွားအို မကြီး။ *Nvngwà ngvgúng tíqgo*. 'One old cow.' နွားအိုမကြီး တစ်ကောင်။

□ **ngvkhò** *n*: bull, ox. နွားသိုး။ *Ngvkhò go gvzà dvrøqapmì*. 'The bull became so wild.' နွားသိုးကောင် တော်တော် ဆိုးလာ တယ်။ |'cow' + AUG|

□ **ngvlá** *n*: bull. နွားသိုး။ *Ngvlá go ètapmò*. 'Catch the bull.' နွားသိုးကို ဖမ်း ပါ။ |'cow' + CLF.male|

□ **ngvmà** *n*: cow. နွားမ။ |'cow' + 'female'|

□ **ngvmøt** *n*: 1. greyish cow. မီးခိုး ရောင် နွား။ 2. pregnant cow. ကိုယ်ဝန် ရှိတဲ့ နွား။

□ **ngv̀m̀ung** *n*: white color cow. အဖြူ ရောင် နွား။ |'cow' + 'white'|

□ **ngvno** *n*: tame cow or ox; bull already trained for ploughing and bull cart. ယဉ်ပါးတဲ့ နွား၊ ခိုင်း စေနိုင်ရန် အတွက် ကျင့်ပေး ပြီးသား နွား။ |'cow' + 'tame'|

□ **ngvpuc** *n*: Rawang ox, a kind of ox that exist only in the Dulong and Rawang areas. နွားနောက်။

□ **ngvr̀v̀l** *n*: calf which is returned to the one who presented the cow, which is called mvt̀ung in Rawang. လက်ဆောင် ရတဲ့ နွားက မွေးလာတဲ့ နွား ကလေးကို ပြန်ပေးတဲ့ နွားငယ် လက်ဆောင်။ |'cow' + 'separate'|

□ **ngvshè** *n*: reddish cow. အနီရောင် နွား။ |'red' + 'cow'|

ngá₁ *vi*: walkable, to have access. လမ်း ပေါက်တယ်။

ngá₂ *vt*: borrow something (item) you will return or rent. ငှားတယ်။ *Chəm ngáðe*. 'Rent a house.' အိမ် ငှားတယ်။ *Lèga ngashì nò røshie*. '(He) borrowed books and read (them).' သူ စာအုပ်ငှား ပြီး ဖတ် တယ်။ |Changes to a mid tone before -shì. | <Bur.

ngà₁ *pro*: I; first person singular pronoun (speaker) ကျွန်တော်၊ ငါ။ TB *ng

□ **ngàmaq** *pro*: we; first person exclusive plural pronoun (speaker and others, but not addressee). ကျွန်တော်တို့ တစ်တွေ။ *Ngàmaq chòm y'ng èdìra*. 'Come to our house.' ကျွန်တော်တို့ အိမ်ကို လာပါ။ |'first person singular pronoun' + 'plural marker'| = ngànøng

□ **ngàní** *pro*: we two; first person dual pronoun (speaker and one other). ကျွန်တော်တို့ နှစ်ယောက်။ *Ngàní nvm*. 'We two siblings.' ငါတို့ မောင်နှမ နှစ်ယောက်။ |1SG + 'two'|

□ **ngànøng** *n*: first person plural inclusive pronoun. ငါတို့။ *Ngànøng tvnèsè nø nònggø:pmí vpán nø mvdaq*. 'We human beings cannot work using our our mouths.' *Ngànøng nvm nø tiqsé gó íshàe*. 'We are 10 siblings.' ကျွန်တော်တို့ မောင်နှမက ဆယ်ယောက် ဖြစ်ကြတယ်။ |1SG + PL| = ngàmaq

ngà₂ ⇔ **vngà** *vi*: smell. နံတယ်။ *Ngúngshøng vngàe*. 'Have a bad smell.' ချွေးဇော် နံတယ်။ *Mvyóshøng vngàe*. 'Smell smoke.' မီးခိုး အနံ့ ထွက်တယ်။

ngàé ⇔ **vngàé** *n*: Interjection. အမလေး။ *Vngàé! nà èt dárìó*. 'Gosh!, you are the one.' အမလေး ခင်ဗျား ဖြစ်နေတာကိုး။

Ngak ⇔ **ønGak** *pn*: Ngak; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

○ **ngál** See the entry **ngv́l**

ngalàng *n*: wild banana plant. တောရိုင်းငှက်ပျောပင် တစ်မျိုး။

Ngálàngd'vm *pn*: Ngalangdam; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

ngam *onm* appear suddenly. ရုတ်တရက် ပေါ်လာတယ်။ *Ngam wàràtì*. '(They) appeared suddenly, unexpectedly.' ရုတ်တရက် ပေါ်လာတယ်။

ngám ⇔ **vngám** *locn*: frontage. မျက်နှာစာ၊ အိမ်ရှေ့ မျက်နှာစာ။

□ **ngámlap** ⇔ **vngámlap** *n*: front roof. အိမ်ရှေ့ မျက်နှာစာ။ = ngámle

○ **ngàm** See the entry **ngv̀m**

Ngamvna *pn*: Ngamana; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

○ **ngan** See the entry **ngvn**

○ **ngang** See the entry **ngvng**

ngáng ⇔ **vngáng** *vi*: jut out, protrude. ခေါင်း မော့တယ်၊ ငေါ ထွက်တယ်။ *Bògo go ngángshìe*. 'The snake head is protruding.' မြွေ ခေါင်း ပြူးထွက်နေတယ်။ *Shóng gùng ngánge*. 'The branch is jutting out.' သစ်ကိုင်း ငေါထွက် နေတယ်။

Ngáng ⇔ **vNgáng** *pn*: name given to a child who came back to life from severe sickness. သေ ခါနီးမှ ပြန်ရှင် လာတဲ့

သာ။ သမီးကို မှည့်ခေါ်တဲ့ အမည်။

ngàng vt: lift up. မတယ်။ *Lap ngàngòe.* 'Suddenly (he) opens it up.' အိုး အဖုံးကို ဖွင့်တယ်။ *Taqwvm lònq ngàngòe.* 'Lift up the pot's lid.' အိုး အဖုံးကို မတယ်။

ngàngmè n: bird; crane, oriental darter, snakebird. ဗျိုင်း၊ ဥပန်း (ငှက်)။

□ **ngàngmè múng** n: bird; intermediate egret. ဗျိုင်း ဖြူ။

ngaq₁ ⇔ **vngaq₂** vi: deep steep. မတ်စောက်တဲ့ ကမ်းပါး။ *Mvyuq mvyà é taqkaq vngaq nò vngvñ vtòpme lé.* 'Yes, it is not convenient, it is so high and one can easily bump oneself.'

ngaq₂ vi ~ vt: push (something) over, fall down. လဲတယ်။ *Ngaqshìe.* 'We (two) fall.' ကျွန်တော်တို့ နှစ်ယောက် လဲကျကြတယ်။ *Chòm vngaqe.* 'House collapse.' အိမ်ပြိုလဲတယ်။

□ **ngaqshì** vi: stay or sit idly. တွေ့ဝေတယ်၊ ငေးမောတယ်။ *Pà bñnlì gò màwá pònini ngaqshìe.* '(He) stays idly the whole day without doing any work.' ဘာမှ မလုပ်ပဲ တစ်နေ့လုံး တွေ့ဝေ ငေးမောနေတယ်။

ngaqlóng n: maize, corn. ပြောင်းဖူး။ = dvchá/lvchá, hàmq, lvgong, lvngu/lvngú, mvbo, puqgí, shvngu, shvmung, tambong, vmboq, waqrí.

Ngaqlòng pn: Ngalong; place name.

နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။ *Weyvng kènlí kudø èdivm kvv nò Ngaqlòngdýmò Ngaqlòngtì vyødae.* 'From there when you go on in Ngalongdam the Ngalong River flows in front of you.' အဲဒီ နေရာက နေ ဆက်သွားမယ်ဆိုရင် ငလောင်ဒမ်းကို ရောက်ပြီး အဲဒီမှာ ငလောင် ချောင်း ရှိမယ်။

ngasa ni n: Thursday. ကြာသာပတေး နေ့။

ngasøt n: kind of small banana plant. ငှက်ပျောပင် အသေး တစ်မျိုး။

ngé vt: 1. split, judge. ခွဲတယ်။ *Ne ngéðe.* 'Cataract operation.' (Lit. split eye) မျက်စိ ခွဲတယ်။ 2. judge. အဆုံး အဖြတ် ပေးတယ်။ *Kà ngéðe.* 'Judge (split words).' အဆုံး အဖြတ် ပေးတယ်။ တရား စီရင်တယ်။

ngeké vt: bored, be lazy, not want to do some action. ပျင်းရိတယ်။ *Kungshòl ngekéðe.* 'He is lazy to do the dishes.' သူ ပန်းကန် ဆေးဖို့ ပျင်းတယ်။ *Lèga rø gvzà ngekéshìe.* 'It is so boring to study.' စာဖတ်ဖို့ အရမ်း ပျင်းစရာ ကောင်းတယ်။ = lvgùnké

ngo vi: snore. ဟောက်တယ်။

□ **shvna ngo** vi: snore. ဟောက်တယ်။
| 'nose' + 'snore' | = yøp ngo

□ **yøp ngo** vi: snore. ဟောက်တယ်။
| 'sleep' + 'snore' | = shvna ngo

ngó *adv*: yes, I know; expression used to mark agreement. ဟုတ်တယ် ဟုတ်။ *Ngó lè*. 'I agree!' Or 'That's right!' ဟုတ်တယ် နော်။

ngò *n*: fertilizer. မြေဩစာ။ = *ǹ̀mpun*

ngobvt *n*: crossbar, beam of floor. အိမ်အောက်ခံ အခင်း။

ngoq wa *onm* onomatopoeic adverb; all together, in a body, in large numbers. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသနာ၊ အစုလိုက်အပြုံလိုက်။ *Ngoq wa vdòle*. 'Fall of a pile of things.' အစုလိုက် အပြုံလိုက် ပြိုကျတယ်။

Ngoqch̀̀vng *pn*: Ngochang; tribal name from Kachin State. ငေါ့ချန်း၊ ကချင်မျိုး နွယ်စုဝင် လူမျိုး တစ်မျိုး။ = *Achang* in China.

ngoqshì ngoqlà *n*: without worry, anxiety, concern. အပူပင် ကင်းစွာ။ *Ngoqshì ngoqlà runge*. 'He is sitting without any concern.' သူ အပူအပင် ကင်းစွာ ထိုင်နေတယ်။ = *dòshú dògà, p̀̀nòt m̀̀nòt*

ngór *vi*: fragrant (good smell). (အနံ့) မွှေးကြိုင်တယ်။ *Koná vmsit nò ngóre*. 'The rice from the wet rice field is fragrant.' လယ်ဆန်က မွှေးကြိုင်တယ်။ = *dór*

□ **ngórsì** *n*: perfume, incense. ရေမွှေး၊ နံ့သာမွှေး။ = *ngórtì*

□ **ngórshong** *n*: the good smell of any kind of food. အမွှေး ကြိုင်၊ အမွှေးရနံ့။ *Svngmá dvká nò ngórshong dóre*. 'Sangma rice is fragrant.' ဆန်မာ:

ထမင်း အမျိုး အစားက မွှေးကြိုင် လှတယ်။

□ **ngórtì** *n*: perfume. ရေမွှေး။ = *ngorsì*

ngò *vi*: cry, weep. ငိုတယ်။ *S̀̀vmrè gò gvzà ngòe*. 'The child is crying so much.' ကလေးငယ် တအား ငိုတယ်။ *Shvngòòe*. 'Make someone cry.' ငိုအောင် လုပ်တယ်။

□ **ngøng** *vi*: first person singular form *ngò*; combination of *ngò* + *-ng* = *ngøng*

ngòm ⇔ **vngòm** *vi*: bow/bend. ခေါင်းညိတ်တယ်။

□ **ngòmshì** ⇔ **ngòmsshì** *vi*: nod (one's head), bow, lower the head or body (as ways of showing respect or submission). (ခေါင်း) ညိတ်တယ်၊ ဦးညွတ်တယ်၊ ရိုကျိုးတယ်။ *Yòpyò vngòmshìe*. 'He is napping.' သူ အိပ်ငိုက် နေတယ်။ *Vgo ngòmshìe*. 'Nod/bow head.' ခေါင်း ညိတ်တယ်။

ngòm *vi*: gather together, meet. စုံတယ်၊ စုရုံးတယ်။ *Vjúròtchòm ỳ̀vng shvngbe ngòme*. 'They all are gathered together at the church.' ဘုရား ကျောင်းမှာ လူတွေ အားလုံး စုရုံးလာကြတယ်။ = *kòm*

ngòñ *n*: silver, money. ငွေ၊ ပိုက်ဆံ။ <PTB *d-ဂျလ = *gv̀̀ms̀̀ung, gv̀̀mp̀̀ung*

○ **ngøng** See the entry **ngò**

ngòq ⇔ **vngòq** *vt*: bend; press to bend. ကွေးတယ်၊ ညွတ်ကျတယ်။ *Shòngdgv̀̀ng l̀̀ng ngòqòe*. 'He is bending tree's branch.'

သစ်ကိုင်းကို ကွေးညွတ်တယ်။

ngór ⇔ **vngór** *vi*: protrude. ပြူးထွက်တယ်။
Yadø vngórdøse wedø íràe. 'This manner made (it) a bit protruded.' ဒီလို တစ်ဖက်ကို အနည်းငယ် ထွက်အောင် လုပ်ရတယ်။

ngòr *vi*: active, alive, lively, well, happy, sing well; have charisma, power. ဂုဏ်သရေ၊ ကျက် သရေ ရှိတယ်။ နှစ်လိုဖွယ် ဖြစ်တယ်။ *Nøngshúr dvgvp sholaqrérì rvt mvrìng ngòre*. 'During the New Year (festival) the village is alive because of the young people.' နှစ်သစ်မှာ လူငယ်တွေကြောင့် ရပ်ရွာ ကျက်သရေ ရှိတယ်။

☐ **ngòr dvgùng** *n*: glory, beauty, charisma. ဘုန်း တန်ခိုး။ *Gvrày ngòr dvgùng*. 'The glory of God.' ဘုရားသခင်ရဲ့ ဘုန်းတန်ခိုး။ |'lively' + 'honour'|

ngøt *vt*: mourn or long for someone, cry with very sad feeling for someone. တမ်းတ ဝိုကြွေးတယ်။ *Ròmnvng mè ngøtndø*. 'I remember my girl friend.' အမျိုးသမီး သူငယ်ချင်းကို သတိယလို့ ဝိုတယ်။ |<ngøt 'cry'|

ngú ⇔ **vngú** *vi*: bulge. စူးထွက်တယ်။ = vzú, vngó

ngul *vi*: loose (tooth). (သွား) နွဲ့တယ်။ *Shà ngulshìe*. 'The tooth is loose.' သွား နွဲ့တယ်။

ngùm *vt*: sweep by hand into a basket. ကျိုး ထည့်တယ်။ *Vbø póng ngùmðe*. 'Sweep the paddy.' စပါးပုံ ကျိုးထည့်တယ်။ = zøt

Ngunzing *pn*: Ngunzing; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

ngung *vt*: weigh (food). ချိန်တယ်။ *Shvlaq mvcheq ngungðe*. 'Weigh a salt bag.' ဆားအိတ် ချိန်တယ်။

☐ **ngungpà** *n*: scale, steelyard (hanging type). ချိန်ခွင်။ *Ngung lýmjà vle má*. 'Is there a scale.' ချိန်ခွင် ရှိသလား။ *Ngungpà lònq lvgvtnà*. 'Bring the scale.' ချိန်ခွင် ယူလာခဲ့ပါ။ |'weigh, balance' + 'instrumentative nominalizer'| = zo

ngúng *n*: sweat. ချွေး။

☐ **ngúng hwám** *n*: fan. ယပ်တောင်။ |'sweat' + 'fan'| = ngúngrvp

☐ **ngúng ngùng** *vi*: be sweaty. ချွေးထွက်တယ်။ *Sìng dvbøpè ngúng gvzà ngùnge*. 'The fat person is sweating so much.' လူဝကြီး ချွေး တော်တော် ထွက်နေတယ်။

☐ **ngúngrvp** *n*: fan. ယက်တောင်။ |'sweat' + 'row or fan'| = ngúng hwám

Ngunyvm *pn*: Ngunyam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

ngut *vt*: complement taking verb; be able to handle or take care of something like a business. ခံနိုင်တယ်၊ စွမ်းဆောင် နိုင်တယ်၊ တတ်နိုင်တယ်။ <Jp. =gaq, d'vng

Ngúdvnyan *pn*: Ngadanyan; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

ngv́l *vt*: separate, reject. ခွဲခြားတယ်၊ ဖယ်ရှားတယ်၊ ဝလပ်တယ်။ *Svrapè shònkà s'vng ngv́lòe*. 'Reject what the teacher said.' ဆရာ ပြောတာကို ကျွန်တော် ဝ လပ်တယ်။ မဟုတ် မမှန် ကြောင်း ငြင်းဆိုတယ်။

☐ **ngál** *vt*: third person singular form of *ngv́l*.

Ngvla *pn*: Ngala; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

ngv̀m 1. *vi ~ vt*: left some portion, leave. ချန်ထားတယ်။ |Changes to a high tone before -shì. | **2.** *n*: remaining, the rest. လက်ကျန်၊ ကျန်တဲ့ သူ၊ အရာတွေ *Shòmgó'í tí laqkvp'mò, ngv̀m r'í nò chòm laqshómò*. 'Let three of them draw water, (but) let remaining (of them) sweep the house.' သုံးယောက်က ရေခပ်၊ ကျန်တဲ့ သူတွေက တံမျက်စည်း လှည်း။

☐ **ngàm** *vt*: third person singular form of *ngv̀m*.

Ngvmd'v́m *pn*: Ngamdám; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

ngvn *vt*: scold. ဆူဆဲတယ်။ *Àngs'vng vp'è'í ngvn ké'òe*. 'He is being scolded by my

father.' ဖခင်က သူ့ကို ဆူပူ ကျိန်းမောင်းတယ်။ *Kà mv'tà rvt ngv̀nòe*. 'I am scolding because of his disobedient.' စကား နားမထောင်လို့ ဆူဆဲတယ်။

☐ **ngan** *vt*: third person singular form of *ngvn*.

ngv́n ⇔ vngv́n, *adv*: even. တောင်၊ တောင်မှ။ *Ké nò shv'la we nò íwe kag'ó'í mvk'éò, wed'vngte longke nò vs'vng'ri nò vngv́n n'ómshì we nò ó*. 'Although they are edible since there are such massive numbers of rats and people loathe and don't eat them.' စားလို့ ရတယ်။ ဒါပေမဲ့ (ငါးတွေ) များလွန်းလို့ လူတွေ မစားကြဘူး။ ရှုံတောင် ရှုံကြသေးတယ်။ |Precedes the verb it modifies. ၎င်းအထူးပြုတဲ့ ကြိယာရဲ့ရှေ့မှာ အသုံးပြုတယ်။ |

ngv̀n *vi*: angry. စိတ်ဆိုး၊ စိတ် ခုတယ်။ *Vm'è gvz'à ngv̀námì*. 'My mother got really angry.' အမေ တော်တော် စိတ်ဆိုး သွားပြီ။

☐ **vngv́n**, *n*: angry person. စိတ်ဆိုး သူ၊ စိတ်ဆိုး လွယ်သူ။ *Vngv́n p'è d'ir'á'*. 'The angry person is coming.' လူစိတ်ဆိုးလာပြီ။

☐ **vngv́nb'òp** *n*: someone who easily gets angry. စိတ်ဆိုး လွယ်သူ၊ အမြဲ စိတ်ဆိုးလေ့ ရှိသူ။ |'angry person' + 'rot'|

Ngvndvm *pn*: Ngandám; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

ngv̀nshà *n*: enemy. ရန်သူ။ *Ngv̀nshàrì tuqrâi*. 'The enemies have come.' ရန်သူတွေ ရောက်ပြီ။ | 'angry' + '?' |

ngv̀nshò *n*: bull, ox, yak. နွား။ *Ngv̀nshòtì wa tìsu màðe*. '(They) plow with oxen only.' နွားနဲ့ပဲ လယ်ထွန်တယ်။

ngvng *vi*: 1. ascend. တက်တယ်။ *Nizo/nigong ngàngshìe*. 'Raise the tail.' အမြီး မြှောက်တယ်။ *Só! nvmlèsung ngangámì*. 'Ok, let's go up to the sunset mountain.' နေဝင်တောင် တတ်ကြရအောင်။ 2. lift up. မတင်တယ်။ *Rúngdvnglòng ngvngòe*. 'I lift up the chair.' ကျွန်တော် ထိုင်ခုံကို မနေတယ်။

□ **ngang** *vt*: third person singular form of *ngvng*.

ngv̀ng *vi*: firm, strong. ခိုင်မာတယ်။ *Ngv̀ngngv̀ng d̀ongd̀ong*. 'Tightly, strongly.' ခိုင်ခိုင် ခံ့ခံ့။ *Shónglì té ngv̀nge*. 'The old tree is very strong.' သက်တန်းရင့်တဲ့ အပင်က ပိုခိုင်မာတယ်။ *Ngv̀ngngv̀ng èrip*. 'Stand firmly.' မြဲမြံ ရပ်ပါ။

□ **ngv̀ngngv̀ng** *adv*: firmly. ခိုင်ခိုင် မာမာ။ *We yíng v̀l̀mí dvsaq ràe ngv̀ngngv̀ng d̀ongd̀ongwa*. 'At that place it must be tied down firmly with bamboo string.' အဲဒီ နေရာမှာ ဝါးနီးနဲ့ ခိုင်ခိုင် ချည်ရတယ်။

ngvr wa *onm* onomatopoeic adverb; glance. ဟိုကြည့် ဒီကြည့် လုပ်တယ်။ *Ngvr wa dvjaqòe*. 'He glances at (it).' စောင်းမြောင်း ကြည့်တယ်။

Ngvsvng *pn*: Ngasang; name of the river in Lacit area. လချိတ် ဒေသရှိ မြစ် တစ်စင်းရဲ့ အမည်။

ngvt ⇌ vngvt 1. *vi*: move. လှုပ်ရှားတယ်။ *Shóngsvprì vngvtshìe*. 'The leaves are moving.' သစ်ရွက်တွေ လှုပ်ခါနေတယ်။ *Vngvtshì we ǹv̀mb̀h̀ng*. 'Moving air.' လှုပ်ရှားနေတဲ့ လေ။ 2. *n*: alive, living things. အရှင်။ *Sòmla vngvt; hang vngvt*. 'Movie or motion picture.' ရုပ်ရှင်။ *Welòng vngvt íe lé!* 'You know, that one is alive.' အဲဒါ အရှင် ဟုတ်တယ်နော်။

Ngvtzú *pn*: Ngatzu; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Ngvya *pn*: Ngaya; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

Ngvzòngtaq *pn*: Ngazeungtha; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

ngwà ⇌ ngwá *onm* onomatopoeic word; sound made by large bird. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသနာ၊ ငှက်ကြီး တစ်မျိုးရဲ့ အော်သံ။ *Samèrì nò ngwàe*. 'The big bird Ngwa (the sound it makes).' ငှက်ကြီးတွေ အော်တယ်။ *Wedø ǹv̀mrung yíng kèní vtíngv̀mkí nò ngwá ngwá wadø vkìqe*

'That manner, when the setting sun starts moving "Ngwa Ngwa" this manner, (large birds)make noises.'

ngwe *vt*: avoid, elude, abscond. ရှောင်ကွင်းတယ်။ *Ku rvwá nø èngwedè nø èdivme.*

'You would go eluding that village.'

အဲဒီ ရွာကို ရှောင်ကွင်းပြီး ခင်ဗျား သွားမယ်။

ngwetaq *n*: tea pot, kettle. ရေခွေး ခရားအို။ <Shan

NY ny

nyà ⇔ **vnyà** *vi*: speak. ပြောတယ်။
<Ramethi area dialect. =vyà, shòn

nyan *n*: brain. ဦးနှောက်။ <Bur.

nyaq ⇔ **vnyaq 1.** *vi*: inferior; poor; not
up to standard. ညံ့တယ်။ <Bur. **2.** *vt*:
swallow. မျိုချတယ်။ =naq

nyarà *n*: cat. ကြောင်။ =mí

nyé ⇔ **né** *n*: worm that eat taro. ပိန်းဥ စား
တဲ့ ပိုး။

Nyikung *pn*: Nyikhung; Rawang
surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Nyímá *pn*: Nyima; Rawang surname. ရဝမ်
မိသားစု အမျိုး အမည်။

Nyinday *pn*: Nyindai; Rawang surname.
ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Nyinpøn *pn*: Nyinpheun; Rawang
surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Nyinwang *pn*: Nyinwang; Rawang
surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

nyìrè *n*: kind of bird. ငှက် တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။

Nyùnmyán *pn*: Nyummyan; a mountain
name တောင် တစ်လုံးရဲ့ အမည်။

O o

o *interj*: Oh!, well. အော်။ *O àngwà íwe tiqlòng*. 'Oh, It's always like that...' အော်၊ အမြဲ အဲဒီလို ပဲလေ။ *O í vdue*. 'Well, that could be the case.' အော်၊ အဲဒီလို ဖြစ်သင့်တယ်။

ó *part*: right?; marker which occurs utterance finally to draw a person's agreement. ဟုတ်တယ် ဟုတ်၊ အာရုံ စူးစိုက်မှု၊ တုန့်ပြန်မှုကို ရယူဖို့ ဝါကျ အဆုံးမှာ ပြောလေ့ ရှိတဲ့ စကားလုံး။ *Àng dì b'óí*. 'He did go, didn't he?' သူ သွားတယ် နော်။ |If it follows -e, takes the form ló. | = í

-ó *part*: nominal suffix to mark accompaniment, together, along with the N. နဲ့အတူ။ *Ngàó gvzà vtùké y'ngshà*. 'I argued with (them) a lot.' ကျွန်တော်နဲ့ အတိုက်အခံ တော်တော် ပြောခဲ့တယ်။ *N'ngmaq m'óng vl riò n'ó b'óng l'ím d'ó vsh'ím we màb'óng*. '(They) resemble the ones we have in our land. However, (they) are not the same.' ကျွန်တော်တို့ ဒေသမှာ ရှိတဲ့ (ငှက်)တွေနဲ့တော့ တူသလို ရှိပေမဲ့၊ မတူပါဘူး။

ò *adv*: yes! ဟုတ်ကဲ့။ *Nà Mv'jínà dini má, ò dì l'ým íe*. 'Will you go to Myikyina?' 'Yes, I will.' ခင်ဗျား မြစ်ကြီးနားကို သွားမလား။ ဟုတ်ကဲ့ သွားမယ်။ *Ò tíqsé vb'ì íe*. 'Yes, it is the fourteenth (one).' ဟုတ်ကဲ့၊ ဆယ့်လေးဖြစ်တယ်။

-ò₁ *suff*: nominal possessive suffix. ရဲ့ ရဲ့။ ပိုင်ဆိုင်မှု ပြု နာမ်နောက်ဆက်။ *Àngò íàòe*. 'It is his.' Or 'It is for him.' သူ့ ဥစ္စာ ဟုတ်တယ်။ (သို့) သူ့အတွက် ဖြစ်တယ်။

-ò₂ *suff*: verbal suffix for marking transitive verbs. ပစ္စုပန်ပြ ကံရှိ ကြိယာ နောက်ဆက် ။ *Ló í n'í r'ámò*. 'Well, if so, go and bring (it).' ကဲ ဒါဆိုရင် သွားယူပါ။ *Pà í n'ig'ò y'ng'úm'òe*. 'Whatever, I will go and see.' ဘာပဲ ဖြစ်ဖြစ် ကျွန်တော် သွားကြည့်မယ်။ *Màta èalò*. 'Tell (her) that he is busy.' မအားဘူးလို့ ပြောလိုက်။ *Lv'gong kv'n'òe*. 'I am planting corn.' ကျွန်တော် ပြောင်းဖူး စိုက်နေတယ်။ *Ch'òm w'àòe*. '(They) are building a house.' သူတို့ အိမ်ဆောက်နေကြတယ်။

ong *vt*: overcome, pass. အောင်တယ်။ <Bur.

òng₁ *clf*: general classifier for counting things. ခု။ = lònḡ

òngyaq *n*: night before last night. တစ်နေ့
ည။ = vzh̀ngyaq

oqà *n*: thank. ကျေးဇူး တင်။ *Gvzà oqà íe.*
'Thank you.' ကျေးဇူး အများကြီး တင်ပါ
တယ်။

□ **oqà wa kà** *n*: word of thanks.

ကျေးဇူးတင် စကား။ | 'thank' + 'say' +
'word' |

óy *adv*: Well. အို။ "Óy wezàng nø rvwèzàngí
vdòrké daqò lé" yà. '(He) said "Well,
the middle of the tree will smash that
place".' အို အဲဒီမှာတော့ (သစ်ပင်) အလယ်
လောက် ကနေ ရိုက်မိ လိမ့်မယ်။

ø₁ *n*: the vowel ø. သရ။

○ **ø₂** See the entry **rø₂**

-ø *suff*: nominal suffix marking locative of the N. ဌှိ၊ မှာ၊ တွင်။ နေရာပြ နာမ် နောက်ဆက်။
Kayvngø poq yàngà. 'Where did they open the school?' ဘယ်မှာ ဖွင့်ခဲ့တာလဲ။
Weyvngø ngà gø vbáng yvngà. 'I was there as one of them.' ကျွန်တော်လည်း အဲဒီမှာ ပါဝင်ခဲ့တယ်။ *Darì dvgvv vsvng nø lóngbuqrì taqø v̀l yàngì wae.* 'Long ago, people lived in caves, it is said.' ရှေးတုန်းက လူတွေက ကျောက်ဂူတွေ ထဲမှာ နေထိုင်ခဲ့ကြတယ်လို့ ဆိုတယ်။ *Nøngmaq móngø màvlpv̀n gvzà v̀l dárì é.* 'There are many kinds (of birds) that are not found in our land.' ကျွန်တော်တို့ ဒေသမှာ မရှိတဲ့ (ငှက်တွေ) အများကြီး ပါတယ်။

ønba *pn*: Eunba; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

ønbe *pn*: Eunbe; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

ønGa *pn*: Eungà; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

ønNgvn *pn*: Eunnagan; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

øng *vi*: contracted form of í + -ng, with vowel shift i>ø =**øng** 'copula' + 'first person singular verbal agreement suffix' respectively. ကျွန်တော် ဖြစ်တယ်။ *Kagø èie lé! Ngà øngàe.* 'Who are you? It's me.' ဘယ်သူလဲ ဟေ့။ ကျွန်တော် ပါ။

øng *adv*: yes; agreement particle. သဘောတူ ကြောင်းကို ပြတဲ့ ကြိယာ နောက်ဆက်။ **øngó!** 'Yes!' ဟုတ်ကဲ့ပါ။

øp *vt*: rule (over people). အုပ်ချုပ်တယ်။ *Àngí ø:pmòe.* 'He rules.' သူ အုပ်ချုပ်တယ်။

□ **øpshú** *n*: ruler (person who rules). အုပ်ချုပ် သူ။ |'rule' + AGT.NOM. |

P p

pa *locn.*: side; locational noun for direction. တစ်ဖက်။ *Rvmè yapa.* 'This side of the river.' မြစ် ဒီဖက်ခြမ်း။ *Vgwépa.* 'Left side.' ဘယ်ဖက်။ =lap, nvm

pá₂ *vi.*: multiply; hatch or give birth to more than ten in numbers. ပွားတယ်၊ ဆယ်ကောင်ထက် မက ပေါက်ဖွားခြင်းကို ဆိုလိုတယ်။ *Kasè gvzà páe.* 'Give birth to many chicks.' အကောင် တော်တော် တိုးပွားတယ်။ [Exclusively with animate nouns. သက်ရှိများနှင့်သာ သုံးသည်။]

pà₁ *interr.*: which, what. ဘာ။ *Pà íe ló.* 'What is it?' Or 'What's the matter?' ဘာလဲ။ (သို့) ဘာ ဖြစ်တာလဲ။ *Pà èwàðe.* 'What are you doing.' ဘာ လုပ်နေတာ လဲ။ |May change to high tone for emphasis. |

☐ **pà dvrà** *interr.*: what sort of, what kind of thing it is. ဘယ်လို၊ မည်သို့သော အရာ။

☐ **pá₁** *adv.*: What! (emphatic form). ဘာ။ =pà

☐ **pàdø** *interr.*: how. ဘယ်လို။

☐ **pàdørá** *interr.*: nothing else. ဘယ်လိုများ။ |'what' + 'manner' + 'again'|

☐ **pàgø** *interr.*: whatever. ဘာမှ။ |'what' + 'also'|

☐ **pànø pàrì** *n.*: all sort of things. ဘာဘာ ညာညာ။

☐ **pànøpà** *n.*: all sorts of things. ဘာတွေ ညာတွေ။

☐ **pànøt mànøt** *n.*: without worry. အပူ အပင် ကင်း။ *Pànøt mànøt ngaqshè.* 'He is idly sitting, without worries.' သူ အပူပင် ကင်းစွာ ထိုင်နေတယ်။ =dòshú døgà, ngoqshì ngoqlà

☐ **pàshaqí** *adv.*: how much. ဘယ်လောက် တောင်များ။ *Vsìngrì pàshaqí dvshà rái.* 'How poor these people can be.' ဒီလူတွေ ဆင်းရဲလွန်း လိုက်တာ။

☐ **pàwá** *interr.*: why. ဘာကြောင့်။ *Pàwá mèdi.* 'Why are you not going?' ဘာကြောင့် မသွားရတာလဲ။ |'what' + 'do'|

□ **pàwálm wani** *conj*: the reason why. အဘယ့်ကြောင့်လဲ ဆိုတော့။ |'what' + 'do' + PUR + 'say' + 'only'|

pà₂ *part*: instrumentative nominalizer; that one V, that thing V. တဲ့ ဥစ္စာ၊ ပစ္စည်း။ *Dvtutnò pà*. 'The thing you connect.' ဆက်တဲ့ ဥစ္စာ၊ ပစ္စည်း။ *Tvnuò pà*. 'The thing used for pointing.' ထိုးပြ၊ ညွှန်ပြရတဲ့ ဥစ္စာ၊ ပစ္စည်း။ *Lo mvhèe lánò pà íe*. '(They) probably think we are anxious to go home.' ကျွန်တော်တို့ ပြန်ဖို့ အလျင်လို နေတယ် လို့ သူတို့ ထင်နေကြတယ်။ |<pà 'thing'| [Used in construction with copula to show uncertainty ('probably, maybe')]

pam *n*: bristly millipede. အမွှေး အမျှင် ရှိတဲ့ ပိုးနားသန် ကောင် တစ်မျိုး။ *Sci. Polyxenus lagurus*.

pàmvrà *n*: 1. common greeting expression. မင်္ဂလာပါ။ နှုတ်ခွန်း ဆက် စကား။ *Shvngbe s̀ng pàmvrà*. 'I greet you all.' အားလုံးကို နှုတ်ခွန်း ဆက်ပါတယ်။ *Svra gvbàpè s̀ng pàmvrà vl̀mò ǹng*. 'Let me go and say Hi to the great teacher.' ဆရာကြီးကို သွား နှုတ်ဆက်လိုက် ပါအုံးမယ်။ 2. be well or healthy. ကျန်းကျန်း မာမာ။ *Vkàng za we pàmvrà íapmì*. 'My grandfather was sicked, but now (he) recovered.' အဖိုး ဖျားခဲ့ပေမဲ့ အခုတော့ သက်သာ သွားပြီ။ *Dènila ǹ ǹngmaq rvp*

shvngbe pàmvrà íshàe. 'These days, we, all the family members, are keeping well.' အခုတစ်လော မိသားစုဝင်တွေ အားလုံး နေကောင်း ကျန်းမာ ကြပါတယ်။

pan₁ *vi*: look for, search. ရှာဖွေတယ်။ [*Pvngring* dialect.]

○ **pan₂** See the entry **pv_n₂**

pán₁ ⇔ **vpán** *vi*: 1. quick, fast, alert. လျင်မြန်တယ်။ သွက်လက်တယ်။ *Vpán we tiqgò íe*. 'He is very alert/active person.' သွက်လက်တဲ့ သူ။ 2. quick in learning, understanding situations well. သိလွယ်။ တတ်လွယ်တယ်။ *Pòngkwang ǹ shá vpáne*. 'Phongkhwang is quick in learning.' ဖုန်ခွင် က သိလွယ် တတ်လွယ် တဲ့ သူ ဖြစ်တယ်။

□ **pán vshat** *adv*: be alert, stay alert, active. နိုးနိုး ကြားကြား။ *Pán vshat èwáshì*. 'Stay alert.' နိုးနိုး ကြားကြား နေ ပါ။

○ **pán₂** See the entry **pv_n₁**

○ **pang** See the entry **pvng**

paq₁ *vi*: astringent, like unripe persimmons. ဖန်တယ်။ = **chaq**

□ **paqgu** *n*: tender tea leaf. လက်ဖက် ရွက် အနုတွေနဲ့ လုပ်ထားတဲ့ လက်ဖက် ခြောက်။

□ **paqká** *n*: tea (plain tea). လက်ဖက် ခြောက်။ |'astringent' + 'bitter'|

= shvpaq

□ **paqkágwìn** *n*: teacup. ရေနှေးကြမ်းခွက်။ |'astringent' + 'bitter' + 'mug'|

□ **paqlvp** *n*: tea. လက်ဖက်။ <Jp.

□ **paqshoq** *n*: tea leaf. လက်ဖက်ရွက်အကြမ်း တွေ့နဲ့ လုပ်ထားတဲ့ လက်ဖက်ခြောက်။

paq₂ *n*: rice stew. ဆန်ပြုတ်။ <Jp. =tíshe

paq₃ *onm* onomatopoeic adverb; the sound of tapping. မြည်သံစွဲ ကြိယာဝိသေသန။ *Weghó paq dègangò*. 'Strike that man.' အဲဒီလူကို ထုထောင်းလိုက်ပါ။

paq₄ ⇔ **vpaq**₂ *vi*: stick, glue. ကပ်တယ်။ = vsaq

paq₅ ⇔ **vpaq**₃ *vt*: cover, conceal. လွှမ်းခြုံတယ်။ ဖုံးအုပ်တယ်။ *Shóngsvprít nàpaqò*. 'Cover (them) with leaves.' သစ်ရွက် တွေ နဲ့ ဖုံးအုပ်လိုက်ပါ။

paq₆ ⇔ **vpaq**₄ *vt*: beat (with flat object). ရိုက်နှက်တယ်။ ထုထောင်းတယ်။

paq₇ ⇔ **vpaq**₁ *vt*: cut up (outer layer) of log. အကြမ်း ဖျင်တယ်။ *Shónggùng lóng paqòe*. 'Cut up (the outer layer) of log.' သစ်တိုင်ကို အကြမ်း ဖျင်တယ်။ = chaq

paq₈ ⇔ **vpaq**₅ *n*: cliff. ချောက် ကမ်းပါ။ [*vpraq* in Tangsarr dialect and *vpyaq* in Ramethi dialect.] = saq

paqbór *n*: beetle. နွားချေး ပိုး။ = hòbòr

paqchér *n*: butterfly. လိပ်ပြာ။

paqchok *n*: type of bird. ငှက် တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။ = nemvnmè

paqd̀vng *n*: yoke. ထမ်းပိုး။

paqmúm *n*: ashes. ဖြာဖြူ။ = shvmúm

paqnòn *n*: blanket. စောင် တစ်မျိုး။ = g̀vdòng

paqnòt *n*: flies. တောယင် ကောင်။ = paqsòt

paqr̀ungzíkwin *n*: bird; swallow. ပျံလွှား (ငှက်)။

paqsòn ⇔ **paqsòng** *n*: tree ferns. သစ်မင်း။ *Sci. Cyathea spp.*

paqsòt *n*: cicada. ပုစဉ်း ရင်ကွဲ တစ်မျိုး။

paqsúng *adv*: upside-down. ဇောက်ထိုး။ *Paqsúng vsuqe*. 'It turned upside down.' ဇောက်ထိုး ကျနေတယ်။

paqshòp *n*: sand fly. တော ဖြုတ်ကောင်။ = shvmò sòt, paqnòt

paqzì₁ *n*: education, wisdom. ပညာရေး၊ ဉာဏ် ပညာ။ *Paqzì svnshì rì*. 'Secular students.' ကျောင်းသူ ကျောင်းသားတွေ။ <Jp.

□ **paqzì paqrvt** *n*: wisdom, education. ဉာဏ်ပညာ။

□ **paqzì vdè** *n*: learned person, philosopher. ပညာရှင်၊ အတွေးအခေါ် ပညာရှင်။ |'wisdom' + 'self'|

□ **paqzì zì** *vi*: advice. အကြံပေးတယ်။ *Svrapèì paqzì zì kà èshòma daqshà*. 'Teacher! tell us words of wisdom.'

ဆရာကြီး အကြံပေး စကား ပြောပေးပါ။
|'wisdom' + 'give'|

paqzì₂ *n*: cicada. ပုစဉ်း ရင်ကွဲ။

paqzì paqrè *n*: millipedes. ပိုးနားသန်း၊ ကင်းနားသန် ကောင်။

paqz̀vng *n*: kind of lizard. ပုတ်သင်ညို တစ်မျိုး။

□ **paqzì gungnang** *n*: lizard. ပုတ်သင်ညို။ <Mangrung dialect.

□ **paqz̀vng gòngnvng** *n*: lizard. ပုတ်သင်ညို။ <Mangrung dialect. =paqzì g̀vngnvng

□ **s̀vng paqz̀vng ⇔ s̀vngzà paqz̀vng**
n: lizard. ပုတ်သင်ညို။

pàsaq lvp *n*: type of leaf used for smoothing bamboo cups. ဝါး ခွက်များ ပြောင်ချောအောင် တိုက်တဲ့ သစ်ရွက် တစ်မျိုး။

pày *n*: playing cards, gambling. ဖဲ ကစားတယ်။ အလောင်း ကစား လုပ်တယ်။ *Mìwàrì nò pày gvzà dóe*. 'The Chinese gamble a lot.' တရုတ်တွေ ဖဲကစား တော်တော် ဝါသနာ ထုံကြတယ်။

pazit ⇔ paqzit *n*: towel. သဘက်။ <Shan

pàzung *n*: blanket. ကုလားစောင် တစ်မျိုး။

pé₁ *vt*: put on, hang on, wear on shoulder, such as sword, basket. လွယ်ထားတယ်။ *Dìnggúng péde*. 'Sling a bag.' လွယ်အိတ် လွယ်ထားတယ်။

pé₂ **1.** *n*: basket carried on the back (on shoulders or with forehead). ပလိုင်။ *Pé zatnòe* 'Weave a basket.' ပုလိုင် ယက်တယ်။ [It has no holes; very tightly woven. အပေါက်မပါအောင် အပိတ်ရက်လုပ်သော ပုလိုင်ကို ဆိုတယ်။] **2.** *cl*: classifier for counting numbers of baskets. တောင်း အရည် အတွက်ကို ရေတွက် ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုးအစား။ *Lvgong tiqpe zaq daqà*. 'He brought a basketful of corn.' ပြောင်းဖူး တစ်တောင်း သယ်လာ ခဲ့တယ်။

pé₃ *interj*: onomatopoeic adverb; shit. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။ *Pé akvt wa èdì daqì mó*. 'Shit, you just came.' ထို အခုမှ လာရသလား။

pè *kin*: **1.** father. ဖခင်။ **2.** classifier for counting male humans. ယောက်ျား၊ အမျိုးသားကို ညွှန်းတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုးအစား။ *Tiqpè* 'One person.' ယောက်ျား တစ်ယောက်။ |It requires one of the possessive prefixes v-, nv-, àng-.|

□ **pèdong** *n*: paternal relatives. ဖခင်ဖက်မှ ဆွေမျိုးတွေ၊ ဆွေမျိုးရင်းချာ။

□ **pèjòng** *n*: real son or offspring. မျိုးစစ်၊ သွေး မရော အမျိုးသန့်တဲ့ သူ။

□ **pèmè** *vi*: core, origin, main. အဓိက ဖြစ်သော။ *Pèmè m̀nggr̀ng*. 'The old/main Mangrung.' အဓိက မန်ရှုံ။ |'father' + 'mother'|

□ **pèrì pènàm** *n*: relatives. ဆွေမျိုး
သားချင်း။ <Mangrung dialect. =pèrì
pèyàng

pèbe *quant*: all, everything. အားလုံး။ အလုံးစုံ။
<Mabu and Chan dialect. =shvngbe,
baytaq

pènàm *n*: bush; any kind of tree
branches that are used for sitting
purposes. ချုံပင် (သို့) သစ်ခက် သစ်လက်။
ခင်းထိုင်ရန်အတွက် ခုတ်ဖြတ် ထားတဲ့ အကိုင်း
အခက် တွေကို ခေါ်တယ်။ *Pènàm èrvnatnò.*
'Cut and bring the branches.' သစ်ခက်
သစ်လက် တွေ ခုတ်ဖြတ် လာခဲ့ပါ။

peq₁ *vi*: pop, as with a fire crackling,
smack. မီး ပေါက်တယ်။ *Yapv̀n shóng nò
svmi peqe.* 'This kind of wood pops or
sparkles.' ဒီလိုမျိုး ထင်း မီးပေါက်တယ်။

peq₂ *onm* onomatopoeic adverb; used
with the verbs *dvt* 'break (string)' *rvt*
'break (leaf)'. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသနာ၊
ပဲ့တယ်။ *Peq rvtnòe.* 'Cut off.' ပြတ်သွား
အောင် ဖြတ်တယ်။

pèzóm *n*: type of tree. သစ်ပင် တစ်မျိုး။
= uqse

pí *onm* onomatopoeic adverb; the sound
of spitting. မြည်သံစွဲ၊ ထွီ။ *Pí kvtdø cha we
vs̀ng.* 'Shit!, what a lowclass person!'
ထွီ အဲဒီလို လူစားမျိုး။ = twí

pì *n*: iron, metal. သံ။ <Jp. =sh̀vm

pidiyu *n*: video. ဗွီတီယို။ <Eng.

pim *vt*: get rash or be burnt by poison
tree. အပူ လောင်တယ်။ လောင်တယ်။
အဆိပ်ပင် တစ်မျိုး ကြောင့် အရည်ပြား အဆိပ်
သင့်တယ်။

pin ⇔ **pyen** *n*: soldier, army. စစ်သား။
<Jp.

□ **pindap** *n*: army. စစ်တပ်။

□ **pindu** *n*: captain. ဗိုလ်ကြီး။

□ **pinla** *n*: soldier. စစ်သား၊ ရဲဘော်။

pip *n*: disease like smallpox found in
pork. ဝက်သားမှာ ပါတဲ့ ကျောက်ပေါက်လို
အနာ တစ်မျိုး။ = waq pip

piq ⇔ **vpiq** *vi*: turn into. ဖြစ်ပေါ်၊ ဖြစ်ပျက်
လာတယ်။ *Àngwa kàsiq ratshì nò gilà shore
vpiq yàngà.* 'He vowed himself and
thus (the creator) turned (him) into a
hero/a strong person.' သူ့ဖါသာသူ သစ္စာ
ပြုပြီး နောင်မှာ သူရဲကောင်း တစ်ယောက် ဖြစ်လာ
ခဲ့တယ်။ = vpo

písuq *adv*: fizzle out, subside. အဖျား ရှုံး
တယ်။ *Tiqnóngdøp dvzaqshì bóshà lòng nò
písuq m̀ng íámì.* 'What (we) have
worked hard the whole year for ended
up with upside down result.' တစ်နှစ်
ပတ်လုံး ကြိုးစားခဲ့ တာတွေ အားလုံး အဖျား ရှုံး
သွားတယ်။

pit vmit *n*: press flat. ပြားပြား ဖိမိတယ်။ *Pit
vmit shvnalkéòe.* 'Pressed down

complete flat.' ပြားပြားဝပ် ဖိမိတယ်။

po vt: turn to face, turn one's head. မျက်နှာ လှည့်တယ်။

□ **poshì** vi: revolve. စိတ် ပြောင်းတယ်။
Lým poshie. 'Turn all the way around.' ရုတ်တရက် စိတ်ပြောင်း သွားတယ်။

pò₁ n: all, whole (with time words). တစုလုံး ဖြစ်ခြင်းကို ဖော်ပြရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ် ရှေ့ဆက်။

□ **pòni** n: the whole day. တစ်နေ့လုံး။
Dèni pòni shø zaqe. 'Today the whole day it rains.' ဒီနေ့ တစ်နေ့လုံး မိုးရွာတယ်။

□ **pònóng** n: the whole year. တစ်နှစ်ပတ်လုံး။

□ **pòsháng** n: the whole morning တစ်မနက် လုံး။

□ **pòyaq** n: the whole night. တစ်ညလုံး။
Zilàngrèrì poyaq vhaqshiapmì. 'The whole night the youths made noises.' လူငယ်တွေ တစ်ညလုံး ဆူညံကြတယ်။

pò₂ ⇔ **vpò** vt: make a bet. လောင်းကြေး ထပ်တယ်။ *Nvngwà tiqgoí pòkee.* 'Make a bet with a cow.' နွား တစ်ကောင် လောင်း ကြေး ထပ်တယ်။

póng₁ clf: classifier for counting numbers of groups (of people), portions, bunches/bundles (of loose vegetables), piles (of excrement),

packs (of medicines packaged together), a group of buildings. အစု၊ အဖွဲ့၊ အအုပ်၊ အသင်း၊ အဖွဲ့ တွေကို ရေတွက် ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုးအစား။ *Shøn tiqpong.* 'One clump of weeds.' မြက် တစ်အုပ်။ = mvdò, mvzuq

○ **póng₂** See the entry **púng₁**

pòng n: steam pot. ပေါင်းအိုး။

□ **pòngshòq** n: loofah used as a sponge or scourer. သပွတ်အူ။
|'loofah' + 'nest'|

pong dvpóng n: swell, chubby. ပွတုတ်တုတ်။

pònggwè ⇔ **pònggwèré** n: older woman. အမျိုး သမီးကြီး။ *Pònggwèré mèlai kvn laqkøtnò.* 'Let the women cook curry.' အမျိုးသမီးကြီး တွေက ဟင်းချက် ပါစေ။

pònggwì n: Buddhist monk. ဘုန်းကြီး။

□ **pònggwìmè** n: Buddhist nun. မယ်သီလရှင်။ |'monk' + 'female'|

□ **pònggwìzùng** n: Buddhist monastery. ဘုန်းကြီး ကျောင်း။ |'monk' + 'school'|

ponglóng n: large pot with handles. လက်ကိုင်ပါ အိုးကြီး တစ်မျိုး။ = zòmpóng, zòngponglóng

póngràng n: treasure, pile. အစု အပုံကြီး။ [As in *ishøt póngràng.*]

pòngsvp *n*: vegetable sponge, leaf.
သပွတ်အူ ရွက်။

○ **póngshòng** See the entry **póshì**

pop *onm* onomatopoeic adverb; the sound of popping. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။ *Rvgaq kèní popwa borlong we shvlaq.* 'The salt (water) which pops out from the ground.' မြေကြီး ထဲကနေ ထွက်ပေါ်လာတဲ့ ဆားရေ။

poq₁ *vt*: 1. open, make a hole. ဖွင့်တယ်၊ အပေါက် ဖောက်တယ်။ *Bvlín lòng èpoqò.* 'Open the bottle.' ပုလင်း ဖွင့်ပါ။ 2. explode. ပေါက်ကွဲတယ်။ *Bùm poqe.* 'Bomb explodes.' ဗုံး ပေါက်ကွဲတယ်။

poq₂ *clf*: classifier for counting numbers of times or frequency. အကြိမ် အရည် အတွက်ကို ရေတွက် ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုးအစား။ *Tiqpoq.* 'One time.' တစ်ကြိမ်၊ တစ်ခေါက်။ *Shóng vshòmpoq rí bthà.* '(He) carried wood three times.' သူ ထင်းသုံးခါ သယ်တယ်။ = baq

poq₃ *onm* onomatopoeic adverb; used with the verb *tvp* 'catch'. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။ *Poq tapmòe.* '(They) Arrested (him).' ဆုပ် ဖမ်းလိုက်တယ်။

poqgvng *n*: woman's sarong with white and dark broad stripes. ရဝမ် အမျိုးသမီး ဝတ် လုံချည် တစ်မျိုး။

poqlým *n*: gaur, bison. ြောင်။ *Sci. Bos gaurus, previously Bibos gauris.*

pòr *n*: flesh, skin. အရေ ခွံ။

□ **pòrlàng** *n*: skin. အရေခွံ၊ သရေ ြား။

póshì *vi*: guarantee, give assurance. အာမ ခံတယ်၊ တာဝန် ယူတယ်။ = vmaqkýmshì

□ **póngshòng** *vi*: first person singular form of **póshì**.

pòy *vi*: fade (of dignity). အရောင် မှေးမိန် သွားတယ်။ <Jp.

pó₁ *n*: village, place; formative in noun compounds. ရွာ။ နေရာ။ *Rakwípó.* 'Rakhwi village.' ရာခွီ ရွာ၊ ဒေသ။ *Kònglìngpó.* 'Khaunglang village.' ခေါင်လန်ဖူး ရွာ၊ ဒေသ။ [**pó** is more for the group of people living in a place, while **rvvá** is more for the place.]

pó₂ *vt*: plough. ထည်ထိုး ပြီးနောက် ထွန်ယက်တယ်၊ မြေညီအောင် ထွန်ယက်တယ်။

pó₃ ⇔ **vpó** *vi*: 1. expensive, costly. ဈေးကြီးတယ်၊ အဖိုး တန်တယ်။ *Gvzà vpóe.* 'It is very precious.' ဈေး ကြီးတယ်။ *Chòmpòt mvnòrì gvzà vpó lúngì.* 'The land price became very expensive.' အိမ်မြေ တန်ဖိုး အတော် တက်လာတယ်။ 2. honour. ရိုသေတယ်။ *Vdthí svrapè s̀vng gvzà vpóòe.* 'Adeu honours his teacher so much.' အဒီးက သူ့ဆရာကို တော်တော် ရိုသေ လေးစားတယ်။

pò *n*: valuable object. အဖိုးတန် ပစ္စည်း။
= vpòpvn

☐ **pòdòm** *n*: bank. ဘဏ်။

☐ **pòdòm** *n*: the last item paid as a
bridal price. ကွမ်းဖိုး အဖြစ် နောက်ဆုံး
ပေးတဲ့ ပစ္စည်း။ [Usually given an
animal either cow or buffalo. ကျွဲနွား
စသည် တရိစ္ဆာန် တစ်ကောင်ကောင် ပေးလေ့
ရှိသည်။]

☐ **pòdùng** *n*: treasure trove. ရတနာ
သိုက်၊ ရတနာ တွင်း။

☐ **pògúng** *n*: paying back the bridal
price. ပြန်လည် ပေးဆပ်တဲ့ ကွမ်းဖိုး။

☐ **pòhap** *n*: pile of valuable objects.
ရတနာ အပုံ။ | 'valuable object' +
'plenty'

☐ **pòjá pònung** *n*: extremely rich,
wealth. မရေ မတွက်၊ မကုန်ခန်း နိုင်တဲ့
ချမ်းသာ ကြွယ်ဝမှု။

☐ **pòkeq** *n*: solid valuable item.
အဖိုးတန် ကုန်မှာ ပစ္စည်း။ | 'valuable
object' + 'hard'

☐ **pòsha** *n*: line of gold soil. ရွှေကြော၊
ရွှေပါတဲ့ မြေဆီလွှာ။

☐ **pòshi pòmè** *n*: valuable object.
အဖိုးတန် ပစ္စည်း။ | 'valuable object' +
'small' + 'valuable object' +
'augmentative'

pòl *vi*: have hives, nettle rash. အင်ပျဉ် ထ
တယ်။

pòm *vt*: ferment. အချဉ် တည်တယ်၊ အပုပ် ခံ
တယ်။

pómò *n*: root crop used in medicine. မြစ်
ဥ။ [Mvchit and pómò are the same
plant, but the latter grows only in the
snow mountains (the Himalayas).]
= púmò

pøn *vi*: enough, sufficient. လောက်တယ်၊
လုံလောက်တယ်။ *Dènòng nò vbóí mèpònkéí.*
'We have insufficient paddy for this
year.' ဒီနှစ်အတွက် စပါး မလုံလောက်ပါ။

pón *vt*: 1. untie, undo. ဖြေပေးတယ်။
Nvngwà sòmri èpònàò. 'Untie the cow's
rope.' နွားကို ကြိုးဖြေပေး လိုက်ပါ။ 2.
explain, clarify. ရှင်းပြတယ်။ *Wervp wervp
chòm v dá lým rvt nò kóngangò nò pónang
ỳngà.* 'I explained to them for every
family to have a house.' အိမ်ထောင်စုတိုင်း
နေအိမ် ရှိကြဖို့ ကျွန်တော် ဟောပြောခဲ့။ ရှင်းပြ
ပေး ခဲ့တယ်။

pøng ⇔ **póng**₂ *dem*: over there. ဟိုး။
Pòngyíng èsádàngà. 'Wait for me over
there.' ဟိုး နေရာမှာ ကျွန်တော့်ကို စောင့်နေပါ။

póng₁ *vi*: abundant, plenty. ပေါများတယ်၊
ပေါကြွယ်ဝတယ်။ *Àngsvp póngè.*
'Abundance of leaves.' အရွက် ပေါများ
တယ်။ *Ìshòt póngè.* 'Abundant blessings.'
ကောင်းချီး ပေါကြွယ် ဝတယ်။

○ **póng**₂ See the entry **pøng**

pøngtá ram *n*: ground floor. အိမ် အောက်
ထပ်။

pøp ⇔ **vpøp** *vt*: sprinkle (water). ဖျန်း
တယ်။

pøq *vi*: sick. ဖျားတယ်။ *Vm vléshù rvt vrá pøqe*. '(He) is sick again, because he ate the wrong food.' အစား မှားလို့ ပြန်ဖျား
တယ်။ = **pú**

pør *onm* onomatopoeic adverb; used
with the verb *vhà* 'reveal'. မြည်သံစွဲ
ကြိယာ ဝိသေသန။ *Pør vhàðe*. 'Open up
everything and speak.' အိတ်သွန် ဖါ
မှောက် ထုတ်ပြောတယ်။

pør₁ *vi*: spicy like Sichwan pepper.
ငရုတ်ကောင်း စပ်သလိုမျိုး ကျင်စပ်တယ်။ = **pøl**

pør₂ *vi*: nettle rash, allergic. အင်ပျဉ် ထ။
ဓါတ် မတည့်။ = **pim**

pør *mvgang n*: spicily. ထိုးထိုး ထောင်
ထောင်။ *Vni pør mvgang íe*. 'Hair is spicily
upright.' ဆံပင် ထိုးထိုး ထောင်ထောင် ဖြစ်နေ
တယ်။ = **shøq mvshøq**

pøshùl *n*: frying pan. ဒယ်အိုး အငယ်။

pøtpúm *n*: bosom. ရင်ခွင်။ *Zøngrake nø
nymè pøtpúm lómðvng wa rvt màràn
yoqðvng mènàlòmni*. 'When it is cold do
not rely on the exotic blanket
(because) you have the warm bosom
of your mother,.' ချမ်းအေးတဲ့ အခါ နွေး
ထွေးတဲ့ သင့်မိခင် ရင်ခွင် ရှိလို့ ရပ်ခြားမှ ခြုံစောင်

ကို အား မကိုးပါနဲ့။

pu *onm* onomatopoeic adverb; the sound
of blowing wind. မြည်သံစွဲ ကြိယာ
ဝိသေသန။ *"Pu Pu" wa vherð*. 'Blow the
air (by his nose) "Phu Phu".' ဖူးဖူး ကနဲ
မှုတ်တယ်။

pú₁ *n*: bird; owl. ဇီးကွက် (ငှက်)။ *Pú gola
dýmshìe*. 'The owls are sitting.' ဇီးကွက်
တွေ စီတန်း ထိုင်နေကြတယ်။ *Vpú nø
yaqðøngt lange*. 'Owl flies in the night.'
ဇီးကွက်က ညအခါ ပျံတယ်။

□ **púdøng** *n*: bird; owl, brown fish-
owl. ဇီးကွက် တစ်မျိုး၊ ဒီးဒုတ် (ငှက်)။

□ **púzi** *n*: bird; owl, barn owl. ဇီးကွက်
တစ်မျိုး။

pú₂ *vi*: sick again. ပြန် ဖျားတယ်။ = **pøq**

pù₁ ⇔ **vpù** *vt*: blow, disperse. ဖူး၊ မှုတ်
တယ်။ *Svmi nàpùð*. 'You blow the fire.'
ခင်ဗျား မီး မှုတ်ပါ။

pù₂ *clf*: classifier for small patch of
ground, field, flower, cloud. သေးငယ်တဲ့
အခင်း၊ မြက်ခင်း၊ ပြောင်းဖူးခင်း စတာ တွေကို
ရေတွက် ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုး အစား။
Shøn tiqù. 'One small field of grass.'
မြက်ခင်းလေး တစ်ခင်း။ *Rvmá tiqù*. 'One
small rice field.' တောင်ယာ တစ်ခင်း။

púl *vt*: pull up (vigorously). (မြက်) နုတ်
တယ်။ *Shønà púlòe*. '(He) is pulling up
a weed.' သူ မြက်ပင်ကို နုတ်ပါ။

pum₁ vt: crowd together, assemble, swarm. အုံတယ်။ *Kwárit pumòde.* 'Bees swarm at him.' ပျား အုံနေတယ်။

pum₂ ⇔ **vpum** vt: bubble. ပွက်ပွက် ဆူတယ်။ *Vmpà taq svmi loq rvt vpumòde.* 'Because of over heating the rice pot is bubbling.' မီး များလို့ ထမင်းအိုး ပွက်ပွက် ဆူတယ်။

púm vt: hold (child) in the arms, hug. ပွေ့တယ်၊ ပွေ့ဖက်တယ်။ *Sv̀mré g̀h pú:mòde.* 'Hold up the child.' ကလေးငယ်ကို ပွေ့ချီတယ်။ *Vsv̀ng vnígh vpúmkee.* 'Two people are hugging each other.' လူ နှစ်ယောက် ပွေ့ဖက် နေကြတယ်။

pung₁ vt: begin, start. အစ ပြုတယ်။ *Dè̀nóng kèni b̀nli pungie.* 'From this year we begin the work.' ဒီနှစ် ကနေ အလုပ် စတင်ကြတယ်။ [Native word; can also follow main verb to mean 'begin to do'.] = pvng

pung₂ ⇔ **pong** n: group, association, denomination. အသင်း၊ အဖွဲ့၊ ဂိုဏ်းဂဏ။ *Àngpungpung vwálshie.* 'Dividing into groups.' အသင်းတွေ ကွဲပြားကြတယ်။ *Àngpung àngpung dvhómshà.* 'Let's form ourselves into groups.' အဖွဲ့လိုက် စုစည်းကြတယ်။ [It refers to group of people only. It is not used now for church congregation, replaced by shvngòmré.] <Jp. =mvdò

púng₁ vt: open. ဖွင့်တယ်။ *Vmpà taq púngòde.* '(He) is opening up the rice pot's lid.' သူ ထမင်း အိုးကို ဖွင့်တယ်။ *Àngí púngòde.* 'He opens it.' သူ ဖွင့်တယ်။

☐ **póng₂** vt: reveal, open up. ဖွင့်တယ်၊ ဖော်ထုတ်တယ်။

púng₂ n: phone (object or call). ဖုန်း။ *Púng chúngòde.* 'Book a phone call.' ဖုန်း ချိန်းတယ်။

☐ **púng go** vt: make phone call. ဖုန်းခေါ်တယ်။

pùng₁ vt: clear away mist (of the sun). တိမ် ကင်းစင်တယ်။

pùng₂ vt: emerge. ထွက်ပေါ် လာတယ်။ *Kayvng kèni pùnglúngò má èỳvngnòng.* 'Watch out from where it would come out.' ဘယ်ကနေ ထွက်ပေါ် လာမလဲ ကြည့်ကြပါ။

pùngbàng ⇔ **pòngbàng** n: power, influence, glory. ဂုဏ် အရှိန်အဝါ။ *Shòlshú pè pòngbàng shóre.* 'The glory of the leader is shining.' ဦးဆောင်သူရဲ့ အရှိန်အဝါ တောက်ပ နေတယ်။

púngd̀vng wa adv: white complexion. ဖြူဖြူ ဖွေးဖွေး။

pùngnál gòem n: the ninth month of the twelve month cycle of the year. It falls between mid-August to mid-September. တစ်ဆယ့်နှစ်လ တစ်နှစ်တာရဲ့ နဝမ လ။

puq₁ *vi*: dark grey (almost black). မီးခိုးရောင်။

☐ **puq lvpuq** *adv*: darkish. မဲပုတ်ပုတ်။

puq₂ *clf*: classifier for counting numbers of cloth pieces. ပိတ်စ အတို အစ တွေကို ရေတွက် ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုး အစား။ *Laqtun tiqpuq èlùvtnò*. 'Bring a piece of cloth.' အဝတ်စ တစ်ခု ယူလာပါ။

puq₃ ⇔ **vpuq** *vt*: cover up. ဖုံးအုပ်တယ်။ = **vpaq**

puq₄ *n*: common syllable which appears with words related to belly. ဝမ်းဗိုက်နဲ့ ဆက်စပ်တဲ့ စကားလုံး တွေနဲ့ တွဲသုံးတဲ့ စကားလုံး။

☐ **puqkè** *n*: stomach. အစာ အိမ်။

☐ **puqnøn** *n*: womb. သင်္ကျီ။

☐ **puqrì** *n*: navel. ချက်။

☐ **puqwá** *n*: belly. ဗိုက်။ = **pvwá**

puqdóng *n*: mould. မှို. မှိုတက်တဲ့ အနံ့။ *Sha dvcho rì puqdóng shøng ngàvpmì*. 'The dried meat got mouldy.' အသား ခြောက် တွေ မှိုတက် ကုန်ပြီ။

☐ **puqdóngshøng** *n*: mouldy smell. မှိုတက်တဲ့ အနံ့။

puqqang dvpoqshì *vi*: pull the hair the release the air. ဆံပင် ဆွဲပြီး အသံမှိုအောင် လုပ်တယ်။ ခေါင်းကိုက် သက်သာ တယ်လို့ အယူ ရှိတယ်။

puqgàr *n*: millipedes. ပိုးနားသန်း၊ ကင်းနား သန်းကောင်။ = **paqzì paqrè Sci. Sphaerotheriida**.

puqsùng *n*: mould. မှို။ = **puqdóng**

pùshøng *n*: bad smell, rotten smell. အပုတ် နံ့။ = **puqshøq**

put *vt*: pull out (small plants). (အပင်ငယ် လေး တွေကို) ဆွဲနှုတ်တယ်။ *Shøn tighà putnòe*. 'I'm pulling out a grass.' မြက် တစ်ပင် ဆွဲနှုတ်တယ်။

pvga *n*: goods. ကုန် ပစ္စည်း။

☐ **pvga ga** *vi*: do business. အရောင်း အဝယ် လုပ်တယ်။ *Pvga gavme, pvga gashìe*. 'Do business.' အရောင်း အဝယ် လုပ်တယ်။

pvl₁ *vi*: barren or dull (of rice plants). ဖျင်းတယ်။ *Vbø pvlè*. 'Barren paddy.' စပါး ဖျင်းတယ်။

pvl₂ *vi*: astringent. ဖန်တယ်။ = **paq**

pvla *n*: poison, toxin. အဆိတ်။

☐ **pvla mùng** *n*: poison-white. အဆိပ် ဖြူ။

☐ **pvla naq** *n*: poison black. အဆိပ် မဲ။

☐ **pvla tvrè** *n*: arrow container. မြားဗူး။ = **pvla dvláng**

☐ **pvladvláng** *n*: poison arrow container. အဆိပ် မြားတံ ထည့်တဲ့ ဝါးဗူး။ = **pvla tvrè**

pvlá *n*: viscera. ကလီစာ ဝေစု။ [Tripe or viscera of animal which is boiled and chained (or made string) on a stick for distribution. ကလီစာများကို ပြုတ်ပြီး ဝါးချောင်းတွင် သီထားတဲ့ အသား ချောင်းကို ဆိုတယ်။]

pvláng lvp *n*: Asiatic pennywort မြင်းခွာရွက်။ <Jp. =kvláng svp. Sci. *Centella asiatica*.

pvlaq *kin*: great grandchild. မြစ်။

pvasdik *n*: plastic. ပလပ် စတစ်။ <Eng.

pvlàsè *n*: spirit. ဝိညာဉ်၊ လိပ်ငြာ။

pvlè *n*: tongue. လျှာ။

pvlí *kin*: grandchild. မြေး။ *Ngà nò pvlí vshòmgó vđáe.* 'I got three grandchildren.' ကျွန်တော်မှာ မြေး သုံးယောက် ရှိတယ်။

□ **pvlí pvlaq** *n*: great grandchild. မြေးမြစ်။

pvlóng *vi*: **1.** wave. လှိုင်း ထတယ်၊ လှုပ်ရှားတယ်။ *Tìma pvlóng.* 'The river's tide swell.' လှိုင်း ထတယ်။ **2.** in a state of turmoil or bustle. လှုပ်လှုပ် ရှားရှား ဖြစ်တယ်။ *Vsìngrì pvlóng.* 'People are bustling.' လူတွေ လှုပ်လှုပ် ရှားရှား ဖြစ်တယ်။

○ **pvlòng** See the entry **pvlung**

pvlú **1.** *vt*: lay down, lay out, lay flat. ခင်းကျင်းတယ်။ *Laqtun òng pèluò.* 'Lay out/spread the blanket.' စောင်ကို ခင်း

လိုက်ပါ။ **2.** *n*: mat used on floor of house, also 'floor of house'. ဖျာ၊ အခင်း။ *Pvlu pvlùè.* 'Spread the mat.' ဖျာ ခင်းတယ်။ *Lóng pvlú tiqgò.* 'One flat rock.' ကျောက်ဖျာ တစ်ချပ်။ *Chòm pvlú.* 'House floor.' အိမ် ကြမ်းခင်း။

pvlung ⇔ **pvlùng** *vt*: kick. ကန်တယ်။

□ **pvlòng** *vi*: first person singular form of kick ပထမ လူ ကန်တယ်။

pvlvt *vt*: flick, strike တောက်တယ်။

□ **pvlvt gongsing** *n*: harp. စောင်း။ = mvkwiq kunkvng

pvlwàng *n*: type of bamboo. ဝါး တစ်မျိုး။

pvn₁ *n*: thigh. ပေါင်။

□ **pvn₁siq₁** *n*: knee. ဒူး။ |'thigh' + 'joint'| = bvnsiq

□ **pvn₁tùng** *n*: thigh. ပေါင်။ |'thigh' + CLF.long, thick objects| = bvntùng

pvn₂ *vt*: tie with strings. ဝါးနှိုးနဲ့ ချည်တယ်။ = dvchtv, svn

□ **pan₂** *vt*: third person singular form of *pvn*.

pvn₁ *vt*: **1.** create, make. ဖန်ဆင်းတယ်။ **2.** invent. တီထွင်တယ်။

□ **pán₂** *vt*: third person singular form of *pvn*.

□ **pvn₁nmv₁ dvmò** *n*: creator God. ဖန်ဆင်းရှင် ဘုရား။ |'create' + 'create' + 'God'|

□ **pvn̄nm̄v̄nshú** *n*: creator. ဖန်ဆင်းရှင်။
|'create' + 'create' + AGT.NOM|

pvn₂ ⇔ **vpvn** *vi*: complement taking
verb; quick, fast, alert to V. နားလည်
လွယ်တယ်။

pvn *clf*: 1. classifier for counting
numbers of kinds. အမျိုးအစား တစ်မျိုး နှစ်
မျိုး စတာတွေကို ရေတွက် ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ
အမျိုး အစား။ *Tiqpvn*. 'One kind.' တစ်မျိုး။
Vbì pvn. 'Four kinds.' လေးမျိုး။ 2.
nominalizer; the kind of the V. မျိုး။
Wepèi kángò pvn shvlae. 'The kind that
person driving is a good one.' အဲဒီလူ
မောင်းတဲ့ဟာမျိုးက ကောင်းတယ်။

□ **pvn̄n̄nì pvn̄r̄v̄m** *n*: various kinds, all
kinds. အရာရာ အားလုံး၊ မျိုးစုံစုံ လင်လင်။

pvena *n*: fertile soil. မြေဩဇာ၊ မြေဆီလွှာ။
= ngò, lət

○ **pvnám** See the entry **pvn̄v̄m**

pvn̄dv̄n *n*: bow or crossbow. လေး၊ မြား။

pvn̄pvn wa *adv*: be quick, be lively, be
smart. သွက်လက်၊ ဖျက်လတ်၊ လျင်လျင် မြန်
မြန်။

pvnung *n*: throat. လည်ချောင်း။ = mvnung,
pvyung

pvn̄v̄m *vt*: to smell, to kiss. နမ်းရှုပ်တယ်။
Shóngwvt tiqhà pvn̄v̄mòe. 'I am kissing a
flower.' ကျွန်တော် ပန်း တစ်ပွင့်ကို နမ်းရှုပ် နေ
တယ်။

□ **pvnám** *vt*: third person singular
form of *pvn̄v̄m*.

pvnvmgvm *n*: type of edible plant.
အရွက် တစ်မျိုး။

pvnvt *n*: slippers. ဖိနပ်။ <Bur.

pvn̄g₁ *vt*: pile, accumulate. စုပုံတယ်။

□ **pang** *vt*: third person singular form
of *pvn̄g*. *Vbòrì pangòe*. 'He is piling
up the paddy.' စပါးတွေကို စုပုံတယ်။

pvn̄g₂ *locn*: down, below (needs dang),
lower, under. အောက်ပိုင်း။ *Pvn̄gkaq*
'Downward.' အောက် ဖက်ကို။ *Pvn̄gdang*
kènl. 'From down below.' အောက် ပိုင်းမှ။
Pvn̄gdang s̀ng d̀nge. 'I am going
down.' အောက် ပိုင်းကို သွားတယ်။

□ **pvn̄gdang** *n*: lower place. အောက်
အရပ်။ |'down' + CLF.side|

□ **pvn̄glap** *n*: outside. အပြင် ဖက်။
Pvn̄glap s̀ng die. 'Going outside.'
အပြင်ကို ထွက်တယ်။

□ **pvn̄ngnàm** *locn*: lower section of a
hill. တောင်ခြေရင်း၊ ရေချောင်း နံဘေးက
တောင်ခြေရင်း အောက်ပိုင်းကို ဆိုတယ်။

□ **pvn̄ngsv̄ng** *n*: down river. မြစ်အောက်
ပိုင်း။ |'lower' + 'section'|

□ **pvn̄gtut** *n*: lower part (of river).
အောက်ပိုင်း။

□ **pvn̄gtutri** *n*: people who live on the
lower part of the Ramethi. မြစ်

အောက် ပိုင်း။ |'down' + 'section' + PL|

□ **pvngyǎng** *locn*: over there. တိုဖက် ပိုင်း။ |'down' + LOC|

pvng₃ *adv*: day (or any time words) after. နောက် (နေ့လ၊ နှစ်)။ *Wedø nàtaq bòð kí nø màvlámì pvngni nø*. 'That manner, if you hammer with sword handle, the day after that (there) won't be (any fish).' အဲဒီလို လုပ်လိုက် ရင် တော့ နောက်နေ့ မှာ ဘာမှ ရှိမှာ မဟုတ်ဘူး။ |It can change to high tone for emphasis.|

□ **pvngni** *n*: day after tomorrow. နောက် တစ်ရက်။

□ **pvngnǒng** *n*: year after next. နောင် နှစ်။

pǎng *n*: tube, container; formative in noun compounds. ရေ၊ ပစ္စည်းတွေ ထည့်ရ သော (ဝါး) ကျဉ်ထောက်။ *Tipǎng*. 'Tube used for fetching water.' ရေ သယ်တဲ့ ဝါး ကျဉ်ထောက်။

pǎng₁ *n*: bamboo food steamer. ပေါင်းချောင်း။ = **pòng**

pǎng₂ *vt*: 1. begin, start. စတင်တယ်။ အစ ပြု တယ်။ 2. complement taking verb; begin or start to V. *Lèga rø pǎngshìe*. 'Start reading.' စာ စဖတ်တယ်။

□ **pàng** *vt*: third person singular form of *pǎng*. *Àngí yím pàngðe*. 'He started eating.' သူ စ စားပြီ။

pǎnggú *n*: cane ring wrapped by tiny grass bamboo skin. ခါးမှာ ဝတ်ဆင်ရတဲ့ ကြိမ်ကွင်း တစ်မျိုး။

pǎnggúng *n*: bird; koel. ဥဩ (ငှက်)။

pvngkrvt *n*: late. နောက်ကျ။ <Jp.

pvngla *n*: house structure without partition or floor. အိမ် အဖြူထည်၊ အကြမ်းထည်။ *Chòm pvngla nø wà bòshà*. '(We) have finished building the structure of the house.' အိမ် အဖြူထည် တော့ ဆောက်ပြီး သွားပြီ။

pǎngla ni *n*: the central day of the three days festival Manau. ၃ ရက် ကျင်းပတဲ့ ပွဲတော် ရဲ့ အလယ် ဗဟို ကျတဲ့ နေ့။ = **kungdǒng ni**

○ **pǎngnàm** See the entry **pvng₂**

pǎnggùng *n*: bird; woodpecker. သစ်တောက် (ငှက်)။ = **shǒng karú**

pvngpøt *n*: knee. ဒူး။

pǎngpǎng *adv*: dull, not smart. ထုံထုံ ထိုင်း ထိုင်း။

pǎngròm *n*: big cluster. ကြီးတဲ့ အစု။ *Tvwa pǎngròm*. 'Big bamboo field.' ဝါးရုံကြီး။ = **pǎnggrùng**

pvngwà *num*: five, fifth. ငါး။

□ **pvngwà shvlá** *num*: the fifth month. ငါးလ ပိုင်း။ |'five' + 'month'|

□ **pvngwàsé** *num*: fifty. ငါးဆယ်။ |'five' + 'ten'|

pvngyøn *n*: youngest child. အထွေး ဆုံး။
= nongtøm

pvrà *n*: deity. ဘုရား။ <Bur.

□ **pvràhang** *n*: idol. ရုပ်တူ။ |'diety'
+'image'|

○ **pvrán** See the entry **pvrín**

pvri *n*: bat. လင်းခွံ = svri

pvrín *vi*: stretch out (the arm). ဆန့်တန်း
တယ်။ ဆွဲဆန့် နေတယ်။ (*Wur pvrínshònge*.
'(I) stretch out (my arm).'
ကျွန်တော် လက်ဆန့်တယ်။

□ **pvrán** *vi*: third person singular
form of *pvrín*.

pvt₁ *vt*: release trigger. လွှတ်၊ ကန်တယ်။
မောင်း ဖြုတ်တယ်။ *Bìngkung pvtne*.
ထောင်ချောက် ကန်တယ်။

pvt₂ ⇔ **vpvt₂** *vi*: get one's share of
something. ဝေစု ရတယ်။ *Nga tíqgo*
vpvtne. 'I got a fish for my share.'
ဝေစု ငါးတစ်ကောင် ရတယ်။

pvt₃ *onm* onomatopoeic adverb; used
with the verb *le* 'cross over'. မြည်သံစွဲ
ကြိယာ ဝိသေသန။ *Gønrukú rvgaq kèní nò*
Gømnga rvgaq svng pvt léshì. 'From
Geunrukhu (he) crossed over to
Geumnga place.'

pvtbe *adv*: completely, all, everyone.
အကုန်အစင်၊ တစ်ခု၊ တစ်ယောက် မကျန်။ *Kàng*
goí vsvngri pvtbe dvshíaqmà. 'The tiger

has killed all the people.' ကျားက လူတွေ
တစ်ယောက် မကျန် သတ်ဖြတ် ထားတယ်။ <**be**
'finish up' = pèbe, shvngbe, kutwa

pvwa *n*: buckwheat. ပန်းဂျုံ။

pvwá *n*: belly. ဗိုက်။ = puqwá

□ **pvwáke** *vi*: dysentery. ဝမ်း ကိုက်
တယ်။ |'belly' + 'bite, hurt'|

□ **pvwáshungké** *vt*: diarrhoea. ဝမ်း
လျှော့တယ်။ |'belly' + 'fall off' + BEN|

□ **pvwáza** *vi*: have stomach pain,
diarrhoea. ဗိုက် နာတယ်။ |'belly' + 'be
ill'|

pvwøn *n*: hat (traditional conical hat to
keep off rain and sun). ခမောက်။

pvya *n*: type of plant. အပင် တစ်မျိုး။

pvya ⇔ **pvya** *vt*: spit out. ထွေးထုတ်တယ်။

pvyú *n*: kind of bird. ငှက် တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။
= svyú

pvyung *n*: throat. လည်ချောင်း။ = svyung

pvyvm *n*: bird; type of quail. ငှက် တစ်မျိုး။

○ **pyen** See the entry **pin**

pyìng *vi*: tasteless, insipid (not salty).
အရသာ မရှိသော။

Paga *pn*: Phaga; Rawang surname. ရဝမ်
မိသားစု အမျိုး အမည်။

Págán *pn*: Pakant; place name. ဖါးကန် မြို့
နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

Pakennvm *pn:* Phakhennam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Paqgwi *pn:* Phagwi; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Paqlang *pn:* Phalang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Paqnvng *pn:* Phanang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Perin *pn:* Pherin; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pèrvm *pn:* Pheram; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pèshan *pn:* Pheshan; personal name. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pèt̀vng *pn:* Phethang; place name. and also surname. နေရာဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည် (သို့) ရဝမ် မိသားစု အမည်။

Pi ⇔ **vPi** *pn:* birth order name for the sixth born male. ဆဌမ မြောက် သားကို ခေါ်တဲ့ မွေးစဉ် အမည်။

☐ **Piko** *pn:* nickname for sixth born male. ဆဌမ မြောက် သားကို ခေါ်တဲ့ ချစ်စနိုး အမည်။

Pidvm *pn:* Phidam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pilang *pn:* Philang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Piset *pn:* Phiset; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pitvng *pn:* Phithang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pìzór *pn:* Phizor; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

Plangnang *pn:* Phlangnang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pong ⇔ **vPong** *pn:* birth order name for first born male. သားဦးကို ခေါ်တဲ့ မွေးစဉ် အမည်။ *Vpong nò làngshò íe.* 'Aphong is very active.' အဖုန်က တက်ကြွတယ်။ = **Vpung**

☐ **Pòng tvróng** *pn:* name given to the only son. တစ်ဦး တည်းသော သားဦး ကို ပေးတဲ့ အမည်။ = **tòn tvróng**

☐ **Pòngkwang** *pn:* nickname for the first born male. ပထမ သားကို ခေါ်တဲ့ ချစ်စနိုး အမည်။ = **Pongkang**

Pòngbør *pn:* Phongbeur; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pòngkúm *pn:* Phaungkhum; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Ponglin *pn:* Phaunglin; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Ponglo *pn:* Phaunglau; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pongmut *pn:* Phaungmut; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pongoq *pn:* Phaungau; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pongrøq *pn:* Phaungreu; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pongum *pn:* Phaungum; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pongwá *pn:* Phongwa; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pòngya *pn:* Phaungya; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pòngzí *pn:* Phongzi; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pongzong *pn:* Phaungzaung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pongzuq *pn:* Phaungzu; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Powang *pn:* Powang; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

Poye *pn:* Phauye; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Póngdùng *pn:* Peungdung; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

Pøydvm *pn:* Pheuidam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pulaq *pn:* Phula; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pung Iq *pn:* Phungi; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pùngbør *pn:* Phungbeur; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pungdidung *pn:* Phungdidung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pungdvng *pn:* Phungdang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pungdvrvt *pn:* Phungdarat; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pungga *pn:* Phungga; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Punggingnvm *pn:* Phunggingnam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Punggu *pn:* Phunggu; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pùngjýng *pn:* Pungkyang; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

Pùngmòng *pn:* Phungmaung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pungmoq *pn:* Phungmau; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pungmvdan *pn:* Phungmadan; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pungmvdu *pn:* Phungmadu; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pungmvshé *pn:* Phungmashe; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pungmvshóng *pn:* Phungmasheung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pungnoq *pn:* Phungnau; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pùngroq *pn:* Phungrau; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pungrvm *pn:* Phungram; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pungsán *pn:* Phungsan; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pungshín *pn:* Phungshin; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pùngshúng *pn:* Phungshung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pùngshvng *pn:* Phungshang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pungŭm *pn:* Phungum; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pungvykoq *pn:* Phungaikhau; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pùngyá *pn:* Phungya; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pùngzí *pn:* Phungzi; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pungzong *pn:* Phungzaung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pungzuq *pn:* Phungzu; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Puq ⇔ **vPuq** *pn:* Jinghpo person. ဂျိန်းဖေါ့ လူမျိုး။

Putao *pn:* Putao town. ပူတာအိုမြို့။
[Pronounce as Bvdó.]

Pvdvmnùm *pn:* Phadamnam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pvjungshi *pn:* Phakyungshi; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pvlá *pn:* Phala; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pvladvng *pn:* Paladang; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

Pvlahap *pn:* Palahap; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

Pvlip *pn:* Phlip; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pvlipyat *pn:* Phalipyat; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pvnvngtung *pn:* Phanangthung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pvngdòem *pn:* Phangdeum; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pvngdùng *pn:* Phangdung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pvngshaq *pn:* Phangha; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pvnglap *pn:* Phanglap; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pvngsø ⇔ **Paqsø** *pn:* Phangseu; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pvrày *pn:* Pharai; Rawang surname. ရဝမ်
မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pvreq *pn:* Phare; Rawang surname. ရဝမ်
မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pvrvggàng *pn:* Pharanggang; Rawang
surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pvsipsv̀m *pn:* Phasipsam; Rawang
surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pvsøpsvng *pn:* Phaseupsang; Rawang
surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pvsu *pn:* Phasu; Rawang surname. ရဝမ်
မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pvsvngnm *pn:* Phasangnam; Rawang
surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Pvtwàng *pn:* Pat river. မြစ် တစ်စင်းရဲ့
အမည်။

R r

ra₁ *vt.*: hit the target. ထိမှန်တယ်။ *Sago tvmát raké bθà.* 'Hit the bird with an arrow.' ငှက်မြား ထိမှန်သွားတယ်။

ra₂ *part.*: marker which occurs post verbally to mark the same level of direction, movement toward the speaker. တစ် နေရာမှ အခြားတစ်နေရာသို့ ရွှေ့လျားမှုပြု ကြိယာ နောက်ဆက်။ *Àng dirae.* 'He will come.' သူ ရောက်လာ လိမ့်မယ်။ *Vpè yíng kèlìngra.* 'Come run to Daddy.' အဖေ ဆီကို ပြေးလာပါ။ |With suffixes, -à, -ì, and -ò, it changes to high tone.|

□ **rá₃** *part.*: alternative form of ra. *Ayíngθ nongmaq tuqráshà.* 'We arrived in this place.' (Here we are)' ဒီကို ကျွန်တော်တို့ ရောက်ပြီ။

□ **rang₂** *vi.*: first person singular form of ra. It is a combination of ra + -ng =rang.

ra₃ ⇔ **vra₁** *vt.*: try to persuade, talk to. တိုင်ပင် ဆွေးနွေးတယ်။ *Àngsìng zvmì lushì lým vraðe.* 'They discuss with him about getting married.' သူ့ကို အိမ်ထောင်

ပြုဖို့ တိုင်ပင် ဆွေးနွေးတယ်။

□ **rashì** ⇔ **vrashì** *vi.*: discuss. ဆွေးနွေးတယ်။ *Kà vrashìe.* 'They are discussing.' သူတို့ ဆွေးနွေး တိုင်ပင်နေကြတယ်။

rá₁ ⇔ **vrá** *vi.*: **1.** flat, level, even. ညီညာတယ်။ *Vráðθ èwàð.* 'Make it even.' ညီညာအောင် လုပ်လိုက်ပါ။ *Yazàng nθ rvgaq vráe.* 'This area is flat or even.' ဒီနားလေး မြေညီညာတယ်။ **2.** agree. သဘော တူတယ်။ *Shvngbe vráe.* '(They) all agreed.' အားလုံးက သဘော တူတယ်။

rá₂ ⇔ **vra₂** *adv.*: again, then. နောက်တဖန်။ *Vrá tiqkvt èdira.* 'Come again.' နောက်တစ်ခါ လာပါ။ *Ngàì rá dvtángvpmàé.* 'I indeed did tell her again.' ကျွန်တော် သူ့ကို ထပ်ပြော လိုက်တယ်။

rà₁ *vi.*: **1.** need, must, necessity. လိုအပ်တယ်။ *Tì ràe.* 'Need water.' ရေ လိုတယ်။ *Gvìmsùng gθ bèlaq shvròm gθ ràe.* '(He) needs money and clothing.' သူ ပိုက်ဆံနဲ့ အဝတ် အစား လိုတယ်။ **2.** complement taking verb; necessity to V. *Sìmré*

zùng shá ràe. 'I need to send the kid to school.' ကလေးကို ကျောင်းပို့ရမယ်။ *Lèga gvzà dvzaqshì ràe.* 'You have to study hard.' စာကြိုးစားဖို့ လိုတယ်။ |In V-V structure, if the tone of the initial verb is a low tone it changes to a high tone.|

rà₂ *n:* locative nominalizer; at the place of V. နာမ်ပြု ကြိယာ နောက်ဆက်။ *Bvtsyvá yíng kí adø èlèshì daqke zòmrà màdá pà úló.* 'You know, it is the case that when you get out of the bus there is no handrail there.' သိတယ် မဟုတ်လား၊ ဘစ်ကား ပေါ်ကနေ ဆင်းတဲ့ အခါမှာ ကိုင်စရာ လက်ကိုင် မရှိဘူးလေ။ *Yòprà íe.* 'It is bed. It is a sleeping place.' အိပ်ယာ ဖြစ်တယ်။ အိပ်ဖို့ နေရာ ဖြစ်တယ်။ |<shvrà 'place'.|

rà₃ ⇔ **vrà** *n:* mature, over grown (vegetable). အရင့်။ *Mvngà vrà.* 'Mature mustard.' မုန်ညှင်းရွက် အရင့်။

Rachet *pn:* Rachet; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

ràd̀vng *n:* smithy fireplace. မီးပြင်း ဖို။

○ **ral** See the entry **rvi**

○ **rál** See the entry **rví**

ràl *vt:* 1. understand. နားလည်တယ်။ = *síngràl* 2. spread. ဖြန့်တယ်၊ ချဲ့တယ်။

ralà *n:* cat. ကြောင်။ = *mí, nyarà, myarà*

ram₁ *locn:* classifier for ridge of mountain, bones, things or places that form a straight line. အနီး တဝိုက်၊ (သို့) အတန်းလိုက် ဖြစ်နေတဲ့ အရာတွေကို ရေတွက် ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုး အစား။ *Tiqram èdivm-ke..*, 'When (you) walk straight a little further...,' လက် တစ်ကမ်း လောက် သွားပြီး ရင်။ *Kuram* 'That place (which is a straight line).' အဲဒီ နားလေး။ *Rymá vgo ram.* 'Upper section of the field.' တောင်ယာ ဦးပိုင်း။

□ **juqram** *adv:* waist-about. ခါး ဝန်းကျင်။ *Tì juqram rvnaqe.* 'The water is about waist deep.' ရေ အနက်က ခါးလောက် ရှိတယ်။ |'waist' + 'level'|

ram₂ ⇔ **vram** *vt:* good age. အသက်ရွယ်ကောင်းတယ်။

○ **ram₃** See the entry **rvm₁**

ràm *vt:* weaken the energy or current. အားနည်း စေတယ်၊ အားပျော့ စေတယ်။ *Tìshaq ràmdø.* 'Slow down the water current.' ရေစီးအား လျော့နည်းအောင် လုပ်တယ်။ *Záyvng rvt ràmkéde.* 'He became weak due to sickness.' အဖျား အနာကြောင့် အားနည်း စေတယ်။

Ramo *pn:* Ramau; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

ràmrà **wa** *adv:* light rain. ဖွဲဖွဲလေး (ရွာ)။ *Shø ràmràm wa zaqe.* 'There is a light

rain.' မိုး ဖွဲ့လေး ရွာတယ်။ =mvngmvng wa

ran vt: set up thread for weaving. ချည် ငင် တယ်။ *Svrí ranðe.* 'Set up threads for weaving.' ရက်ကန်း ရက်ဖို့ ချည် ငင်တယ်။

○ **rán** See the entry **rín**

○ **rang₂** See the entry **ra**

○ **rap** See the entry **rvp₁**

raq₁ vt: weave. ရက်တယ်။ *Vmèl bèlaq gvbà tiqdùng raqðe.* 'My mother is weaving a long coat.' အမေက အင်္ကျီ အကြီးတစ်ထည် ရက်နေတယ်။ *Svrí raq èshàò má.* Do you know how to weave? ရက်ကန်း ရက်တတ်ပါ သလား။

□ **raqpóng** ⇔ **raqpúng** n: loom. ရက် ကန်း စင်။

raq₂ vt: generous. သဘော မနော ကောင်း တယ်။ *Vpungí nò raqðe.* 'Aphong is generous in giving.' အဖုန်က ရက်ရော တယ်၊ သဘော မနော ကောင်းတယ်။

raq₃ vt: place, to put on. တင်တယ်။

raq₄ n: shoulder. ပုခုံး။

□ **raqchip** n: armpit. ချိုင်း။ | 'shoulder' + 'valley, between' |

□ **raqdíshøng** n: bad body odor. *Raqdíshøng vngàngè.* 'I have bad body odor.' ချွေးအနံ့ နံတယ်။

□ **raqhí** n: upper arm. လက်မောင်းရင်း။ | 'shoulder' + 'leg' |

□ **raqkwè** n: back. နောက်ကျော။

□ **raqpù** n: shoulder. ပုခုံး။

raqkaq n: measurement of an arm length to middle of chest. တစ်လုံခွဲ။

Raqwàng pn: Ra river. မြစ် တစ်စင်းရဲ့ အမည်။

raqwé n: cloth with straps for carrying a toddler on the back. ပိုး တဘက်။ =rvwé

ràrà wa adv: mentally deranged, insane. ဦးနှောက် မမှီ၊ ကျပ် မပြည့်၊ မူ မမှန်။ *Ziróng kèní lo daqì mèpvng wepè ràrà wa ívpmì.* 'After coming back from the hospital he became mentally deranged.' ဆေးရုံ ကနေ ပြန်လာ ကတည်းက အဲဒီလူ မူမမှန် တော့ ဘူး။

rat₁ vi: sharp. (ခါး) ထက်တယ်။ *Weka shv̀mí gvzà ratkèðe.* 'That knife is so sharp.' အဲဒီခါး အရမ်း ထက်တယ်။

○ **rat₂** See the entry **rvt₁**

Ráwàng pn: Rawang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Raza pn: Raza; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

re₁ vt: pester, badger. ပူဆာတယ်။ *Àngpè ní sv̀ng poni reðe.* '(He) has been pestering his parents the whole day.' သူ့ အဖေနဲ့ အမေကို တစ်နေ့လုံး ပူဆာတယ်။

re₂ vi: erect ladder (လှေခါး) ထောင်တယ်။ *Gùngre reðe.* 'Ladder up.' လှေခါး ထောင်

တယ်။

ré₁ *vt*: have trouble. ဒုက္ခ ပေးတယ်။ *Ne za nò rékéðe*. 'He is being troubled by an eye infection.' သူ မျက်စိ နာလို့ ဒုက္ခ ရောက်တယ်။

ré₂ *n*: class of people; formative in noun compounds. လူ အမျိုး အစားခွဲ နာမ်ခွဲ အမျိုးအစား။ *Ló nàmaq gilàré pèlaí tvróng pvngrwàchòm èwà daqnòng*. 'Well, you men can bring five pillars.' ကဲ အမျိုးသားတွေက တိုင် ငါးတိုင် ယူလာခဲ့ပါ။ *Mvgàmré bòy s̀vng kòmràì*. 'Rich people has come to gather at the festival.' လူချမ်းသာတွေ ပွဲတော်ကို ရောက်လာကြတယ်။ *Shaqrèrìt g̀vng ràà*. 'The older people told us.' သက်ကြီးတွေက ပြောခဲ့ကြတယ်။ *Shòlaqrèrì mvme vjúròtchòm s̀vng mvdì l̀vngì*. 'Many young people are not going to the church anymore.' လူငယ်တွေ တော်တော်များများ ဘုရား ကျောင်းကို မသွား ကြတော့ပါ။ *Shvngòmré shvngbe nò dvzaqshì ku íeó*. 'All the church members are supposedly working so hard, right?' အသင်းသူ အသင်းသားတွေ အားလုံး ကြိုးစား ကြတယ်လို့ မှတ်ယူလို့ ရပါတယ်။

ré₃ *cl*: plural marker for groups or flock of animals. တို့၊ အဖွဲ့။ *Karé*. 'A flock of fowl.' ကြက်အုပ်။ *Vgi tíqré*. 'A group of dogs.' ခွေး တစ်အုပ်။

rè ⇔ **vrè** *n*: ore. သတ္တု။ *Vrè tíqpong*. 'One bunch of ore.' သတ္တု တစ်သိုက်။

redio *n*: radio. ရေဒီယို။ <Eng.

Redýmjàng *pn*: Redamwang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Rèdvng *pn*: Redang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Règoq *pn*: Regau; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Rèni *pn*: Reni; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

rènúng *n*: multitude. အစု အဝေး၊ အမြောက်အများ။ = loksok

□ **rènúng b̀vngshá** *quant*: abundant, a multitude, a large quantity of something. ရေတွက် မရနိုင်အောင် များပြားခြင်း။ *Svkuqré rènúng b̀vngshá vlange*. 'Many pied hornbill are flying.' အောက်ချင်းငှက် အမြောက်အများ ပျံသန်းတယ်။

rèngd̀vng *pn*: bamboo in Mangrung language. ဝါး၊ မန်ရန် ဘာသာ စကား။

rèshà *adv*: be wanton or troublesome. ကမြင်းကျော ထတယ်၊ ဒုက္ခ ပေးတယ်။ *Yagó rèshà wae*. 'This person is troublesome.' ဒီလူ ဒုက္ခ ပေးတယ်။ | Copula, either 'wa' or 'í', must follow to use as a verb. ကြိယာအဖြစ် အသုံးပြုရန် ကြိယာစွဲသည်း ဖြစ်တဲ့ တစ်ခုခု 'wa' (သို့) 'í'

နောက်မှ တွဲသုံးပေးရတယ်။|

❑ **réshà nvmgung** *vi*: be trouble-some be in chaotic situation. ဒုက္ခပေးတယ်၊ ဆောက်တည်ရာ မရ ဖြစ်တယ်။

ri₁ *vi*: dizzy, head spinning. မူးဝေ၊ မူးနောက်တယ်။ *Go rie*. 'Dizzy, head spinning.' ခေါင်း မူးဝေတယ်။

❑ **riri wa** *adv*: dizzy. မူးနောက်နောက်။

❑ **røng**₂ *vi*: first person singular form of *ri*. It is a combination of *ri* + *-ng*, with vowel shift from *i>ø*, =*røng*. *Dèsháng nø go rønge*. 'I am having a headache this morning.' ဒီမနက် ကျွန်တော် ခေါင်းကိုက်တယ်။

ri₂ *clf*: classifier for a bundle, sheaf. အစည်း တွေကို ရေတွက် ရာမှာ အသုံးပြုတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုးအစား။ *Tiqri*. 'One bundle.' တစ်စည်း။ *Zøp vnüri èriatnò*. 'Bring two bundles of thatch.' သက်ငယ် နှစ်စည်း ထမ်းလာပါ။

ri₃ ⇔ **ri**₁ *vi*: carry. ထမ်းတယ်။ *Werv tiqlvbán tiqbaq shóng rishè*. 'That family carries wood once a week.' သူတို့ မိသားစု တစ်ပတ် တစ်ကြိမ် ထင်းထမ်းကြတယ်။ *Døngiá ripè*. 'The porter.' အထမ်း သမား။ *Shóng shèrønge*. 'He makes me carry fire wood.' ကျွန်တော့်ကို ထင်း ထမ်းခိုင်းတယ်။ |Changes to a high tone before -ì, -à and -ò. |

❑ **ri**₂ *vt*: transitive form of *ri*. *Shóng shòmgùng ríðe*. 'Carry three posts.' တိုင်သုံးလုံး သယ်တယ်။ *Só tvrìrì ríámì*. 'Well, let's go and carry the cane.' ကဲ ကြိမ်တွေ သွားထမ်း ရအောင်။

❑ **riðòm** *n*: yoke. နွား ထမ်းဘိုး။

❑ **røng**₃ *vi*: first person singular form of *ri*. It is a combination of *ri* + *-ng*, with vowel shift from *i>ø*, =*røng*. *Shóng shèrønge*. '(They) made me carried wood.' ကျွန်တော့်ကို ထင်း ထမ်း ခိုင်းတယ်။ *Dvjá gvzà lishè we tiqlòng róngòe*. 'I am carrying a heavy load.' အရမ်း လေးတဲ့ အထမ်း တစ်ခုကို ကျွန်တော် ထမ်းနေတယ်။

ri₃ *n*: time period; formative in noun compounds. အချိန်။ *Gárl*. 'dawn' မိုးလင်းပိုင်း။ *Tiqrl*. 'stretch of sleep.' တစ်ရေး။

ri₁ *part*: **1.** marker which occurs after nominals to mark plurality of the N. အများ ကိန်းပြု နာမ် နောက်ဆက်။ *Tiqri*. 'Some.' တစ်ချို့။ *Vsìngrì*. 'People.' လူတွေ။ *Shónwvtrì wvtpmì*. 'The flowers have bloomed.' ပန်းတွေ ပွင့်ကုန်ပြီ။ |Used on all nouns. | **2.** agent or instrumentative nominalizer, relativizer; people who V. ကြိယာကို နာမ်ပြု ပစ္စည်း ဖြစ်အောင်လည်း သုံးတယ်။ *Pé rìð rì shìgùngmóng sèng vyvène*. 'People who are carrying baskets are marching toward the

mountains.' ပုလိုင် ထမ်းထားတဲ့ သူတွေ တောင်ပေါ်ကို တတ်သွား နေကြတယ်။ *Akvt bèlaq mvshé gwashì rì laqgòng.* 'Let the people who are wearing red shirts enter now.' အကျို အနီ ဝတ်ဆင်ထား သူတွေ အခု ဝင်ပါစေ။

ri₂ ⇔ **vr₁** *n:* cowrie shell or shell belt. ကမာခွံ၊ ယောက်ခွံ၊ ကမာခွံတွေ စီပြီး ပြုလုပ်ထား တဲ့ ခါးပတ်။

ri₃ ⇔ **vr₂** *n:* type of bamboo. ဝါး တစ်မျိုး။

Rídým *pn:* Ridam; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

ríkop *n:* saddle. ကုန်းနီး။ |'carry' + 'shell, cover'|

ril *n:* rust. Usually used together with the word shùm 'iron'. See shùmril. (သံ)ချေး။ သံ ဆိုတဲ့ စကားလုံး နောက်တွင် တွဲ သုံး လေ့ရှိတယ်။ shvml ကိုကြည့်ပါ။

rim *vt:* keep, guard. မွေးမြူတယ်၊ ထိန်းသိမ်း တယ်။ *Waq rim we bìnli wae.* 'Do the work of taking care of the pig.' သူ ဝက် မွေးပြီး အသက်မွေး ဝမ်းကျောင်းပြုတယ်။ *Yamóng dàn 3 nóng rimdakngà.* 'I have been looking after this place for three years.' ဒီဒေသကို ထိန်းသိမ်း လာတာ ၃ နှစ် တောင် ရှိပြီ။

□ **rim nìnà** *n:* domestic animal. အိမ် မွေး တရိစ္ဆာန်။ |'keep' + 'animal'|

rím *n:* layer (cliff). (ကျောက်) အကျော့၊ အလွှာ။ *Lóngrím* 'Stone layer (on cliff).' ကျောက်အလွှာ။

rìm *vt:* 1. arrest. ဖမ်းတယ်။ *Vkópè rìmòe.* '(I) am arresting the thief.' သူ့ခိုးကို ဖမ်း တယ်။ 2. record sound. အသံ သွင်းတယ်။ *Mvkún rìmòe.* 'Record a song.' သီချင်း အသံ သွင်းတယ်။ *Shaqrépè shònlòng s̀vng kàrím jvkgí rìmòe.* 'He is recording with a recorder what the old man is saying.' ဦးလေးကြီး ပြောနေတာ တွေကို အသံ သွင်း စက်နဲ့ အသံသွင်းတယ်။

rìn *onm* onomatopoeic adverb; used with the verb *vrá* 'agree, even'. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသနာ၊ တူညီစွာ

□ **rìn vrá** *vi:* in uniformity, in one spirit. တစ်ညီ တစ်ညာတည်း ဖြစ်သော။ *Rìn vrá á:mì!* 'Let's all eat at the same time!' တစ်ညီ တစ်ညာတည်း စား ကြရအောင်။

Rinkarang *pn:* Rinkharang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Rinsán *pn:* Rinsan; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

ring *vi:* honourable, honoured, important, valuable. မြင့်မြတ်တယ်။ *Ring gò.* 'One who is honoured, well educated.' ကြီးမြတ်တဲ့ သူ။

ring *vt*: tear; to pull apart. ဆုတ်ဖြဲတယ်။
Mèsò gòm ríngòe. 'Tear up the paper.'
စာရွက်ကို စုတ်ဖြဲတယ်။

ring₁ *n*: village. ရွာ။ [Although *mvring* is more commonly used, in the speech of the older generation *ring* was attested for village.] = *mvring*

□ **ringtùng** *n*: big village. ရွာကြီး။

□ **ringzì** *n*: small village. ရွာငယ်။

ring₂ ⇔ **vrìng** *vt*: 1. exhort. လှုံ့ဆော်တယ်။
Noqgú s̀vng dī l̀v̀m vr̀ngòe. 'He exhorts people to go to the church.' လူတွေ ဘုရား ကျောင်းသွားဖို့ လှုံ့ဆော်တယ်။ 2. call out. လှမ်းခေါ်တယ်။ အကြောင်း ကြားတယ်။
Vnì vshòmgò shvt bóò kvtní wa mvring kaq s̀vng vr̀ng daqòe. 'When (they) killed two or three animals (they) will inform/call out to the village.' သားကောင် နှစ်ကောင် သုံးကောင် သတ်လို့ရမှ ရွာကို အကြောင်းကြားတယ်။

Ringd̀v̀m *pn*: Ringdam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

ringgung *n*: cane, rattan. ကြိမ်။

ringk̀v̀n *n*: diarrhoea. အထက်လှန် အောက်လျှော့။ = *songkun vna*

ringstí *n*: tiny rattan. အလုံး သေးတဲ့ ကြိမ် အမျိုး အစား တစ်မျိုး။ = *tvri vl̀v̀m*

rip *vi*: rise, stand up. ရပ်တယ်။ *Rúngdvng mvd̀v̀m èrip.* 'Stand up on the chair.' ထိုင်ခုံ ပေါ်မှာ မတ်တပ်ရပ်။

riq₁ *vt*: mindful, normal or stable mind. အသိ ဉာဏ် ရှိတယ်။ *Nòtriq vs̀vng nò wedò kà mvshòn.* 'The one who has stable mind will not speak in that manner.' အသိဉာဏ် ရှိသူက အဲဒီလို စကား ပြောမှာ မဟုတ်ဘူး။ [Exclusively following *nòt*, see *nòtriq*.]

riq₂ *vt*: sift. ဇက်၊ ချတယ်။ *Waqsi riqòe.* 'Sift the husk.' ဖွဲ ပြာ ဇက်၊ ချတယ်။

riq₃ ⇔ **vrìq** *vt*: explore, survey. လေ့လာတယ်။ *Vròkngòe.* 'I explore around.' ကျွန်တော် အနီး တစ်ဝိုက်ကို စူးစမ်း လေ့လာတယ်။ *Mandalay vrìqòe.* 'He goes around Mandalay.' မန္တလေး တစ်ဝိုက် လျှောက်သွားတယ်။ *Tìwàngsvng vrìqòe.* 'Explore along the river.' ချောင်း တစ်လျှောက် လှည့်ပတ်ကြည့်တယ်။ = *shvp*

riq₄ *n*: cultivated field. အခင်း။ *Lvgong riq.* 'Corn field.' ပြောင်းခင်း။ [Used exclusively for corn/maize fields. ပြောင်း ဖူးခင်းကို ရည်ညွှန်းတဲ့ အခါသာ သုံးတယ်။]

riq vrúng ⇔ **vrìq vrúng** *vi*: discuss. တိုင်ပင် ဆွေးနွေးတယ်။ [*vrìq* by itself means 'explore or survey', *vrúng* (with falling tone) means 'to speak', and this combination actually means 'everyone talking at the same time'.]

riqbòn mè *n*: fourth wife. စတုတ္ထ မြောက်မယား။

riqnúl mè *n*: third wife. တတိယ မယား။
= riqnól mè

riqpo *n*: cultivated field. = muqpo

riqriq wa *adv*: shivering with cold.
ချမ်းတုန်တုန်။ *Riqriq wa zae*. '(He) is sick
and shivering.' တုန်ချမ်းချမ်း ဖျားတယ်။

rìrà *vi*: wonder, amaze, shock. တွေ့ဝေ
အံ့ဩတယ်။ တအံ့ တဩ ဖြစ်တယ်။ *Rvwàng
wa we tiqpv̄n v̄lda we s̄ng ỳng b̄hà rvt
rìrà*. 'When (he) saw a people group
called Rawang, (he) got shocked. ရဝမ်
လူမျိုးတွေ နေထိုင် နေကြတာကို တွေ့ရလို့ သူ တ
အံ့ တဩ ဖြစ်တယ်။

rísà *n*: shared meat, meat for
distribution like *mèzò*. လက်ဆောင် ပေးတဲ့
အသား ဝေစု။

rísang *n*: large basket; usually refers to
a basket which contains two pails or
more. ခြင်းတောင်း အကြီး၊ နှစ်ပုံး အထက် ဆန်
တဲ့ တင်းတောင်း ကြီးကို ဆိုတယ်။ = pé

rísot *n*: Approximately over 10 year old
branches that have regrown from the
tree's stem after it had been cut down
for cultivation. သစ်ပင်ငယ်၊ တောင်ယာ
ဟောင်းက ပြန်ပေါက်လာတဲ့ ၁၀ နှစ်အထက်ရှိ
သစ်ပင် အကိုင်း အခက်တွေ။

rit *onm* onomatopoeic adverb; used with
the verb *vjer* 'run into'. မြည်သံစွဲ ကြိယာ
ဝိသေသန။ "Ngàí lùngm̀on̄ng" vyà rit

vjèr. '(He) said "I will go and get (it)",
as (he) ran and jumped..., ' ကျွန်တော်
သွားယူမယ် ဆိုပြီး လှစ်ကနဲ ပြေးသွားတယ်။

Rìwádým *pn*: Riwadam; place name.
နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

riwàngkuq *n*: basket with removable
cover, woven with strips from the
toddy-palm leaf stalk, bamboo, etc. ဖာ
တောင်း။

Rízòm *pn*: Rizeum; Rawang surname.
ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Rìzvn̄g *pn*: Rizang; place name. နေရာ
ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

○ **ró** See the entry **rò**

rò ⇔ **ró** *onm* onomatopoeic adverb;
simultaneously. မြည်သံစွဲ ကြိယာ
ဝိသေသန၊ တစ်ခါတည်း။ *Rówa ðiì*. 'We
shall go all together at once.' ကျွန်တော်
တို့ အတူတစ်ကွ သွားကြမယ်။

□ **ròrò wa** *adv*: all together, do some-
thing in unity. အတူ တကွ ပျော်ပျော် ရွှင်
ရွှင်။ *Ròrò wa èdishì*. 'You two go
together.' ခင်ဗျားတို့ နှစ်ယောက်
အတူတကွ သွားကြ။

Rondým *pn*: Raundam; Rawang
surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုးအမည်။

rong *clf*: numeral classifier for counting
numbers of coils and rings (of rope
etc.). အကွင်း၊ အခွေ ဖြစ်တဲ့ အရာ ဝတ္ထုတွေကို

ရေတွက် ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုး အစား။
Səmri tiqrong baqò nò loe. '(He) carries
a coil of rope and returns home.' သူ
ကြိုးတစ်ခွေ မ ပြီး အိမ် ပြန်တယ်။

○ **róng₁** See the entry **rúng₁**

róng₂ *n:* office. ရုံး။ *Róng chòm* 'Office
building.' ရုံးခန်း။ <Bur.

ròng *n:* big gathering. လူစုလူဝေး။

roq *vt:* guard, look after. ထိန်းကျောင်းတယ်။
စောင့်ရှောက်တယ်။ *Sòmré roqòe.* 'Take
care of children.' ကလေး ထိန်းတယ်။
Chòm roqòe. 'Watch/stay at home.'
အိမ် စောင့်တယ်။

□ **roqrimshú** *n:* guardian. အုပ်ထိန်းသူ။

□ **roqshú** *n:* guardian, deacon. အုပ်ချုပ်
သူ၊ အသင်း လူကြီး။

róy ⇔ **vróy** *vt:* bully. နိုင်စားတယ်။ အနိုင် ကျင့်
တယ်။ <Jp.

rø₁ *vt:* 1. read. ဖတ်တယ်။ *Kàru tiqbok røðe.*
'(He) is reading a book.' သူ စာအုပ် တစ်
အုပ် ဖတ်နေတယ်။ 2. count number.
ရေတွက်တယ်။ *Vsèng kadýng gò òrài má*
èrøð. 'Count how many people have
come.' လူ ဘယ် နှစ်ယောက် ရောက်ပြီလဲ
ရေတွက် လိုက်ပါ။

□ **røbøng** *n:* name list. အမည် စရင်း။

□ **rødvmýn** *n:* primer. သင်ပုန်းကြီး
ဖတ်စာ။ |'read' + CAUS + 'create'|

□ **røng₄** *vt:* first person singular form
of ri. It is a combination of rø + -ng
=røng. *Jømlèga røngòe.* 'I am
reading the scripture.' ကျွန်တော်
ကျမ်းစာ ဖတ်နေတယ်။

rø₂ ⇔ **ø₂** *vt:* mix in or add in something
that can dissolve. ထည့်တယ်။ ခပ်တယ်။
Shvlaq røðe. '(He) is adding salt (into
the pot).' ဆား ထည့်တယ်။ *Nga røðe.*
'Poison the fish.' ငါး အဆိပ် ခပ်တယ်။

rø₃ *vt:* wash head. ခေါင်း လျှော်တယ်။ *Dvtiq*
røshie. 'Washing the head.' ခေါင်း လျှော်
တယ်။

rø₄ ⇔ **vrø** *vi* ~ *vt:* go or visit frequent-ly.
မကြာ ခဏ သွားလာတယ်။ *Gumbuda sing we*
vrøshie. '(He) often visit to the
computer shop.' ကွန်ပျူတာ ဆိုင်ကိုပြုဖို့
ခဏခဏ သွားလာတယ်။ *Sòmre`ri`tiwàng`svng`*
wa`vni`vshòm`baq`vrøðe. 'The children
go to the river two to three times.' ရေ
ချောင်းကို နှစ်ခေါက် သုံးခေါက် သွားလာတယ်။

rø₅ *n:* root. သစ်မြစ်။

□ **rødøng** *n:* source, place where
something starts. အဓိက ဇစ်မြစ်။
|'root' + AUG|

rø *vi:* profetic words. နှုတ် တန်ခိုး ရှိတယ်။
ကျိန်ဆဲတဲ့ အတိုင်း ဖြစ်တယ်။ *Yapè`kà`nø`røe.*
'The words of this man will really
come true.' ဒီ လူ့ စကားက ပြောတဲ့ အတိုင်း
ဖြစ်တတ်တယ်။ = **mán**

ròdòng *n*: kind of bitter root. ခါးတဲ့ သစ်
မြစ် တစ်မျိုး။

Ròdvm *pn*: Reudam; Rawang surname.
ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

rògvrò *adv*: rough, coarse. ကြမ်းတမ်းတယ်။
Rògvrò íe. 'It is rough.' ကြမ်းတမ်းတယ်။

ról *clf*: classifier for counting number of
rows. စီတန်းနေတဲ့ အတန်းကို ညွှန်းတဲ့ နာမ်ခွဲ
အမျိုး အစား။ *Tywa tíqról*. 'A row of
bamboo field.' ဝါးရုံ တစ်တန်း။ *Shóngsá
tíqról*. 'A row of trees.' သစ်အုပ် တစ်တန်း။
= *yó*

ròl *vt*: 1. strip, pluck. ဖြိုတယ်၊ ခြွေတယ်။
Lvgong ròlòe. 'Strip the corn.' ပြောင်းဖူး
ခြွေတယ်။ 2. dismantle, break into
pieces. ဖြိုဖျက်တယ်။ *Shìgùngsè tíqlòng
mvrìngsè rí ròlòe*. 'The villagers
dismantling a small mountain.' ရွာသား
တွေက တောင်ကုန်းလေး တစ်ခုကို ဖြိုဖျက် နေ
ကြတယ်။

ròm *vi*: wear (sarong). (ပုဆိုး) ဝတ်တယ်။
Mìnrì gò shvròm ròme/ròmshìe. 'The
Burmese also wear sarong.' ဗမာတွေ
လည်း ပုဆိုး ဝတ်ကြတယ်။ |Changes to a
high tone before -ì, -à and -ò. |

□**róm**₂ *vt*: wear (sarong). (ပုဆိုး) ဝတ်
တယ်။ *Vdóí vpè shvròm dùng rómòe*.
'The second son, Adeu, is wearing
father's sarong.' အဒီးက အဖေ ပုဆိုးကို

ဝတ်ထားတယ်။

□**ròmshì** *vi*: wear (sarong). (ပုဆိုး)
ဝတ်တယ်။ *Shvròm ròmshìe*. 'Wear
sarong.' ပုဆိုး ဝတ်တယ်။

róm₁ *vt*: chop down (trees), cut down.
ခုတ်တယ်။ *Shóng ròmòe*. 'Chop tree.'
သစ်ပင် ခုတ်တယ်။

ròm *vt*: break something that is solid.
(အစိုင်အခဲ) ဖြိုခွဲတယ်၊ ချေတယ်။ *Lóngrì gò
shvngbè rò:mòe*. 'They are breaking all
of the rocks.' ကျောက်တုံးတွေ ဖြိုခွဲတယ်။
Vba àngchvngrì èròmòe. 'Break the mud
chunks.' မြေကြီး အခဲတွေကို ချေလိုက်ပါ။

ròmrvng ⇔ **rvmrvng** *n*: friend.
မိတ်ဆွေ။ = *lvmbòq, nvmnèng*

ròn *vt*: pull, drag (a log), tug. ဆွဲတယ်။
Vrònghóng rònòe. 'I am pulling the
vine.' နွယ်ပင်ကို ဆွဲတယ်။

rón₁ *vt*: 1. reach. မီတယ်။ *Rvgùnglòng rónòe*.
'(I) can reach the roof.' ခေါင်မိုးကို မီ
တယ်။ 2. reachable. လှမ်းတယ်၊ လက်လှမ်းမီ
တယ်။ *Rónshì yíng ègàlò*. 'Keep it
somewhere reachable.' လက်လှမ်းလို့ မိတဲ့
နေရာမှာ ထားလိုက်ပါ။

rón₂ *vi*: expand, multiply. တိုးပွားတယ်။
Vmsit rón pvn èvvn daqò. 'Buy the kind
of rice that can multiply.' အိုးတက်တဲ့
ဆန်မျိုး ဝယ်လာခဲ့ပါ။

røng₁ *n*: vine, ivy. နွယ်ပင်။ *Vrøng tiqhóng.*

'One rope of vine.' နွယ်ပင် တစ်ပင်။

□ **røngka** *n*: bitter vine used as traditional medicine. |'vine' + 'bitter'|

□ **røngki** *n*: air potato, wild yam. မျောက်ဥ။ |'vine' + 'yam'| *Sci. Dioscorea bulbifera.*

□ **røngshi** *vi*: to vine (of vines). တွယ်ကပ်တယ်။ *Røng røngshìe.* 'Vine grows.' နွယ်ပင် တွယ်ကပ် ပေါက်တယ်။

røng ⇔ **vrøng** *adv*: almost new, still in good shape. အကောင်း ပကတိ။ အကောင်း အတိုင်း ဖြစ်သော။ *Vrøng shi íe.* 'It is still new.' အသစ်လို ဖြစ်တုန်းပဲ။

røng ⇔ **vrøng** *n*: horn. ဦးချို။ *Vrøngí yaqòe.* 'Gore with the horn.' ဦးချိုနဲ့ ဝှေ့တယ်။

røngdàng *n*: colorful planks (three meters or so high) of wood erected in village to celebrate victory. အောင်ပွဲခံ အထိမ်း အမှတ် တိုင်၊ အောင် တံခွန်။

røp₁ *vt*: pick (fruit from tree). အသီး ခူးတယ်။ *Nìmsika èrøpmò.* 'Pick the grapefruits.' ဂရိတ်ဖရ သီး ခူးပါ။

røp₂ *vt*: carve, sculpt. ထုဆစ်တယ်။ *Shìvm røpmòe.* 'Making or carving a knife.' ဓါး တစ်ချောင်း ထုဆစ်နေတယ်။

røp₃ *vt*: recall, remember. အောက်မေ့တယ်၊ မှတ်မိတယ်။ *Nøtní røpmòe.* 'I can recall.'

ကျွန်တော် မှတ်မိနေတယ်။

røp₄ *n*: termite alates ပလူ။ *Røp longapmì.* 'The white ants swarmed.' ပလူတွေ ထွက်ပေါ် ယုံသန်း နေကြတယ်။

røp₅ *n*: contagious disease. ကူးစက် ရောဂါ။ *Karøp.* 'Chicken plague.' ကြက် ရောဂါ။ *Waqrøp.* 'Deadly pig disease.' ဝက် ရောဂါ။ [A disease which can kill the whole farm. ကြက်ငှက် တစ်အုပ်လုံး၊ တစ်ခြံလုံးကို သေစေတတ်တဲ့ ကြက်နာ တစ်မျိုး။]

røq *vt*: shred, scratch (as in chicken scratching the ground). ကုတ်ခြစ်တယ်။

røt₁ *vt*: 1. ask, request. တောင်းတယ်၊ မေးတယ်။ *Sìvmré gò vmpà røtshìe.* 'The child asked for food.' ကလေးငယ်က ထမင်း တောင်းတယ်။ 2. propose. တောင်းဆိုတယ်၊ ကမ်းလှမ်းတယ်။ *Svma røtnaòe.* 'The elders are proposing a bride for him.' မိန်းမ တောင်းပေးတယ်။

□ **røtnvm vsvng** *n*: beggar. သူတောင်းစား။ |'beg' + BEN + 'person'|

røt₂ *vi*: collapse, landslide. ကမ်း ပြိုလို့ ရေကြီးတယ်။ *Sìrøt røtne.* 'The cliff collapsed.' ကမ်းပါး ပြိုတယ်။

røt₃ *adv*: add or put large quantity at once. တစ်ပြိုင်တည်း၊ တစ်ခါတည်း။ *Shvngbe røt wa svngòe.* 'I put them all at once.' တစ်ပြိုင်တည်း ထည့်လိုက်တယ်။ *Só røt wa diì.* 'Well, let's all go together.' တစ်စု တစ်ဝေးတည်း၊ တပြိုင်တည်း သွားကြမယ်။

ru₁ ⇔ **vru** *vt.* carve, write. ထွင်၊ ရေးတယ်။
Kàru vruðe. 'He writes a letter.' သူ
စာရေးတယ်။ [With 1st person *vrongðe.*]

□ **rushvp** *n.* paper. စက္ကူ။ | 'write' +
'leaf' |

□ **rutvng** *n.* pen, pencil. ဘောလ်ပင်၊
ခဲတံ။

ru₂ *vt.* set trap. ထောင်ချောက် ထောင်တယ်၊
ဆင်တယ်။ *Døt bìngkung rukee.* 'Set a rat
trap.' ထောင်ချောက် ထောင်တယ်။
[Exclusively with setting a trap.
ထောင်ချောက် ဆင်ထောင် ခြင်းကိုသာ ဆို
တယ်။]

ru₃ *vi.* strike (like in thunder and snake).
ပစ်၊ ပေါက်တယ်။ *Muqí ruraa.* 'Thunder
will strike you.' မိုးကြိုး ပစ်ခံရလိမ့်မယ်။ |
Changes to a high tone before -ì, -à
and -ò- |

□ **ru₁** *vt.* transitive form of ru. *Vbò
tiqoí rúdàrà.* 'He was struck by a
snake.' မြွေ တစ်ကောင်က သူ့ကို ပေါက်
ထားတယ်။ *Vgo rú mvdaq.* 'No head
striking/knocking.' ခေါင်း မခေါက်ရ။
Kwá rúðe. 'Gather honey from the
bees inside the hollow.' သစ်ခေါင်း
ပျား ဖော်တယ်။

ru₂ *vi.* short (something that has stopped
growing). အသက် အရွယ်သာ ကြီးပြီး
ကိုယ်ထည် မကြီးထွား လာခြင်းကို ဆိုတယ်။

Nvngwà go rúe. 'The cow is short.' နွား ပု
တယ်။ *Vsvng rú íe.* '(He) is a short
person.' လူပု ဖြစ်တယ်။

ru₁ ⇔ **vrù₁** **1.** *vi.* drunk. အရက် မူးတယ်။ *Nòí
vrù kéðe.* 'He is drunk from the wine.'
သူ အရက် မူးတယ်။ = **tvrú₂** **2.** *vt.* dizzy.
ခေါင်း မူးနောက်တယ်၊ ရစ်တီ ရစ်တီ ဖြစ်တယ်။
Kaqlìzì ap bòi rvt zìí vrukéðe. 'He is
dizzy due to the malaria medicine he
just took.' ငှက်ဖျားဆေး သောက်ထားလို့
ခေါင်း မူးနောက်နေတယ်။

ru **rvmòt** ⇔ **vrù** **rvmòt** *n.* cloud. မိုးတိမ်။
<Mangrung dialect.

ru₁ ⇔ **vrù₁** **2.** *n.* bamboo which grow up in
the mountains. တောင်ပေါ် ဒေသမှာ ပေါက်
တဲ့ ဝါး တစ်မျိုး။ *Vrùl póng* 'Bamboo field.'
ဝါးရုံ။ = **vrè**

ru₁ **2.** *vt.* wrestle. နှာန်း လုံးတယ်။ *Svmré vniǵò
vrùlkee.* 'Two children are wrestling.'
ကလေး နှစ်ယောက် နှာန်းလုံးနေကြတယ်။

ru₁ ⇔ **vrú₁** *vi.* far, distant, long. ဝေး
တယ်။ *Yayvng kèní Mìwà móng svng nò
gvzà vrúme.* 'It is very far from here to
China.' ဒီကနေ တရုတ် ပြည်ကို တော်တော်
ဝေးတယ်။

□ **ru₁** **dóngnì** ⇔ **vrú₁** **dóngnì** *n.*
far places, foreign land. ရေမြေ ရပ်
ခြား။

Runra *pn*: Runra; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

rung *vi*: sit (down), exist in a place. ထိုင်တယ်။ *Sa tiqgo shóngdvngvngyng runge.* 'One bird is sitting on the branch.' ငှက်တစ်ကောင် သစ်ကိုင်းပေါ်မှာ ထိုင်နေတယ်။ | Changes to a high tone before -ì, -à and -ò. |

- **rúng₂** *vt*: transitive form of rung. *Bèlaqdùng èrúngòe.* 'You are sitting on the shirt.' အင်္ကျီ အပေါ်မှာ ထိုင်နေတယ်။ *Shvrúngòe.* 'Make (him) sit.' ထိုင် ခိုင်းတယ်။

□ **rúngdvng** *n*: stool, bench, chair. ထိုင်ခုံ။

□ **rúngrà** *n*: place to sit. ထိုင်စရာ နေရာ၊ ထိုင်ခုံ။ |sit + nominalizer for place|

□ **rúngtvng** *n*: throne, seat. ပလ္လင်။ | <rung 'to sit'|

□ **rúngtvng øpshú** *n*: chair person. အခန်း အနားမှူး

rúng₁ *vt*: lock up. လှောင်တယ်။ *Dvrvtsè pèt nø kómshar tiqchvng taqø hvnglòng rúngòe.* 'The orphan put the treasure securely in a gourd.' မိဘမဲ့ သားက အဖိုးတန် ပစ္စည်းကို ကျောက်ဖရုံသီး အထဲမှာ (ငှက်) လှောင်ထားတယ်။

□ **róng₁** *vt*: 1. first person singular form of rúng. *Àng kwá tiqyòem róngkee.* 'He is raising bees for

himself.' သူ ပျားတွေ လှောင်ထားတယ်။ *Róngshìe.* be locked up.' လှောင် ပိတ်မိတယ်။ 2. put into a hole, raise (bees). လှောင်တယ်။

○ **rúng₂**; See the entry **rung**

rúng₁ *clf*: classifier for cluster. ခိုင်။

rúng₂ ⇔ **vrúng** *vt*: discuss, argue, debate. အခြေ အတင် ပြောတယ်။ တိုင်ပင် ဆွေးနွေးတယ်။ *Kà vrúngè.* 'Speak seriously about something.' စကား အခြေ အတင် ပြောကြတယ်။ [It has negative connotation. အငြင်းသဘော ဆောင်တယ်။] = *dvmvñ*

□ **rúngmè** *n*: big crime or a crime that requires serious discussion between two parties. ကြီးလေးတဲ့ ပြစ်မှု။

rúngdøm *n*: earth. ကမ္ဘာ မြေကြီး။ = *rvgaq*

rungrung wa *adv*: united. စည်းစည်း လုံးလုံး။

Rungwang *pn*: Rungwang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

ruq₁ *vt*: stir. မွှေတယ်။

ruq₂ *n*: round bamboo basket for storing paddy. ပုတ်။ *Vmruq.* 'Barn.' စပါး ပုတ်။

ruq₃ *vi*: hole up. တွင်း အောင်းတယ်။ *Wedùng yvng dæt ruqshìe.* 'The rat hole up in that hole.' အဲဒီ တွင်းထဲမှာ ကြွက် အောင်းတယ်။ *Ngaruq tiqlòng yvng bóshà.* '(We

found a pond where many fish are holding up.' ငါး အောင်းတဲ့ ရေကန် တစ်ခုကို တွေ့ခဲ့တယ်။

rúrú *adv*: darkish. မဲပုတ်ပုတ်။

ruruká *n*: multicolored/patterned (cloth). အရောင် စပ်ကြား ဖြစ်သော၊ အရောင် စုံ ဖြစ်သော။ *Vru we kang íe*. 'Multicoloured image.' အရောင် စပ်ကြား ဖြစ်တယ်။

rvbaq *vt*: push. တွန်းတယ်။ *Modo ch̀ng rvbaq̀de*. '(They) are pushing the car.' ကားကို တွန်းနေကြတယ်။

rvbo *n*: (door) frame. (တံခါး)ထုပ်။ *B̀vngkà rvbo l̀ng z̀í èz̀áò*. 'Paint the doorframes.' တံခါး ထုပ်ကို ဆေး သုတ် လိုက်ပါ။

rvchit *n*: mountain pass. တောင်ကြား လမ်း။ = chit

rvda *vt*: 1. keep, leave in one place, keep neat. သိမ်းထားတယ်။ *Ng̀msh̀rì ǹò r̀èdàò*. 'Please keep the leftovers.' ကျန်တဲ့ အရာ တွေ သိမ်းထားလိုက်။ 2. harvest, store. ကောက် ရိတ်သိမ်းတယ်။ *M̀èpvng l̀vbán k̀ení vb̀ò rvda l̀ým íe*. '(We) shall harvest the paddy starting from next week.' လာ မည့် အပတ်မှ စပြီး ကောက် ရိတ်သိမ်း ကြမယ်။

rvdóng rvdòng *vi*: gust of rain. မိုးပြေ ရွာတယ်။

rvdul 1. *vt*: wrap, roll up (cloth). လိပ် တယ်။ *Pvlu rvdulòe*. 'Roll up a mat.' ဖျာ လိပ်တယ်။ 2. *clf*: classifier for a roll of mat or cloth. အထည်၊ ဖျာလိပ် စတာတွေကို ရေတွက်ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုးအစား။ *Pvlu tiqrvdul*. 'One roll of mat.' ဖျာ တစ်လိပ်။

rvd̀ung *clf*: cubit (the length from the elbow to the hand). တစ်တောင်။ *Tiq rvd̀ung* 'One cubit.' တစ်တောင်။

Rvdvng *pn*: Radang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

rvgaq, *n*: 1. the earth, place, area, region. ပထဝီ မြေကြီး၊ နေရာ၊ နယ်ပယ်၊ ကမ္ဘာ။ *Ya rvgaq*. 'This place/region.' ဒီနေရာ၊ ဒီ ဒေသ။ *Rvgaqch̀ng*. 'World.' ကမ္ဘာလုံး။ 2. ground. မြေဆီလွှာ။ *Rvgaq keqe*. 'Hard soil.' မြေဆီလွှာ မာကျောတယ်။ 3. place. နေရာ၊ အရပ်။ *Ngà èsh̀òk ỳvngà rvgaq*. 'My birthplace.' ကျွန်တော့် မွေးရပ် မြေ။

□ **rvgaq d̀ongj̀ám** *n*: barren land, human unoccupied land. လူသူ မနေ တဲ့ အရပ်။

□ **rvgaq d̀vmyang** *n*: flat land. မြေပြင် ကြီး၊ လွင်တီးခေါင်။ |'land' + 'virgin land'|

□ **rvgaq vnanshì** *vi*: earthquake. ငလျင် လှုပ်တယ်။ |'land' + 'shake' + R/M|

rvgaq₂ *vt*: tie. ချည်တယ်။ = svn

Rvgaq *pn*: Raga; name of a Nat. ရဝမ် ရိုးရာ နတ်ဘုရား တစ်ဆူရဲ့ အမည်။

○ **rvgòng** See the entry **rv̀g̀ùng**

rvgòl *vi*: troubled, feel grief, anxiety. သောက ရောက်တယ်၊ ပူးဆွေးတယ်၊ စိုးရိမ်ကြောင့်ကြတယ်။

rvgòt *vi*: stingy. ကပ်စေး နဲတယ်။ *Rvgòt rvt vs̀ng̀r̀i àng̀ǹv̀ng z̀v̀n mv̀nesh̀i*. 'People donot want to follow him becasue he is stingy.' သူ ကပ်စေးနဲ့လို့ လူတွေ သူ့နောက် မလိုက်ချင်ကြဘူး။

□ **rvgòt naqshò** *n*: stingy person. ကပ်စေး အလွန်နဲ့ သူ။

rv̀g̀ùng ⇔ **rvgòng** *n*: center beam of roof. ခေါင်တိုင်။ *Chò̀m rv̀g̀ùng*. 'House's roof.' အိမ် ခေါင်တိုင်။

□ **rv̀g̀ùng chò̀m** *n*: (roof top) tie beam. ခေါင်တိုင်။

rvguq *n*: soul. ဝိညာဉ်။

rvhiq *vt*: select. ရွေးထုတ်တယ်။ = *rvsàng*

Rvket *pn*: Raket; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

rvkul *vt*: collect. ကောက်ခံတယ်။ *Dvsháza vlu rvkulòe*. 'I am collecting charity funds.' ဆင်းရဲ သူတွေ အတွက် အလှူငွေ ကောက်ခံ နေတယ်။ = **tò**

rvkúngké *vt*: craving for meat or food after recovering from sickness. အဖျား သက်သာ လာပြီး အသား၊ အစား အစာ စားချင်

စိတ် ဖြစ်ပေါ်တယ်။

rvkwì *vt*: gather, search for. စုစည်းတယ်။ = *rvkul, gùn*

Rvkwì *pn*: Rakhwi; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

rvkwit nvmya *n*: bird; daurian redstart. ငှက် တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။

rvl *vt*: give, bless. ပေးတယ်၊ ကောင်းချီး ပေးတယ်။ *"Dèni kèní leggòngd̀vrshì" wvng ishòt rvlashìe*. 'I said "may you two live long" and bless you.' အသက် ရှည်ကြ ပါစေလို့ ခင်ဗျားတို့ နှစ်ယောက်ကို ကောင်းချီး ပေးပါတယ်။

□ **ral** *vt*: third person singular form of *rvl. ishòt ralòe*. 'He showers blessings.' ကောင်းချီး ချပေးတယ်။

rvl *vt*: separate. ခွဲတယ်၊ ဖြတ်တောက်တယ်။ *Waq̀sèrì sv̀ng àng̀mè nong soq̀ỳv̀ng kèní rvlòe*. 'I am separating the piglets from breast feeding.' အမေ နို့ဆို့ရာ ကနေ နို့ဖြတ် လိုက်တယ်။ *Kamàgòt àng̀sè gola rál b̀h̀á*. 'The hen separated (itself) from the chicks.' ကြက်မက ကြက်ကလေး တွေကို ခွဲခွာ လိုက်တယ်။

□ **rál** *vt*: third person singular form of *rvl*.

rvlà *vi*: groan, suffer pain. ညည်းသူတယ်။

rvl̀à *n*: cat. ကြောင်။ = *mí, nyarà, ralà*

rvle *n*: 1. hand over, change, exchange, replace. လဲလှယ်တယ်၊ လက်ဆင့် ကမ်းတယ်။

လွဲပြောင်းတယ်။ = tvle, ching 2. on behalf, instead of. ကိုယ်စား။ အစား ထိုး။

rvleteq vt: revenge, avenge, retaliate. ကလဲစား ချေတယ်။

rvli vt: mark site for hunting. ကျော့ကွင်း ထောင်တဲ့ နေရာ သတ်မှတ်တယ်။ *Vpongí rvliò we shvrà íe.* 'This site is where Aphong has cleared for setting a trap.' အဖုန် ကျော့ကွင်း ထောင်ဖို့ ရှင်းထားတဲ့ နေရာဖြစ် တယ်။ [Owned by a person or family. တစ်ဦးတည်း ပိုင်ဆိုင်တယ်။ ပိုင်ရှင်ရှိတယ်။] = gar, mvsatshì

rvli n: infant. မွေးကင်းစ၊ ကလေးငယ် *Sìmré rvlisèrè.* 'Infants.' ကလေး သူငယ်တွေ။ = gùni

rvlikvn n: type of edible leaf. ပေါလော ရွက်။ *Sci. Solanum nigrum.*

rvlogwìngshíng n: pearls. ပုလဲ၊ ပုလဲ ရတနာ။

rvlohí n: beads made of ivory. ဆွဲသီး တစ် မျိုး။ = dòngrøn

rvlìng vi: climb up (a tree or mountain). တက်တယ်။ *Sìmré vnígò shóngtòng mvdìm rvlìnge.* 'Two kids are climbing up on a tree.' ကလေး နှစ်ယောက် သစ်ပင်ပေါ် တက်နေကြတယ်။

rvlìng n: vine bamboo. ရွှေဝါး (သို့) ဝါးသုဉ်း။ *Rvlìng àngtan nò mvdáe.* 'The vine bamboo tube is very long.' ရွှေဝါးရဲ့

အဆစ်က ရှည်လျားတယ်။ [Some species of bamboo which die out after flowering, which comes in cycles of 50 years. နှစ် ပေါင်း ၅၀ တွင် အသီးသီး တတ်တဲ့ ဝါးတစ်မျိုး။]

☐ **rvlìng d̀vnggúng** n: small woven basket, some with lid, for carrying odd items (see picture). နှီးနဲ့ ရက်လုပ် ထားတဲ့ လွယ်အိတ်။

Rvlvngsv̀n pn: Ralangsán; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

rvm₁ vt: add. ပေါင်း ထည့်တယ်။ ထပ်ဖြည့် တယ်။ *Kvntítáq ỳvng tì rvmòe.* 'I am adding water to the soup pot.' ဟင်းရည် အိုးထဲကို ရေ ထပ်ဖြည့်တယ်။ [It is common to use with personal names, liek Pervm, Mervm, Deurvm etc.]

☐ **ram₃** vt: third person singular form of rvm. *Kvntáq ỳvng shvlaq svmaq èramò.* 'Add some more salt to the curry pot.' ဟင်းအိုးမှာ ဆား အနည်းငယ် ထပ်ထည့်ပါ။

rvm₂ ⇔ **vrvm₁** vi: 1. enough. လုံလောက် တယ်။ တော်ပြီ။ *Yadvngte vrvme.* 'That's enough.' ဒီလောက်ဆို ရပြီ။ 2. complement taking verb; ready or right time to V. *Kwá lú vrvmvpmì.* 'The honey comb are ready to be taken.' ပျားရည်တွေ ထုတ်ယူဖို့ အချိန် ကျပြီ။ *Mvngarì shrvvt vrvm b̀hì.* 'The mustard are ready to be

harvested.' မုန်ညှင်းတွေ ရိတ်သိမ်းဖို့ အချိန် သင့်ပြီ။

rvm₃ ⇔ **vrvm₂** *adv.*: medium. အနေတော်။

Rvm *n.*: name given to a child to indicate another addition of a person. ထပ်တိုး လာခြင်းဟု အဓိပ္ပါယ် ဆောင်တဲ့ အမည်။ *Pèrvm* 'Pheram.' ဖေရမ်။ *Mèrvm* 'Meram.' မေရမ်။ *Korvm* 'Khauram.' ခေါ်ရမ်။

rvm₁, ⇔ **vrvm** *vi ~ vt.*: be friendly to someone. မိတ်ဖွဲ့တယ်။ ရင်းနှီး ကျွမ်းဝင်တယ်။ *Nvng sng vrvmòe.* 'I am being friendly to Nang.' ကျွန်တော် အနန်နဲ့ ရင်းနှီးတယ်။ *Vrvm kèie.* 'We are friends (we get along).' ကျွန်တော်တို့ ရင်းနှီးကြတယ်။ *Àngnínvm gvzà vrvme.* 'The two sibling really get along well.' သူတို့ မောင်နှမ နှစ်ယောက် တော်တော် တည့်ကြတယ်။

rvm₂ *locn.*: inside, under; formative in compounds to indicate inside of something. အတွင်းမှာ၊ အထဲမှာ။ *Títungrvm tì vle.* 'There is water in the well.' ရေတွင်း ထဲမှာ ရေရှိတယ်။ *Lóngdùngrvm dødìng wae.* 'It is so dark inside to cave.' ကျောက်ဆောင် ထဲမှာ မှောင်မဲနေတယ်။

rvm ⇔ **vrvm** *quant.*: every, used after classifiers. စီတိုင်း။ *Gó vrvm ètúnaò.* 'Give (distribute) some to everyone.' တစ်ယောက် စီတိုင်းကို ဝေ ပေးလိုက်တယ်။ *Pvñ vrvm.* 'Every kind.' အရာရာ တိုင်း။ [It follows classifiers it modifies.]

rvmá *n.*: farmed rice field. တောင်ယာ။

☐ **rvmá g̀vng** *n.*: fields (dry). တောင်ယာ။

☐ **rvmá tvmu** *n.*: cultivation. လယ်လုပ်ငန်း။ |'farmed rice field' + 'work'|

☐ **rvmá wa vs̀vng** *n.*: peasant, farmer. တောင်သူ။ |'farmed rice field' + 'do' + 'person'|

rvmàng *n.*: epoch, age, time. ခေတ် ကာလ အပိုင်း အခြား။ *Sá rvmàng or sá lvmàng.* 'A long time ago.' ဟို ရှေးရှေးတုန်းက။ = lvmàng

rvm̀bè *n.*: shelf. စင်။

☐ **rvm̀bè rvm̀tvng** *n.*: storage shelf above fireplace. ကြပ်ခိုး စင်တွေ။

rvm̀bøq *n.*: storage place above fireplace. ကြပ်ခိုး စင်။ = rvpbó

Rvmdvng *pn.*: Ramdang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Rvme *pn.*: Rame; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

rvmè *n.*: big river. မြစ်။

☐ **Ch̀vng rvmè** *pn.*: Chang River. အချန်မြစ်။ [In Chvngjùng area, far up north; becomes Dvgóng rvmè in Ráwàngtvng.]

☐ **Rvmèd̀vm** *pn.*: big river. မြစ်မကြီး။

☐ **Rvmèj̀vng** *pn.*: place name. နေရာဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

□ **Rvmèti** *pn*: Rameti (N'mai Hka (Me Hka)). မေခါ မြစ် တစ်စင်းရဲ့ အမည်။ |'big river' + 'water'|

rvmè shvmó *n*: cloud, cloud that is found on the river. မိုးတိမ်၊ ရေချောင်း၊ မြစ်ချောင်းတွေ အပေါ်မှာ တွေ့ရတဲ့ မိုးတိမ်ကို ခေါ်တယ်။

rvmjà *n*: close friend. ရင်းနှီး ကျွမ်းဝင်တဲ့ မိတ်ဆွေ သူငယ်ချင်း။

Rvmnò *pn*: Ramnau; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

○ **rvmnvng** See the entry **rømnvng**

Rvmnye *pn*: Ramnye; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

rvmøl *vt*: **1.** smoothen, shape, prune. အချော သပ်တယ်။ အကိုင်း အခက် တွေကို ရှင်းလင်းတယ်။ *Langlang wa rømøð.* 'Prune the branches.' ပြောင် ချောအောင် သပ်လိုက်ပါ။ **2.** circumcise. အရေပြား လှီးတယ်။ [To remove the prepuce of (a male) as a religious rite. ဘာသာရေး ထုံးတမ်းစဉ်လာ အရ ကျား အင်္ဂါထိပ် အရေပြားကို ဖြတ်ပစ် ခြင်းကို ဆိုတယ်။]

Rvmøl *pn*: Rameul; one of the Rawang clans. ရဝမ် လူမျိုး အနွယ် ဖြစ်တဲ့ မျိုးနွယ်စု တစ်စုရဲ့ အမည်။

rvmøm *vt*: sprout. အဖူး၊ အညွန့် ထွက်တယ်။

Rvmøm *pn*: Rameum; name of a Nat. ရဝမ် ရိုးရာ နတ်ဘုရား တစ်ဆူရဲ့ အမည်။

rvmøt *n*: cloud (of any kind). မိုးတိမ်။

□ **rvmøt vkón** *vi*: be cloudy. တိမ်ထူထပ်တယ်။ |'cloud' + 'mess up'|

□ **rvmøtsi** *n*: haze, frost, dew. မြူနှင်းမှုန်၊ နှင်း။ *Rvmøtsi pànpàn wae.* 'It is frosty.' နှင်း ထူတပ်တယ်။ [It is found in the morning and evening. နံနက်နံနက် ညနေမှာ တွေ့ရတတ်တဲ့ နှင်း။]

rvmøsiq *n*: shelf that hangs above the fireplace. ကြက်ခိုး စင်။ = **hvmøsiq**

rvmøtvng *n*: shelf စင်။

rvmù *vt*: work. အလုပ်။ = **bvnlì, tvmu**

rvmuq *n*: wooden hoe (with bamboo blade) for planting rice. စပါး စိုက်ရာမှာ အသုံး ပြုတဲ့ ဆူးထိုး ဝါး တုတ်ချောင်း။

rvmvng *n*: kind of bamboo. ဝါး တစ်မျိုး။

Rvmvynvm *pn*: Romainam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

rvmzì *n*: kind of bean. ပဲပိစပ်။ = **shvráng**

□ **røng rvmzì** ⇔ **vrøng rvmzì** *n*: type of bean. နွယ်ပင် မျိုးကဲ့သို့ အပင်မှ ရရှိတဲ့ ပဲပိစပ်။

□ **tøng rvmzì** *n*: bean (from an upright plant). နွယ် မဟုတ်တဲ့ အပင်က ရတဲ့ ပဲပိစပ်။

Rvmzòy *pn*: Ramzoy; place name.

rvm *vt*: tear, devour. ဆုတ်ဖြတ်တယ်။ ဆွဲဖြတ်တယ်။ *Kàngkìrì shvrì tiqgo rvmkèðe.* 'The lions

are devouring a deer.' ခြင်္သေ့တွေက ဂျီကောင်ကို ဆွဲဖြဲ စားနေကြတယ်။

□rán *vt:* third person singular form of *rvn*.

rvna *n:* sickness, illness. အဖျား အနာ။

rvnàm *n:* stalks of grain. ကောက်လှိုင်း။

Rvnan *pn:* Ranan; Rawang surname. ရဝမ်မိသားစု အမျိုး အမည်။

rvnaq *vt:* deep. နက်တယ်။

□rvnaq riqyøng *n:* pit. မာရဏ တွင်းနက်ကြီး။

rvnè *n:* resin, sap (of tree). သစ်စေး။ = *rvnðng*

□rvnè shøn *n:* type of plant. လူ့အဝတ်အစားမှာ ကပ်တဲ့ မြက် တစ်မျိုး။ [It sticks to one's clothes.]

□rvnè shóng *n:* resin tree. သစ်စေးပင်။

rvnøng *vt:* mix, make juice. ဖျော်တယ်။ ရောနှောတယ်။ <*nðng* 'muddy'

rvnðng *n:* resin. သစ်စေး။ = *rvnè*

rvnùl *vt:* push with the snout. နှာနဲ့ ထိုးလှန်တယ်။

rvng₁ ⇔ vrvng₂ *vt:* vine up. အပေါက်ကို နွယ်တက်တယ်။ *Vnorì vrvngshì lúngì.* 'The beans have started to vine up.' ပဲပင်တွေ စနွယ်တတ် လာပြီ။

rvng₂ ⇔ vrvng₁ *vt:* add, pile up. (ထင်း) ပုံတယ်။ တည် ဆောက်တယ်။

□rang₁ ⇔ vrang *vt:* third person singular form of *rvng*.

rvng *vi:* erect, sexually aroused. လိင်အင်္ဂါ တောင့်တင်းတယ်။ လိင်စိတ် ထကြွတယ်။

Rvngbò *pn:* Rangbau; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Rvngboq *pn:* Rangbau; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

rvngdðr *n:* pour rain. မိုး သဲကြီး မဲကြီး ရွာတယ်။

rvngmong *n:* small branches that sprout out again from tree stem. ခုတ်လှဲ ထားတဲ့ သစ်ငုတ် တွေမှ ပြန်ထွက် ပေါ်လာတဲ့ အကိုင်း အခက်တွေ။

rvngnòn *vi:* cause to rain by dead person's spirit. မကောင်း ဆိုးဝါး မိုး၊ ရဝမ် လူမျိုးတွေ နတ်စား ခေတ်မှာ ယုံကြည်ခဲ့တဲ့ ယုံကြည်မှု တစ်မျိုး၊ လူတစ်ဦးဦး သေဆုံး သွားပြီး နောက် မကျေမနပ် ဖြစ်လို့ မိုးအဆက် မပြတ် ရွာစေတာကို ဆိုတယ်။ *Shaqré tiqpè shiapmì nò rvngnòn shøzaqe.* 'As one old man died the Rangan rain rains.' လူကြီး တစ်ယောက် သေဆုံးလို့ ရန်နန် မိုးရွာ သွန်းတယ်။

Rvngøñ *pn:* Rangeun; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Rvngsínq *pn:* Rangsing; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

rvngshvng *n:* wailing song, mourning; a song sung while sending the dead's spirit home. ငိုချင်း၊ မြည်တမ်း စကား။

○ rvsàng See the entry rvsàng

Rvsátaq *pn*: Rasata; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

Rvsum *pn*: Rasum; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

rvsùng *n*: slope or hill. မတ်စောက်တဲ့ တောင်။ = sùng

rvsàng *vt*: choose, select. ရွေးချယ်တယ်။ *Terì terì rvsàngòe*. 'I choose the big ones.' ကြီးတာတွေကို ရွေးချယ်တယ်။ = rvhiq

□ **rvsàng** *vt*: third person singular form of *rvsàng*.

□ **rvsàngke** *vi*: gnaw (on bone). အရိုး ထွင် စားတယ်။ *Sharø rvsàngkee*. '(He) gnaws on the bone.' အရိုး ထွင်စား တယ်။

□ **rvsàngsèrì** *n*: Christian. ယုံကြည် သူ၊ ခရစ်ယာန်။ |'choose' + 'child' + PL|

rvsha *adv*: accidental death. မတော် တဆ သေဆုံးမှု။ *Modo tvrà yíng rvsha wáshìvpmì*. 'He got into an accident and died on the road.' လမ်းပေါ်မှာ မတော် တဆ ဖြစ်ပြီး (လူ) သေဆုံး သွားတယ်။

rvshà *n*: monkey. မျောက်။

rvshan *n*: bracelet. လက်ကောက်။ *Gvsùng rvshan* 'Silver bracelet.' ငွေ လက်ကောက်။

rvsháng *n*: lower end of bamboo fish trap. ငါး ဖမ်းရာမှာ အသုံးပြုတဲ့ တောင်း ရှည် ကြီး တစ်မျိုး။

rvshèsvp *n*: type of edible sour leaves. အချဉ်ရွက် တစ်မျိုး။ Sci. *Begonia roxburghii*.

rvsho *n*: rafter. ငြိမ်းတိုင်။

rvshó *n*: lung. အဆုတ်။

rvshvp *n*: soft inside substance of bamboo. ပျော့ ပြောင်းတဲ့ ဝါး အတွင်းသား။

rvt₁ *vt*: break, snap (a thread), pluck (flowers), cut apart. ခူးတယ်၊ ဆုတ်ဖြုတ်တယ်။ *Peq ratndè*. 'Break off.' ဆုတ်ဖြုတ်တယ်။ ဆွတ် ခူးတယ်။ [It takes onomatopoeic adverb *peq* for emphasis.]

□ **rat₂** *vt*: third person singular form of *rvt*. *Nìmbvn ratndè*. 'He is picking flowers.' သူ ပန်းခူးတယ်။

rvt₂ *conj*: non-clause final marker; 'because', 'for', 'in order to'. သောကြောင့်၊ လို့။ *Shøzaq rvt bvnli sùng mvdi*. 'Because of rain he doesn't go to work.' မိုး ရွာလို့ သူ အလုပ် မသွားဘူး။ *Góngte rvt gvzà ymdángòe*. '(He) can eat a lot because he is big.' လူကောင်ကြီးလို့ အရမ်း စားနိုင်တယ်။

rvt₃ ⇔ **vrvt** *n*: rattan palm. ကြိမ်ပင် တစ်မျိုး။

□ **rvthø** ⇔ **vrvt hø** *n*: rattan palm spike. ကြိမ်ဆူး။

rvt wa *adv*: slightly, a little bit. နည်းနည်း ပိုပြီး။ *Rvtwa tee*. 'Just a little bit bigger.'

မသိ မသာ အနည်းငယ် ကြီးတယ်။

Rvtinvm *pn:* Rathinam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

rvtø *vt:* count on, acknowledge. ကောက်ယူ တယ်၊ စွန့်ပစ် (သို့) ဂရု မစိုက်ထားရာ ကနေ ပြန်လည် အသိ အမှတ်ပြုတယ်။ *Pèdong pèsèrìl s̀ng rvtøðe.* 'He acknowledged (looked for) patri-relatives.' ဖခင် ဖက်မှ ဆွေမျိုး တွေကို လိုက်လံ စုံစမ်းတယ်။

rvtø *clf:* time. အချိန်။ *Ka rvtøí natae má.* 'What time are you free? ခင်ဗျား ဘယ် အချိန်မှာ အားသလဲ။

□ **rvtø** **tvyo** *n:* program, time table. အစီအစဉ်၊ အချိန် ဇယား။

rvwá *n:* village. ရွာ။ *Ku rvwári rvmás̀ng vỳne.* 'Villagers from that village are going to the field.' ရွာသား တွေ။ *Tiqrvwáwá.* 'Some villages.' တစ်ရွာရွာ။ *Rvwáwá.* 'Through the village.' ရွာ အတွင်းမှ။

○ **rvwál** See the entry **rvwól**

○ **rvwan** See the entry **rvwvn**

Rvwàng *n:* Rawang; one of the six major tribes of Kachin State. ကချင် မျိုးနွယ်စု ခြောက်မျိုး အနက်မှ တစ်မျိုး။

□ **Rvwàngdvsì** *n:* Rawang-kind. ရဝမ် လူမျိုး။

□ **Rvwàngkà** *n:* Rawang language. ရဝမ် စကား။

R̀vwàngd̀ung *pn:* Rawangdung; place name and also surname. နေရာဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည် (သို့) ရဝမ် မိသားစု အမည်။

rvwé *n:* cloth with straps for carrying a toddler on the back. ပိုးတဘက်။ = **raqwé**

rvwè *locn:* middle. အလယ်ဗဟို။ *Mvl̀ng rvwèwè èdivm.* 'You walk through the middle of the forest.' သစ်တော အလယ် ကနေ ဖြတ်သွားပါ။

□ **rvwèwè** *n:* something (or place?) in the middle. အလယ်မှာ ဖြစ်သော၊ နှစ်ခုကြားမှာ။

rvwìng *vi ~ vt:* 1. divide. ခွဲခြမ်း စိတ်ဖြာ တယ်။ 2. discriminate, be biased. ခွဲခြား ဆက်ဆံတယ်၊ မျက်နှာ လိုက်တယ်။ *Vs̀ng rvwìng nø d̀vbvngshìe.* '(He) is bias in helping others.' သူ အကူ အညီ ပေးရာမှာ မျက်နှာ လိုက်တယ်။

rvwól *vt:* separate, differentiate. ခွဲခြား တယ်။ *Shvla màshvla rvwól sháòe.* '(He) knows good and bad.' ကောင်း မကောင်း ခွဲခြား နိုင်တယ်။

□ **rvwál** *vt:* third person singular form of *rvwól*.

rvwvn *vt:* differentiate, discern. ခွဲခြမ်း စိတ်ဖြာတယ်။ သုံးသပ်တယ်။ *Shvla màshvla rvwvnòe.* 'I am discerning whether it is good or bad.' ကျွန်တော် ကောင်း မကောင်း သုံးသပ် နေပါတယ်။

□ **rvwan** *vt*: third person singular form of *rvwvn*.

rvyámshì *vi*: climbing over. (သစ်ကိုင်း) ဖြာထွက်တယ်။

rvyang *locn*: flat place of any size. မြေပြန့်၊ လွင်ပြင် ကျယ်။ [Similar to *vdvm*, but can be small.]

rvyøng *vi*: gather up in a particular place. သီးသန့် တစ်နေရာမှာ စုဝေး ကြတယ်။

Rvyvng *pn*: Rayang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Rvzà *pn*: Raza; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

○ **rvzang** See the entry **rvzvng**

rvzaq *vi*: difficult, hard. ခက်ခဲတယ်။ *Dí rvzaqe*. 'Difficult to go.' သွားဖို့ ခက်တယ်။ = *yvknge*, *dvkée*

rvze *n*: cross beam or rafter on roof of house for holding thatch on. အမိုး သက်ငယ်တွေ ကပ်ချည်ရန် တန်းတဲ့ ငြမ်း။

rvzé *quant*: over, more than. ကျော်ကျော်၊ ကျော်လွန်ပြီး။ *Tiqsé rvzé*. 'More than ten.' တစ်ဆယ် ကျော်ကျော်။ |Used after numerals. နံပါတ် အမှတ်စဉ်များ နောက်တွင် အသုံးပြုတယ်။| = *mvdvm*

Rvzi *pn*: Razi; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

rvzì *n*: mountain. တောင်။

□ **rvzìmóng** *n*: mountain area. တောင်ပေါ် ဒေသ။ |'mountain' + 'country'|

□ **rvzìsè** *n*: hill tribe, people from high mountains. တောင်ပေါ် သား၊ သူ။

rvziq rvzáng *n*: man's sarong. ရဝမ် အမျိုးသားဝတ် လုံချည်။

rvzòng *vi*: quarrel. တပြိုင်တည်း အပြိုင် အဆိုင်ပြောတယ်။

rvzø *vt*: pierce, insert and chain, transfix. လျှိုထည့်တယ်၊ သီတယ်။ *Dòngsòr taq sha rvzøðe*. '(He) is chaining meat on the pointed stick.' သူ တုတ်ချွန် တစ်ခုမှာ အသား သီနေတယ်။

□ **rvzøng** *vt*: first person singular form of *rvzø*; it is a combination of *rvzø* + *ng* = *rvzøng*

Rvzøm *pn*: Razeum; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

○ **rvzøng** See the entry **rvzø**

rvzvng *vi*: 1. crawl, drag. တွားသွားတယ်။ *Vbø tiqgo rvzvng*. 'One snake is crawling.' မြွေ တစ်ကောင် တွားသွားတယ်။ 2. insert (into or through an opening), stack up. လျှိုထည့်တယ်၊ စီထည့်တယ်။

□ **rvzang** *vt*: third person singular form of *rvzvng*. *Shóngrì rvzangðe*. 'Stack up firewood.' ထင်းတွေ ထပ်ပြီး စီတယ်။

S s

sa₁ *vt*: wait. စောင့်တယ်။ *Vs̀̀ngr̀̀r̀̀i modo sà̀de.*
'People are waiting for the car.' လူတွေ
ကားကို စောင့်နေကြတယ်။

☐ **sang** *vi ~ vt*: first person singular
form of *sa* 'wait'. It is a combina-
tion of *sa*+*-ng* 'verbal suffix of first
person singular participant' =*sang*.
Svrapè s̀̀ng sangè. 'I'm waiting for
the teacher.' ကျွန်တော် ဆရာကို စောင့်
နေတယ်။ *Nà s̀̀ng sange.* 'I'm waiting
for you.' ကျွန်တော် ခင်ဗျားကို စောင့်နေ
တယ်။ *Vpè s̀̀ng sangè* 'I am waiting
for my father.' ကျွန်တော် အဖေ့ကို
စောင့်နေတယ်။

sa₂ *n*: bird, fowl. ငှက်။

☐ **sad̀̀v̀̀ng** *n*: bird's nest. ငှက်သိုက်။
Sad̀̀v̀̀ng mvnuq mvdaq. 'Do not pick
the bird's nest.' ငှက်သိုက် မနှိုက်ရ။
|'bird' + 'nest'|

☐ **salóng sason** *n*: various birds. ငှက်
အပေါင်း။

☐ **samè** *n*: bird; pheasant. ရစ် (ငှက်)။
|'bird' + AUG|

☐ **sasè** *n*: small bird. ငှက်ကလေး။ |'bird'
+ DIM|

☐ **sason** *n*: small or tiny bird.
ငှက်ကလေး။ *Sason tiqgosè vlange.* 'One
tiny bird is flying.' ငှက်ကလေး တစ်
ကောင် ပျံနေတယ်။

☐ **sazàn** *n*: type of bird. ငှက် တစ်မျိုးရဲ့
အမည်။

☐ **sazømke** *n*: bird; grey bushchat.
ငှက် တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။

sa₃ *vt*: onomatopoeic adverb; used with
the verb *làng* 'leave'. မြည်သံစွဲ ကြိယာ
ဝိသေသန။ *Bvnlì sa làngb̀̀th̀̀.* 'Suddenly
(he) left the work.' အလုပ် ရုတ်တရက် ရပ်
ပစ် လိုက်တယ်။ *Kamà goí kasèr̀̀i s̀̀ng sa
làngapm̀̀.* 'The hen left the chicks.'
ကြက်မကြီးက ကြက်ကလေး တွေကို ရုတ်တရက်
ထားရစ်ခဲ့တယ်။

sá₂ *clf*: classifier for counting cultivated
fields. စိုက်ခင်း။ အခင်း စတာတွေကို ရေတွက်
ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုး အစား။ *Gwe sá.*
'Taro field.' ပိန်းခင်း။ *Mvlóng̀̀sá/shóng̀̀sá.*
'Natural forest.' သစ်တော။ [It follows

name of any crop except corn or rice; also used for forest.]

sá₁ *n*: marker of a past time period, usually occurs before a time period, but can be used alone. ဟိုးတုန်း၊ ရှေးတုန်း။ *Sáyaq*. 'That day one or two week ago.' လွန်ခဲ့တဲ့ ရက် (ရက်သတ္တပတ် (သို့) နှစ်ပတ် အလွန်)။ *Sá rvmàng*. 'Long long ago.' ရှေးရှေးတုန်းက။

□ **sáǵí** *n*: yesterday. မနေ့က။
<Wadamkhaung dialect. =sáni

□ **sáǵíyaq** *n*: yesterday evening, last night. မနေ့ ည။ *Sáǵíyaq vgi gvzà jue*. 'Last night the dogs barked so much.' မနေ့ ညက ခွေး တအား ဟောင်တယ်။ =sániyaq

□ **sáni** *n*: yesterday. မနေ့က။ *Sáni tuqdaqì*. 'He reached yesterday.' မနေ့က ရောက်လာ ကြတယ်။ | 'past time period' + 'day'|

□ **sániyaq** *n*: night before last night. မနေ့ ည။ *Sániyaq kadθínθ mèdira*. 'Why didn't you come on the night before last night.' မနေ့က ဘာဖြစ်လို့ မလာတာလဲ။ | 'yesterday' + 'night'|

□ **sárvmàng** ⇔ **sarvmàng** *n*: long time ago ဟိုးတုန်းက၊ ရှေးရှေး တုန်းက။

Sadan *pn*: Satan. စာတန် မာနတ်။ <Eng.

sadifiget *n*: certificate. ဘွဲ့ လက်မှတ်။ <Eng.

○ **san₁** See the entry **svn₁**

○ **san₂** See the entry **svn₂**

○ **sàn** See the entry **sòn**

Sandvm *pn*: Sandam; Rawang surname.

ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

sani mvzong *n*: bird; striped-throated yuhina. ငှက် တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။

sansan *adv*: quickly. မြန်မြန်၊ အလျင် အမြန်။
Vpè sansan laq lora wa nθ vmè shòne. 'Mother said for father to come back quickly.' အဖေကို အမေက အမြန် ပြန်လာဖို့ ပြောတယ်။

○ **sang** See the entry **sa₁**

sáng *n*: spirit. နတ်၊ သရဲ။ *Sìmrèrì taqmaq* *sáng svng svree*. 'Some children are afraid of spirit.' တစ်ချို့ ကလေးတွေ နတ်ကို ကြောက်ကြတယ်။

□ **sáng jvmna** *n*: magnifying glass, lens. မှန် ဘီလူး။ | 'spirit' + 'glass'|

□ **sángkθ** *vt*: worship spirits, make sacrifices to Nats. နတ် ကိုးကွယ်တယ်။
Darì Rvwàngrì nθ sángkθ yvngshà. 'Long time ago Rawang practiced spirits' worship.' ရှေးတုန်းက ရဝမ်တွေ နတ်ကိုးကွယ် ခဲ့ကြတယ်။ | 'spirit' + 'worship'|

□ **Sángsaq** *pn*: Sangsa; name of a Nat. ရဝမ် ရိုးရာ နတ်ဘုရား တစ်ဆူရဲ့ အမည်။

sàng₁ ⇔ vsàng vt: spread out. ချဲတယ်၊ ဖြန့်ချဲတယ်။

○ sàng₂ See the entry svng₁

sàngpò n: ship. သင်္ဘော။ = shò

□ sàngpòshí n: papaya. သင်္ဘောသီး။
|'ship' +'fruit'|

sángtvmá n: dragonfly. ပုဇွင်း။ Sángtvmá tíqgo vlange. 'One dragonfly is flying.' ပုဇွင်း တစ်ကောင် ပျံနေတယ်။ |'spirit' + 'arrow'|

sapbyá n: soap. ဆပ်ပြာ။ <Bur.

saq₁ ⇔ vsaq₁ vt: stick (a stick) in the ground so it stands upright. ထိုးစိုက်တယ်။ = dvsaq

saq₂ ⇔ vsaq₂ n: foxtail millet. လူး။
Vsaqríq. 'Foxtail millet field.' လူးခင်း။

□ saqtì n: buckwheat. ပန်းဂျုံ။

saq₃ onm onomatopoeic adverb; used with the verb vmvng 'lose'. မြည်သံစွဲကြိယာ ဝိသေသန။ Saq vmvng. 'Lost within the blink of an eye.' ရုတ်ချည်းပျောက်သွားတယ်။

saqdòng mvnò n: berry.

saqgàng n: cliff, steep slope. ချောက်၊ မတ်စောက်တဲ့ တောင်။ Rvmeti rvgaq nò saqgàng wa íe. 'Ramethi land is mountainous.' ရမေထီ ဒေသရှိ တောင်တန်းတွေက မတ်စောက်တယ်။ [Matkyung and Phala dialect use 'paq' instead of

'saq'.]

□ saqgàng mvttú n: cliff. ချောက်ကမ်းပါး။

sar ⇔ vsar vt: be apart or be far. ဝေးကွာတယ်။ Lóngchvng yíng kèní gvzà gò màsar yíng èrip. 'Stand at a place not far from the rock.' ကျောက်တုန်းကြီး ကနေ သိပ် မဝေးတဲ့ နေရာမှာ ရပ်ပါ။

sasvna n: missionary. သာသနာ။ Sasvna svrarì tuq daqì. 'Missionaries have come.' သာသနာ ပြုဆရာတွေ ရောက်လာပြီ။

sat₁ vt: 1. tear down, break apart something hard, take over an enemy's base. ဖြိုတယ်၊ ဖျက်တယ်။ Vsvnggrìt bóy shvyatrì satnò. 'They are dismantling the tents.' လူတွေ ပွဲတဲတွေကို ဖြိုဖျက် နေကြတယ်။ 2. dismantle. ဖြိုဖျက်တယ်။

sat₂ ⇔ vsat vt: splash. ဖြန်းတယ်။ Vsvng góngkaq svng nàsatshì bò nìgò chàng nuqe lé. 'If it gets on to people (the skin) it burns at once.' ဒီလို လူ့ခန္ဓာ ကိုယ်ကို ဖျန်းမိ ရင်လည်း တစ်ခါတည်း လောင်တတ်တယ်။

sat₃ onm onomatopoeic adverb; used with the verb zat 'pound'. မြည်သံစွဲကြိယာ ဝိသေသန။ Sat zatnò. 'Pound.' ထုထောင်း လိုက်တယ်။ Tvróng vtung daqì lòngrí sat zatké dárà. 'He was crushed by a falling pillar.' တိုင် လှဲလာတာနဲ့ ဖိမိသွား

တယ်။

Sáykó *pn*: Saikhau; Rawang surname.

ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

se₁ ⇔ **vse** *vi*: visit, roam. လှည့်လည်တယ်၊ လျှောက်လည်တယ်။ *Tiqni tiqni s̀vngchom wa vse n̄ d̀vd̄d̄ò r̀ì ḡø v̄le*. 'There are people who always (day after day) roam visiting at other's houses to spend their time.' တနေ့ ကုန်ကုန် သူများ အိမ်ချည်း သွားလည်ပြီး အချိန်ဖြုန်းတဲ့ သူတွေ လည်း ရှိတယ်။

□ **seng** ⇔ **vseng** *vi*: first person singular form *vse*. It is a combination of *se* + *-ng* = *seng*.

se₂ *n*: skin of plant or dried animal skin, leather. သရေ။ *Shase*. 'Leather.' သရေ။ *Shóngse*. 'Tree bark.' သစ်ခေါက်။

□ **sekòr** *n*: bark of tree. အခေါက်၊ သစ်ခေါက်။ *Sekòr zaqe*. 'Tree bark is hard.' အခေါက် မာတယ်။

se₃ *n*: trap for trapping rats or birds. ကျော့ကွင်း။ *Se le die*. 'Go make a trap.' ကျော့ကွင်း ထောင်ဖို့ သွားတယ်။ *Vdòt se leòe*. 'Set a rat trap.' ကြွက်ဖမ်းဖို့ ကျော့ကွင်း ထောင်တယ်။

□ **seshi** *n*: trap trigger. ကျော့ကွင်း မောင်းတံ။ *Se shi lòng m̀ena kogni v̄pvt longne*. 'Don't touch the trigger, it may release.' ကျော့ကွင်း မောင်းတံကို မ ထိမိစေနဲ့၊ မောင်း ကန်လာလိမ့်မယ်။

sé₁ *vi*: irritate, bother. ရန်စ၊ အပြစ် ရှာတယ်။

Só wepè séámì. 'Let's go and irritate him.' အဲဒီ လူကို သွားပြီး ရန်စရအောင်။

□ **sésèhì** *vi*: bully, oppress, tyrannize. ရန်စတယ်။ ရန်ထောင်တယ်၊ နိုင်ထက် စီးနင်း ပြုတယ်။

sé₂ *num*: ten. ဆယ်စု။ *Àng vsvk n̄ shvngòtsé vn̄n̄ón̄g íe*. '(He is) seventy two years old.' သူ့ အသက် ကတော့ ၇၂ နှစ်ရှိပြီ။ *Tiqsépè rá d̀iámì*. 'In addition, ten men went.' နောက်ထပ် ဆယ်ယောက် သွားလိုက်ပြီ။

sè₁ *n*: 1. child. ကလေး။ *Vsèpè íe*. 'This is my son.' ကျွန်တော့် သားဖြစ်တယ်။ |It requires one of the possessive prefixes *v-*, *nv-*, *àng-*.| = *àngsè* 2. people or descendent (following after tribes or races' names). မျိုးနွယ်။ *Rvwàngsèr̀ì*. 'Rawang children, or descendents of Rawang.' ရဝမ် ကလေးတွေ၊ ရဝမ် မျိုးနွယ်တွေ။

sè₂ *part*: diminutive marker, occurs after nominals and adverbs to mark smallness or cuteness. ငယ်လေး။ ချစ်စရာ ကောင်းတာကို ညွှန်းတဲ့ နာမ် နောက်ဆက်။ *Vgisè*. 'Puppy.' ခွေးကလေး။ *S̀vm̀résè*. 'Baby, child.' ကလေးငယ်လေး။ *Tv̄pnv̄psè*. 'Good looking.' လှလှ ပပ လေး။ <'child'

sè₃ *vt*: lead. ဦးဆောင်တယ်။ <Zing-zangreung dialect. = *shøl*

sékán *n*: medical clinic. ဆေးခန်း။ *Sékán n̄ò tiqsé nariíwa poqòe*. 'The clinic opens

only at ten.' ဆယ်နာရီ ကြမှ ဆေးခန်း ဖွင့်မယ်။ |'medicine (<Bur.)' + 'room'| <Bur. =zìróng.

sèn *clf*: classifier for counting hundred thousands. သိန်း ဂဏန်း။ *Gìmsùng tíqsèn*. 'One hundred thousands dollars.' ပိုက်ဆံ တစ်သိန်း။

○ **seng** See the entry **vseng se**₁

seq *onm* onomatopoeic adverb; used with the verb *rín* 'tear'. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။ *Seq rándè*. '(He) breaks (it).' ဆက်ခနဲ ဆုတ်ဖြတယ်။

ser₁ *onm* onomatopoeic adverb; the sound of shooting an arrow. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။ *Dú vnaq pvláí ser wa wapmò* 'Shot (the person) with the black poisoned (arrow).'

ser₂ ⇔ **vser** *vt*: shake off, fling. ခါချတယ်၊ လွှင့်တယ်။

sér ⇔ **vsér** *vi*: special. အထူး ဖြစ်သော၊ လှပသေသပ်သော။ *Vsérse*. 'Special, fine thread or other special things.'

sèr ⇔ **vsèr** *n*: kind of tall grass used for feeding cattle. နွားကျွေးတဲ့ မြက် အရှည်တစ်မျိုး။ = *kòmbàng vsèr*

sèrgàng bòngòm *n*: bird; partridge, Chinese francolin. ခါငှက်။

setúng *vi*: fall down, collapse. လဲတယ်၊ ပြိုလဲတယ်။ *Setúngshì yòpme*. 'Lie down.'

တုံးလုံး လှဲအိပ်တယ်။

si₁ *vt*: drain off water. ရေစစ် ထုတ်တယ်။ *shvládìngwasè dèsiò nò wedø tun ta ràe*. 'After that, drain off water in that manner nicely and attach the net.' အဲဒီလိုမျိုး ကောင်းကောင်း ရေ စစ်ထုတ်ပြီး အောက်မှာ ပိုက်ကွန်ခံ ထားရတယ်။

si₂ *n*: maggot. လောက်ကောင်။

□ **silá zì** *n*: medicine for clearing maggot. လောက်ချတဲ့ ဆေး။

□ **sishar** *n*: maggot. လောက်ကောင်။ = **si**

si₃ *n*: urine. သေး။ *Tvrà yíng si zie*. '(He) is urinating on the street.' သေး ပေါက်တယ်။ ကျင်ငယ် စွန့်တယ်။

□ **si hangshøng** *n*: smell of urine. သေး အနံ့။ *Yáyíng sòmvrèrì si ziapmì, si hangshøng gvzà vngàe*. 'The children urinated here, and smell a lot.' ဒီနားမှာ ကလေးတွေ သေးပေါက် ထားလို့ သေးအနံ့ တော်တော် နံတယ်။

□ **si shù** *vi*: fart, pass gas, break wind. အီးပေါက်တယ်။ *Vpung akvtkvt sishùe*. 'Aphong farts very frequently.' အဖုန် အီး ခဏခဏ ပေါက်တယ်။ |'urine' + 'fall down'|

□ **si vlønshì** *vi*: urinate (unintentionally). သေးပါတယ်၊ သေးပေါက်ချတယ်။ |'urine' + 'drop' + R/M|

□ **si zi** *vi*: urinate. သေးပေါက်တယ်၊ အပေါ်သွားတယ်။ |'urine' + 'to give'|

□ **sitóm** *n*: bladder (urinary). ဆီးအိမ်။ |'urine' + 'gathering place'|

sí *n*: 1. knife edge. ခါးသွား။ *Shìmsí shvla pòn nò dékéède*. 'A good quality knife edge is sharp.' ခါးသွား ကောင်းရင် ထက်တယ်။ *Yakà shìm nò sí zvnge*. 'This knife has a good edge.' ဒီခါးမှာ ခါးသွား ပါတယ်။ 2. capability, ability. အစွမ်း အစ။ *Yapè nò sí mvzvng*. 'This man is not capable.' ဒီလူ ကျန်းမာရေး ချူချာတယ်။

sì₁ *vt*: bring out of water, rescue. ရေထဲကနေ ဆယ်ယူတယ်။ *"Èsishàé" wanò sì bthà wani...*, 'When (they) cried "Save us from the water".' ကယ်ကြ ပါအုံး ဆိုလို ဆယ်လိုက်တော့။

sì₂ *n*: medicine, see zì. ဆေး။

sì₃ *kin*: grandmother. အဖွား။ *Vsì gvzà svrónge*. 'Grandmother is getting very old.' အဖွားက အသက် တော်တော် ကြီးပြီ။ |It requires one of the possessive prefixes v-, nv-, àng-.|

□ **sì vkàng** ⇔ **vsì vkàng** *n*: forefathers. ဘိုးဘွား။ |'grandmother' + 'grandfather'|

sì₄ *vi*: skinny. ပိန်တယ်။ = yò

□ **si dvsì** *adv*: skinny. ပိန်လို့သော၊ ပိန်သေးသေး။

Sigung *pn*: Sigung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Siklvngnm *pn*: Sikhlangnam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

sikwér *n*: type of bird. ငှက် တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။

síl ⇔ **vsíl** *vt*: move (a stool or anything, large or small). ရွှေ့တယ်။ *Vsílshìe*. 'Move (oneself, or one's house).' ပြောင်း ရွှေ့တယ်။

□ **sílshì** ⇔ **vsílshì** *vi*: move to other place. ရွှေ့ပြောင်းတယ်။

sìl *n*: army, war. စစ်တပ်၊ စစ်သား၊ တိုက်ပွဲ။

□ **sìldap** *n*: military camp. စစ်တပ်။

□ **sìldòng gàmzò** *n*: commander, commander in chief. ဗိုလ်ချုပ်။ |'military' + 'rich'|

□ **sìldòng silyá** *n*: massive number of soldiers. စစ်သား အပေါင်း။

□ **sìlsè** *n*: soldier. စစ်သား။ = pinla

□ **sìlwàng** *n*: battle ground. စစ်မြေပြင်။

Sila *pn*: Sila; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

sin *onm* onomatopoeic adverb; used with the verb *tsh* 'pick up'. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။ *Àngnì mèl sin tshò nò dvkùm yàngà* 'His aunt picked (him) up and raised (him) up.' သူ့ အဒေါ်က ကောက်ယူ မွေးစားခဲ့တယ်။

Sinlin *pn*: Sinlin; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Sinlvn *pn*: Sinlam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Sintá *pn*: Sintha; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

sing₁ *vi*: be concerned with, be relevant. သက်ဆိုင်တယ်။ *Yalòng b̀nli nò nà̀ǹng singe.* 'This work concerns you.' ဒီအလုပ်က ခင်ဗျားနဲ့ ဆိုင်တယ်။ <Bur.

sing₂ *vi*: shop, stall. ဈေးဆိုင်။ *Ŵmpà sing.* 'Restuarant (Lit. food shop).' ထမင်းဆိုင်။ <Bur.

síng *vt*: understand, comprehend (something or person, or how to do something). နားလည် သဘော ပေါက်တယ်။ *Vsíngee.* '(They) understand each other.' အချင်းချင်း နားလည် ကြတယ်။

sing₁ *n*: gong (large round gong with hammer for striking). မောင်း။ *Sing kà dvraqe/táshè.* 'Hear the sound of gong.' မောင်းတီးသံ ကြားရတယ်။ = **sìnggú**

□ **sìng yvmshà** *n*: large gong. မောင်းအကြီး တစ်မျိုး။

□ **sìngdòng** *n*: gong. မောင်းကြီး။ = **yàmshà**

□ **sìnggú** *n*: gong. မောင်း။

□ **sìngsha** *n*: flat, plain gong. အဖုအလုံးလေး မပါတဲ့ မောင်း။

sìng₂ *n*: sign, signature. လက်မှတ်။ အမှတ်အသား။ <Eng.

□ **sìngtúshì** *vi*: affix one's signature. လက်မှတ် ထိုးတယ်။ <Bur.

Singdangnm *pn*: Singdangnam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုးအမည်။

Singdunvm *pn*: Singdunam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Singgam *pn*: Singgam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Singgammvy *pn*: Singgammmai; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Síngòr *pn*: Singeur; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုးအမည်။

Singvbu *pn*: Singapore. စင်ကာပူ နိုင်ငံ။

Singzung *pn*: Singzung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

sip₁ *n*: sin, err, mistake. အပြစ်၊ အမှား။

□ **sip lá** *vt*: blame, accuse. အပြစ်ရှာတယ်။ *Sipláò nò tong shvríngòe.*

'(They) accused and imprisoned (him).' အပြစ် ရှာပြီး ထောင်ချ လိုက်တယ်။ |'sin' + 'search'|

□ **sip vl** *vi*: be guilty, have sin. အပြစ်ရှိတယ်။ *Sip vl we vs̀ng trvt b̀nli mvzít.* '(They) do not give him a job because he is an evildoer.' အပြစ် ရှိလို့ သူ့ကို အလုပ် မပေးပါ။ |'sin' + 'have'|

sip₂ *vt*: make lower. နိမ့်အောင် လုပ်တယ်။
Rúngdǐng chǐng nò hángé èsipmò. 'The chair is too high make (it) lower.' ထိုင်ခုံတော်တော် မြင့်နေတယ်၊ နိမ့်လိုက်ပါ။

☐ **sipshì** *vi*: humble oneself. နိမ့်ချတယ်။
Sipshì lòng nò shaqsým we mví.
'Humility is not weakness.' နိမ့်ချခြင်းက သိမ်ငယ်ခြင်း မဟုတ်။

sip₃ *n*: hoe. တူရွင်းပြား။

☐ **sipmà** *n*: **1.** hoe. တူရွင်းပြား။ *Sipmà ka èlǐngatnò.* 'Bring the hoe.' တူရွင်းပြားကို ယူလာပါ။ **2.** weaving instrument. ရက်ခုတ်ရာမှာ သုံးတဲ့ ရက်မ။ [A *sipma* is a board for packing the threads on a loom. As weaving includes pulling back hard on the *siqma* to pack the threads, the verb *raq*, which means to pull back hard with the hands (as in packing the threads with the *siqmai*) is used to mean "weave".]

siq₁ *n*: joint (of bone or bamboo). အဆစ်။
Hísiq zae. 'Pain at knee joint.' ဒူးဆစ် နာတယ်။

siq₂ *n*: verse in the Bible. သမ္မာ ကျမ်းစာရှိ အခန်းငယ်။ *Shànshér kàru siqrì rø.* 'Let's read verses from the Bible.' သမ္မာကျမ်းစာမှ အခန်းငယ်လေးတွေ ဖတ်ရအောင်။
= àngsiq

siq₃ *vt*: kindle fire. မီး ညှို့တယ်။

siqrang *n*: spider web. ပင့်ကူ အိမ်။

Sirla *pn*: Sirla; Rawang surname. ရဝင်မိသားစု အမျိုးအမည်။

sísí *onm* onomatopoeic adverb, (feeling) cold. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသနာ။

☐ **sísí gwit** *n*: cold. အေးစက်စက်။ |ONM + 'cold'|

☐ **sísí jǒng** *n*: cool. အေးစက်စက်။ |ONM + 'cold'|

sit *onm* onomatopoeic adverb; used with the verbs *lù* 'take', *təl* 'grasp'. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသနာ။ *Sit lùdè.* 'Take something swiftly.' ရုတ်တရက် ယူတယ်။
= seq

so *vi*: rot. ပုပ်တယ်။ *Gweso* 'Rot taro.' ပန်းဥပုပ်။ [Exclusively with *taro*. ပိန်းဥ ပုပ်ခြင်းကိုသာ သုံးသည်။]

só₁ *n*: oil, fuel. စက်သုံး ဆီ၊ စားသုံးတဲ့ ဆီ။
Modo chǐng só zǐng lým íe. 'I will fill the car some fuel.' ကားကို ဆီဖြည့်မယ်။

☐ **sótaq** *n*: frying pan. ဒယ်အိုး၊ အကြော်အိုး။ |'oil' + 'pot'|

só₂ *adv*: preformative; an expression used to mean 'let's go'. သွားစို့။ *Só búngì bǐnlìwàngsǐng* 'Let's go to work.' ကဲအလုပ်ရုံကို သွားကြစို့။ *Só kvlàngì.* 'Let's run.' ကဲ ပြေးကြစို့။

☐ **sólè** *adv*: well, let's; hortative marker. ကဲလေ၊ ကဲဟေ့။ *Sólè tì kvpámì.* 'Come on, let's go and fetch water.' ကဲ ရေ သွားခပ် ကြရအောင်လေ။

[It occurs utterance initially. စကား စု၏ ရှေ့တွင် သုံးတယ်။]

sò ⇔ **vsò** *vi*: active, motivate. တတ်ကြွတယ်။ ဆန္ဒ ပြင်းထန်တယ်။ *Tiwàng dí vshòkéèe*. '(He) is so active at going to the river.' ရေ ချောင်းကို သွားဖို့ ဆန္ဒ ပြင်းပြတယ်။ = **shò**

Sok *pn*: Sok; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Solvng *pn*: Saulang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Sonkøm *pn*: Saunkheum; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Sonpa *pn*: Saunpha; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

song *onm* onomatopoeic adverb; used with the verb *vlop* 'sink'. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။ *Song vlopme*. 'It sinks.' နှစ်မြုပ်သွားတယ်။

○ **sòng** See the entry **sùng**;

sòngjám *n*: bird; mynah. ဆက်ရက် (ငှက်)။

songkun vna *n*: rotavirus, cholera. အထက်လှန် အောက်လျှော့။ *Songkun ízae*. 'Sick with rotavirus.' အထက်လှန် အောက်လျှော့နဲ့ ဖျားတယ်။ = **rìngkún**

sóngkut *n*: locust, grasshopper. ကျိုင်းကောင်၊ နံ့ကောင်။ = **súngkut**

sóngkut mèràng *n*: crested kingfisher. ငှက် တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။ = **lóngjong mèràng**

sòngmè *n*: needle. ချုပ်အပ်။

sòngsòng *adv*: superlative.

Songtaq *pn*: Saungtha; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

soq₁ ⇔ **vsq₁** *vi*: be bountiful, plenty, many. ပေါများတယ်၊ ပေါကြွယ်ဝတယ်။ *Jày rvshà vsq yàng ká ló!* '(At that time) there were a lot of monkeys!' မျောက်တွေ တော်တော် ပေါများခဲ့တယ်လေ။

soq₂ ⇔ **vsq₂** *vt*: whittle. (အချော) သပ်တယ်။ *Tvróng wà lým shónggùng vsqòèe*. 'They whittle the log to make it a post.' တိုင် လုပ်ဖို့ရန် သစ်တုံးကို အချော သပ်တယ်။

soqsún *n*: follower. နောက်လိုက်၊ ကျောင်းသား။

sor ⇔ **vsor** *vi*: blazing (of fire). မီးတောက်၊ မီးလျှံ တောက်လောင်တယ်။ *Svmi vsore*. 'The fire is burning.' မီးလောင်တယ်။

sór₁ *vi*: make shape. ထိုးထွက်တယ်။ *Vrvt hø nø àngnòtní sórshie*. 'Cane or rattan spike will come out itself (in time).' ကြိမ်ဆူးက သူဖါသာသူ ထိုးထွက်တယ်။

sór₂ *n*: bee; kind of bee that goes out during the night. ညအခါမှ သာလျှင် ထွက်လေ့ရှိတဲ့ ပျား တစ်မျိုး။

Sordvm *pn*: Saurdam; Rawang surname.

ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

sóri *part*: marker of simultaneous action

('while') တုန်း၊ ရင်း၊ စဉ်တုန်းက။ "Vmè é" wa nàkìqnhòng sóri dèhòmsìhìránòng. 'You gathering everyone up while shouting "Mother".' အမေရေ လို့ အော်ရင်း လာစုကြ ပါ။ Welòng kèò taqsóri vrá sha kwanòe. 'While (they) are eating (those dried meat), (they) hunt (chase) again.' အဲဒါ ကို စားရင်း အမဲ ဆက်လိုက်တယ်။

○ **sótaq** See the entry **só**

sø *n*: male genitals. ကျားလိင်အင်္ဂါ။

□ **søduq** *n*: semen, ejaculate. သုက်။

só₁ *n*: child, offspring; formative in noun compounds. သား။ *Nvsó* 'Your son.' ခင်ဗျားရဲ့ သား။ *Nvsó nvsè kadvng gò nàdée lé.* 'How may children do you have?' သားသမီး တယ်နှစ်ယောက် ရှိပါသလဲ။ |It requires one of the possessive prefixes v-, nv-, àng-|

sø₂ *adv*: serve you right!, you deserve it! ကောင်းတယ်၊ နည်းတောင် နည်းသေးတယ် (မ လုပ်နဲ့လို့ ငါမပြောဘူးလား)။ *Só!* *mèwani é mvwvng má.* 'Serve yourself right! Didn't I say not to do it.' ကောင်းတယ်၊ မ လုပ်နဲ့လို့ ငါ မပြောဘူးလား။

sø₁ *onm* onomatopoeic adverb; used with the verb *vmaq* 'distinguish'. မြည် သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသနာ။ *Svmigok lònng søl*

vmaqámì. 'The lamp suddenly got extinguished suddenly.' မီးအိမ် ရုတ်တရက် ငြိမ်းသွားတယ်။

sø₁ ⇔ **vsø** *vi*: sprout. စူးထွက်တယ်။

sø₁ *vi*: humid. စိုထိုင်းတယ်။ *Shòng søle.* 'The firewood are wet.' ထင်း စိုတယ်။

søm₁ *vi*: lose, be defeated. ရှုံးတယ်၊ ဆုံးရှုံး တယ်။ (*Mvzàn*) *sòme.* 'Lost the battle.' စစ်ရှုံးတယ်။ *Tite lúngì ke dvrèrì shvngbe sòmapi.* 'Because of the flood we lost all the goods.' ရေ ကြီးလာလို့ ပစ္စည်းတွေ အားလုံး ဆုံးရှုံးသွားပြီ။

søm₂ ⇔ **vsø**; **vsøm** *kin*: aunt (mother's sister, wife of father's elder brother, wife of father's younger brother). အဒေါ်။ *Vsøm* 'My aunt.' ကျွန်တော့် ဒေါ်လေး။ *Nvsøm* 'Your aunt.' သင့် ဒေါ်လေး။ |It requires one of the possessive prefixes v-, nv-, àng-|

□ **sømmè** *kin*: aunt (mother's sister, wife of father's brother's wife), stepmother. ဒေါ်လေး။ = **vsøm**

søm vsøm *adv*: carefully. ရရ တစိုက်။

sømban *n*: cloth. ပိတ်စ။ <Jp.

Sømbiyang *pn*: Seumbiyang; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

Sømbrabùm *pn*: Seumbrabum; town name in Putao district.

søm_{buq} *n*: purse. ပိုက်ဆံ အိတ်။ *Søm*_{buq} *shvmvngshìe.* '(She) lost (her) purse.'

ပိုက်ဆံ အိတ် ပျောက်တယ်။ <Jp.

sòmla *n*: picture. ရုပ်ပုံ။ *Sòmla edímò.*
'Take a picture.' ဓါတ်ပုံ ရိုက်ပါ။ <Jp.

□ **sòmla vngvt** *n*: movie. ရုပ်ရှင်။
| 'picture' + 'move or alive' |

sòmlàng *n*: flag, banner. အလံ၊ တံခွန်။

sòmlin *n*: far place, foreign land. တစ်နယ်
တစ်ကျေး။ [It refers to a foreign land
where people are held up for a long
time for various reasons and unable
to return to their homeland. For
example, places like Phakhant and
Maishu where people mine precious
stones. ဌာနေကို ပြန်ဖို့ ခက်ခဲစေတဲ့ အရပ်၊
အကြောင်းအရာ အမျိုးမျိုး (စီးပွားရေး) ကြောင့်
ဌာနေ ပြန်ဖို့ ကြန့်ကြာစေသော အရပ်ကို ခေါ်
တယ်။ ဥပမာ၊ ဖားကန့် နှင့် မိုင်းရှူး စတဲ့ အဖိုးတန်
ကျောက်မြတ်ရတနာ ထွက်တဲ့ အရပ်မျိုး။]

□ **sòmlin móng** *n*: far places; away
from homeland. တစ်နယ် တစ်ကျေး။
| 'far place' + 'country' |

○ **sòmmè** See the entry **sòm**₂

sòmpvng *locn*: under (a house). အိမ်
အောက်။

□ **sòmpvngkrým** *n*: ground floor.
(အိမ်)အောက်၊ (အိမ်)အောက်ထပ်။ *Pòni
pòni shvlángshì vzá sòmpvngkrým*
'They (stretching their arms) fly
day after days at the ground floor

of the barn.' တစ်နေ့ ကုန်ကုန် စပါးကျို
အောက်ထပ်မှာ ပျံသန်းပြီး က ကြတယ်။

sòmri *n*: rope, string, thread. ကြိုး။ *Sòmri
tiqhóng èlývngvntò.* 'Bring a rope.' ကြိုးတစ်
ချောင်း ယူလာပါ။ <Jp. =svmvng

sòmsi *n*: hunting suit. တောလိုက် ရာမှာ ဝတ်
တဲ့ အင်္ကျီ၊ ဝတ်စုံ။

sòn₁ *n*: lead. ခဲ။ *Shvmgún taq sòn
dvchungòe.* 'Hang the fishing net
leads.' ပိုက်ကွန် ခဲ တွဲချိတ်တယ်။ = **zòn**

sòn₂ *vt*: fill up a hole, patch. တွင်း မြေဖို့
တယ်၊ အပေါက် ဖါတယ်။

sòn₃ *vt*: make hole in the septum of the
nose of a bullock or buffalo. နဖါးကြိုး
တပ်တယ်။ *Nvngwà go shvná sòndè.* 'I am
making a hole in the nose of the ox.'
နွားကို နဖါးကြိုး တပ်ပေးတယ်။

Sòn ⇔ **vSòn** *pn*: birth order name for
the fourth born male. စတုတ္ထ မြောက်
သားကို ခေါ်တဲ့ မွေးစဉ် အမည်။

□ **Sònseq** *pn*: nickname given to the
fourth born male. ချစ်စနိုးဖြင့် စတ္တုထ
သားကို ခေါ်တဲ့ အမည်။

són *quant*: every (of N). (အချိန်၊ လူ၊ အရာရာ)
တိုင်း။ *Svragybàpè nò didaq baqsón
ngàmaq chòm gòngrae.* 'As for the
master, he came to our house
everytime he visited (this place).'
ဆရာကြီး လာတဲ့ အခါတိုင်း ကျွန်တော်တို့ အိမ်ကို

ဝင်တယ်။ *Sìmrèrì góssón s̀vng èzìnhòng.*
'Give (it) to each and every child.'
ကလေး အယောက်စီ တိုင်းကို ပေးလိုက် ကြပါ။
[Occurs after classifiers.]

sòh ⇔ **vsòh** *vt:* divide, make into (long thin) pieces. ခွဲခြမ်းတယ်။ *Shóng vsòhòe.* 'I am splitting wood.' ကျွန်တော် ထင်း ခွဲနေတယ်။

□ **sònsòn**₁ *adv:* tiny. သေးသေး။

són dvsòn *n:* tiny, small. ညပ်ကွေးကွေး။

Sònchang *pn:* Seunchang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

sòndu *n:* hammer. သံရိုက်တူ။

Sònjùng *pn:* Seunkyung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Sònyang *pn:* Seunyang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Sònlòmdým *pn:* Seunleumdam; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

sònsòn₂ *onm* onomatopoeic adverb; used with the verb *vtaq* 'reluctant'. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။ *Sònsòn vtaqshìe.* 'He is really reluctant or slow in action.' သူ တုံ့နှေး တုံ့နှေး လုပ်တယ်။

Sònwal *pn:* Seunwal; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

sóng *clf:* classifier for counting numbers of rooms. အခန်းတွေကို ရေတွက်ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုး အစား။ *Yòpkòksóng íe.* 'It is a

bed room.' အိပ်ခန်း ဖြစ်တယ်။ *Kok tiqssóng nò svmi mvgá.* 'One of the rooms doesn't have a light.' အခန်း တစ်ခန်း ကတော့ မီး မလင်းဘူး။ = **dòng, kóng**

sòng *vi:* be secure, be safe. လုံခြုံတယ်။ ရေ ယိုစိမ့်မှု မရှိ လုံခြုံတယ်။ *Tì dhòmhò lònng sònge.* 'The water I am blocking in is secure.' ရေ အိုင်ထားတာ လုံခြုံတယ်။

sòngdò ⇔ **sóngdò** *n:* the whole day; dawn to dark. တစ်နေ့ ပတ်လုံး၊ တစ်နေ့ကုန် တစ်နေ့ခန်း။ *Adò sòngdò dhvòmyíng lángòe wa.* 'This manner (he) was looking for the egg's joint the whole day.' ဒီလိုမျိုး တစ်နေ့ ပတ်လုံး ကြက်ဥ အခွံရဲ့ အစကို ရှာတယ်။ *Sóngdò Vpung s̀vng sangdàrà.* 'I waited for Aphong the whole day.' အဖုန်ကို ကျွန်တော် တစ်နေ့လုံး စောင့်နေခဲ့တယ်။ = **sóngdò**

□ **sóngssóngdò** *adv:* extremely dark. လုံးလုံး၊ မှောင်မှောင် မဲမဲ။ *Yakóng nò sòngssóng dòe.* 'This room is dark (like during the monsoon).' ဒီအခန်း တော်တော် မှောင်တယ်။

sòp₁ **1.** *vi ~ vt:* suck. စုပ်၊ ညှစ်တယ်။ *Kvmìng èsòq.* 'Suck or eat sugarcane.' ကြံ စုပ်ပါ။
2. *vt:* wring out clothes when washing them. အဝတ် ရေညှစ်တယ်။ *Laqtun èsòpmò.* 'Wring the clothes.' အဝတ် အစားတွေ ရေ ညှစ်ပါ။

søp₂ *vt*: remember, recall. မှတ်မိတယ်။
Kaðò ò òm ímà mvsøp bǝngà. 'I don't
 remember how to go.' ဘယ်လို သွားရမှန်း
 မမှတ်မိတော့ဘူး။ *Tvrà lòng mvsøp bǝngà.* 'I
 don't remember the way (to go).' လမ်း
 မမှတ်မိတော့ဘူး။

søp₃ *onm* onomatopoeic adverb; used
 with the verb *tvr* 'cut with force'. မြည်
 သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။ *Søp tvròe.* '(I) chop
 (it) completely.' ခုတ်ဖြတ် လိုက်တယ်။

søq₁ *vt*: suck milk or eating of liquid or
 juicy fruit. နို့ စို့ခြင်း (သို့) အရည် ရွမ်းတဲ့
 အသီးတွေ စားခြင်းကိုသာ ဆိုတယ်။ *Ló
 shǝngshí èsøqnǝng.* 'Well, eat some
 fruits.' ကဲ အသီးတွေ စားကြအုံး။

søq₂ *onm* onomatopoeic adverb, used
 with the verb *zøq*. မြည်သံစွဲ ကြိယာ
 ဝိသေသန။ *Ne søq zøq wvp bǝà.* 'He shot
 him blind.' မျက်လုံး လုံးလုံး ကန်းအောင်
 ပစ်လိုက်တယ်။

søqsøq vyin *onm* onomatopoeic adverb.
 ပြင်း ခြောက်ခြောက်။ *Ya bøy nǝ vsǝng màdá
 søqsøq vyin íe.* 'This celebration is
 really boring without many people
 attending.' ဒီပွဲကတော့ လာရောက်သူ သိပ် မ
 ရှိပဲ ပြင်းခြောက်ခြောက် ဖြစ်တယ်။

sør *onm* onomatopoeic adverb; used with
 the verb *zú* 'extend (hand)'. မြည်သံစွဲ
 ကြိယာ ဝိသေသန။ *Sør zúshìe.* 'Give

something without a second thought.'
 ရက်ရက် ရောရော အထိန်း အကွပ် မရှိ ပေးကမ်း
 တယ်။

☐ **sør mvwa** *adv*: unshaken, being
 able to bear hardship. တုန်တုန် မလှုပ်။

☐ **sør vzú** *adv*: roaming, going
 everywhere. ဟိုစပ်စပ် ဒီစပ်စပ် သွား
 တယ်။ *Vnvng nǝ kuyǝng yayǝng sør
 vzúie.* 'Anang reaches everywhere
 (Lit. go here and there).' အနှံ့က ဟို
 ရောက်လိုက် ဒီ ရောက်လိုက် ဖြစ်တယ်။

sør *vi ~ vt*: make something sharp or
 pointed. ချွန်ထက်တယ်။ *Waqhým wà lým
 tvwa sǝròe.* 'I am making bamboo
 sharp to make a fence.' ခြံ ကာဖို့ ဝါးချွန်
 နေတယ်။

sør *vt*: drain. (ရေ) စစ်တယ်။ *Vǝmpà taq tì
 èsǝrò.* 'Drain out water from the rice
 pot.' ထမင်း အိုး ရေငွေ့ပါ။ ရေ စစ်ပါ။

søt₁ *vt*: close (door). (တံခါး)ပိတ်တယ်။ *Wáng
 bǝngkà èsøtnǝ.* 'Close the gate.' ဝင်းခြံ
 တံခါး ပိတ်ပါ။

søt₂ *vt*: perfunctorily giving a small and
 under-value gift. ဝတ်ကျတမ်းကျ
 သဘောနဲ့ မဆိုစလောက် ပေးတယ်။
*Svragvbàpè sǝng gǝmsǝng tiqsé sèì wa
 sǝtnǝe.* 'He gave just ten Kyats to the
 great teacher as a perfunctory gift.'
 ဆရာကြီးကို ပိုက်ဆံ တစ်ဆယ်တည်းနဲ့ ဝတ်ကျ

တမ်းကျေ ဆက်သတယ်။

søt₃ ⇔ **vsøt 1.** *vt.* chop or cut with an axe, chop (up): used for downward cutting motion only, e.g. cutting up a tree after it has been cut down. ခွဲခြမ်းတယ်။ *Shóng vsøtndø.* 'I am chopping firewood.' ထင်း ခွဲတယ်။ **2.** *clf.* classifier for counting numbers of chops or sections. အပိုင်း အစ၊ အတို အတ္တ တွေကို ရေတွက် ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုး အစား။ *Shóng tiqsøt.* 'One piece of (chopped) wood.' သစ်တို၊ အပိုင်း အစ တစ်ခု။

søt₄ *onm* onomatopoeic adverb; used with the verb *kung* 'wake up'. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။ *Søt kungshie.* '(He) wakes us up suddenly.' ရုတ်တရက် မတ်တပ် ရပ်တယ်။

søt₅ *n:* type of fly or ngats. တော ယင်ကောင် တစ်မျိုး။

søzø *vi:* disappear completely. ဘာမှ မကျန် အောင် ကုန်ဆုံးတယ်၊ ပျောက်သလင်း ခါတယ်။ *Gvmsùngrì søzø l'vngaqmà.* 'He used up all the money.' သူ ပိုက်ဆံတွေ အားလုံး သုံးပစ်လိုက်တယ်။ |ONM + 'dissolve'|

su *vt:* take, move things around. ယူတယ်။ *Wur sushie.* 'Steal something.' လက်ဆော့တယ်။ ခိုးတယ်။

☐ **su dvsu** *adv:* have thieving tendency. လက်ဆော့တယ်၊ လက်ကမြင်းတယ်။

sù₁ *clf:* classifier for counting numbers of tiny portions, clumps (of plants). အစု၊ အုပ်စုငယ် ကလေးတွေကို ရေတွက်ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုးအစား။ *Shòn tiqsùse yóvpmì.* 'A portion of weeds have grown.' မြက်ပင် တစ်စုပေါက်နေပြီ။ = pù

sù₂ *n:* (eyes) pus. (မျက်)ချေး။ *Vgisè nø nesùí wa d'vngkéò vgisè tiqhvñ naòni.* 'He raised a little dog, even one that was overcome by white discharge of the eyes.' မျက်ချေးနဲ့ပဲ ပြည့်နေတဲ့ ခွေးကလေးကို မွေးထားတယ်။

sun₁ *vt:* think, guess, reckon, calculate, figure out (e.g. how much you need of something). တွက်ချက်တယ်၊ မှန်းဆတယ်။ *Shóng kad'vng gùng ràlòng èsundò.* 'Calculate how many posts we need.' သစ်သားတိုင် ဘယ်လောက်လို မလဲ တွက်ချက်လိုက်ပါ။

sun₂ *onm* onomatopoeic adverb; used with the verb *búng* 'stand up'. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။ *Sun búng.* 'Just stood up and went.' ရုတ်ချည်း ထသွားတယ်။ = tvn

sún₁ *vi:* alive. ရှင်တယ်၊ အသက် ရှင်တယ်။ *Kaðø í nìgø yapè nø súnshìlongna íe.* 'Well, whatever it is, this boy may come alive.' ဘယ်လိုပဲ ဖြစ်ဖြစ် ဒီကလေးကတော့ ပြန်ရှင် လာမှာ ပဲ။

□ **súnshì** *vi*: living. အသက် ရှင်တယ်။
Mèwani! Bò go shi súnshì 'Don't do it, the snake is still alive.' မလုပ်နဲ့၊ မြေ အသက် ရှင်သေးတယ်။

sún₂ *n*: garden. ခြံ။ *Àngmaq nùmbyn sún nò gvzà vnypmè*. 'Their garden is so beautiful.' သူတို့ရဲ့ ပန်းခြံက တော်တော် လှတယ်။ <Jp.

Sunpa *pn*: Sunpha; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

sùng₁ *vi*: thin (of animals or people when they are ill or due to some other cause). ပိန်လို့တယ်။ *Waqse go gvzà sùnge*. 'The little pig is so tiny.' ဝက်ကလေး ပိန်လွန်းတယ်။ = *yò*

□ **súng mvsùng** *adv*: sullen or sulky look. မျက်နှာ ညိုးငယ်တယ်။ = *chòm vyóm*

sùng₂ ⇔ **vsùng** *vt*: to guard, watch over. စောင့်ရှောက်တယ်။ ထိန်းကျောင်းတယ်။
Àngvnm gò vsùngòe. 'He is looking after his brother.' သူညီကို ထိန်းကျောင်း နေပါတယ်။

□ **sòng** ⇔ **vsòng** *vt*: first person singular form of sùng.

sùng₃ *vi*: be severe. ဆိုးတယ်၊ ပြင်းထန်တယ်။
Vsì záyvng gvzà sùnge. 'Grandmother is severely sick.' အဖွားရဲ့ အဖျား အနာက တော်တော် ပြင်းထန်တယ်။

sùng₄ *n*: peak. တောင်ထိပ်။ *Nvmlè sùng diámì*. 'Let's go up to the sunset mountain.' နေဝင် တောင်ထိပ် ကို တက်ကြရအောင်။

sùng₅ *clf*: classifier for groups of things. အုပ်စု အငယ်၊ အစုလိုက် ဖြစ်တာကို ညွှန်းတဲ့ နာမ်ခွဲပုဒ်၊ သက်မဲ့ နာမ် တွေနဲ့သာ သုံးတယ်။
Shòngsùng. 'Grove of trees.' သစ်အုပ်။

Sùngdým *pn*: Sungdam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုးအမည်။

sùnggwé *n*: green viper. မြေစိမ်း တစ်မျိုး။ = *sùnggwáy*

sùngjám *n*: kind of bird. ငှက် တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။ = *sòngjám; dònghjám* in Krangkhu dialect.

sùngshí *n*: dead on the spot. ပွဲခြင်းပြီး သေတယ်။ *Sùngshí vtipmòe*. 'Beat to death.' ပွဲခြင်းပြီး သေအောင် ရိုက်တယ်။

suq ⇔ **vsuq** *vi*: start off thick and taper off towards the end, like a rat's tail, disappear; be upside down. အဖျား ရှုံးတယ်။ *Paqsúng vsuqe*. 'Be upside-down.' ပြောင်းပြန် ကပ်တယ်။

sut *vt*: extract (oil). ညှစ်တယ်။ *Kvmòng sutnòe*. 'Extracting sugarcane.' ကြံရည် ညှစ်တယ်။ (*Mvnga*) *su:tnòe*. 'Extract oil from mustard seed.' မုန်ညှင်းဆီ ကြိတ်၊ ညှစ်တယ်။

súyaq ⇔ **vsúyaq** *n*: government. အစိုးရ။ *Móngdàn vsúyaq*. 'Government of the country.' နိုင်ငံတော် အစိုးရ။ <Bur.

☐ **súyaq b̀̀nli ríshú** ⇔ **vsúyaq b̀̀nli ríshú** *n*: government official. အစိုးရ အလုပ် လုပ်တယ်။ | 'government' + 'work' + 'carry' + AGT.NOM|

svbeshe *adv*: special. စပါယ်ရှယ်။ <Eng.

svbóy *n*: table. စားပွဲ။ <Bur.

Svdabru *pn*: Sitapru; place or quarter of Myitkyina town. မြစ်ကြီးနားမြို့ရှိ ရပ်ကွက် တစ်ခုရဲ့ အမည်။

svdik₁ *n*: box, case, chest, trunk. သေတ္တာ။ = shøpdik <shøp 'to store'.

svdik₂ *n*: State. ပြည်နယ်။ *Gvhin svdik*. 'Kachin State.' ကချင် ပြည်နယ်။ <Eng.

svdiq *n*: promise. ဂတိ။ *Svdiq døng vs̀̀ng*. 'The person who keeps his promise.' ဂတိ တည်တဲ့ သူ။

☐ **svdiq gvl** *vi ~ vt*: vow. ကတိပြုတယ်။

☐ **svdiq zí** *vi ~ vt*: promise, consent. ဂတိ ပေးတယ်။

s̀̀vd̀̀ng *n*: type of bird. ငှက် တစ်မျိုး။ = bvd̀̀ng

Svgaq *pn*: Saga; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Svgung *pn*: Sagung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

s̀̀vjè rvmsøn *n*: type of bird. ငှက်။

svk ⇔ **vsvk** *n*: age. အသက်။ *Àngmaq wa nìnø vsvkvngzè íe pvngwàsé ǹ̀ngí tiq kvtdwa sh̀̀mp̀̀n í rvt nø*. 'As for the Sheum, some people claimed that it is a long life medicinal because it bears fruit once in 50 years.' တစ်ချို့ လူတွေ ပြောတာက ဝါးသီးက နှစ်ပေါင်း ၅၀ မှာ တစ်ခါသာ သီးတဲ့ အသီးဖြစ်လို့ အသက် ရှည်ဆေး ဖြစ်တယ်လို့လဲ ပြောကြတယ်။ *Mìn móng k̀̀nì lo dvgvp ínø àng nø vsvk pvngwàsé d̀̀ngte íyàngì*. 'That time, when she went back from Putao her age was already about 50 years.' မြန်မာ ပြည်ကနေ ထွက်သွား တုန်းက သူမ အသက် ၅၀ လောက် ရှိခဲ့တယ်။

svkí *n*: bile, gall bladder. သည်းခြေ။ *Shwí svkí gvzà vp̀̀øe*. 'Bear's gall bladder is expensive.' ဝက်ဝံ သည်းခြေ တော်တော် ဈေးကြီးတယ်။ = d̀̀vkí

Svkonong *pn*: Sakhaunaung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Svkongwàng *pn*: Sakhaungwang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Svkøn *pn*: Sakheum; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

svkse ⇔ **shvkse₂** *n*: evidence. သက်သေ၊ သက်သေ အထောက် အထား။ *Svkse k̀̀m̀̀d we vs̀̀ngri vleó*. 'There are many people who can provide evidence about this.' သက်သေထူ နိုင်မဲ့ သူတွေ အများကြီး ရှိတယ်။

□svkse shvrúng vt: provide evidence. သက်သေ ထူတယ်။
 |'evidence' + CAUS + 'sit/place on'|
svkuq n: bird; wreathed hornbill. အောက်ချင်း (ငှက်)။ *Sci. Bucerotidae.*
Svla pn: Sala; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။
svlím₁ vi: thin, slim, see *kisvlím* သေးတယ်၊ ပိန်ပါးတယ်။
svlím₂ n: type of bird. ငှက် တစ်မျိုး။ = *zvlím*
Svlìng pn: Saling; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။
svlò svp n: spinach. ဟင်းနုနွယ်။
svløpnìnmangson n: bird; swift. ပျံလွှား ငှက် တစ်မျိုး။ *Svløpnìnmangsonshèi dýng nònggøpmì shøqdýng wàðe.* 'The swift (bird) makes a nest with it's beak.' ပျံလွှား ငှက်ကလေး ကတောင် သူ့ အသိုက်ကို နှုတ်သီးနဲ့ လုပ်နိုင်တယ်။
Svløptaq pn: Saleuptha; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။
Svlúng pn: Salung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။
Svlungdvm pn: Salangdam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။
Svluqvwv pn: Sluwar; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။
Svlvnggam pn: Salanggam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

svm adv: firstly, initially. အရင်ဆုံး၊ ရှေးဦးစွာ၊ ပထမ အနေနဲ့။ *Putao móng kaq svng búng ráshà we tvrà svm shòn lým íe.* 'Therefore, I will first talk about another stage, moving to Putao.' အခု ပူတာအို မြို့ကို ပြောင်းရွှေ့တဲ့ အကြောင်း အရင် ပြောမယ်။ <Jp. =shi
Svm pn: Shan speaker. ရှမ်းလူမျိုး။ <Siam
sv̀m vi: small, young. ငယ်တယ်။ *Laqlaq ni sv̀m we èlýnga:tnà.* 'You brought (something that is) too small.' အရမ်း ငယ်တဲ့ ဟာ ယူလာ ခဲ့တာပဲ။
 □sv̀mkaq n: few or lesser. အနည်းစု။ *Vsv̀ng sv̀mkaq die.* 'Only few people will go.' လူ အနည်းစုသာ သွားကြတယ်။
svma n: woman, girl. မိန်းကလေး။
 □svma lushì vi: marry (a man to marry a woman). မိန်းမ ယူတယ်၊ အိမ်ထောင် ပြုတယ်။ *Apung svma lushì lým íe wae.* 'Aphong said he is getting married' အဖုန် မိန်းမ ယူတော့ မယ် လို့ပြောတယ်။ |'woman' + 'take' + R/M marker|
 □svma shv̀nvpmè n: secondary wife. မယားငယ်။ |'woman' + CAUS + 'attach' + 'female'| = *mvlemè*
 □svma vt vt: elope. မိန်းမ ခိုးပြေးတယ်။ *Svma vtshìvpmì rvt chòmsv̀ng lo svree.* 'As (he) eloped, (he) is now afraid

to return home.' မိန်းမ ခိုးပြေး ထားလို့ အိမ် ပြန်ဖို့ ကြောက်နေတယ်။ |'woman' + 'run away'|

☐ **svmaré** *n:* girl, woman. မိန်းကလေး။ *Svmaréri wa ði lým íe.* 'Only women will go.' အမျိုးသမီး တွေပဲ သွားကြမယ်။

svmaq *quant:* just a little bit (more), a few. အနည်းငယ်၊ အချို့။ *Svmaq rvzaqe.* 'It is a bit hard.' နည်းနည်း ခက်တယ်။ *Svmaq tuqwe.* 'A few of those that arrived' တစ်ချို့ တစ်ဝက်သာ ရောက်တာ။ *Svmaqshè lèwvn daqì* 'You (came) a little (too) soon.' နည်းနည်း မြန်မြန် ရောက်လာတယ်။

Svmaynvm *pn:* Samainam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Svmbòng *pn:* Sambaung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Svmbung *pn:* Sambung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

svmi₁ *n:* fire. မီး။ *Sharì svmitaq dvgángdè.* '(They) are roasting meat on the fire. အသား တွေကို မီးကင်တယ်။

☐ **svmi chvng** *n:* light bulb. မီးသီး။

☐ **svmi dvcheq** *n:* match, lighter. မီးခြစ်။ |'fire' + CAUS + 'strike'|

☐ **svmi dvingkòr** *n:* fireplace. မီးဖို။

☐ **svmi gwìn** *n:* light, lamp. မီးအိမ်။ |'fire' + 'cup'|

☐ **svmi kenon** *n:* trigger of a gun. သေနတ် ခလုတ်။ = gochaq sheré

☐ **svmi móngdàn** *n:* hell. ဝရဲ။ |'fire' + 'country'|

☐ **svmi mvdòm** *n:* torch. မီးစ။ |'fire' + 'faggot'|

☐ **svmi mvlàm** *n:* flame. မီးတောက်၊ မီးလျှံ။ |'fire' + 'flame'|

☐ **svmi mvshò tvwatan** *n:* tube (bamboo) for blowing on a fire. မီးပြောင်း။ |'fire' + 'blower' <mvshò + 'bamboo' + CLF.round long object|

☐ **svmi mvtut** *n:* faggot. မီးစ၊ ထင်းစ။ |'fire' + 'faggot'|

☐ **svmi póngràng** *n:* fireplace, stove. မီးဖိုကြီး။ |'fire' + 'pile' + '?'|

☐ **svmi tan** *n:* long electric bulb. မီးချောင်း။ |'fire' + CLF.round long object|

☐ **svmi tvamá** *n:* aurora. အလင်းတန်း၊ ရောင်စင်။ |'fire' + 'arrow'|

svmi₂ *n:* kind of fish. ငါး တစ်မျိုး။

svmkvn *n:* type of wild edible plant. အရွက် စားလို့ရတဲ့ အပင် တစ်မျိုး။

svmré *n:* child. ကလေး။ *Svmré dð mèwáshìni!* 'Don't be childish! (don't act like a child)' ကလေးဆန် သလိုမျိုး မနေနဲ့။

☐ **svmré dvjá** *vt:* miscarriage. ကိုယ်ဝန် ပျက်ကျတယ်။ |'child' + CAUS + 'fall or drop'|

- **s̀̀mré góng** *vi*: be pregnant. ကိုယ်ဝန် ဆောင်တယ်။ |'child' + 'body'|
- **s̀̀mré g̀̀ni** *n*: baby, infant. မွေးကင်းစ ကလေး။ |'child' + 'baby'| = s̀̀mré rvli
- **s̀̀mré rí** *vi*: be pregnant. ကိုယ်ဝန် လွယ်တယ်။ |'child' + 'carry'| ['child' is incorporated into the predicate.]
- **s̀̀mré rvli** *n*: infant. မွေးကင်းစ ကလေး။ |'child' + 'infant'| = s̀̀mré g̀̀ni
- **s̀̀mré s̀̀mtvng** *n*: children. ကလေး သူငယ် အပေါင်း။
- s̀̀mvng** *n*: kind of fish. ငှက် တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။
- svn₁** *vi*: learn. သင်။
- **san₁** *vt*: third person singular form of *svn*.
- **svna** *vt*: teach. သင်ပေးတယ်။ *Sande svgíl svnaðe*. '(He) is teaching sunday school.' ဆန်းဒေးစကူးလ် သင်ပေးနေတယ်။ |svn + a =svna|
- **svnshì** *vi*: learn or study. သင်ပေး၊ သင်ယူတယ်။ *Ngà nò Japan kà svnshènge*. 'I am learning Japan language.' ကျွန်တော် ဂျပန် စကား သင်ယူနေပါတယ်။
- svn₂** *vt*: bind, tie up, fasten. ချည်တယ်။ *Tvróng g̀̀ng ỳ̀ng typwa svnðe*. 'I am

- fastening (it) tightly to the post.' ကျွန်တော် တိုင်မှာ ကပ်ပြီး ချည်တယ်။ = **pvn**
- **san₂** *vt*: third person singular form of *svn*.
- s̀̀vn** *vt*: follow. နောက်လိုက်တယ်၊ လိုက်နာတယ်။ *Shaqré shaqtvngri dvzømð, svnð*. 'I took care of the old people, followed them.' သက်ကြီး ရွယ်အိုတွေကို စောင့်ရှောက် (ပြီး) သူတို့ နောက်ကို လိုက်။ *ngái svndángðe vlð*. 'I told (them) "I will go ahead and follow (the path)".' ကဲ ကျွန်တော် လိုက်သွားနှင့် မယ်လို့ ပြောလိုက်တယ်။
- **s̀̀àn** *vt*: third person singular form of *s̀̀vn*.
- svnín** *n*: infant wrap. မွေးကင်းစ ကလေးကို ပတ်ခြုံပေးတဲ့ အစ။
- Svnløq** *pn*: Sanleu; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။
- Svnlung** *pn*: Sanlung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။
- svnóng** *n*: last year. မနှစ်က၊ လွန်ခဲ့တဲ့ နှစ်။
- **svnóng lvwá** *n*: last year. မနှစ်က။ = svngthm nwwá
- svng** ⇔ **vsvng** *vi*: jump out. ခုန်ထွက်တယ်။ *Naqging tiqgo vbadùng ỳ̀ng kèní vsvng lúngi*. 'A frog jumped up from the hole.' ဖါး တစ်ကောင် တွင်း ထဲကနေ ခုန်ထွက်လာတယ်။

s̀vng₁ *vi*: be enough room. ဝင်ဆံ့တယ်။
Yakok ýng vshòmgò nò s̀vnge. 'Three people may be able to stay in this room.' ဒီ အခန်းထဲမှာ သုံးယောက်တော့ ဆံ့မယ် ထင်တယ်။ = **dí**

s̀vng₂ *vt*: cut up, whittle. အချော ဖျင်တယ်။
Shónggùng lònng s̀vngòe. 'I am whittling the log.' ကျွန်တော် သစ်လုံးကို အကြမ်း ဖျင်တယ်။ = **paq**

s̀vng₃ *locn*: river side. ချောင်းကမ်း။
Tìwàngs̀vng. 'Along the river.' မြစ်ရိုးတစ်လျှောက်။

s̀vng₁ *vt*: roast, fry. အခြောက် လှော်တယ်။
S̀vngv̀mòe. 'Roast and eat.' အခြောက် လှော်စားတယ်။

s̀sàng₂ *vt*: third person singular form of *s̀vng*.

s̀vng₂ *vi*: to bud, to sprout. ဖူးထွက်တယ်။
Vlé s̀vnge. 'Palm buds sprout out.' မင်းပေါပင် အဖူး ထွက်လာတယ်။ = **vngú**

s̀vng₃ ⇔ **vs̀vng** *n*: human being or person. လူသား။ လူ။ *Vs̀vng vnígò vshv̀tne.* 'Two people are fighting.' လူ နှစ်ယောက် ရန်ဖြစ် နေကြတယ်။ *We dvgyv nò lèga sha vs̀vng màvl ỳng.* 'Those days there was no one who could read and write.' အဲဒီ အချိန်တုန်းက ပညာတတ်တဲ့ သူလူ မရှိခဲ့ဘူး။
Mvring vs̀vngri rø laqshvmunshilè. 'The village people can practice reading.' ရွာသားတွေ စာဖတ် လေ့ကျင့် ကြပါစေ။

s̀vngp̀v̀n *n*: tribe, people group. လူမျိုး။ *Mín móng vdòng s̀vngp̀v̀n 135 p̀v̀n vle wae.* 'It is reported that there are 135 tribes/peoples in Myanmar.' မြန်မာ ပြည်မှာ လူမျိုး ၁၃၅ မျိုး ရှိတယ်လို့ ပြောတယ်။ |'human' + 'kind'|

s̀vngt̀òng *n*: mass of people. လူစည်ကားတယ်။ |'human' + 'rise up'|

s̀vngwáldv̀m *n*: place in Rawang history, where human started their migration. ရဝမ် ရိုးရာ ပုံပြင်မှ လူမျိုး နွယ်စု အစ ပြုလာခဲ့တဲ့ နေရာ။ |'human' + 'divide' + 'plain'|

s̀svngzà *n*: human. လူ။

s̀svngzà s̀vngnì *n*: human. လူသား။

s̀svngzà wàngsè *n*: mankind. လူသား။

s̀svngzo *vt*: create human. လူ ဖန်ဆင်းတယ်။ |'person' + 'make shape'|

s̀vng₄ *part*: marker which occurs after nominal to mark allative or dative case. သို့၊ ကို။ ဦးတည် အရပ် (သို့) ပြုလုပ် ခြင်း ခံရသူ ကို ညွှန်းတဲ့ စကားလုံး။ *Ángmaq Nagaq móng s̀vng di dvgyv...*, 'When they went to Naga area...', သူတို့ နာဂ နယ်ကို သွားတုန်းက။ *Kagóí nvpè s̀vng kàru rø shvngòt yàngà.* 'Who taught your father to read?' ဘယ်သူက ခင်ဗျား အဖေကို စာ ဖတ်တတ် အောင် သင်ပေးခဲ့ တာလဲ။ *Kúnmìng kèní Putao s̀vng èdi ke kadvngte vlée.*

'How far is coming from Kunming to Putao?' ခွန်းမင်ကနေ န ပူတာအိုကို လမ်းလျှောက်သွားရင် ဘယ်လောက် ကြာသလဲ။

○ **s̀vng paqz̀vng** See the entry **paqz̀vng svngáni** *n*: yesterday. မနေ့က။ = s̀áni

S̀vngdúng *pn*: Sangdaung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။ = S̀angdóng

S̀vngdým *pn*: Sangdam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Svnggoq *pn*: Sanggau; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Svnggvbà *pn*: Sanggaba; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

s̀vngká *n*: bird; crow. ကျီးကန်း။ *Bvdó rvgaq nø s̀vngká gvzà mvýngshì.* '(We) cannot see much crows in the Putao area.' ပူတာအို ဒေသမှာ ကျီးကန်း များများ စားစား မတွေ့ရဘူး။ = d̀vngká

s̀vngkut *n*: locust, grasshopper. ကျိုင်းကောင်၊ နံ့ကောင်။ = s̀óngkut

Svnglin *pn*: Sanglin; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

S̀vngløp *pn*: Sangleup; mountain name. တောင် တစ်လုံးရဲ့ အမည်။

□ **S̀vngløpchit** *pn*: Sangleup mountain pass. ဆန်းလွတ် တောင် ကြားလမ်း။

Svnglm *pn*: Sanglam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

S̀vnglvp (Sangløp) *pn*: Sanglap; name of a Nat. ရဝမ် ရိုးရာ နတ်ဘုရား တစ်ဆူရဲ့ အမည်။

s̀vngma₁ *n*: bird; goose. ငန်း။

s̀vngma₂ *n*: plant; Chinese sumac. အပင် တစ်မျိုး။ *S̀vngma sh̀óng nø svmi wvr lým màshvla p̀v̀n íe.* 'Sangma wood is not good for making fire.' ဆန်မာသစ် အမျိုးအစားက မီးမွှေးဖို့ရန် မကောင်းပါ။ *Sci. Rhus Chinensis or Rhus semialata.*

□ **s̀vngma mvsat** *n*: type of acidic fruit; nutgall. အချဉ်သီး တစ်မျိုး။ *Sci. Rhus semialata.*

S̀vngnày *pn*: Sangnai; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Svngnoysvn *pn*: Sangnoisan; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

s̀vngngù *n*: bird; cuckoo, nightingale. ဥသြ။ တေးသီငှက်။

s̀vngóm ngvwá *n*: last year. မနှစ်က။ | Older way of saying svnóng lwá. |

s̀vngpón *n*: cotton hairy blanket. အမွှေးထူ ဂွမ်းစောင်။ *S̀vngpón dùngí m̀oqshìe.* 'She covers herself with the cotton hairy blanket.' ဂွမ်းစောင်နဲ့ သူ ခြုံထားတယ်။ = s̀òngpón

□ **s̀vngpón belaq** *n*: Rawang traditional male costume, upper garment. ရဝမ် ရိုးရာ ဝပ် အင်္ကျီ။ | 'hairy

blanket' + 'shirt']

s̀̀ngs̀̀ng *onm* onomatopoeic adverb. မာတာတာ၊ မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။ *V̀mpà s̀̀ngs̀̀ng wa k̀̀tndè.* ထမင်းကို မာတာတာ (ခြောက်သွေ့သွေ့) ဖြစ်အောင် ချက်တယ်။

S̀̀ngwàng *pn:* Sangwang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

S̀̀ngwàngtì *pn:* Sangwang river. မြစ် တစ်စင်းရဲ့ အမည်။

○ **s̀̀ngzà wàngsè** See the entry **s̀̀ng**;

s̀̀ngzò ni *n:* Friday. သောကြာ နေ့။ = *lvbán vchuqni*

svp *n:* leaf. ရွက်။ *T̀yn tiq̀̀v̀n ǹ̀ø b̀̀usvprìt r̀̀øè.* 'Another is walnut leaves they poison them with walnut leaves.' နောက် တစ်မျိုးကတော့ သစ်ကြားပင် အရွက်၊ သစ်ကြားပင် အရွက်ကို ထောင်းပြီး တော့လည်း ငါးအဆိပ် ခပ်နိုင်တယ်။

svpip *n:* type of salt. ဆား တစ်မျိုး။ = *t̀̀ng shvlaq*

Svpmvkaq *pn:* Sapmakha; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

svr *vi:* shine. တောက်ပတယ်။ *Ǹ̀ym svrl̀̀ngì.* 'The sun has begun to shine.' နေထွက်လာပြီ။ *"Ǹ̀ymsvr mèb̀̀v̀n òngàè" wae.* '(He) said "I am of the east migrant".' ကျွန်တော် ကတော့ အရှေ့ဖက်ကနေ ပြောင်းရွှေ့လာသူ ဖြစ်တယ်လို့ ပြောတယ်။

svra *n:* teacher, nurse. ဆရာ။ *Svra èwáshira!* 'Come to be a teacher (teach

us)!' ဆရာ လာ လုပ်ပေးပါ။

☐ **svramaq** *n:* teacher. ဆရာမ။

☐ **svrawun** *n:* doctor. ဆရာဝန်။ <Bur. = *svrawøn*

svrà̀m *n:* rib. နံရိုး။ = *shvrà̀m*

Svrangwang *pn:* Sarangwang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Svrdvp *pn:* Sardap; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

svre *vi:* afraid. ကြောက်တယ်။ *Ngà ǹ̀ø vgi gvzà svrengè.* 'I am scared of dogs so much.' ကျွန်တော် ခွေးကို တော်တော် ကြောက်တယ်။ *Àng ǹ̀ø màsvre.* 'She was not afraid.' သူ ကတော့ မကြောက်ဘူး။

☐ **svre dvké** *vi:* be dangerous. ကြောက်စရာ ကောင်းတယ်။

☐ **svre dvkut** *vt:* frighten, scare. ခြောက်လှန့်တယ်။

☐ **svre lvshvp** *adv:* scary. ထိတ်လန့်စရာ ကောင်းသော။

☐ **svre naqgúng** *n:* fearful one. လူငကြောက်။

Svré *pn:* Sare; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

svrè *n:* squirrel. ရှဉ့် တစ်မျိုး။

Svrep *pn:* Sarep; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

svri *n:* bat. လင်းနို့။ = *pvri*

svrí *n*: thread, cloth. ချည်ကြိုး။ *Svrí washie*.

'Spin yarn.' ချည်ငင်တယ်။

☐ **svríraq** *vt*: weave. ယက်ခုတ်တယ်။

['thread' + 'weave']

svríká dǝng *n*: rain which comes during the month of September. ၉ လပိုင်းမှာ

ရွာသွန်းတဲ့ မိုး။

svríshì *vi*: hungry. ဗိုက်ဆာတယ်။ *Dvkø*

wàngrǝm vtít rái nǝ, àng nǝ svríshìe.

'When the area had a famine, and he was hungry.' အစာ ရေစာ ငတ်မွတ် ဆိုက်ရောက်လာလို့ သူ ထမင်း ဆာတယ်။

Svrkǝmdǝm *pn*: Sarkeumdam; place or

quarter name in Putao town. ပူတာအို မြို့ ရှိ ကျေးရွာ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

Svroqlong *pn*: Saraulaung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

svrǝ *n*: rat. မြေကြက် တစ်မျိုး။

svrǝgwit *n*: type of bird. ငှက် တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။

svróng *vi*: old. အို။ *Àngmè svrónge*. 'Her mother is old.' သူ့ အမေက အိုနေပြီ။ *Svróng rái mè*. 'Lady who is getting

old.' အသက်ကြီးတဲ့ အမျိုးသမီး။

☐ **svróng kǝngkup** *n*: age, life. ဘဝ

တစ်လျှောက်လုံး။ *Svróng kǝngkup*

súnshìe. '(He) has had a very long

life.' သူ အသက် ပြည့်တဲ့ အထိ အသက်ရှင် နေနိုင်တယ်။

Sv̀rwàng *pn*: Sarwang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

svtè *n*: rich (person). သူ့ငွေ။ <Bur.

svwèmè *n*: kind of bee. ပျားတစ်မျိုး။

svyǝ *n*: intestine. အူ။

☐ **svyǝdǝkq** *n*: appendix (body part). အူတတ်။ ['intestine' + 'outlet']

☐ **svyǝmè** *n*: large intestine. အူမကြီး။ ['intestine' + AUG]

Svyǝdǝm *pn*: Sayeudam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

svyǝnsǝn *n*: inner part of vegetable such as pumpkim or cucumber. (ဖရုံ၊ သခွား) အူ။ = svjúsǝn

svyú *n*: kind of bird. ငှက် တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။

swut *n*: cane, rattan. ကြိမ်။

SH sh

sha₁ *n*: **1.** animal. တောကောင်။ **2.** meat (animal). အသား။ *Sha ké mvyórae.* 'I want to eat meat.' ကျွန်တော် အသား စားချင်တယ်။

☐ **sha dvcho** *n*: smoke, fumigate. အသားခြောက်။ *Shìgùng mǒng kènl sha dvcho erítnò.* 'Bring dried meat from the mountains.' တောင်ပေါ် ဒေသ ကနေ အသားခြောက် ယူလာပါ။ |'meat' + 'dried'|

☐ **sha dvchò** *vt*: hunt; lie in wait for animals သားကောင် ချောင်း မြောင်းတယ်။ |'meat' + 'spy on'|

☐ **sha dvgáng** *n*: barbecue. အသားကင်။ *Yayíng nò sha dvgáng namòe.* 'Barbecue is sold here.' ဒီမှာ အသားကင် ရောင်းတယ်။ |'meat' + CAUS + 'hot, heat'|

☐ **sha kwan** *vi*: hunt, entrap (animal). အမဲ လိုက်တယ်။

☐ **sha mvgòng** *n*: organs of animal, viscera. အတွင်း ကလိစာ။ |'meat' + 'core'|

☐ **sha mvl** *n*: footprint of animals. သားကောင် ခြေရာ။ |'animal' + 'footprint'|

☐ **sha ròng** *n*: horn. ဦးချို။ |'meat' + 'horn'|

☐ **shase** *n*: leather (skin of animal). သားရေ။

☐ **shase b̀̀nrì** *n*: leather bands. သားရေ ကြိုး။ |'leather' + 'string'|

☐ **shashatpè** *n*: hunter, butcher. မုဆိုး၊ အသားသတ် သမား။ |'animal' + 'kill' + 'male'|

☐ **shashú** *n*: animal oil. တိရိစ္ဆာန် အဆီ။ |'meat' + 'oil'|

☐ **shatuq** *n*: chopping block. စဉ်းနှီး တုံး။ |'meat' + 'chop'|

☐ **shayi** *vt*: do a ceremony to bring luck while hunting. သားကောင် ရအောင် ပူဇော် ဆုတောင်းတယ်။ |'animal' + 'attach'|

☐ **shayit** *n*: hunter. မုဆိုး။ |'meat' + 'wolf or desend'|

sha₂ *n*: flesh, skin. အသား၊ အရေ ပြား။

□ **shamùng** *n*: white people. လူဖြူ။
|'meat' + 'white'|

□ **shamùng g̀vms̀ung** *n*: dollar.
ဒေါ်လာ ငွေ။ |'meat' + 'white' +
'money'|

□ **shanaq** *n*: black people. လူမဲ။
|'meat' + 'black'|

□ **sharø** *n*: bone. အရိုး။ |'meat' +
'bone'|

sha₃ ⇔ **shá₃** *vt*: **1.** know. သိတယ်၊ လုပ်လေ့၊
လုပ်ထရှိတယ်။ *Angí shònò lònq èsháðe.*
'(You) know the things that he is
talking about.' သူ သိနေတာ ခင်ဗျားလည်း
သိတယ်။ **2.** complement taking verb;
know how to V. *Vdóí modo ḱng sháð*
má. 'Does Adeu know how to drive?'
အဒီး ကားမောင်း တတ်သလား။ *Àngí wa wá*
sháðe. 'He alone knows how to do
(it)S.' သူ တစ်ယောက်ဘဲ လုပ်တတ်တယ်။ |In
V-V structure, if the tone of the initial
verb is a low tone it changes to a high
tone. |

□ **shánøt zitnøt** *n*: wisdom. အသိ
ပညာ။ |'know' + 'mind' + 'wisdom' +
'mind'|

shá₁ *vt*: send or bring something in
person. ကိုယ်တိုင် ပို့ဆောင်တယ်။ *Modóí*
dv̀rèrì shá dv̀záròe. '(He) order for the
stuff to be sent by car.' ကားနဲ့ ပစ္စည်း

တွေကို ပို့ခိုင်းတယ်။ *Àngpè noqgú ýngs̀vng*
sháðe. 'Taking his father to the
Church.' သူ့ အဖေကို ဘုရား ကျောင်း လိုက်ပို့
တယ်။

shá₂ *vi*: old; see àngshá. ဟောင်း။

○ **shá₃** See the entry **sha₃**

shà ⇔ **vshà** *n*: tooth. သွား။ *Vshà shvlae.*
'Good teeth.' သူ့ သွား သန်မာတယ်။

□ **shàg̀v̀m** *n*: molar. အံသွား။

□ **shàka** *vi*: crumbling tooth. သွားကျိုး။
|'tooth' + 'break'|

□ **shàké** *vt*: suffering from toothache.
သွား ကိုက်တယ်။ |'tooth' + 'hurt/bite'|

□ **shàsól** *n*: gum. သွားဖုံး။

□ **shàtú** *vi*: brush teeth. သွား တိုက်
တယ်။ |'tooth' + 'brush'|

□ **shàtú bvrot** *n*: toothbrush. သွား
တိုက်တံ။ *V̀m, aq d́ngí shàtú bvrotní*
túsh̀ràe. 'When you finish eating or
drinking, (you) must brush (your
teeth) with a toothbrush.' စား
သောက်ပြီးလို့ သွား တိုက်တံနဲ့ သွားတိုက်
တယ်။ |'tooth' + 'polish' + 'brush'|

□ **shàtú zì** *n*: tooth paste. သွားတိုက်
ဆေး။ |'tooth' + 'polish' +
'medicine'|

□ **taqkupshà** *n*: upper molar. အပေါ်
အံသွား။

-shà *suff.*: verbal suffix; it is contracted form of -shì + -à =shà. ပထမ လူ အများ၊ အတိတ်ပြု ကြိယာ နောက်ဆက်။ *Ngàmaq Yangung dì yàngshà.* 'Our family has visited Yangon.' ကျွန်တော်တို့ မိသားစု ရန်ကုန် သွားခဲ့ကြတယ်။ *Vmpà kət bōshà.* 'We have cooked rice.' ကျွန်တော်တို့ ထမင်းချက်ပြီးပြီ။

shà bvn *vi.*: healed; recover from sickness. အဖျား သက်သာတယ်။ = shàzvn

shábvñ *n.*: type of edible leaf. ဖက်ဖယ်ရွက်။ = mvkósvp Sci. *Polygonum muricatum.*

shagóng *n.*: human body. ကိုယ်ခန္ဓာ။ |'meat' + 'body'|

○ **shak** See the entry **shaq**;

○ **shál** See the entry **shví**

shálùm *n.*: **1.** jackal. ခွေးအ။ *Nànø shálùm dø èwae.* 'Don't act like a jackal.' ခင်ဗျားက ခွေးအ လိုပါပဲ။ **2.** opportunist, shirker. အချောင် သမား။

Shalut *pn.*: Shalut; Rawang surname. ရဝမ်မိသားစု အမျိုးအမည်။

shama *n.*: skirt, gown. ဂါဝန်။ *Lvshi shama.* 'Lisu gown.' လီဆူး အမျိုးသမီး ဝတ် ဂါဝန်။ <Lisu

shan *vt.*: castrate. သင်းကွပ်တယ်။ ရွေးပိုက်တယ်။ *Waqgo shandè.* 'Castrate the pig.' ဝက် ရွေး ပိုက်တယ်။ [Squeeze, crush the testicles of cows and pigs.] = dun

shàn *vi.*: clear, sunny (of the weather). ကြည်လင်တယ်။ (*Muqlàng*) *shàne.* 'Clear sky.' ကောင်းကင် တိမ်ကင်းစင်တယ်။ *Tiwàng tì gvzà shàne.* 'The river's water is crystal clear.' ချောင်းရေ ကြည်လင်တယ်။

shànshér *vi.*: holy, clean. သန့်ရှင်း စင်ကြယ်တယ်။ |'clear' + 'clean'|

□ **shànshé we nət** *n.*: pure heart. သန့်ရှင်းတဲ့ စိတ်။ |'clear' + 'clean' + NOM + 'mind'|

□ **Shànshér pvlàsè** *pn.*: Holy spirit. သန့်ရှင်းသော ဝိညာဉ်တော်။ |'clear' + 'clean' + 'spirit' + DIM|

□ **Shànshér tòngnu** *pn.*: holy place, church, temple. သန့်ရှင်းရာ ဌာန၊ ဘုရားကျောင်း၊ ဗိမ္မာန် တော်။ |'clear' + 'clean' + 'house'|

shang *n.*: wedge for splitting wood. သပ်။

sháng ⇔ **vsháng** *n.*: morning. နံနက်။ *Vsháng mvgágá.* 'Early in the morning.' နံနက် စောစော။

□ **sháng kùrbù** *n.*: morning star. မိုးသောက်ကြယ်။

□ **sháng mvgágá** *n.*: early in the morning. နံနက် စောစော။ *Vsháng mvgágá búngì.* 'We shall start our journey early in the morning.' နံနက် စောစော စီးစီး ကျွန်တော်တို့ ခရီးစဉ်ကို စမယ်။

○ **sháng kùrbù** See the entry **sháng**

Shangdǎm *pn*: Shangdam; a mountain name တောင် တစ်လုံးရဲ့ အမည်။

○ **shap** See the entry **shvp**

Shápá *pn*: Shapha; place name. တရုတ် ပြည် ယူနန် ဒေသရှိ နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

shaq₁ *vi*: wet. စိုတယ်။ *Vgo shaqámì.* '(His) head got wet.' သူ့ ခေါင်း စိုသွားတယ်။ *Mèdèshaqshìni é.* 'Don't get wet.' ရေ မစိုစေနဲ့ နော်။

☐ **shak** *vi*: first person singular form of shaq. *Shǒf shakngýmà.* 'I got wet by the rain.' ကျွန်တော် မိုးရေ စိုသွားတယ်။

shaq₂ ⇔ **vshaq** **1.** *vi*: be old. အိုတယ်၊ အသက် ကြီးတယ်။ *Vpè nǒ vshaqe.* 'My father is old.' ကျွန်တော့် အဖေက အသက် ကြီးတယ်။ အိုတယ်။ **2.** *n*: elder, older person. အိုတယ်။ *Vshaq we tiqmè* 'One old lady.' အဖွားအို ကြီး။ *Vshaq mvshǒl.* 'What older people said.' ရှေးလူကြီး စကား။

shaq₃ *part*: marker which occurs after verb to mark the action expressed by the verb is completed. ပြီးသား။ *Bìnlì wá shaq íe.* 'Job already done.' အလုပ်က ပြီးပြီးသား။ *Lèga rǒdǎngshì shaq íe.* 'I have already finished reading lessons.' စာတွေ ဖတ်ပြီးသား ဖြစ်တယ်။ |It is usually

used as circumfix, in the structure with the prefix ; v- + V + shaq. |

shaq₄ *n*: **1.** air, breath, sound, voice, whistle, force, energy. လေ၊ အသံ။ *Shaq héshìe/shaq shǎlshìe.* 'Breathe.' အသက်ရှူတယ်။ *Shaqí (or shaqlíngf) kǒqkèdè.* 'Be sucked into something.' အသက်ရှူ ကြပ်တယ်။ **2.** sound. အသံ။ *Shaq màshvla.* 'Not a good voice.' အသံ မကောင်းဘူး။ **3.** energy. ခွန်အား။ *Shaq màdá óngàe.* 'I have no energy.' ကျွန်တော့်မှာ ခွန်အား မရှိဘူး။

☐ **shaq sǔm** *vi*: weak. အားနည်းတယ်၊ အားငယ်တယ်။ |'air/energy' + 'small' |

☐ **shaq shvdún** *vi*: adjust, give the key to a singer. အသံ ညှိတယ်။ |'voice' + 'measure' |

☐ **shaq shǎlshì** *vi*: breathe. အသက်ရှူတယ်။ |'air/energy' + 'pull' + R/M | = shaq vhéshì

☐ **shaq vhéshì** *vi*: breathe. အသက်ရှူတယ်။ |'air/energy' + 'breathe' + R/M | = shaq shǎlshì

☐ **shaqbà** *vi*: weak. အားနည်းတယ်။ |'breath' + 'thin' |

☐ **shaqdvǎ** *vi*: die. သေဆုံးတယ်၊ အသက်ထွက်တယ်။ |'breath' + 'break' |

☐ **shaqgǒr** *n*: difficult breathing. အသက်ရှူ ကျပ်တယ်၊ အနေ အထိုင် ကျဉ်း

ကျပ်တယ်။

shaq_s *onm* onomatopoeic adverb; rough surface. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။ *Vkàng pvlè nø shaqshaqwa lé.* 'Tiger tongue is rough.' ကျားလျှာ ကတော့ ကြမ်းတမ်းတယ်။

shaqkaq *vi*: covetous, greedy, eager to obtain. ရမက်ကြီးတယ်။ |'air/energy' + '(brear) plenty'|

shaqlvngni *n*: Tuesday. အင်္ဂါ နေ့။

shaqnar *n*: food ate during breaks. အစာ ပြေ စားတဲ့ အစားအစာ။

shaqpè *kvn* *n*: kind of Rawang traditional curry. ရဝမ် ရိုးရာဟင်း တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။ = nvmrøm *kvn*

shaqpù shaqhé *adv*: in haste. အလော တကြီး။

shaqré *n*: old person (only for people). လူကြီး။ *Vshaqpèla.* 'Older men, elders.' အမျိုးသား ကြီးတွေ။

□ **shaqré mvgúr** *n*: really old person. လူအို၊ သက်ကြီး ရွယ်အို။

□ **shaqré shaqtvng** *n*: old people. လူကြီး အပေါင်း။

□ **shaqrékà** *n*: proverb, saying. သက်ကြီး စကား၊ ဆိုရိုး စကား။ |'old people' + 'word'|

shaqshaq *adv*: happy, excite. တတ်တတ် ကြွကြွ မြူးကြွ။ *Gønpaq lúnò rvt shaqshaq wae.* 'He is excited because he got a present.' လက်ဆောင် ရလို့ မြူးကြွနေတယ်။

○ **sharø** See the entry **sha₂**

○ **shat₁** See the entry **shvt₁**

○ **shat₂** See the entry **shvt₂**

shátòng *n*: Sa tree. သစ်ပင် တစ်မျိုး။ [The wood is used for making crossbows. ဒူးလေး လုပ်သည့် သစ်တစ်မျိုး။] = sá

○ **shàtú** See the entry **shà**

○ **shàtú zì** See the entry **shà**

Shatut *pn*: Shathut; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Sháwàng *pn*: Sha river. မြစ်တစ်စင်းရဲ့ အမည်။

sháy ⇔ **vsháy** *vi*: distinction, difference. ကွဲပြားတယ်။ *Vsháylong íè.* 'It is a different one.' ကွဲပြားတဲ့ အရာ ဖြစ်တယ်။ <Jp.

sházi *n*: betel nut. ကွမ်းယာ။ *Vkàng nø akvt høq sházi vme.* 'My grandfather still chews betel nut.' အဖိုး အခုအထိ ကွမ်းဝါး တယ်။

Shàzìng vdv̄m *pn*: Shazing adam; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။ |'living things' + 'multiply' + 'plain'|

she *vi*: reduce to powder or paste. ကြေညက်တယ်။ *Vbø she dø èðórò.* 'Pound the paddy nicely (until all the chaff are clear).' စပါး ကြေညက်အောင် ထောင်းပါ။

shé₁ *vi*: hot, spicy. စပ်တယ်။ *Kvnlòng mvzang gvzà shéámì*. 'The dish has become so spicy.' ဟင်း ငရုတ်သီး တော်တော် စပ်သွားပြီ။

shé₂ *n*: gold. ရွှေ။ *Shé dushè*. 'Dig for gold (for oneself).' ရွှေ တူး လုပ်ကိုင် စားသောက် တယ်။

☐ **shé líntì** *n*: mercury. ပြဒါး။

☐ **shé tvnøt** *n*: gold dust. ရွှေမှုန့်။

☐ **shéwàng** *n*: gold mining site. ရွှေ မော်၊ ရွှေထွက်တဲ့ အရပ်ဒေသ။

shè₁ *vt*: **1.** pull, drag. ဆွဲတယ်။ *Dìnggúng chhng shèdè*. 'Drag the bag.' လွယ်အိတ်ကို ဆွဲနေတယ်။ =shàl **2.** reap (thatch). သက်ကယ် ရိတ်တယ်။ *Zøp shèdè*. 'Reap thatch.' သက်ကယ် ရိတ်တယ်။ =shàl

shè₂ *vi*: red. နီတယ်။ =mvshè

☐ **shé lvshè** *n*: reddish (colour). နီတာ တာ။

☐ **shé mvshè** *n*: bright red. နီနီ ရဲရဲ။

shègò *n*: wok. ဒယ်အိုး။ =taqching

shélang *n*: shield-bug. ကျောက် ကြမ်းပိုး။

Shélangdým *pn*: Shelangdam; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

shémo *n*: gold mining site. ရွှေမော်။ =jàmo

Shengi *pn*: Shengi; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Shengkòm *pn*: Shengkheum; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

shépo shélang *n*: unstable mind, wishy-washy mind. စိတ်ထား အပြောင်း အလဲ မြန်သော၊ မူ မမှန်သော။ =shépo shélo

shépo shélo *n*: unstable mind, wishy-washy mind. စိတ်ထား အပြောင်း အလဲ မြန်သော၊ မူ မမှန်သော။ =shépo shélang

shèr₁ *vi*: clean (as crystal clear water). သန့်ရှင်း စင်ကြယ်တယ်။ *Yawàng tì nø gvzà shèrè*. 'This river is very clean.' ဒီ ချောင်း ရေက တော်တော် သန့်ရှင်းတယ်။

shèr₂ *vi*: mark; as in marking planks to cut. မှတ်သားတယ်၊ ဖြတ်တောက်ဖို့ ပျဉ်ပြားကို အရာ ပေးတယ်။

shéré *n*: trigger of a gun or bow. မောင်းတံ၊ ခလုတ်။ *Tvli shéré*. 'Crossbow's trigger.' ဒူးလေး မောင်းတံ။

shergò *n*: tall grass used for making broom. တံမြက်စည်း လုပ်တဲ့ မြက်ပင်ရှည် တစ်မျိုး။

shèrma *n*: cicada. ပုစဉ်း ရင်ကွဲ တစ်မျိုး။

sherù *n*: necklace, necklet. ရွှေဆွဲ ကြိုး။

shi₁ *n*: **1.** chips, tiny piece (powdery). အမှုန့်၊ အစ အနုများ။ *Mok shisèrì wa ngýmshè*. 'Only tiny pieces of snack was left. မှုန့် အစအနု တွေသာ ကျန်တော့ တယ်။ **2.** small. သေးငယ်။

□ **shini shibòn** *n*: others, miscellaneous, unimportant small stuff. တိုလီမိုလီ၊ ပစ္စည်း အတို အထွာ။ *Shini shibònri rètàò*. 'Clean up those small stuff.' ပစ္စည်း အတို အထွာ တွေကို သိမ်း လိုက်ပါ။

□ **shishi** *adv*: tiny. သေးသေး သောသော။

shi₂ *n*: 1. yet, else, first. ဦးစွာ၊ အရင်။ *Shi vrashài*. 'Let's discuss (it) first.' အရင် တိုင်ပင်ကြ ရအောင်။ *Shi yèngámì*. 'Let's go and see (it) first.' အရင် သွားကြည့် ကြ ရအောင်။ 2. still. ဆဲ။ *Shi shvlae*. 'Still in good condition.' ကောင်းနေဆဲ။

□ **shini** *n*: yet, still. ခဏ။ *We rvt nò chòm wa mvshól nò wedýngte taqø shini narì*. 'Therefore, the story of building house, we will stop at this point.' ကဲ အခုတော့ အိမ်စတင် ဖြစ်ပေါ်လာ ပုံ သမိုင်းကို ဒီမှာ ခဏ နားရအောင်။ *Ké shini paqlvp shi laqaq*. 'Well, let (her) drink tea first.' ကဲ လက်ဖက်ရည် အရင် သောက်ပါစေ။

shí₁ *cl*: fruit; formative in noun compounds. အသီး။ *Kvñkashí*. 'Bitter brijal.' ကြက်ဟင်းခါးသီး။ *Nýmngwèshí*. 'Fig fruit.' သဖန်းသီး။

shí₂ *vi*: bear fruit. (အသီး) သီးတယ်။ *Shóngtàng mvdvm taq àngshí shié*. 'Fruits are growing on the tree.' အပင်ပေါ်မှာ အသီးတွေ သီးနေတယ်။ = *zí*

shí₃ *vt*: comb. ခေါင်း ဖြီးတယ်။ *Shí shíshìe*. 'Use a comb to comb one's hair.' ဘီးနဲ့ ခေါင်း ဖြီးတယ်။ = *shígàng*

shí₄ ⇔ **vshí** *adv*: extremely, really. အကြီး အကျယ်၊ အရမ်း။

□ **shímvra** *adv*: seriously, exceedingly. အသဲ အသန်၊ အကြီး အကျယ်။ *Shímvra shvlae*. 'Exceedingly good.' အကြီး အကျယ် ကောင်းတယ်။ *Shímvra zae*. '(He) is seriously ill.' အကြီး အကျယ် ဖျားတယ်။

shì 1. *vi*: die. သေတယ်၊ ကွယ်လွန်တယ်။ 2. *n*: end of, toward the end. (လ)ကုန်။ *Dvgø shvláshí kèní nò rvgaqram svng shýngbe vjáiámì*. '(It) fell down to ground to the end of the ninth month.' ကိုးလကုန် ကနေ ဆိုရင် အားလုံး မြေပေါ်ကို ကြွေကျတယ်။

-shì₁ *suff*: verbal suffix to mark the reflexive and middle voice. *Wut vwýngshìe*. *Vlé rómbbòt kvv nò rvgaq gvzà vnanshìe*. 'When the palm is chopped down the ground shook so much.' မင်းပေါင်ကို ခုတ်လှဲ ပြီးတဲ့ အခါ မြေကြီး တုန် ခါ သွားတယ်။ *Nga vnígo lúnshìe*. 'Got two fish.' ငါး နှစ်ကောင် ရတယ်။

-shì₂ *suff*: verbal suffix to mark dual agreement. နှစ်ဦး ဖြစ်ကြောင်းပြ ကြိယာ နောက်ဆက်။ *Werì mèshvtshìni*. 'You two don't kill them.' ခင်ဗျားတို့ နှစ်ယောက် အဲဒါ တွေကို မသတ်နဲ့နော်။ *Leggóng dýrshì*. 'May

your (two) lives be blessed.' သင်တို့နှစ်ယောက် အပေါ် ကောင်းချီး တက်ရောက်ပါစေ။ *Sìmré baqshìshìe.* 'We two (mothers) are carrying our own respective children.' (ကျွန်မတို့ မိခင် နှစ်ယောက်) ကလေး ပိုးနေကြတယ်။

shíbvdi *n:* cordyceps fungus. ရှီးပတီ။ <Lisu =m'vnbvløng

shìgà *n:* news. သတင်း။ *Vnvngmaq rvp kèní shìgà mvtáshìvpmì.* '(We) no longer heard from Anang and her family.' အနန်တို့ မိသားစု ဆီကနေ ဘာသတင်းမှ မကြားရတော့ဘူး။

shígàng ⇔ **shí**, *n:* comb. ဘီး။ = shí

shìgùng *n:* mountain. တောင်။

□ **shìgùng mvzò** *n:* mountain peak. တောင်ထိပ်။

□ **shìgùng tvrà** *n:* trekking path. တောင် တက်လမ်း၊ တောင်ပေါ် ခရီးကြမ်း။

Shikún *pn:* Shikhun; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

shilèga *n:* newspaper. သတင်းစာ။ *Shilèga ròðe.* 'Reading newspaper.' သတင်းစာဖတ်နေတယ်။ <Jp.

○ **shímvra** See the entry **shí**,

Shimyán *pn:* Shimyan; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

shin *vt:* spread out, scattered. ပြန့်ကျဲတယ်။ *Dvrèrì shìnòe.* 'He messed up the

stuff.' ပစ္စည်းတွေ ပြန့်ကျဲ နေတယ်။

shín ⇔ **vshín** *vt:* inspect. ရှေ့ပြေး၊ ထောက်လှမ်းတယ်။ *Ngàt vshín lým íe.* 'I will go ahead and inspect it.' ကျွန်တော် ရှေ့က သွားပြီး ထောက်လှမ်း ကြည့်မယ်။

Shín *pn:* name given to a child who has a birthmark or who was naughty when little. မွေးရာပါ အမှတ် အသား၊ (သို့) စိတ်ဆိုးလွယ်တဲ့ ကလေးကို မှည့်ခေါ်တဲ့ အမည်။ = mvshín

Shina *pn:* Shina; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Shinkay *pn:* Shinkhai; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Shinmvle *pn:* Shinmale; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Shinmvna *pn:* Shinmana; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Shinna *pn:* Shinna; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

○ **shìnv** See the entry **shvnt**,

shing *n:* 1. skin, flesh. အရေ ပြား၊ အသားအရေ။ *Shingnaq vsìngrì gò gvzà vnvpmè.* 'Black people are also very beautiful.' အသား အရေ မဲတဲ့ သူတွေလည်း အရမ်းချောလှ ကြတယ်။ [More polite form than pòr for human skin.] 2. lean meat. အဆီ မပါတဲ့ အသား။ *Shingwa shònge, shú mèzòngà nòng.* 'I like to get only meat, do not

give me fat.' အသားပဲ ကြိုက်တယ်၊ အဆီ မပေးပါနဲ့။

□shing mvnɔn *n*: wrinkle. အသားရေ တွန့်တယ်။ |'skin' + 'wrinkle'|

shíng *adv*: different, peculiar. တမူ ထူးခြားတယ်။ *Shíng ímè*. 'Woman who is different.' တမူ ထူးခြားတဲ့ အမျိုးသမီး။ *Shíng dǔdamòe*. 'S/he thinks differently.' အများနဲ့ မတူအောင် စဉ်းစားတယ်။ |Requires copula to be adjectival. |

Shingchet *pn*: Shingchet; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Shingǐ *pn*: Shinggi; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Shingnvng *pn*: Shingnang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Shingrvm *pn*: Shingram; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

shingshing kwvng *n*: tambourine. ချူတပ်ဗုံ။

ship *vt*: whip, thrash. (ကျာပွတ်)နဲ့ ရိုက်တယ်၊ သိမ်းကျုံး ရိုက်တယ်။

□shipóng *n*: whip. ကျာပွတ်။ |'whip' + 'rope'|

Shipàn *pn*: Shiphán; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

shìpán *n*: record, list. စာရင်း။ 2013 *nóng shvngðmré gýmshng líng shìpan*. 'Church expenses for the year 2013.' ၂၀၁၃ ခုနှစ် အသင်းတော် အသုံးပြု ငွေစာရင်း။ = shvpán

□shvpán *n*: list. စာရင်း။ *Shvpán dvtɔpmòe*. 'Audit the list.' စာရင်း ရှင်းတယ်၊ ချုပ်တယ်။

shiq *n*: louse. သန်း။ *Rvshàré shiq vlakee*. 'The monkeys find lice on each other.' မျောက်အုပ် အချင်းချင်း သန်းရှာပေး ကြတယ်။

□shiqdø dvcheq *vt*: do something severely. ဆူပူ ကြိမ်းမောင်းတယ်။ |'louse' + 'manner' + CAUS + 'strike'|

□shiqløm *n*: nit. သန်းဥ။ |'louse' + 'egg'|

shiqshan *vi*: in good health. ကျန်းမာတယ်။

shit₁ *onm* onomatopoeic adverb; the sound of shredding thinly. မြည်သံစွဲ ကြိယာဝိသေသန။ *Shitwasè mǔnmǔnwasè àng-chvng màbádø wà bǒð dǎngí..*, 'Slice thinly without making chunks and..., 'ပါးပါးလေး၊ အစိုင် အတုံး မပါအောင်၊ ပါးပါးလေး ခုတ်ထစ် ပြီး။

shit₂ ⇔ vshit *vi*: be multiplied. တိုးပွားတယ်။

□shit vzèng ⇔ vshit vzèng *vi*: multiply, procreate. ပွားများတယ်။ = vzèng

Shitung *pn*: Shithung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

shíu *n*: epidemic causing death. ကပ်ရောဂါ။ |'death' + 'epidemic'| [It is never attested the 'u' using by itself.]

□shú zònlǐ *n*: epidemic. ကပ် ရောဂါ။

○shìwà See the entry shvwà

shìwànnǐng *n*: original. မူလ။
= shvwànnǐng

shìwǒn *n*: dice, play dice. အန်စာတုံး၊ အန်စာပစ်။

shìwǔt *n*: fault, crime, sin. အပြစ်။ *Shìwǔt vl vsǐngrì*. 'Sinners.' အပြစ် သားတွေ။

□shìwǔt mvrà *n*: sin. အပြစ်။ |'sin' + 'fault'|

Shiya *pn*: Shiya; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

sho₁ ⇔ vsho₁ *n*: 1. chaff, plain. အဖျင်း။ *Kà vshoí wa shòn lým té*. 'I will speaking using plain words only.' စကား အဖျင်း။ 2. chaff. စပါးခွံ၊ စပါးလုံး။ *Sho ètòshò*. 'You two pick up chaff.' ခင်ဗျားတို့ နှစ်ယောက် စပါးလုံး ကောက်ပါ။

sho₂ ⇔ vsho₂ *n*: roof beam. ငြိမ်း။

shó *adv*: exclusively, only. သီးသန့်၊ ရောနှော မှု မရှိသော။ *Dvmò sǐng nò nvngwà shó zǐ yàngà*. '(Regarding sacrificing) the God, a separate cow was offered.' အမှု ဘုရားကိုတော့ သီးသန့် နှား ပူဇော်ခဲ့တယ်။

shò ⇔ vshò *vi*: 1. excite, attract someone. စိတ် လှုပ်ရှားတယ်၊ ဆန္ဒ ပြင်းပြတယ်။ *Vsǐngrì nòt gvzà vshòkéòe*. 'People are so excited.' လူတွေ စိတ် လှုပ်ရှားကြတယ်။ *Sǐmrèrì kaq vshò mvrá we vle*. 'That is

not good enough to excite/attract the children.' ကလေးတွေကို စိတ် လှုပ်ရှားအောင် လုပ်ဆောင်တဲ့ အရာမှာ အားနည်းတယ်။ 2. complement taking verb; excited or happy to V. *Zùng dí vshòkéòe*. '(He) is excited to go to school.' သူ ကျောင်းသွားဖို့ ဆန္ဒ ပြင်းပြတယ်။

□shòshò *adv*: willingly, happily, excitedly. ရွှင်ရွှင် လန်းလန်း၊ တတ်တတ်ကြွကြွ။

-shò *suff*: verbal suffix for marking second person dual participant and third person singular patient; contracted form of -shì + -ò =shò. နှစ်ဦးဖြစ်ခြင်းကို ညွှန်းတဲ့ ကြိယာ နောက်ဆက်။ *Chòm wàshòe*. 'We, two, are constructing a house.' ကျွန်တော်တို့ နှစ်ယောက် အိမ်ဆောက် နေကြတယ်။ *Kung gò lúa daqshò*. 'You two bring a plate (for them).' ခင်ဗျားတို့ နှစ်ယောက် ပန်းကန်လည်း ယူလာကြအုံး။

shok *vi*: [Burmese loaned.]

shòlaq *n*: young person. လူငယ်။ *Shòlaqrérì laqwàò*. 'Let young people do it.' လူငယ်တွေ လုပ်ပါစေ။ = shòlaqré

□shòlaq gvchàng *n*: lad. လူငယ် လူလွတ်။

□shòlaqré *n*: young people. လူငယ် လူရွယ်။

shòní *num*: two, both. It is usually occur preceding the numeral two. နှစ်ခု ဖြစ်သော။ *Shòní lònq*. 'Both of those.' နှစ်ခုစလုံး။ *Shòní gó*. 'Both of them.' နှစ်ယောက်စလုံး။ *Bèlaqdùng shòní lap gwá shvlae*. 'You can wear both sides of the shirt.' အင်္ကျီ နှစ်ဖက်စလုံး ဝတ်လို့ရတယ်။

shóng₁ *vi*: grow well, bear plenty (of crops). ရာနှုန်းပြည့် အောင်မြင်တယ်။ သီးနှံအထွက် တိုးတယ်။ *Dènóng bó gvzà shvla dè shóngge*. 'This year the paddy are growing really well.' ဒီနှစ် စပါးတွေ တော်တော် သန်မာပြီး ကောင်းတယ်။

shòng *vi ~ vt*: like, love. ကြိုက်တယ်။ နှစ်သက်တယ်။ ချစ်တယ်။ *Shóngshìe*. '(S/he) is in love.' ချစ်တယ်။ နှစ်သက် မြတ်နိုးတယ်။ *Modo tiqchvng shònge*. 'I like to have a car.' ကားတစ်စီး ကြိုက်တယ်။ *Kukap chòmsèmè sèng shòngòe wae*. 'He said he loves the girl from that house.' ဟိုဖက် အိမ်က ကောင်မလေးကို ချစ်တယ်လို့ သူပြောတယ်။ | Changes to a high tone before -shì. |

□ **shòngke** ⇔ **vshongke** *vi*: love each other. အပြန် အလှန် ချစ်ကြိုက် ကြတယ်။

□ **shònglím dōsè** *n*: well-behaved and lovable (child). ချစ်ခင် စရာ ကောင်းတဲ့။ | 'love' + 'to fill' + adverbial + 'DIM' |

□ **shóngnòt** *n*: love, mercy. ချစ် မေတ္တာ။ | 'love' <shòng + 'mind' |

□ **shóngshì** *vi*: love, like. ချစ်တယ်။

shoq₁ *vt*: hire people for work. အလုပ် တစ်ခုခု လုပ်ဖို့ လူအငှား ခေါ်တယ်။ *Shvrerì mvme mvrìng kèní shoq daqà*. '(He) has hired (war) heroes from many villages.' သူ့ရဲကောင်း အများကြီးကို ရွာ အများကြီး ကနေ ငှားလာခဲ့တယ်။

shoq₂ *onm* onomatopoeic adverb; sound of putting something in. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသနာ၊ တစ်စုံ တစ်ခုကို လျှိုထည့် ရာတွင်သုံးတယ်။ *Kampóng yvng sèng shoq eshì*. 'Went and hid in Bamboo field.' ဝါးရုံ ထဲမှာ ပုန်းအောင်း နေလိုက်တယ်။

Shoqlang *pn*: Shaulang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

shor₁ ⇔ **vshor** *vi*: go in multitude. လူအမြောက် အများ သွားတာကို ဆိုတယ်။

shor₂ *onm* onomatopoeic adverb; the sound of water flowing. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသနာ။ ရေ စီးဆင်းတဲ့ အသံ။

shór₁ ⇔ **shúr** *vi*: 1. bright. လင်းလက်တယ်။ 2. blow wind. လေတိုက်တယ်။ *Nvmbòng shóre*. 'Cold wind is blowing.' လေအေးတိုက်တယ်။

shór₂ *n*: kind of bee. ပျား တစ်မျိုး။

shòr *vt*: pour. လောင်း ထည့်တယ်။ *Tì shòròe*. 'Pour water.' ရေ လောင်း ထည့်တယ်။

shór mvshòr *adv*: messy, disorder. ရှုပ်ပွဲပွဲ၊ လိမ် ကောက်ကောက်။

shore *n*: strong person. အားကြီးတဲ့ သူ။ *Àngwa kàsiq ratshì nò gǐlà shore vpiq yàngà.* 'He promised himself and thus turned into a strong person.' သူ့ဖိုသာသူ့ သစ္စာ ပြုပြီး နောင်မှာ သူရဲကောင်း ဖြစ်လာခဲ့ တယ်။ = shvre

shòrkung *n*: main food. အဓိက အစားအစာ။ *Sháng shòrkung.* 'Main morning meal.' နံနက်စာ။ |'pour' + 'plate'|

shòrshaq *n*: supplementary food. ဖြည့်စွက် အစား အစာတွေ။

shò₁ *vt*: 1. block. ပိတ်တယ်။ *Tì vyø hwáng èshò.* 'Block the water way.' ရေ စီးတဲ့ အပေါက်ကို ပိတ်လိုက်ပါ။ 2. cork/block. အစို့။

shò₂ *n*: rain. မိုး။ *Shò zaqdaq nìnø..*, 'If it rains...,' မိုး ရွာခဲ့ရင်။ *Dènðng nò shò gvzà mvzaq.* 'We have less rain this year.' ဒီ နှစ်တွေ့ မိုးသိပ် မရွာဘူး။

□ **chuqla lǐngdǔm shò** *n*: rain which comes during the monsoon, in the month of June. မိုးတွင်း။

□ **mǐng rǐngsàr shò ⇔ vmǐng rǐngsàr shò** *n*: rain which comes during the months of May and June. When it rains, it rains non-stop for one or two weeks. မိုး၊

မိုးတွင်း ကာလ မေလနဲ့ ဇွန်လတွင် တစ်ပတ်၊ နှစ်ပတ် အဆက် မပြတ် ရွာသွန်းတဲ့ မိုး။

□ **mvyìn rvdadǒng shò** *n*: rain which comes after the harvest, in the month of November. မိုး၊ ၁၁ လ ပိုင်း စပါး ရိတ်သိမ်းပြီးချိန် ရွာတဲ့ မိုး။

□ **nǐmdvbúng shò** *n*: rain which comes in the months of December and January. မိုး၊ ဒီဇင်ဘာလ နဲ့ ဇန်နဝါရီလ ကြား ရွာတဲ့ မိုး။ |'sun/sky' + CAUS + 'leave' + 'rain'|

□ **nǐmlo rǐngsàr shò** *n*: rain which comes during the month of February. မိုး၊ ဖေဖော်ဝါရီလ အတွင်း ရွာ လေ့ရှိတဲ့ မိုး။

□ **shòdǒng** *n*: rainy season. မိုးရာသီ ကာလ။ |'rain' + 'period of time'| = mvyù

□ **shòdvga** *n*: raincoat. မိုးကာ။ |'rain' + 'cover'|

□ **shòzaq** *vi*: fall (of rain). မိုး ရွာတယ်။ *Shòzaqdaq nìnø..*, 'When it rains...,' မိုး ရွာခဲ့ရင်။

□ **zìmpóngdǒng shò** *n*: rain which comes, during the harvest, during the month of September. ကိုလပိုင်း၊ စပါး ရိတ်သိမ်းချိန်မှာ ရွာသွန်းတဲ့ မိုး။ [It usually rains for 3-4 days straight. သုံးလေးရက်လောက် ဆက် ရွာတတ်တယ်။]

shò *n.*: boat, ship, raft (wood or bamboo). လှေ၊ သင်္ဘော၊ ဖေါင်။ *Shò tiqchvng vle.* 'There is a boat.' လှေ တစ်စင်း ရှိတယ်။ *Só shò rvpvmsò.* 'Let's (we two) go and paddle the boat.' သွားပြီး လှေလှော် ကြရအောင်။

☐ **shòchòm** *n.*: ship. သင်္ဘော။ |'raft' + house'|

☐ **shòki** *n.*: oar, paddle. လှော်တက်။

☐ **shòrvppè** *n.*: boatman. လှေလှော်သမား။ |'boat' + 'row (v)' + 'male'|

○ **shòk** See the entry **shòq**.

shòka gòm *n.*: the fourth month of the twelve month cycle of the year. It falls between mid-March and mid-April. တစ်ဆယ့်နှစ်လ တစ်နှစ်တာရဲ့ စတုတ္ထလ။

shòl *vt.*: lead. ဦးဆောင်တယ်၊ ခေါ်ဆောင်တယ်။ *Vnvng sèng zùng shòlòe.* 'I am taking Anang to school.' ကျွန်တော် အနန်ကို ကျောင်း ခေါ်သွားတယ်။

☐ **shòlshú** *n.*: leader. ဦးဆောင်သူ။ *Nongmaq shvngbe shòlshúkà tái.* 'We will all listen to what the leader says.' ခေါင်းဆောင် ပြောတာကို ကျွန်တော်တို့ အားလုံး နာခံကြပါမယ်။ |'lead' + AGT.NOM|

shòl₁ *vt.*: wash, bath. ဆေးကြောတယ်၊ ရေချိုးတယ်။ *Vnvngt kung shòlòe.* 'Anang does the dishes.' အနန် ပန်းကန် ဆေးနေတယ်။ *Tĩ*

shòlshìe. 'Taking a bath.' ရေ ချိုးနေတယ်။ = zví

shòl₂ *vi.*: pain, numb. ကျင်တယ်။ *Hí shòle.* 'My leg gets numb.' ခြေ ထုံကျင်တယ်။

shòl *n.*: coal. ကျောက် မီးသွေး။

shòlshòl wa *adv.*: slice thinly. ပါးပါး လှီး။

shòm *n.*: hair, fibre (အမွှေး) အမျှင်။ [As in mòlshòm.]

shòm₁ *vt.*: sweep, clean up. တံမြက်စည်းလှည်းတယ်။ *Chòm shòmòe.* '(I) am sweeping the house.' တံမြက်စည်း လှည်းတယ်။ *Shòm góit tì laqkvp mò, ngvnrít nò chòm laqshòmò.* 'Let three of them draw water, (but) let remaining (of them) sweep the house.' သုံး ယောက်က ရေခယ်၊ ကျန်တဲ့ သုံးယောက်က တံမြက်စည်းလှည်း။

shòm₂ *vi.*: jealous, envy. မနာလို၊ ဝန်တိုတယ်။ *Vdárérì vdálòng yàngò nò shòme.* '(He) is jealous looking at what rich people got.' လူ ချမ်းသာတွေ ပိုင်ဆိုင် တာကို ကြည့်ပြီး မနာလို၊ ဝန်တို ဖြစ်တယ်။

shòm₁ 1. *n.*: mautak bamboo. ဝါးသီး။ [Bears seeds once in 48-50 years. Used to tell age of someone (how many times they've eaten it).] *Sci. Melocanna baccifera.* 2. *vi.*: bear mautak bamboo seeds. သီး၊ မှည့်။

☐ **rólòng shòm** *n.*: mautak ဝါးသီး တစ်မျိုး။

□shòmrul *n*: mautak that are on the ground မြေ ပေါ် ကျနေတဲ့ ဝါးသီး။

□tvwa shòm *n*: mautak. ဝါးသီး။

□tvyò shòm *n*: kind of mautak ဝါးသီး တစ်မျိုး။

□vmvtshòm *n*: kind of mautak. ဝါးသီး တစ်မျိုး။

□vwe shòm *n*: kind of bamboo. ဝါး အပင် တစ်မျိုး။

□yiqshòm ⇔ vyiqshòm *n*: Ayi mautak bamboo. ဝါးသီး တစ်မျိုး။

shòm₂ *n*: nut, Chinese chestnut. အစေ့၊ ဂုံးသီး။ = r̀vngzà shòm

shòm₃ ⇔ vshòm *num*: three, third. သုံး၊ တတိယ။ [shòm sometimes used in combinations, e.g. pvngwàsé shòm '53'.]

□shòmsé *num*: thirty. သုံးဆယ်။

□shòmshaq ⇔ vshòmshaq *n*: tenor. သံစုံ သီချင်း သီဆို ရာမှာ ယောက်ျားတွေ သီဆိုတဲ့ အမြင့်ဆုံး အသံ။
Nvngàrépèla í shòmshaq laq mvkúndò.
'Let the men sing tenor.' ယောက်ျားတွေ အမြင့်သံ ဆိုကြပါ။ | 'three or third' + 'voice' |

shòm₄ *vi*: be at ease, be peaceful. စိတ်ချမ်းသာတယ်၊ သက်သာတယ်။ [Usually occurs with *nøt*; as in *nøtshòme*.]

shòm shòm wa *adv*: thin (in diameter), fine, tiny. ပိန်ပါးပါး။

shòmshòm *adv*: cold and shady. အေးအေးလေး၊ အရိပ် ရှိသော။

shòmzeq *n*: basket type sheath. ခါးထည့်ရန် တောင်း။

shòn₁ *n*: grass, weed. မြက်ပင်၊ ပေါင်းပင်။

□shòn shòn *vt*: clear the weeds. မြက်ရှင်းတယ်။

□shònriq *n*: pasture, grassland. မြက်ခင်း ပြင်။ | 'weed' + CLF.field |

□shònriqtòm *n*: pasture, grassland. မြက်ခင်း ပြင်၊ စားကျက်။ | 'weed' + CLF.field + 'plain' |

shòn₂ *vt*: scold, discipline. ဆူဆုံးမတယ်။ [May have derived from shòn 'to say'.]

shòn *vi* ~ *vt*: say, tell, talk. ပြောတယ်၊ ဆိုတယ်။ Svmaqshè táshì dò èshòné. 'Speak a little louder (to the extend we can hear).' ကြားရအောင် ပြောပါ။ Àngní nõ kàgò gvzà mvshòn we vnípè í dárì. 'They two were quite quiet men, they did not speak much.' သူတို့ နှစ်ယောက်က စကားသိပ် မပြောတဲ့ လူနှစ်ယောက် ဖြစ်နေတယ်။ Myoq rvgaq vl rì svmréřì Rvwàng kà gvzà shònmvshádò. 'The (Rawang) children who live in the cities cannot speak the Rawang language well.' မြို့မှာ

နေကြတဲ့ ရဝမ် ကလေးတွေ ရဝမ်စကား
ကောင်းကောင်း မပြောတတ် ကြဘူး။

□shónshì *vi*: admit, confess. ဝန်ချ
တယ်။ |'say' + R/M|

shøng *n*: smell. အနံ့ အသက်။ *Shashøng
vngàe*. 'Fleshy smell.' ညှိစော် နံတယ်။ *Aqtì
lòng tikweshøng ngàe lé*. 'The drinking
water has muddy smell.' သောက်ရည်
ဗွက်စော် နံတယ် ဟေ့။

shøng *n*: tree, wood. သစ်ပင်။ *Kànggo
pòrlòng shàmò dánhí, shøng tiqgùng taq
chùngòe*. 'Hung the tiger's skin on a
tree.' ကျားသရေကို သစ်ပင် တစ်ပင်မှာ
ချိတ်ဆွဲ ထားတယ်။ *Shìgùng móng yo we
shøng rì tvrà shòn lým íe*. '(I) will now
talk about various kinds of trees in
the mountains.' အခုတော့ တောင်ပေါ်
ဒေသက သစ်ပင်တွေ အကြောင်း ပြောပြမယ်။

□shøngche *n*: stick. တုပ်ချောင်း။

□shøngdòm *n*: log, stump (of tree).
သစ်တုံး။ |'tree' + CLF.trunk|

□shøngdvgoq *n*: curved wood used
for pounding palm. သစ်ကောက်။

□shøngdvgvng *n*: tree branch.
သစ်ကိုင်း။

□shøngdvkaq *n*: branch, tree fork.
သစ်ကိုင်း ခွဲ၊ သစ်ခွ။

□shøngdvnghà *n*: wood scraper.
သစ်ခွ။

□shønggùng *n*: tree. သစ်တုံး။ |'tree,
wood' + CLF.log|

□shønghúng *n*: hollow tree trunk.
သစ်ခေါင်း။ |'wood' + 'empty'|

□shøngko *n*: piece of wood used for
hammering. မင်းပေါအူ ထုထောင်း ရာမှာ
သုံးတဲ့ တုတ်တူ တစ်မျိုး။

□shøngkòm *n*: plank, board. ပျဉ်ပြား။

□shøngkór *n*: hollow. သစ်ခေါင်း။
Shøngkórým máshìe. '(He) is hiding
in a hole in the tree.' သစ်ခေါင်းပေါက်
မှာ ပုန်းနေတယ်။ |'tree' + 'hole'|

□shønglí *n*: hardwood. သစ်မာ။

□shøngmè *n*: big tree. သစ်ပင်ကြီး။

□shøngm̀vng *n*: tree. သစ်ပင်။

□shøngnaq *n*: persimmon tree.
တည်သီး ပင်။ |'tree' + 'black'| Sci.
Dyestuff persimmon.

□shøngro *n*: tree root. သစ်မြစ်။

□shøngsá *n*: jungle. သစ်တော။

□shøngse *n*: tree bark. သစ်ခေါက်။

□shøngsit *n*: kind of food. သစ်မင်း ပင်
မှ ရယူတဲ့ မုန့်နွစ်။ *Shøngsit gø to vtøplòng
ǹvng dvchá íe*. 'Sheungsit as well is
the same with Atheup (which I)
just mentioned.' ရှန်စစ် *Sheusit* နဲ့
အထပ် *Atheup* ကတော့ အတူတူပဲ ဖြစ်
တယ်။

□shøngsóng *n*: wood tube
/container used for fermenting rice

□shøqshøq *adv*: soft and hairy/fluffy, like cotton balls, stuffed animals, mess. ပွေလီ ရှုပ်ပွ။

shø₁ *vi*: be blocked from sunlight. နေရောင် အုံ့တယ်၊ နေရောင် ကျရောက်ခြင်း မရှိလို့ အပင်တွေ မကြီးထွား နိုင်တာကို ဆိုတယ်။

shø₂ *onm* onomatopoeic adverb used with the verb *shvng*. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသနာ။ *Vsvngri shørshvngámì*. 'People have all gone back (and now it is very quiet).' လူတွေ အားလုံး၊ အကုန် အစင် ပြန်သွားပြီ။

shø_t *vi ~ vt*: move, remove. ရွှေ့။ *Kukaq svmaq èshøtshì*. 'Move aside a little bit.' ဟို ဖက်ကို နည်းနည်း ရွှေ့ပေးပါ။ *Ló yarì vbø tiqyíng svng shøtshò*. 'Well, let's (we two) move this paddy to somewhere.' ကဲ ဒီစပါးတွေ တစ်နေရာကို ရွှေ့ရအောင်။

shøtshú *n*: blessed, blissfulness. ကောင်းကြီးနဲ့ ပြည့်သော။ ကြွယ်ဝ ချမ်းသာသော။ *Shøtshú dvnglún móng*. 'The blessed country.' ကောင်းချီး ပြည့်လျှံတဲ့ တိုင်းပြည်။

□shøtshú *dvnglún adv*: luxuriant, have in abundance. ပေါကြွယ်ဝ၊ ကောင်းချီးပြည့်။

shu *vi*: boil (of water). ရေ ဆူတယ်။ *Tishu*. 'Boil water.' ရေနေ့။

shú₁ *vi*: dry (like ground, and clothing). ခြောက်သွေ့တယ်။ *Rvgaq shúapmì*. 'The

ground dried up.' မြေကြီး ခြောက်သွားပြီ။ *Laqtunrì shúámì*. 'The clothes are dried now.' အဝတ် အစားတွေ ခြောက်ကုန်ပြီ။

shú₂ ⇔ vshú *vi*: mix. ရောနှောတယ်။ *Vsvngri nàshúò*. 'Mix the people (their seats).' လူတွေကို ရောလိုက်ပါ။ *Dvgápvn nìng gø màshú dø vyáshì nè wedø ké yàngà ku íe*. 'They did not mix with any other kind, thus they eat that manner so carefully. တစ်ခြား ဘာနဲ့မှ မရောအောင် အဲဒီလို သတိထားပြီး (ချက်) စားခဲ့ကြတယ်။ *Wegø nø Rvwàng nìng Vpuq shvwi vshúe*. 'He has a mixed blood of Rawang and Jingphaw.' သူက ရဝမ်နဲ့ ဂျိန်းဖေါ့ သွေး ရောတဲ့ သူဖြစ်တယ်။

shú₃ *n*: fat. အဆီ။

□kvshú *n*: vegetable oil. ဟင်းသီးဟင်းရွက်မှ ထုတ်ယူတဲ့ အဆီ။ *Kvshú wvn ràè*. 'Need to buy vegetable oil.' ဟင်းသီး ဟင်းရွက် အဆီ ဝယ်ရမယ်။ |'vegetable' + 'oil'|

□waqshú *n*: pig fat. ဝက်ဆီ။ *Waqshú èvm kèní góng dypvt màshvla*. 'Pig fat is not good for your body.' ဝက်အဆီ စားသုံးခြင်းက ခန္ဓာကိုယ် (ကျန်းမာရေး) အတွက် မကောင်းပါ။

shú₄ *part*: agentive nominalizer; the doer/agent of V. နာမ်နဲ့ တွဲသုံးရတဲ့ ပြုလုပ်သူ ပြု အထူးနာမ်။

- **b̀v̀nli roqshú** *n*: elder. သင်းအုပ်
လူကြီး၊ ဂေါပက လူကြီး။ |'work' +
'guardian'|
- **b̀v̀nli z̀omshú** *n*: deacon, trustee.
သင်းထောက် လူကြီး၊ ဂေါပက လူကြီး။
|'work' + 'hold' + AGT.NOM|
- **chutchvngshú** *n*: saviour.
ကယ်တင်ရှင်။ |'save' + A.G.NOM|
- **dvsi sh̀olshú** *n*: tribal leader.
အမျိုးသား ခေါင်းဆောင်။ *Dvsi kaq
shóngshì g̀o wa dvsi sh̀olshú wáshì
v̀due*. 'Only the one who loves his
own people should be a tribal
leader.' မိမိ လူမျိုးကို ချစ်မြတ်နိုး သူသာ
အမျိုးသား ခေါင်းဆောင် လုပ်သင့်တယ်။
|'clan' + 'lead' + AGT.NOM|
- **dvzomshú** *n*: servant, helper.
အစေခံသူ။ *Ch̀om dvzomshú*. 'House
helper.' အိမ်ဖော်။ အိမ် အကူ။ |CAUS +
'hold' + AGT.NOM| = dvzv̀rshú
- **mvkún sh̀olshú** *n*: leader of
singers, choir conductor. သီချင်း
ဦးဆောင် သူ။ *Kwaya mvd̀o mvkún
sh̀olshú ǹo vshaq S̀on íe*. 'The leader
of the choir group is Mr. Seun.' သံစုံ
သီချင်း ဦးဆောင်သူက ဦးအဆင် ဖြစ်တယ်။
|'song' + 'lead' + AGT.NOM|
- **p̀v̀nmv́nshú** *n*: creator. ဖန်ဆင်း ရှင်။
|'create' + 'create' + AGT.NOM|

□ **sh̀olshú** *n*: leader. ဦးဆောင်သူ။
Ǹongmaq sh̀vngbe sh̀olshúkà tái. 'We
will all listen to what the leader
says.' ခေါင်းဆောင် ပြောတာကို ကျွန်တော်
တို့ အားလုံး နာခံကြပါမယ်။ |'lead' +
AGT.NOM|

shù₁ *vi*: be plump. ဆူဖိုးတယ်။ *Gvzà shù we
nvngwà tíqgo èshvtǹong ǹo dvbù bóy wái*.
'Let's celebrate by slaughtering a
plump bull.' ဆူဖိုးတဲ့ နွားကို သတ်ပြီး ပျော်ပွဲ
ရွှင်ပွဲ ကျင်းပ ကြရအောင်။

shù₂ ⇔ **vshù** *vi*: fall (of fruit from a tree
because they are ripe, or of rice
falling out of a bag you are carrying).
ကြွေကျတယ်။ *Shóngshúrí vshùe*. 'The fruits
are falling (from the tree).' သစ်သီးတွေ
ကြွေကျတယ်။ = shùl

shù₃ *n*: Chinese onion, oriental onion.
တရုတ် ကြက်သွန် တစ်မျိုး။ *Shù sìtù èvmb̀oke
shà túshì ràe*. 'After eating oriental
onion pickle you have to brush your
teeth.' တရုတ် ကြက်သွန် ငရုတ်ထောင်း စား
ပြီးရင် သွားတိုက် သင့်တယ်။ *Sci. Allium
chinense*.

shùb̀o *n*: grass snake. မြွေတစ်မျိုး။ = shv́go
b̀o

shul₁ ⇔ **vshul**₁ *vt*: move, mix, spread
around. လှုပ်ရှားတယ်၊ ရော မွှေတယ်။
Lvgongrì nàshu:l̀o. 'Spread the corn.'
ပြောင်းဖူး တွေကို ရောမွှေ လိုက်ပါ။

shul₂ ⇔ **vshul₂** *vi*: leak, fall down in great numbers. ပေါက် ထွက်တယ်၊ ဒလဟော ထွက်တယ်။ *Bùrì yíng kèní lvgongrì vshulè.* 'Ears of corn are leaking from a sack.' ဂုံနီအိတ် ကနေ ပြောင်းဖူးတွေ ဒလဟော ထွက်ကြနေတယ်။ *Shóngsvprì vshule.* 'Tree leaves fall down.' သစ်ရွက်တွေ ကျေကျတယ်။

shùl *vt*: follow along, follow someone. လမ်းကြောင်း အတိုင်း လိုက်တယ်။ *Tvrà shùlòè.* 'Follow the path.' လမ်းကြောင်း အတိုင်း သွားတယ်။

shúlè *n*: witch. စွန်း။

shum *n*: what someone leaves behind when they die. သေဆုံး သွားတဲ့သူ ထားရစ်ခဲ့တဲ့ ပစ္စည်း။ *Shum wáròè.* 'To burn the shum.' သေဆုံးသူရဲ့ ကျန်ရစ် ပစ္စည်း မီးရှို့တယ်။ [Traditionally the *shum* (at least the clothes, bags, and other closely held personal items) was burnt one or two years after the person died.]

shúm *vt*: gather up. သိမ်းကျုံးတယ်။ *Shóngcherì èshúmò.* 'Gather up sticks.' သစ်တို သစ်စ တွေကို သိမ်းကျုံးပါ။ *Gýmshùng vldýngte shúm bòà.* '(He) has taken all the money.' ရှိတဲ့ ပိုက်ဆံတွေ အားလုံး သိမ်းကျုံး ယူသွားတယ်။ = *rvkul*

shún *vt*: request or propose. လျှောက်တင်တယ်၊ တင်ပြတယ်။

shung ⇔ **vshung** *vi*: fall off, drop off (from deep slope). (ဆင်ခြေ လျှော့မှ) လျှော့ကျတယ်၊ လွှတ်ကျတယ်။

shúng₂ *vt*: pour out (water into another cup). လောင်း ထည့်တယ်။ *Tìshu shúngòè.* 'Pour out boiled water.' သူ ရေနွေးလောင်း ထည့်တယ်။

☐ **shóng₂** *vt*: first person singular form of shúng. *Tìshu shóngòè.* 'I pour the hot water.' ကျွန်တော် ရေနွေး ငွ် ပေးတယ်။

shúng₁ *vi*: dry. ခြောက်သွေ့တယ်။ *Shúngám.* 'Become dry.' ခြောက်လာတယ်။ *Dvshúngòè.* 'Cause to dry.' အခြောက်လှန်းတယ်။

shùng₁ *vt*: take a group of animals together. အစုလိုက်၊ အုပ်စုလိုက် ခေါ်သွားတယ်။ *Nvngwà tíqré Myjínà shùngòè.* 'I am taking a group cattle to Myityina.' နွား တစ်အုပ်ကို မြစ်ကြီးနားကို ခေါ်သွားတယ်။

shùng₂ *n*: colorful threads. ရောင်စုံ ချည်တွေ။

☐ **shùngtǒ** *vt*: make colorful pattern (in weaving). ပန်းထိုး အကွက် ဆင်တယ်။

shungki *n*: chopsticks. တူ။ |'fall off' + 'spoon'|

shup *adv*: nicely, beautiful, appropriately. သေသေ ချာချာ၊ သေသေ သပ်သပ်။ *Adø kagǒ kà gø yadø shupsè*

dvvdmdángí wa kàngéa ràe. 'In this way each person's case should be judged appropriately (wisely), only after thinking carefully.' ဒီလိုမျိုး အယောက်စီ တိုင်းရဲ့ အဆို ပြု ချက်တွေကို သေသေ ချာချာ သုံးသပ်ပြီးမှ အဖြေ ပေးသင့်တယ်။ = *shvláwa*

shuq ⇔ **vshuq** *pn*: slave. ကျေးကျွန်။ *Vshuq mèi dvkùm yàngà.* 'The servant girl raised (him).' ကျွန်မကနေ ကျွေးမွေး ပြုစု လာခဲ့တယ်။

Shuq *pn*: Shu (river). မြစ် တစ်စင်းရဲ့ အမည်။

shut₁ *vt*: reap, cut (grass, paddy etc.). ရိတ်သိမ်း၊ မြက် ရှင်းတယ်။ *Vbθ shrvrtnie.* '(We) are havesting paddy.' စပါး ရိတ် တယ်။ *Shøn shutnòe.* 'Cut the weeds.' ပေါင်း ရှင်းတယ်။ = *shrvrt*

shut₂ ⇔ **vshut** *vi*: loose bowel movement. ဝမ်းပျက်၊ ဝမ်းလျှော ဖြစ်တယ်။ *Pvwá vshutkéòe.* 'Having diarrhea.' ဝမ်း လျှောနေ ကြတယ်။

shut₃ *vi*: mistake, err. အမှား လုပ်မိတယ်။ <Jp.

shut₄ *onm* onomatopoeic adverb; the sound produced when heated iron is put into water. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသနာ။ *Tĩ shut eò, vdørò.* 'He poured the water "Shut".'

shv- *prf*: causative prefix. တစ်စုံ တစ်ခု၊ တစ် ဦးဦးကို လုပ်ခိုင်း၊ စေခိုင်း တာကို ဖော်ပြတဲ့ ကြိယာ ရှေ့ဆက်။

☐ **shvaq** *vt*: make someone drink. သောက် ခိုင်းတယ်။

☐ **shvbòn** *vt*: 1. make something happen. ဖြစ်ပေါ် ခိုင်းတယ်။ *Àngí pàgò màshvbòn kéò.* 'He's incapable of doing anything.' သူ ဘာမှ မလုပ်နိုင်ဘူး။ 2. capable of doing something. စွမ်းဆောင်နိုင်တယ်။

☐ **shvbúng** *vt*: compare. ခိုင်း နှိုင်းတယ်။ နှိုင်းယှဉ်တယ်။

☐ **shvdóm** *vt*: counsel. သွန်သင် ဆုံးမ တယ်။

☐ **shvdøng** *vt*: agree, accept. အတည် ပြုတယ်။ = *dvvdøng*

☐ **shvdún** *vt*: measure. မှန်းဆ၊ တိုင်းထွာ တယ်။

☐ **shvgùn** *vt*: commend, praise. ချီးမွမ်း တယ်။ <Jp.

☐ **shvgvp** *vt*: mark, stick. ကပ်တယ်။ = *dvvsuq*

☐ **shvjang** *vt*: practice. လေ့ကျင့်တယ်။ = *shvmun*

☐ **shvlàng₂** *vt*: release, set free. လွှတ်ပေးတယ်။ *Nvngwàrì shvlàngràe.* 'Release the cow.' နွားတွေကို လွှတ်ပေး ရမယ်။ *Nøngwà gola kung kèní shèlàngò.* 'You release the cows from the field.' နွားတွေကို စားကျက် ကနေ လွှတ်ပေးလိုက်ပါ။

- ❑ **shvlé** *vt*: take someone across a river. ဖြတ်ကျော် စေတယ်။ |CAUS + 'cross'|
- ❑ **shvlo** *vt*: release. ပြန်စေတယ်။ *Vrúm s̀ng shvloè*. '(They) let (her) go away.' အဝေးကို ပြန်သွား ခိုင်းတယ်။ | CAUS + 'return'|
- ❑ **shvmáng** *vt*: lose (something). ပျောက်စေတယ်။ *Àngí shvmángvpmà*. 'He lost it.' သူ ပျောက်ခိုင်း လိုက်တယ်။ | CAUS + 'lose'| [*<vmvnge* 'to loose']
- ❑ **shvmøq** *vt*: lure. ညှို့တယ်၊ ဖမ်းစားတယ်။ *Bønwéí shvmøqðè*. 'The snake is luring him.' စပါးကြီးမြွေက ညှို့ငင်တယ်။
- ❑ **shvmun** *vt*: practice, get use to. လေ့ကျင့်တယ်၊ အလေ့ အကျင့် ရှိအောင် လုပ်တယ်။ |CAUS + 'used to'| = shvjang
- ❑ **shvnán** *vt*: encourage. တွန်းအား ပေးတယ်၊ အလျင် မြှန်စေတယ်။ |CAUS + 'remind'|
- ❑ **shvnìm** *vt*: tame (to make hyper people become stable). ငြိမ်သက်စေတယ်။ |CAUS + 'be tame'|
- ❑ **shvnó** *vt*: tame. ယဉ်ပါး စေတယ်။ *Waqse shvnóðè*. '(He) is taming the piglet.' ဝက်ကလေး ကို ယဉ်ပါးအောင် လုပ်တယ်။ |CAUS + 'tame'|

- ❑ **shvngàn** *vt*: agitated. စိတ်ဆိုး စေတယ်။ |CAUS + 'angry'|
- ❑ **shvngar** *vi ~ vt*: be hostile, stubborn, be irritating. ရန်ထောင်တယ်။ |shv- is not a causative here since *ngar* itself is not used. |
- ❑ **shvngo** *vi*: angry, disobedient. စိတ်ဆိုးတယ်။
- ❑ **shvrá** *vt*: smoothen, make straight, make it even. ညှို့တယ်။ *Chò̀m wà lým rygaq shvráðè*. 'Make the ground even for building a house.' အိမ် ဆောက်ဖို့ ရန် မြေ ညှို့တယ်။
- ❑ **shvrà̀**, *vt*: blame. အပြစ် ဖို့တယ်၊ အပြစ် တင်တယ်။ |CAUS + 'need'|
- ❑ **shvráshì** *vi*: harmonize, practice. ညှို့တယ်၊ သီချင်း တိုက်တယ်။ |CAUS + 'even' + R/M|
- ❑ **shvri** *vt*: 1. send, make carry. ပို့တယ်။ 2. delegate. အလုပ် တာဝန် ခွဲပေးတယ်။ *B̀v̀nli shvriðè*. 'Delegate work.' အလုပ် တာဝန် ခွဲပေးတယ်။ |CAUS + 'carry'|
- ❑ **shvriqshì** *vi*: be wise, being careful about. သတိရှိတယ်။ |CAUS + 'wise' + R/M|
- ❑ **shvrúng**, *vt*: 1. cause to sit. ထိုင်စေတယ်။ 2. get engaged to be married. စေ့စပ်တယ်။

□ **shvrúm** *vt*: come together, make even. စေ့စပ် ပေးတယ်။ |CAUS + 'befriend'|

□ **shvtok** *vt*: match, compare. နှိုင်းယှဉ်တယ်။ ချိန်ဆတယ်။ *Werì nò shvtok lým dpyvt nò yadø shònò we mvshól kà íe.* 'These are to be checked with those, this manner, I am telling this story.' ကျွန်တော် ဒါတွေကို ပြောတာက နှိုင်းယှဉ် သုံးသပ် နိုင်ဖို့ အတွက် ဖြစ်တယ်။ <vtok 'match'

□ **shvyó** *vt*: cause to flow. စီးဆင်း စေတယ်။ <vyø 'flow'

□ **shvyóm** *vt*: make inferior or lower. နိမ့်ချစေတယ်။

□ **shvyóm mvtv́n kà** *n*: curse word, evil word. ကဲ့ရဲ့ ပြောဆိုတဲ့ စကား။ | CAUS + 'decrease' + 'curse' + 'word'|

□ **shvzòl** *vt*: make peace. ငြိမ်းသတ်တယ်။

Shvbòng *pn*: Shabaung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

shvdoq svp *n*: type of edible leaf. စားလို့ရတဲ့ ဟင်းရွက် တစ်မျိုး။

shvdòng vmo *n*: warm hat. ဦးထုတ် အနွေး။

shvdv̀ng *n*: child. ကလေး။ <Jp.

shvdvt *n*: barren woman. အမြီး မြှင့်တဲ့ အမျိုးသမီး။ *Vnámè mè shvdvt íe.* 'Both women were barren.' အမျိုးသမီး နှစ်ယောက် စလုံး

အမြီး ဖြစ်တယ်။

shvga *n*: rock split/gap. ကျောက်ဆောင် အက်ကွဲကြောင်း (အပေါ်ထိ အက်ကွဲတယ်)။ *Lóng shvga.*

shvgà *vi*: greedy. အလို ကြီးတယ်။ *Apè gvzà shvgàe.* 'This person is greedy.' ဒီလူ အလိုကြီးတယ်။ = shaqkaq

shvgin *vt*: threat. ခြိမ်းခြောက်တယ်။ <Jp.

shvgo bh *n*: snake; grass snake မြွေ တစ်မျိုး။ [It is a non-venomous snake which produces a garlic-smelling fluid. အဆိပ်မရှိပါ။ တရုတ်ကြက်သွန် ဖြူ အနံ့ ထုတ်လွှတ်တတ်တဲ့ မြွေ အမျိုးအစား ဖြစ်တယ်။] = shùbò

Shvgón *pn*: Shagaun; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

shvgøp *n*: pair. အတွဲ၊ အရံ စုံတွဲ။

shvgør *vt*: confine, block. ချောင်ပိတ် မိတယ်။ *Yatòng shóng nò shvgørkèò rvt té mvtá.* 'This tree is blocked so cannot grow up.' ဒီ သစ်ပင်က ချောင် ပိတ်မိနေလို့ မကြီးထွား နိုင်ပါ။ *Nvngwà go we tongýng shvgørè.* 'Let's confine/block the cow in that corner.' နွားကို အဲဒီ ထောင့်မှာ ချောင်ပိတ် ဖမ်းရအောင်။

Shvgun *pn*: Shagun; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

shvgup *clt*: classifier for counting pairs. အတွဲ၊ အစုံ တွေကို ရေတွက် ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲအမျိုး အစား။

Shvja *pn*: Shakya; place name. နေရာဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

shvján *n*: extra. အပို ဖြစ်သော၊ ပိုလျှံသော။ <Jp.

shvjit *n*: tin opener, awl. ဖေါက်တံ။

shvjoq *vt*: install. တပ်ဆင်တယ်။ <Jp.

shvkaq *vt*: differentiate. <Jp.

shvkse₁ *n*: witness, evidence. သက်သေ အထောက် အထား။ =svkse

shv́l ⇔ **vshv́l** *vt*: stir. လှုပ်တယ်၊ မွှေတယ်။
No kvntì taq vshv́lò lé. 'I am stirring this bean soup pot, is it OK?' ဒီ ဝဲ ဟင်းအိုးကို မွှေလိုက် မယ်နော်။

☐ **shál** ⇔ **vshál** *vt*: third person singular form of *shv́l*.

☐ **shvlshì** ⇔ **vshvl** *vi*: came out for activity or movement. ထွက်ကျတယ်၊ လှုပ်ရှားတယ်။ *Móng vs̀nggrì vshvlshì lúngì.* 'The public began to act up.' နိုင်ငံသားတွေ စတင် လှုပ်ရှား လာကြပြီ။

shv̀l *vt*: pull/lead (a cow) along, drag, fetch or draw (water). သရွတ်တိုက် ဆွဲ တယ်။ *Tì shv̀lòe.* 'I am drawing water (from the well).' ကျွန်တော် (ရေတွင်းထဲ ကနေ) ရေဆွဲတယ်။ *Shaq shv́lshie.* 'Breathe.' အသက် ရှူတယ်။ |Changes to a high tone before -shì. |

☐ **shv́lshì** *vi*: slither. တရွတ်တိုက် သွား တယ်။

shv́l vwvl *adv*: unique, extraordinary, remarkable. တမူ ထူးခြားသော၊ ထူးထူး ခြား ခြား ဖြစ်သော။ *Vsøn nò shv́l vwvl vnyvme.* 'Aseun is so handsome.' မောင် အဆင် က တမူ ထူးခြား ချောမော လှပတယ်။

shvla *vi*: complement taking verb; good, nice to V. ကောင်းတယ်။ *Welòng sv̀ng jo shvlae.* 'That one can be fried.' အဲဒါ ကြော်လို့ ရတယ်။ *Welap kí lutshì màshvláámì.* 'We cannot get (ourselves) out of that subject. (Can't change the subject or conversation).' အဲဒီဖက် ကနေ လွတ်ဖို့ မဖြစ်နိုင်တော့ပါ။ *Kung shvlá íe.* 'The plate is in good condition.' ပန်းကန် အကောင်းဖြစ်တယ်။

☐ **shvlá wasè** *adv*: nicely. ကောင်း ကောင်း မွန်မွန်။ |'good' + ADV + DIM|

Shvla *pn*: Shala; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

shvlá 1. *n*: the moon. လ။ *Shvlá g̀òem ỳngshìe.* 'The moon is visible.' လကို မြင် ရတယ်။ **2.** *clf*: classifier for counting numbers of months. တစ်လ၊ နှစ်လ စတာ တွေကို ရေတွက် ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုး အစား။ *Vchuq shvlá dvgvp è̀dìlong.* 'Come on the sixth month (June).' ခြောက်လ ပိုင်းမှာ လာခဲ့ပါ။ *Mèpvng shvlá.* 'Next month.' နောက်လ။

□ **shvládøm** ⇔ **shvlávdøm** *n*: end of the month. လပြည့်၊ လဆုတ်။
|'month' + 'wane (go away little by little)'|

□ **shvlárvwè** *n*: middle of a month. လအလယ်။ |'month' + 'middle'|

□ **shvlásvr** *n*: beginning of a month. လဆန်း။ |'month' + 'new'|

shvlà, *vt*: line-drawing. ကောက်ကြောင်း ဆွဲတယ်။ *Hang shvlàðe.* 'Draw a picture.' ရုပ်ပုံ ရေး ဆွဲတယ်။

shvlà, *cl*: tree's joint, fork. သစ်ကိုင်းခွ၊ သစ်ကိုင်း ခွကြား။ *Dvngpung wvt walòng nø shóngshvlàlà wvtne.* 'Dangpung flower blossoms from the tree's joint.' တန်ဖုန်ပန်းက သစ်ကိုင်းခွ ကြားမှ အပွင့် ပွင့်တယ်။

shvlàng, *n*: shrub bamboo leaves. အရွက်ကြီးတဲ့ ဝါးရွက် တစ်မျိုး။ [It is used for roofing. အမိုးမိုး ရာတွင်လည်း အသုံးပြုတယ်။]

Shvlangdým *pn*: Shalangdam; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

shvlaq *n*: salt. ဆား။ |'animal' + 'to lick'|

shvle *n*: level, layer, section. အဆင့်၊ အလွှာ၊ အပိုင်း။ *Tiqshvle nø shvlae.* 'One layer is edible.' တစ်လွှာတော့ စားလို့ရတယ်။ *We shvle nø nàt èshòn daqð.* 'Regarding that matter/level you say it.' အဲဒီ အပိုင်းနဲ့ ပက်သက်ပြီး ခင်ဗျား ပြောပြပါ။

shvlè *n*: nettle. ဖက်ယားပင်။

shvlèbì *n*: ferns. ဒရင်ကောက် ပင်တစ်မျိုး။

shvli *n*: flea. ခွေးသန်း။ *Vgisègo shvlit kéðe.* 'The puppy is bitten by fleas.' ခွေးကလေးကို ခွေးသန်းတွေ ကိုက်တယ်။

shvlòng *n*: island. ကျွန်း။

shvløq *vi*: ill fated, unfortunate or unlucky. ဘုန်းယုတ်တယ်။ *Wekvt nø shvløqe lánò nø nga mvzvng daq.* '(They) think it will be ill fated and fish won't enter/won't be caught.' သူတို့က ဘုန်းယုတ်တယ်လို့ ထင်တယ်။ ငါး မဝင်တော့ဘူး။

shvløt *vt*: insert, come out (tightly). အတင်း ထိုးထွက်တယ်၊ ထိုး ထည့်တယ်။ *Vsvng dvhøtaq kèní shvløtshie.* 'He came out from a tight crowd.' လူအုပ်ကြီး ကြားထဲကနေ အတင်း ထိုးထွက်တယ်။

shvlvp *n*: leaf or leaf used for packing food. ဖက်၊ သစ်ရွက်၊ ထမင်း ဟင်း ထုပ်တဲ့ဖက်။

□ **shvlvpmè** *n*: nettle plant. ဖက်ယားပင်။ |'leaf' + AUG|

Shvlwe *pn*: Shalwe; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

shvým ⇔ **vshvým** *vi*: similar, resemble. ဆင်တူတယ်။ *Nvngwà dø vshvým.* 'It resembles a cow.' နွားနဲ့ ဆင်တူတယ်။

shvøm₁ *n*: 1. sword, knife. ဓါး။ 2. iron. သံ။

□ **shvømgosór** *n*: pointed knife. ဓါးမြှောင်။ |'knife' + 'head' + 'make pointed'|

- ❑ **sh̀v̀mhóng** *n*: iron rope or chain.
သံကြိုး၊ သံဆူး ကြိုး။ |'iron' +
'CLF.string|
- ❑ **sh̀v̀mka** *n*: knife, sword. ဓါး။
- ❑ **sh̀v̀mkò** *n*: sword. ဓါးမ။ |'sword' +
AUG|
- ❑ **sh̀v̀mpù** *n*: low quality iron or blunt
sword. အရည် အသွေး မကောင်းတဲ့ ဓါး။
= ǹhngbaq, d̀vngbaq
- ❑ **sh̀v̀mril** *n*: rust. သံချေး။ |'iron' +
'rust'|
- ❑ **sh̀v̀mrilí á̀mò** ⇔ **sh̀v̀mrilí kéò**
vt: be rusty. သံချေး တက်တယ်။
- ❑ **sh̀v̀msè** *n*: knife. ဓါးမြှောင်။
- ❑ **sh̀v̀msí** *n*: sharp knife edge. ဓါးသွား၊
ထက်ရှုတဲ့ ဓါးသွား။
- ❑ **sh̀v̀msò** *n*: lock. သော့ခလောက်။
- ❑ **sh̀v̀msòpuq** *n*: key, key chain. သော့၊
သော့တွဲ။ |'lock' + 'open'|
- ❑ **sh̀v̀mshi** *n*: nail, (thumb) tack. ရိုက်
သံ။ |'iron' + 'crumbs'|
- ❑ **sh̀v̀mshvnaq** *n*: giant or large
sword. ဓါးမကြီး။
- ❑ **sh̀v̀mtan** *n*: iron. သံလုံး။ |'iron' +
CLF.round long object|
- sh̀v̀m₂** *vt*: doing tedious job. လုပ်ဆောင်
တယ်။
- ❑ **sh̀v̀mshì** ⇔ **vsh̀v̀mshì**; **vsh̀v̀mshì** *vi*:
toss and turn. ဂနာ မငြိမ် ဖြစ်တယ်။

- "Mvdòsh̀v̀mí ỳp̀g̀g̀h̀ ǹh̀ p̀òyaq sh̀v̀mshì
ỳng̀e"* *wa*. 'One who sleeps with a
madosham will be sleepless the
whole night.' ရိုးရာ အဝတ်အစား မတော်
ရှန်နဲ့ အိပ်သော် အိပ်မရ ဖြစ်တတ်တယ်။
- shvma** *vt*: bail, justify, release. ပြောတဲ့ချက်
ပေးတယ်။ လွတ်ငြိမ်း ချမ်းသာ ခွင့်ပေးတယ်။
 - shvmà** *vt*: expert. ပညာရှင်၊ ကျွမ်းကျင် သူ။
= lànglì
 - shvmàl** *vt*: finish up something, kill
something. အဆုံး သတ်တယ်။ အဆုံး စီရင်
တယ်။ = dvshí
 - shvmán** *vt*: bless. ကောင်းချီး ပေးတယ်။
Àngsò àngsèrì s̀v̀ng sh̀v̀mánòe. '(He)
blessed his children.' သားသမီး တွေကို
ကောင်းချီးပေးတယ်။ |CAUS + 'profectic'|
 - ❑ **shvmán dvgóng** *vt*: bless, give
blessing words. ကောင်းချီး ပေးတယ်။ |
CAUS + 'profectic' + CAUS + 'make
sound'|
 - shvmè₁** *n*: pancreas. သရက်ရွက်။
 - shvmè₂** *n*: type of plant used for
divination. နမိတ် ဖတ်ရာမှာ သုံးတဲ့ အပင်
တစ်မျိုး။
 - ❑ **shvmè wvt** *vt*: Shame leaf-tear.
[By 'tear' here is meant the splitt-
ing and tying of the mun leaves in
order to do the divination. *wvt* also
can mean 'bloom'.]

shvmgún *n*: fishing net. ပိုက်ကွန်။

shvmin *vt*: call. ခေါ်ဝေါ်တယ်။ မှည့်ခေါ်တယ်။
<Jp.

○ **shvmka** See the entry **shvm**,

shvmná *vi*: anger. ဒေါသ။

□ **shvmnáhøp** *vi*: angry, be quick-tempered. စိတ် ဆတ်တယ်။ *Shvmná høp vsvng nø vsvk donge*. 'A person with short temper doesn't live long.' စိတ်ဆတ်တဲ့ သူက အသက် မရှည်ပါ။ |'anger' + 'crisp'|

□ **shvmnárí** *vi*: angry. စိတ် ဆိုးတယ်။ *Mvkvngyá shvmnárí lúng nò, gvsvt vjømòe wa*. 'It is said that Makhangya got angry and tried to come up with an idea (of what he would do).' မာခန်ရား စိတ်ဆိုးပြီး (တုန့်ပြန်ဖို့) အကြံ အဉာဏ် ထုတ်တယ်။ |'anger' + 'carry'|

shvmóm ⇔ **shømmóm** *n*: plank used for breaking muntauk bamboo. ပျဉ်ပြား။ [ဝါးသီး ခြွေရာတွင် အသုံးပြုတဲ့ ဇလကွေ့ခန့် အပြား ရှိတဲ့ ရိုက်တုတ်။]

shvmoq *n*: purple. ခရမ်းရောင်။

Shvmoq *pn*: Shamau; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

shvmór *n*: catch cold. တုတ်ကွေး။

□ **shvmór shvma** *n*: catch cold. အအေးမိ အဖျား အနာ၊ တုတ်ကွေးမိ။

Shvmordvng *pn*: Shamaurdang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

shvmø *vt*: loosen the soil around the plant. မြေဆွ ပေးတယ်။

shvmø *n*: mosquito. ခြင်္သေ့ ယင်း။

□ **shvmómè** *n*: fly (the insect). ယင်ကောင် မ ကြီး။

□ **shvmósøt** *n*: gnats, flies. မှက်၊ တောခြင်။ |'fly' + 'ngats'|

shvmø làngsøn *n*: type of bird. ငှက် တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။

shvmø shøng *n*: kind of tree. သစ်ပင် တစ်မျိုး။

shvmø *n*: catfish. ငါးခူ တစ်မျိုး။ [Also pronounce as *shvnø*.]

shvmum₁ *vt*: to place. တည်တယ်။ နေရာ ချထားတယ်။

shvmum₂ *vt*: tie up. ချည်တယ်။

shvmúm *n*: plant ash. ဗြာဖြူ။

○ **shvmun** See the entry **shv**-

shvmyvng gøm *n*: the eighth month of the twelve month cycle of the year. It falls between mid-July to mid-August. တစ်ဆယ့်နှစ်လ တစ်နှစ်တာရဲ့ အဋ္ဌမ လ။

shvná₁ *n*: nose. နှာခေါင်း။

□ **shvná ngo** *vi*: snore. ဟောက်တယ်။ |'nose' + 'snore'| = *yøp ngo*

□ **shvná sòmri** *n*: ring in a cow's nose, used to lead it about. နဖါးကြိုး။

□ **shvná tì** *n*: nasal mucus. နာရည်။
|'nose' + 'water'|

□ **shvná za** *vi*: jealous, envy. မနာလိုဝန်သိုတယ်။ |'nose' + 'pain'|

□ **shvnábvn** *n*: nose ring. နှာဆွဲ။
|'nose' + 'wear' <bvn|

shvná₂ *vt*: make upright. ပစ်မှတ် ထောင်တယ်။

shvna svp *n*: species of amaranth used as a vegetable. မြူရွက်။ *Sci. Chenopodium album.*

Shvnagong *pn*: Shanagaung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

○ **shvnal** See the entry **shvnlv**

shvnam *vt*: pad, put on (slippers). ခုတယ်ထပ်ပိုးတယ်။ *Rúngdvng hí tiqpa màrá rvt lóngkòmsèi shvnamòe.* 'I am padding with flat rock to make the chair's stand even.' ထိုင်ခုံ ခြေထောက် မညီလို့ ကျောက်ပြားလေး ခုလိုက်တယ်။

○ **shvnáng** See the entry **shvnóng**

shvnaq *n*: giant. See the entry **shvmshvnaq**. ကြီး။

Shvnaq *pn*: Shana; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

shvnè *n*: mucus of the vagina. စောက်ချေး။

shvnè₁ *n*: cockscomb. ကြက် အမောက်။

shvnè₂ *n*: poison tipped arrow, stinger. အဆိပ် ဆူး။ *Kwái má bóà, shvnèr lònng èlúa bóshà má.* '(He) was stung by a bee, have you taken the stinger out.' ပျား အတုပ်ခဲရတယ်။ အဆိပ်ဆူး ကို ထုပ်ပေး ပြီးပြီလား။

shvniip *vt*: press between two things. (ပစ္စည်း နှစ်ခု အကြား) ဖိနှိပ်တယ်။ ညှပ်တယ်။

□ **shvniip shvnlv** *vt*: oppress. ဖိနှိပ်ချုပ်ချယ်တယ်။

shvniq *n*: inner, core. အတွင်းကျသော၊ အလယ် အူ။

shvnlv *vt*: press from above. ဖိတယ်။ *Shvniip shvnaldè.* 'Being pressured by others.' ဖိနှိပ် ချုပ်ချယ်တယ်။

□ **shvnal** *vt*: third person singular form of **shvnlv**.

shvnm *n*: sesame. နှမ်းစေ့။

□ **shvnm mùng** *n*: white sesame. နှမ်းစေ့ အဖြူ။

□ **shvnm naq** *n*: black sesame. နှမ်းစေ့ အမဲ။

Shvnm *pn*: Shanam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

shvvnng *locn*: near. အနား။ [shvvnng-nvng 'along'.]

shvnóng *vt*: push or encourage to go forward. လျှင်မြန် စေတယ်။ နှိုးဆော်တယ်။

တွန်းအား ပေးတယ်။ *Àngdvcha màvl wanø shvńng ràe wanø shòn yàngòe.* '(They) said, need to finish quickly as there is no time.' အချိန် မရှိဘူး မြန်မြန် ဆန်ဆန် လုပ်ရမယ်လို့ ပြောတယ်။

□ **shvńng** *vt*: third person singular form of *shvńng*.

shvńvt₁ ⇔ **shìńvt** *n*: gun. သေနတ်။ <Jp. =dangpè

shvńvt₂ *n*: kind of bee. ယူး တစ်မျိုး။ =vyò tiqpòn.

shvng ⇔ **vshvng**₁ **1.** *vi*: finish up. ကုန်ဆုံးတယ်။ *Boy mvnímrì vshvng.* 'Guests who came to festival are all leaving.' ပွဲလာ ပရိတ်သတ်တွေ အားလုံး ပြန်ကုန်ပြီ။ **2.** *vi*: free of dust. ဂျီးစင်တယ်။ *Laqtun dùng dvtiq shvng.* 'The blanket is free of dust.' အထည် ဂျီးစင်တယ်။ **3.** *vt*: clear up, prune. အကိုင်း အခက်တွေ ရှင်းလင်းတယ်။ *Shóng dvgvngrì shvngòe.* 'Pruning the branches.' သစ်ကိုင်းတွေ ခုတ်ထွင် ရှင်းလင်းတယ်။

□ **shvng wa** *adv*: without problems. သန့်သန့် ရှင်းရှင်း၊ ရှင်းရှင်း လင်းလင်း။ *Shvngshvng wa dì lým íe.* 'I will go freely, without carrying various things.' အရှုပ် အရှင်း ကင်းကင်း သွားမယ်။ |shvng can be reduplicated for emphasis.|

shvng₁ *vi*: be known. ထင်ပေါ်တယ်၊ ထင်ရှားတယ်။

□ **shvngkà** *n*: news, message. သတင်းစကား။ |'known as' + 'word'|

shvng₂ *vi*: enter. အထဲကို ဝင်တယ်။ *Vlè tiqgò wángvdòng s̀vng sh̀vng.* 'One buffalo is entering into the compound.' ကျွဲ တစ်ကောင် ခြံထဲကို ဝင်တယ်။ <Jp. =gòng

shvng₃ ⇔ **vshvng** *kin*: lower generation-in-law; niece or nephew (sister's daughter), daughter or son-in-law. တူ၊ တူမ။ [Usually occurs with possessive prefixes; ngà- nv, and àng.]

shvng₄ *n*: monkey. မျောက်။

□ **shvngnaq** *n*: monkey. မျောက်။

□ **shvngsú** *n*: white monkey. မျောက်ဖြူတစ်မျိုး။

shvng ⇔ **vshvng**₂ *vt*: stop up water (such as when setting fish traps) by filling the path with leaves, bushes, and rocks. လှောင် ပိတ်တယ်၊ ရေ ကာတယ်။

shvngbe *quant*: all, everything, the whole. အားလုံး။ *Rvwàng íe wa shvngbeí èsháng ỳngà.* 'Everyone knew us that we are Rawang.' ရဝမ် လူမျိုး ဖြစ်တယ် ဆိုတာ အားလုံးက သိကြတယ်။ *Pèdong p̀sèè shvngbe k̀m̀i kvní wa shv̀r̀go nø shv̀tkéí.* 'Only when we all the patri-relatives are gathered up shall we slaughter

the deer.' ဖခင် မျိုးနွယ်စုတွေ အားလုံး စုံလာမှ ဂျီကို သတ်စားကြမယ်။ *Àngmaqñø mvme sé nóng wýngzà móng vl bθi rvt vdèp̀̀nkà shvngbeí vná bθà.* 'As they have lived many decades in foreign land, (they) all have forgotten their mother tongue.' သူတို့တစ်တွေ တိုင်းတစ်ပါးမှာ ဆယ်စုနှစ် များစွာ နေထိုင်ခဲ့ ကြလို့ မိခင် ဘာသာ စကားကို အားလုံး မေ့သွားကြပြီ။ |'empty' + 'exhaust'| [Last syllable can be reduplicated as shvngbebe for emphasis. And also the first syllable may be pronounce with a high tone for emphasis.]

shvngdønsè *n*: bird; rufous bellied wood pecker. သစ်တောက်ငှက် တစ်မျိုး။

Shvnggùng *pn*: Shanggong; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

○ **sh̀̀vngkà** See the entry **sh̀̀vng**,

shvnglut *n*: independence (of country). လွတ်လပ်ရေး။ <Jp.

sh̀̀vngmè *n*: rat; kind of rat found inside a cave or near streams. ကျောက်ဂူနဲ့ ချောင်းစပ်မှာ တွေ့ရတတ်တဲ့ ကြွက် တစ်မျိုး။

shvngoshì *vt*: hate (someone or something). ဂျီကြတယ်၊ အမုန်း ပွားတယ်။

shvngòngré *n*: congregation, the people of the church ('those who come together'). အသင်းသူ အသင်းသား။

shvngórh *n*: mist, fog (morning clouds), dew, snow. မြူခိုး၊ မြူနှင်း။

shvngòt₁ *vi ~ vt*: teach, learn. သင်ကြားတယ်။ *Shvngòt mvwáshì.* 'Not willing to be taught.' သင်ကြား ဖို့ရန် လက်မခံပါ။

□ **shvngòtna** *vt*: teaching others. သင်ကြား ပေးတယ်။ |'teach' + BEN|

□ **shvngòtshì** *vi*: learn. သင်ယူတယ်။ |'teach' + R/M|

□ **shvngòtshú** *n*: lecturer. နည်းပြ။ |'teach' + AGT.NOM|

shvngòt₂ *num*: seven, seventh. ခုနှစ်။

□ **shvngòtsé** *num*: seventy. ခုနှစ် ဆယ်။ |'seven' + 'ten'|

shvngùl *n*: vapour. အငွေ့။

shvngýn *n*: type of edible plant. စားလို့ရတဲ့ အသီး တစ်မျိုး။ [အစေ့ တစ်လုံးချင်း ထုတ်ယူရတယ်။] = waqzá

shvp ⇔ **vshvp** *vt*: **1.** explore, walk along (follow) a river. စူးစမ်း လေ့လာတယ်။ *Zømwàng èshvp bθò.* '(Go) explore (wander in) the forest.' တောကို သွား လေ့လာပါ။ **2.** rub. ပွတ်သပ်တယ်။ *Vgolòng vshvpsìe.* 'Rub one's own head.' ခေါင်းကို ပွတ်သပ်တယ်။ **3.** do it thinly or roughly. အပေါ်ယံ ရှုပ်လှုပ်တယ်။

□ **shap** *vt*: third person singular form of *shvp*.

○ shvpán See the entry shípán

shvpaq *n*: Chinese green tea. လက်ဖက်။
|'leaf' + 'astringent'| = paqká

shvpè *n*: yak (hairy). သာကင်၊ တိဗက်နွား။
Shvpèrèng nò gvzà vpóe. 'The yak's horn
is very valuable.' သာကင် ဦးချိုက တန်ဖိုး
ကြီးတယ်။

shvpèng *n*: mortar. ဆုံ။ *Dari nò vbó
shvpèngtaq wa dór yàngà*. 'In the past
(people) pounded rice only with
motor.' ရှေးရှေး တုန်းက လူတွေ ဆုံမှာသာ
စပါးထောင်းခဲ့ကြတယ်။

shvr *n*: **1.** new. အသစ်။ *Chòm shvr*. 'New
house.' အိမ်သစ်။ **2.** name given to a
child just to indicate a new member or
thing. အသစ် ဖြစ်ပေါ်လာခြင်း၊ ပေါ်ပေါက် လာ
ခြင်းကို ရည်ညွှန်းပြီး မှည့်ခေါ်တဲ့ အမည်။
Koshvr; Nvngshvr; Dóshvr. 'Khausar;
Nangsar; Deusar.' ခေါ်ဆာရ်၊ နန်ဆာရ်၊ ဒီး
ဆာရ်။ [It is also used in personal
names for people born in the morning
or who recover from a serious illness.
နံနက်ပိုင်း မွေးဖွားသော သူများ၊ နှင့် အဖျားအနာ
မှ ပျောက်ကင်း သက်သာလာ သူများ၏ အမည်
များတွင်လည်း အသုံးပြုတယ်။]

shvr₁ ⇔ **vshvr₁** *n*: type of bamboo. ဝါး
တစ်မျိုး။

shvr₂ ⇔ **vshvr₂** *n*: Himalayan tahr. တောင်
ဆိတ် တစ်မျိုး။

shvrà₁ *locn*: place. နေရာ။ *Lýmrà ~ Lým
lým shvrà*. 'Dancing place.' အက ကတဲ့
နေရာ။ |Also rà as formative suffix for
places. |

shvràm *n*: rib. နံရိုး။ = svrà

shvráng₁ *n*: black lentil. ပဲရင်း။ *Sci. Vigna
mungo*.

□ **shvráng mè** *n*: type of bean. ပဲပိစပ်။

□ **shvráng zàng** *n*: type of bean.
ပဲပိစပ်။

shvráng₂ *n*: type of bamboo. ဝါး တစ်မျိုး။

shvraq 1. *vi*: shy. ရှက်တယ်။ *Vnvng nò gvzà
shvraqshie*. 'Anang is so shy.' အနန်က
အရှက် ကြီးတယ်။ **2.** *n*: shame. အရှက်။
Shvraq màdà! 'Shameless!' အရှက် မရှိ
လိုက်တာ။

□ **shvraq chaq** *vt*: make someone
feel shameful. အရှက်ရ စေတယ်။ *Kà
shón vlèò nò àngpè sèng shvraq
chaqòe*. 'He caused shame to his
father by saying wrong.' သူ စကား
ပြောမှားပြီး သူ့အဖေကို အရှက်ရ စေတယ်။

□ **shvraq màchaq** *n*: shameful. ရှက်
စရာ ကောင်းသော။

□ **shvraq màdà** *n*: shameless
(person). အရှက် မရှိ (သူ)။ *Shvraq
màdápè tuqdaqì*. 'Shameless person
(male) has come.' အရှက် မရှိတဲ့သူ လာ
ပြီ။

□ **shvraqchò** *n*: person who is so shy.
အရှက်ကြီး သူ။

□ **shvraqshì** *vi*: shy or bashful. ရှက်
တယ်။

○ **shvraq màdá** See the entry **shvraq**

shvre *n*: hero. သူရဲကောင်း။

□ **shvre shvgvèn** *n*: hero. သူရဲကောင်း။

shvrè *vt*: play tricks with, joke, tease. စ
နောက်တယ်၊ ကျီစယ်တယ်။

shvrì *n*: muntjac, barking deer. ဂျီ။

Vsvnggrù gvzà wvpkéd rvt shvrìrì bé daqi.
'Because of over-hunting deers
became extinct.' လူတွေ အမဲလိုက် လွန်းလို့
သမင် တွေလည်း တော်တော် ရှားလာပြီ။

shvrike *n*: type of bird. ငှက် တစ်မျိုးရဲ့
အမည်။ = *sazòmkè*

shvrìm *n*: tie beam, double plate. တစက်
မှိတ်။

□ **shvrìmpa** *n*: eaves. ခေါင်းမိုး အမြိတ်
အခြမ်း။

shvrìng *vt*: praise. ချီးမွမ်း၊ ချီးမြှောက်တယ်။
Àng nò shvrìng vphé. 'He is worthy to be
praised.' သူက ချီးမြှောက်ဖို့ ထိုက်တန်တယ်။
Rínggò svng shvrìngòe. '(He) is praising
an honourable person.' ချီးမြှောက် ထိုက်
သူကို ချီးမြှောက်တယ်။ = *shvtà*

□ **shvrìng shvtà** *vt*: praise and
worship, sing songs. ချီးမွမ်း သီချင်း ဆို
တယ်။

□ **shvrìng zàywà** *n*: hymnal. ဓမ္မ သီ
ချင်း၊ ချီးမွမ်း သီချင်း။

Shvrip *pn*: Sharip; Rawang surname. ရဝမ်
မိသားစု အမျိုး အမည်။

shvriq *n*: sour leaf. အချဉ်ရွက် တစ်မျိုး။ [It is
edible. စားလို့ရတယ်။] *Sci. Fagopyrum
dibotrys.*

shvro *n*: ant. ပုရွက်ဆိတ်။

shvroq *onm* onomatopoeic adverb; the
sound of plastic. မြည်သံစွဲ ကြိယာ
ဝိသေသန။ *Yachòm yòpdak kèní
y`ngnòngé, pòyaqyaq shvroq shvroq
shvroq wa.* 'When I come to sleep at
this house, you see, all night every
night, (it makes) noise (of collecting
plastic bags)' အဲဒီ အိမ်မှာ အိပ်တဲ့အခါ ကြည့်
ကြနော်၊ တစ်ညလုံး တကျွတ်ကျွတ် (ပလားစတစ်
မြည်သံ) နဲ့။

Shvroy *pn*: Sharoi; Rawang surname.
ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

shvròm *n*: common name for sarong
(longyi). လုံချည်။ *Shvròm mvtú vzlshìe.*
'(He) is stepping on the edge of his
(own) longyi.' သူ လုံချည် စကို သူ တက်နှင်း
မိတယ်။

□ **shvròm bèlaq** *n*: clothing,
garment. အဝတ် အစား။ |'sarong' +
'shirt'|

□shvròm ròmshì *vi*: wear sarong.

ပုဆိုး ဝတ်တယ်။

shvròt *vi*: jostle, push. တိုးဝှေ့တယ်။

[Gather together (many people go to a place at the same time).]

shvru *n*: pine. ထင်းရှူး။

□shvrushí *n*: pine cone. ထင်းရှူးသီး။
| 'pine' + 'fruit' |

□shvrushóng *n*: pinewood. ထင်းရှူး
သား။ | 'pine' + 'fruit' + 'tree' |

□shvrushú *n*: resin, colophony. ထင်း
ရှူးဆီ။ | 'pine' + 'fat' |

Shvru *pn*: Sharu; place name. နေရာ ဒေသ
တစ်ခုရဲ့ အမည်။

shvrúngì *vt*: sacrifice. ပူဇော်တယ်။ | 'CAUS'
+ 'sit' |

□shvrúngrà *n*: altar. ယစ် ပလ္လင်။ |
CAUS + 'sit' + NOM.place |

□shvrúngshú *n*: priest. ယစ် ပရော
ဟိတ်။ | CAUS + 'sit' + AGT.NOM |

□shvrúngshú vjì *n*: high priest. ယစ်
ပရောဟိတ် မင်းကြီး။ | CAUS + 'sit' +
AGT.NOM + 'chief' |

Shvrungwàng *pn*: Sharungwang;
Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး
အမည်။

shvròm *n*: otter. ဖျံ။

shvrín *n*: debt. အကြေး။ *Shvrín gvzà vjòe*.
'(He) owed many debts.' သူ အကြေး

အများကြီး တင်တယ်။

shvrvt *n*: sickle. တံစဉ်။ | CAUS + 'break' |

shvrwaq *n*: type of bird. ငှက် တစ်မျိုးရဲ့
အမည်။

shv̀rzàsè *n*: type of mushroom. မှို တစ်မျိုး။

shvt₁ *vt*: 1. kill, also can be used for 'turn
off (a light or machine)'. သတ်တယ်၊ ငြိမ်း
သတ်တယ်။ *Shvri tiqgo shvtrvpmà*. 'I have
killed a deer.' ကျွန်တော် ဂျီ တစ်ကောင်
သတ်ခဲ့တယ်။ *Nái èshatnò* 'You kill it.'
ခင်ဗျားပဲ အသေ သတ်လိုက်။ 2. extinguish.
ငြိမ်းသတ်တယ်။ *Svmi shvtnòe*. 'Extinguish
the fire.' မီးငြိမ်း သတ်တယ်။

□shat₁ *vt*: third person singular form
of *shvt*.

shvt₂ ⇔ **vshvt₃** *vi*: wake up. နိုးထတယ်။
Pvngwà nari taq vshvtne. 'I wake up at
five o'clock.' ကျွန်တော် နံနက် ငါးနာရီမှာ အိပ်
ယာ နိုးလာတယ်။

□shat₂ *vi*: third person singular form
of *shvt*.

shvt₃ ⇔ **vshvt₂** *num*: eight, eighth. နံပါတ်
ရှစ်။

□shvtsé ⇔ **vshvtsé** *num*: eighty. ရှစ်
ဆယ်။ | 'eight' + 'ten' |

shvt₄ *adv*: completely filled with. ပြည့်ကျပ်၊
ပြည့်လျှံ။ *Shòn wa shvtwa yoe*. 'It is
completely filled with weeds.' မြက်ပင်
တွေနဲ့ ပြည့်နက် နေတယ်။

□ **shvtmàwá** *n*: entirely. တစ်ခုလုံး၊

တစ်ပြင်လုံး၊ လုံးလုံး လျားလျား။

shvtà *vt*: 1. praise (with words). ချီးကျူး

တယ်။ *Àng nò mvdaq rvt shvtàðe.*

'Because he is clever (they) praise

him.' ထူးခွန်လို့ သူ့ကို ချီးကျူးကြတယ်။ 2.

talk, discuss. စကား ပြောဆိုတယ်။ တိုင်ပင်

ဆွေးနွေးတယ်။

shvtkaqrvgaq *n*: various nats. နတ် အမျိုး

မျိုး။

shvtnga *n*: deer. သမင်။ <Jp.

shvwà ⇔ **shìwà** *n*: public. လူထု။ *Shvwà*

vs̀ng̀r̀i tiqỳng dvhòmhshè. 'The public is

gathering at one place.' လူထုက နေရာ

တစ်နေရာမှာ စုဝေး နေကြတယ်။

□ **shvwà dvrè** *n*: nationalize items.

ပြည်သူပိုင် ပစ္စည်း။

□ **shvwàkóng** *n*: living room,

common room. ဧည့်ခန်း။

shvwà̀ǹng *n*: necklace. ရိုးရာ အမျိုး သမီး

ဆွဲကြိုး။

Shvwàng *pn*: Shawang; Rawang

surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Shvwatvng *pn*: Shawathang; Rawang

surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

shvwé *vi*: delight, rejoice. ဝမ်းမြောက်

ဝမ်းသာ ဖြစ်တယ်။ ပျော်ရွှင် ကြည်နူးတယ်။

Dvrvt paqsirì sh̀v̀ng̀bebe s̀ng̀ shòrkung

dòò wéi dvbù shvwé dvzàràðe. '(He) made

all the poor people happy by feeding

(them) food.' သူ့ဆင်းရဲ တွေကို အစား

ကျေးမွေးပြီး ပျော်ရွှင် ကြည်နူးစေတယ်။

shvwi *n*: blood. သွေး။

□ **shvwi dvjù** *n*: wrist pulse.

သွေးကြော။ |'blood' + 'jump'|

□ **shvwi jut** *vi*: pulse. သွေးခုန်တယ်။

['blood' + 'jump']

shvwí *n*: bear. ဝက်ဝံ။ *Tvẁn shìg̀ng ỳng*

shvwí vle wae. 'It is said that bear lives

in icy mountians.' ရေခဲတော်မှာ ဝက်ဝံ ရှိ

တယ်လို့ ပြောကျတယ်။

□ **shvwí nvngzi** *n*: small bear. ဝဲငယ်။

□ **shvwí paqgwa** *n*: giant bear. ဝဲကြီး။

shvwí hisà *n*: type of mushroom. မှို တစ်

မျိုး။

shvwí kungkvng *n*: scarecrow. ငှက်တွေ၊

တောကောင် တွေကို မောင်းထုတ်ဖို့ လေတိုက်တဲ့

အခါ တစ်ခုနှင့် တစ်ခုကို ရိုက်မိပြီး အသံ မြည်

အောင် လုပ်ထားတဲ့ အရာ။

shvwø *n*: betting. အလောင်း အစား။

□ **shvwø dó** *vi ~ vt*: bet. အလောင်း

အစား လုပ်တယ်။ |'betting' + 'play'|

Shvya *pn*: Shaya; Rawang surname. ရဝမ်

မိသားစု အမျိုး အမည်။

shvyat *n*: hut. တဲအိမ်။ *Shvyat tiqlòng ỳng*

s̀ng̀ shòng̀r̀i r̀ìðe. '(They) are carrying

firewood to a hut.' တဲ တစ်ခုဆီကို ထင်း

တွေ သယ်နေကြပါတယ်။

shvyò *n*: fruit; Burmese grape. ကနစိုသီး။

Sci. *Carambola*.

shvyòm *n*: peach. မက်မွန်သီး။

☐ **shvyòm mvshé** *n*: apple. ပန်းသီး။

 |'peach' + 'red'|

shvyòmbvng gòm ⇔ **shòmbvng gòm**

n: the third month of the twelve month cycle of the year. It falls between mid-February and mid-March. တစ်ဆယ့်နှစ်လ တစ်နှစ်တာရဲ့ တစ်ဆယ့် နှစ်လ မြောက် လ။

shvyvn ⇔ **sheyvn** *n*: button. ကြယ်သီး။

Bèlaq dùng shvyvn dvsaq ràe. 'This shirt needs buttons to be attached.' ဒီအင်္ကျီ

ကြယ်သီး တပ်ဖို့ လိုတယ်။ = *kòm*

shvzøng *vi*: marry. မင်္ဂလာဆောင်။ *Dòngku*

shvzøngshìe. 'Get marry.' မင်္ဂလာ ဆောင်တယ်။

Shvzòng *pn*: Shazeung; place name.

နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

shvzùn *n*: (ox) hump. ဘိုး ကုပ်။

☐ **shvzùn møl** *n*: mane. ကုပ်မွေး။

 |'back of neck' + 'hair/fur'|

T t

ta₁ *vt*: reach out (to receive something). ခံယူတယ်၊ လက်ခံတယ်။ *Wir tashìe*. '(He) is reaching out his hand (to receive something).' လက်ဖြန့် တောင်းတယ်။

ta₂ ⇔ **vta** *vi*: have nothing to do, be idle, free, not busy. အားတယ်။ *Dènila svrapè vtae*. 'Nowadays the teacher is free.' အခုတစ်လော ဆရာ အလုပ်အားနေတယ်။

☐ **tang₂** ⇔ **vtang** *vi*: first person singular form of *ta*. *Ngà nvpni nò vtange*. 'I am free tomorrow.' ကျွန်တော် မနက်ဖြန် အားတယ်။ |ta+-ng = tang|

ta₃ *quant*: each, one part of something or set. တစ်ခုစီ၊ တစ်နေရာစီ၊ တစ်စိတ် တဒေသစီ စတာကို ရည်ညွှန်းတဲ့ စကားလုံး။ *Ta rvgaqgaq kení diráshà*. 'We each came from different region.' တစ်နေရာ စီမှ လာကြတယ်။ *Ta s̀vng talè dvbàngkee*. 'Helping each other.' တစ်ယောက်ကို တစ်ယောက် ကူညီကြတယ်။ *Tahvnhvnsè èlangshìnòng*. 'Take a little from each.' နည်းနည်းစီ ယူကြပါ။

☐ **takaka** *n*: 1. torn apart. တစ်ကွဲ တပြား။ *Àngnøng pè takaka vkange*. 'The father and children parted to different places.' သူတို့ သားအဖ တွေ တစ်ကွဲ တစ်ပြားစီ ခွဲကြတယ်။ 2. one or two split each. တစ်ခြမ်း နှစ်ခြမ်းစီ။ *Shaqré g̀oní é, tvwa takaka èzaqshishìe*. 'You two men can take some bamboo splits.' ဦးလေးတို့ နှစ်ယောက် ဝါး တစ်ခြမ်း နှစ်ခြမ်းစီ သယ်ယူသွားကြပါ။

☐ **talòng** *n*: one thing each. တစ်ခုစီ။ *Talòng èlvnshishì*. 'You two take one item each.' ခင်ဗျားတို့ နှစ်ယောက် တစ်ခုစီ ယူသွားကြပါ။

☐ **tas̀vng tàle** *quant*: reciprocally, mutually. အပြန် အလှန်။ *Tas̀vng tàle vbó kv̄t dvbvngkee*. 'They are helping each other with paddy plantation.' သူတို့ အပြန်အလှန် လှန် စပါး စိုက်ကူ ကြတယ်။

☐ **taỳvng** *quant*: each place. တစ်နေရာစီ။ *Àngnì nvm taỳvng vle*. 'The two siblings live in differnt place.' သူတို့

မောင်နှမ နှစ်ယောက် တစ်နေရာစီမှာ နေကြ
တယ်။

tá *vt*: listen, hear. နားထောင်တယ်။ကြားတယ်။
Mvkún táde. 'Listen to music.' သီချင်း
နားထောင်တယ်။ *Shònkà ètào má*. 'Can you
hear what it said?' ဂြောတ ကြားရဲ့လား။

☐ **tábyo** *vi*: pleasant to the ears.
နားဝင်ချိုတယ်။ |'listen' + pleasant'|

☐ **táshá** *vt*: understand. နားလည်တယ်။
|'listen' + 'know'|

tà₁ *vi*: get direct sun heat. နေရောင်
တိုက်ရိုက် ကျရောက်တယ်။ *Nỳm tàè*. 'Get
direct sunheat.' နေ အလင်းရောင် ရတယ်။
နေသာတယ်။

tà₂ ⇔ **vtà** *kin*: father. ဖခင်။ [Damang,
southern Rameti, Rawangtang dialect
form, paired with vmà, can be used
with possessive prefix (vtà etc.) or
nøngmà, nøngtà 'our (my) father'.]
= pè

tàda *adv*: work hard until no energy is
left. ခြေကုန် လက်ပန်းကျတဲ့ အထိ။ *Tàda
dvzaqshie*. '(They) worked hard until
(they) have no energy left.' ခြေကုန်
လက်ပန်းကျတဲ့ အထိ ကြီးစားတယ်။

○ **tál** See the entry **tvál**

talen ⇔ **talentøq** *n*: talent. ပါရမီ၊ အရည်
အချင်း။ <Eng.

tálshì *vi*: pretend. ဟန်ဆောင်တယ်။

tám *locn*: slope. ကမ်းပါး။ *Kupa tám* 'The
slope on that side.' ဟိုဖက် ကမ်းပါး။

Tám ⇔ **vtám** *pn*: birth order name for
the seventh born female. သတ္တ မြောက်
သမီးကို ခေါ်တဲ့ မွေးစဉ် အမည်။

tàm *vt*: queue up. စနစ်တကျ စီတန်းတယ်။ |
Changes to a high tone before -shì. |

☐ **támshì** *vi*: stand idle. အဓိပ္ပာယ်မဲ့ မတ်
တပ် ရပ်တယ်။ |Changes to a high
tone before -shì. |

tàmbong *n*: corn. ပြောင်းဖူး = hàmmøq,
puqgí, lvgong

Támdivng *pn*: Thamdang; Rawang
surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

tan *clf*: section; classifier and formative
in noun compounds for round and
long objects (e.g. of bamboo). ချောင်း၊
ရည်လျားသည် အရာကို ညွှန်းတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုး
အစား။ *Hítan*. 'Leg.' ခြေချောင်း။ *Tywatán*.
'Bamboo.' ဝါးချောင်း။

tán ⇔ **vtán** *vi*: clearly visible, very
bright, light color. ထင်သာ မြင်သာတယ်။
ကြည်လင် ရှင်းလင်းတယ်။ ပွင့်တယ်။ *Dèni nò
muqlàng làng vtáne*. 'The sky is clear
today.' ဒီနေ့တော့ မိုးသား ကင်းစင်တယ်။
< **tàn** 'open up'

tàn *vt*: open (door). ဖွင့်တယ်။ *Býngkà
tàndè*. '(He) is opening the door.' သူ
တံခါး ဖွင့်နေတယ်။ *Lup tàndè*. 'Open like a
clam shell.' ရုတ်တရက် တံခါး ဖွင့်တယ်။

○ **tang₂** See the entry **ta₂**

tàng ⇔ **vtàng** *vt*: Third person singular form of *tvng*.

Tangno *pn*: Thangnau; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

tángtáng wa *adv*: swaying from side to side, unsteadily. ယိုင်တိ ယိုင်တိုင်။ *Za rvt tángtáng wa die*. 'S/he goes unsteadily because of sickness.' ဖျားလို့ ယိုင်တီး ယိုင်တိုင် သွားတယ်။

Tangzø *pn*: Thangzeu; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

tap₁ *vi*: rest, stop. နားတယ်။ *Sa tiqgo tapshì rái*. 'One bird stopped by.' ငှက် တစ်ကောင် လာနားတယ်။ *Nvmbòngshò tapshìe*. 'The plane landed.' လေယာဉ် ဆင်းသက်တယ်။ =ru

taq₁ *vi*: sharp. ထက်။ *Taqò we shv̀m*. 'A sharp sword.' ထက်တဲ့ ဓါး။

taq₂ ⇔ **vtaq** *vt*: hammer (in a nail), hit the heel of a knife on a surface. တူနဲ့ ထုတယ်။ *Ngatóng wàd ỳng shòngrì taq pà taq shv̀m d̀vngkò vtaq mvdaq wedø írì*. 'When you make fish trap you don't hit the posts with the sword handle.' ငါးထောင်ချောက် လုပ်တဲ့အခါ ဓါးရိုးနဲ့ တိုင်တွေကို မထုရဘူး။

taq₃ *vi*: ripe. ရင့်မှည့်တယ်။ <Matkyung dialect =gong, waq, nòn

□ **taqra ǹvmjàng** *n*: paddy that are ripen. ရင့်မှည့်လာသော စပါးတွေ။

taq₄ *n*: cooking pot. အိုး။ *Taq taq sv̀ngd̀vng adø v̀m l̀vm wa nìgø kadø gø yuqyàámì*. 'It is also convenient just to fry with pot and eat.'

□ **taqchíng** *n*: wok. ဒယ်အိုး။ =jabu

□ **taqku** *n*: pot support (on the ground). အိုး မလဲအောင် ခုပေးရတဲ့ အိုးအောက်ခံ တစ်မျိုး။

□ **taqkuq** *n*: clay pot. မြေအိုး။ [Use as cooking utensil. ချက်ပြုတ်ရာတွင် သုံးတယ်။]

□ **taqsiq** *n*: crust of cooked rice (Lit. pot stick). ထမင်းဂျိုး။

□ **taqwvm** *n*: cover of cooking pot. အိုးအဖုံး။ |'pot' + 'cover'|

taq₅ *locn*: up, upper area. အထက် ပိုင်း၊ အပေါ် ပိုင်း။ *Taqsv̀ng*. 'Up river.' မြစ်ညာ ပိုင်း၊ မြစ်အထက် ပိုင်း။ *Taqỳvng yotòng íe*. 'The tree that is growing up there.' ဟိုအပေါ်က ပေါက်နေတဲ့ သစ်ပင်။ *Taqdangkaq gø tiqnòng wàv̀m yàngì ó* '(They) cultivated on the upper area once.' ဟိုဘက်ပိုင်း မှာလည်း (သူတို့) တစ်နှစ် လုပ်စားခဲ့တယ် နော်။

□ **taqdòm** *n*: upper area of field. အပေါ်ပိုင်း တောင်ယာ။

❑ **taqdóng** *n*: upper-room. အပေါ်ထပ်။ | LOC + 'room'|

❑ **taqdv̀t̀ng** *n*: upper room. အပေါ်ခန်း။ |LOC + 'level'|

❑ **taqkaq** *locn*: upper side. အပေါ်ပိုင်း။ အထက်ပိုင်း။ *Mvjénàkí taqkaq vlrì shvngbeí nø Rvwàngkà nø shónsháie vld̀vng íe*. 'We can say that the ones (Rawang) in Myitkyina and up all can speak Rawang.' မြစ်ကြီးနားကနေ အထက်ဖက်မှာ နေတဲ့ ရဝမ်တွေကတော့ ရဝမ်စကား ပြောနိုင်ကြတယ်လို့ ပြောလို့ ရပါတယ်။ |LOC + AL|

❑ **taqkupshà** *n*: upper molar. အပေါ်အံသွား။

❑ **taqram** *locn*: above. အပေါ်ပိုင်း တဝိုက်။

❑ **taqs̀vng** *locn*: up stream. မြစ်ညှော့ပိုင်း။

❑ **taqtong** *locn*: up river or up a hill, but not above vertically; also the direction of one's head when sleeping, one of the four corners of a room: taqtong, wetong, kutong, yatong. ဟိုချောင်း၊ ဒီချောင်း။

❑ **taqtutri** *n*: people who live in the upper Ramethì area. ဟို အထက်ပိုင်းက လူတွေ။ |'upper' + 'section' + PL|

taq₆ *part*: marker which occurs after nominals to mark the location; at the place of N. ဌ်၊ မှာ၊ တွင်။ နေရာဒေသကို ညွှန်း

တဲ့ နာမ် နောက်ဆက် စကားလုံး။ *Modo taq die*. 'Go by a car.' ကားနဲ့ သွားတယ်။

taqbong *n*: edible berry. အသီးနဲ့ အရွက် စားလို့ရတဲ့ အပင် တစ်မျိုး။ *Sci. Melastoma*.

Taqd̀ung *pn*: Thadung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

taquqrínvng *n*: doodlebug, ant lion. ပိုးကောင်ငယ် တစ်မျိုး။

Taqpóng *pn*: Tapong; place name. နေရာဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

Taqp̀ó *pn*: Taqpeu; place name and also Rawang surname. နေရာ ဒေသ တစ်ခု (သို့) ရမိသားစု အမျိုး အမည်။

taqp̀oq r̀ong *n*: large stem vine. အလုံးပတ် ကြီးပြီး ကောက်ကွေးတဲ့ နွယ်ပင် တစ်မျိုး။

taqrà *n*: port. ဆိပ်ကမ်း။ *Shò taqrà*. 'Seaport. (ပင်လယ်) ဆိပ်ကမ်း။ *Ǹvmb̀ung shò taqrà*. 'Airport' လေယာဉ်ကွင်း။ |'sit' + 'place'|

taqshvm̀ó svp *n*: type of fig tree. တဖန်းပင်ငယ် တစ်မျိုး။

Taqwang *pn*: Thawang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Taqzvng *pn*: Thazang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

○ **tar** See the entry **tvr**

Tasu *pn*: Thasu; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Táy *pn:* Thailand. ထိုင်း (နိုင်ငံ၊ လူမျိုး)။ *Táy s̀ng Rvwàngrì g̀ø die.* 'Rawang also go to Thai.' ရဝမ် တွေလည်း ထိုင်းကို သွားကြတယ်။ <Bur.

Taywan *pn:* Taiwan. ထိုင်ဝမ် နိုင်ငံ။

Tazang *pn:* Thazang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Tazøm *pn:* Thazeum; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

TB *pn:* tuberculosis. တီဘီ၊ အဆုတ်နာ ရောဂါ။ *TB vnaí shì yànglè.* One died of TB (tuberculosis). 'တီဘီ ရောဂါနဲ့ သေဆုံးသွားတယ်။ <Eng.

te₁ *vi:* big, large, wide (in diameter), also 'grow bigger' when used with directional markers. ကြီးတယ်။ *Yapè nø góng tee.* 'This man has a big body.' ဒီလူ ခန္ဓာကိုယ် ကြီးတယ်။ *Àng té línglè.* '(S/he) grew bigger.' သူ ကြီးထွား လာပြီ။

te₂ *vt:* pull out something that is stuck in something else. နှုတ်တယ်။ *Shìmshi teðe.* 'Pull out the nail.' သံကို နှုတ်တယ်။

te₃ *n:* classifier for counting a quarter of a Kyat, or an inch. တစ်မတ်။ *Tiqte.* 'One quarter (of a Kyat).' တစ်မတ်။

té *adv:* more. ပိုပြီး။ *Té tee.* 'It is bigger.' ပိုကြီးတယ်။ *Té shvlae.* 'It is better.' ပိုကောင်းတယ်။ |<te 'big'| [Precedes the verb it modifies. It can be

reduplicated as *tété* for emphasis.]

□ **tékaq** *quant:* majority, mostly. အများပိုင်း။ *Vs̀ng tékaq bóys̀ng die.* 'Majority of people go the festival.' ပွဲကို လူအများစု သွားတယ်။

□ **tété** *adv:* even more. ပိုမို။ *Tété shvlalòng l̀vngshìe.* '(He) took better one.' (သူ) ပိုပြီး ကောင်းတဲ့ဟာ ယူသွားတယ်။

tè *adv:* yes, I agree. ဟုတ်ကဲ့။

tè- *prf:* combination of è + tv =tè-.

□ **tèle** *vt:* you handover; tv- + -è =tè. လွှဲပြောင်းပေးတယ်။ *B̀vnlì tèlè.* 'Handover the work.' အလုပ် လွှဲပေးပါ။ <tvle

□ **tènu** *vt:* point; tv- + -è = tè. *Nàì tènuò.* 'You point at (it).' ခင်ဗျား လက်ညှိုး ထိုးပါ။ <tvnu

□ **tènùng** *vt:* you carry; tv- + -è =tè. *Nàì tènùngò.* 'You take responsibility.' ခင်ဗျား တာဝန်ယူလုပ်ဆောင်ပါ။ <tvnùng

□ **tèrì** *vt:* you spin; tv- + -è =tè. <tvrì

□ **tèya** *vt:* you mark; tv- + -è =tè. <tvya

televisión *n:* television. တီဗွီ။ <Eng.

tep *onm* onomatopoeic adverb; the sound of two things sticking together. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသနာ။ *Tep vlòe.* 'Be

tight.' ပူးတွဲတယ်။ ပူးကပ်တယ်။ *Tepwa dvchiqòe*. 'Make very tight.' ပူးကပ် ဆွဲချည်တယ်။ <Jp.

teq₁ vt: return (something), take revenge. ပြန် ပေးတယ်။ အကြွေး ပြန်ဆပ်တယ်။ *Shvr̄yn èteqshì*. 'Pay back your debt.' အကြွေး ပြန်ဆပ်ပါ။

teq₂ clf: classifier for counting numbers of drops. အစက်အပြောက် တွေကို ရေတွက်ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုးအစား။ *Tiqteq*. 'One drop.' တစ်စက်။

▣ **teqteq wa** adv: spotty. အစက်အပြောက် ဖြစ်သော။

tì n: water. ရေ။ *Àngtì* 'Liquid.' အရည်။

▣ **tìbong** n: bucket. ရေပုံး။ |'water' + 'bucket'|

▣ **tìbor 1.** n: spring, fountain. စမ်းရေပေါက်၊ ရေစိမ့် စမ်း။ |'water' + 'emerge'| **2.** locn: north; upper part of river, upper reaches (of river), north. မြောက် အရပ်၊ မြစ်ဖျား ပိုင်း။

▣ **tìbup** n: foam, spongy. အမြှုပ်၊ ရေမြှုပ်။ |'water' + 'foam'|

▣ **tìdóng** n: fountain. ရေစိမ့်စမ်းပေါက်။ |'water' + 'tube'|

▣ **tìdòm** n: pond, lake. အိုင်၊ ရေကန်။ |'water' + 'block up'|

▣ **tìgwit** n: drinking water; cold water. သောက်ရေ၊ ရေအေး။ |'water' + 'cold'|

▣ **tìhøng** n: liquid. အရည်။

▣ **tìhùng** n: canal. တူးမြောင်း။ = tìkùng

▣ **tìka** n: river outlet. မြစ်ခွဲငယ်။ |'water' + 'split'| = tìshøl

▣ **tìkabit** n: bird; duck. ရေဘဲ။ |'water' + 'duck'|

▣ **tìkθ** n: 1. springhead. မြစ်ဖျား။ 2. north. မြောက် အရပ်။ |'water' + 'head water'|

▣ **tìkù** n: pond. ရေအိုင်ငယ်။

▣ **tìkung** n: well, fountain. လူ့ အများစု ရေခပ်တဲ့ နေရာ။

▣ **tìkùng** n: ditch, gully, tunnel. ရေမြောင်း၊ ရေတလျှောက်။ |'water' + 'ditch'| = tìhùng

▣ **tìkungdor** n: water pipe made from bamboo. ရေတလျှောက်။

▣ **tìkwè** n: mud. ရွှံ့။

▣ **tìkwè nga** n: striped snake. ငါးရုံး။ |'mud' + 'fish'| Sci. *Ophiocephalus striatus*.

▣ **tìlòm** n: warm water, it also refers to hot plain green tea drink or Chinese tea. ရေနွေး။ |'water' + 'warm'|

▣ **tìlòm** n: soup. ဟင်းရည်။ |'water' + 'tasty' (see *mvlòm*)| = kvntì

▣ **tìlòm tìbor** n: hot spring. ရေပူစမ်း။ |'water' + 'warm' + 'water' + 'emerge'|

- **tìlu** *n*: whirl. ရေဗွေ။
- **tìma** *n*: weave. ရေလှိုင်း။
- **tìma pvlong** *vi*: wave, tempestuous. လှိုင်းထန်၊ လှိုင်းထတယ်။
Tìma pvlong rvtò kùngshí zúnshì mvdag. 'Donot ride a boat during the time of tempestuous. လှိုင်းထတဲ့အခါ လှေ မစီးရ။
- **tìmè** *n*: large river. မြစ်။ |'water' + AUG|
- **tìmo** *n*: wave. ရေလှိုင်း။ |'water' + 'hat'|
- **tìmo mo** *vi*: sudden flood. ရုတ်တရက်အရှိန်အဟုန်နဲ့ ရေ ကြီးတယ်။ < timo 'wave'
- **Tìmùngwàng** *pn*: Yangtze river. မြစ်တစ်စင်းရဲ့ အမည်။ |'water' + 'white' + CLF.river|
- **Tìmvshèwàng** *n*: Salween river. သံလွင်မြစ်။ |'water' + 'red' + CLF.river|
- **Tìnaqwàng** *pn*: Mekong river. မဲခေါင်မြစ်။ |'water' + 'black' + CLF.river|
- **tìni** *n*: 1. the lower part of river. မြစ်အောက် ပိုင်း။ |'water' + 'lower part'|
2. south. တောင် အရပ်။ *Tìni nèm̀b̀ng̀ shò rìde.* 'The southern wind carries the rain.' တောင်လေက မိုး ရွာသွန်းစေ

- တယ်။ *Tìni s̀ng̀ die.* 'Going south (down the river).' တောင် ဘက်ကို သွားတယ်။
- **Tìnòngwàng** *pn*: Salween river. သံလွင်မြစ်။ |'water' + 'muddy/brown' + 'CLF.river'|
- **tìnúng** *n*: small pond, marsh (some water, but muddy), also sea. ရေကန်၊ နွံအိုင်၊ ပင်လယ်။ <Shan
- **tìnúng mvshé** *n*: Red sea. ပင်လယ်နီ။
- **tìp̀vng** *n*: large bamboo tube for carrying water. ဝါးနဲ့ ပြုလုပ် ထားတဲ့ ရေတကောင်း။
- **tìròl** *vi*: flood. ရေလွမ်း။
- **tìròm** *n*: waterfall; steep waterfall where fish cannot go up. ရေတံခွန်၊ မတ်စောက်ပြီး ငါး မတက်နိုင်တဲ့ ရေ တံခွန် မျိုးကို ဆိုတယ်။ = tìt̀ar
- **tìrvmòt** *n*: green algae or moss that grows on rocks in rivers. ရေညှိ။ |'water' + 'cloud'|
- **tìsa** *n*: bird; small white bird that looks like an egret. ရေကြက်။ |'water' + 'bird'|
- **tìsa koqngár** *n*: type of bird. ငှက်တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။
- **tìsa l̀ongjvngbvrán** *n*: bird; white bellied heron. ငှက်။

- ❑ **tìsamè** *n*: crane. ဗျိုင်။ |'water' + 'bird' + AUG|
- ❑ **tìsashvrvn** *n*: kingfisher. ငှက် တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။ = koqngár
- ❑ **tìsè tìmè** *n*: various rivers. ချောင်းကြီး ချောင်းငယ်။
- ❑ **tìsè tìnung** *n*: various rivers. ချောင်းကြီး ချောင်းငယ်။
- ❑ **tìsiq** *n*: current, white water. ရေစီးကြောင်း၊ ရေစီး သန်တဲ့ နေရာ။
- ❑ **tìsísè** *n*: spring (of water). စမ်းချောင်း။
- ❑ **tìsu** ⇔ **tìsukung** *n*: wet rice field. လယ်ခင်း၊ လယ်ကွက်။
- ❑ **tìshaq** *n*: water current. ရေစီး အား။
- ❑ **tìshòl** *n*: outlet. ချောင်းခွဲ။
- ❑ **tìshu** *n*: boiled water. ရေနွေး။ |'water' + 'boil'|
- ❑ **tìshú** *n*: wave. လှိုင်း။ = tìma
- ❑ **tìshú tìma** *n*: flood. ရေကြီးမှု။
- ❑ **tìshvlòng** *n*: island. ကျွန်း။
- ❑ **tìtár** *n*: waterfall. ရေတံခွန်။
- ❑ **tìte** *vi*: flood. ရေ ကြီးတယ်။ |'water' + 'big'|
- ❑ **tìtòng** *vi*: flood. ရေ ကြီးတယ်။
- ❑ **tìtóng tìma** *n*: flood. ရေကြီးခြင်း။
- ❑ **tìtung** *n*: well. ရေတွင်း။ [tì 'water'.]
- ❑ **tìtuq** *n*: confluence. မြစ်ဆုံ၊ ချောင်းဆုံ။ |'water' + 'arrive'|

- ❑ **tìtvnvm** *n*: flood. ရေ လွှမ်းမိုးတယ်။ *Tìtvnvm vzðre*. 'It is flooding.' ရေ လွှမ်းမိုးတယ်။
- ❑ **tìtvng** *n*: river vally. မြစ်ရိုးတစ်လျှောက်။
- ❑ **tìwàng** *n*: river. ရေချောင်း။ |'water' + CLF.river|
- Tì** ⇔ **vTì** *pn*: birth order name for the fourth born female. စတုတ္ထ မြောက် သမီးကို ခေါ်တဲ့ မွေးစဉ် အမည်။ = vnùn, vnòn, vtòq
- ❑ **Tìmádvng** *pn*: nickname for fourth born female. စတုတ္ထ သမီးကို ချစ်စနိုးဖြင့် ခေါ်တဲ့ အမည်။
- tì mvlán** *vt*: despise someone. ဂရုမစိုက်၊ အရေးမလုပ်ပဲ နေတယ်။
- ❑ **tì mvlán** *vt*: Third person singular form of *tì mvlán*.
- Tìlat** *pn*: Thilat; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။
- tìm** *vt*: glue. စေးကပ်တယ်။
- ❑ **tìmtim** *vi*: sticky, glutinous. ကပ်စီးကပ်စီးဖြစ်တယ်။
- **tìma** See the entry **tì**
- **tìma pvlong** See the entry **tì**
- Tìn** ⇔ **vTìn** *pn*: birth order name for the second born male. ဒုတိယ မြောက် သားကို ခေါ်တဲ့ မွေးစဉ် အမည်။ <Longmi dialect.

tìn *vi*: spoiled, damaged, destroyed.
ပျက်စီးတယ်။ *Lóngpòem gvzà vja rvt vbòrì shvngbe tìnvpmì*. 'Because of heavy hailstone fall, all the paddy got destroyed.' မိုးသီး တော်တော် ကျလို့ စပါးခင်းတွေ အားလုံး ပျက်စီး သွားတယ်။ *Modo chhèng tìnvpmì rvt kadø mvdøngrang*. 'Since the car is broken down, I cannot come (there).' ကား ပျက်နေလို့ ကျွန်တော် မလာ နိုင်ဘူး။

tin *vt*: taste, try the flavor of. မြည်းကြည့်တယ်။ စားကြည့်တယ်။ *Shvlaq rà má kasha taq ètindò*. 'Taste the chicken curry dish whether salt is needed or not.' ဆား လိုသလား၊ ကြက်သား အိုး မြည်းကြည့်ပါ။

Tindo *pn*: Thindau; Rawang surname.
ရဝမ် မိသားစု အမျိုးအမည်။

Tindòdvrvt *pn*: Thindeudarat; Rawang surname.
ရဝမ် မိသားစု အမျိုးအမည်။

Tinman *pn*: Thinman; Rawang surname.
ရဝမ် မိသားစု အမျိုးအမည်။

Tinmin *pn*: Thinmin; Rawang surname.
ရဝမ် မိသားစု အမျိုးအမည်။

Tinmvchóng *pn*: Thinmachaung; Rawang surname.
ရဝမ် မိသားစု အမျိုးအမည်။

Tinmvka *pn*: Thinmakha; Rawang surname.
ရဝမ် မိသားစု အမျိုးအမည်။

Tinmvnvm *pn*: Thinmanam; Rawang surname.
ရဝမ် မိသားစု အမျိုးအမည်။

Tinmvran *pn*: Thinmaran; Rawang surname.
ရဝမ် မိသားစု အမျိုးအမည်။

Tinmvsung *pn*: Thinmasung; Rawang surname.
ရဝမ် မိသားစု အမျိုးအမည်။

Tinna *pn*: Thinna; Rawang surname.
ရဝမ် မိသားစု အမျိုးအမည်။

Tinnashi *pn*: Thinnashi; Rawang surname.
ရဝမ် မိသားစု အမျိုးအမည်။

Tinnvmzang *pn*: Thinnamzang; Rawang surname.
ရဝမ် မိသားစု အမျိုးအမည်။

Tinrvm *pn*: Thinram; Rawang surname.
ရဝမ် မိသားစု အမျိုးအမည်။

Tinsé *pn*: Thinse; Rawang surname.
ရဝမ် မိသားစု အမျိုးအမည်။

Tinsó *pn*: Thinsau; Rawang surname.
ရဝမ် မိသားစု အမျိုးအမည်။

Tinshin *pn*: Thinshin; Rawang surname.
ရဝမ် မိသားစု အမျိုးအမည်။

Tintarnvm *pn*: Thintharnam; Rawang surname.
ရဝမ် မိသားစု အမျိုးအမည်။

Tintøngmvdò *pn*: Thintheungmadau; Rawang surname.
ရဝမ် မိသားစု အမျိုးအမည်။

Tintvli *pn*: Thinthali; Rawang surname.
ရဝမ် မိသားစု အမျိုးအမည်။

Tinvgwi *pn:* Thinagwi; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Tinzaqúm *pn:* Thinzaqum; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Tinzi *pn:* Thinzi; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

tìng *vt:* measure in cups or baskets. ခွက်၊ တောင်း စသည်ဖြင့် ချိန်တွယ်တယ်။

Tinggvba *pn:* Thinggaba; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Tingkáng *pn:* Tingkhang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Tinglv́t *pn:* Thinglat; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Tingmvn *pn:* Thingman; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Tingnuq *pn:* Thingnu; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Tingsing *pn:* Thingsing; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

tìngtìng vdým *n:* luxuriant. ဝေဝေ ဆာဆာ။ *Nvmbvn wvt tìngtìng vdým wvtne.* 'Flowers bloom so brightly.' ပန်းတွေ ဝေဝေ ဆာဆာ ပွင့်ဖူးတယ်။

tìngtìng wa *adv:* extreme heat. ခြစ်ခြစ်တောက်။ *Ným tìngtìng wa gánge.* 'The sun is extremely hot.' နေ ခြစ်ခြစ်တောက် ပူတယ်။

Tingvbà *pn:* Thingaba; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Tinyan *pn:* Thinyan; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

tip₁ *vt:* speak to someone, ask someone something. ပြောတယ်။ see vtoq vtip.

tip₂ *vt:* make pellet with mud. (လောက်စာလုံး) လုံးတယ်။ *Lypoq lóng tipmòe.* 'Make pellet for catapult.' လောက်စာလုံး လုံးတယ်။

tip₃ *onm* onomatopoeic adverb; used with the verb *dip* 'seal' or 'print'. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသနာ။ *Tip diqmòe.* 'Print the seal.' တံဆိပ် ရိုက်တယ်။

□ **tipdip** *vt:* seal, stamp. တံဆိပ် ရိုက်တယ်။

tiq₁ *num:* one, all. တစ်။ *Tiqni.* 'One day.' တစ်ရက်။

□ **tiqdø** *adv:* together, in one manner. အတူ တစ်ကွ။

□ **tiqdv́gv** *n:* few days. ရက်အနည်းငယ်။

□ **tiqhv́n** *quant:* little bit. အနည်းအကျဉ်း။ *Werì shvngbe nø tepv́n tepv́n sawa, àngbòng tiqhv́nsè mànàshiká.* 'Among all, I only remember the names of big birds (Lit. not forgotten).' အဲဒါတွေ အာလုံး ကနေ၊ နည်းနည်း ကြီးတဲ့ ငှက် နာမည် အချို့ကိုသာ မှတ်မိတယ်။ *Íwe tiqhv́nsè rv́t kasè íe.*

- 'But it is slightly bitter.' ဒါပေမဲ့ ခါးသက်သက် ရှိတယ်။
- ❑ **tiqíng** *num*: thousand. တစ်ထောင်။
- ❑ **tiqkvt** *quant*: one time. တစ်ကြိမ်၊ တစ်ခါ။
- ❑ **tiqkvtkvt** *n*: time to time, occasionally. ရံဖန် ရံခါ၊ တခါ တလေ။ *Tiqkvtkvt nàse daqé*. 'Do visit (us) time to time.' တခါ တလေ လာလည်ပါ။
- ❑ **tiqlvng** *n*: moment, time, while. တခဏ၊ အတော အတွင်း၊ စဉ်။ *Tiqlvngsè*. 'Just one moment.' ခဏလေး။ *To tiqlvng*. 'A while ago.' ခုန တုန်းက။
- ❑ **tiqmóngdvn** *quant*: the whole area. တခွင်လုံး၊ တပြင်လုံး။
- ❑ **tiqmùn** *num*: ten thousand. တစ်သောင်း။
- ❑ **tiqmvlim** *n*: same (age) level. (အသက်) အရွယ် တူ။ *We góla tiqmvlim tee*. 'They have the same high.' သူတို့ အရွယ်တူကြတယ်။
- ❑ **tiqmvnung** *adv*: together. အတူတကွ၊ အတူတူ။ = tiqdø, tiq dvchá
- ❑ **tiqrá** *adv*: together, oneness. အတူတစ်ကွ။
- ❑ **tiqsé** *num*: ten. တစ်ဆယ်။ |'one' + CLF.ten|
- ❑ **tiqsèn** *num*: one hundred thousand. တစ်သိန်း။

- ❑ **tiqshaq₃** *adv*: at once, quickly. မြန်မြန်၊ အလျင် အမြန်၊ ချက်ချင်း။ *Tiqshaqí vjèr rái*. 'Came running right away (to this place).' အလျင် အမြန် ပြေးလာတယ်။ = watwat
- ❑ **tiqshaq₁** *adv*: in unison, 'with one breath/voice', agree. တစ်သွေး တစ်သံ။ = tiqshaqwa
- ❑ **tiqshaq₂** *n*: soprano. သံစုံ သီချင်း သီဆိုရာမှာ ယောက်ျား မိန်းမ သီဆိုတဲ့ ပုံမှန် အသံ။ |'one' + 'breath/voice'|
- ❑ **tiqwèn** *num*: one million. တစ်သန်း။
- ❑ **tiqyá** *num*: hundred. တစ်ရာ။
- ❑ **tiqzóng** *n*: twenty. နှစ်ဆယ်။ = vnísé
- tiq₂** *vt*: make a circle. စက်ဝိုင်းပုံ ကတယ်၊ လှည့်ပတ် သွားတယ်။ [Used to mean also 'make (a festival)'.] = diq
- tiq₃** ⇔ **vtiq₁** *vi*: have hair whorl. ညှိတယ်၊ ပွေလိမ်တယ်။
- tiq₄** ⇔ **vtiq₂** *vi*: 1. wonder, doubt. အံ့ဩတွေ့ဝေတယ်။ *Mèdètiqshìni*. 'Don't wonder.' အံ့ဩတွေ့ဝေ မနေပါနဲ့။ 2. wonderful, be surprised, in awe. အံ့ဩစရာ။ *Dvdvm vtiq lým pà íe*. 'It is something to be amazed at.' အံ့ဩစရာကောင်းတဲ့ အရာဖြစ်တယ်။
- tiqdòng** *adv*: giant. ကြီးမားသော။
- **tiqdvchá** See the entry **dvchá**

R/M marker|

to₂ *n*: air pump. လေမှုတ် ကိရိယာ။ = rəd̀v̀ng

to₃ *n*: while, a short period of time (ago). ခုဏတုန်းက။ *To tiqlvng dirài.* '(He) came a while ago.' သူ ခုဏတုန်းက လာသွားတယ်။

☐ **tó** *n*: long time ago. တော်တော် ကြာပြီ။ *Tó lodári.* '(S/he) went back long time ago.' သူ ပြန်သွားတာ တော်တော် ကြာပြီ။

☐ **todø** *n*: just like in the past. နဂိုမူလ အတိုင်း၊ အရင် အတိုင်း။ *Todø nàtàngò.* 'Return it to the original position. (Lit. do it just like in the past.) နဂို မူလတိုင်း ပြန်လုပ်ပါ။

☐ **tolvng** ⇔ **totiqlvng** *n*: while ago, a moment ago. ခုဏတုန်း။

☐ **toni** *n*: old days, original days. ရှေးဘဝသဏီ၊ ရှေးဟောင်း။ *Toni laqyà.* 'Old tradition.' ရှေ့ရိုးရာ ဓလေ့၊ ဓလေ့ဟောင်း။ = tòngmàng laqyà

☐ **tonv̀m** *n*: while ago, a recet past. ခုနတုန်းက။ = tolvng

to₄ ⇔ **vto₂** *vi*: drip (drops of water). တစက်စက် ကျတယ်။ *Rvg̀̀ng k̀̀nì shø vtoe.* 'Rain drops are dripping through the roof.' ခေါင်းမိုးမှ မိုးစက် ကျတယ်။

tò *vt*: haul in a cart, transport. သယ်တယ်၊ တိုက်တယ်။ *Zùng svra rvp dypvt shóng tòie.* '(We) are hauling firewood for the

school teacher's family.' ကျောင်းဆရာမိသားစုအတွက် ထင်း တိုက်နေကြတယ်။

Tò ⇔ **vTò** *n*: birth order name for the eighth born male. အဋ္ဌမ မြောက် သားကို ခေါ်တဲ့ မွေးစဉ် အမည်။ = vyò̀n

☐ **Tògø̀n** *pn*: nickname for eighth born male. အဋ္ဌမ မြောက်သားကို ခေါ်တဲ့ ချစ်စနိုး အမည်။

○ **todø** See the entry **to₃**

tòdúng *adv*: straight through. ထုတ်ချင်း ပေါက်။ = changá

Tohvnng *pn*: Thauhang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

tok₁ *n*: bamboo tube used as a bag. ဝါဂွမ်း၊ ချည်တို့ကို ထည့်ရန် အသုံးပြုတဲ့ ဝါးဗူး။

tok₂ ⇔ **vtok** *vi*: match, go together well, compatible. ကိုက်ညီတယ်၊ လိုက်ဖက်တယ်။ *Wedùng bèlaqí gvzà vtoknge.* '(He) looks nice with that shirt.' အဲဒီ အင်္ကျီနဲ့ သူ လိုက်ဖက်တယ်။ *Mvsøp dvchoó ngasha gvzà vtoknge.* 'Dried bamboo shoot and fish go together well.' မျှစ်ချည် ခြောက် နဲ့ ငါး အင်မတန် လိုက်ဖက်တယ်။ *Àngní gvzà vtoknge.* 'They (dual) match really well.' သူတို့ လင်မယား လိုက်ဖက်ညီတယ်။

tokkan *vt*: support, recommend. ထောက်ခံတယ်။ <Bur.

Tòlv̀m *pn*: Thaulam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

tòm *n*: ferns that grow on mountains. ဒ
ယင်ကောက် ပင်တစ်မျိုး။ [Leaves are
cooked together with rice. အရွက်ကို
ထမင်းနှင့် အတူ ရောပြီး ချက်စားလေ့ရှိတဲ့ အပင်
မျိုးဖြစ်တယ်။]

tòmà *n*: large size hammer, but smaller
than nòngrv̀n. ပန်းဘဲ ဖိုမှာ သုံးတဲ့ တူအကြီး
စား တစ်မျိုး။

Tònóng *pn*: birth order name for the
eighth born female. အဋ္ဌမ မြောက် သမီးကို
ခေါ်တဲ့ မွေးစဉ် အမည်။ = vnóng

tong₁ ⇔ **vtong** *locn*: corner, direction,
area, region. ထောင့်၊ ဖက်ခြမ်း၊ လျှိုမြောင်။

□ **taqtong** *locn*: up river or up a hill,
but not above vertically; also the
direction of one's head when
sleeping, one of the four corners of
a room: taqtong, wetong, kutong,
yatong. ဟိုချောင်း ဒီချောင်း။

○ **tong₂** See the entry **tung**

tóng *n*: tradition, rules, manner, custom.
ရိုးရာ၊ ဓလေ့၊ လုပ်ရိုး၊ လုပ်စဉ်။ *Dàri bàn vtóng
nø gvzà shvla dø s̀v̀n yàngà.* 'We
followed the traditions of the past
very well.' ရှေးတုန်းက ရိုးရာ၊ ဓလေ့ တွေကို
ကောင်းစွာ လိုက်နာ ခဲ့ကြတယ်။ *Mèzò t̀nke
we vtóng.*, 'The custom of distribution
of Mezeu...,' ကျေးရွာ အတွင်း အသားဝေစု
ဝေငှ ပေးခဲ့တဲ့ ဓလေ့။

□ **tóng lvmàng** *n*: traditional
matter. ရိုးရာ၊ ယဉ်ကျေးမှု။

tòng, *n*: watering hole, place where
animals come to drink (salt water).
သဘာဝ ဆားတွင်း။

□ **tòngmè** *n*: large salt well. ဆားတွင်း
ကြီး။ |'water hole' + AUG|

□ **tòngmè nga** *n*: mythun. ဆားတွင်း
ဒေသရှိ နွားနောက်။ |'water hole' + AUG
+ 'cow'| = ngvpuq

tòng₂ *vt*: kick something. ကန်တယ်။ *Bòlóng
tòngòe.* 'Kick or Play football.' ဘောလုံး
ကန်၊ ကစားတယ်။

○ **tòng₃** See the entry **tùng**

○ **tóng lvmàng** See the entry **tóng**

Tongka *pn*: Thauangkha; Rawang
surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

tòngmvng *n*: ancient, original,
something passed down from
generation to generation. ရှေး ကျသော၊
မူလ။ *Tòngmvngpè.* 'Ancestor or an
ancient person.' ရှေး လူကြီး။ *Tòngmvng
vzò l̀vm.* 'original vzò dance' ရှေးခေတ်
မနော အက။

□ **tòngmvngsè** *n*: ancient people. ရှေး
လူတွေ။ *Tòngmvngsèní.* 'The two
original people.' ရှေးခေတ် လူ နှစ်
ယောက်။

Tongnong *pn:* Thaugnaung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Tòngpó *pn:* Thaugpheu; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Tòngzépá *pn:* place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

Tòngzérúng *pn:* Tongzerung; a mountain name. တောင် တစ်လုံးရဲ့ အမည်။

toq₁ *vt:* talk, speak. ပြောဆို ဆက်ဆံတယ်။ *Toqshìe.* 'He talks (to someone).' ပြောဆို တယ်။ [Talk to someone senior or to God (for northern Ramethi speakers this is now the general word for 'talk') ဒီအသုံးအနှုန်းက ယခင်က နတ်ဘုရားတို့ကို ပြောဆိုရာတွင် သုံးသည့် အသုံးအနှုန်း ဖြစ်ပေမဲ့ အခုချိန်မှာတော့ သာမာန် ပြောဆိုတဲ့ အသုံးအနှုန်းအဖြစ် လူတွေ ပြောဆိုလာကြတယ်။]

□ **toq tip** ⇔ **vtoq vtiq** *vi:* speak, communicate. ပြောဆို ဆက်ဆံတယ်။

toq₂ ⇔ **vtoq** *vt:* drop. အစက် ချတယ်။

□ **toqtoq** *vi:* drip (drops of water). တစက်စက် ကျတယ်။

Toqlàng *n:* Thaulang; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

toqloq *vi:* be just, be fair. မျှတတယ်။ လုံလောက်တယ်။ *"Àng dpyvt toqloqe" wa vmsit rishìe.* 'He said, "as for him, he got enough shares" and carried the rice and went home.' သူ့ အတွက် မျှတ

တယ်လို့ ပြောပြီး ဆန်ထမ်း ပြန်သွားတယ်။

Toqr̀v̀ng *pn:* Thaurang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

toqz̀vn *n:* small hammer. တူ အငယ်စား တစ်မျိုး။

tor mvdor *n:* straight. ဖြောင့်ဖြောင့် တန်းတန်း။

tòri *n:* toy top. ဂျင်။

Toshán *pn:* Thausan; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Tòwá *pn:* birth order name for the eighth born male. အဋ္ဌမ မြောက် သားကို ခေါ်တဲ့ မွေးစဉ် အမည်။

towàng *n:* edible leaf, the grow near the snow mountains in northern Myanmar. စားလို့ ရတဲ့ အရွက် တစ်မျိုး (ရေခဲတောင် ခြေရင်းမှာ ပေါက်လေ့ ရှိတယ်)။ [It tastes like pork. ဝက်သား စားရသလို အရသာရှိတဲ့ အရွက်တစ်မျိုးဖြစ်တယ်။]

tó *vt:* 1. pick up. ကောက်ယူတယ်။ *Lègabok èt̀th̀ò.* 'Pick up the book.' စာအုပ်ကို ကောက်ယူ လိုက်ပါ။ 2. call, to name, to pick a name ခေါ်တယ်။ အမည် မှည့်ခေါ်တယ်။ *S̀vm̀répè s̀v̀ng Pongz̀i wanø t̀th̀òe.* 'The male-child was named Phongzi.' ကလေးကို ဖုန်ဖီလို့ အမည် ပေးတယ်။ *Ǹònze Pong wanø t̀th̀atnà.* '(They) called (him) Neunze Phong.' နွန်ဇေဖုန်လို့ သူ့ကို ခေါ်တယ်။ *Rv̀wàng káì nø Mv̀rkú shìg̀ung wa*

nø tóðe. 'In Rawang language it is called Markhu mountain.' ရဝမ်လို မာရ်ခူး တောင်လို ခေါ်တယ်။

tò *vi:* short (of people or anything). တိုတယ်၊ ပုတယ် (လူ၊ ပစ္စည်း ဥစ္စာတွေနဲ့ သုံးနိုင်တယ်)။ *Mvlət əaq kəni vsak tərae.* 'If you smoke your life will be short.' ဆေးလိပ်သောက်ခြင်းက အသက်ကို တိုစေတယ်။ = dong

○ **tøk** See the entry **tøq**₁

tø1 *vt:* grab (from someone else), take by force. လုယူတယ်။

□ **tø1vm vsvng** *n:* robber. ခါးပြု။
|'grab' + BEN + 'person'|

tø2 *n:* saliva. သွားရည်။

□ **tø1 haq** *n:* phlegm. ပါးစပ် အချဉ် ပေါက်တယ်။ |'saliva' + 'irritated throat'|

□ **tø1 tø1** *vi ~ vt:* spit. တံတွေး ထွေးတယ်။
Tø1 tø1shie. 'Spit out spittle.' တံတွေး ထွေးတယ်။

□ **tø1 vyvng** *vi:* salivate; mouth watering. သွားရည် ယိုတယ်၊ သွားရည် ကျတယ်။ *Svngri vmlong yàngò nø tø1 vyvngə.* '(His) mouth is watering from seeing other people eat.' တခြားလူတွေ စားတာကို ကြည့်ပြီး သရေ ကျတယ်။ |'saliva' + 'hang mucus'|

tøm 1. *vi:* end. ဆုံးတယ်၊ ကုန်ဆုံးတယ်။
Mvshól lóng ayvng tømə. 'The story ends here.' ပုံပြင် ဒီမှာ ဆုံးတယ်။ *Dvrákòð*

lòng dvtømðe. '(He) is closing his preaching.' တရား ဟောတာကို အဆုံးသတ်တယ်။ **2.** *cl:* the part of a tree after cutting down the tree (the stump) or the part of a log that is left after burning (the part not burned). သစ်ငုတ်တို။ *Shóng tiqtøm* 'One tree stump.' သစ်တုံး တစ်တုံး။ = døm

tøm1 *vi:* take time. ကြန့် ကြာသော။ *Àngsé nini tømə.* 'It take about ten days.' ဆယ် ရက်လောက် ကြာတတ်တယ်။

tøm2 *n:* plain. လွင်ပြင်။ *Rvgaqtøm.* 'The world.' ကမ္ဘာမြေကြီး။ *Dòngpè tøm.* 'Lawn in front of a house, or a football field.' အိမ်ရှေ့ မျက်နှာပြင်။ *Nvmlat Lizang tøm kəni dvkaqshì we nø Yashaq mvdò.* 'The family who first separated from Lizang plain is Yasha family.' လီဇန် လွင်ပြင် ကနေ ပထမဦးဆုံး ခွဲထွက် သွားတဲ့ အဖွဲ့ကတော့ ရာရှ မိသားစု။

tøn *vt:* hold something inside, want to cry, but don't, suffer. သီးခံတယ်၊ တောင့်ခံတယ်၊ ထိန်းထားတယ်။ *Àngí ngó tønòe.* '(He) is trying not to cry.' သူ မငိုမိ ဖို့ကို ထိန်းထားတယ်။ *Za nìgø tønshie.* 'Although it is painful he is holding (it) (by not crying).' သူ နာကျင် ပေမဲ့ တောင့်ခံတယ်။

□ **tøn wa** *n:* moment. တအောင့်လောက် အကြာ။

□ **tønshì** *vi*: be patient. သည်းခံတယ်၊ တောင့်ခံတယ်။ *Tønshì nò b̀v̀nli wae.* '(He) is patiently working.' သူ သည်းခံပြီး အလုပ် လုပ်တယ်။ |'hold inside' + R/M|

□ **tønzán nòt** *n*: long suffering as in person's spirit. ခံနိုင်ရည် စိတ်။ |'hold inside' + 'take hardship' + 'mind'|

○ **tøn** See the entry **t̀v̀n**

Tøn *pn*: birth order name for the second born male. ဒုတိယမြောက် သားကို ခေါ်တဲ့ မွေးစဉ် အမည်။ = **d̀θ, tin**

□ **T̀òndú** *pn*: nickname for the second born male. ဒုတိယ သားကို မှည့်ခေါ်တဲ့ ချစ်စနိုး အမည်။ = **D̀v̀ndθ**

T̀ondung *pn*: Theundung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

t̀ong *vi*: became solid, to settle down the powder. အနည် ထိုင်တယ်၊ စုစည်းတယ်။ *Laqt̀ongké b̀θò wanθ sh̀òmsé mvnitd̀v̀ng saòè.* 'Wait about 30 minutes in order for (the Ale powder) to become solid/pressed.'

t̀óng *vi*: mature, trust worthy. ရင့်ကျက် တယ်၊ ယုံကြည် အားကိုးရတယ်။ *S̀v̀m we nòt t̀ónge.* 'That child is mature (for his age).' အသက်ငယ် ပေမဲ့ ရင့်ကျက်မှု ရှိတယ်။ *Dvdv̀m we taq t̀óng we.* 'One who thinks correctly' အတွေး အခေါ် ရင့်ကျက်သူ၊ မှန်မှန်

ကန်ကန် ဆုံးဖြတ် တတ်သူ။ *T̀óngt̀óng wa dèzraqshì!* 'Do it trustworthily.' Or 'Do it well.' ကောင်းကောင်း လုပ်ပါ။ [Used with **nòt** 'mind'.] = **t̀op**

□ **t̀óngt̀óng** *adv*: mature, trustworthy. ရင့်ကျက်မှု ရှိတယ်၊ ယုံကြည် ကိုးစား ထိုက်တယ်။ *T̀óngt̀óng wae.* '(He) is being trustworthy.' သူက ယုံကြည် ကိုးစားထိုက်တယ်။ = **nòtt̀óng**

t̀ong, *clf*: classifier for counting numbers of bushes, plants and trees. အပင်။ *Sh̀óng tiq̀t̀ong.* 'One tree.' သစ်ပင် တစ်ပင်။

t̀ong: *vi*: rise, go up, flood (of water), live (people come to live in a great number like water rising up). ကြီးတယ်၊ တိုးလာတယ်၊ ရေကြီးတယ်၊ လူဦးရေ တိုးတတ် ပွား များလာတယ်။ *T̀i t̀ong longe.* 'The water rises.' ရေ ကြီးလာမယ်။

□ **dv̀t̀óngshì** *vi*: gather up, pile up. စုရုံး၊ စုပုံတယ်။

□ **t̀óngt̀ongziq** *adv*: populated. အပေါက် မပါအောင် အလှူပိတ် လုပ်ထား တယ်။

T̀ongkàng *pn*: Theungkhang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

T̀ongnan *pn*: Theungnan; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

tòngnø *pn.*: building, house or house compound. အဆောက် အဦး၊ အိမ် (သို့) အိမ်ဆောက်ရန် မြေကွက်။ *We nila nø vs̀ng nø tòngnø shvlá màe.* 'During those days, as for the people, there were no good houses.' အဲဒီ အချိန်တုန်းက လူတွေမှာ အဆောက်အဦး အကောင်းကို မရှိခဲ့ ကြဘူး။ *Noqngòem tòngnø.* 'Church building.' ဘုရား ကျောင်း။

tòngrà *n.*: compound, property for housing. အိမ်ခြံ ဝင်း၊ အိမ်ခြံ မြေ။ *Chòem tòngrà lashìe.* 'They are looking for land (to settle).' သူတို့ အိမ်ခြံမြေ လိုက်ရှာ နေကြ တယ်။ *Dènila chòem tòngrà mvnø gvzà vpó lúngì.* 'These days, the land price is getting higher.' အခုတစ်လော အိမ်ခြံမြေ ဈေး တော်တော် တက်လာတယ်။

Tòngroq *pn.*: Teungro; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

Tòngyo *pn.*: Theungyau; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

tòngzong *n.*: be stable, be permanent. အတည်တကျ ဖြစ်သော။ *Mvring tòngzong.* 'Stable village.' အတည် တကျ ဖြစ်တဲ့ ရွာ။

tøp₁ *vi.*: 1. mature, trustworthy, good. ရင့်ကျက်တယ်။ 2. tightly. ခိုင်ခိုင်၊ ကျပ်ကျပ်။ 3. detail. အသေးစိတ်တယ်၊ တိကျတယ်။

□ **tøpnì tøprang** *n.*: completely and in great detail. အသေးစိတ်။

□ **tøptøp** *adv.*: in great detail.

အသေးစိတ် တိတိ ကျကျ။

tøp₂ ⇔ **vtøp₁** *n.*: 1. palm plant. မင်းပေါပင် တစ်မျိုး။ *Vtøpmí té lúngri.* 'He grew up eating Atheup.' မင်းပေါမှုန့် စားပြီး ကြီးလာ တယ်။ 2. food from processed palm plant. မင်းပေါပင်မှ ထုတ်လုပ်တဲ့ မှုန့်။

□ **tøpshøq** *n.*: Atheup sponge. မင်းပေါ မြတ်။

tøp₃ ⇔ **vtøp₂** *vi.*: bump into something, run into someone. တိုက်မိတယ်။ *Àngò ngàò b̀vngkà ỳng vtøp b̀òshà.* 'He and I bumped into each other at the door.' သူနဲ့ ကျွန်တော် တံခါးမှာ တိုက်မိကြတယ်။

tøq₁ *vt.*: remember, recall. သတိရတယ်၊ မှတ်မိတယ်။

□ **tøk** *vt.*: first person singular from of **tøq**. *É nø e nìgø mv̀tøkngàò.* 'Although it is there I cannot recall.' ရှိတော့ ရှိပေမဲ့ မမှတ်မိ တော့ဘူး။

tøq₂ *onm* onomatopoeic adverb; used with the verb *v/a* 'drop'. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။ *Vbadìng r̀v̀m s̀v̀ng tøq lashìe.* '(He) went down into the hole.' သူ မြေကြီးတွင်း ထဲကို ဆင်းသွားတယ်။ *Tigok ch̀v̀ng tøq v̀lài.* '(He) dropped the cup.' သူ ရေခွက် လွှတ်ကျတယ်။

Tøq ⇔ **vTøq** *pn.*: Name given to the fourth born daughter; same as Tì. စတုတ္ထ မြောက် သမီးကို ပေးတဲ့ အမည်။

tòr *n*: frost, mist. မြူနှင်း။ *Dènnóng nò tòr gvzà wae.* 'A lot of frost or mist fell this year.' ဒိနှစ်တော့ မြူနှင်း တော်တော်ကျတယ်။

tu *vt*: support, reinforce. ထောက်ပံ့တယ်။ ဖေးမတယ်။

☐ **tubùm** *vt*: support. အားပေး ထောက်ပံ့တယ်။

☐ **tushì** *vi*: use or lean on (a walking stick), support oneself. မှီတယ်။ *Dvr̀ng tushìe.* 'Use a walking stick.' တောင်ဌေး ထောက်တယ်။ တောင်ဌေးကို မှီထားတယ်။

tú₁ *vi*: sit or stay. ထိုင်တယ်။

☐ **túshì₂** *vi*: sit, perch. ထိုင်တယ်။ *Ètúshì.* 'Sit down.' ထိုင်ပါ။ *Sa túshìe.* 'Birds perching.' ငှက် ထိုင်နေတယ်။

tú₂ *vi*: polish or clean (teeth). တိုက်ချွတ်တယ်။

☐ **túshì₁** *vt*: brush. သွားတိုက်တယ်။ *V̀m, aq d`ngí sh`tú bvrot` túshìràe.* 'When you finish eating or drinking, (you) must brush (your teeth) with a toothbrush.' စား၊ သောက်ပြီး နောက် သွားတိုက်တယ်။

tù ⇔ **vtù** *vt*: rebel against someone or something. တွန်းလှန်တယ်။ အတိုက်အခံ လုပ်တယ်။

☐ **tùke** ⇔ **vtùke** *vi*: argue, quarrel, dispute. ငြင်းခုံတယ်။

○ **tuk₂** See the entry **tuq₂**

túl ⇔ **tól** *vt*: roll down. လှိမ့်ဆင်းတယ်။

tùm *n*: fern; edible plant. ဒယ်င်ကောက်၊ စားလို့ရတဲ့ အပင် တစ်မျိုး။ = *z`vng`hè tiq`v̀n*

tumnúm *vi*: long. ရှည်တယ်။ <Mangrung dialect.

tun *n*: net-like cover attached at the end of fish traps. ငါးဖမ်း ပိုက်ကွန်။ = *tunhø*

☐ **tunhø** *n*: fishing net. ငါးဖမ်း ပိုက်ကွန်။

tùn *vt*: distribute, share. ဝေငှတယ်။ *Mok t`ndè.* '(He) is distributing cookies.' မုန့် ဝေပေးတယ်။

tung ⇔ **tong₂** *n*: prison, jail. အကျဉ်းထောင်။ *Tungch`m satnap`mà.* '(They) broke (out of) the prison.' အကျဉ်းထောင် ဖောက်ခွဲတယ်။

☐ **tung rung** *vi*: imprisoned. ထောင်ကျတယ်။ *Kà mvta rvt tung shvr`ng`è.*

'They imprisoned him because of his unruly behaviour.' ဆိုးသွမ်းလို့ ထောင် ချလိုက်တယ်။ |'prison' + 'sit'|

☐ **tung shvr`ng** *vt*: imprison. ထောင်ချတယ်။ |'prison' + CAUS + 'sit'|

tùng₁ *vt*: make path or road. လမ်း ဖောက်လုပ်တယ်။

□ **tòng₃** *vt*: first person singular form of **tùng**. *Tvrà tòngòe*. 'I am making a road.' လမ်း ဖောက်တယ်။

tùng₂ ⇔ **tùngtuq** *adv*: go onself, in person. ကိုယ်တိုင် သွားတယ်။

□ **tùng di** *vi*: do (usually with motion verbs) oneself. ကိုယ်တိုင် သွားတယ်။ *Tùng die*. 'Go oneself (to that place).' ကိုယ်တိုင် ရောက်အောင် သွားတယ်။

□ **tùng shá** *vi*: send something in person. ကိုယ်တိုင် ပို့ပေးတယ်။ *Vnangmaq rvpí mèzò gò tùng èsháa daqshà*. 'My sister Anang and her family came here to give us the meat shared for us.' ကျွန်တော်တို့ အတွက် အသား ဝေစုကို အမ အနန်တို့ မိသားစု ကိုယ်တိုင် လာပို့ပေးတယ်။

tùng₃ *clf*: classifier for counting cylindrical form such as capsule and pod. အတောင့် ကိုညွှန်းတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုးအစား။ *Shòem àngpònnpìn vle, àngtùngsè íwe gò vle*. 'There are several kinds of Sheum, some are cylindrical.' ဝါးသီး အမျိုးမျိုး ရှိတယ်။ တစ်ချို့ကတော့ အတောင့် ဖြစ်တယ်။

○ **tung shvrúng** See the entry **tung**

Tunggrung *pn*: Thungrung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Tungka *pn*: Thungkha; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Tungli *pn*: Thungli; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Tunglinvm *pn*: Thunglinam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Tungma *pn*: Thungma; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Tungme *pn*: Thungme; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Tùngpó *pn*: Thungpheu; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

túngrá *n*: regular fishing spot. ငါး ထောင် ဖမ်းတဲ့ နေရာ။ = **tóngrá**

○ **tùngtuq** See the entry **tùng**.

Tùngtuq *pn*: Thungthu; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

Tungwa *pn*: Thungwa; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Tungwangnvm *pn*: Thungwangnam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

tuq *vi*: arrive. ဆိုက်ရောက်တယ်။ *Vpè nvpni tuqdaqe*. 'My father will arrive tomorrow.' အဖေ မနက်ဖြန် ရောက်မယ်။

□ **tuk₁** *vi*: first person singular form of **tuq**. *Ngà nvpni tukdaknge*. 'I will be arriving tomorrow.' ကျွန်တော် မနက်ဖြန် ရောက်လာမယ်။

□ **tuqra rvtò** *n*: future (the future). ရှေ့ လာမည့် အချိန်။ |'arrive' + DIR +

'time'|

tuq₂ ⇔ **vtuq** *vt*: cut; chop; kill (an animal) with a sword; cut someone severely. ခုတ်တယ်၊ ဖြတ်တယ်။ *Sha vtuqðe*.

'Chopping meat.' အသား ခုတ်တယ်။

□ **tuk₂** ⇔ **vtuk** *vt*: first person singular form of tuq. *Sharø vtukngòe*. 'I am chopping bones.' ကျွန်တော် အရိုး ခုတ်နေတယ်။

tut 1. *vt*: cut (paper, cloth, fingernails), separate, break (of wire or other soft things). ဖြတ်တယ်။ *Àng nòl tutshìe*. 'He's cutting his nails.' လက်သည်း ညှပ်တယ်။ **2.** *vt*: chapter in the Bible. အခန်းကြီး (သမ္မာကျမ်းစာ)။ *Mati kàru vshòm tut*. '(The gospel of) of Mathew chapter 3.' ရှင်မဿဲ အခန်းကြီး ၃။ **3.** *clf*: classifier for sections (of road or journey), part. အပိုင်း အစ ကိုရည်ညွှန်းတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုးအစား။ *Tiqutut*. 'One half.' တစ်ပိုင်း။

TV *n*: television. တီဗီ၊ ရုပ်မြင် သံကြား။ <Eng.

Tvchung *pn*: Thachung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Tvennm *pn*: Thaennam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

tvl *vi ~ vt*: roll something down. လှိုင့်တယ်။ *Vtvl*. 'Unintentionally roll.' လှိုင့်နေတယ်။ *Tvlshìe*. 'Roll oneself (intentionally).' လူးလှိုင့် နေတယ်။ *Shóngdòm lònng tvlòe*. 'I

am rolling a log.' သစ်တုံးကို ကျွန်တော် လိမ့်နေတယ်။

□ **tál** *vt*: third person singular form of *tvl*.

□ **tvlshì** *vi*: roll oneself. လူးလှိုင့်တယ်။ *Vsvng tiqpe àngnø àng tvlshìe*.

'Someone is rolling himself.' လူ တစ်ယောက် သူ့ပါသာ သူ လူးလှိုင့် နေတယ်။

Tvla *pn*: Thala; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

tvlá *n*: musk deer, river deer. ကတိုးကောင်။ [It lives high in the mountains, about the size of a dog.]

□ **tvlá laqshúm** *n*: musk. ကတိုးကောင် ဝမ်းဗိုက် အောက်ရှိ အဆီ ခဲ။ | 'musk deer' + 'musk' |

Tvllá *pn*: Thala; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Tvlanvnm *pn*: Thalanam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Tvlang *pn*: Thalang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

tvle₁ *vt*: **1.** hand over, exchange. လဲလှယ်တယ်၊ လက်ဆင့် ကမ်းတယ်၊ လွှဲပြောင်းတယ်။ *Kédan tvleòe*. '(He) is handing over the pencil to someone.' ခဲတံကို လက်ဆင့် ကမ်းတယ်။ *Bèlaq tvlekéshìe*. '(We) exchange the shirts.' အင်္ကျီ လဲလှယ် ကြတယ်။ **2.** change over, delegate. လက်လွှဲတယ်။

အလုပ်လွှဲတယ်။

tvle₂ *n*: marker which occurs after nominals to mark on behalf or instead of the N. အစား၊ ကိုယ်စား။ *Vpung tvle àngí wáaðe*. 'He is doing it on behalf of Aphong.' အဖုန် အစား သူ လုပ်ပေးတယ်။

☐ **tvle teq** *vt*: revenge. ကလွဲစား ချေတယ်။ |'instead of' + 'give back'|

tvli *n*: crossbow. လေးမြား။

☐ **tvli gokøm** *n*: crossbow evolving nut. လေးကြိုး တင်တဲ့ အကွက်။ = tvli køm

☐ **tvli kungshér** *n*: crossbow-arrow track. ဒူးလေးမှာ မြားတံ တင်တဲ့ မြောင်း။

☐ **tvli lashvp** *n*: kind of leaf used as sandpaper to smooth crossbows or arrows. မြားတံတွေ အချော တိုက်ရာမှာ သုံးတဲ့ သစ်ရွက် တစ် မျိုး။

☐ **tvli sheré** *n*: crossbow trigger. ဒူးလေး မောင်းခလုတ်။ |'crossbow' + 'trigger'|

☐ **tvli yer** *n*: crossbow-string. ဒူးလေးကြိုး။ |'crossbow' + 'string'|

☐ **tvlisvng** *n*: crossbow string retention nut. ဒူးလေးကြိုး ဆွဲရတဲ့ အတံ။

tvlíng *vt*: change, translate. လဲတယ်၊ ဘာသာ ပြန်ဆိုတယ်။ *Inglyik kà kèní Mìn kàsìng tvlíngòe*. 'Translate from English to Burmese.' အင်္ဂလိပ်မှ မြန်မာသို့ ဘာသာ ပြန်တယ်။ = líng

tvlong *n*: hemp plant. လျှော်ပင် တစ်မျိုး။

Tvloq *pn*: Talo; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

tvlòm *n*: bee. ပျားကြီး တစ်မျိုး။

Tvlòmzvng *pn*: Thaleumzang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုးအမည်။

tvlu₂ *n*: large edible mushroom (of any type). မှို။

tvlu₁ *adv*: ready to use. အဆင်သင့်။ *Tvlu íe*. 'Be ready to use.' အဆင်သင့် ဖြစ်တယ်။ *Tvlu wàð*. 'Make ready.' အဆင်သင့် ဖြစ်အောင် လုပ်ပါ။ *Tvlu èt má*. 'Are you ready?' အဆင်သင့် ဖြစ်ပြီလား။

Tvlòmzvng *pn*: Thalamzang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

tvlvng *n*: post or log that lies between two cliffs connecting them. ချောက်ကမ်းပါး နှစ်ခု အကြား သွယ်တန်းနေတဲ့ သစ်တိုင် (သို့) သစ်ချောင်း။

Tvlvng *pn*: Talang; a mountain name. တောင် တစ်လုံးရဲ့ အမည်။

tvm₁ *onm* onomapotoeic adverb which appears with the verb búng. ချက်ချင်း။ *Tvm búng*. 'Leave right away.' ချက်ချင်း ထသွားတယ်။

tvm₂ *vi*: sufficient. လောက်ငှတယ်။ *Shóng tvme*. 'Got sufficient wood.' ထင်း လုံလောက်တယ်။

tvmá *n:* arrow. မြားတံ။ *Tvmá vshòmdòm.*
'Three arrows.' မြားတံ သုံးချောင်း။

tvmà *n:* bamboo that grows below the snow mountain. ရေခဲတောင် တောင်ခြေရင်းမှာ ပေါက်တဲ့ ဝါး တစ်မျိုး။

□ **tvmàròng** *n:* long fence to make trap. ထောင်ချောက် ဆင်ရာတွင် ကာရံတဲ့ စည်းရိုး။

Tvmà *pn:* Tama; place name. နေရာ ဒေသတစ်ခုရဲ့ အမည်။

Tvmày *pn:* Thamai; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Tvmàydvm *pn:* Thamaidam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Tvmlaq *pn:* Thamla; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

tvmò *n:* bird; hawk, eagle. စွန်၊ သိမ်း (ငှက်)။
[It is bigger than *làngsøn.*]

□ **tvmò langkíson** *n:* bird; hawk, falcon. သိမ်း (ငှက်) တစ်မျိုး။

□ **tvmò nganggang** *adv:* going up like eagle soaring. ဆန်တတ်သည်။

□ **tvmòdòng** *n:* type of bird. ငှက် တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။

Tvmò *pn:* Thameu; place name. နေရာဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

tvmu *n:* duty or work. အငန်၊ အလုပ်။ *Tvmu wae.* '(He) does his job.' အလုပ် လုပ်တယ်။
Rvmá tvmu b̀̀nli. 'Farming or

agricultural work.' လယ်လုပ်တယ်။

□ **tvmu b̀̀nli** *n:* work. အလုပ်။

Tvmù *pn:* Thamu; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Tvmudvm *pn:* Thamudam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

tvmùm *n:* very long stick, used for picking fruit. တုတ် အရှည်ကြီး။

Tvmvng *pn:* Thamang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Tvmvngsvng *pn:* Thamangsang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

t̀̀vn ⇔ **t̀̀n** *n:* later, again, another. နောက်မှ၊ တခြား အချိန်ကြာမှ။ *T̀̀vn wà l̀̀m íe.* 'I'll do it later.' နောက်မှ လုပ်မယ်။ *T̀̀vn tiq p̀̀n.* 'Another kind/item.' နောက်တစ်မျိုး။ *T̀̀vn laq v̀̀h:mi.* 'I'll see you later.' နောက်မှ တွေ့ ကြမယ်။ *T̀̀n tiqkà.* 'Another thing (to express).' နောက် တစ်ခွန်း။ = **t̀̀n**

t̀̀nàm *n:* mountain spirit. တောစောင့်၊ တောင်စောင့် နတ်။

Tvnayǹ̀vm *pn:* Thanainam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

t̀̀né *adv:* almost, nearly. ခါနီးနီး။ *T̀̀né vjæ.* 'Almost fall down.' ပြုတ်ကျခါ နီးနီး ဖြစ်တယ်။ *T̀̀né tiqsétiq shvlá ram* 'Almost about the eleventh month.' ဆယ့်တစ်လ

ဝန်းကျင်ခန့်မှာ။ |Preceds the verb it modifies. | [né can be reduplicated for emphasis.]

tvnè *n*: human (Màngrùng word). လူသား။

Tvnè vđym. 'Human plain.' လူ နေထိုင်တဲ့ လွင်ပြင်။

Tvninvm *pn*: Thaninam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Tvnømzang *pn*: Thaneumzang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

tvnòñ *n*: Deodar cedar, wood of the gods. အဖိုးတန် ထင်ရှားပင် တစ်မျိုး။ *Nong maq Mòlòm Lizang Sìngdúing rvgaq nò shvru tvnòñ gvzá yoe* 'At our Sangdong land, Meuleum Lizang, there grows a lot of Deodar cedar.' ကျွန်တော်တို့ ဆန်ဒေါင်းတို့ ဌာနေ မိုလွန် လီဒိုင် ဒေသမှာ အဖိုးတန် ထင်ရှား ပင်ကြီးတွေ ပေါက်တယ်။

Tvnøngnvm *pn*: Thaneungnam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

tvnøt *n*: fine powder, flour. အမှုန့်။ = waqsi

□ **zongtvnøt** *n*: wheat flour. ဂျုံမှုန့်။

tvnshì ⇔ **vtvnshì** *vi*: answer, reply, response, feedback. ပြန်ဖြေတယ်။

tvnu *vt*: aim, point at. ချိန်ရွယ်တယ်၊ လက်ညှိုးထိုးတယ်။

□ **tvnugo** *locn*: north. မြောက်အရပ်။ |'to point' + 'head' | = tìbor

□ **tvnuni** *locn*: south. တောင်အရပ်။ |'to point' + 'tail' | = tìni

tvnùng *vt*: initiate or lead to do something. ဦးဆောင် လုပ်ကိုင်တယ်။ *Vm lým dang nò shaqrémèlaí laq tvnùngò*. 'As for food, let the older women lead/take responsibility.' အချက် အပြုတ် အတွက် အမျိုး သမီးတွေ တာဝန် ယူကြပါစေ။

Tvnvm *pn*: Thanam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

tvng₁ ⇔ **vtvng 1**. *n*: outer edge. အဆုံး၊ အစွန်။ *Rvgaq gò vtvng yíngtaq àlì wí nò...*, 'We also live in the land that is the most remote...,' နယ်မြေကလည်း အစွန် ဆုံးမှာ နေလို့။ *Dvhàtvng*. 'The end of the dry season.' နွေရာသီ အကုန်ပိုင်း၊ နွေနှောင်း။ 2. *quant*: superlative degree. အစွန်၊ အဆုံး။ *Shvlá vtvng lònq*. 'The best one.' အကောင်းဆုံး ပစ္စည်း။ *Té vtvngpè*. 'The greatest one.' အကြီးဆုံး သူ။ *Shvlá vtvng laqtun rì*. 'The best clothes.' အကောင်းဆုံး အင်္ကျီတွေ။

□ **tving₂** *locn*: outside, edge. အပြင်၊ အစွန်။ *Vtvng yíng rippè sìng ègòò*. 'Call the one who is at the edge.' အစွန်မှာ ရပ်နေတဲ့သူကို ခေါ်လိုက်ပါ။

□ **tvngpè** ⇔ **vtvngpe** *n*: youngest person. အငယ်ဆုံး သူ၊ အစွန်ဆုံး လူ။ = nongtòm

tvng₂ *vt*: stop crying. အငို တိတ်တယ်။

□ **tang₁** *vt*: third person singular form of *tvng*.

t́vng₁ ⇔ **vt́vng** *vi*: return. နောက်ကြောင်း ပြန်လှည့်တယ်။ *Zùng s̀vng vt́vng*. 'Return to school.' ကျောင်းကို ပြန်လှည့် သွားတယ်။

t́vng₃ *clf*: classifier only for legs/feet, hands/arms (of living things) and other long items. ခြေချောင်း၊ လက်ချောင်း နဲ့ ရှည်လျား သွယ်လျှတဲ့ အရာတွေကို ရေတွက် ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုး အစား။ *Wekvt vgwétvng n̄ vkàng mvl* 'The left foot (print) was a tiger's foot.' အဲဒီနောက် ဘယ်ဖက် ခြေချောင်းရဲ့ ခြေရာကတော့ ကျား ခြေရာ ဖြစ်တယ်။ *Kupè hí tiqt́vng gvzà m̀shv̀la p̀ à íe ló*. 'I think that man over there has problem with one of his legs.' ဟိုလူရဲ့ ခြေတစ်ချောင်းက မကောင်းသလိုပဲ။

t̀vng₁ ⇔ **vt̀vng** *vt*: 1. take or give back. ပြန်ယူတယ်၊ ပြန်ပေးတယ်။ *Lèga bok vt̀vng bóngà*. 'I took back the book.' စာအုပ် ပြန်ယူလိုက်တယ်။ 2. talk back. ပြန်ပြောတယ်။ *Kà mvgýmí vt̀vngòe*. 'I talk (them) back with harsh words.' စကားလုံး အကြမ်းတွေနဲ့ ပြန်ပြောတယ်။

t̀vng₂ *clf*: classifier for counting sugarcane and corn. ကြံချောင်း၊ ဧပြောင်းဖူး၊ လှံတံ စသည် ရည်လျားတဲ့ အရာတို့ကို ရေတွက် ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုးအစား။ *Lvgong tiqt̀vng*. 'One ear of corn.' ဧပြောင်းဖူး တစ်

ဖူး။

t̀vng₃ *onm* onomatopoeic adverb; used with the verb *d́vng* 'finish'. *Nòtt̀vng svrarì t̀vngd́vng dvsøp dvzaqshì yàng*. 'Respected teachers tried hard to repair or fix completely.' ယုံကြည်လေးစားရတဲ့ ဆရာတွေ ဆုံးခန်း တိုင်အောင် ကြိုးစားပြီး ပြင်ဆင် ခဲ့ကြတယ်။

TvNgan *pn*: Thangan; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Tvngapvng *pn*: Thangaphang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

T́vngd̀vnggv̀l̀m *pn*: Tangdunggalam; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

t̀vngma *n*: type of bamboo. ဝါးတစ်မျိုး။ [Larger than *tvmà* bamboo.]

Tvngmv̀gà̀m *pn*: Tangmagam; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

t̀vngngú̀l *n*: measuring rod or staff. ကျူတံ၊ တိုင်းတာတဲ့ ပေတံ တစ်မျိုး (သို့) တောင်းဝှေး။

T̀vngsv̀y *pn*: Thangsai; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Tvngt̀i *pn*: Tang river. မြစ် တစ်စင်းရဲ့ အမည်။

Tvngzøq *pn*: Thangzeu; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Tvnyawà̀ng *pn*: Thanyawang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

tv₁ *vt*: catch, arrest. ဖမ်းတယ်။ *Àng s̀ng tvpké b̀òà.* 'He was arrested.' သူ့ကို ဖမ်းမိတယ်။ *Nyaràgo d̀ot tvpkee.* 'The cat catches mice.' ကြောင်က ကြွက်ကို ဖမ်းစားတယ်။

□ **tap₂** *vt*: third person singular form of *tv₁*.

tv₂ *vt*: thresh (grain). (စပါး) လှေ့တယ်။ *Vb̀ò tvpm̀òe.* 'I thresh paddy rice.' ကျွန်တော် စပါး လှေ့တယ်။

□ **tap₃** *vt*: third person singular form of *tv₂*.

tv₃ *vi*: near, close to. အနီး အနား၊ ပူးပူး ကပ်ကပ်။ *Tvp íe.* 'It is very near/close.' တော်တော် နီးတယ်။ *Tvp wa èpaǹò.* 'Tie them all together.' ပူးပူး ကပ်ကပ် ချည်ပါ။

□ **tvptvp** *adv*: closely. နီးနီး ကပ်ကပ်။ *Tvptvp wae.* 'Do something closely.' နီးနီး ကပ်ကပ် လုပ်ဆောင်တယ်။ | Reduplication of *tv₃* 'close' |

tv₄ *onm* onomatopoeic adverb. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသနာ။

□ **tv₁ vmin** *vi*: expertise. ပိုင်နိုင် ကျွမ်းကျင်တယ်။ လက်ယာ သေသပ် လှပတယ်။ | ONM + 'expert' |

□ **tv₁ vnvp** *vi*: polite, courteous, look good. ကြည့်ကောင်းတယ်။ ရှုကောင်းတယ်။ သင့်လျော်တယ်။ *Tvp vnvp gwashie.* 'Dress well.' ကြည့်ကောင်း ရှုကောင်း ဝတ်ဆင်ထားတယ်။ |ONM + 'beautiful' |

tv_r *vt*: cut something by one chop တစ်ချက်တည်းနဲ့ နှစ်ပိုင်း လွှင့်ထွက် သွားအောင် ဖြတ်တယ်။

□ **tar** *vt*: first person singular form of *tv_r*.

tv_r ⇔ **vt_r** *n*: edge, outside. အစွန်၊ အပြင်ဖက်။ = *vtvng*

tv_{rà} *n*: 1. path, road, street, way. လမ်း။ *Tvrà tòngòe.* 'Build a road.' လမ်း ဖောက်တယ်။ 2. matter, affair, about. အကြောင်းအရာ။ *Vpè Mìwà m̀óng v̀lyàngì tvrà sh̀ndakng̀ònòng.* 'I will now talk about how my father used to live in China.' အခု ကျွန်တော် အဖေ တရုတ်ပြည်မှာ နေခဲ့တဲ့ အကြောင်းကို ပြောပြမယ်။

Tvral *pn*: Tharal; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

tvraq *n*: azalea. တောင်ဇလပ်။ *Sci. Rhododendron arboretum.*

□ **tvraq d̀v̀m** *n*: Azalea Plain. တောင်ဇလပ် ပန်း တွေပေါက်ရောက်တဲ့ လွင်ပြင်။

Tvrawang *pn*: Tharawang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

tvre *n*: kidney. ကျောက်ကပ်။

tv_{rè} *n*: quiver. မြားတံ ထည့်တဲ့ ပူး။

Tv_{rè} *pn*: birth order name for the ninth born male. နဝမမြောက် သားကို ခေါ်တဲ့ မွေးစဉ် အမည်။

tv_{rì} *vi* ~ *vt*: turn something, make something go round in a circle, spin

something (make it go itself, throw or push it). လှည့်တယ်။ *Tvrishie*. 'Turn (round & round), rotate, revolve.' လှည့်တယ်။

tvri₂ *n*: cane, rattan (vine-type plant). ကြိမ်။

☐ **tvrishí** *n*: rattan fruit. ကြိမ်သီး။

Tvrikung *pn*: Tharikhung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Tvriwànggòng *pn*: place name. နေရာဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

Tvròl *pn*: birth order name for the ninth born male. နဝမ မြောက် သားကို ခေါ်တဲ့ မွေးစဉ် အမည်။ = Tvrè

tvróng *n*: pillar. တိုင်။ *Nàmaq gilàrépèláí tvróng wedýng chòm èwà daqnòng*. 'You men bring that numbers of pillars.' ခင်ဗျားတို့ ယောက်ျားတွေ တိုင် ဘယ်နှစ်လုံး ယူလာပါ။

Tvróngshám *pn*: place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

tvrøt *n*: bird; black-eared shirke babbler. စာကလေး (ငှက်)။

tvru₁ *n*: high mountain. မြင့်မားတဲ့ တောင်။

tvru₂ *vi ~ vt*: be drunk. အရက်မူးတယ်။ *Àngmaq nø vm nò aq nò tvrushì nò, pòni pòni shvbyoshìe wa*. 'They (spent their time) eating and drinking and getting themselves drunk, having fun all day

all day long.' သူတို့ ကတော့ စားလိုက်၊ သောက်လိုက်၊ တနေကုန်ကုန် မူးရှူးပြီး နေကြတယ်။

Tvrùng *pn*: Tharung; one of the Rawang clans ရဝမ် လူမျိုး အနွယ် ဖြစ်တဲ့ မျိုးနွယ်စု တစ်ခုရဲ့ အမည်။

Tvrungkøq *pn*: Tharungkheu; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Tvrvndvm *pn*: Tharandam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

tvrvng *n*: banyan tree. ညောင်ပင်။

Tvrvngdvm *pn*: Tharangdam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Tvrvngkøq *pn*: Tharangkheu; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

tvvt *vi*: thick (of anything). ထူတယ်။ *Gvzà tvt we lèga tiqbok vru yàngà*. '(He) wrote a very thick book.' စာအုပ် အထူကြီး တစ်အုပ်ကို (သူ) ရေးသားခဲ့တယ်။

Tvtar *pn*: Thathar; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

TvUndvm *pn*: ThaUndam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

tvwa *n*: bamboo; generic name for any type of bamboo. ဝါး။

tvwá *n*: pitfall trap. ထောင်ချောက် တစ်မျိုး။ *Shvri tiqgo tvwátaq wáapì*. 'A deer was caught in the trap.' ဂျီ တစ်ကောင် ထောင်ချောက်မှာ မိနေတယ်။

tvwv̄n *n*: ice, snow. ရေခဲ။ *Shvp̄èrì nò vshòmshvlá mvhøqò d̄vngte tvwv̄n shìgùng l̄ngp̄vng ramø wedø tiqzàng taq wa vle.* 'As for the yaks, until it reaches to the third month, (they) stay below the snow mountains only.' သာကင်တွေ့ကတော့ ၃ လပိုင်း မရောက် မချင်း ရေခဲတောင်အောက်မှာပဲ နေတယ်။ *Tvwv̄n shìgùng ȳng v̄v̄p̄me.* 'The snow mountain looks beautiful.' ရေခဲတောင် သာယာ လှပတယ်။

tvwvt *n*: kind of trap set up to pierce the animal from side. ဘေးတစ်ဖက် တစ်ချက်မှ သားကောင်ကို ထိုးမိရန် ပြုလုပ်ထားတဲ့ ထောင်

ချောက်။

Tvyangn̄m *pn*: Thayangnam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Tvyay *pn*: Thayai; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Tvyonggong *pn*: Thayaunggaung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

tvyo *n*: plan, order. အစီစဉ်။

□**rvtò tvyo** *n*: program, time table. အစီအစဉ်၊ အချိန် ဇယား။

tvyó *n*: spiky bamboo type. အဆစ်မှာ ဆူး ပေါက်တဲ့ ဝါးတစ်မျိုး။

U u

u *dem.*: that, remote demonstrative pronoun. ဟို။ *U rvgaq s̀vng die.* '(He) is going away.' ဟိုကို သွားတယ်။ = ku

□ **ú** *dem.*: that over there. ဟိုးမှာ။ *Ú ỳvng sa tiqgo runge.* 'Over there sits a bird.' ဟိုးမှာ ငှက် တစ်ကောင် ထိုင်နေတယ်။ = kú

ù *n.*: plague. ကပ်ဘေး။ *Shiù (z̀h̀nli).* 'Deadly plague.' ကပ် ရောဂါ။

ùdong *n.*: bird; peacock, peafowl. ဥဒေါင်း (ငှက်)။ <Bur.

uè *onm* onomatopoeic word; bird's singing. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။

Um *pn.*: Um; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Úm *pn.*: name given to a male born after several females or a female born after several males. သမီး တွေချည်း (သို့) သား တွေချည်း မွေးဖွား ပြီးနောက်မှ မွေးလာတဲ့ သား

(သို့) သမီးကို မည့်ခေါ်တဲ့ အမည်။

Uma *pn.*: Uma; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Umón *pn.*: Umeun; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

ungung *onm* onomatopoeic adverb; heartily. ရှိုက်ကြီး တစ်ငင် ငိုတဲ့ အခါမျိုးမှာ ကြိယာ ဝိသေသန အဖြစ် သုံးတယ်။ *Ungung dvdórshie.* '(He) cried heartily.' ရှိုက်ကြီး တစ်ငင် ငိုတယ်။

up *vt.*: throw out (water). စွန့် ပစ်တယ်။ မှောက် သွန်တယ်။ *Shaqrépè sh̀vnmá rí nø kvntaq up b́h́.* 'The elder man got angry and threw out the dish pot.' လူကြီး စိတ်ဆိုး ဒေါသ ထွက်ပြီး ဟင်းအိုးကို မှောက်သွန် လိုက်တယ်။

Uròng *pn.*: Urong; mountain name. တောင် တစ်လုံးရဲ့ အမည်။

Urung *pn.*: Urung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

V v

v- *prf*: intransitivizing prefix. ကံလို ကြိယာကို ကံမလိုကြိယာ အဖြစ် ပြောင်းလဲ ပေးတဲ့ ကြိယာ ရှေ့ဆက်။ *Vtvl*. 'Roll down.' လှိမ့်တယ်။ *Vshvtn*. '(They) quarrel, fight.' သူတို့ ရန်ဖြစ်တယ်။

□ **vdøm**, *vi*: intransitive form of *døm* 'block up' အိုင်တယ်။ *Wezàng nènnyèn tí vdøm*. 'The water blocked up at the place always.' အဲဒီ နေရာလေး ရေ အမြဲတမ်း အိုင်နေတယ်။

□ **vhap** *vi*: intransitive form of *hvp* 'place on'. တင်လျက် ရှိနေတယ်။

□ **vle**, *vi*: intransitive form of *le* 'pass over' ဖြတ်ကျော်၊ ကျော်လွန်တယ်။ *Vyángí vle ráshà*. 'We passed (the river) at noon.' မွန်းလွဲ ပိုင်းမှာ ဖြတ်ကျော် လာခဲ့တယ်။ *Ným vlee*. 'Sunset, the sun setting.' နေဝင်တယ်။ *Lòm vlee*. 'Pass by.' ဖြတ် ကျော်သွားတယ်။ |<le 'cross over'|

□ **vlé**, *vi*: pass, spend (pass) time. ကျော်ဖြတ် ရတယ်။ *Dvgú vlée, mèdini*. 'There is a river to pass by, don't

go.' ချောင်း ဖြတ်ကူးရလို့၊ မသွားပါနဲ့။
[Telling someone there is a river
(water) to pass.]

□ **vløp** *vi*: intransitive form of *løp* 'bury'.

□ **vlvt** *vi*: intransitive form of *lvt* 'apply or spread something'. ပြန့်ကျဲတယ်။ *Manishúri chàt vlvtne*. 'Little seeds from necklace are spreaded all over.' ပုတီးစေ့ လေးတွေ ပြန့်ကျဲနေတယ်။

□ **vmaq** *vi*: intransitive form of *maq* 'extinguish'. ချုပ်ငြိမ်းတယ်။ (*Svmi àngwawa vmaqe*. 'The fire extinguished (died out) by itself.' မီး အလိုလို ငြိမ်း သွားတယ်။

□ **vngaq**, *vi*: intransitive form of *ngaq*. လှဲကျ နေတယ်။ *Shóng tiqgùng tvrayíng vngaqe*. 'The tree has fallen down on the road.' လမ်းပေါ်မှာ သစ်ပင် တစ်ပင် လှဲကျနေတယ်။

□ **vpang** *vi*: intransitive form of *pang*.

- ❑ **vpo** *vi*: intransitive form of po 'change or turn into'. ပြောင်းလဲတယ်။
- ❑ **vpvt₁** *vi*: intransitive form of pvt 'release'. လွတ်သွားတယ်။
- ❑ **vrø1** *vi*: intransitive form of rø1 'collapse or dismantle'. ပြိုကျတယ်။ | <rø1|
- ❑ **vrù1₁** *vi*: intransitive form of rù1 'wrestle'. နှပန်းလုံးတယ်။ *Vsìng vníngò vrù1e*. 'Two people wrestle.' လူနှစ်ယောက် နှပန်းလုံးကြတယ်။
- ❑ **vsip** *vi*: intransitive form of sip 'make lower'. နိမ့်တယ်။ *Yachòm nò rvgùng vsipme*. 'The roof top of this house is low.' ဒီအိမ်ရဲ့ ခေါင်မိုးက နိမ့်တယ်။
- ❑ **vsòr** *vi*: intransitive form of sòr 'pointed'. ချွန်တယ်။ *Tvwà tiqgùng vsòre*. 'One bamboo is pointed.' ဝါးတစ်လုံး ချွန်နေတယ်။
- ❑ **vshin** *vi*: intransitive form of shin 'spread'. ဖြန့်ကျဲ နေတယ်။
- ❑ **vshvt₁** *vi*: intransitive form of shvt 'fight'. ရန်ဖြစ်တယ်။
- ❑ **vtø1** *vi*: intransitive form of tø1 'grab'. လုယူတယ်။
- ❑ **vtung** *vi*: intransitive form of tung 'fall down/collapse'. လှဲတယ်။ *Chòm vtunge*. 'House collapse.' အိမ် လဲပြို

- တယ်။ |<tung|
- ❑ **vtv1** *vi*: intransitive form of tv1 'roll something down'. *Kula lóng tiqchìng vtv1 daqì*. 'Look, a rock is falling down.' ဟိုမှာ ကျောက်တုံး တစ်တုံး လိုမှ်ကျ လာနေတယ်။
- ❑ **vyan** *vi*: intransitive form of yan 'to place something long'. *Bò tiqgo vyane*. 'There's a snake laying on the floor.' မြွေ တစ်ကောင် လဲလျောင်းနေတယ်။
- v-₂** *prf*: first person possessive prefix. ပထမလူ ပိုင်ဆိုင် ခြင်းပြ နာမ်ရှေ့ဆက်။
- ❑ **vkàng** *kin*: grandfather. အဘိုး။
Vkàng dvshá sìng tiqkvtkvt dvdmòe. 'Sometimes I think about my late grandfather.' တစ်ခါ တစ်လေ ကွယ်လွန်သွားတဲ့ ကျွန်တော့် အဘိုးကို သတိရတယ်။
Nvkàng 'Your grandfather.' သင့် အဘိုး။ *Àngkàng* 'Their/his/her grandfather.' သူ့ အဘိုး၊ ပိုင်ရှင်။
- ❑ **vpè** *n*: my father. ကျွန်တော့် အဖေ။
Vpè nò zìng svra íe. 'My father is a school teacher.' ကျွန်တော့် အဖေက ကျောင်းဆရာ တစ်ယောက် ဖြစ်တယ်။
- ❑ **vsè** *n*: my child. ကျွန်တော့် သား၊ သမီး။
Vsè Nin íe. 'This is my second daughter.' ဒါ ကျွန်တော့် ဒုတိယ သမီးပါ။
- ❑ **vsì** *n*: my grandmother. အဖွား။

v-3 *prf*: nominal prefix. နာမ်ပြု စကားလုံး ရှေ့ဆက်။

□ **vkó** *n*: thief. သူခိုး။

□ **vnón₁** *n*: cooked. အကျက်။

□ **vngó** *n*: one who easily cries. အမြဲတမ်း လိုလို ငိုသူ။ **Vngópè**. 'He who cries.' Or 'The crier.' အမြဲ ငိုသူ။ အငို လွယ်သူ။

□ **vshì** *n*: ghost, spirit. ဝိညာဉ်။ **Vshì sáng dvchópme**. 'He is possessed by spirit.' သူ နတ်ဆိုး စွဲတယ်။ | <shì 'to die'. |

□ **vyá** *n*: liar, deceiver. လူလိမ်၊ လူညာ။

Vbøngdvm *pn*: Abeungdam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Vbøp *pn*: Abeup; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Vbør *pn*: Abeur; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Vchan *pn*: Achan; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Vchiya *pn*: Achiya; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Vchvng *pn*: Achang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Vdang *pn*: Adang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Vdeng *pn*: Adeng; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Vdømdvm *pn*: Adeumdam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Vdvng *pn*: Adang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

vdvngshì *vi*: wear (hat). ပြင်ဆင်တယ်။ [This expression is used to mean 'wear a hat'.]

vedio *n*: video. ဗီတီရို။

Vgròng *pn*: Agraung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Vgú *pn*: Agu; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Vgukyvng *pn*: Agukyang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

○ **vhé₂** See the entry **hé**.

Vjon *pn*: Ajaun; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Vjun *pn*: Ajun; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Vkè *pn*: Akhe; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

Vkong *pn*: Akhaung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Vkøm *pn*: Akheum; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Vkum *pn*: Akhum; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Vkun *pn*: Akhun; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

vi₁ **1.** *vt: say.* ပြောတယ်။ *Ngaí vlòe.* 'I am telling him.' ကျွန်တော် ပြောနေတယ်။ **2.** *vt: tell.* ပြောပြတယ်။ *Nypni vl lým laqí.* 'I will tell (him) tomorrow.' ကျွန်တော် မနက်ဖြန် ပြောလိုက်မယ်။ **3.** *vi: call, name.* ခေါ်တယ်။ အမည် ပေးတယ်။ *Vlún vlòe.* 'I called him Alun.' ကျွန်တော် သူ့ကို အလွန်း လို့မှည့် ခေါ်တယ်။

☐ **al** *vt: third person singular form of vl. Àngí gòp alòe.* 'He closes (something like a clamshell).' အဖုံး ပိတ်တယ်။

vi₂ *vi: exist, have, live (somewhere).* ရှိတယ်။

☐ **vl lúnshì** *vi: have comfortable life.* အသင့် အတင့် လူနေမှု အဆင့် အတန်းနဲ့ နေနိုင်တယ်။ *Vpòng bènli shvlá wa rvt àngmaq rvp nò vl lúnshìe.* 'Aphong's family have a proper living standard because he has a good job.' အဖုန်က အလုပ်ကောင်း ရထားလို့ သူ့ မိသားစုကို ကောင်စွာ ထားနိုင်တယ်။ |'exist' + 'get' + R/M|

☐ **vl nàm** *vi: convenient to stay.* နေသာ ထိုင်သာ ရှိတယ်။ *ýmbòngà ke wa ýlnàmýmà.* 'Only after eating I became comfortable.' စားပြီးမှပဲ သက်တောင့် သက်တာ ဖြစ်သွားတယ်။ |'exist' + 'comfortable'|

☐ **vl shvla** *vi: liveable.* နေထိုင် စရာကောင်းတယ်။ *Putao rvaq nò vsòng vl shvla móng íe.* 'Putao areas is liveable.' ပူတာအို ဒေသက လူ နေထိုင်လို့ ကောင်းတယ်။ |'exist' + 'good'|

Vlávàng *pn: Alawang; place name.* နေရာဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

Vlérýmtong *pn: Aleramtong; place name.* နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

Vlètnvm *pn: Aletnam; Rawang surname.* ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Vliqong *pn: Aliaung; Rawang surname.* ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

vlvnsì

vm₁ *n: rice (paddy) (unhusked rice).* စပါး။

☐ **vmdvbúng** *n: seedling (rice).* စပါးပျိုးပင်။

☐ **vmpvìl** *n: chaff, bran, wheat bran.* စပါး ဖျင်းတယ်။ |'eat' + 'thing' + 'bran'|

☐ **vmsit** *n: rice.* ဆန်။

☐ **vmshvr** *n: new rice.* ကောက်သစ်။ *Vmshvr bóy.* 'New rice (harvest) festival.' ကောက်သစ် စားပွဲ။ |'paddy' + 'new'|

☐ **vmyò** *n: rice for plantation.* စပါးပျိုးစေ့။

vm₂ *vi: eat (soft and watery foods, like rice).* စားတယ်။ *Ým lým aq lým.* 'Things

to eat and drink.' စားဖို့ သောက်ဖို့။ |With suffixes, -à, -ì, and -ò, it changes to high tone.|

☐ **ám** vt: third person singular of vm.

Vpongí vmpà tiqmvcheq mèpèng tiqmvcheq ándè. 'Aphong is eating package after packages of rice.' အဖုန် ထမင်းကို တစ်ထုပ်ပြီး တစ်ထုပ် စားနေတယ်။

☐ **vm** vt: transitive form of vm.

☐ **vimgvm** vi: tasty. မြိန်တယ်။ |'eat' + 'tasty'|

☐ **vmò pà** n: things to eat. စားစရာ။

☐ **vmrà** n: place to eat. စားဖို့ နေရာ။
vmrà zang îè. 'This is a place to eat.'
စားဖို့ နေရာ ဟုတ်တယ်။ |'eat' + NOM.place| [Thing to eat.]

○ **vm** See the entry **vm₂**

-vm suff: 1. verbal suffix for marking movement away from speaker, recent past and benefactive. ပြောကြား သူ့ဆီကို လှုပ်ဆောင်မှု၊ ရွှေ့လျားမှု ရှိတာကို ပြတဲ့ ကြိယာ နှာက်ဆက်။ 2. verbal suffix for marking benefactive of the V. အကျိုး တစ်ခုခု ဖြစ်ခြင်း၊ ရှိခြင်းကို ညွှန်းတဲ့ ကြိယာ နှောက်ဆက် "*Nypni kèní chuámì*" *wa vrùnge wa.* "'(Let's start) to cultivate from tomorrow", they said to each other.' နှောက်နေ့ ကနေ စပြီး တောင်ယာ ခုတ်စားကြ ရအောင်လို့ တိုင်ပင်ကြတယ်။ *Àngdànggúng*

dýngte nò rívmðvng íe. '(You) can carry a bagful (of fish) for your own benefit.' အိတ် တစ်လုံးစာ လောက်တော့ သယ်စားလို့ ရတယ်။

Vmerigan n: American. အမေရိကန် လူမျိုး။ <Eng.

○ **vmíng dvjá** See the entry **míng**

○ **vmóla** See the entry **móla**

vmpà n: cooked rice, food. အစား အစာ၊ ထမင်း။ |'eat' + 'thing'|

☐ **vmpà dvchit ò** n: gruel, porridge. ထမင်း ရည်၊ ဆန်ပြုတ်။ |'ear' + 'thing' + 'cook until only liquid left' + 'water'|

☐ **vmpà kòt chòm** n: kitchen. မီးဖိုခန်း။ |'eat' + 'thing' + 'cook' + 'house'|

☐ **waqvmpà** n: pig feed. ဝက်စာ။ |'pig' + 'food'|

Vmvt pn: Amat; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

vn vt: pick, pluck. ခူးတယ်၊ ဆွတ်တယ်။
Mvnga vnðe. 'I pick the mustard leaf.'
ကျွန်တော် မုန်ညှင်း ခူးနေတယ်။

☐ **an** vt: third person singular form of vn. *Àngí mvnga andè.* 'He is picking mustard leaves.' သူ မုန်ညှင်း ခူးနေတယ်။

Vnenggam *pn:* Anenggam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Vno *pn:* Anau; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Vnòng *pn:* Anong; ; one of the major branches of Rawang tribe. အဖွဲ့ခွဲကြီး ငါး မျိုးနဲ့ ဖွဲ့စည်း ထားတဲ့ ရဝမ် လူမျိုးမှ တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။

Vnòng mvda *pn:* Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Vnoq *pn:* Anau; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

vp *vt:* hand over, submit. လွှဲပြောင်းတယ်၊ ပေးအပ်တယ်။ *Bvnlì apmòe.* '(I) hand over the responsibility (to someone).' လုပ်ငန်း စဉ်တွေ လွှဲအပ်တယ်။ *Vpèyǎng gǝmsùng vpmòe.* 'I submitted some money to my father.' ကျွန်တော် အဖေဆီ ပိုက်ဆံ တစ်ချို့ အပ်နှံတယ်။

□ap *vt:* third person singular form of *vp.*

-vp *suff:* verbal suffix for marking recent past; within a few days of the time of speaking. အတိတ် ဖြစ်ရပ်ပြ ကြိယာ နောက်ဆက်။ (ရက် အနည်းငယ် အမှား ဖြစ်ပျက်ခဲ့ တဲ့ အရာ တွေကို ဖော်ပြရာမှာ သုံးတယ်။) *Nvmtòmì téapmì.* 'The Namthum river got flooded.' နမ်ထမ်ချောင်း ရေကြီးပြီပဲ။ *Waqsgègo gvza lvtéapmì, kapà*

shèvmvphà. The little pig has grown a lot, what did you feed (it)?' ဝက်ကလေး တော်တော် ကြီးပြီပဲ၊ ဘာတွေ ကျွေးခဲ့ သလဲ။

Vpvng *pn:* Apang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

vrá é *hurray;* expression used as a cheering. သဘောတူ အားပေးထောက်ခံတဲ့ သဘောကို ဆောင်တဲ့ စကားလုံး။

Vrè *pn:* Are; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Vrømdvm *pn:* Areumdam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Vrugang *pn:* Arugang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Vsedang *pn:* Asedang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Vsèyǎnggùng *pn:* Aseyanggung; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

Vsimpong *pn:* Asimphaung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Vsong *pn:* Asaung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Vsøn *pn:* Aseun; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Vsǎng *pn:* Asang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Vsvr *pn:* Asar; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Vshan *pn:* Ashan; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

vt *vi:* **1.** run away. ထွက်ပြေးတယ်။ *Chòm yíng kèní vtshìe.* 'He is running away from home.' အိမ်မှ ထွက်ပြေးတယ်။ **2.** take someone away, elope. ခိုးပြေးတယ်။ *Svma vtnòe.* 'I elope.' ကျွန်တော် မိန်းမ ခိုးပြေးတယ်။

□ **at₂** *vt:* third person singular form of *vt.*

□ **vtshì** *vi:* escape, run away from something. ထွက်ပြေးတယ်။

-vt *suff:* marker which occurs post verbally to mark directional, movement away from the speaker. ရွှေ့၊ ခွာမှုပြု ကြိယာ နောက်ဆက်။ *Èwàvtnò.* 'You bring it here.' ဒီကို ယူလာခဲ့ပါ။ *Svrapè nàmaqchòm nvpni divtne.* 'The teacher will come to your house tomorrow.' ဆရာကြီး ခင်ဗျား အိမ်ကို မနက်ဖြန် ရောက်လာ လိမ့်မယ်။ = ra

○ **vtang** See the entry **tang**.

Vtin *pn:* Athin; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Vwe *pn:* Awe; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Vwiqwàng *pn:* Awiwang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

○ **vwøn** See the entry **wøn**

Vwvl *pn:* Awal; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Vyøgang *pn:* Ayeugang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Vyøkung *pn:* Ayeukhung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Vzeq *pn:* Aze; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Vzèr *pn:* Azer; name of a Nat. ရဝမ် ရိုးရာ နတ်ဘုရား တစ်ဆူရဲ့ အမည်။

Vzí *pn:* Azi; older term for Zaiwa. ဇိုင်ဝါး လူမျိုးကို ခေါ်တဲ့ အသုံး အနှုန်း။

Vziq *pn:* Azi; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

vzø *n:* merit dance. မနော အက။

□ **vzølvm** *n:* merit dance, Manaw dance. မနောအက ကတယ်။

Vzudvng *pn:* Azudang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

W w

wa₁ vi: **1. say.** ဆိုတယ်၊ ပြောတယ်။ *"Døng range" wae.* '(He) said, "I am coming".' လာခဲ့မယ်လို့ သူပြောတယ်။ *"Ngà laqdi" wae.* 'He says "I should go".' ကျွန်တော်ကို လာခဲ့လို့ ပြောတယ်။ **2. call, name.** ခေါ်တယ်၊ အမည် ပေးတယ်။ *Vtøp wapv̄n nø vs̄ng dypvt gvzá vjú vle.* 'What is called Atheup is good for the people.' အထွပ် (Atheup) က လူ့အတွက် အကျိုးရှိတယ်။ *Weyv̄ng kènì Jùngkang wa we tiqpe shv̄ng yàngì.* 'And then, a person called Dungpu Kyungkang became popular.' အဲဒီ နောက်မှာ ဂျုံခန် လို့ ခေါ်တဲ့လူ နာမည်ကျော်ကြားခဲ့တယ်။ **3. do, work.** လုပ်တယ်။ *Yamvr̄ngrì nø rvmá tvmu b̄vnli wae.* 'People from this village do cultivation.' ဒီရွာက ရွာသူ၊ သားတွေ စိုက်ပျိုးရေး လုပ်ကြတယ်။ |Changes to a low tone when followed by -ò, -ì, and -à. |

☐ **wà₁ vt:** **1. do, make.** လုပ်တယ်။ *Shóng wàðe.* '(He) is gathering firewood.' သူ ထင်း ခွနေတယ်။ **2. say.** ပြောဆိုတယ်။ *Vzø l̄vm we tvrà màbóng wài ká*

nø yadø íe. 'The reason we say azeu-dance is not the same is like this.' အဇီးလမ် အက မတူ ကွဲပြားတယ်လို့ ဆိုရတဲ့ အကြောင်းက ဒီလို ဟုတ်တယ်။

☐ **wani conj:** then, when. ဆိုရင်။

wa₂ part: marker which occurs after nominals to mark exclusiveness; only, always of the N. သာ၊ ပဲ။ *Shøwa zae.* 'It is always raining.' တစ်ချိန်လုံး မိုးချည်း ရွာတယ်။ *Tiqchòm̄gùng wa mví wí nø.,* 'As it was not only one branch or clan...,' မိသားစု တစ်စုပဲ မဟုတ်လို့၊ *Tiqnóng wa èlòng bòshà ke má.* 'After only one year of studying?' တစ်နှစ်ပဲ နေပြီးတဲ့ အခါမှာလား။ *Mìwà móng Kúnming yv̄ngø vn̄ishvlá wa v̄l yv̄ngshà.* 'We lived in Kunming, China, only two months.' တစ်ရက်ပြည် ခွန်းမင်မှာ ၂လ ပဲ နေခဲ့တယ်။

Wa pn: Wa; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

wá₁ vi: be caught in a trap or lie. (ကျော့ကွင်းမှာ) ဖမ်းမိတယ်။ *Shvrì tiqgo tvwá taq wáapmì.* 'One deer was caught in

the trap.' သမင် တစ်ကောင် ကျော့ကွင်းမှာ မိထားတယ်။

wá₂ *dem*: other, the one over there. တခြား။ **Wápè.** 'Other (male) person.' အခြား တစ်ယောက်။ **Wáyíng.** 'Other place.' အခြား တစ်နေရာ။ **Wákaq.** 'Other side.' တစ်ခြား ဖက်ခြမ်း။

□ **wápè yapè** *n*: anyone. ဘယ်သူဖြစ်ဖြစ်။

○ **wà₁** See the entry **wa₁**

wà₂ *vt*: bring. ဒီကို ယူလာပါ။ **Kunggòm èwàatnò.** 'Bring the plate here.' ပန်းကန်ကို ဒီ ယူလာခဲ့ပါ။

wà₃ ⇔ **vwà** *n*: bambusa maculata. ဝါး။

□ **wàka** *n*: bamboo stick. ဝါးခြမ်း။

□ **waqrà** *n*: bamboo. ဝါး တစ်မျိုး။

□ **wàsà** *n*: gracilis bamboo. ဝါးတစ်မျိုး။

□ **wàsàng** *n*: glossy bamboo. ဝါးနက်။

□ **wvlà p̀v̀ng** *n*: bamboo tube.

ဝါးကျည်တောက် တစ်မျိုး။

□ **wvne** *pn*: type of bamboo. ဝါးတစ်မျိုး။

Wádaq *pn*: Wada; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

wadø ⇔ **vwadø** *adv*: aimless, nonsense, without purpose. အလကား၊ အလဟဿ၊ ဦးတည်ချက် မရှိ။ **Vwadø rvtø mèdèsóm ni.** 'Dont waste time without purpose.' အချိန် အလကား မဖြုန်းနဲ့။

□ **wawadø** ⇔ **vwawadø** *adv*:

nonsense, with no particular purpose. အလကား၊ လျှောက် ပြောတယ်။ **Vwawa dø vjoshìe.** 'He is talking nonsense.' သူ လျှောက်ပြောတယ်။ [Also **wadø**; always followed by **dø**.]

wàkà *n*: type of edible leaf. ဟင်းရွက် တစ်မျိုး။

Wakaq *pn*: Wakha; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုးအမည်။

○ **wal** See the entry **wvl₂**

○ **wál** See the entry **wvl₁**

Wala *pn*: Wala; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

walì wala *quant*: all people. လူအပေါင်း၊ လူမျိုး တကာ၊ သိုက်သိုက် မြိုက်မြိုက်။

wamà *n*: big village. ရွာကြီး၊ ရွာကြီး။ **Ziwón wamà lypat pvngwàsé nóng íámì.** 'The age of Zion village has reached 50 years.' ဇီးအွန် ကျေးရွာ တည်ထောင်တာ နှစ် ၅၀ ရှိပြီ။

wàmùn *quant*: the multitude. လူအပေါင်း။

□ **wàmùn wàyá** *n*: multitude.

အမြောက် အများ။

wàmut *n*: be many, multitude. အမြောက် အများ။ **Vpøi we gàmzø gàmnaq shaqré shaqtvng sholaq glà wàmut m̀vr̀d̀v̀ng riplúnò nø toqshì lún rvt l̀v̀ngcha dvm̀v̀n Gvray àng nø ishøt ìg̀v̀n laqvl̀d̀vr.** 'Let the

creator God be blessed as I get this chance to stand up and speak before respectful wealthy people and also elders and young people.' လေးစားရတဲ့ လူ ချမ်းသာတွေ၊ လူကြီးတွေနဲ့ လူငယ် အများကြီး ရှေ့မှာ မတ်တပ်ရပ် စကား ပြောခွင့် ရလို့ အချိန် နာရီ ဖန်ဆင်းရှင် ဘုရားသခင် ဘုန်းကြီး ပါစေ။

wàmwàm *adv*: dawn bright. မိုးလင်း လှလှ အချိန်ကို ဆိုတယ်။ *Wàmwàm gáe*. 'It is dawn.' မိုးလင်း လှပြီ။

○ **wan** See the entry **wvn**

wan wa *onm* short appearance. ရုတ်တရက် ပေါ်လာတယ်။ *Wan wasè òràí*. 'He came for a quick visit.' ခဏ လာ တယ်။ = *gwan*

wang *vt*: encircle. ဝိုင်းရံတယ်။ *Vkópè vhwáng sèng wangòe*. 'They encircle the compound where there is a thief.' သူ့ခိုး ရှိတဲ့ ခြံဝင်းကို ဝိုင်းရံကြတယ်။

wáng *n*: 1. fence around garden. စည်းရိုး။ *Wáng hvms hè*. 'Construct a fence.' ခြံ စည်းရိုး ကာတယ်။ 2. garden. ခြံ။ *Vpè wáng sèng dìámì*. 'Father has left for the garden.' အဖေ ခြံကို သွားလိုက်ပြီ။ *Wáng tiqwáng* 'One garden.' ခြံ တစ်ခြံ။

wàng 1. *n*: river, water. ရေချောင်း။ မြစ်။ *Wàngbo mongsè*. 'A person from upper river.' မြစ်ညှာ အရပ်က လူ။ 2. *clf*: classifier for counting numbers of

ivers or streams. မြစ်ချောင်း တွေကို ရေတွက်ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုး အစား။ *Tì tiqwàng vyøe*. 'One river flows.' ရေ ချောင်း တစ်ချောင်း စီးဆင်းနေတယ်။

□ **wàngbor** ⇔ **wàngbo** *n*: head waters. မြစ်ဖျား။

□ **wàngdùng** *n*: ridge. လွင်ပြင် ချိုင့်ဝှမ်း။ မြစ်ရိုး တစ်လျှောက်။ = *dvbèng*

Wanghøm *pn*: Wangheum; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Wangkeng *pn*: Wangkheng; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Wangkimmvm *pn*: Wangkhimnam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Wangkøm *pn*: Wangkheum; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

wangkwi *n*: kind of snake. မြွေ တစ်မျိုး။ = *wànghwí, kangkwí*

Wangrvm *pn*: Wangram; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

wàngsáng naqja *n*: bird; little fork tail. ငှက် တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။

wàngsè *n*: human. လူသား။ |<*séngzà wàngsè*။

Wàngsèn *pn*: Wangsan; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

wàngvín *n*: 1. very old. အိုတယ်။ 2. elder. လူကြီး။ *Vshaq wàngvínri luqe*. 'Most are

older men.' လူကြီးတွေ လာကြပြီ။ [Must follow vshaq.]

Wàngye *pn*: Wangye; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

○ **wap** See the entry **wvp**

waq₁ *n*: pig. ဝက်။

□ **waqchòm** *n*: pigsty, hog pen. ဝက်ခြံ။ |'pig' + 'house'|

□ **waqde** *n*: basket for carrying pig. ဝက်တွေ သယ်ဖို့ ရက်လုပ်ထားတဲ့ တောင်း။ = dǝngrùng

□ **waqgungsha** *n*: salted dried pork. ဆားနဲ့ နယ်ပြီး နေလှန်းထားတဲ့ ဝက်သား ခြောက်။ = paqgungsha

□ **waqlá** *n*: boar (male pig). ဝက်ထီး။ |'pig' + 'male'|

□ **waqlòng** *n*: pig fat. ဝက်ဆီ။

□ **waqmà** *n*: sow (female pig). ဝက်မ။ |'pig' + 'female'|

□ **waqniq** *n*: pig dung. ဝက်ချေး။ |'pig' + 'dung'|

□ **waqsè** *n*: piglet. ဝက်ကလေး။ |'pig' + 'small'|

□ **waqshú** *n*: pig fat. ဝက်ဆီ။ *Waqshú èvm kèní góng dvpvt màshvla*. 'Pig fat is not good for your body.' ဝက်အဆီ စားသုံးခြင်းက ခန္ဓာကိုယ် (ကျန်းမာရေး) အတွက် မကောင်းပါ။

□ **waqshvng** *n*: wild boar. တော ဝက်။

□ **waqvmpà** *n*: pig feed. ဝက်စာ။ |'pig' + 'food'|

□ **waqzá** *n*: 1. pig food. ဝက်စာ။ 2. type of yam. မျောက်ဥ တစ်မျိုး။

waq₂ *vt*: 1. repay. ဆပ်တယ်။ 2. fine.

□ **waqshì** *vi*: repay. ပေးဆပ်တယ်။ *Shvrín waqshìe*. 'Repay the debt.' အကြွေး ဆပ်တယ်။

waq₃ *vt*: ripe (ready to harvest). ရင့်တယ်။ မှည့်တယ်။ <Matkyung dialect

Waqdýmkong *pn*: Wadamkhaung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

waqgung p̀vndvng *n*: scarecrow. လေတိုက် တဲ့ အခါ တစ်ခုနဲ့ တစ်ခု ရိုက်ခတ် အသံ မြည်အောင် လုပ်ထားတဲ့ ငှက်ချောက်တဲ့ ကိရိယာ တစ်မျိုး။

waqhým *n*: bamboo/twig fence. ခြံဝင်း။

Waqkwe *pn*: Wakhwe; place name and also surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

waqkweko ki *n*: white yam. မျောက်ဥ အဖြူရောင် မျိုး။

waqlúngtan *n*: cicada. ပုစဉ်းရင်ကွဲ တစ်မျိုး။ [It is usually found in the evening when it is about get dark. မှောင်ရိပ်သန်း တဲ့ အချိန်မှာ ထွက်တတ်တဲ့ ပုစဉ်း တစ်မျိုးဖြစ် တယ်။]

waqpà *n*: taro. ပိန်းဥ။ |'pig' + '?'|

□ **waqpà rvmá** *n*: taro hill or field. ပိန်းဥခင်း။

- **waqpàshí** *n*: small taro.
- **waqpàyò** *n*: taro crop.
- waqpú** *n*: ashes. ြာ။
- **waqpú rínvng** *n*: edible leaf. စားလို့ရတဲ့ ဟင်းရွက် တစ်မျိုး။
- **waqrà** See the entry **wà**₃
- waqsì** *n*: husk. ဖွဲ။
- **waqsì tvnøt** *n*: bran. ဖွဲနု။
- Waqwv́n** *pn*: Wawan; place name. နေရာဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။
- **war** See the entry **wvr**₁
- wàr**₁ *n*: yellow. အဝါ။
- wàr**₂ *vi*: fire heat. မီးအရှိန်။
- Wara** *pn*: Wara; Rawang surname. ရဝမ်မိသားစု အမျိုး အမည်။
- wat**₁ ⇔ **vwat** *vt*: wave, swing (like tail) ခတ်တယ်။
- wat**₂ *onm* onomatopoeic adverb; the sound of quick swing. မြည်သံစွဲ ကြိယာဝိသေသန။ *Nigungòng wat wàràt kvt jaq tapmò*. 'When the (tiger) swung its tail (to where he was) he swiftly caught it.' ကျားအမြီး လှုပ်လာတဲ့ အခါ ဆုပ်ဖမ်း လိုက်တယ်။
- Waynvns̀v̀n** *pn*: Wainansan; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုးအမည်။
- we**₁ *dem*: that; distal demonstrative. အဲဒါ။

- **wedang wedang** *n*: individual way. တလမ်းစီ သီးသန့်စီ။
- **wedø írvt nò** *conj*: as it is the case, as it is in that manner. အဲဒီလိုဖြစ်လို့။
- **wedøni** *adv*: just like that. အဲဒီလို။
- **wekvt** *adv*: during that time, and then. အဲဒီ အခါ၊ အဲဒီ အချိန်မှာ။
- **welòng welòng** *n*: each, every. တစ်ခုစီ၊ တစ်ခုချင်း စီ။ [lòng can be replaced by other classifiers.]
- **wervt** *conj*: therefore. ထို့ကြောင့်။
- **weýng** *dem*: there. ဟိုမှာ။
- we**₂ *part*: nominalizer, relativizer. ကြိယာကို နာမ်ပြု စကားလုံး။ *Shøn we kà*. 'The spoken word.' ပြောတဲ့ စကား။ *Di we tvrà*. 'The road to go.' သွားရတဲ့ လမ်း။
- **wí** *part*: contraction of **we + í =wí**; because of, as it is the case. လို့၊ သောကြောင့်၊ သာလျှင်။ *Svrapè gvzà za wí dí mvlúvntnò*. 'The teacher is not able to come because he is really sick.' ဆရာကြီးက အရမ်း ဖျားလို့ မလာနိုင်ဘူး။
- we**₃ ⇔ **vwe** *n*: kind of bamboo. ဝါး တစ်မျိုး။
- wé**₁ *vt*: eat; such as eating corn and seeds. စားတယ်၊ ပြောင်းဖူးစေ့ လိုမျိုး အစေ့တွေကို စားတာကို ဆိုတယ်။ *Lvgong dvpoq èwéránòngé*. 'Come and eat pop corn.'

ပြောင်းဖူး ဖောက် လာစားကြ ပါအုံး။ = yøq
wé₂ *adv*: Hey! ဟေ့။ *Wé kàpà èwàò lé.* 'Hey, what are you doing? ဟေ့ ဘာလုပ်နေတာလဲ။

welè *adv*: of course. ဟုတ်တော့ပေါ့။

wenin *pn*: Wenin; kind of bamboo. ဝါးတစ်မျိုး။

wenvng *n*: mutauk bamboo. ဝါးသုဉ်း တစ်မျိုးရဲ့ အသီး။

weqké *vt*: fed up. အီတယ်။

☐ **weqweq wa** *adv*: fed up after eating oily food. အဆီ အဆိမ့် ပါတဲ့ အစား အစာတွေ စားပြီး မအီ မသာ ဖြစ်တယ်။

wiza *n*: visa. ဝီဇာ။ <Eng.

wøn ⇔ **vwøn** *n*: coral jewellery. သန္တာကျောက်ဖြင့် ပြုလုပ်ထားသော အလှဆင် ရတနာ။

wøt *onm* onomatopoeic adverb; used with the verb *vwíng* 'return'. မြည်သံစွဲကြိယာ ဝိသေသန။ = wvt

wù ⇔ **vwù** *vt*: take someone around, roaming around. လျှောက်ခေါ် သွားတယ်၊ အလည် အပတ် သွားတယ်။

☐ **wúshì** ⇔ **vwúshì** *vi*: roam. လျှောက်သွားတယ်။ *Lega màrøshì pònini vwúshìe.* 'He roams the whole day without studying his lessons.' စာ မကျက်ပဲ တစ်နေ့လုံး လျှောက်သွားတယ်။

wùlaq *n*: trade, buying and selling. ကုန်ပစ္စည်း။

☐ **wùlaq dvrè** *n*: goods, merchandise. ရောင်းကုန် ပစ္စည်း။ |'trade' + 'things'|

☐ **wùlaq wa** *vi*: do/be in business, buying and selling. ကုန်ကူးတယ်။ |'trade' + 'to do'|

☐ **wùlaq wa vs̀ng** *n*: merchant. ကုန်တယ်။ |'trade' + 'to do' + 'person'|

Wuli *pn*: Wuli; Rawang surname. ရဝမ်မိသားစု အမျိုး အမည်။

wun *vt*: scatter (seeds). ကြဲတယ်။ *Vbø wundè.* '(He) is scattering paddy.' သူစပါး ကြဲတယ်။

Wuning *pn*: Wuning; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Wúning *pn*: Wuning; place name. နေရာဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

Wungbøm *pn*: Wungbeum; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

wur *n*: hand, arm. လက်။ *Wur hángshìe.* '(He) is raising his hand.' သူ လက်မြှောက်တယ်။

☐ **wurchíng** *clf*: classifier for a palmful of something. လက် တစ်ခုပဲ စာ။

☐ **wurdúng bèlaq** *n*: long-sleeve garment. အင်ကျီ လက်တို။ |'hand' + ? + 'upper garments'|

☐ **wurdvchøp** *n*: ring. လက်စွပ်။ |'hand' + CAUS + 'put on'|

- ☐ **wurdvzø̃m** *vt*: marry. လက်ထပ်တယ်။
- ☐ **wurgvzṽmshì** *vi*: gesticulate. လိင်အင်္ဂါကို ဆော့ကစားတယ်။ |'hand' + 'do something leisurely' + R/M marker|
- ☐ **wurhà̃m** *n*: finger. လက်ချောင်းကလေး။
- ☐ **wurhà̃m chò̃ngmø̃** *n*: banana (long and thin, green) ငှက်ပျောသီး။ |'finger' + 'banana'|
- ☐ **wurkup** *n*: back of the hand; opisthenar. လက်ဖမိုး။
- ☐ **wurmèhà̃m** *n*: thumb. လက်မ။ |'hand' + AUG + CLF.finger|
- ☐ **wurmvdò̃ng mè̃táng** *n*: thumb. လက်မ။ |'hand' + 'core' + AUG + CLF.finger|
- ☐ **wurmvtø̃p** *n*: fist. လက်ဆုပ်။ |'hand' + 'to make a fist, close hand, handful'|
- ☐ **wurpà̃** *n*: palm of hand. လက်ဖဝါး။
- ☐ **wurpø̃t** *n*: elbow. တံတောင်ဆစ်။ |'hand' + 'elbow/knee joint'|
- ☐ **wursè̃ hà̃m** *n*: little finger, pinky. လက်သန်း။ |'hand' + DIM + CLF.finger|
- ☐ **wursè̃ tá̃ng** *n*: pinky, little finger. လက်သန်း။ |'hand' + 'little/child' + CLF.leg/hand|

- ☐ **wursiq** *n*: elbow, wrist. လက်ဆစ်။ |'hand' + 'joint'|
- ☐ **wursu** *n*: generous hand. ရက်ရောတဲ့လက်။ *Vmè nø̃ wursu íe*. 'My mother is generous in giving.' ကျွန်တော် မိခင်က အပေး အကမ်းမှာ ရက်ရောတယ်။
- ☐ **wur yvnggú̃ng** *n*: long sleeve. လက်ရှည် အင်္ကျီ။
- ☐ **wurzø̃m** *n*: grip, handle. လက်ကိုင်။ |'hand' + <zø̃m 'hold'|
- ☐ **wurzú̃ gø̃npaq** *n*: bribe, gift, present. တစ်စီး လက်ဆောင်။

wurdi *n*: axe. ပုဆိန်။

Wurù̃ng *pn*: Wurung; a mountain name တောင် တစ်လုံးရဲ့ အမည်။

○ **wurzú̃ gø̃npaq** See the entry **wur**

wut₁ *n*: brick. အုတ်ခဲ။ <Jp.

wut₂ *onm* onomatopoeic adverb; used with the verb *vw̃ng* 'return'. မြည်သံစွဲကြိယာ ဝိသေသန။ = *wø̃t*

○ **wvl**₁ See the entry **wṽl**₁

wvl₂ ⇔ **wvvl** *vt*: clear weeds. ပေါင်းရှင်းတယ်။ *Nìmsì tòng wvvlò̃e*. 'I am clear the weeds off around the plant.' သစ်သီးပင်ကို မြေဖို့ ပေါင်းဆွ ပေးတယ်။

☐ **wal** *vt*: third person singular form of *wvl*.

wv1₁ ⇔ **vwv1** **1.** vt: distribute, divide.

ဝေငှတယ်၊ ခွဲဝေတယ်၊ ပိုင်းဖြတ်တယ်။ *Sha tiqgo shvtké b0ò kèní n0 tiqmvrìngmaqí vwv1kéòe.* 'If one animal got killed it is distributed to the whole village.' သားကောင် တစ်ကောင် သတ်နိုင်ခဲ့ရင် တစ်ရွာလုံး ဝေငှ စားသောက်ကြတယ်။ **2.** clf: classifier for counting numbers of portions. အပိုင်း၊ အပိုင်း အခြား ကို ရေတွက်ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုး အစား။ *Vsh0mwv1 kèní tiqwv1 èlvngshì b0.* 'You may take one third of (it).' သုံးပုံ၊ ကနေ တစ်ပုံကို ယူသွားပါ။

□ **wá1** ⇔ **vwá1** vt: third person singular form of *wv1*.

□ **wv1**₁ clf: classifier for counting sections. အပိုင်း အခြားတွေကို ရေတွက်ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုး အစား။ *Íwe tiqwv1 ín0 mvshád.* 'However, some people didn't know.' ဒါပေမဲ့ တစ်ချို့ လူတွေကတော့ မသိကြဘူး။

wv1₂ onm onomatopoeic adverb; used with the verb *vpo* 'turn upside down'. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။ *Mvgàmré wv1 vpo yàngì.* '(He) suddenly turned into a rich person.' နေ့တွင်းချင်း လူ ချမ်းသာ အဖြစ် ပြောင်းလဲ သွားခဲ့တယ်။

wvleq adv: shows surprise. အမယ်၊ အလိုလေး။ *Wvleq kayvng kí ètá dárà lè.* 'Hey! where did you hear that?' အလိုလေး၊ ဘယ်ကနေ ကြားခဲ့တာလဲ။

wvm vt: close or cover up. ပိတ်တယ်၊ ဖုံးတယ်။

□ **wam** vt: third person singular form of *wvm*. *Taqchvng èwamò.* 'Close the lid.' အိုး အဖုံးပိတ်ပါ။

wvm vi: love, like. ကြိုက်၊ နှစ်သက်တယ်။ *Svmrèrì n0 vdìpra lòng svng mvwvmsì.* 'Children hate to be beaten.' ကလေးတွေက အရိုက်ခံ ရတာကို မကြိုက်ကြပါ။

wvm n: clay. မြေစီ၊ အုတ်ဖုတ်ရန် (သို့) အိုးလုပ်နိုင်တဲ့ မြေစီ။

□ **wvmjip** n: brick. အုတ်ခဲ။

wvn vt: buy. ဝယ်တယ်။

□ **wan** vt: third person singular form of *wvn*.

wvñ ⇔ **vwvñ** vt: separate. ခွဲခြားတယ်။

wvng₁ ⇔ **vwvng** vt: **1.** send back, cause to return to where (it/they) came from. ပြန်ပို့တယ်။ **2.** U turn. ပြန်လှည့်တယ်။

□ **wvngshì** ⇔ **vwvngshì** vi: **1.** return (go back to where one came from). အစပြုတဲ့ နေရာကို ပြန် လှည့်တယ်။ **2.** repent from sin. အပြစ် ကနေ နောင်တရတယ်၊ လမ်းမှားကနေ ပြန်လှည့် လာတယ်။

wvng₂ n: paternal uncle; father's older or younger brother, mother's older or younger sisters' husband.' ဘကြီး (သို့) ဘလေး (ဖခင်ရဲ့ အစ်ကို(သို့)ညီ)၊ ဦးကြီး၊ ဦးလေး (မိခင်ရဲ့ အမ၊ ညီမ ရဲ့ ခင်ပွန်း)။ |It requires

one of the possessive prefixes v-, nv-, àng-.

ẁv̀ng₃ *vt*: first person singular form of wa; combination of wà + -ng =ẁv̀ng (the vowel shift a>v).

ẁv̀ngzà *n*: other kind of people, foreigner. လူမျိုးခြား၊ တိုင်းတစ်ပါးသား။ *Ẁv̀ngzà m̀ong s̀v̀ng Rvwàng r̀i denila gvzà loe.* 'These days, many Rawang are migrating to foreign lands.' အခုတစ်လော ရဝမ်တွေ အများကြီး တိုင်း တစ်ပါးကို ပြောင်းရွှေ့ နေထိုင်ကြတယ်။

wvp *vt*: 1. throw, hurl, shoot (an arrow). ပစ်တယ်။ *Tvmáí wapm̀de.* 'He is shooting with an arrow.' သူ ဖြားနဲ့ ပစ်တယ်။ 2. shoot. ပစ်တယ်။ *Nga wvpmd̀e.* 'I shoot fish (with a cross bow).' ကျွန် တော် ငါး ပစ်တယ်။

☐ **wap** *vt*: third person singular form of wvp.

wvr₁ *vt*: burn, make fire. မီးရှို့တယ်။

☐ **war** *vt*: third person singular form of wvr.

☐ **wvrsh̀ong** *n*: firewood. ထင်း။ |'burn' + 'wood/tree'|

wvr₂ ⇔ **vwvr** *n*: bamboo. ဝါးတစ်မျိုး။

wvranda *n*: verandah, balcony. ဝရန်တာ၊ လေသာဆောင်။ <Eng. 'verandah'

Wvrdvm *pn*: Wardam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုးအမည်။

wvre *n*: giant bamboo. ဝါးဘိုးဝါး။ *Sci. Dendrocalamus giganteus*

wv̀rma *n*: axe. ပေါက်ဆိန်။

wvt₁ 1. *vi*: blossom. (ပန်း) ပွင့်တယ်။ *Mvngar̀i wvtnapm̀i.* 'The mustard plants have bloomed.' မုန်ညှင်းတွေ ပွင့်ကုန်ပြီ။ 2. *clf*: classifier for counting numbers of flowers. အပွင့် တွေကို ရေတွက်ရာမှာ သုံးတဲ့ နှာမ်ခွဲ အမျိုးအစား။

wvt₂ *vt*: tear, make hole. သစ်တုံး တွေကို ဆွဲ နှိုင်းရန် သစ်လုံး တစ်ဖက် ထိပ်မှာ အပေါက် ဖောက် ခြင်းကို ဆိုတယ်။

wvt₃ ⇔ **vwvt** *n*: glass. မှန်။

☐ **wvbtv̀ngkà** *n*: window. မှန်ပြတင်းပေါက်။

wvt₄ *onm* onomatopoeic adverb; used with the verb *vwv̀ng* 'return'. မြည်သံစွဲ ကြိယာဝိသေသန။ *Wvt vwv̀ngsh̀ie.* 'Suddenly, (he) turns back.' လှည့်ပြန်တယ်။ = wut, wøt

wvyè *adv*: right! used after a repeated utterance (other person didn't hear clearly). အော်၊ ဟုတ်ကော ဟုတ်ရဲ့လား။ သရော် လှောင်ပြောင်တဲ့ အခါ သုံးတယ်။ *Íe wvyè!* 'I said it is like that.' ဟုတ်တယ် ဟုတ်။

Y y

ya₁ *dem*: this; here. ဤ၊ ဒီ။ = a

☐ **yadø laqí daq** *n*: an equivilent expression of Amen in Christian prayer. Literally, it means 'may it comes true.' အာမင်၊ ခရစ်ယာန် ဆုတောင်း အဆုံးတွင် ပြောဆိုသည့် စကားလုံး။

☐ **yakvt** ⇔ **akvt₂** *n*: now, at this poin in time. အခု။

☐ **yanila** *n*: these days. အခု ရက်ပိုင်း။
Yanila nø chòm yíng wa ngaqshònge.
'These days I simply stay home.' ဒီ ရက်ပိုင်း အတွင်းတော့ ကျွန်တော် အိမ်မှာပဲ နေတယ်။

☐ **yaram** *dem*: about this high/level. ဒီ လောက်၊ ဒီအဆင့် လောက်။

☐ **yari** *dem*: these things, these people. ဒါတွေ။

☐ **yayvng** *dem*: here; at this place. ဒီမှာ။

ya₂ ⇔ **vya₁** *n*: giant honey bees. ယု။ Sci. *Apis Laboriosa.*

ya₃ ⇔ **vya₂** *n*: rank. အဆင့်။ <Bur.

ya₄ *n*: (drugs) addict; formative in noun compounds. (ဘိန်း) စား၊ အရက် သမား။
Nøya. 'Alcoholic.' အရက်သမား။ *Ganiya.* 'Opium addict.' ဘိန်းစား။

Ya *pn*: Ya; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

yá₁ *vi*: have free space. နေရာ အားလပ်တယ်။
Ngàmaq chòm yáe. 'Our house has free space.' ကျွန်တော်တို့ အိမ် အားတယ်။

yá₂ *clf*: hundred. ရာဂဏန်း။ *Vsvng pvngwà yá gó.* 'Five hundred people.' လူ အယောက် ခြောက်ရာ။ <Bur.

yà₁ ⇔ **vyà₂** *vi*: **1.** say. လိမ်ညာ တယ်။
Døngrange vyà rvt sangòe. '(He) said he would come, so I am waiting for (him).' သူလာမယ် ဆိုလို့ စောင့်နေတာ။ **2.** lie. လိမ် ပြောတယ်။ *Màvmsaq íwe ýmðvrà wa vyàe.* 'Though he has not eaten he lied and said that he had eaten.' မစားရသေး ပေမဲ့ စားပြီး ပြီလို့ ညာပြောတယ်။

ya₂ ⇔ **vyà₁** **1.** *vt*: handle carefully. ဂရုစိုက် တယ်။ *Wedø írì vyà yàngà.* 'Those things they were careful about.' အဲဒီလို မျိုးတွေ

ကို သတိထား (ရှောင်ကျဉ်) ရမယ်။ *Welòng kaq s̀ng n̄ gvzà vyàdè.* '(They) handle that very carefully (in a certain way).' အဲဒါကို တော့ အတော် သတိထားပြီး ကိုင်တွယ် တယ်။ **2. vi:** used to, habituated. အလေ့ အကျင့် ဖြစ်နေသော။ *Nvngwà go konába s̀ng dí yàapmì.* 'Now, the cow is habituated to going to the field.' နွားက လယ်ကွင်းကို သွားတာ အကျင့် ပါသွားပြီ။

☐ **yáshì** ⇔ **vyáshì** *vi:* be cautious, watchful, avoid, stay away from. ရှောင်ရှားတယ်၊ သတိထားတယ်။ *Paqgàng kèní màjá lím vyáshìe.* 'He is careful not to fall off the cliff.' ကမ်းပါး ကနေ မကျအောင် သတိထားတယ်။

○ **yadø laqí daq** See the entry **ya**₁

○ **yak** See the entry **yaq**₁

Yakay *pn:* Rahkaine. ရခိုင် လူမျိုး၊ ရခိုင် ပြည်နယ်။

yál vkang ⇔ **vyál vkang** *n:* someone who owes a debt to another. အကြေး ဆပ်စရာ ရှိတဲ့သူ။

○ **yálshì** See the entry **yvì**

yàm *n:* gunpowder. ယမ်း။

☐ **yàm shvnt** *n:* gun. ယမ်း သေနတ်။

yàmshà *n:* type of gong. မောင်းကြီး တစ်မျိုး။ = *singdòng*

yan 1. vt: place something long. ဖြန့်တယ်၊ စီတန်းတယ်။ *Tvrúngri yanè.* '(He) is placing the posts.' တိုင်တွေ ဖြန့်စီထား တယ်။ **2. clf:** classifier for counting number of necklaces or strings. ကုံး၊ နာမ်ခွဲ အမျိုးအစား။

Yandung *pn:* Yandung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

yáng₁ ⇔ **vyáng₁** *n:* daytime. နေ့လယ်။ *Vyángí wa èdira.* 'Only come during the day.' နေ့ခင်း မှပဲ လာပါ။

☐ **yáng rvtò** *n:* midday. နေ့လယ် အချိန်။ |'daytime' + 'time'|

☐ **yáng rvwè** *n:* noon. နေ့ခင်း။ |'daytime' + 'middle'|

yáng₂ ⇔ **vyáng₂** *vi:* late in the morning. နောက်ကျတယ်၊ နေ့မြင့်တယ်။ *B̀b̀b̀ èwáshì, ǹm vyánge.* 'Do it quick, we are getting late in the morning.' မြန်မြန်လုပ်၊ နေ့မြင့်နေပြီ။

Yangdvm *pn:* Yangdam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Yanggang *pn:* Yanggang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Yanggar *pn:* Yanggar; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Yanggung *pn:* Yangon; Yangon. ရန်ကုန်။

☐ **yanggung gwe** *n:* taro. ပိန်းဥ။

□yanggung nà y *n*: Yangon-taro.

ပိန်းဥ တစ်မျိုး။

Yàngmì *pn*: Yangmi; Rawang surname.

ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Yangsán *pn*: Yangsan; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

yap ⇔ vyap *vt*: kill, terminate. သုတ်သင် ဖယ်ရှားတယ်။

yaq₁ *vt*: jab, poke, stab, pierce through. အချွန်နဲ့ ထိုးတယ်။ *Sòngmèi yaqòe*. 'Poke with needle.' အပ်နဲ့ ထိုးတယ်။

□yak *vt*: first person singular form of yaq. *Sòngmèi yakngòe*. 'I am poking with a needle.' အပ်နဲ့ ထိုးနေတယ်။

yaq₂ *n*: night. ည။

□yaqdòng *n*: night. ည။

□yaqdòng dvgyv *n*: night (at night). ညအချိန်။ *Yaqdòng dvgyv èdira*. 'Come sometimes at night.' ညအချိန် ကြရင် လာခဲ့ပါ။

□yaqdòng rvwè *n*: midnight. ည သန်းခေါင်။ 'night' + 'middle'။

□yaqdòng yaqpo *n*: night. ညရေး ညတာ။ ည။

□yaqnì yaqpo *n*: anytime at night. ညရေး ညတာ။

Yashaq *pn*: Yasha; Rawang surname. မိသားစု အမျိုး အမည်။

Yashaqdvlap *pn*: Yashadalap; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

yat ⇔ vyat *vi*: be slippery. ချော်တယ်။ *Shòzaqpmì rvt tvrà gvzà vyatne*. 'Because of rain the road is slippery.' မိုး ရွာထားလို့ လမ်း ချော်ကုန်ပြီ။

□yatyat *adv*: slippery. ချော်တယ်။

yátù *n*: arthritis of all four limbs. လေးဖက်နာ ရောဂါ။ *Yátù vnaí zae*. '(He) is suffering from arthritis.' လေးဖက် နာ တယ်။ [It also sometime refers to a kind of spirit which believed to cause arthritis. လေးဖက်နာ ရောဂါကို ဖြစ်စေတယ် ဟု ယူဆသော နတ်တစ်မျိုးကို လည်း ခေါ်တယ်။]

ye *vt*: flatten (something soft, like dirt mixed with water). မှန့် နှယ်တယ်။ *Zidòng yeòe*. 'Flatten the flour.' မှန့် နှယ်တယ်။

ye *n*: seed (for eating, not the type kept for planting), pit, stone (of fruit). အစေ့။ *Dìnggwà ye*. 'Cucumber seed.' သခွား စေ့။

yè ⇔ vyè *vt*: lay down. ခင်းတယ်။ = vyàl

yebo *n*: hand-plane. ရေဘော် ထိုးစက်။ <Bur.

yéjí ⇔ vyéjí *vi*: important. အရေးကြီးတယ်။ <Bur.

yer₁ *vt*: chase after someone or something. နောက်က ပြေးလိုက်တယ်။ *Sìmrérǔ modo ch̀ng yeròe*. 'The children run after the car.' ကလေးတွေ ကားနောက်ကို ပြေးလိုက်တယ်။

yer₂ *n*: string or rope of basket. လွယ်ကြိုး။

Dvhùng yer dvtnámì. 'The basket's rope has been cut off.' ပုလိုင်း လွယ်ကြိုး ပြတ်သွားပြီ။

☐ **yer yer** *vt*: to string. လွယ်ကြိုး တပ်တယ်။ *Péyer yershìe.* 'To attach the basket's string/rope.' ပုလိုင်း လွယ်ကြိုး တပ်တယ်။

yi *vt*: come close, come to a place frequently. ကပ်တယ်။ အနား မကြာခဏ တိုးကပ်တယ်။ *Kwáré nvmpusá yíng vyishìe.* 'The swarm of bees are staying close at the flowers.' ပျားတွေ ပန်းခြံကို ခေါက်တုန့် ခေါက်ပြန် သွားနေကြတယ်။

yi ⇔ **vyì** *n*: hemp. လျှော်။

☐ **bvløngyì** *n*: silk thread. ပိုးချည်။ *Bvløng yìl raqò we shvròè.* 'Sarong made by silk thread.' ပိုးချည်နဲ့ ယက်လုပ် ထားတဲ့ လုံချည်။ |'worm' + 'thread'|

☐ **yi yi** ⇔ **vyì yi** *vt*: twist (threads). ကျစ်တယ်။

Yikung *pn*: this is not a birth order name, but a common name given to someone born after no birth order name is left, especially ninth or tenth female. မွေးစဉ် အမည် ပေးစရာ မကျန်တော့တဲ့ အခါ ပေးတဲ့ အမည် ဖြစ်တယ်။ အမှတ်စဉ်ကိုး (သို့) တစ်ဆယ် မှာ မွေးလာတဲ့ အမည် ဖြစ်

တယ်။

yìmsøng *n*: fleshy smell. ညှိအနံ့။ *Nga yìmsøng.* 'Fishy smell.' ငါး ညှိအနံ့။ *Sha yìmsøng.* 'Flesh meat smell.' အသား ညှိအနံ့။

Yin *n*: birth order name ofr eighth born female. မွေးစဉ်လိုက် အမည်။

☐ **Yintvng** *pn*: birth order name for eighth born daughter. ရှစ်ယောက်မြောက် မွေးတဲ့ သမီးကို ခေါ်တဲ့ အမည်။

yìnshi *vi*: stick tightly and crawl up. ကပ်ပြီး တက်တယ်။ *Naqqing go yìnshìe.* 'A frog stuck itself on the wall and crawling up.' ဖါး တစ်ကောင် နံရံမှာ ကပ်ပြီး တက်တယ်။

yíng ⇔ **vyìng** *vt*: keep away; push aside. ဖယ်ရှားတယ်။

yìng ⇔ **vyìng** *vt*: clear away. ရှင်းလင်းတယ်။ =yel

yi₁ *vt*: strangle. ညှစ်သတ်တယ်။ *Løngjvng yiqò nò dvkiòè.* '(They) strangle and torture (him).' လည်ပင်း ညှစ်ပြီး ညှင်းပန်းနှိပ်စက်တယ်။

yi₂ ⇔ **vyi₁** *n*: type of bamboo. ဝါး တစ်မျိုး။

yit₁ *vi*: descend, go down. အောက်ကို ဆင်းတယ်။ *Tìwàng yíng sèng èyitshì daq.* 'Come down to the river.' ချောင်းအောက်ကို ဆင်းလာခဲ့ပါ။

yit₂ ⇔ **vyit** *n*: fox. မြေခွေး။

yit₃ *onm* onomatopoeic adverb; used with the verb *vløn* 'drop off'. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။ *Wedø bə̀rìn tapmò lé, wapè nø niq gø yit vlønshì.* 'The man, who was praised as someone who caught the dragon, pooped on the ground.' အဲဒီလို ကျားဖမ်းတယ် ဆိုတဲ့ လူက အီးထွက် ကျတယ်။

yitké *vt*: gossip. အတင်း ပြောတယ်၊ အတင်း အဖျင်း ပြောတယ်။

yo *vi*: grow, be, exist (in a place, of trees on the mountain). ပေါက်ရောက်တယ်။ *Shìgùng mvd̀m shòng rì yoe.* 'The trees grow up on the mountain.' တောင်ပေါ်မှာ သစ်ပင် ပေါက်တယ်။ *Shà yódaqì.* 'Teeth came out.' သွား ပေါက်လာပြီ။

yódo *n*: long pointed sword. သိုင်းခါး၊ ထိပ် ချွန်တဲ့ ခါးအရှည်။

yòni *n*: charming (sound). နှစ်လိုဖွယ် (အသံ)။

yonishí *n*: mandrakes fruit. အနုဆေးသီး။

Yonvm *pn*: Yaunam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Yonvng *pn*: Yonang. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

yòng *onm* onomatopoeic adverb. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။ *Paqsúng s̀ng yòng wae.* 'Turn up side down.' ဇောက်ထိုး ဖြစ်နေ တယ်။

yong mvyóng *n*: dull. အ တတ၊ အူတူတူ။

yoq₁ *clf*: classifier for counting numbers of humans. လူ တစ်ယောက်၊ နှစ်ယောက် ကို ရေတွက် ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုး အစား။ <Daru dialect. =gò

yoq₂ *n*: blanket, clothing. စောင်၊ အဝတ် အစား။

yòr *vi*: sad. ဝမ်းနည်း ပူဆွေးတယ်။

yoshì *vi*: murmur, sing. ငြီးညူတယ်။ *Mvkún yoshìe.* '(He) is singing.' သီချင်းဆို ငြီးတွား တယ်။

Yoya *pn*: Yauya; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

yø₁ ⇔ **vyø**₁ *vi*: 1. flow (of water, river). စီးဆင်းတယ်။ *Tì vyøe.* 'The water is flowing.' ရေ စီးတယ်။ 2. shed (tears). မျက်ရည် ကျတယ်။ *Nesì vyøe.* 'Shed tears.' မျက်ရည် ကျတယ်။ *Vgo ỳng k̀enì shvwi vyøe.* 'The blood is flowing from the head.' ဦးခေါင်း ကနေ သွေး ထွက်နေတယ်။

yø₂ ⇔ **vyø**₂ *vi*: fast. လျင်မြန်တယ်၊ မြန်ဆန် တယ်။ = *vjø*

yø₁ *vt*: bore or drill (a hole), pierce through, make a small hole with an awl. အပေါက် ဖေါက်တယ်။

yø₂ *clf*: classifier for counting numbers of lines (of wheat), rows (of houses). လိုင်း၊ အတန်း၊ အကြောင်း တွေကို ရေတွက် ရာ မှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုး အစား။ *Shvngbe vshòmyø èwáshì nòng.* 'You all make three rows.' အားလုံး အတန်း သုံးတန်း လုပ်

ပါ။

yò₁ *vi*: thin, skinny (animate nouns). ပိန်တယ်။ *Nýmà go gvzà yòe*. 'The cow is skinny.' နွားမကြီး တော်တော် ပိန်တယ်။

yò₂ *n*: seed kept for next year's planting; not eaten. မျိုးစေ့။ *Lvgong yò íe*. 'This is corn preserved for next year's planting.' ပြောင်းဖူး မျိုးစေ့ ဖြစ်တယ်။

yò₃, ⇌ **vyò** *n*: bumble bee. ပျား။
□ **yòzór** ⇌ **vyòzór** *n*: type of bee. ပျားတစ်မျိုး။

yògá *n*: field mouse. လယ်ကြက်။ = nvmso

yóm *vi*: become decrease. လျော့နည်း လာတယ်။

yòmyò *onm* eve; late evening. မှောင်ရီပျိုး အချိန်။ *Yòmyò wa rvtò taq wa vpe rvmá kènt lora*. 'Father will come back from the field only in late evening/when it is about to get dark.' မှောင်ရီ ပျိုးချိန် ကြမှ အဖေ အခင်းထဲ ကနေ အိမ် ပြန်လာ လိမ့်မယ်။

□ **yòmyò wa rvtò** *n*: dusk, twilight. မှောင်ရီစ အချိန်။ |'dark' + ADV + 'time'|

Yòn ⇌ **vYòn** *n*: birth order name for eighth born male. အဋ္ဌမ မြောက် သားကို ခေါ်တဲ့ မွေးစဉ် အမည်။

Yòntvng *pn*: Yeunthang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

= Yintvng

yòng *adv*: manner. ကဲ့သို့။ *Gálòng màvl naqsiqriq yòng vmànike...*, 'When we were lost in absolute darkness (lit. without light)...,' အလင်း မရှိပါပဲ မှောင်မိုက် ထဲမှာ လမ်းပျောက် တုန်းက။ = dø

yóng *n*: bag, sack. အိတ်။

□ **yóngkoq** *n*: bag. အိတ်။

yøp *vi*: sleep. အိပ်တယ်။

□ **yøp ngo** *vi*: snore. ဟောက်တယ်။ |'sleep' + 'snore'| = shvna ngo

□ **yøpgù** *n*: bed. ကုတင်။ = yøpjv̀m

□ **yøpjv̀m** *n*: bed. ကုတင်။ = yøpgù

□ **yøpnv́ng** *n*: dream. အိပ်မက်။

□ **yøpnv́ng nv́ng** *vt*: dream. အိပ်မက် မက်တယ်။ |'dream (n.)' + 'to collect, store'|

□ **yøppá** *n*: shelter. ခေတ္တနားနေ စခန်း။ = yøprá

□ **yøpyó dvzì** *vi*: doze, nod off. အိပ်ချင်တယ်။

yøq₁ *vt*: twist (string or rope). (ကြိုး) ကျစ်တယ်။ *Tvli yer yøqie*. 'We are twisting crossbow string.' ဒူးလေးကြိုး ကျစ်ကြတယ်။

yøq₂ *vi ~ vt*: eat (corn or seeds). ပြောင်းဖူး စားတယ်။ *Lvgong yøqòe*. 'Eat corn.' ပြောင်းဖူး စားတယ်။

yøq₃ ⇌ **vyøq** *n*: type of plant. အရွက် တစ်မျိုး။

yøt₁ *vt*: take out; putting the chicks down from their nest. နို့က်ယူတယ်။ (အသိုက်အမြိုကနေ) အောက်ကို ချတယ်။ *Kàsèrì yøtnòe*. 'Bring down the chicks from the nest.' ကြက်ကလေး တွေကို အသိုက် အမြိုမှ အောက်ကို ချတယ်။

yøt₂ ⇔ **vyøt** *vi*: reduce in numbers. အရည်အတွက် လျော့နည်း လာတယ်။

yùl₁ *vi*: **1. easy**. လွယ်ကူတယ်။ *Yap̀v̀n b̀v̀nli nø gvzà yùle*. 'This kind of work is very easy.' ဒီလို အလုပ်က တော်တော် လွယ်တယ်။

2. cheap. ဈေးပေါတယ်။ *Denila vb̀θ mvnø yùle*. 'The price of paddy is cheap these days. အခုတစ်လော စပါး ဈေးပေါတယ်။ **3. complement taking verb; easy to V**. လွယ်ကူတယ်။ *Lá yùle*. 'Its easy to find.' ရှာဖွေ လွယ်ကူတယ်။ *Shá yùle*. 'Its easy to learn.' နားလည်ဖို့ လွယ်ကူတယ်။

yùl₂ *vi*: come close or near. နီးကပ် လာတယ်။ *Lo l̀v̀m rv̀t̀θ yùl̀rà̀i*. 'The time for return has come close.' ပြန်ဖို့ အချိန် နီးကပ်လာပြီ။ [It is usually used with time words. အချိန်ပြ စကားလုံးများနှင့် တွဲသုံး လေ့ရှိတယ်။]

yùm *vt*: cheat or trick someone. လိမ်တယ်။ *"Døngrange" wa è̀yùme*. '(He) said "I will come" and cheated me.' သူလာမယ် ဆိုပြီး ကျွန်တော်ကို လိမ်ညာတယ်။

Yunan *pn*: place name, Yunnan province in China. ယူနန် ပြည်နယ်။

yung ⇔ **vyung** *vi*: hanging nasal mucus. နာရည် ယိုတယ်။ *Nip vyunge*. 'Having running nose.' နာရည် ယိုတယ်။

Yung ⇔ **vYung** *pn*: birth order name for the seventh born male. သတ္တ မြောက် သားကို ခေါ်တဲ့ မွေးစဉ် အမည်။

☐ **Yùngkaq** *pn*: nickname given to seventh born male. ဆဋ္ဌမ မြောက်သား ကို ခေါ်တဲ့ ချစ်စနိုး အမည်။

yúng *n*: vegetable, any kind of leaves in the jungle. ဟင်းရွက်။ *Vyúngghà è̀b̀h̀ng̀ò*. 'Boil the vegetable.' ဟင်းရွက်ကို ပြုတ်ပါ။ *Vyúng tìqhàla è̀v̀nvm b̀θ*. 'Pick a branch of vegetable for yourself.' ဟင်းရွက် အနည်း အကျဉ်း လာခူးယူပါ။

☐ **yúng kvnyvng** ⇔ **vyúng kvnyvng** *n*: various kinds of edible leaves. ဟင်းသီး ဟင်းရွက်။

yùng *vi*: onomatopoeic adverb used with the verb *vYuq* 'turn into'. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။ *Shvrì m̀vr yùng mvyuqámì wae*. 'The deer's face became dejected.' ဂျီ မျက်နှာ လှိုင်းငယ်သွား တယ်။

yunggíyung *n*: swing. ဒန်း။ *Yunggíyung zúnshìe*. 'Swinging the swing.' ဒန်းစီးနေ တယ်။

Yùngkat dingkaq *pn*: Yungkhat dingkha; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Yùngngv̄y *pn:* Yungngai; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Yungtv̄ng *pn:* Yungtang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Yungwang *pn:* Yungwang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

yungyvn *n:* long basket for raising/keeping chicken. ကြက်တွေ လှောင်ဖို့၊ ထားဖို့ ရက်ထားတဲ့ တောင်း အရှည် တစ်မျိုး။

yùngyvn̄ *adv:* lay something lengthy. အရှည်လိုက်။ ရှည်လများ။ *Tvwarì yùngyvn̄ yanðe.* 'The lengthy bamboos are lay down.' ဝါးတွေကို အရှည်လိုက် ချထားတယ်။

yuq ⇌ vyuq *vi:* turn into. ဖြစ်ပေါ်တယ်။

yuqyà *vi:* convenient. အဆင်ပြေ၊ အဆင် ချောတယ်။

☐ **yuq mvyà** *vi:* inconvenient. အဆင် မပြေ၊ ချောမွေ့မှု မရှိ၊ သက်တောင့် သက်သာ မဖြစ်သော။

☐ **yuqnì yuqyà** *n:* appropriately, conveniently. သက်တောင့် သက်သာစွာ၊

☐ **yuquyq yàyà** *adv:* conveniently, comfortably. အဆင်ပြေစွာ။

yut *onm* onomatopoeic adverb; used with the verb *vlon* 'drop'. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။ *Yut vlon bòà.* 'They dropped it right away.' သူတို့ လွတ်ချလိုက်တယ်။

yvk *vi:* difficult. ခက်တယ်။ *Yarvtò nò yvkngè.* 'This is a difficult time.' အခု တစ်လောတော့ ခက်ခဲတယ်။ = *rvzaq, dvké*

yv̄l ⇌ vyv̄l *vt:* lay down (long objects). ချထားတယ် (ရှည်သော အရာများ)။ |Changes to a high tone before -shì. |

☐ **yálishì ⇌ vyálishì** *vi:* Third person singular form of *yv̄l*. *Vbò tiqgo vyálishì.* 'One snake is laying down.' မြွေတစ်ကောင် လှဲလျောင်း နေတယ်။

yvmkwè *n:* wild yam. တော မျောက်ဥ။ = *nvmkwè*

yvmshà *n:* large gong. မောင်းကြီး။

yv̄n ⇌ vyv̄n *vi ~ vt:* 1. move something, transfer from one place to another. ပြောင်းရွှေ့တယ်။ 2. people or things moving in queue. လူတွေ စီတန်းပြီး သွားတယ်၊ အစီအရိ သွားတယ်။ *Vsvngrì oqà wábóy sv̄ng yv̄nè.* 'People are going to the thanksgiving festival.' ကျေးဇူးတော် ချီးမွမ်းပွဲကို လူတွေ အစီအရိ သွားနေကြတယ်။

yv̄nbv̄n *n:* migration. အရွှေ့အပြောင်း။ |'move in queue' + 'migrate'|

☐ **yv̄nbv̄n bv̄n** *vi:* migrate. ရွှေ့ပြောင်း နေထိုင်တယ်။

☐ **yv̄nbv̄n tvrà** *n:* migration route. ရွှေ့ပြောင်းမှု ခရီးစဉ်။ |migration.'move in queue' + 'migrate' + 'road'|

yvndong *n*: kind of edible plant. စားလို့ ရတဲ့ အရွက် တစ်မျိုး။

yvng *vi*: long, tall. ရှည်တယ်၊ မြင့်တယ်။ *Yvngmè* . 'Tall woman.' အရပ် ရှည်တဲ့ အမျိုးသမီး။

□ **yvng bvyvng** *n*: be lengthy. ရှည်ရှည် မျောမျော။

□ **yvnggúng** *vi*: long. ရှည်သော။ *Tywa yvnggúng nò vnítandvng wà dúng.*, 'Split about two long bamboos into small strips/pieces..., 'ဝါးလုံး အရှည်နှစ်လုံးလောက်ကို ခွဲပြီး။

□ **yvnggùng** *n*: continually, always. ရှည်လျားလွန်း။

yvng₁ *part*: 1. locative marker which occurs after nominals; in, at, on N. ဤမှာ၊ တွင်။ နေရာပြ နာမ် နောက်ဆက်။ *Vsì chòmývng yòpme*. 'My grandmother is sleeping at the house.' အိမ်မှာ အဖွား အိပ်နေတယ်။ *Tiqyvng*. 'At one place.' တစ်နေရာ။ 2. locative nominalizer; at the place of V. နေရာပြ နာမ်ပြု ပစ္စည်း အဖြစ်လည်း အသုံး ပြုတယ်။ *Vmpà kòtnò yvng*. 'At the place of cooking.' အစား အသောက်ချက်တဲ့ နေရာမှာ။ *Tikwè vl yvng mèdìnòngni*. 'Don't go where there is mud.' ရွံ့ ရှိတဲ့ နေရာမှာ မသွား ကြနဲ့။

□ **yvngyvng** *part*: along with. နဲ့အတူ။ *Arì yvngyvng shvri ràe*. 'Send (it) with them.' ဒီပစ္စည်း တွေကို ဒီလူတွေ

နောက် ပိုပေးရမယ်။

yvng₂ ⇔ **vyvng** *vi*: walk in single file. အတန်းလိုက် သွားတယ်၊ စီရီသွားတယ်။ *Vmshvrbóy svng vsvngri vyvng*. 'People are walking to thanksgiving festival.' ကောက်သစ် စားပွဲကို လူတွေ အစီအရီ သွားကြတယ်။ = yvñ

yvng₁ *vt*: 1. see or look. မြင်တယ်၊ ကြည့်တယ်။ *"Pà í nìgò yvngmòe" wa*. "'Whatever, I will go and see", it is said.' ဘာပဲ ဖြစ်ဖြစ် သွားကြည့်မယ်လို့ ပြောတယ်။ *Chòm washì lým rì, tvrà wà lým rì Mìwà móng kèní yvng yàngà*. '(He) got the idea, as he saw in China, of how to build these round houses and roads.' အိမ် ဆောက်တာ၊ လမ်းလုပ်တာ တွေကို တရုတ် ပြည်မှာ တွေ့ခဲ့တယ်။ *We vhang shìgùngsè nò rvmòtní nènnvñ bòmò nò tiqlvng tiqlvngsè wa yvng lúnshìe*. 'That high mountain is covered by cloud all the time and can be seen only for a short moment.' အဲဒီ တောင်ကို တိမ်တွေက အမြဲတမ်း လိုလို အုံ့ထားလို့ ခဏလေးပဲ မြင်တွေ့ရတယ်။ 2. find. တွေ့တယ်။ *Vmývngapmì nvngwà go yvng bòngà*. 'I have found the lost cow.' ပျောက်သွားတဲ့ နွားကို ရှာတွေ့ပြီ။

□ **yàng** *vi ~ vt*: third person singular form of *yvng*.

□ **yvng vnvp** *vi*: pleasant to the eyes, beautiful. လှပတယ်၊ ကြည့်ပျော် ရှု

ပျော် ဖြစ်တယ်။

ỳvng₂ *part:* marker which occurs post verbally, followed by either -̀i and ̀è, to mark distant past event, more than a year before time of speaking. နှစ်အတိတ်ပြ ကြိယာ နောက်ဆက်။ *We rvgaq s̀vng vsh̀m̀kvt dì ỳvngsh̀h.* 'We went to that region three times.' အဲဒီ ဒေသကို သုံးခေါက် သွားခဲ့ကြတယ်။ *Ng̀òb ǹø vǹp̀è í ỳvngsh̀h.* 'Including me, it was two people.' ကျွန်တော် အပါအဝင် နှစ်ယောက် ဖြစ်ခဲ့တယ်။ *Weỳvng̀ø v̀z̀úyaqr̀í Morsin d̀pvt l̀óngkvt kvtna ỳàngè.* 'At that place the government officials erected a stone pillar for Morrison.' အဲဒီ နေရာမှာ အစိုးရ တွေက မော်ရီဆင် အတွက် ကျောက်တိုင် စိုက်ပေးခဲ့တယ်။

ỳvng₃ ⇔ **vỳvng** *n:* sheep (general). သိုး။

□ **ỳvngm̀ø** *n:* wool, fleece. သိုးမွေး။
| 'sheep' + 'fur' |

□ **ỳvngm̀ø** **laqtun** *n:* woolen cloth.
သိုးမွေးအထည်။ | 'sheep' + 'fur' +
'clothe' |

□ **ỳvngniq** *n:* sheep dung. သိုးချေး။
| 'sheep' + 'dung' |

□ **ỳvngroq** *n:* shepherd boy. သိုးထိန်း။

□ **ỳvngs̀è** *n:* lamb, kid. သိုးသငယ်။
| 'sheep' + 'small' |

□ **ỳvngwáng** *n:* sheepfold, sheep
pen. သိုးခြံ။ | 'sheep' + 'compound' |

ỳvng₄ *cl:* numeral classifier for counting numbers of strings, necklaces, and long items. ရှည်လျားတဲ့ ပစ္စည်း၊ ဆွဲကြိုး၊ ပတီးကုန်း တွေကို ရေတွက် ရာမှာ အသုံးပြုတဲ့ နာမ်ခွဲအမျိုးအစား။ *Mvni tiqỳvng.* 'One string of necklace.' ပတီး တစ်ကွဲ။

ỳvng₅ *onm* onomatopoeic adverb; used with the verb *yan* 'lay down (long item)'. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသနာ။ *B̀òrìn g̀ø sh̀hò long shv̀nvng ỳvng yansh̀i l̀úng.* 'The dragon lay flat beside the boat.' နဂါးက လှေနဘေးမှာ အရှည်လိုက် လှဲလျောင်းတယ်။

Ỳvngb̀v̀n *pn:* Yangban; Nat name. ရဝမ်ရိုးရာ နတ်ဘုရား တစ်ဆူရဲ့ အမည်။

ỳvngkeq *n:* seed of entada climber. ခုံညှင်းစေ့။ [It is used as a herbal medicine. ဆေးဝါး အဖြစ်လည်း အသုံးပြုတယ်။]

Ỳvngnvm *pn:* Yangnam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုးအမည်။

Ỳvngsvl *pn:* Yangsal; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုးအမည်။

Z z

za₁ *vi*: ill, pain. နှာဖျားတယ်။ *Shvmórí zae.* 'Caught cold and getting sick.' နှာ စီးတယ်။

□ **za vsv̀ng** *n*: patient, sick person. လူနှာ။ |'ill' + 'person'|

□ **zang₂** *vi*: first person singular form, it is a combination of za + -ng =zang. *Ngà deni gvzà zange.* 'Today, I am really sick.' ကျွန်တော် ဒီနေ့ တော်တော် နေမကောင်းဘူး။

□ **záỳng** *n*: sickness, suffering. အဖျားအနှာ။

za₂ *vt*: understand, be clear. နားလည်တယ်။ *Àng shònkà zashè.* 'What he says is clear (or understandable).' သူ ပြောတာ နားလည်ဖို့ လွယ်တယ်။

□ **zang₁** *vt*: first person singular form, it is a combination of za + -ng =zang. *Ngái zangòe.* 'I understand.' ကျွန်တော် နားလည်တယ်။

zá₁ *n*: barn, warehouse, storehouse. စပါးကျို။ *Vbòrí zá vdòng źng d́ng bóshà.* '(We) have finished putting the paddy

into the barn.' ကျွန်တော်တို့ စပါးတွေ စပါးကျိုထဲ ထည့်ပြီးပြီ။

zá₂ *vt*: apply, smear, paint. လိမ်းကျတယ်။ ဆေး ဆိုးတယ်။ *Tiqni nò nosít záshì nò rvshàrì dī lým dang tvrà ýng vyálshìe wa.* 'One day having put fermented beans (all over his body), he lied down on the road the monkeys would come down.'

□ **záng** *vt*: first person singular form of zá; it is a combination of zá ng =záng. *Chòm tvróngrì zì zángòe.* 'I am painting the house post.' ကျွန်တော် အိမ်တိုင်တွေကို ဆေး ဆိုးနေတယ်။

zà₁ *n*: treasure. အဖိုးတန် ပစ္စည်း။ = pò

zà₂ ⇔ **vzà** *n*: civet. ကြောင်ကတိုး။

zabà *n*: food package. ထမင်း ထုပ်၊ လက်ဆောင် ပေးရန် ထုတ်ထားတဲ့ အစား အစာ ထုတ်။ <Jp.

Zaga *pn*: Zaga; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

○ **zá₁** See the entry **zví**,

○ **zál₂** See the entry **zvl₂**

zàm *adv*: near; about to. ခါနီး။ *Vpè tuq lým zàm íe*. 'Father is about to arrive.' အဖေ ရောက်ခါနီးပြီ။

zàmàn *n*: scale, balance. ချိန်ခွင်။

Zàmé *pn*: Zame; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

zan₁ *clf*: classifier for part of something, section (of bamboo between two joints). တစ်လှန်၊ တစ်ပိုင်း စတာတွေကို ရေတွက် ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုး အစား။ *Tywa tiqzan èlvngvtnò*. 'Bring a section of bamboo.' ဝါး တစ်ပိုင်း ယူလာပါ။

zan₂ ⇔ **zvan** *n*: sun. နေ။

zán *vt*: able to take hardship. အကြမ်း ခံတယ်။ ခံနိုင်ရည် ရှိတယ်။

□ **tønzán nət** *n*: long suffering as in person's spirit. ခံနိုင်ရည် စိတ်။ |'hold inside' + 'take hardship' + 'mind'|

zanlún *n*: olive. သံလွင် (ပင်)။

zanzi *n*: rashes. မိတ်ဖု၊ အဖု

○ **zang₁** See the entry **za₁ & 2**

○ **záng** See the entry **zá**

zàng *locn*: vicinity, proximity, around. အနီးအနား၊ အနား တစ်ဝိုက်။ *Wezàng mvrìng washài*. 'Around that place we shall build a village.' အဲဒီ နားတစ်ဝိုက်မှာ ရွာ တည်ရအောင်။

zangkwè *n*: written agreement, visible evidence; knots on a string or putting a stick somewhere for remembering something. လူနှစ်ဦး နှစ်ဖွဲ့ အကြား သဘော တူညီမှုကို ပြတဲ့ ထင်ရှားတဲ့ အမှတ် အသား တစ်မျိုး။ ပဋိညာဉ် ပြတဲ့ အရာ၊ အမှတ် အသား။

zap *n*: stick. တုတ်ချောင်း။

zaq₁ *vi*: hard. မာတယ်။ *Shalòng shini gvzà zaqe, tón gò dèdòò*. 'The meat is still hard, cook it more.' အသားက တော်တော် မာသေးတယ် ဆက်ပြီး ချက်ပါ။

□ **zaqshì** ⇔ **vzaqshì** *vi*: dare, brave. သတ္တိ ရှိတယ်။

□ **zaqzaq wa** *vi*: somewhat hard. မာတာတာ ဖြစ်တယ်။

zaq₂ *vt*: carry. သယ်တယ်။

□ **zaqka** *n*: carrying pole, shoulder pole. ထမ်းဘိုး။ |<zaq 'carry on shoulder'|

zaq₃ *vi*: fall (only of rain). မိုး ရွာတယ်။ *Shøzaqe* 'It is raining.' မိုး ရွာတယ်။

zaq₄ *n*: gold. ရွှေ။ = shé

□ **zaqshøp** *n*: treasure, blessing, inheritance. အဖိုးတန်တဲ့ အမွေ အနှစ်။ *Yàchvng mo nø vkàng yvng kèní zaqshøp íe*. 'This hat is an inheritance from my grandfather.' ဒီ ဦးထုတ် အဖိုးဆီက အမွေ ရထားတာ ဖြစ်တယ်။ = ishøt

zaq₅ ⇔ **vzaq** *n*: iron tripod for cooking. ဖိုခနောက်။ = mvjù, nòng

zaq₆ *onm* onomatopoeic adverb; used with the verb *tvp* 'catch'. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။ *Sìmrérì dɔtnaq tiqgo zaq tap bʰà kvt nɔ..*, 'When the children caught a black rat...,' ကလေးတွေက ကြက်အနက် တစ်ကောင်ကို ဖမ်းလိုက်ပြီ။

Zaqgón ⇔ **Jagón₂** *pn*: Zaqgaun; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

zaqhè *n*: rake. ယက်သွား။

Zaqhønvm *pn*: Zaqheunam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Zaqqvr *pn*: Zaqqhar; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

zaqlè *n*: visitor. ဧည့်သည်။ *Mvnm zaqlè lúmra gʰ s̀vng gʰ mèzə̀ dvs̀maðe*. 'They also made smaller portions of the mezeu to the guests.' ဧည့်သည် အတွက် ကိုတော့ ဝေစုကို နည်းနည်း ငယ်အောင် လုပ်ပေးတယ်။ *We dvgvpmí zaqlè góng mvdaq*. 'That time the guest cannot enter (into the village).' အဲဒီ အချိန်မှာ (ရွာထဲကို) ဧည့်သည် ဝင်လို့ မရ။

□ **zaqlèwàng** *n*: foreign land. တရံ တစ်ကျေး၊ ရေမြေခြား အရပ်။ |'visitor' + 'river'|

Zaqnim *pn*: Zanim; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Zaqrvm *pn*: Zaram; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Zaqwon *pn*: Zawaun; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

zashaq mvnø *n*: country fig. ကတွတ်သီး။

○ **zat** See the entry **zvt₂**

Zàywá *pn*: Zaiwa; one of the six major tribes of Kachin State. ကချင် အမျိုးနွယ်စု ခြောက်မျိုး အနက်မှ တစ်မျိုး။

zazu *n*: mixed meat with rice (like Indian biryani). ရဝမ် ဒန်ပေါက်၊ ရဝမ် ရိုးရာ ထမင်း။

ze ⇔ **vze** *vi*: be lame. ခြေလက် မသန်စွမ်း ဖြစ်တယ်။ *Hí vzee*. '(He) is lame.' ခြေထောက် ထော့နဲ့တယ်။

□ **zé vze** *adv*: lame, crippled. ထော့နဲ့ ထော့နဲ့။

□ **zègu zènan** *n*: clumsy, awkward. ထော့နဲ့နဲ့။

zè *vi*: rude, wild, uncivilized. ရိုင်းစိုင်းတယ်။

zekar *n*: large basket woven with wide interstices. နောက်ကြောကွဲ ခြင်းကြား တစ်မျိုး။ = dèkar

zeq₁ ⇔ **vzeq** *vt*: press down with something heavy, crush. လေးလံတဲ့ အရာ တစ်ခုခုနဲ့ ဖိတယ်။ *Lóngch̀vngí vzeqðe*. 'Press down with a stone.' ကျောက်တုံးနဲ့ ဖိတယ်။

zeq₂ *onm* onomatopoeic adverb, used with the verb *lvm* 'step on'. မြည်သံစွဲ

ကြိယာ ဝိသေသန။ *Lóng mvme tewe í rá zeq vlò.* 'Press down (the fish trap tube) with other quite big stones.' ကျောက်တုံး အကြီးနဲ့လည်း ဖိလိုက်တယ်။

zer₁ *vt:* begrudge, be resentful. ငြိုငြင်တယ်။ *Kapà wágø màshvla, shaqré tiqgòla nø gvzà zersshè.* 'Can't really do anything, some elderly men are just resentful.' ဘာမှ လုပ်လို့ မရဘူး။ လူကြီး တစ်ချို့က ငြိုငြင်၊ ဝေဖန်ကြတယ်။

zer₂ *vi:* got injured and not in normal condition. ဒဏ်ရာ ရသွားလို့ ပုံမှန်လို မသွား။ မ လာနိုင် ဖြစ်သွားတယ်။ *Sago dymmáí zerámì.* 'The bird got injured and became lame.' ငှက် ဒဏ်ရာရ သွားပြီ။

zer₃ *vi:* have momentum, can't stop by oneself. အရှိန်ရတယ်။

Zewàng *pn:* Zewang; one of the Rawang clans. ရဝမ် လူမျိုးအနွယ် ဖြစ်တဲ့ မျိုးနွယ်စု တစ်စုရဲ့ အမည်။

Zeze *pn:* Zeze; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

zi₁ *vt:* set trap. ထောင်တယ်၊ ဆင်တယ်။ *Samèrì mvzurì wá lým nø lvnggùng zìò.* 'Then, in order to catch birds, set a Langgung (loop trap).' ငှက်ကြီးတွေကို ဖမ်းဖို့ရန် လန်ကုန် ထောင်ချောက်ကို ထောင်။ [It is particularly used with setting up the *lvnggung* trap.]

zi₂ *vi:* be frequent. အကြိမ် အရေ အတွက် စိပ်သော။ *Rvmáldòng wedø shø zira nø ó shøzaqra nø màkat.* 'The year when it rains so frequently and even if (they) burn the field, (the wood) won't burn.' မိုး များတဲ့ အခါကြတော့ တောင်ယာ မီး ကောင်းကောင်း မလောင်ဘူး။

zi₃ ⇔ **vzi** *n:* hemp produced from a kind of cannabis plant. လျှော်၊ လျှော်ကြိုး။

□**zi bèlaq** ⇔ **vzi belaq** *n:* garment made of hemp. လျှော်နဲ့ ပြုလုပ်ထားတဲ့ လျှော်အင်္ကျီ။

□**zi shv̀nàng belaq** *n:* linen cloth. ပိတ်ချောထည်။

zì₁ *vt:* give. ပေးတယ်။ *Gønpaq zìòè.* 'Give (him) a present.' လက်ဆောင် ပေးတယ်။

zì₂ *vi:* bear fruit. အသီး သီးတယ်။ *Dìngwà gvzà zìé.* 'There are plenty of cucumbers on the vine.' သခွားသီး တော်တော် သီးတယ်။ =shí

zì₁ *vi:* small. (အကွက်) စိတ်တယ်၊ သေးငယ် တယ်။ *Akvt shvmgùn ídìngwa zatnòè svmaq ziziwa ó nga zìrì wedø wedø wá lým.* '(They) make it like fishing net. (They) make the holes a little small in order to catch smaller fish.' အဲဒီလိုမျိုး၊ ပိုက်ကွန်လိုမျိုး ခပ်စိပ်စိပ်လေး ရက်တယ်၊ ငါး အသေးတွေ ဖမ်း မိအောင်လေ။ *Wekvt nø kàngzì vlò rì werì nø vsùng ke we nø werì*

té kee. 'Then the smaller tiger called Khangzi eat humans even more.' အဲဒီ နောက် ကျား အသေးမျိုး တွေလေ၊ အဲဒီ ကျား တွေက လူကို ပို ကိုက်တယ်။

□ **zizi** *n:* tiny pieces. အစိတ်စိတ် အမွှာမွှာ၊ စိတ်စိတ်လေး၊ အကွက် စိပ်သော။ *Vnòrì zizisè nàrvtdádé.* 'Go ahead and cut the beans into pieces.' ပဲသီးတွေ အစိတ်စိတ် စိတ်ထားပါ။

zi₂ *vt:* prune. ချိုင့်တယ်။ = *vhé*

zi₃ *n:* dye, paint. အရောင် ဆိုးဆေး၊ မင်ရည်။ = *sì*

zi₄ ⇔ **vzi** *n:* thatch. သက်ကယ်ပင် တစ်မျိုး။ *Vzì rvt ǹ̀ng dìi.* 'Let's go and cut the thatch.' သက်ကယ် ခိုတ်သွား ရအောင်။

zi₅ *n:* medicine. ဆေး။ *Záyíng v̀̀hómshìra ke zì aq vná mvdaq.* 'Don't forget to take medicine when you are not well.' ဖျား တဲ့အခါ ဆေးသောက်ဖို့ မမေ့သင့်ပါ။

□ **zìróng** *n:* hospital. ဆေးရုံ။
| 'medicine' + 'office' | < *Jp.*

□ **zì svra** *n:* doctor, nurse. ဆေးဆရာ။
| 'medicine' + 'teacher' |

zibè *n:* wages, salary. အဖိုးအခ၊ လစာ။

zibí *n:* leopard. ကျားသစ်။

zibvlízí *n:* kind of bird. ငှက်တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။

zida *n:* moon, planet. လ။ *Rvwàngí nò shvlá rìs̀̀ng ó zida vlòe.* 'The Rawang called the moon(s) Zida.' လ ကို ရဝမ် တွေက ဇီတာ လို့လည်း ခေါ်တယ်။ [This form

is used as a poetic form. Probably loaned work from Jingphaw.]

□ **zidaróm** *n:* full moon night. လပြည့်ည။ = *lvngkungróm*

zidòng *n:* bread. ပေါင်မုန့်၊ ဆန်ကျုံးနဲ့ လုပ်တဲ့ မုန့်။

□ **zidòngsér** *n:* plain bread, bread without yeast. ပေါင်မုန့် အကြမ်း၊ တဆေး မပါတဲ့ မုန့်။

zìdvng *n:* level, stage, standard. အဆင့်။ *Zìdvng tiqlòng hòq hòq nò dvzaqshìràe.* 'Up to a certain level (we) must try.' အဆင့် တစ်ဆင့် ရောက်အောင် ကြိုးစားရမယ်။ *Lvpat zìdvng.* 'The current living conditions.' လက်ရှိ အခြေအနေ။

Zigong *pn:* Zigaung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

zìgùng *n:* mosquito. ခြင်္သေ့။ *Mandalay yíng zìgùng gvzà vle.* 'There are plenty of mosquitoes in Mandalay.' မန္တလေးမှာ ခြင်္သေ့အများကြီး ရှိတယ်။

zìkúng *n:* big fly. ယင်စိမ်း အကြီး တစ်မျိုး။ = *zìgùng, z̀̀vrkúng*

zìkwór zòngzí *n:* morel. မှို တစ်မျိုး။ *Sci. Morchella importuna.*

zìlím *n:* kind of small bird. ငှက် တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။ = *svlím*

zìlip *n:* birds' name. ငှက် တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။ = *zìlòp*

Zilu *pn*: Zilu; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

zìm *vi*: quiet. ဆိတ်ငြိမ်တယ်၊ တိတ်ဆိတ်တယ်။

zimang *n*: bamboo. ဝါး။

zimangzónglip *n*: bird; tailor bird. နို့ပြီစုတ် (ငှက်)။

zìmshǒng *onm* onomatopoeic adverb. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။ *Nìmbòng gǒ mywa zìmshǒng wàsè vle*. 'The wind doesn't blow, it so calm.' လေ မတိုက်ဘူး၊ လုံးလုံး ငြိမ်သက်နေတယ်။

zín *vi*: smart. ပါးနပ်တယ်။

zìn *vt*: cut (by scissor) ဖြတ်တယ်။ <Jp. □ **zìndò** *n*: scissors. ကတ်ကြေး။ <Jp.

Zinang *pn*: Zinang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Zinjáng *pn*: Zinkyang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Zintvng *pn*: Zinthang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Zinzangróng *pn*: Zinzangreung; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

zing ⇔ **vzing** *vi*: bored. ပျင်းရိတယ်။

□ **zing naqshǒ** ⇔ **vzing naqshǒ** *n*: lazybones လှူပျင်း၊ ငပျင်း။

zìng ⇔ **vzìng** *vi*: grow, multiply, procreate. တိုးပွားတယ်၊ ပွားများတယ်။

□ **zìng vzá** ⇔ **vzìng vzá** *vi*: multiply. ပွားများတယ်၊ တိုးပွားတယ်။

Zingdvm *pn*: Zingdam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Zingmadut *pn*: Zingmadut; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

zìngsèrè *n*: the Great Bear, the Plough (constellation). ခုနစ်စဉ်ကြယ်။

ziq *vt*: hold, rule. အုပ်ချုပ်တယ်၊ ချုပ်ကိုင်တယ်။

***ziq** *vi*: ache. နာ၊ ကိုက်ခဲတယ်။ See *giziq*.

zìròk *n*: fare, cost, expense. စရိတ်။ *Yvnggun dì lým tvrà zìròk lashònge*. 'I try to make my travel fares to go Yangon.' ရန်ကုန်သွား ဖို့ လမ်းစရိတ် ရှာနေတယ်။ <Bur.

zìshì *vi*: catch up to, catch. လိုက်မီတယ်။ *Busvgá chvng shi zìshìna íe*. '(We) may still be able catch the bus.' ဘစ်ကားကို မီအုံးမယ် ထင်တယ်။

zishìl *n*: sand. သဲ။

zit *vi*: clever, have good manner. လိမ္မာတယ်။ *Kulap chòmsèrè gvzà zitne*. 'The children from the house next door are clever.' ဟိုဖက် အိမ်က ကလေးတွေ လိမ္မာကြတယ်။ *Dvrvtsè tiqè svng nòtzit we tiqmè lo vdu yàngì pà íe*. 'A wise girl happened to marry (go to orphan) a orphan/poor boy.' လိမ္မာတဲ့ မိန်းကလေး တစ်ယောက် သူဆင်းရဲ တစ်ယောက်နဲ့ လက်ထပ်

ခဲ့ဟန် တူတယ်။ |Usually the word *nøt* 'mind' is incorporated, see *nøtzit*.|

□ **zitzvng** *vt*: clever, having good behaviour. အကျင့် စာရိတ္တ ကောင်းမွန်တယ်၊ လိမ္မာတယ်။

zitgùng *onm* onomatopoeic adverb. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။ *Dosøn pvlí nongmaq nø zitgùng mvwa vsvng*. 'We, the grandchildren, are unshakable/stable (blameless) people.' ဒေါ်ဆင်ရဲ့ မြေးမြစ်တွေကတော့ အပြစ် ပြောစရာ မရှိတဲ့ သူတွေ။

Zitung *pn*: Zithung; place name and also surname ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Zítvng *pn*: Zithang; place name and also surname နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

Ziwón *pn*: Ziweun; village name in Putao town ဇီးအွန်ရွာ၊ ပူတာအို မြို့ရိ ကျေးရွာ တစ်ရွာရဲ့ အမည်။

Ziyà *pn*: Ziya; place name. နေရာ ဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။

zibè *n*: salary, wages. အဖိုး အခ၊ လစာ၊ နေ့တွက်ခ။ *Shvlá zibè kadýngte èlúndè lé*. 'How much is your monthly salary?' တစ်လကို သင် လစာ ဘယ်လောက် ရသလဲ။

zo₁ *n*: steelyard, scales. အလေး၊ ချိန်ခွင်။ <Shan =ngungpà, zaman

□ **zodvng** *n*: scale. ချိန်ခွင်။

zo₂ 1. *vi*: melt. အရည် ပျော်တယ်။ *Pvyóngday zøe*. 'The candle is melting.' ဖယောင်းတိုင် အရည် ပျော်တယ်။ **2.** *vt*: to

mould, make shape. ထုဆစ်တယ်၊ ပုံသွင်းတယ်။

zó *vi*: plentiful. ပေါကြွယ် ဝတယ်။ *Naqdø wa zóe*. 'There are plenty of pants.' ဘောင်းဘီတွေ ချည်း ပေါများတယ်။

zong *n*: wheat. ဂျုံ။

□ **zong waqsí** *n*: wheat flour. ဂျုံမှုန့်။ |'barley' + 'power'|

□ **zongshar** *n*: barley. မုယောဆန်။

Zongbri *pn*: Zaungbri; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

zònghong *n*: big rat. ကြွက်ကြီး။

zóngkutmèráng *n*: bird's name. ငှက် တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။

zòngmuq *n*: front roof. အမိုး။

zòngne *n*: mole (mark on face). မဲ့။ [It also refers to a nevus.]

Zòngwi *pn*: Zaungwi; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

zor *vi*: tilted, slanted. စောင်းတယ်။ *Zvbóy chvng zor wae, nàdàngò*. 'The table is tilted, make it straight.' စားပွဲ စောင်းနေတယ်၊ တည့်လိုက်ပါ။

zòr ⇔ **vzòr** *vt*: throw spear. လှံတံနဲ့ ပစ်သတ်တယ်။ *Mvngjòngí waqshvng go svng vzòròe*. 'Throw the spear at the wild boar.' တော ဝက်ကြီးကို လှံတံနဲ့ ပစ်သတ်တယ်။

zòshàm *n*: bronze ring or loop. ဆွဲကြိုး၊ ဆွဲကွင်း။ [This bronze loop is worn around the woman's neck. The hemp are tied on it and women would strip them (making thread) while walking around.]

zózøt *n*: kind of tiny bird; purple sunbird. နံပြီစုတ် (ငှက်)။ = dórzøt

zø₁ *vi*: dissolve. အရည် ပျော်တယ်။

zø₂ *vt*: accept; welcome someone whole heartedly. လိုက်လိုက် လှဲလှဲ ကြိုဆို လက်ခံတယ်။

zø *vi*: nutty taste, sweet. ဆိမ့်တယ်။ *Ziyà rvgaq bù nø gvzà zøe*. 'The walnuts from Ziya is so tasty, (or has a nutty taste).' ဇီယာ ဒေသမှ သစ်ကြားသီးက စားရတာ ဆိမ့်တယ်။

zø₁ *vi*: 1. peace, calm. ငြိမ်သက်တယ်။ [Usually occurs with the word *mòng*. See also *mòngzø₁*.] 2. settle down. ငြိမ်သက်တယ်။

zø₁ ni *n*: Saturday. စနေနေ့။

zø₁kúng *n*: big green fly. ယင်ကောင် အစိမ်းတစ်မျိုး။ = zíkúng

zøm₁ *vi*: get well, recovering from sickness. အဖျား သက်သာတယ်။ *Shaqrémè zøm lúngì*. 'The elderly woman is recovering.' အဖွားအို အဖျားသက်သာ လာပြီ။

□ **zøm₁ban** *vi*: get well. အဖျား သက်သာတယ်။ | 'heal' + 'heal' |

zøm₂ *clf*: classifier for counting pairs (of rabbits or yoked cattle). အစုံ၊ အယှဉ်း၊ အရံ တွေကို ရေတွက်ရာမှာ သုံးတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုးအစား။ *Hítvq tiqzøm*. 'One pair of slippers.' ဖိနပ် တစ်ရုံ။ *Nvngwà tiqzøm*. 'A pair of oxen.' နွား တစ်ယှဉ်း။

zøm₁ *vt*: hold, connect, be responsible for something. ကိုင်တယ်။ *Ngà wurí zømòe*. 'I hold (it) with my hand.' ကျွန်တော့် လက်နဲ့ ကိုင်ထားတယ်။ *Ngái zømòe*. 'I am in charge, I am responsible.' ကျွန်တော် ကိုင်ထားတယ်။

□ **vzøm₂** *vi*: hold together, holding hands, have connections with someone, e.g. schoolmates, village head. ပေါင်း ဖက်တယ်။ *Vzøm₂e*. '(They) have connections (with others).' ဆက်နွယ်တယ်။ *Wur vzøm₂e*. 'Holding hands.' လက်ကိုင် တွဲတယ်။

□ **zøm₁rà** *n*: handle, handrail. လက်ကိုင်။ *Zøm₁rà yíng èzømshì*. 'Hold the handrail.' လက်ကိုင်ကို ကိုင်ပါ။ | 'hold' + 'place' |

zøm₂ *onm* onomatopoeic adverb; used with the verb *tvrí* 'spin'. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန။ *Zøm₂ tvriðe*. 'Spin.' လှည့်တယ်။

zò̂m₃ ⇔ **vzò̂m₁** *n*: uncooked, raw, rough, untouched. အစိမ်း။ *Vzò̂m naqgweq.* 'Very raw.' အစိမ်း သက်သက်။

zò̂mdv̄ng *vi*: need. အလို ရှိတယ်၊ လိုအပ်တယ်။ *Ngà gò̂msù̄ng zò̂mdv̄nge.* 'I need some money.' ကျွန်တော် ပိုက်ဆံ သုံးဖို့ လိုတယ်။

zò̂mnaq ⇔ **vzò̂mnaq** *n*: beast. သားရဲ။

zò̂mpong *n*: large pot with handles. လက်ကိုင်ပါ အိုးကြီး တစ်မျိုး။ = ponglóng

zò̂mwàng *n*: forest, woods. တော။ = mvlò̄ng

□ **zò̂mwàng chò̄ngmu** *n*: banana. တောငှက်ပျော။ |'forest' + 'banana'|

□ **zò̂mwàng dvzi** *n*: deep forest. တောနက်ကြီး။

□ **zò̂mwàng gi** *n*: fox or jackal. တောခွေး။ |'forest/jungle' + 'dog'|

□ **zò̂mwàng mvnø** *n*: strawberry. တော စတော်ပယ်ရီ။ |'forest' + 'berry'|

□ **zò̂mwàng sha** *n*: animal (wild), beast. တောကောင်။ |'forest' + 'meat'|

□ **zò̂mwàng vgwe** *n*: wild taro. တောပိန်းဥ။ |'forest' + 'taro'|

zò̂n *vt*: soak. ရေစိမ်တယ်။ *Vlè tiqgo tikwè yíng zò̂nshìe.* 'One buffalo is soaking in the water.' ကျွဲ တစ်ကောင် ရေစိမ် နေတယ်။

zò̂n *vi*: reachable, countable. (မရေ မတွက်နိုင်အောင်) များပြားတယ်။ *Sáng nø rø*

mvzò̂nshì vsoqe. 'Regarding Nats, there are many, countless to name.' နတ်တွေ ကတော့ ရေတွက်လို့ မရနိုင်ပါဘူး။ |Usually occurs with negative phrases. |

zò̂n₁ *n*: lead. ခဲ။ = sòn

zò̂n₂ ⇔ **vzò̂n** *n*: plant. အပင် တစ်မျိုး။

zò̂nli *n*: epidemic, infectious disease. ကပ်ရောဂါ။ ကူးစက် ရောဂါ။ *Nv̄mbhò̄ng shaqkí bungra zò̂nli rì.,* 'Various kinds of epidemic and sickness that would be brought by air...,' လေ ယူဆောင်လာတဲ့ ကပ် ရောဂါ အမျိုးမျိုး။

zò̂nlong *n*: island. ကျွန်း။

zò̂ng *vi*: settle down. အနည် ထိုင်တယ်၊ အတည် တကျ ဖြစ်သွားတယ်။

zò̂ng *vi*: steady, stay in one place, settled. ခိုင်မာတယ်။

zò̂ng₁ *vi*: feel cold (weather, water). ချမ်းတယ်။ *Dènò̄ng gvzà zò̂nge.* 'It is very cold this year.' ဒီနှစ် တော်တော် ချမ်းတယ်။

zò̂ng₂ *vi*: full. ပြည့်တယ်။ *Tì zò̂ngámì.* 'The water is full now.' ရေ ပြည့်ပြီ။

zò̂ng₃ ⇔ **vzò̂ng₁** *vi*: quarrel, argue. ငြင်းခုံန်တယ်၊ အချေ အတင် ပြောတယ်။ = vzi vrung

zò̂ng₄ *n*: long drum made of wood and animal (deer) skins put on a stand sideways and played by two men at the same time. အိုးစည်။

zòng₅ ⇔ **vzòng₂** *n*: Job's tears grass.

မုယော ပင်တစ်မျိုး။ *Sci. Coix lacryma jobi.*

zonggo *n*: kind of palm. တောင်ထန်း တစ်မျိုး။

[Leaves are used for roofing. အရွက်တွေကို အမိုး မိုးရာတွင် အသုံးပြုတယ်။]

zònghø *n*: goosebumps. ကြက်သီး၊ ကြက်သီးမွေးညင်း။

zòngkàng *n*: foot section of the hill. တောင် ခြေရင်း။

zongløm *n*: lemon basil. ပင်စိမ်း။ = *lým* *Sci. Ocimum citriodorum.*

Zongmadut *pn*: Zeungmadut; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

zòngnè *n*: winter (cold season). ဆောင်းရာသီ။ <zòng 'cold' = r̀vngtúng

zòngroq *n*: container made of bamboo. ဝါး တစ်လုံးတည်းကို စိပ်ပြီး ပစ္စည်း ထည့်ဖို့ ရက်လုပ် ထားတဲ့ အရာ။ = *mido*

zøp₁ ⇔ **vzøp** *vt*: mix (vegetable), massage. နှယ်တယ်။ (ကိုယ်) နှိပ်ပေးတယ်။

zøp₂ *n*: thatch, roof. သက်ကယ်၊ အိမ် အမိုး။

□ **zøp zøp** *vt*: roofing. အမိုး မိုးတယ်။
Chømzøp zøpmø. 'Roofing a house.'
အိမ် အမိုး မိုးတယ်။

□ **zøpsèr** *n*: thatch. သက်ကယ် မြက်။
= *zøp*

zøq *vi*: blind. (မျက်)ကန်းတယ်။ *Ngàmaq mvrìng kèní s̀vmré tiqpè ze zøqapmì.* 'A child from our village got blind.'

ကျွန်တော်တို့ ရွာက ကလေး တစ်ယောက် မျက်လုံး ကန်းသွားတယ်။

zør *vt*: make a stick stand up straight. စိုက်ထောင်တယ်။ *Zør tiqpóng zørdè.* 'Make a bunch of pointed sticks stick up out of the ground.' ဆူးချွန်တွေ ချွန်နေတယ်။

zør *n*: pointed stick. တုတ်ချွန်။ *Mvkvngyáí nø zør tiqpóng zø:rò nò laqtuní møqðe wa.* 'Makhangya set up some spikes and covered them with a blanket, it is said.' မခန့်ရားက တုတ်ချွန် တွေလုပ်ပြီး စောင်နဲ့ အုံထားတယ်လို့ ပြောတယ်။ = *sør*

zør₁ ⇔ **vzør** *n*: bird; babbler. ငှက် တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။

zør₂ *vi*: flood. ရေ လွှမ်းမိုးတယ်။ *Tì tm̀v̀m̀ dvzø:ròe.* 'Cause flood.' ရေ လွှမ်းမိုး စေတယ်။

zøt₁ *vt*: scoop in. ကျိုးထည့်တယ်။ *Lvgongrì jvngch̀v̀ngr̀v̀m̀ èzø:tnò.* 'Scoop corn (seeds) into the basket.' ပြောင်းစေ့ တွေကို တောင်းထဲ ကျိုးထည့် လိုက်ပါ။ = *ngùm*

zøt₂ *n*: boil. အနာ
□ **zøt zøt** *vi*: boil, abscess. အနာ ပေါက်တယ်။

□ **zøtná** *n*: disease. အနာ ရောဂါ။

Zøzer *pn*: Zeuzer; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

zu₁ *vt*: plant, make a hole with a stick for planting a seed. တုတ်ချွန်နဲ့ ထိုးစိုက်ပြီး

အစေ့ ချတယ်။ *Vbó zuòe.* 'Cast the paddy seed by poking the ground.' တုတ်ချွန်နဲ့ ထိုးပြီး စပါးအစေ့ ချတယ်။

zu₂ *n:* mountain peak. တောင်ထိပ်။

zú ⇔ **vzú** *vi:* 1. protruding, raised. ချွန်ထွက်တယ်။ စူ ထွက်တယ်။ *Shá vzú we dvsəpshìvpmì.* '(She) has fixed her buck tooth.' သွားခေါတာ ပြုပြင် လိုက်ပြီ။ 2. extend (hand). လက်ဖွာတယ်။

zùmzùm wa *onm* onomatopoeic adverb; be hairy. အမွှေး အမျှင် ထူထပ်သော။

zun *vi:* resurrect, become alive again. ပြန်ရှင် လာတယ်။ *Ngàsepè nò shìyíng kèní zun lú:ngì.* 'My son has come back/reusrracted from the dead.' ကျွန်တော့ သား သေရာမှ ပြန်ရှင် လာတယ်။

zùni *n:* spirit dwelling place. နတ်နန်းတော်။

zúnshì *vi:* ride (horse, trian, car etc.). စီးတယ်။ *Mvjínà kèní Mandalay sèng míyatá zúnshìke 20 nari dvrým tòmè.* 'It takes about 20 hours by train to go to Mandalay from Myitkyina.' မြစ်ကြီးနားကနေ မန္တလေးကို မီးရထားနဲ့ သွားရင် နာရီ ၂၀ ခန့် ကြာတယ်။

zung *n:* umbrella. ထီး။ *Shòzaqe, zung ègwàshì.* 'Take an umbrella, it is raining.' မိုး ရွာတယ်။ ထီး ဆောင်းပါ။

☐ **zungtvróng** *n:* pointed iron stick used for fishing. ငါး ပစ်တဲ့ မြှာတံ။ |'umbrella' + 'post'|

zúng *n:* hut, a watch tower or scaffold constructed on a tree for the purpose of shooting animals. တဲစခန်း (သို့) တောကောင် တွေကို ပစ်ရန် သစ်ပင်ပေါ်မှာ ဆောက်လုပ် ထားတဲ့ လင့်စင် တစ်မျိုး။

zùng *n:* school. ကျောင်း။ *Zòng svnshìe.* 'S/he is studying.' သူ ကျောင်းတတ်တယ်။

☐ **zùnglòng** *vi:* attend school. ကျောင်းတတ်တယ်။ *Ngàse vshòmgó paqzízùng lònge.* 'My three children go to school.' ကျွန်တော့် ကလေး သုံးယောက် ကျောင်း တတ်ကြတယ်။

☐ **zùngmàng** *n:* student. ကျောင်းသူ။ သား။ *Dènila zùngmàngsèrì lèga gvzà màdvzaqshì dè vshýmè.* 'It seems like students, these days, are not studying hard.' လက်ရှိ ကျောင်းသူသား တွေကို ကြည့်ရတာ စာ သိပ် မကြိုးစား ကြသလိုပဲ။

☐ **zùngøp** *n:* principal of school. ကျောင်းအုပ်။ *Dèni zùngøppè mvdira rvt zùngmàngrì gvláshìe.* 'The students are playing because the principal didn't come to school.' ကျောင်းအုပ်ကြီး ကျောင်းကို မလာလို့ ကျောင်းသားတွေ ဆော့ကစား နေကြတယ်။ |'school' + 'rule' |

☐ **zùngsè** *n:* student. ကျောင်းသား။ *Dènóng nò zùngsè gvzà luqe.* 'As for this year, we got many students.' ဒီ

နှစ်တော့ ကျောင်းသား တော်တော် များတယ်။
|'school' + 'child'|

☐ **zùngsvra** *n*: teacher. ကျောင်း ဆရာ။
Zùngsvra b̀̀nli n̄ r̄inge. 'The work of the teacher is honourable.' ကျောင်း ဆရာ အလုပ်က မြင့်မြတ်တယ်။ |'school' + 'teacher'|

☐ **zùngwáng** *n*: school compound.
ကျောင်းဝင်း။ *Zùngwáng r̄ým nv̄gwà rim m̄vdaq*. 'No tending cow inside the school compound.' ကျောင်းဝင်း အတွင်း နွားကျောင်းလို့ မရ။

Zungbli *pn*: Zungbli; Rawang surname.
ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

zùngmuq *n*: roof top. ခေါင်ထိပ် ဖျား။
Rvwàng ch̀̀m zùngmuq ỳ̀ng nv̄gwà r̀̀ng d̄vsaq̀̀è. 'An ox's horn is attached on the roof top of a Rvwang house.' ရဝမ် ရိုးရာ အိမ် ခေါင်ထိပ်မှာ နွား ဦးချိုကို ချိတ် ဆွဲထားတယ်။

Zungwi *pn*: Zungwi; Rawang surname.
ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

zupvng *n*: hell. ငရဲ။ *Mvrà vdá vs̀̀ng n̄ z̀̀pvng s̀̀ng lo l̄m wa íe*. 'The one who has sin will go to hell.' အပြစ် ရှိသူ ငရဲကို ပြန်သွားရမယ်။

zuq₁ *n*: barn. စပါးကျို။ *Vmzuq r̄ým vb̀̀r̄i z̀̀ng̀̀è*. '(They) are putting paddy rice into the barn.' စပါးတွေကို စပါးကျိုထဲ ထည့်

ပါတယ်။

zuq₂ ⇔ **vzuq** *n*: antelope, mountain goat (short straight horns). တောင်ဆိတ်။

☐ **zuqnvng** *n*: Himalayan wild goat.
တောင်ဆိတ်။ <Mangrung dialect.
=zuqnvng shvri

Zuqgang *pn*: Zugang; mountain name.
တောင် တစ်လုံးရဲ့ အမည်။

zuqtvla ⇔ **vzuqtvla** *n*: tick. မွှား။
Ngvgúng go vzuq tvlaí gvzà kéèè. 'The old cow got a lot of ticks.' နွားအိုကြီးကို မွှားတွေ အများကြီး ကိုက်နေကြတယ်။

Zuri *pn*: Zuri; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Zuringnm *pn*: Zuringnam; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

zvbóy *n*: table, desk. စားပွဲ။ <Bur.

Zvkor *pn*: Zakhaur; Rawang surname.
ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Zvkwàng *pn*: Zakhungwang; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

zvl₁ *vt*: wash. ဆေးကြောတယ်။ မျက်နှာ သစ်တယ်။ *Àng m̄r zvlshie*. 'He is washing his face.' သူ မျက်နှာ သစ်နေတယ်။

☐ **zál₁** *vt*: third person singular form of *zvl*.

zvl₂ *vt*: step on. နှင်းတယ်။ *Híí zvl ràè*. 'It has to be stepped on with legs.' ခြေနဲ့

နင်းရတယ်။ *Vs'ng vz'vlshì l'ím adø tiqmvl tiqmvlèsè wa vle.* 'There was only enough space for one foot to step on.' လူ ခြေထောက် တဖက်စာ နင်းဖို့လောက်ပဲ ရှိ တယ်။

□ **zál₂** ⇔ **vzál** *vt*: third person singular form of *z'v1*.

zvlóm *n*: kind of tiny bee. ယူးအငယ် တစ် မျိုး။ = *kwádvrvt*

z'vm 1. *n*: basket. ခြင်းတောင်း။ *Z'vmch'ng el'ýng daqò.* 'Bring the basket.' ခြင်းတောင်း ယူလာပါ။ [Large woven bamboo basket with handle, flat bottom with holes and open top. အဝကျယ်ပြီး အကွက်ကျအောင် ရက်ထားသော တောင်းကြီးကို ဆိုတယ်။] 2. *clf*: classifier for basketful (of vegetables). ခြင်း၊ တောင်း စသည်ကို ညွှန်းတဲ့ နာမ်ခွဲ အမျိုး အစား။ *Lvgong tiqz'vm liq rángà.* 'I have collected a basketful of corn.' ပြောင်းဖူး တစ်တောင်း ချိုးထား ခဲ့တယ်။

□ **z'vmràng** *n*: large basket. တောင်းကြီး တစ်မျိုး။

z'vm₁ *n*: fishing net. ငါးဖမ်း ပိုက်ကွန် တစ်မျိုး။ *Welòng nø z'vm lánò.* 'That thing is called Zam.' [ရေထဲမှာ စိမ်းထားပြီး ငါးဝင်တဲ့ အခါ မတင်ရတဲ့ ငါးဖမ်းပိုက်တစ်မျိုး။]

z'vm₂ ⇔ **vz'vm** *n*: strength. အားအင်၊ အစွမ်း အစ။ *Vz'vm vl vs'ng.* 'Capable person.' အစွမ်းအစ ရှိတဲ့သူ။ <Jp.

z'vm₃ *onm* onomatopoeic adverb, turn swiftly. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသန၊ ရုတ် ချည်း လှည့်တယ်။ = *zò'm*

Z'vmbong *pn*: Zambaung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

zvmè *n*: millet. မုယော စပါး။ = *saqnò*

zvmì *n*: girl, bride. သမီး၊ သတို့သမီး။ *Zvmì røt l'ím shaqrépèla b'úngè.* 'The elders went to ask/propose a bride.' သတို့သမီး တောင်းဖို့ရန် လူကြီးတွေ ထွက် သွားကြပြီ။

□ **zvmìsè** *n*: baby girl. သမီးငယ်။

□ **zvmìsèrì** *kin*: family you give your daughter to (brothers and uncles from the woman's side). အမျိုးသမီး ဖက်က ဆွေမျိုးတွေ၊ ယောက္ခ မျိုးတွေ။ = *mvyoq'ri*

□ **zvmìsh'vr** *n*: groom. သတို့သမီး။ | 'girl' + 'new' |

zvn *vt*: stretchable, flexible. ပျော့ပြောင်း တယ်၊ ဆွဲဆန့် နိုင်တယ်။ *Gvnwe nø zvne.* 'Rubber is stretchable.' သရေကွင်းက ဆွဲ ဆန့် နိုင်တယ်။

□ **zvnzvn** *adv*: jelly soft. ပျော့ အိအိ။

z'vn *vi*: follow (to follow after someone). နောက်လိုက်တယ်။ *Èz'vnm.* 'Follow him or go after him.' နောက်ကို လိုက်သွားပါ။ *Svràp mèpvng z'vne.* 'Follow after the master.' ဆရာကြီး နောက်ကို လိုက်တယ်။ = *s'vn*

□ **z̀vndvtut** *adv.*: continually; repeatedly. ဆက်လက်၊ အဆက် မပြတ် ဖြစ်သော။ *Bvnlì z̀vndvtut wà l̀ym p̀ò màd̀áapmì.* 'He has no money to continue to work.' လုပ်ငန်း ဆက်လက် လုပ်ကိုင်ဖို့ ငွေကြေး မရှိတော့ပါ။ *Shaqré lypkà z̀vnz̀vndvtut g̀ungatnà.* 'The elders' instruction is told generations to generations.' သက်ကြီး စကားကို အဆက် မပြတ် ပြောခဲ့တယ်။ |zvn can be reduplicated for emphasis. |

z̀vnz̀v́n *adv.*: hard jelly-like. မာသာသာ။ *Àng ǹø tìqhvnse z̀vnz̀v́n wa d̀ø tvné vsh́m we ad̀ø tìqch̀vngsè èkèd̀ò l̀ongí ó mvme m̀vr s̀vng nvpám shvlae, shvláng shvlae.* 'It is like somewhat hard and just a tiny bit (of fat) is good enough to eat or swallow many mouthful portions (of cooked rice).' *Sha l̀ong z̀vnz̀v́n wa zaqe.* 'The meat is jelly-like hard.'

zvnḡ₁ *vi.*: be in, exist in (a place, e.g., water in the bowl). အိတ် (သို့) တွင်းထဲမှာ တည်ရှိခြင်းကို ဆိုတယ်။ *Gwìntaq tì zvnḡe.* 'There is water in the bowl.' ပုလင်းထဲမှာ ရေရှိတယ်။ *Nga zvnḡe.* 'Fish dwell (in this basket or hole).' ဝါး အထဲမှာ ရှိတယ်။ *Yag̀ung tvwach̀øm ývng tì z̀vngshìe.* 'This bamboo tube contains water in it.' ဒီ ဝါးကျည်ထောက် ထဲမှာ ရေရှိတယ်။ |Changes to a high tone when followed by -ò, -ì,

-à or -shì. |

□ **z̀vng** *vt.* 1. put into a container, fill (a bowl with rice), pack, record, insert. ထည့်တယ်။ *Modoch̀ng taq kvláng d̀v́n z̀vngd̀e.* 'I put hay onto the truck.' ကားထဲကို ကောက်ရိုးတွေ ထည့်တယ်။ [Often takes the adverb *d̀v́n*; can be used for some speakers for 'enter', as in Dulong.] 2. record. အသံသွင်းတယ်။ *Mvkún z̀vngange.* 'I am recording for you.' ကျွန်တော် အသံ သွင်းပေးနေတယ်။

zvnḡ₂ *onm* onomatopoeic adverb; used with the verb *rip* 'stand'. မြည်သံစွဲ ကြိယာ ဝိသေသနာ။ *Nvngwàd̀ong wed̀ø yaqd̀ongí zvnḡ ripd̀vng wavpmì.* 'The cow, that manner, suddenly stood up at one night.' နွားက ညတစ်ည မှာ ရုတ်တရက် မတ်တပ် ရပ်လာခဲ့တယ်။

zvnḡ₃ *adv.*: walk straight. တခါတည်း၊ တောက်လျှောက်။ *Vpong ch̀øm ývng màg̀ongshaq zvnḡwa rvmá s̀vng d̀iámì.* 'Aphong without coming back home he went straight to the field.' အဖုန်က အိမ်ကို ပြန်မလာပဲ တစ်ခါတည်း ယာထဲကို သွား လိုက်တယ်။ [zvnḡ wa 'straight, at once, right away'.]

z̀vng₁ *vi.*: active, clever, hospitable. လိမ္မာ တယ်။ *Vnvng ǹø z̀vngē.* 'Anang is clever.' အနန်က လိမ္မာ ယဉ်ကျေးတယ်။

z̀̀ng₂ ⇔ **vz̀̀ng 1.** *n:* front, ahead. အရင်၊ ပထမ။ *Vz̀̀ngkaq* 'In front of you, the future.' ရှေ့မှာ။ **2.** *locn:* firstly. ရှေးဦးစွာ၊ ပထမဆုံး အနေနဲ့။

☐ **z̀̀ngm̀̀ng n`ong** *n:* three years ago: the year before last year. ယမှန်နှစ်။ *Z̀̀ngm̀̀ng n`ong Christmas b`oy n`ø Myomaqy`ing íe.* 'The year before last year Christmas was celebrated in Myoma quarter. ယမန်နှစ် ခရစ္စမတ် ပွဲတော်က မြို့မ ရက်ကွက်မှာ ကျင်းပတယ်။

☐ **z̀̀ngnár** *n:* last week. လွန်ခဲ့တဲ့ ရက်သတ္တပတ်။

☐ **z̀̀ngni** *n:* day before yesterday. လွန်ခဲ့တဲ့ရက်။ |'before' + 'day'|

☐ **z̀̀ngn`ong** *n:* year before last year. လွန်ခဲ့တဲ့နှစ်။ |'before' + 'year'|

☐ **z̀̀ngsh`omni dvgvp** *n:* three days ago. လွန်ခဲ့တဲ့ နှစ်ရက်သုံးရက် ခန့်က။ |'before' + 'three' + 'day' + 'time'|

☐ **z̀̀ngyaq** ⇔ **vz̀̀ngyaq** *n:* night before last night. တနေ့ည။ *Vz̀̀ngyaq nga wvpk`évpshà.* 'The night before last night we went shooting fish.' တစ်နေ့ည က ကျွန်တော်တို့ ငါး သွားပစ် ခဲ့ကြတယ်။

☐ **z̀̀ngz̀̀ng** *n:* first. အရင်။ *Vz̀̀ngz̀̀ng èdì.* 'You go ahead/first.' အရင် သွားနှင့်ပါ။

Zvngbe *pn:* Zangbe; people group name.

လူမျိုး တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။

zvnggá *n:* spring နွေဦး။

z̀̀ngghè *n:* bracken ferns. ဒရင်ကောက်ဟင်းရွက်မျိုး။ *Sci. Diplazium esculentum.*

z̀̀nghoq *n:* ferns; fiddlehead ferns. ဒရင်ကောက် အပင် တစ်မျိုး။

zvnghvm *n:* curse. ကျိန်ဆဲတယ်။

☐ **zvnghvm zvngtip** *vi:* curse. ကျိန်ဆဲတယ်။

z̀̀ngkung *n:* Sheman fountain, spring. စိမ့် စမ်းရေ၊ စမ်း ရေပေါက်။ *Z̀̀ngkung k`enì tì aqì.* 'We will drink water from the Sheman fountain.' နတ်ဆရာ ရေစမ်းပေါက်ကနေ ရေ သောက်ကြမယ်။ [It refers to a fountain which Rawang people believe that the Shaman has caused it to flow.]

zvngkvng *n:* pitfall trap. တောကောင် တွေကို ကြောက်လှန့်အောင် လုပ်ပြီး ဆူးထိုးမိ အောင်စီမံ လုပ်ထားတဲ့ ထောင်ချောက်။

zvnglín *n:* kind of bird. ငှက် တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။

Zvnglín *pn:* Zanglin; place name. နေရာဒေသ တစ်ခုရဲ့ အမည်။ *Wey`ing k`enì n`ø apakaq n`ø "Zvnglín s`ung" èì n`ø vle, n`øngmaqr`vm.* 'From that place on this side, there is a peak called "Zanglin peak", in our valley.'

z̀̀ngmvju *n:* mushroom. မှို။ = mvtor

Zvngngør *pn:* Zangngeur; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Zvngróng *pn:* Zangreung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

zvngrvng *n:* type of fish. ငါးတစ်မျိုးရဲ့ အမည်။

zvngtǎng *n:* expensive gift given with the expectation of getting something in return. ဧည့်သည်ကို ပေးတဲ့ လက်ဆောင်။ [It is probably a loan not a gift, debt can last for generations. အဆင်ပြေသည့် အခါ ပြန်လည် ပေးဆပ်ဖို့ လိုတယ်။]

Zvngyo *pn:* Zangyau; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Zvngyoq *pn:* Zangyau; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

zvngyvp *n:* kind of bean. ပဲသီး တစ်မျိုး။

zvp₁ ⇔ **vzvp₁** *n:* seed of Chinese prickly ash, sichuan pepper. ငရုတ်ကောင်း။ *Sci. Zanthoxylum armatum.*

zvp₂ ⇔ **vzvp₂** *vt:* mingle. ပေါင်းသင်း ဆက်ဆံ တယ်။ [Usually occurs as *vzøm vzvp.*]

zvp vshvl *n:* crowded, populated densely. ခပ်စိပ်စိပ် အစုလိုက်၊ ပြည့်နှက် နေ တာကို ပြတဲ့ ကြိယာ ဝိသေသန။ *Tòngzépá rvgaq ngàmaq Svngdúng rvprì zvp vshvl v̀l yàngì.* 'We, Sangdong family, populated densely in Thaungzepa areas.' ကျွန်တော်တို့ ဆန်ဒေါင်း မိသားစုတွေ

ထောင်ဇယ်ဖါ အရပ် ဒေသမှာ ပြည့်နှက် နေခဲ့ ကြတယ်။

Zvpmvkaq *pn:* Zapmakha; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

zvr *vi:* to bud, to sprout (vine or tree's leaf). ဖူးထွက် လာတယ်၊ အညှောင့် ထွက်လာ တယ်။ *Vnorì zvrshìvpmè.* 'Beans sprout out.' ပဲပင်တွေ အညှောင့် ထွက်လာတယ်။

Zvr *pn:* name given to a child with indication to multiply and fruitful. မျိုးဆက်၊ မျိုးနွယ် ပွားများ ကြီးပွား ပါစေ၊ တိုးတက် ပါစေ ဆိုတဲ့ အဓိပ္ပါယ်နဲ့ ပေးလေ့ရှိတဲ့ အမည်။ *Dòzvr, Sònzvr.* |<zvrshì 'sprout out'|

Zvri *pn:* Zari; mountain name. တောင် တစ်လုံးရဲ့အမည်။

Zvrtaq *pn:* Zartha; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Zvrú *pn:* Zaru; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

Zvrung *pn:* Zarung; Rawang surname. ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

zvt₁ *vi ~ vt:* weave (baskets). (တောင်း) ယက်တယ်။ *Àng pé zvtne.* 'He weaves baskets.' သူ တောင်း ယက်တယ်။ *Àngí pé tiqch̀ng zatnòe.* 'He is weaving a basket.' သူ တောင်း ယက်နေတယ်။

zvt₂ ⇔ **vzvt** *vt:* smash, pound, beat. ထု ထောင်းတယ်။ *Nga zvngvm kvtnò shvr̀mrií*

zvvtsháðe. 'When the fish was caught
otters can smash (Slg. eat) (the net).'
ငါးဝင်ပြီ ဆိုရင် ဖျံတွေ ကိုက်ဖြတ် စားတတ်
တယ်။ *Vkàngí mvǹ̀n b̀̀ngkà v̀̀zat l̀̀ngà*
kí tánað nø., 'When my grandfather
continued to smash the door, (he)
opened up..., 'အဖိုးက အဆက် မပြတ် တံခါး
ကို ထုတော့ ဖွင့်ပေးလိုက် ပြီးနောက်။

☐ **zat** ⇔ **vzat** *vt:* third person singular
form of *zvt*.

zvt₃ *vt:* **1.** collect. ကောက် ထည့်တယ်။ **2.**
add, multiply. တိုးပွား စေတယ်။ = *shvzvt*

zvtgá *n:* movies, videos. ဇာတ်ကား၊
ဇာတ်လမ်း၊ ရုပ်ရှင်။ <Bur.

Zvwon *pn:* Zawaun; Rawang surname.

ရဝမ် မိသားစု အမျိုး အမည်။

z̀̀vywà *n:* hymn, song or poetic
language. ဓမ္မသီချင်း။ *Z̀̀vywà wa mvd̀̀.*
'The singers (the choir).' သံစုံ ကွာယာ
အဖွဲ့။ *Z̀̀vywà kàí gø wezàng nø wedø alðe.*
'It is also said like that in song
language.'

☐ **z̀̀vywà mvkún** *n:* hymnal. ဓမ္မသီချင်း။

☐ **z̀̀vywà wa** *vi:* sing hymn. ဓမ္မသီချင်း
ဆိုတယ်။ *Shaqrèrì z̀̀vywà wae.* 'Old
people are singing hymns.' လူကြီး
တွေ ဓမ္မ သီချင်း ဆိုနေကြတယ်။

English-Rawang Glossary

A a

a lot » gvzà; laqni; loqloq; luq
abandon » gur; gwør; káng; làng
abhor » nóm
ability » sí
able to » daq; dýng; ngut
about » dýng; dýngte
about (time) » dvgvp
about ten » àngsé
above » mvdòm; taqram
above house » chòmtaq
abscess » mvzór; zòt zòt
abscond » ngwe
absolutely » lúngwaq; naqsiqriq
abundant » bù; luqphóng; póng; rénùng
bùngshá; soq
accept » dvdøng; shvdøng; to
accompany » vra
according to » dvchá
accountant » shøpshú
accumulate » nýng; pvng
accuse » mvrà shvri; na; sip lá; shvrà
accustomed to » bøq
ache » *ziq; ke
acidulous fruit » mvrvnshí
acknowledge » rvtø
acquire » lún

acre » egaq
active » pán vshat; sò; shò
Adam's apple » bvtøq; nvngzunchvng
add » rvm; zvt
add in » rø
addicted » døq
adjust » mvdúng; shvdún
admit » shónshì
adopt » mé
adult » nòt tóng; shaqré
advice » paqzí zi
advise » dvtú; nònggùn zí
aeroplane » nùmbøngli; nùmbøngshò
affair » dang; dé; dvchap; mvtú
affectionate » mvkok
afraid » guq; nòt zá pvwáshàl; svre
after » mèpvng
again » lá; rá; tón tiqbaq
age » bat; bat; dvjàng; rvmàng; svk;
svróng kòngkup
agitated » shvngàn
agree » móla; nòt vrá; rá; shvdøng; to
agreement » dvgvp zangkwè; kàsvdìq
ahead of » zèng
aim » tvnu
aimless » wadø

- aimlessly** » wawadø
air » n̄mbòng; shaq
air potato » røngki
air pump » to
alert » pán vshat; pán
algae » t̄irmøt
alive » ngòr; ngvt; sún; súnshì
all » døngtáng; dvkoq dvt; dvkoq
 n̄mnì; gøtkòm; kaya; kut; pèbe; pvtbe;
 r̄vm; shvngbe
all kinds » p̄vnnì p̄vnr̄vm
all night » chapgá
all over » døngtáng
all sort of things » p̄anø p̄arì; p̄anøp̄à
all together » ròrò wa
allative case » kaq; sv̄ng
alligator » kangshé
almond » bùshvyøm
almost » tvné
aloe wood » mòrà
along » dvbàng
along with » ȳngȳvng
also » gø; ḡvlè
altar » dvpòng; muqjo; núngpà
 shvrúngrà; shvrúngrà
although » n̄igø
alto » níshaq
aluminium » n̄er
always » n̄vnn̄v̄n
amaranth leaf » shvna svp
amaze » dvdvm vtiq; kuqḡvm
ambassador » køn mang
amber » ḡungyø
ambiguity » mùndøq mùndv̄ng
ambition » mvnggá
amethyst » lóngtøq nong
amiable » bang mvnó; nøt køn
amplifier » kàdvté jvk
amuse oneself » mvnshì
ancestors » àngkup àngkàng; kop kàng
ancient » darì kvngshángbàn;
 kangsh̄vng; tòngmvng
ancient people » tòngmvngsè
angry » dvrøq; h̄vng; ngv̄n; sh̄v̄mná;
 sh̄v̄mnáhøp; sh̄v̄mnárì; shvngo; vngv̄n
animal » gènìn; n̄inà; sha
animal (classifier) » go
animal oil » shashú
ankle » híne
another » dvgá
answer » t̄vnshì
ant » shvro
ant lion » taqkuqr̄vng
antelope » zuq
ant-like bee » b̄vngshut
anus » niqdøng
anxiety » hwám; rv̄gøl
anxious » bùm; gi; góng gi; hwám; nøt
 bùm; nøt hwám; nøt mv̄gør; nøt yòr;
 nøt zá pvwáshâl; nvrømbùm
anyone » wápè yapè
apart » sar; vsar

- appear** » bung
appear suddenly » ngam
appear to be » cha
appearance » m̀nrsh̀v̀m
appendix » dvpuq
appetizing » gvm; mvl̀m
apple » shvỳm mvs̀hé
apply » lat; lvt
appropriately » yuq̀nì yuq̀yà
approximate » d̀v̀ngte
area » dung; lap; ram; tong
argue » che; dvr̀à; k̀asì k̀ar̀ung; r̀ung;
t̀uke; z̀ong
argy-bargy » bongsing bongring
arise » kung
armpit » raqchip
army » dap; pin; pindap; s̀il
around » gẁurgẁur; z̀ang
around the area » g̀ur̀g̀ur
arouse » r̀ung
arrange » dvg̀ò; dvs̀p
arrest » r̀im; tvp
arrive » h̀oq; k̀un; tuq
arrive calamity » tit
arrogant » dvsh̀yngsh̀i; ǹot h̀angsh̀i
arrow » b̀vngdaq; tvma
arrow (fishing) » zungtv̀r̀ong
arrow container » pvl̀a tv̀r̀e;
pvl̀advl̀ang; tv̀r̀e
arrow track » kungsh̀er; tvli kungsh̀er
arteries » dvj̀u; dvj̀u sv̀yà
arthritis of all four limbs » yátu
articles for use » dvz̀om dvr̀e; dvz̀om
dvzi
as well » g̀o
ascend » ngvng
ashes » paqm̀um; waqpu
Asian koel (bird) » níchtpe
Asian pied starling (bird) » t̀isvng
naqja; t̀isvng vs̀er
ask » r̀ot
ask forcibly » doq
askew » kvl̀o kvl̀ò; mvs̀m
ass » niqd̀ong
assemble (of insects) » pum
associate » lamboq
association » mvd̀o; pung
assume » l̀vn; sun
assure » p̀osh̀i
astonish » dà
astride » hvn
astringent » chaq; chaqmvchaq; paq;
p̀vl
at » taq; ỳng
at once » chàng; gv̀l̀ngdaq; tiqshaq;
t̀vm
attach » dvgvp; dvsaq; nvp
attachment » dvpuq
attack verbally » haq
attempt » l̀ot

attend school » zùnglòng
audio recorder » kàrím jvk
aunt » nì; sóm; sómme
aurora » svmi tvamá
authentic » jòng; jóngkvp
authority » koq vkýng; míng vkýng
avenge » rvleteq
avoid » ngwe; yáshì

award » gønpaq
awe » dà; tiq
awkward » zègu zèán
awl » dòngsór; dvdòr; shvjit
axe » wurdi; wùrma
azalea » tvraq
azalea plain » tvraq dým

B b

babble » bvlè
babblers (bird) » zèr
babel tower » muqtu chøm
baby » miqsýmrá; sòmre gùni; sòmre
baby girl » zvmisè
baby sitter » koqlu
baby strap » raqwé; rvwé
bachelor » gvchàng; gvchàng shaq;
 gvchàngré
back » dvingkùng; raqkwè
back and forth » dvsám nùmám;
 laylay
back side of the hand » wurkup
backbone » dvingkùng sharø
bad body odor » raqdíshøng
bad smell » pùshøng
badger » re

badly » naqróng; naqyoq
badly (damage) » àngshi
badly shaken » hwám
badly suffer » hímbøt
bag » bik; bènzung; dvinggúng; rvlvng
 dvinggúng; yóng; yóngkoq
baggy » but
bail » shvma
bake » dvgáng
balanced » zàmàn; zo
bald » ding; dínq vding; gokè
bald head » gosuq
bald person » gokè
bamboo (type of) » gøndù; kam; kàm;
 lvchá; lvmche; mèbang; mvdang;
 mvkat; nvmszu; pílvàng; rì; rùl;
 rvmýng; shvèr; shvráng; tvàmà; tvwa;

- tvyó; wà; waqrà; wvr; wvre; zimang
bamboo clappers » kongkvt
bamboo container » d̀vngkwang; tok
bamboo drainage » kungkvng
bamboo floor » d̀ongzin; d̀ond̀ung
bamboo gun » dvpoq
bamboo hat » golá mo
bamboo house » d̀onch̀em
bamboo plait » g̀omdp; g̀omzip
bamboo shoot » mvsøp
bamboo skin » golá
bamboo split » dvchat; gwursip
bamboo stick » wàka
bamboo strips » l̀vm
bamboo termite » bérung
bamboo toy gun » d̀ongsot
bamboo tube » d̀ongǹvng; d̀ungj̀ù;
 d̀vngtan; k̀orzøp; wvlà p̀vng
bamboo wall » d̀on
bamboo worm » bvngǹél; ǹél
banana » ch̀ong; ch̀ongmu d̀vdit;
 ch̀ongmu; jà ch̀ongmu; ngalàng;
 wurhàm ch̀ongmø; zømwàng ch̀ongmu
banana plant » ch̀ongkwá; ch̀ongmu
 t̀ong; ch̀ongshø; ngasøt
banana sheath » k̀ungb̀ø
banded krait snake » d̀vnggrø d̀vngshà
bandicoot » mvzøl
bank » p̀ødøm
barbecue » sha d̀vgáng
- bark (beer)** » h̀ung
bark (dog) » ju
bark (tree) » se; sekòr
barking deer » shvri
barn » j̀èyúng; zuq
barn, warehouse » zá
barren » d̀óm g̀ogì; shvdvt
barren (paddy) » p̀vl
barren land » rvgaq d̀ongjàm
barren soil » goq
barren woman » d̀óm
bar-winged flycatcher shrike (bird) »
 kvlánggam
bashful » shvraqshì
basket » dekar; dvh̀ung; dvh̀ung; dvko;
 dvkvm; d̀vngzì; há; h̀vm; jvng;
 kaqkóng; løk; mvgòr; mvyøng; pé;
 rísang; riwàngkuq; zekar; z̀vm;
 z̀vmràng
basket (wide opening) » mvgùr
bass » bishaq
bastard » g̀ompàn
bat » mvbí; pvri; svri
bath » shól; z̀vl
battalion of star » kwùrnip kwùrta
battered » b̀ónb̀ón vlú; háhán vlú
battle » gvsvt; sil
battle ground » silwàng
bayan » gvtgù; tvrvng
bazaar » gvt

- be (copula)** » í
be about to » dǎn; zàm
be at ease » shòm
be bias » rvwìng
be blessed » dvnglún lún
be clear » lang
be defeated » sóm
be enough » luq
be left » ché
be real » jóngkvp
be submissive » kàta
beads » mvni
beads (ivory) » rvlohí
beak » nízi; nongsøn
beam (house) » ngobvt; shv̀rìm
beam (roof top) » r̀g̀g̀ng chòm
beam of light » ǹmhí
beams (house) » b̀ng̀h̀l
bean » no; shvráng mè; shvráng zàng
bean (type of) » r̀ng r̀m̀zì
bean (type) » rvmzì
bear » shvwí; shvwí nvngzi; shvwí paqgwa
bear fruit » shí; zí
bear plenty (of fruits) » kaq; shóng
bear suffering » natshì
bearable pain » búdvngwa
beard » dòngbør; nòngbør
beast » zòmnaq
beat » bíbìship; dvgvng; paq; zvt
beautiful » nvp; shup; ỳng vnv
beautiful figure » lángbà
beauty » ngòr dvg̀ng
because » pàwálv̀m wani; rvt
become fat » búm
become soft » d̀d̀
become solid » t̀ng
become well » g̀ng̀g̀ng
bed » ỳpg̀; ỳpj̀m
bedbug » kuptvlup
bee » kwá
bee (type of) » beláng; dvngp̀ng;
 juq̀àngmè; mvgv̀m; sór; svwèmè; shór;
 shvnt; tvl̀m; ya; ỳz̀r; zvl̀m
beehives » kwáróng; rvp
beetle » hòbør; hàder; paqbør
before » m̀rd̀ng; z̀ng
befriend » kuq; ǹng̀ng wa; r̀m
beggar » mopi; r̀tnv̀m vs̀ng
begin » pàng; pung; p̀ng
begin (directional) » daq
beginning » ǹmlat; ǹmlat ǹmp̀ng;
 ǹmp̀ng ǹmlat
begotten » àngyò
behind » mèpvng
being on top of something » vhap
believe » k̀m
believer » noqshì vs̀ng; rvs̀ngsèrì
bell pepper » mvzang búm
belly » puq; puqwá; pvwá
below » l̀ng̀pvng; pvng
below house » ch̀mp̀ng

- belt** » dvsa; juqnám
bench » rúngdvnq
bend » bəq; dvgúng; goqdvgoq;
 gungdvgúng; nəl; ngəq
bend (head) » ngəm
benefit » jú
bent » dvgoq; gwór
berry » mvjuq mvnə; mvnə; nvmrùng
 mvnə; nvmśə mvnə
berth » koq
beryl » lóngshár mvshóngrònq
bet » pə; shvwən dó
betel » shází
betrothed (person) » mvra
better » jun
betting » shvwən
between » dvhə
Bible » jəm; jəmləga
Bible school » jəmjùng
biblical language » àngkékà
bicycle » lvgolíng
big » dōng; gvba; kàng; mvdù; pvngròm;
 te
big and tall » lvte lvyàng
big crime » rùngmè
big fly » zíkúng
big green fly » zèlkúng
big rat » zònghong
big thing » mèrùng
bigger (unusually) » mvlvng
- bile** » svkí
biliary vesicle » svyødvkaq
bind » dung; svn
bind edges » dung
biography » góngmvshól
bird » bvsiq; mvsiq; sa
bird (type of) » pvyú; shvrwaq
bird nest » sadvng
birthmark » góngmvshín; mvshín
bison » poqlvm
bit » svmaq
bit (classifier) » hvn
bitch » gígúng
bite » dvn; ké; ke
bitter » ka
bitter eggplant » kvnkashí
bitter gourd » kvnkashí
bitter root » ródōng
bitter small eggplant » mèkaqshí
bitter vine » rōngka
black » naq; vnaq
black lentil (bean) » shvráng
black people » shanaq
black sesame » shvnm naq
blackboard » gòmnaq
blackish sand » ninaq
blacksmith » lvngròp
bladder (urinary) » sitóm
blame » mvra shvri; na; sip lá; shvrà
blameless » mvng; mvngshèr

- blanket** » dun; laqtun; paqnòn; pàzung;
s̀̀ngpón; yoq
- blaze** » sor
- bless** » dvgóng; rvl; shvmán dvgóng
- blessed** » dvnglún; shòtshú
- blessing** » ìshòt ìgvn; ìshòt; shvmán;
zaqshøp
- blind** » nezøq; zøq
- blind person** » nemàn; nezøq
- blink (eyes)** » lap; ne vsømshi
- bliss** » dvbù nòt
- block** » dvgøq; gar; g̀vm; møq; shø; shø;
shvgør
- block up** » døm; vdøm
- blocked** » døq
- blockhead** » dvru
- blood** » shvwi
- bloom** » mvjù
- blossom** » lvng; wvt
- blossom (classifier)** » wvt
- blow** » her; mèt; mvsø; pù
- blow fire** » hul
- blow the nose** » hóngshì
- blow wind** » shór
- blue** » gwing
- blueprint** » pvngla
- blunt** » d̀̀ngbaq; mvdé
- blunt (sword)** » ǹ̀ngbaq
- boa constrictor** » b̀̀nwe
- boar** » waqlá
- board** » sh̀̀ngkòem
- boat** » k̀̀ngshí; shò
- boatman** » shòrvppè
- body** » góng; shagóng
- body hair** » møl; mølshøm
- boil** » b̀̀ng; dèdò; dvdò; dvte; mvzòr;
shu; zøt zøt; zøt
- boiled water** » t̀̀shu
- bold** » nvrèmte
- bomb** » b̀̀m; b̀̀m
- bone** » sharø
- bonus** » b̀̀nús
- book** » bok; ch́ng; lèga
- boot** » ch̀̀pdòn yvnggúng
- border** » dvh́ng; dvrtøt
- bore a hole** » yó
- bored** » ngeké; zing
- born** » gól
- borrow** » kweshì; ngá
- bosom** » pøtpúm
- both** » shòní
- bother** » dvki; sé
- bothersome** » b̀̀nlu; kàche
- bottle** » bvlóng; bvlóng; dúng
- boulder** » lóngkàng
- bountiful blessing** » ìshòt p̀̀ng
- bow** » ngøm; p̀̀ndvn
- bow (tool)** » b̀̀ndvn
- bowl** » kung; kungkvróng
- bowl (large)** » kuq
- box** » svdik
- bracelet** » rvshan

- bracken ferns** » zǎnghè
braid » nisvn
brain » gomǎsì; nyan
bran » vmpǎl; waqsì tvnøt
branch » àngdvgǔng; rǔngmong;
 shóngdvgǔng; shóngdvkaq
branch (classifier) » dvgǔng; dvkaq; hà
branch out » dvpya; mør
branchlet » hamvhà
brave » mvdaq; nvrømte
bread » muk; zidòng; zidòngsér
break » chapjap; de; dím; dvt ; ga; giq;
 gvyaq; liq; røm; rvt
break (tooth) » ka
break agreement » chiq
break into pieces » ròl
break wind » si shù
breast » nong
breast-feed » nong søq
breath » shaq
breathe » hé; shaq shǎlshì; shaq vshéshì
breeding pond » kòr; kèr
bribe » mvyòn gønpaq; wurzú gønpaq
brick » wut; wòmjip
bridal price » gúng; pògúng
bride » rǔngza; zvmì
bride price » dvpè; kòrøt; pèdòm
bride return » rǔngza vwǎng
bridegroom » lvngàshǎr
bride's maid » vra
bridge » dvbà; dvgu; dǔngdìn; dvzà;
 mvkray
bridle » mǎr dvchøp
briefly » àngdongku
bright » gá; jòng; kwíngkwíng; lang;
 shór; shúr
bright color » káng
bright red » shé mvshè
bring » dvhøq; dvtuq; wà
bring along » bá
bring out of water » sì
bring up » jáng
bring water » dor
bristly millipede » pam
brittle » bvng; høp; jvl; kúl
broadcast seeds » dvbòng
broil (meat) » dvgáng
broken » kávka
broken rice » kashit
broom » chòm shóm
brother » nvmpè
brother-in-law » làpè
brown taro » gwepuq
brush » bvрут; túshì
brush (teeth) » shàtú
brush off » chaq
bubble » pum
bucket » bong; ùbong
buckwheat » pvwa; saqtì
bud » mvkuq; sǔng; zvr

bud (banana or palm) » mvdùn
Buddhism » bukdaq
Buddhist monk » pònggwì
Buddhist nun » pònggwimè
buddy » jà
buffalo » lè; lò
build roughly » ja; jvm
building materials » chòmlým
bulb » svmi chvng
bulb plant. » kaybyet
bulbul (bird) » kòmbàng làngjong
bulge » ngú
bulging » lut
bulging eyes » nelut
bull » ngvkò; ngvlá; ngvñshò
bullet » dangpè mvsø; mvsø
bully » dvingké; mvyvmké; róy; séshì
bully other » dvm zúshì
bumble bee » yò
bump » tøp
bumpy » kvri kvroq
bunch (classifier) » dvbàng; dvbòng
bunch for flowers or bananas (classifier) » dvbòr
bundle » mvyo

bundle (classifier) » ri; tùng
bunker » dok; gvdok
burden » døngjá
Burmese » Mìn; Myèn
Burmese grape » shvyò
Burmese language » Minkà
burn » kat; nuq; nuqshì; wvr
burning faggot » mvshøq
burnt » jøm
bury » kóm; løp
bus » bvtsvgá
bush » dvpø; pènàm
bushy » bánbán
business » wùlaq
bustle » pvlng
busy » màta; shvm
but » í nìgø; í we
butcher » shashatpè
butter » nong dvchit
butterfly » paqchér
buttocks » niqdøng; nítit
button » shvyvn
button up » køm
buy » wvn

C c

cabbage » munglatuk

cackle » gvle

- calamity** » dvnì dvgá; kón
calcium » kelsiyvm
calculate » sun
calf » hímvætøn; nvngwàsè
call » bông tó; lín; tó; vl; wa
call aloud » mvrin
call out » go; rìng
came out » shvlshì
camel » golawu
camera » kemvra
camp » dvná
camphor » mónsì
canal » tìhùng
cancer » mùng
cancer disease » mùng vna
cancer medicine » mùngzì
cane » ringgung; swut; tvrì
cane bud » gvdivngshé
cane or rattan » b̀vnyaq; dvdàng;
 gvdivng; gvtung; hit; katvrì
cane ring » nvms hà; p̀vnggú; shònggu
cane spike » rvthø
capability » sí
capable » b̀n; daq; gaq
captain » bojí; gepdìn; pindu
car » modo
careful » shvriqshì; yáshì
carefully » sòm vsóm
careless » hú vhwag
carelessly » chatdvch́ng
carminative medicine » ǹvmbòngzì
carminative plant » d̀vmriq
carnelian » lóngshíng
carp (fish) » ngashvlpv; ngvh́ng
carpenter » lvksvmá
carrot » mvnga ké mvshé
carry » baq; bun; nol; ri; zaq
carry (responsibility) » tènùng
carry away » lánng
carry in hand » lvng
carry pole » zaqka
cart » gàrì; líng
carve » chuq; røp; ru
case » dvkà; svdik
cassava » naygvdong
cassette » getset
cassette tap » kwi
cast a side glance » neløq
castrate » dun; shan
cat » mí; nyarà; ralà; r̀vlà
catapult » lvpoq
cataract operation » nengé
catastrophe » dvshá paqhøt
catch » jaq tvp; rìm; tvp
catch (fish) » mit
catch cold » shvmór; shvmór shvma
catch up » zíshì
caterpillar » b̀vløngshor
catfish » ngvnú; ngvseq; shvmòl
catfish. » ngvku

- cattle** » nvngwà
cattle disease » nìnàrøp
caught » dvng; wá
cauliflower » mvnga wvt
cause heavy rain » r̀vngǹvn
cause trouble » dvshálù
cave » bad̀ung; buq; lóngbuq; lóngkór
cease to be » k̀igi
celebration » k̀ungzaq
cemetery » dvgv̀m; lørà
centella » kvlángsvp
center » mvd̀ong
central » gønjøq; mvl̀ung
certificate » letmvt; sadifiget
chaff » sho; vmp̀vl
chain » dvzèr; rvzò
chair » r̀ungdvng
chair person » r̀ungtvng øpshú
chalcedony » lóngshíng mvshòng chàng
chalk » bam̀ung
change » líng; rvle; tvlíng
change (mind) » língshì
change (money) » àngshì
change into » vpo
change over » rvle; tvle
channel » dvgu
character » jàng laqya; jàng; laqyà
charcoal » mvje
charisma » ngòr dvg̀ung; ngòr
charm » hvng
charming » dvb̀ù mvrsh̀vm; yòni
chase after » yer
chase out » kwan; l̀ung
chatting » mòng shvg̀un; mòng shvtà
chayote » gorvkáshí
cheap » màpò; ỳul
cheat » dvpè; mó; nup; ỳum
check » dvtøp; m̀vrdaq
cheek » mvwa
cheetah » kàng zvl̀ung
cherry » kú
chest » gv̀ng
chestnut » r̀vngzà
chew » dvn
chick » kasísè
chicken » ka
chicken (fat) » kalòng
chicken basket » yungyv̀n
chicken coupe » kachòm; kayungyan
chicken egg » kalòm
chicken nest » d̀vng̀r̀ung; d̀vngzòr;
 kad̀vng
chickenpox » m̀vr̀lòng; ǹvmbvn
chieftain » jì
child » gvjàng; miqs̀vmrà; sè; sò; s̀vm̀ré;
 shvd̀vng
children » àngsò àngsè; s̀vm̀ré s̀vmtvng
chilli (type) » døtniq mvzang; gv̀là
 mvzang; ka mvzang; muqtu mvzang;
 mvgwì mvzang; mvgwiq shvr̀ung;
 ǹvmbim shvnm
chilli pepper » mvzang

- chin** » mvká
China » Mìwà mǒng
Chinese » góngcha; Mìwà; mvngpè
Chinese cabbage » mvnga mvcheq
Chinese chestnut » r̀vngzàshí; shòm
Chinese onion » shù
Chinese suman (plant) » s̀vngma
chisel » gochi
choir » kwaya
choir leader » mvkún shólshú
choose » rvs̀vng
chop » s̀t; tuq
chopping block » dvngné; shatuq
chopsticks » shungki
Christ » Kristuq
Christian » noqshì vs̀vng; rvs̀vngsèrì
Christmas » Kristmat
chubby » bódvb̀; bùb̀wa; pong
 dvpóng
chunks (classifier) » ch̀vng
church » júr̀tch̀m; noqgú;
 noqng̀mch̀m
Church » Shànshér t̀ngnu
 cicada » k̀rnèng; paqs̀t; paqzì; shèrma;
 waqlúngtan
cigarette » mvl̀t
circle » gwùrwàng; kur; kwang; wang
circle (classifier) » kur; kwang; kwør;
 mvgwit
circle (of birds) » dvtiqshì
circumcise » rvmøl
city » myoq
civet » zà
civilian » mǒngsè mǒngmè;
 mǒngz̀ngsè
clammy » nól
clan » dvg̀ng; dvsì dvg̀ng; dvsì
clarify » pón
claw » nól
clay » ẁm
clay pot » taqkuq
clean » chu; dvshvng; m̀ng; m̀ng;
 m̀ngshèr; shànshér; shèr
clean (teeth) » tú
clean up » shóm
clear » chvp; p̀ng; shàn
clear away » ỳng
clear conscious » ǹt shàn
clear up » shvng
clear weed » wvl
clear weeds » shòn shòn
clearly » chaqdv; dèdè chaqdv
clerk » jeré
clever » dvdvm shá; mvdaq; zit; zit̀vng;
 z̀vng
cliff » g̀ng; lónggá; lónggàng;
 lóng̀ng; paq; paqgàng; rím; saqgàng
 mvtú; saqgàng
climb » rvl̀ng
climbing over » rvyámshì

- clinic** » sékán
close » wvm
close (door) » sət
close close or near » yùl
close off » dvbvt
close up » kəm
closely » tvptvp
cloth » laqtun; səmban
cloth (classifier) » puq
clothing » bèlaq laqtun; gónggwá;
 laqtun; shvrəm bèlaq; yoq
cloud » ǹvmpəm; ru rvmət; rvmè
 shvmó; rvmət
cloudy » nóngnóng; rvmət vkón
club » t̀vngma
clump » sù
clump (classifier) » póng
clumsy » zègu zènan
cluster (classifier) » bvrong; r̀ung
coach » gàrì
coal » mvje; shòl
coarse » màrà; r̀ogvrò
coat something » gət
cobra » b̀èzèr
cock » d̀vnggú
cockscomb » shvnèr
coconut » mvwónshí
coffee » gopi
coffin » kò
coin » àngshi; gv̀ms̀ungshi
coincident » dv̀dú
- cold** » gwit; j̀òng; j̀ong; sísí gwit; sísí
 j̀ong; sh̀òmsh̀òm; z̀òng
cold season » r̀vngt̀ung làm; z̀óngnè
cold water » t̀igwit
collapse » loq; r̀ət; set̀ung; vr̀òl; vtung
collapse (paddy field) » nil
collar » golan
collect » gún; rvkul; zvt
collective » mvngú
colon » kànar
colophony » shvrushú
colorful treads » sh̀ung
colour » moya
colouring leaves » dvsət
comb » shí; shígàng
come » hé
come close » ní; yi
come down » didaq; la
come out » léshì
come together » mvzuq
come up » dilong
comedian » dvzín vnaq
comfort » nət shvlòm
comfortable » nàm
comfortably » nətshú nətlòm
comma » kànar
command » dvk̀vm
commander » sìldòng gàmzò
committee » gomidi
common rafters » ǹvmb̀ongjì

- common rat snake** » bə̀zə̀ng;
chə̀mkùng roq
- communicate** » toq tip
- communion** » kàgvp
- communist** » gumunit; kumyunit
- compact** » dət
- companion** » lamboq
- compare** » shvbúng
- compensation** » m̀v̀ngrò
- compete** » dàjun; dàlət; shə̀ngjong
- complete** » gə̀; gə̀m; kə̀m
- completely** » bvtut; dvkoq dvt; kaqdv; kórkór; lúngwaq; naqsiqriq; pvtbe; shvngbe
- composed** » dvzáng; dvz`ng
- composer** » dvz`ngshú
- composite weed** » gvlà shən
- compound** » chə̀mpət; kùlwàng; mvhì; sún; tə̀ngnə̀; tə̀ngrà; wáng
- comprehend** » síng
- compulsorily** » mvdə̀ng mvdaq
- computer** » gumbyuda
- concave** » chuqruc; kər vkór
- conceal** » ma; mvyn; paq
- conceited** » dvsh`ngshì; nət hángshì
- concentrate** » daq
- concern** » síng
- conciliate** » dvg`ng
- conclude** » dvtə̀m
- conclusion** » kàdvtə̀m
- condition** » dvjà
- conduct** » mvlun
- conductor (music)** » mvkún shólshú
- confess** » chàng; shónshì
- confine** » shvgər
- confluence** » títuq
- congeal** » dvchit
- congregation** » shvngə̀mgré
- connect** » dvtut
- connect (water by gutter)** » dvdor
- consent** » svdiq zí
- consequences** » m̀v̀ngrò; mvrà zibè
- consonant** » ànggú ch̀ng
- constellation** » chàngcháng tvli; zìngsèré
- contagious disease** » rə̀p
- container** » dvláng; gwìn pung; mido; mvyə̀ng; p`ng; zə̀ngroq
- container (classifier)** » d`ngshò
- contest** » dàlət
- continually** » dvtuttut
- continue** » mvn; z`ndvtut
- continuous** » dvtí
- continuously** » màdvt
- convenient** » yuqyà
- convenient to stay** » v́l nàm
- conveniently** » jə̀mni jə̀myà; yuqni yuqyà; yuquyq yàyà
- convert** » noqshì
- cook** » kət

- cooked** » nòn; vnón
cooked dish » mèsì
cooked rice » dvká; nó
cooking oil » nvmvín
cooking pot » taq
copper » kàmø
coral jewellery » wøn
coral-billed scimitar baller (bird) »
 lóngjong nízi mvshé
cordyceps fungus » mvníbvløng;
 shíbvdi
core » dè; mvgòng; pèmè
coriander » bvnyi
cork » shø
corn » hámøq; lvgong; ngaqlóng;
 tàmbong
corner » gúrtong; gwúrtong; tong
corner (classifier) » jut
corpse » nàng
correct » òng; jò
cost » mvnø; zìrøk
cotton » dau
cough » hòr
counsel » dvdóm; shvdóm
count » rø
count on » rvtø
countable » zón
countless » dùmùn dùshá
country » móng; móngdàn
country fig » zashaq mvnø
courteous » tvp vnvþ
- cousin** » là
covenant » kàgvþ
cover » àngkup; dup; dvgó; góm; kòm;
 kup; møq; paq; shør; wam
cover up » puq; wvm
covetous » shaqkaq
cow » nvngwà; nga; ngvmùng
cow dung » nvngwà niq
cow female » ngvmà
cowitch » bøt
cowleech » nøt
cowrie shell » rì
cowshed » nìnà chòm
crab » hè
crack » de
crafts » laqmù
craftsman » laqmù làngli
cramped » mvyá
crane » ngàngmè; tìsamè
crave » bál; dvha ké
craving » rvkúngké
crawl » di; gùm; rvzvng
crawl up (ivy) » yinshi
crazy » nøt mvriq
creaming » dvchit
creased » mvgøt
create » mvin; pvin
create human » svngzo
created kingfisher (bird) » lóngjong
 mèráng
creator » pvinmvinshú

- creator God** » p'nmv́n dvmø
creature » dvmv́n
creep » gùm
crested kingfisher » sóngkut mètàng
crier » vngó
crime » dvkà; shìwvt
cripple » d̀vngkà; híze; zé vze
crisp » høp
criticize » zer
crocodile » kangshé
crook » dvgoq; mvkwíq
crops » mvzí dvýø
cross beam » rvze
cross over » dvgushì; le
crossbar » ngobvt
crossbow » p̀vndvn; tvli
crossbow evolving nut » tvli gokøm
crossbow retention nut » tvlisv́ng
crossbow string » tvli yer
crossbow trigger » tvli sheré
crossing » dvgu
crouch » bøm; mvtørshì
crouching » kóngkup
crouchy » mvzøn
crow (bird) » d̀vngká; sv́ngká
crow (rooster) » d̀vnggú gì
crowd » sv́ngtøng; wali wala; wàmùn;
wàmùn wàyá; wàmut
crowded » tòngtøngziq; zvp vshvl
crown » jàmo
crumbling tooth » shàka
crumple » gvyøp
crush » jip; zeq
crust of cooked rice » taqsiq
cry » ngø
crystal » gwíng
crystal clear » lànglàng
cubit (classifier) » rvdùng
cuckoo (bird) » sv́ngngù
cucumber » d̀vnggwà
cultivate old field » muqpo
cultivated field » riqpo
cultivation » rvmá tvmu
cunning » nøt dvgoq
cup » aqtì gok; gok; gwìn
cupboard » bidu
cupped hands (classifier) » mvgúm
curl » mvgøt; mvgraq; mvkøt
curled up »
currency note (classifier) » lvp
current » tìsiq
curry » nvppà
curry (type of) » ǹvmrøm kvn; shaqpè
kvn
curse » dvgv́m; mè; mvdè; mvrùng;
mvtv́n; zvngvhm; zvngvhm zvngtip
curse word » shvyóm mvtv́n kà
curve » dvgoq; dvgúng; mvkwíq
mvkwvng; mvkwíq
curve line » mvniq

curved » gwàng
cushion » kushin
custodian spirit » nvmđóm
custom » lvmàng; tóng lvmàng; tóng
customs » laqyà
cut » chvp
cut (by scissor) » zìn
cut (forest) » muq

cut (grass) » shut
cut (paper or cloth) » tut
cut (tight string) » kaq
cut by one chop » tvr
cut down » róm
cut into long thin strips » møn
cut up » paq

D d

damage » gvyaq; tìn
dance » lvm; nò
dancing floor » dòngpè tòm
dancing sword » mvkà shv̀m
dandruff » gobór
danger » svre dvké
danggeu blanket » dvnggó
dangling » chóngshì
dare » kvms̀hì; zaqshì
dark » dø; nvmđø
dark grey » puq
darkish » puq lvpuq; rúrú
daughter-in-law » nì mvsh̀l; sh̀v̀ng
daurian redstart (bird) » rvkwit
 nvmya
dawn » d̀vnggú girí; gárl; sháng mvgágá
dawn bright » wàmwàm

day » ni
day after tomorrow » pvngni
day before yesterday » z̀vngni
daybreak » gárl
days in the future » mèpvng mèỳvng
daytime » yáng
deacon » b̀vnli zómshú; roqshú
dead on the spot » s̀vngshí
deadly » rvsha
deaf » nà mvtá
deaf person » nvdó; vnà nvdó
debate » r̀vng
debt » ká; shvr̀n
debtor » yál vkang
decade (classifier) » l̀vnggoq
decay » jám; je; mət
decayed (eggs) » ch̀

decease » dvchóngshì; shaqdv
deceased grandfather » kàng dvshá
deceased person » dvshá
deceive » dvpè; mup; nup
deceiver » vyá
decrease » yóm
deep » rvnaq
deep forest » dvzi; dvzi naqróm; zimo
 dvzi; zømwàng dvzi
deep hole » dòngjøm
deep steep » dving
deep word » kàshvniq
deer » shvtnga
defecate » niqsha
defile » bving
degree » bweq
deity » Mø; pvrà
dejected » mvyuq
delay » kón
delegate » shvri; tvle
delicious » gvm; mvløm
delight » shvwé
deliver » dvhøq
democracy » dimogresi
demonstrate » haq vjángshì
denomination » pung
deny » lvn
Deodar cedar » tvnøn
depress » chu rvyù
deranged » ràrà wa

descend » yit
descendent » sè
desire » bál
desk » zvbóy
despise someone » ti mvlín
despite » dvke
dessert » kípvn
destroy » tin
detail » tøm
developed » háng vlún
developed country » háng vlún
 mòngdàn
devil » ìnvt
devour » rvn
dew » rvmøtsi; shvngór
diarrhoea » pvwáshungké; pvwáza;
 ringkvn
dice » shìwøn
dictionary » dikshinnvri
die » sùngshí; shaqdv; shì
die gradually » ju
die out (fire) » vmaq
difference » sháy
different » shing
different way » wedang wedang
differentiate » rvwvì; rvwvn; shvkaq
difficult » dvké; mvdaq; rvzaq; yvk
difficult breathing » shaqgór
difficult time » dvshà mvhøt
difficultly » dvshá

- dig** » dù
dig up » chuq
dike » mvròng
dim » m'ngm'ng
diminutive marker » sè
dingling position » róng bvrong
dip with a cup » kù
diploma » dibvloma
dipper » dvku
direct » dèdè
directional marker » long; lúng; ra
directly » chàng
dirt » ba; b'lsì; dvtiq
dirty » beq; beqbeq wa; mvshèr; naq
disagreeable » kàche
disappear completely » sòzø
disaster » dvshá paqhøt
discern » rvwvn
discipline » shøn
discourage » chu rvyù; nøt tìn
discriminate » gònkaq; rvwìng
discuss » dvm'vn; lvn; mòng wà; rashì;
 riq vrúng; shvtà; vra
disease » zøtná
disgusting » nómтуqtuq
dislike » nóm
dismantle » røl
dismantle (house) » sat
dismantle (into pieces) » røl
disobedient » shvngo
disorderly » béni bébvp; gángán zi
disperse » dvkang; pù
dispute » che; tùke
dissatisfy » mvgòr
dissipate » døm
dissolve » dvzø; zø
distance » lé
distant » rúm
distinction » sháy
distract » gwà
distress » nøt ruq
distribute » dvkang; gvr'vn; tùn; w'vl
district » gònwang; gùrwang; móngtut
ditch » tikùng
divide » gvr'vn; rvwìng; w'vl
divide (long thin pieces) » sòn
diviner » dvgòr
divorce » kang
dizzy » dóng; gori; h'ng; ri; riri wa; rù
do » e; wà; wa
do business » pvga ga; wùlaq wa
do homework » lèga washì
do it thinly (or) roughly » shvp
do shaman work » d'vmshà wa
do something in rush » nvn
do something leisurely » gvz'vm
do wizard » dvgòr wa
dock » koq; koqrà
doctor » svrawun; zì svra
dog » gi
dollar » shamùng g'vmsùng
domestic animal » chòm nìnà; rim nìnà

- donkey** » lòzèdvcheq
don't recall » mvsøp
doodlebug » taqkuqrínvng
door » b'vngkà; n'vmsóng
doorway » b'vngkà chit; b'vngkà hwáng
doubt » dvdvm vtiq; nøt mvrøp; tiq
dove » kodó; kuqsøl
dove (green) » kaø mvshóng
down » pvng
down river » pvngs'vng; t'ini
down river people » pvngtut'ri
downcast » mvgø'r
downstairs » l'vngpvng dvt'vng
doze » yøpyó dvzi
drag » dvdor; røn; rvzvng; shè; sh'vì
dragon » b'òrìn
dragon king » b'òrìn koqk'vm
dragonfly » s'ángtvmá
drain » s'ør
drain off » si
drainage » kung; kung; t'ikung
drain-pipe » kungdor
draw water » kvp
dream » yøpn'vng
dream, to » n'vng; yøpn'vng n'vng
dried (meat) » dvcho
dried bamboo shoots » mvsøp dvcho
dried fish » ngadvcho
dried mucus » nipku
dried up » gang
dried up completely » ganggang mún
drift » s'ør
drill » chú; yó
drink » aq
drinking water » aq'ti
drip » to; toqtoq
drive » k'vng
drive fast » dvjer
drop » la; l'áng
drop (classifier) » gár; teq
drop (smth) » dvjá
drop (water drop) » toq
drop off (accidentally) » l'øn
drop out » l'àng; l'ángshì
drought period » dvhà n'vmpè; mvng'ør
 n'vmpè; mvng'ør n'vmt'vng; n'vmj'øng;
 n'vmt'vng
drugs addict » ya
drum » z'øng
drunk » tvru
drunk, be » rù
drunkard » n'òya
dry » sh'úng
dry land » basho
dry out » ka
dry season » dvhà; dvhàtvng
dry up (water) » bvt
dry, be » shú
dry, to » l'vm
dual marker » ní

duck » kabit; tikabit
dull » àngdál; àngdé; nòm sóng;
 p'vngp'vng; yong mvyóng
dull (not smart) »
dull sword » d'vngbaq
dumb » gà
đung » niq
durable » zóng

duramen » ànglí
dusk » yòm yòm wa rvtò
dust » dtvòl
Dutch eggplant » mvngpe mupshí
duty » mú; tvmu
dwarf catfish » ngasíng
dye » zá; zì
dysentery » pvwáke

E e

each » ta
each and everyone » góni górv'm; góni
 gósón
each one » talòng
eagle » l'àngdòngmè; tv mò
eaglewood » mòrà
ear » nà
ear wax » nàku
early morning » mv gágá; sháng
 mv gágá
earrings » nàbv'n; nàshø; nìgo
earrings (man) » nàwàng
earth » ba; r'ùngdòm; rvgaq
earth (white) » bamùng
earthhole » badùng
earthquake » n'vnm'ò; n'vnm'ò vshvl;
 rvgaq vnanshì

earthworm » bàdè
easy » yùl; yùl
eat » vm
eat (corn) » wé; yøq
eat (fruit) » sòq
eat (meat) » ké
eat (snack) » nene wa
eaves » sh'vrìmpa
edge » mvsóng; mvtòm; mvtú; tvng; tvr
edible » dà v'm
education » bvnya; paqzí paqrvt; paqzí
eel » ngabè
egg » lòm
egret (bird) » tisa
egret bird » ngàngmèmúng
eight » shvt
eighty » shvtsé

- elbow** » wurpøt; wursiq
elder » shaq
elder (of church) » b̀vnli roqshú
elderly person » d́vmrúng; goqré;
 shaqré; wàngv̄n
elephant » mvgwì
elephant grass » gòmbàng; mvgwì shòn
elope » svma vt; vt
elude » ngwe
email » ímél
embankment » d̀vb̀v̀ng; mvr̀òng
embrace » bup; mvguq
emerge » bung; p̀ùng
emperor » d̀ani
empty » ch̀ong
empty, be » h́ung
encourage » ǹongg̀ùn źí; noq; shvnán;
 shvńng
end » t̀om
end field section » jer̀ung
end of » sh̀ì
end point » mvs̀ong; mvsú
endurance » k̀ungà
enemy » ng̀v̀nshà
energy » shaq
engrave » chuq
enough » bá; dung; p̀on; rvm; toqloq
enough room » d́í; s̀vng
enrol » b̀ong źng
entada seed » yvngkeq
enter » g̀ong; sh̀vng
entirely » l̀ungwaq; shv̀tmàwá
entirety » d̀op
entrance » b̀vngkà d̀ung; chit; g̀ongchit;
 g̀ongrà hwáng
entrap » sha kwan
entryway » b̀vngkà hwáng
envy » me; neza; sh̀óm; shvná za
epidemic » sh̀ú; sh̀ú z̀onli; z̀onli
epilepsy » mvnak; ǹvmr̀ul
epoch » rvmàng
equally » dvcháchá
era » bat; dvgvp
erase » sh̀oq
erect » kv̄t; r̀vng
erect the ladder » g̀ungre re
err » sip; shut
escape » lut; vtsh̀ì
escape (animal) » jut
establish » de
eternal » d̀vsiqlvpvt; d̀vsiqsiq
eve » ỳòm̀yò̀m
even » d́vm; ng̀v̄n; rá
even (marker) » d̀vb̀v̀ng; d̀vng
even if » í ǹigø
even if that the case » ǹigø
even more » dvkeke; dvshàshà; tété
even tiny bit » biqsè
evening » d̀ør̀om; ǵí; ǵíyaq
every » r̀vm

- every (of N)** » sòn
every corner » gúrni gúrtong; gwúrni gwúrtong
every house hold » rvpgùng
every time » baqnì baqsón; baqsón; baqvròm
everyone » góni góròm; pvtbe
everything » dvkoq nòmni; dvkoq; kut; pèbe; shvngbe
everywhere » kayíng màyíng
evidence » svkse; shvkse
exalt » dvshvng; hàn; nònggùn zí; shvgùn
exalted » dvgùng gùngshvng
example » kàshvbóng; kàshvdún
example word » kàshvnam
excavate » chuq
exceed » ché; lèm vle; nò; rvzé
exceeding » chá; mvnuq mvnaq
exceedingly » chá vle; gày; mvnøklá; shímvra
excel » jun
exchange » chè; rvle; tvle
excite » shaqshaq; shò
excitedly » shòshò
exclusively » chóng; dvchóng; shó
excuse me » alá
exhaust » bá; be; nì
exhort » rìng
exist » e; vl
exotic » màràn
expand » cher; rón
expel » kwan; lùng
expense » zìrøk
expensive » pò
experiment » lèt
expert » dvk; jang; lànglì; ligùng; shvmà
expertise » tvp vmin
explain » pón
explicitly » dèdè chaqdv
explode » bo; de; poq; poq
explore » riq
expose » chàng
expose secret » dvhà
expose to sun » lvm
extend (hand) » zú
extinct » dvt
extinguish » maq; shvt
extra » shvján
extract » koq; sut
extraordinary » shvíl vwvl
extraordinary person » gílung gilà
extremely » grvìy; shí
extremely dark » sòngsòngdø
extremely rich » pøjá pønung
eye » ne
eye ball » nesè
eye glasses » nervm
eye lid » negwà
eye pus » nesù
eye veins » nerø
eyebrow » nezòm

eyering » netong

F f

face » mvr; mvrdaq; mvrshvm

face calamity » dvshácha

face consequences » mvrà rí

face difficulty » dvshà

face hardship » mvcha

face penalty » dvm rí

fade » chot; pòy

faggot » mvdòm; mvtut; svmi mvtut

fair share » toqloq

faith » kýmnet

fake » dvsø

falcon » tvmhè langkísøn

fall » dvm; dvp; ja; loq

fall (accidentally) » dvpsih

fall (fruits) » shù

fall down » ngaq; setúng; vtung

fall down in great numbers » shul

fall into » júm

fall off » shung

fall over » kup

false » mvding

family » dòngku

family (classifier) » rvp

family head » chòm àngkàng

famine » dvkø; dvkøwàngròm

fan » hwám; lvwiq; lvwøt; ngúng hwám;
ngúngrvp; rvp

fang » dvgùng

far » lvm; rúm; sar; vsar

far place » rúm dóngni; sømlin móg;
sømlin

fare » zìrøk

farmer » rvmá wa vsvng

fart » si shù

fast » lvwvn; pán; yø

fast (food) » natshì

fasten » mvhum; nat; nvt; svn

fat » dvbø; kvp; shù

fat (animal) » lõng

fat (noun) » shú

fat and small » long gvlóng

father » pè; tà

father-in-law » kò

fathom (classifier) » lvm

fatigue » mvjòr

fatty » bódvbø

fault » mvrà; shìwvt

fearful one » svre naqgúng

- feather** » məl
fed up » weqké
feeble » bang
feed » at; dvka
feedback » tǎnshì
feel hurt » nət za
feel sad » mvpá
feel small » chø dvchø
feel vomiting » duq dvzøn; duq vlǎng
feeling not well » góngmvbyo
feeling sad for losing smth » mvpápá
felt blanket » gǎdòng
female » àngmà; mà; mè
female (classifier) » mà
fence » jo; mvgup; mvròm; wáng;
 waqhím
fence around » kør
ferment » bøp; hám; pøm
fermentative substance » nõse
fermented soybean » nopu; nosi
ferns » mǎlòm; shvlèbì; tòm
fertile soil » pvna
fertilizer » nǎmpun; ngò
festival » bóy; kùng
fetch » kvp
feverish » góngvkatshì
few » mvsóm; svmaq; sǎmkaq
few days » tiqdvgvp
fibre » shøm
fiddlehead ferns. » zǎnghoq
field » gún; rvmá
field (classifier) » hǎng; riq; sá
field mouse » nvmsø; yøgá
field mustard » mvnga ka
field trash » dònghè
fifth month » pvngwà shvlá
fifty » pvngwàsé
fig fruit » nǎmgwèshí
fig tree (type) » taqshvmó svp
fight » dvm zúshì; vshvt
fill in » dvsøn
fill up » dvzèng
fill up hole » søn
filter » dvchèng
filth » dvtiq
final » tisi
find » yǎng
find out » lá
fine » waq
finger » wurhàm
finger (classifier) » hàm
finger nail » wurnøl
finish » be; dvbvl; dǎng; ngut; shvmàl
finish up » shvng
fire » svmi
fire blowing tube » svmi mvsó tvwatan
fire heat » wàr
fire tongs » mvtip
firefly » kuqràng; kwóràng
fireplace » mvrvp; svmi dǎngkør; svmi
 póngràng
fireplace loft » rǎmbøq

fireplace shelf » h́mbó; h́msiq
 h́mtvng; h́msiq; ŕmbè ŕmtvng;
 ŕmsiq; rvpd̀vng; rvpqing
fireplace stand » nòng
firewood » wvrshóng
firm » ng̀vng
firmly » d̀ongd̀ong; ng̀vngng̀vng
first » ǹmlat
first born » lat
first distillate (in alcohol distillation) »
 ǹsi
first spouse » mvz̀ong
first wife » mvz̀ong mè
firstly » svm; shi; z̀vng; z̀vngz̀vng
fish » nga
fish (type of) » mvr̀ol; ngab̀vngghó;
 ngazuriq; ng̀gẁing; ngvhoq; ngvkám;
 ng̀p̀òn; ngvru; ngvsú; ngvyan; ngvzú;
 svmi
fish blocked pond » ngvd̀ong
fish breed » ngvlong
fish hole up pond » ngvruq
fish hook » ngamit
fish parasite » ngashiq
fish poison » dú
fish roe » ngal̀om
fish scale » ngarvsheq
fish trap » h̀; mvz̀im; nàkung;
 ngad̀vng; ngatóng d̀vng̀r̀ung; ngatóng;
 rvsháng

fish trap post » ǹonggù
fishing » b̀unzu
fishing net » gún; gúnzi; gúngàr;
 shvmgún; tunhø; z̀vm
fishing spot » túngrá
fishwort plant » hip
fist » wurmvtøp
fit in » dvchøp; g̀on
five » pvngwà
fizzle out » písuq
flag » s̀omlàng
flame » m̀vlàm; svmi m̀vlàm
flash » lap
flat » d̀vm; rá
flat (classifier) » k̀om
flat area » ba
flat gong » sìngsha
flat land » lvyàng; rvgaq d̀vmyang
flat object » g̀om
flat place » rvyang
flatten (bread) » ye
flea » shvli
fleece » ỳvngmøl
fleetingly » hwàm
flesh » p̀or; sha; shing
fleshy smell » yimshøng
flexible » zvn
flick » pvlvt
flies » shvm̀søt
fling » dvser; ser

- flint** » nòngding
float » dám
flood » timo mo; tìrøl; tishú tìma; tìte;
 tìtóng tìma; tìtòng; tìtvnìm; tòng; zèr
flood with water » dvzèr
floorboard » chèm pvlv
flour » mvnóng; tvnøt; zong waqsì;
 zongtvnøt
flow » yø
flow out (water) » bor
flower » nìmbvn; nìmpu; shóngwvt
flowerpecker (bird) » dvngkà zózøt
fluency » mòng shá
fluent in speech » min
fluffy » shøqshøq
flush » lang
flute » bilóm; biman; bishun; káng; tirín;
 tìrit dùtere
fly » lang; paqshøp; shvmó
fly (insect) » bàté shvt; paqnøt; sèt;
 shvmómè
flying fox » mvbí
flying squirrel » mvshù
foam » tìbup
focus » daq
fog » shvngór
fold » bvløp
folk song » lvnghùng
follow » nùng; sùn; shùl; zèn
follow along river » shvp
follower » gømsè; soqsín
food » vmpà
food package » zabà
food steamer » pèng
fool » dé; dvru; nøt mvriq
foolish » àngdál; àngdé; dál
foot (12 inches) » be
foot hill » mvrè; zóngkàng
footprint » hímvì; kang; mal
for » dvpvt
for (marker) » nèng
force » chérshì; kùngàshaq; shaq
forcibly » mvdòng mvdaq
forefathers » àngsì àngkàng; sì vkàng
forehead » dvinggvng
forehead of cow » mvr gàng
foreign » māràn
foreign land » dóngnì; rúm dóngnì;
 zaqlèwàng
foreigner » wíngzà
foreseer » dvgòr
foreskin » duppòr
forest » dùng; dùnglàng; dvpè; mvlòng;
 mvlòng shóngkàng; nìm; zømwàng
forever » dvisiqlvpvt; dvisiqsiq
forget » ná
forgetful » nøtna
fork » kihar
fork tail bird » wàngsáng naqja
fork-tailed drongo (bird) » mádà
 machit
form » dvhat

- fortress** » dǝng
fortune teller » dǝmshà
fortune telling leaf » mùn wvt
forty » bìsé
found » de
foundation » chǝmpǝt; chǝmrá
fountain » tǝbor; tǝdǝng; tǝkung;
 zǝngkung
four » bì
fourth wife » rǝqbǝn mè
fowl » sa
fox » yit; zǝmwàng gi
fragrant » ngór
frame (door) » rvbo
frankincense » lòbǝn
free (not busy) » ta
free of dust » shvng
free of space » chǝng
free space » yá
French bean » kàdà no
frequency (classifier) » poq
frequently (do something) » zi
Friday » lǝbán pvngwàni; sǝngzó ni
friend » jà; lamboq lamchvng; lamboq;
 nǝmnvng; rǝmnvng; rǝmjà
friendship cup » dǝm
frighten » svre dvkut
fringe » rvpslvng
frog » naqging; naqgwúr
frog (green) » naqshǝng
frog (type of) » dvri
frolic » bvlng
from » kǝní; kí
front roof » ngámlap; zǝngmuq
front room » gwúrpuq
frontage » ngám
frost » rvmǝtsi; tǝr
frown » mvsǝt
frozen » àngkè
fruit » àngshí; nǝmsì; shí; shǝngshí
fruit (type of) » bǝngkǝm
fruit juice » nǝmsìti
fry » jo; sǝng
frying pan » pǝshùl; sótaq
fuck » ló
full » dǝn; ká; kǝm; zǝng
full moon night » lvngkungrǝm
full stomach » gà; jà
fumigate » sha dvcho
funeral dance » bǝnglut lut; bǝnglut; lut
fungus » mvkǝm; mvri; mvtor
fur » mǝl
furthermore » tǝngǝ
future » tuqra rvtǝ

G g

galactic » kwàrbu kwàrta

gall bladder » dvkí; svkí

gamble » pày

gap » hám

garbage » shøqshe

garden » kùlwàng; mvhì; sún; wáng

gardener » mali

garfish » ngadòngsór;

ngashønggungdvng

garlic » gvro múng; gvro

garment » bèlaq laqtun; bèlaq; shvròm
bèlaq

garment (classifier) » dùng

gate » chit; gòngchit

gather » dvgò; dvkòm; dvtóngshì; kòm;
mvgul; mvzuc; rvkwi; rvyøng; shúm

gather (people) » ngòm

gather (rice or clothing) » kvng

gather up » n'ng

gathering » ròng

gaur » byong; poql'vm

gayal » kungbam

gaze » dámshì

genealogy » dvsì gùn

general (classifier) » lòng; mé

general (position) » dànì

generation » bàn; bat; dvjàng; dvsìq

generation (classifier) » mvpìm; mvril

generation to generations » mvril laril

generous » nèt lòm; raq

generous hand » wursu

genitals (female) » dvgè

genitals (male) » sò

gentle » bang mvnó; ma; nèt kòn

gesticulate » wurgvz'vmshì

get » lù; lún; lún

get bigger » dòng

get close » nvpshì

get engaged » shvrúng

get ready » dvsøpshì

get share » pvt

get sun heat » tà

get together » bóng

get up » búng

get use to » shvmun

get well » zómban

ghost » vshì

giant » dánmvdan; dòng; gvba; gvdòng;
kàng; tiqdòng

giant monkey » bap

giant snake » bòrìn kàngshé

giant sword » sh'vmshvnaq

gibbon » gòli; kagò

gift » gønpaq; wurzú gønpaq; zvngt'ng

- gift animal** » mvtùng
gift cow » ngvról
ginger » lóngzòng
girdle » juqným
girl » chòmýo; mvzè; svma; svmaré;
 zvmì
give » doq; rvl; zí
give (persistently) » nong
give a name » bòng tó
give aside » lúshì
give birth » gvl; shòq
give me a break » ké
give up » gwør
glad » dvbù
glass » bvt; jvmna gok; wvt
glass window » jvmna búngkà
glassware » bvtgwìn
glintlock rifle » mìba
glittering » gwíng
glorified » dvgùng gùngshèng
glorify » dvgùng zí
glory » dvgùng; ngèr dvgùng; pùngbàng
glossy » langlang
glossy bamboo » wàsàng
glue » gvp; paq; saq; tim
glutinous » timtim
glutinous rice » mvnèng
gluttonous » mvlá
gnats » negwìng; shvmósøt
gnaw (bones) » rvsèngke
go » búng; di; hé
go (in multitude) » shor
go down » løp; yit
go fast » dvjer
go home » lo
go oneself » tùng di; tùng
go straight » dvzer
go through » chàng
go to and fro » dvni nvm-san
go up » tòng
go wrong » bè
goal » mvnggá
goat » dèngchè
goatee » dòngebør; nòngebør
goblet » dvgóng
god » Mò
God » Gvrày
goddess » Mòmè
goitre » dvbýr
gold » jà; shé; zaq
gold dust » shé tvnøt
gold mine » shémo; shévàng
gold thread » mvn
gone (large) » yvmshà
gong » mòkóng; sèng yvmshà; sèng;
 sèngdòng; sènggú; yàmshà
good » gvm; lè; shvla
good age » ram
good condition » róng
good taste » jóm

goods » gøya; pvga; wùlaq dvre
goose » s̀̀ngma
goosebumps » z̀̀ngghø
gorge » kung kvroq; kvroq
gorges » kung
Gosh! » leq; ngàè
Gospel » dvbù sh̀̀ngkà
gossip » bvlè; yitè
gourd » dobá; go
government » súyaq
governor » m̀̀ng vjì
gov't official » súyaq b̀̀nli ríshú
gown » shama
grab » mvgraq; tøl
grace » jejú
grace period » jejú bàn
gracilis bamboo » wàsà
gradually » nam wa; naqnaq
grandchild » pvlí
grandfather » kàng; vkàng
grandmother » sì
grape » bìm
grape juice » bìmtì
grape vine » bìmròng
grapefruit » gritprut; ǹ̀msìka
grasp » dvchiq; mvgaq; mvjaq; mvnat;
 mvnvt
grasp tight » mvchøm
grass » mvli sh̀̀nhà; shergø
grass lizard » b̀̀dè shvrøt
grass snake » shùbè; sh̀̀go b̀̀

grasshopper » s̀̀ngkut; s̀̀ngkut
grassland » sh̀̀nriq; sh̀̀nriqtòm
grateful » jejú d̀̀mshì
gratified, be » ǹ̀nggùn lún
grave » ch̀̀ng; dvg̀̀m
graveyard » løprà
grayish » mutshvmut
grazing valley » kung
greasy » lala
great » gvba
great grandchild » pvlaq; pvlí pvlaq
great grandfather » àngkup; kop; kup
greedy » map; shaqkaq; shvgà
green » mvsh̀̀ng
green tea » shvpaq
green viper » b̀̀ mvsh̀̀ng; b̀̀naq
 shvràng; s̀̀nggwé
green, be » mvsh̀̀ng
green-backed tit (bird) » naqja
greeting word » pàmvrà
grey backed (bird) » shvrike
grey bushchat (bird) » sazømke
grey cow » ngvmøt
grey throated babbler (bird) » naqdór
grief » rvgøl
grief-stricken » mvgør
grievance » nøt za
grind » jøk
grinder » jøkkøm
grip » wurzøm
grizzled hair » gomùnq

- groan** » rvlà
groom » zvmìsh'vr
ground » rvgaq
ground bean » bano
ground floor » pøngtá ram; sømpvng;
 sømpvngkr'vm
group » badi; gvrøp; pung
group (classifier) » bó; mvdò; mvnúl;
 mvzuq
group after group » àngr'vm àngr'vm
group for animals (classifier) » ré
grouse » bôn
grove of trees » shóngsùng
grove of trees (classifier) » sùng
grow » kv; zìng
grow (tree) » yo
grow (vines) » hashì
grow well » shóng
grow wings » chercher
grub worm » b'ngkàng
grudge » zer
- gruel** » tìshe; 'vmpà dvchit tì
grumble » bôn
grumpy » mvzòn
guarantee » kàm; pòshì
guard » rim; roq; sùng
guardian » koqlu; roqrimshú; roqshú
guava » malvga
guess » dvk; sun
guest » d'ngp'ng; mvn'vm; mvn'vm;
 zaqlè
guest room » rvpdoq
guide » dvtú
guilt » mvrà
guilty » sip vl
guitar » gida
gully » tikùng
gum » shàsól
gun » dangpè; shvnt; yàm shvnt
gunpowder » yàm
gust of rain » rvd'ng rvd'ng

H h

- habit** » laqyà
habituate to » j'òm
hail » lóngp'òm
hair » ni; sh'òm
- half (classifier)** » ka; làm
half heartedly do sth. » hwaq
halter » m'vr dvch'p

- hammer** » dvngdú; nòngdu; sèndu; taq;
tòmà; toqzún
- hand** » t'ng; wur
- hand over** » vp
- hand span (classifier)** » mvza
- handful (classifier)** » kup; mvtøp
- handle** » wurzòm; zómrà
- handle (knife)** » d'ngkò
- handle carefully** » yà
- handrail** » zómrà
- handy crafts** » laqmù laqtvng
- hang** » chùng; huq
- hang mucus** » yung
- hanging** » chø
- happen** » bøn; tit
- happen by chance** » dú
- happily** » shòshò
- happy** » byo; dvbù; shaqshaq
- happy song** » dvbù zaywà
- happy spirit** » dvbù nət
- hard** » g'ngg'ng wa; keq; mvyùl;
rvzaq; zaq; zaqzaq wa
- hard hearted** » nət keq; nət zaq
- hard jelly like** » z'nz'zn
- hardly** » dvké; dvsháy'ng
- hardship** » dvshà mvhøt
- hardwood** » shónglí
- hare** » bàngday
- harmonize** » shvráshì
- harp** » mvkwiq kungk'ng; pvlvt
gongsing
- harrow tooth** » dúrvt shà
- harvest** » dvkòm; rvda
- hastily** » dvshaq; mvhø mvhè; mvhø
mvhut; nvñ dø nvñ
- hasty** » mvhè; mvn'vn
- hasty, hurry** » dvg'ng; dvk'ng
- hat** » gomo; kubvn; mo; pvwøn
- hatch** » gól; gúl
- hate** » mvw'wmshì; nóm; nómshì;
shvngoshì
- haughty** » cha; dvsh'ngshì
- haul** » tò
- haunting** » hò
- have** » dá; vl
- have (copula)** » í
- have a sty on eyelid** » nedvjór; nezor
- have access** » ngá
- have affair with** » dál
- have desire** » mvyó
- have energy** » jòr
- have hair whorl** » tiq
- have hives** » pøl
- have holes** » jaq
- have momentum** » zer
- have sin** » sip vl
- have time** » mø
- hawk** » tvmə langk'isøn; tvmə
- hawk (bird)** » l'ngk'ng
- haze** » rvmøtsi
- he or she** » àng
- head** » go

- head river** » kó
head waters » wàngbor
headache » goziq
head-cloth » gobam
heading » kàgo
heal » ban; zóm
healed » shà bvn
healthy » pàmvrà
hear » tá
hear-know » táshá
heart » nət; nvròm
heartily » nónnón
heartwood » ànglí
heat » tingting wa
heaven » muqlàng móngdàn; muqlàng
heavy » góngvlìshì; li
heel » hízó
held up » kón
hell » svmi móngdàn; zupvng
help » dvbvng
helper » dvzòmshú
hemp » yì; zi
hemp plant » tvlong
hemp upper garment » zi bèlaq
hen » kamà
herbal embrocation medicine »
 dvchòpzi
here » ayíng; ya; yayíng
here take! » ná
hero » shvre; shvre shvgv̀n
herons (bird) » tisa ləngjvngbvrán
hesitate » dvtiqshì
hiccup » dvgøq; gøq
hide » má
hide oneself » long; máshì
hide secret » mashì
hide something » ma
high » háng; lún
high priest » shvrúngshú vjì
high self-esteem » mvr gá
hilarious » hødvkøq
hill » mvrùl; rvsùng
hill tribe » rvzìsè
Himalaya tahr » shv̀r
hire (people) » shoq
his grandfather » àngkàng
his or her » àngò
history » mvshól
hit » dip; dør; ra
hit hard » nvl
hive » kwáyòm
hoe » kúngma; sip; sipmà
hog pen » waqchòm
hold » kang; kvng; láng; lun; lvng; púm;
 ziq; zòm
hold in arms » bun
hold in mouth » mør
hold inside » tøn
hold on » gv̀mshìni; kèshìni
hold together » vzòm

- hold up** » dónké
hole » dok; dùng; d̀̀ngkòr; jaqhwáng;
 jaqrà; kór
hole up » ruq
hollow » shóngkór
hollow tree trunk » shónghúng
holy » shànshér
Holy spirit » Shànshér pvlàsè
honest » nət mvdóng
honestly » d̀̀ngjóng
honey » kwátì
honey comb » kwárvp; rvp
honour » dvgùng; pó
honourable » goring; ring
hoof » g̀̀nvng
hook » d̀̀ngkwe; kwèraq
hook, to » kwe
hookworm » b̀̀nròng
hooray » hwíràrà
horizontal » hweram
horn » r̀̀ng; sha r̀̀ng
horn (musical instrument) » boche;
 dòdi
hornbill » ch̀̀rǹ̀ng
hornets » mvnggáng
horse » g̀̀mràng
horse dung » g̀̀mràng niq
horseshoe » g̀̀mràng hídvchøp
horseshoe leaf » g̀̀mràng shøn
hortative marker » sólè
hospital » zìróng
- host** » àngkàng; ch̀̀m àngkàng
host, to » dó
hostile » shvngar
hot » gáng; katshì; shé
hot season » lómne
hot spring » tìlóm tìbor
house » ch̀̀m; ch̀̀mkùng
house (large) » ch̀̀mmè
house hold » ch̀̀mgùng
house inside » ch̀̀mdòng
house maid » ch̀̀m l̀̀ngzvng
house mouse » ch̀̀m dət
house pillar » dòshùng
housewife » d̀̀ngkumè
how » kadø; pàdø; pàdørà
how much » kadvngshì; kadvngte
however » í nìgø; í we
hug » bup; mvguq; púm
human » mvshvng; mvshvngshí; s̀̀ng;
 s̀̀ngzà; s̀̀ngzà s̀̀ngnì; s̀̀ngzà wàngsè;
 tvnè; wàngsè
human divide plain » s̀̀ngwáld̀̀m
humble » sipshì
humid » nól; s̀̀l
hump » sh̀̀zùn
hunchback » dvgúng; d̀̀ngkùng dvgøq
hundred » tiqyá; yá
hundred thousand » s̀̀n; tiqs̀̀n
hundreds » àngsé àngyá
hungry » svríshì
hunt » sha kwan

hunt down » li
hunter » shashatpè; shayit
hunting dog » gilùng
hunting suit » sòmsi
hunting watch tower or hut » zúng
huqin » dòrò
hurray » vrá é
hurriedly » nvn dø nvn

hurry » bò; mvhè; mvnvn
hurt » hø; ke; kvlaq; za
husband » chòmpe; òngkupè
husk » sho; waqsì
hut » chap; kwì; shvyat
hymnal » shvring zàywà; zỳywà mvkún
hypothesize » dvdut

I i

I » ngà
ice » tvwv̀n
idea » dvdvmò tvrà; gvsvt; gvsvt
idol » hang; pvràhang
if » dvbvng; kèní; kí; lvma; ni
if it is the case » í kèní; nìnø
if that the case » ni
ill » góng shànmvwa; za
ill fated » shvløq
illness » dvsón; na; rvna
image » hang; shòngmang
imaginary » shòngran
immature » gù
immigrant' guest » mvlú zaqlè
important » chvk; dvk̀vng; ring
important meeting » l̀vngkang
important person » mvdóng

imprison » tung rung; tung shvrúng
improperly » wawadø
in case » lvma
in detail » mvti mvni
in disarray » gángán zi
in disorder » shøq mvshøq
in front » chòm vngámlap
in front of » m̀vr̀d̀vng
in good health » shiqshan
in great detail » mvcha lacha; tøpnì
 tøprang; tøptøp
in haste » shaqpù shaqhé
in need of » zóm̀dvng
in order to » l̀vm
in place of » tvle
in spite of » dvke
in the future » tón; t́vn

- in time** » mø
in unison » tiqshaq
in various corners » kuni kutong
in, be » zvng
incense » ngórsì
inch (classifier) » lémaq
incharge » bóy øp
include » bá; dvbá; lúm
inconvenient » mvyuq mvyà; yuq mvyà
incubate » bøm
indebt » ká gvp
indecisive » dvtiqshì
indemnity » m̀v̀ngrò
independence » shvnglut
Indian » gvlà
inexpensive » màpó
infant » rvli; s̀vm̀ré g̀uni; s̀vm̀ré rvli
infant wrap » svnín
inferior » nyaq
inflict pain » dvlà
influence » chøm; p̀ung̀bàng
influential » gàmzò
inheritance » zaqshøp
initially » svm
initiate » tvnùng
injure » dvláshì; kvlaq; zer
injury » dvm
in-law » dvkù
in-law relatives » mvyøq dvkù
in-laws » mvyøq mún; mvyøq zi;
 zvmisèrì
- in-law's in-law** » mvyøq du
inner » shvniq
inner mind » d̀ong̀nøt mvsøn; nøtdòng
inner part of bamboo » chè
insane » mémé wa
insect » bvløng
insects » bvløng bvlång
insert » døp; rvzò; rvzvng; shvløt; z̀v̀ng
inside » d̀ong̀; d̀ong̀; d̀ong̀gr̀m; r̀v̀m
insipid » pyìng
insist » daq; kvts̀hì; mvhi
inspect » dvj̀v̀m; shín
install » shvjoq
instead » rvle
instead of » tvle
instep » híkup
intelligent » mvdaq
intensifier » pàshaqí
intentionally » màngmàng
interested » nøt lúm
interfere » bam
interior » d̀ong̀
inter-marriage » dvkù
interpret » dvtut; kàdvtut
intestine » svyø
introduction » kàpong
intuit » dóm
invent » m̀v̀n; p̀v̀n
investigate » dvj̀v̀m; g̀un
investigation » dvjà
invitation letter » gokàru

iron » pì; shǐm
iron rope » shǐm hǒng
iron tripod » zaq
irritable » nət tò
irritate » kǐmshì; sé; séshì
irritated » mvrí
irritating to ear » bò; dō
island » shǐvlòng; tǐshǐvlòng; zǒnlong

Israel » Esvré
issue » krvt
itch » kvriq; mvshaq
itch (throat) » haq
itchy skin » mvshaq
itself » àngwa
ivory » dvgùng
ivy » chán; rǒng

J j

jab » yaq
jackal » gípù; shálm; yit; zǒmwàng gi
jacket » bèlaq gybà
jackfruit » mvlángshí
jade » lǒngsǐng
jail » tung
Japan » Jvban
jar » chúng
jasper » lǒngkwǐng ning
jaw » mvká
jealous » me; shóm; shǐvná za
jelly soft » mupmup wa; zvnzvn
jealous » neza
job » mú bǐnlǐ
join two things » dvtut

joint » àngsiq; mvtǒm; nesiq; siq
joint work » mvngú
joke » dvzǐn; hǒlvǐmpà; shvrè
jostle » shvrǒt
judge » dvrá vjì; ngé; ngé
juicy » dóm
jump » chang; dvgupshì; svng
June » Jun shǐvlá
jungle » dùng; dùnglàng; shǒngsá
just » dǐng
just like » dǐngwa
just now » akvtni
just past » to
jut out » ngáng

K k

keep » gvl; rim; shøp
keep away » yíng
keep confidential » mvdømsihì
keep in place » rvda
kettle » ngwetaq
key » shvmsòpuq
key fact » àngsiq
key point » mvdøng
key word » kàsiq
kick » dvpat; pvlung; tòng
kidney » tvre
kill » dvbvl; shvt; yap
kill entirety » dvkoq rvt
kind (classifier) » pvn
kindle fire » siq
king » koqkvm
kingfisher (bird) » tisashvrvm

kiss » bù; bup; pvnvm
kitchen » vmpà køt chøm
kite (bird) » tv mò
knee » bvnsiq; hípøt; hísiq; pvnsiq;
 pvngpøt
knead (bread) » chvn
kneel » bvnsiq tushì
knife » shvm; shvmka; shvmsè
knife edge » sí; shvmsí
knife handle » lvbam dvingkò
knot » dvtøm; mvtøm
know » sha
know detail » døp
know well » gøp
known as » shvng
koel (bird) » pvnggúng
kumquat » kvmkut

L l

laborious » mvyùl
labourer » bvnli wáshú
lack of things » chøchø dvt
lad » shølaq gvchàng
ladder » gùngre; lvingdun

ladder up » re
ladle » dvku; goye dvku; kigang; kilaq;
 kilím; kiruq
ladle out » do
lake » tìdøm; tìnúng

- lamb** » ỳngsè
lame » ze; zé vze
lamp » svmi gwìn
land » dàm; ne; rvgaq; t̀ngnø
landmark » lóngkvt; mvsat
landslide » døl; rət
language » kà
large » d̀ng; gvbà; gvd̀ng; kàng; te
large (large pot with handles) »
z̀mpong
large intestine » svyømè
large items (classifier) »
large nettle » mvgwì shvlè
large size hammer » ǹngr̀vn
large wok » ǹng
last » l̀ngd̀m; t̀sì
last night » ságíyaq
last week » z̀vngnár
last word » kàtvng
last year » svnóng lvwá; svnóng;
svngóm ngvwá; z̀vngnóng
last, the end » l̀ngd̀m t̀sì
lasting » kàm
late » pvngkrvt; yáng
late grandfather » kàng dvshá
late in the morning » ǹvmjàng
late person » dvshá
later » m̀pvng; t̀n; t̀n
later days » m̀pvng mèỳng
laugh » høshì; vhø
laugh at » hø
laughing thrush (bird) » léwàng rvkwit
law » dvrá
lay (egg) » l̀m l̀m
lay down » pvlu; yè; ỳl
lay out » pvlu
layer » gvt̀ng; shvle
layer (classifier) » gvtvp
lazy » lvg̀n; ngeké
lazybones » zing naqshó
lead » sè; shøl; z̀n
lead (n) » søn
leader » go; shølsnú
leaf » svp; shóngsvp
leaf (packing) » shvlvp
leaf (used for smoothing) » pàsaq lvp
leak » hà; shul
lean meat » shing
lean on » námshì; náshì; tushì
leap » jut
learn » svn; svnshì; shvngøt; shvngøtshì
learn by heart » nøt taq rí; nøttaq rí
learned person » paqzì vdè
learner shaman » Ch̀vngz̀ng
leather » shase
leather bands » shase b̀nrì
leave » búng; làng; lángshì
leave behind » me
lecturer » shvngøtshú
leech » dvpvt

- leech (water)** » naqbing
left (hand) » gwé
left behind » la
left over » ché; hì
left over curry » kvnshól
left some portion » ngým
leg » hígùng
leg (classifier) » t́ng
leg and foot » hí
leggings » hídol
leisurely » dòshú dòga
lemon » mvsatshí
lemon basil » zonglòm
lemon grass » kòmbàng b̀vn
lend » kwe
lengthy » yvng bvỳng; ỳnggùng
lens » sáng j̀mna
leopard » kàng zvl̀ng; kàngzì; zibí
leprosy » mvnggang
letter » kàru; lèga
lettuce » mvnga mvshøq
level » zìdvng
level (classifier) » dvt̀ng; gvp; shvle
liar » vyá
lick » laq; le
lie » mó; nup; yà
lie down » yálishì
life » gònshaq; lvpat
lifespan » bat; lvpat
lifetime (classifier) » dvsìq
lift » bun
lift up » hàng; ngàng; ngvng
light » dvgá; nángsvnvng; shup vnàng
light (weight) » nàng
light fire » dvsìq
light rain » mvngmvng; ràmràm wa
lighter » svmi dvcheq
lightning » muqsøn sòngmè lap;
muqsøn sòngmè
like » káká; shòng; shóngshì; ẃm
like that » kudø; kvtdø; wedøni
lime » l̀ngtón
line » ram; yó
line of soil » pòsha
line-drawing » shvlà
linen cloths » zi sh̀vnàng belaq
lion » kàngkì
lip » nítól
liquid » àngtì; tìhøng
liquor » nò
list » shìpán; shvpán
listen » tá
literature » lèga
little » hvn; svmaq
little bit » tiqhv̀n
little finger » wursè hà̀m; wursè táng
live » vl
live long » góng; nongr̀ng
liveable » v́l shvla
lively » ngø̀r; p̀vnv̀n wa
liver » bvshøn; mvshøn
livestock » chòm nìnà

- living in moderate standard** » ʋl lúnshì
- living room** » gwàrpuq
- lizard** » paqzì gungnang; paqz̀vng
gòngnvng; s̀vng paqz̀vng
- lizard.** » paqz̀vng
- loach (fish)** » ngad̀vnggwòr;
ngakángdúng
- load** » d̀ongjá; g̀oa g̀otvng; g̀oa; mv̀gòn
- loathe** » nóm; nómshì
- locative case** » taq
- locative nominalizer** » rà; ỳvng
- lock** » gvlaq; sh̀vmsò
- lock (noun)** » dàng
- lock up** » rúng
- locust** » sóngkut; s̀vngkut
- log** » m̀vdòm; sh̀óngdòm
- log (classifier)** » d̀òm
- long** » m̀vdá; m̀vdan; tumnúm; yvng;
yvnggúng
- long ago** » dari; kangsh̀vngbàn; tó
- long and cute** » mvyúngsè
- long and tiny** » himhim
- long bulb** » svmi tan
- long coat** » bèlaq gv̀bà; bèlaq yvnggúng
- long coriander.** » g̀òmràng bvnzi
- long face** » mvyúng
- long fence trap** » tv̀màr̀òng
- long house** » ch̀òm yvnggúng; g̀òshi
- long item (classifier)** » t̀vng
- long lasting** » ng̀vng
- long live** » g̀óngz̀òl g̀óngyàng
- long queue** » àngyó
- long sleeve garment** » wurdúng bèlaq
- long sleeve** » wurỳvnggúng
- long stick** » d̀èdóm; dvról; tv̀mùm
- long suffering** » t̀enzán nət
- long time ago** » dari dvgvp; mvni
mvnvng; sàrvmàng
- long vowel** » kàrøn
- long-finned eel.** » ngabòtun
- longing** » mvrət
- long-tailed broadbill (bird)** »
nìjèrvmsøn
- longyi (man)** » rvziq rvzáng
- longyi (woman)** » poqgvng
- loofah** » p̀òngshòq
- look** » sh̀òngmang; ỳvng
- look after** » dvzòm; roq
- look at** » dvjaq
- look for** » lá; pan
- look here** » alá
- look sheepish** » gwágwá wa
- look there** » kulà
- looking glass** » bvtjàmna
- loom** » raqpóng
- loose** » chà̀m; kám; ngul
- loose motion** » shut
- loose the taste** » gòq
- loosely** » chámchám wa
- loosen** » nòn

- loosen (soil)** » mvr; shvmø
lord » kàng
Lord » Kàngpè
lose » mvng; shvmáng
lose strength » nón
lose voice » kàbvt
loss » gòn
loosen (soil) » mөл
lost » sóm
lost (way) » màn
louse » shiq
lovable » shònglím dəsè
love » shòng; shóngnøt; shóngshì; wým
love each other » shòngke
lovingkindness » mvkok dvdí nøt
low » nìm; sip; vsip
low self esteem » mír sòm
low visibility » mýngmýng
lower leg » hítan
lower part » pvngtut
lower room » lèngpvng dóng
lower section » mvvyl
lower section of a hill » pèngnàm
luck » gàm
lucky » gàmłún
luggage » bik
lukewarm » nòngnóng
lunacy » mémé wa
lunatic » dé; nøt mvrøp
lung » rvshó
lure » lin; shvmøq
lustily » cheche
luxuriant » shøtshú dvngłún; tìngtìng
 vdým

M m

- machete** » kegým
machine » jvk
made hole » søn
magazine » shøptan
maggot » si; sishar
maggot medicine » sila zi
magic » mandan
magnifying glass » sáng jv̀mna
maid » lèngzvng
main » àngké; dè; mvdøng; mvdung;
 mvgòng; pèmè
main building » chømdøngmè
main food » shòrkung
main pillar » dòlòm
main point » kànvrøm
main road » modo tvrà; nvmdøng

- main room** » maqmè
maize » lvgong; ngaqlóng
maize field » lvgong riq
majority » lvngkung; mvlúng; tékaq
make » rvsa; wà
make (it) even » shvrá
make (it) right » dǎng
make circle » tiq
make decision » kàrvt
make empty » dvchóng
make fence » hvm
make fire » wvr
make hard » dvzaq
make hole » chø; jaq; wvt
make juice » rvnøng
make jump » chóng
make knots » dvtøm
make mistake » lé
make nest » shøq
make noise » haqshì
make path » tùng
make peace » dvzøl; shvzøl
make pellet with mud » tip
make perron » jǎm
make phone call » púng go
make round » tèrì
make shape » jøm; jvng; sór; zo
make sharp » sór
make sound » góng
make upright » dàng; shvná
make wall » døn
malaria » kaqli
male (animal) » ànggú
male (classifier) » lá; pè
male colorful pattern » shùngtó
male dog » gilá
man » lvngà; nvngà; nvngàré
manager » bóy øp
mandatory » mvðøng mvdaq
mandrakes (fruit) » yonishí
mane » shǎzùn møl
manger » nìnà kung
manner » laqyà
manure » bashú; nǎmpun
many » àngkíng àngmùn; àngsé àngyá;
dùmùn; gvzà; laqni; loksok lokga; loq;
loqløq; luq; luqpøng; mvme; soq; zó
many or much » jè
mark » mvsat; mvshǎl; mvshǎl pvrá;
shvgvp; tǎya
mark (plank) » shèr
mark territory » mvsvt
mark the site » rvli
market » gvt
married couple » døngku
marrow » mǎsì
marry » døngku shvzøngshì; kùngrǎn;
svma lushì; shvzøng; wurdvzøm
marsh » tìnúng
mass » mvngpøng

- massage** » kən; zəp
master » kàng
mat » mvyìn; pvlù
match » bóng; svmi dvcheq; shvtok; tok
material » dvrè
maternal relatives » mvyəq
maternal uncle » kò
matter » dang; tvrà
mature » kím vrvm; rà; tóng; tóngtóng;
təp
mautak bamboo » shòm
meaning » lvjəm
meaningless word » kàhúng
measles » m'vrlòng; mvsət
measure » dáy; shvdún
measure (the land) » ja
measure (with cups or baskets) » tìng
measure the circle » kàm
measurement (classifier) » dàng
measuring rod » t'vngngúl
meat » sha
meat rice mixture » zazu
mediate » dvgèng
mediator » gvsà; kənmang
medicine » dvshi; sì; zì
medium » rvm
meet » hóm; həm
meeting » lipòng; l'vngbong
Mekong river » Tìnaqwàng
melody » shòngni; shòngnishaq
melt » zo
- memorable** » mànà dòm'rø
memorize » nət taq rí; nəttaq rí
menses » míyvt
mentally slow » mápán
merchandise » wùlaq dvrè
merchant » wùlaq wa vs'vng
mercury » shé líntì
mercy » shóngnət
merit dance » dvb'vzókung; v'zól'v'm
mess » béni bébvp; shəqshəq
mess up » kón
message » sh'vngkà
messy » bónnì bónsang; kwé kwé wa;
shór mvshòr; shəq mvshəq; shəq
metal » pì
Mexican coriander » gòm'ràng bvnzi;
gvlà bvnzi
mid monsoon season » mvyù'mè
midday » yáng rvtò
middle » mvlùng; rvwè
middle of the night » maqmè yəpsəprí
midnight » yaqdèng rvwè
migrate » b'v'n; g'v'ng; sílshì; y'v'n'b'v'n b'v'n
migration » mèb'v'n; y'v'n'b'v'n
migration route » y'v'n'b'v'n tvrà
migration story » mèb'v'n mvshól
mile (classifier) » ming
military camp » sìldap
milk » nong
millet » l'v'mbóngshí; saq; zongshar;
zvmè

millipedes » paqzi paqrè; puqgàr
millstone » loklvng
mind » mvsòn; nèt mvsòn; nèt
mindful » nèt; riq
mine (iron or gold) » du
mingle » zvp
mint » lvm
minute » mìnèt; mvnit
mirror » bvtjàmna; jvmna
miscarriage » svmré dvjá
miscellaneous » dvgá àngpvnnpvn; shini
 shibòn
mischief » gvláshì; lvmshì
mischief word » dvsíkà
mischievous » gvlvng
misled by spirit » bòy
miss a target » mvra
miss, to » nèt
mission » mishin
missionary » sasvna
mist » shvngór; tèt
mistake » dvkà; sip; shut
misunderstand » dvdvm vbè
mix » rø; shul; zøp
mix (fruit juice) » rvnøng
mix (like salads) » shú
molar » shàgvøm
mole » zòngne
moment » tiqlvng; tøn wa
monastery » pònggwizùng

Monday » lvbán tiqni; muni
money » gvm̀pùng; gvm̀sùng; ngón
monkey » bap naqkàng; rvshà; shvng;
 shvngnaq
monsoon season » mvvù
month (classifier) » shvlá
month beginning » shvlásvr
month end » shvládøm
month middle » shvlárvwè
moo (of cow) » mò
moon » shvlá; zida
more » mvzvn; té
more and more » dvkeke; dvshàshà
more than » jvn; mvdvm; rvzé
more than enough » luqpóng
morel » zikwór zòngzí
morning » gíshvng; mvgá; sháng
morning star » sháng kùrbù
mortar » dòngsøm; shvpvng
moso bamboo » lvmzu
mosquito » shvmó; zigùng
moss » tìrmvèt
most important » mvdòng
mostache » dòngbør; nòngbør
mostly » mvlúng; tékaq
moth » món
mother » mà; mè
mother (classifier) » mè
mother in law » nìmè
mother-in-law » nì

- motivate** » sò
- mould** » dvhat; jòm; mung; puqđóng;
puqđóngshøng; puqsùng; zo
- mountain** » bùm; dvchvng; mvrùl;
mvzø; rvzì; shìgùng; tvru
- mountain area** » rvzìmóng
- mountain cave** » lóngdùng
- mountain pass** » chit; rvchit
- mountain peak** » shìgùng mvzø; zu
- mountain's spirit** » tvnàm
- mourn** » ngøt
- mourning** » rvngshvng
- mouse** » døt
- mouth** » ní; nígú; nònggøp; nó
- mouth watering** » tøl vyùng
- mouthful** » mór
- move** » gùng; lìng; nol; ngvt; sílshì; shul
- move (to another place)** » síl
- move around** » lun
- move aside** » shøt
- move in queue** » yv̀n
- move restlessly** » lunglung wa
- move slowly** » ńng
- moveable** » dal
- movie** » sòm̄la vngvt
- much** » gvzà; laqni; loqloq; luq
- much, many** » gè
- mud** » tikwè
- muddy** » chatchat; nòng
- mug** » aqtì gok; hõnvt
- mule** » lòzè
- multicolored** » ruruká
- multiple leak** » bøtbøt vshù
- multiply** » bù; bya; pá; rón; shit vzìng;
shit; zìng; zìng vzà; zvt
- multitude** » àngkíng àngmùn; dùmùn;
loksok lokga; loksok; mvngpòng;
rénùng; svngtøng; walì wala; wàmùn;
wàmùn wàyá; wàmüt
- mumble** » joshì
- muntjac deer** » lígwì shvrì
- murmur** » mvzøn; yoshì
- mushroom** » tvlú
- mushroom (type of)** » ka tvlú; mvzì;
nvngwà pvlè; shvwí hísa; zvngmvju
- music** » múzik
- musk** » tvlá laqshúm
- musk deer** » tvlá
- must** » rà
- mustard** » mvnga
- mustard cake** » baq
- mustard oil** » mvnga só
- mustard seed** » mvnga shí
- mute** » mää
- mutually** » tasvng tàle
- Myanmar** » Mìn
- mynah (bird)** » nvngwàsa; sòngjám
- mythun** » kungbam; tòngmè nga

N n

- Naga (person)** » Nagaq
nail » nøl
nail (iron) » shv̄mshi
nail clipper » nøltut
naked » góngsír
name » bòng; brìng; lín; ming; shv̄min;
 tó; vl; wa
name list » røbòng
narrate » gùng
narrow » mvchím; mvyá
narrow eye » nedvsí
nasal mucus » nip; nipshól; nipshvng;
 shvná tì
Nat » shì gòmgun
nation » móngdàn
nature » dvbawaq
navel » puqrì
near » màrúm; shv̄nvng; tvp; zàm
nearly » tvné
neatly » shv̄ng wa
necessity » rà
neck » lóngjvng
necklace » dòngrøn; d̀vngnvk; mvni;
 ǹmchà; sherù; shv̄wàǹvng; zòshàm
nectar plant » bétùng
need » rà; zóm̀d̀vng
- needle** » sòngmè
negligent » hwaq
negotiate » mòng wa
neighbours » ch̀m̀pvng ch̀m̀mtaq;
 gwùrhòm ch̀m̀m
nephew » bvdú; mvdú; sh̀vng
nerves » dvjù; dvjù svyà
nest (of animal) » shòq
nest (of bird) » d̀vng
net » tun
nettle » shvlè
nettle plant » shvlvpmè
nettle rash » pøl; pór
never ending » b̀ǹi mvni
new » àngsh̀vr; sh̀vr
New Testament » kàgvp àngsh̀vr
new word » kàzv̀m
new year » nóngsh̀vr
news » shìgà; sh̀vngkà
newspaper » shìlèga
next » nvp; pvng; tòn; tvn
next year » nvpnóng
ngats » sət
nice and in great detail » mvcha shvlà
nicely » shup; shvlá wasè
niece » bvdú; mvdú; sh̀vng

night » yaq; yaqdǝng; yaqdǝng yaqpo;
yaqnì yaqpo
night before last » sáníyaq; zǝngyaq
nine » dvgǝ
ninety » dvgǝsé
nipple » nongshí
nit » shiqlǝm
nod (one's head) » ngǝmshì
noisy » bongsing bongring
non-rice food » kvn
nonsense » shǝng; wadǝ
noon » yáng rvwè
normally » àngwà

north » tìbor; tìkǝ; tìkǝ; tvnugo
nose » shvná
nose ring » shvnábvn
not at all » kǝm
not even a bit » kǝm
notch » gvp
now » akvt; yakvt
nowadays » dènila
numb » shól
number » nǝmbvt
nutgall (fruit) » sǝngma mvsat
nuthatch (bird) » manglǝngmang
nutty taste » gál; jǝm; zǝ

O o

oak » bè
oak (tree) » nàràng
oar » lìdǝ; shǝki
obedient » kàta
obligate » shvri
obstreperous fly » negwǝng
obstruct view » mǝ
obverse side » mǝr lap
obvious » neyǝng negǝm
obviously » dvndvn línglíng; tiqnǝmshá
occasionally » tiqkvtkvt
ocean » banglay; bangni; nǝmukdvra

o'clock (classifier) » nari
offer, to » núng
office » rǝng
officer » du
offspring » só
often » àngkvtkvt
ogre » naqtǝ
oil » só
oil (plant) » dvkiyǝ
oil dregs » nǝmmín
oily » lala

- old** » àngbøt; àngshá; bøt; dvngrlí; lí; shá;
 shaq
old (age) » svróng
old (female animal) » gúng
old (person) » wàngvín
old cow » ngvgúng
old days » toni
old hen » kakúng
old people » shaqré shaqtvng
old person » d'vmpór; kàngzòng;
 kèzóng; shaqré mvgúr
Old Testament » kàgvp ànglí
old year » nóngli
older person » shaq
older woman » pònggwè
olive (tree) » zánlún
on behalf » rvle
on behalf of » chíng kèní; tvle
once more » tón tiqbaq
one » tiq
one million » tiqwv̀n
one time » tiqkvt
one voice » tiqshaq
oneness » tiqrá
onion » gvro mvshé; gvro
only » chóng; ni; shó; wa
only if it is the case » í kewa
only offspring » lòngzà
only when » í kewa
ontop » mvd̀vm
onyx » lóng nølu
ooze out » dvsøtshì
oozy » chungchung
open (door) » tàn
open (eyes) » g'vr
open (lid) » púng
open (mouth) » á
open (window) » lap
open up » póng; poq
opening » hwáng
opening (of bottle or tube) » mvka
openly » chaqdvp
opportunist » shálùm
oppress » séshì; shvnpip shvnl
oral history » nonggøp mvshól
orange » gòmziq
orange (fruit) » kalòm gòmziq
orchid » nongz̀vn
order » dvz'vr; tvyø
ore » rè
organize » mvlun
oriental skylark (bird) » d̀vngdè sílip
origin » àngké; pèmè
original » mvdung; shìwànvng
originate » dvbòng
orphan » dvrvt; dvrvt sè
osprey » langkísøn
other » dvgá; gvga; wá
otorrhoea » nàyuq yuq
otter » shrv̀vm

outer edge » tvng
outlet » dvkaq; dvpya; tishòl
outline » chvp
outlook » shòngmang
outside » pvnglap; shòngv̀n; t́ng
over » j́vn; lòmle; rvzé
over come » d́ngké
over flow » lím
over there » pvngỳng
overcome » d́ng; jòr; ong
overeat » dvkashi

overpass » l̀ngdun
overseer » b̀nli shòlshú
overthere » nong
overturn » kup
owl (bird) » nemàn; pú; púđòng; púzi
own » dá; dè
own debt » jø
own people group » dvsì sè
ox » ngv̀kò; ngvnò; ngv̀nshò; ngvpuq
ox fence » nìna chòm

P p

package » dvgò
package (classifier) » mvcheq; mvdip
pad » kushin; shvnam
paddle » lidò; rvp; shòki
paddy » taqra ǹvmjàng; vm
paddy field » rvmá; tìsukung
paddy field's embankment » nàdè
paddy rice » bó
page » mvr
page (classifier) » mvr
pain » za
paint » chán; zá; zì
pair » shvgøp

pair (classifier) » gvp; mvn; shvgup;
 zóm
pairs » mvrí
palace » koqkvm̀ tòngnò
pale-headed woodpecker (bird) »
 koqrú shvráng
palm » dvrsh̀vm; lé; tøp; wurpà; zonggo
palm flour » tøp
palm powder » lé mvnóng
palm squirrel » kori
palm tree » mènóng
palm worm » mènóng
palmful (classifier) » wurchíng
pan » chèpì; chèpòng; kum
pancreas » shvmè

- pantry** » kungzvlrà
pants » naqdò; n'vmbè
papaya » sàngpòshí
paper » dàlo; mèsò; rushvp
paper pieces (classifier) » chip
paralytic stroke » lepyet
parasites » b'vnròng
parents » àngpè àngmè
parrot » jong
part (classifier) » zan
participate » lúm
particle » dør
partner » lamboq
partridge bird » sèrgàng bòngòm
party » badi
pass » ong; vle; vlé
pass away » dvchóngshì
pass gas » si shù
pass over » le
pass the limit » lòm vle
pass time » le
passenger » basinja
past » leámì rvtò
past time » sá
past year » nóngli
pasture » shønriq; shønriqtòm
patch » dvpuq; dvsøn; søn
patch (classifier) » pù
paternal uncle » wèng
paternal-relatives » pèdong
path » dvjùng; hwáng; tvrà
path (classifier) » mvnung
patient » nòtshøp dvtí; tønshì
patient (sick) » za vsèng
patriotic spirit » dvsì shóngnøt
pattern » dvlà; mung
pay back » ká waq
pay respect » lvnap zí
pea » dòsè; no
peace » zòl
peaceful » mòngzòl; shòm
peaceful place » mòngzòl rvgaq
peach » monshí; shvyøm
peafowl » ùdong
peak » kwizu; mvzùng; sùng
peal » mvzø
peanut » bano
pear (fruit) » mvgoshí
pearls » rvlogwìngshíng
peasant » rvmá wa vsèng
peck » chú; kvrú; kwit
peculiar » shíng
peel » ho
peel off » chaq
pellet » lvpoqlóng
penalize » mvrà zí
penalty » waq
pencil » kédan; rutvng
penny » bé
pennywort » pvláng lvp

- people** » bashà
people class » ré
people class (classifier) »
people kind » s̀vngp̀v̀n
pepper » zvp
pepper's leaves » mvrkú
perch » túshì
perch (fish) » ngaj̀vmna
perfect » chvk; krvk
perfectly » gvp vyin
perfume » ngórsì; ngórtì
period » bàn; ìdung; lvmàng
permanent » t̀ngz̀ong
permission » míng
permit » dvz̀vr; míng vk̀vng
perron » k̀ngj̀vm
persimmon tree » shóngnaq
person » s̀vng
person (classifier) » gó; yoq
persuade » ra
pester » re
pestle » d̀ngs̀emd̀ór; d̀vnggẁì; d̀vngto
pheasant » d̀ngka
pheasant (bird) » bvzu; kadvg̀vr; mvzu;
 samè
philosopher » dakmang; paqzì vdè
phlegm » t̀l haq
phone » p̀ung
photograph » dím
physical strength » ǹngg̀un
pick » rvt; vn
pick (fruit from tree) » r̀op
pick up » t̀ó
pickle mustard » mvnga mvsat
picture » s̀mla
piece » che; shi
pierce » yaq
pig » waq
pig fat » waqshú
pig feed » waq̀vmpà
pig food » waqzá
pigeon » g̀om; kaó
piglet » waqsè
pigsty » waqch̀om; waqde
pile » hvp; pvng
pile (classifier) » b̀om
pile of valuable objects » p̀ohap
pile up » dvt̀ongshì; rvng; vpang
pilgrimage » mèb̀vn
pill millipede » laqǹon dv̀dí
pillar » d̀ogvng; d̀oshang; tvróng
pillow » gomvk̀om; mvk̀om
pillow case » gomvk̀om piq
pinch » kwit
pinchers » mvtip
pine » shvru; tvǹon
pine cone » shvrushì
pineapple » j̀vngẁum
pinewood » shvrushóng
pinky » wursè h̀am; wursè táng
pipe » kungdor

- pit** » dònghjøm; dònghkòr; rvnaq riqyøng;
shòngrángmaq
- pit fall trap** » dvchat
- pitfall trap** » bònghhøng; dvngjøm; tvwá;
zvngkvng
- pitiful** » dvshá dvré
- pitiful person** » dvsó
- pity** » mvré
- pity one** » dvshá
- place** » dvnàng; pó; raq; rvgaq; rvgaq;
shvmum; shvrà
- place on** » hvp
- place something long** » vyan; yan
- placenta** » dònghshøl
- plague** » ù
- plain** » dým; lvyàng; tøm
- plain (large)** » dýmang
- plain paddy** » sho
- plait (n)** » nisvn
- plan** » gvsvt; gvsvt; tvyø
- plan (an action)** » dvdu
- planet** » zida
- plank** » shóngkòm; shvmóm
- plant** » kv
- plant (classifier)** » bø; m̀ng; tòng
- plant ash** » shvmúm
- plant one grow** » dvkvtp̀n
- plantain bud** » chòngkwáshí
- plants** » rísøt
- plastic** » pvlasdik
- plate** » bàn; kung
- platform** » bvletpóng
- play** » mvnshì
- play (musical instrument)** » møt; møt
- play (soccer and cards)** » dó
- play dice** » shìwøn
- playful** » chá tvla; mvhut
- playing card** » pà
- plaza** » bvlaza
- plead** » kórshì
- pleasant to hear** » tábyo
- pleasingly cold** » haha wa
- plentiful** » luqluq
- plenty** » àngkè; gvzà; hvp; loqløq;
luqpóng; pøng; soq; zó
- plough** » mà; pó
- ploughshare** » làkè; làkøshà
- pluck** » røl; rvt; vn
- plum** » bònghóshí
- plump** » shù
- plural marker** » maq; rì
- plural marker for classifier** » la
- pockmarked person** » m̀ryø
- poem** » dvz̀ng kà
- poetic** » gømwòy
- point** » mvsór; tènø
- point out** » chaq
- pointed** » mvsór; vsór
- pointed knife** » sh̀mgsosør
- pointed stick** » zór

- poison** » mvtøq; pvla
poisoned arrow » shvnèr
poke » juq; yaq
polish » tú
polite » ma
pomelo » mokwán
pond » tìdøm; tìkù; tìnúng
pond (classifier) » døm
pony » gømràng sè
poor » dvrvt; mvshámhoq; nyaq
poor orphan » dvrvt paqsi
poor person » dvrvt dvrò; dvrvt paqgoq; dvrvt paqngang; dvrvt paqsi
pop » peq
pop up » jáng
popular » bõng te; gàmkong
populated » tòngtòngziq
populated densely » zvp vshvl
porcupine » dvzò
porridge » tìshe; ýmpà dvchit tì
port » taqrà
portion (classifier) » wíl
post » dòshang; dvhí; tvlíng
postmortum party » dvpu
pot (large pot with handles) » ponglóng
potato » hòbì
potatoes » dèngraq
potpourri » bónbón
poultry » kakok
pound » dór; dut; koq; nèr; zvt
pour » choq; dør; jó; ni; shòr; shúng
pour (water) » shóng
pour rain » choq; chø
pouring rain » rùngdòr
poverty » dvsháyvng
powder » she; tvnøt
power » jórònnggùn; koq vkýng
powerful » dònng; hìng
powerful man » gàmzaq
practice » dvjóm; shvjang; shvmun; shvráshì
praise » dvshvng; shvgùn; shvrìng; shvtà
praise worship » shvrìng shvtà
pratincole (bird) » nvnglip
prawn » gvzù; ngasvngkut
pray » júrøtshì
prayer to get animal » shayi
preach » dvrá kó; dvshvng; kó; mòngkà dvshang
preacher » dvrá kó svra; mòngkà svra
precious object » lònngmè
preudent » tálshì
preformative » só
pregnant » góngshvng mvwa; góngvlishì; svmré góng; svmré rí
pregnant cow » ngvmøt
prepare » dègò; dvgò; gvtvng
preschool » muju
present » gønpaq
present. » wurzú gønpaq

- press** » mvdip; nit; nong; shvni; shvnl
press down » hì; zeq
press flat » pit vmit
prestige » goring
pretend » dvpè; dvpéshì; káká
prevent » gar
price » dvpó; dvzin; mvnø
priest » shvrúngshú
primer » rødvín
principal » zùngøp
print » dip; vdip
prison » tung
probability (marker) » na
problem » bàncht; dvkà; gonaq
procedure » lvmiq lvmàng
proclaim » dvshvng; mòngkà dvshang
procreate » shit vzìng; shit; zìng
prod » dònsgór
produce sound » jóng
profetic » mán; ró
professional » lànghì
program » rvtø tvyø
prolapse » júm
prolapsed » jóm
promise » dún; dúnkà; kàgvp; kàsvdiq;
 svdiq; svdiq zí
promote » hànq
prop » daqtu
prop up » hànq
prophecy » dvgòr wa
- prophet** » kàdvtut shú
prophetic word » kàdvtut kà
propose » røt; shún
prosperous » dá rùngsing
prostitute » góngnvm; góngnvmè;
 kamà
protect » gar
protection » dvkøq
protrude » lut; ngáng; ngór; zú
protuberance » bvlv bvlú
protuberant » bvlú
proud » cha; dvhìngké; dvshvngshì; lak
proverb » kàdvchøp; kàshvgøp;
 shaqrékà
provide evidence » svkse shvrúng
proximity » zàng
prune » hé; rvmøl; shvng; zì
public » bashà; mvshung; shìwà; shvwà
puffy » but
pull » koq; røn; shè
pull out » te
pull out (small plant) » put
pull the string » le
pull up (vigorously) » púl
pulse » shvwi dvjù; shvwi jut
pumpkin » kóm; kòmpuq
punish » dvm zí; mvrà zí
puppy » gisè
pure heart » shànshé we nøt
purify » dvchøng

purple » shvmoq

purposefully » mǎngmǎng

purse » sòmbuq

pus » dvzè; sù

push » dət; noq; rvbaq; shvńng; shvrət

push down » ngaq

push in » daq

push or pull by force » dvdor

push over » nul

push with the snout » rvnùl

put at once » rət

put down » dvbóm

put energy » dvkńngshì

put force » dvkńngshì

put heap » bung

put in » chip; zńng

put in tightly » deq

put into a hole » róng

put on » dè; dvchøp; raq; shvnam

put on (socks, gloves) » chøp

put on hat » moshì

python » bònwe

Q q

quail » bònngv̀m; pvỳv̀m

quake » nan

quarrel » kàluq; rvzòng; t̀t̀ke; zòng

quarter of a Kyat » te

queasy feeling » bøbøwa

queen » koqkvm̀m̀e

queen bee » kwádàni

question » kàrət

question particle » má

queue » yó

queue up » tà

quick » mv̀s̀e; pán

quick to alert » pvn

quickly » p̀v̀np̀v̀n wa; sansan; tiqshaq

quiet » zì

quit » lánghì

R r

rabbit » bàngday

race » dvsì

- rack** » h́m
radio » redio
radish » mvnga ké
raft » shò
rafter » m̀ngyvng; rvsho
rag » bónbón
rage (mind) » nòt hòp
rain » shø; zaq
rain coat » dvga
rain fall » shøzaq
rain with thundering » kàngv̀ǹm
rainbow » mvshòng m̀enin
raincoat » shòdvga
rainy season » mvyù; shòdòng
raise » hàng; na; rim
raise (bees) » róng
raise (person) » dvk̀m
raise up » dvté
raised » zú
rake » zaqhè
rambutan (fruit) » mvròl shòngshí
rank » ya
rarely » mvgònishì
rash » pim
rashes » zanzi
rat » dõt; dõtmaq; goqshè; gvlóng;
 mvzòl; svrò; sh̀ngmè
rat (field) » mvzòng
rat's hole » àngmaq; dõtmaq
rat's nest » dõtshøq
rattan » ringgung; swut; tvri
rattan fruit » tvri`shí
rattan palm » rvt
raw » zòm
reach » hòq; rón
reach out » ta
reachable » góm; rón; zón
reaching everywhere » sər vzú
read » rø
ready » tvlú
real » àngchóng; chòng; jòng; jòngjóng
real son » pèjòng
really » gøwa; jòngjóng; shí
really sharp » dvzò dø déámì
reap » shut
reap (thatch) » shè
rear » chòmsanglvp
reason » mvtú
reason why » pàwálm wani
rebel » tù
recall » dvdvm rón; mvròt; mvzong;
 røp; søp; tøq
recede (water) » bvt
receive » lún; to; toshì
reciprocally » tas̀ng tàle
reckless » dvdórshì
recklessly » chuqd̀ng
recognize » mvshé; mvshví
recommend » daqtu; tokkan
recommendation » daqtu kàru

reconcile » mòng wà
record » kàrìm; mvsøng; shìpán; shøp;
 z'vng; z'vng
record (sound) » rìm
recover » ban; shà bvn
rectangle » bì górtong; bì górtong
red » mvshè; shè
red ant » mvkó
red cabbage » munglatuk mvshé
red color » mvshé
red paint » dvdàng
Red sea » tìnúng mvshé
red taro » gweshè
red yam » kimvshé
reddish » shé lvshè
reddish cow » ng'vshè
reddish dirt » baching
redish » shé mvshè
reduce » yøt
reduce in size » ja
reed » d'vngdè; d'vngdè naqgoq; ju;
 kòmbi kòmbàng
reefer shirt » belaq dong
regarding » ching kènì
region » dung; gònwang; ìdung; móng;
 tong
regret » nøt tónshì
reincarnate » dvchøp
reinforce » tu
reins » gòmràng sòmri
reject » kaqshì; ng'v

rejoice » shvwé
relatedness » dvtí
relatives » àngrì àngyàng; pèrì pènàm
relatives by marriage » jènkuq
release » lut; shvlàng; shvlo; shvma;
 vpvv
release trigger » pvt
relevant » sing
reliable » døng; døng; k'vím vrvm
remain » hì; mvza; ng'vm
remaining portion » mvtvng
remarkable » sh'vì vwvì
remember » dvdvm rón; mvrøt;
 mvsøng; mvzøng; røp; søp; tøq
remind » n'v
remove » chut
repair » dvsøp
repay » waq; waqshì
repeat » ní; n'v
repent » nøt w'vngshì; w'vngshì
replace » rvle
reply » t'vnsì
report » dvtá
representative » kungmang
request » røt; shún
rescue » ch'vng; sì
resemblance » káká
resemble » bóng; sh'vím
resentful » zer
residue » shum
resin » dvki; rvnøng; shvrushú

- resin tree** » rvnè shóng
response » tǎnshì
responsibility » dawøn
rest » náshì; tap
restless » jong dø wáshì; mvhut; mvrí;
 shǔmshì
resurrect » zun
retain » gǎr
retaliate » rvleteq
retreat » gónshì
return » bvt vtǎng; lo; teq; tǎng;
 wǎngshì
reveal » chàng; dvhà; póng
revelation » dvtan kàru; shòngran
revenge » rvleteq; tvle teq
revolve » poshì
rhetorical or tag question » ná
rhinoceros » dùn
rhyme » kàshvgøp
rib » svrà̀m; shvrà̀m
rice » vm; vmsit
rice person » mvgàm
rice seedling » vmdvbúng
rice stew » paq; tǎshe
rich » gàmzò
rich (person) » gàmzò gàmnaq;
 mvgàm; svté
rich, be » gòmkung; mvgàm
ride » zúnshì
ridge » dvbǎng; wàngdùng
- right** » bàng
right in front of eyes » neyǎng negǎm
rigid » gǎnggǎng wa
rim » mvtú
ring » wurdvchøp
ring (classifier) » rong
rinse » lang
riot » jángshì
rip » dǎng
rip open » chvp
ripe » nǎn; taq
ripe (of corn, rice etc.) » gong
ripe (ready to harvest) » waq
rise » rip; tǎng
river » bǎngsho; rvmè; tǎwàng; wàng
river (large) » tǎmè
river outle » dvbǎng
river outlet » tǎka
river side » sǎng
river valley » tǎtǎng
road » tvrà; tvrà
roam » se; wù; wúshì
roar » hǎr
roar (river) » ho
roast » dvgǎng; sǎng
roast meat » sha dvgǎng
robber » tǎlv̄m vsǎng
rock » lóng; lóngpung
rock frog » naqgúng; naqúng
roll » túl

- roll down** » dùm
roll oneself » tǎlshì
roll something down » tǎl
roll up » rvdul
roof » rǎgùng; zǒp zǒp; zǒp
roof beam » sho
roof top » zùngmuq
room » kok; kwǐng
room (classifier) » dǒng; kǒng; sǒng
roomy » changchang yá
rooster » dǎnggú
rooster grow » gǐ
rooster's hanging tail » niring
root » dǎnghaq; rǒ
root crop » pǒmǒ
root vegetable » àngké
rope » mvngbǒng; sǒmri; yer
rope (classifier) » hǒng
rope bridge » dvgu
rope trap » hǒng
rot » bǒp; so; shǒq
rota-virus » songkun vna
rotten » dǒng; hǎr; puqǒngshǒng
rotten taro » gweso
rough » bvlo bvlǒ; homvhǒ; màrá;
 mvhǒ gvlvng; mvhǒ mvhut; mvhǒ;
 rǒgvrǒ
rough surface » bǒrbǒr; bvlǒ; gwǒr
 mvgwǒr
roughly (do) » muq
roughly, do » muqmuq
round » gwǒr
round and long item » tan
round and long item (classifier) »
round bamboo tray »
row » rvp
row (classifier) » rǒl
rub » nat; shvp
rubber » gvnwe
rubbish » shǒqshe
rude » zè
rufous bellied woodpecker (bird) »
 shvngdǒnsè
rule » ǒp; ziq
ruler » ǒpshú
rumour » kǎjám
run » jèr; kvlǎng
run away » vt; vtshì
run fast » jǎng
run to inform » jèr
running nose » nipchǒ; nipyǎng
rural people » dǒgǒ
rush » mvhè; mvhǒ mvhè; mvnǎn
Russell viper » bǒtǒm
rust » ril; shǎmril
rusty » shǎmrilǎ á mó

S s

- Sa tree** » shátòng
sack » yóng
sacrifice » gònshaq zíshì; kò; shvrúng
sacrificial item » núngpà
sad » nòt yòr; yòr
saddle » ríkop
safe » sòng
salary » zìbè; zìbè
saliva » tøl
salivate » tøl vyùng
salt » shvlaq
salted dried pork » waqungsha
salted fish » bvnò
salty » chér; kí
salvation » chutchýng tvrà
same » bóng; dvchá; dvcháchá
same level » tiqmvlím
same manner » dvchá
sand » zishìl
sand fly » paqshòp
sandal » hítp; pvnvt
sap » rvnè
sapphire » lóngshór mvshòng
scarlet eggplant » kvnkashí
sarong » shvròm
satisfy » lvmè
satisfy » ká; nòt shòm
Saturday » lvbán chuqni; zøl ní
save » chutchýng; chýng
saving grace » gònshaq dvtut jeju
saviour » chutchýng àngkàng;
 chutchýngshú; chýngkàngpè
say » e; shòn; vl; wa; yà
say repeatedly » ní
saying » kàdvchòp; mòng; shaqrékà
scald » nuqshì
scale » ngungpà; zo; zodvng
scale stick » dvróng
scar » dvmám
scare » svre dvkut
scarecrow » gònggvng; shvwí
 kungkvng; waqung pèndvng
scary » svre lvshvp
scatter » wun
scattered » shin
school » zùng
school compound » zùngwáng
school teacher » zùngsvra
schooling » lònng
scissors » lvgap; zìndò
sclera » nemòng
scold » dvròq; her; ngvn; shòn

- scoop** » do; kù
scoop in » zòt
scorpion » muqhè
scrape » hwe
scratch » mvhwe; mvshaq; mvshaqshì
scripture » jøm
sculpture » røp
sea » banglay; bangni; nvmukdvra
seal » dvzøk; tipdip
search » pan
season » lvingcha
seasonal chicken disease » karøp
seat » náshì; rúngrà; rúngtvng
second spouse » mvle
second wife » mvle mè
secondary wife » svma shvnpvmè
secret » mvyìn; mvyòn
secret agent » dvjvmshú
secretary » bñlì àngkàng
section » bøng; dò; shvle
section (classifier) » bóng; dong; sòt; tut; wvl
secure » kvp; sòng
see » ne vdá; yèng
seed » àngyø; ye
seed (kept for planting) » yø
seize » mvgraq
select » rvhiq
self » dè
sell » nvm
semen » sòduq
send » dvzvr; shvri
send back » wèng
send something » shá
send word » lvp
sending away gift » gwènà
senior » dvmrúng mvrúng; dvmrúng; mvrúng
sense » dóm
separate » dvhvíng; dvkaq; gaq; kang; ngví; rvl; rvwvl; shøngshang; wèn
separate (of people) » bàl
serious problem » gonaq kà
seriously » shímvra
servant » dvzømshú; goli; lvingzvmg
serve » dvzøm
serve you right » àngsèwvr; só
sesame » shvnmv
set » shvmum
set free » shvlàng
set trap » kím; le; ru; zi
set up (thread) » ran
settle down » tøng; zèl; zøng
seven » shvngøt
seventy » shvngøtsé
several » mvme
severe » sùng
severely » mvnuq mvnaq
sew (clothes) » dvse
sexual intercourse » ló
shaddock » mokwán
shade » nvmðøq shøm

- shadow** » bằngzì
shaggy » mvhò gvlvng
shake » dal; hwa; nan
shake (tail) » wat
shake off » chaqchaq; ser
shaky » nápnáp wa
shallow » bà; bà; màrvnaq
shaman » dvmshà
shame » shvraq
shameful » haqhaq; shvraq chaq; shvraq màchaq
shameless (person) » shvraq màdá
Shan speaker » Svm
shape into ball » dọp
share » gùng
share meat » mèzò
sharp » dé; họq; mvsór; rat; taq
sharpen » he; hvl
shawl » dun
sheath » dònngàng; dvmzì; dvnngàng; shòmzeq
shed tears » nesì vyø; yø
sheep » yvng
sheepfold » yvngwáng
shelf » rímbè; rímtvng
shell » àngkup
shell belt » rì
shelter » chapja; máshirà; yøppá
shepherd boy » yvngroq
shield » dvgà
shield-bug » shélang
shift » nol
shilly-shally » mvyú mvyá
shin » hígòng shvmsí
shine » gvm; svr; shúr
shine bright » lằnggá
shining » brìmbrim
ship » sằngpò; shò; shòchòm
shirker » shálm
shirt » bílòng
shiver » dvn
shivering with cold » rìqriq wa
shock » kuqgvm; nọt vmvng
shoe » chọpdòn
shoe string » chọpdòn svnhóng
shoelace » chọpdòn svnhóng
shoot (plant) » dvpoq; mvguq; mvjù; mvkuq; mvnuq; wvp; wvp
shop » sing
short » dong; dvgvng; rú; tò
short and fat » bongdvbòng; dvbòng
short and small » cheqdvcheq; gvngdvgvng; reqkvreq
short and tiny » neqmveq
short cut » nằmbat tvrà
short gun » miba
short knife » dvnngaq
short piece » àngsọt
short post » bằngtvng
shoulder » raq; raqpù

- shoulder pole** » zaqka
shout » dvsà; kiq; køk; mvrin
shout at » her
show » dvtan
shred » røq
shrine » dvpòng tong
shrink » ja
shrub bamboo leaves » shvlàng
shuttle » dvingkà
shy » shvraq; shvraqshì
sibling » nvm
siblings » àngnvm àngchvng
sick » góng shànmvwa; pøq; pú
sickle » chù; lvgoq; shrvvt
sickness » rvna; záyàng
side » dvgu; làm; lap; nvm; pa
side (classifier) » dang
side glance » negvløq
sides » kalap màlap
sieve » dvnghè
sift » dvsør; hè; riq
sifter » dvnghè
sign » gòmla; mvshvíl pvrá; sùng;
 sùngtúshì
signature » sùng
silently » naqshì
silk » bvløngyì laqtun
silk thread » bvløngyì
silkworm » bvløng
silly » chatdvchóng
silver » gvmsùng; ngón
similar » bóng; dvchá; shím
sin » mvrà; sip; shìwvt mvrà; shìwvt
since » kèní
sincerely » jèngjóng
sing » mvkún
sing hymn » zýywà wa
sink » løp; nõng; vløp
sister » nvmme
sister in law » làmè
sister or brother-in-law » là
**sister-in-law (wife's elder sister, elder
 brother's wife)** » mvt
sit » rung; tú; túshì
situation » dvjà
six » chuq
sixty » chuqsé
size (classifier) » mo; mvlm
sketch » há
skillful » dvk; jang; min
skin » pør; pørlàng; sha; shing
skin (animal) » se
skin disease » mvshaq; mvshaq
skinny » chòdvcho; híngdvhing; judvjú;
 sì dvsí; sì; sùng; yø
skirt » shama
sky » muq; muqlàng
slack » chàm
slackly » chámchám wa
slanted » zor
slave » shuq
sleek » langlang

- sleep** » yøp
slice thinly » shølshøl wa
slide down » dvshung
slightly » lun; nøn; rvt wa
slim » svlím
sling bridge » dvgu tvlaq
sling on » pé
sling shot » hwa wvp
slingshot » lvpoq
slip » kvlo
slippers » hígvtp; híshvnam; pvnvt
slippery » chat; chatchat; yat; yatyat
slither » shólshì
slope » rvsùng; tám
slow in action » nìm
slowly » nam wa; naqnaq
sluggard » gøru
slurp » hup
sly » nøt dvgoq
smack » peq
small » heqdvheq; kvreq; mvneq;
 mvnvt; sòn dvsøn; sòm; shi; zì
small and curve » kwíq mvkwíq
small bird » sasè; sasøn
small genus of fruit-bearing vines » bé
small hill » mvre zòngkùng
small piece » àngshi
small piece (cloth) » mvsi
smallpox » mvk; pip
smart » zín; zítzùng
smash » zvt
smear » gøt; zá
smell » ngà; pvnóm ; shøng
smell (good) » ngørshøng
smile » hølvyit
smithy fireplace » ràdùng
smoke » mvjó
smoke, to » dó; mvjó dó
smoked » dvcho
smooth » langlang
smoothen » rvmøl; shvrá
smoothly » gvp vyin
snack » muk
snail » gøru
snail (land) » naqkú kùrìng
snake » bò
snap » dvt ; rvt
snare » hóng; kwintvng
snare (animal) » kwì
snare (bird) » mvlú
sneeze » hóngshì
snore » ngo; shvná ngo; yøp ngo
snot » shvná tì
snow » twvùn
snowman » naqtò
so much » kadvngshì; laqlaq
soak » zøn
soap » sapbyá
soar » dvser
sock » hídul; hídvchøp; hítp; moza

- soft** » kòn; nòq; nuqnuq; n'vnn'v'n
soft and hairy » shòqshòq
soft pain » mvrvmvr
softly » kònkòn
soil » ba; dòp
soil (black) » banaq
soil (rough) » bahoq
sojourner » mvlú zaqlè; m'vnm
soldier » pin; pinla; silsè
soldiers » sildòng silyá
sole (of foot) » hípà
solid » àngkè; ké
solid (classifier) » gvng
solid valuable item » pòkeq
somewhat » mvme
song » mvkún; z'vywà
song language » b'vnjú
son-in-law » sh'vng
soot » muqròng
soprano (choir) » tiqshaq
sorcerer » dvshi pvlà; dvshi
soul » mvsòn; rvguq
sound » kà; shaq
soup » kvnti; tilòm
sour » mvsat
source » ròdòng
south » tini; tvnuni
sow (pig) » waqgúng; waqmà
soy bean » d'vngdè no
space » chang d'ngram
sparkle » peq
sparkling » laplap wa
sparrow (bird) » tvròt
sparrow hawk » l'ngsòn
sparse » bà
sparsely » hàhà
speak » k'ashòn; nyà; tip; toq tip; toq
speak fast » mvjvp
spear » mvngjòng
special » sér; svbeshe
speckle » bvpbvp wa
speech » kà
spell on someone » mè
spend time » dvtòm; lé
spice » bvnzi b'vnyang
spicily » pór mvgang
spicy » shé
spicy (Sichwan pepper) » b'vl; pór
spider » k'àngdòng
spider web » siqrang
spiky plant » bèkò
spin » tvrì
spinach » svló svp; shvna svp
spine » d'vngkùng sharò
spinning » ri
spinster » chòm'yo shaq; dvtóng
spiny eel » ngabò
spirit » pvlàsè; s'áng
spirit dwelling place. » z'uni
spirit-medium » b'vngjo
spit » tøl tøl
spit out » p'vyà

- splash** » sat
spleen » laqshúm
split » ga; kávka; ngé; söt; taka
split (classifier) » ka
split half » ján; j'vñ
spoil » dóng; hé; h'vr; tìn
sponge » pòngsvp; pòngshòq
spongy » tìbup
spoon » ki; kilaq; kilím; kisvlím
spotted cow » kùrnèng
spotty » teqteq wa
spout » səl
spread » bya; chatlat; chè; gang; gvng;
han; râl; vlv̄t
spread out » sàng; shin
spring » mvngór; tìbor; tìsísè; zvngá
springhead » tikó
sprinkle (water) » pəp
sprout » dvsòsøn; mvguq; mvjù; mvkuq;
mvnuq; zvr
sprout (rooster) » kasiq
sprout out » mər; sv̄ng
spy » dvchò; dvjv̄m; dvjv̄mshú
square » bì górtong; bì górtong
squash » kóm; mápà kóm
squat » bəm
squeeze » chit
squirrel » bvtvng; dvn̄gsí; mvtvng; svrè
stab » juq; yaq; zòr
stable » dōng; mòngzòl; nìm; tòngzōng
stable mind » nət rung; riq
stack » gvtvp; vrvng
staff » dvr̄vng
stage » zìdvng
stalks of grain » rvnàm
stall » sing
stammering » k'vl
stamp » dvzøk; tipdip
stand » dàng; rip
stand idle » támshì
stand up » búng
standard » zìdvng
standard (classifier) » dán
star » kwàrbu; kwòrbù; kwùrnip
star fruit » jv̄mnashí
stare » dvjaq
start » pung; p'vng
starting point » dvbóng
startled » kúr; n'vñ
starts sprout » rvmòm
starve » gut
State » bine
statue » hang
stay » mvn'v̄m; tú
stay home » kupshì
stay or sit idly » ngaqshì
steal » kə; su
steam » bóng; b'vng
steam pot » pòng
steelyard » ngungpà

steep » daq; d̀vngsh̀ung; ngaq
steep slope » d̀vngd̀ar; d̀vngd̀vng;
 saqg̀ang
step » g̀an
step by step » dvt̀vng dvt̀vng
step on » lvm; z̀v̀l
step over » ba
step up » hvn
steps » dvnngvp; l̀vngdun
stick » che; dvgvp; dvnngtip; dvnngtut;
 d̀vrsiq; dvsaq; gvp; paq; saq; sh̀ongche;
 sh̀ongtut; shvgvp; zap
stick (classifier) » d̀vm; kvt
stick (used for divination) » m̀und̀vng;
 m̀unl̀vm
stick (used for threshing paddy) »
 dvnngtvp
stick up » z̀or
stick upright » dvsuq
sticky » chvn; diqdiq wa; timtim
sticky rice » mvǹng
still » naq; shi; shini
sting » ma; shvǹer
sting (army of bees) » moq
stinging pain » b́i
stingy » rvgt̀ot
stingy person » rvgt̀ot naqsh̀o
stir » ruq; sh̀v̀l
stir up » h̀ung
stocking » h́idvch̀op; moza
stomach » puqk̀e

stomach disorder »
stomach disorder » b̀ob̀owa
stone » l̀ong
stone hole » l̀ongk̀or
stone pillar » l̀ongkvt
stone pot » l̀ongtaq
stone tripod » mvju
stool » niq
stool (seat) » r̀ungd̀vng
stop » gar; nar
stop crying » tvng
stop raining » b̀ong
stop up » shvnng
stopping place » dap
store » rvda
storing basket » doq; ruq
storm » mvr̀u; ǹvmb̀ong mvr̀u
stormy » mvr̀umut; ǹvmb̀ong mvr̀umut
story » mvsh̀ol mvyang; mvsh̀ol;
 mvyang
stove » svmi p̀ongr̀ang
straight » ch̀ang; dam vd̀vm; d̀vng;
 d̀vngm̀vt̀ong; mvd̀ong; tor mvdor; zvng
straight forward » d̀ed̀e
straight through » ch̀ang vch̀o; t̀od̀ung
straighten » doq vd̀vng; d̀vng; mvd̀ung
straining bean » gvdaq
strand » dap
strangle » diq; yiq
straw » kvl̀ang
strawberry » z̀omẁang mvǹo

- stray** » gwáshì
street » tvrà
strength » kùngà; zǐm
stretch » dvzvñ; gang; gvng
stretch out (arm) » pvrǐn
stretchable » zvn
strike » buq; dut; dvcheq; dvgang;
 dvgvng; dvpat; pvlvt; ru
string » bǐnrǐ; lǐm; sǐmri; yer
string (classifier) » hám; yan; yǐng
string bean » dójǐ
string trap » lǐnggóng
strip » chaq; rǐl
strip off » chaq
strip out » chvp
striped snake » tǐkwè nga
striped-throated yuhina (bird) » gozǐ
 mut; sani mvzong
strong » dòng; gaq; hǐng; kǐng; nǐnggùn
 vl; ngǐng
strong big » du mvdù
strong male » gǐlà
strong opinion » he
strong person » shore
strong smell » dór
strong storm » mvrùmè
strongly » cheche
stubborn » dvhǐngké; he; nǐt keq; nǐt
 zaq; shvngar
stubborn person. » mvshín
stuck (food) » mvdǐng
student » zǐngmàng; zǐngsè
studious » lèga dvzaqshì
study » lègarǐ; lǐng
stuff » dvrè
stumble » kup
stump (classifier) » tǐm
stump (of tree) » shǐngdǐm
stunned » gǐm
stupid » dál
stutterer » kàkǐl
sub-committee » àngdvgǐng
submit » vp
subside » pǐsuq
suck » bíbǐsǐp; sǐp; sǐq
suckle » nong sǐq
suffer » dvshà; mvhǐt
suffering » záyǐng
sufficient » dung; luq; luqtǐm; pǐn; tǐm
sugar » jǐmdǐy; kvmùng dvchit
sugarcane » kvmùng
suitable » du
suitcase » bik
sulky look » chǐm vyǐm; sǐng mvsǐng
sulphur » gǐn
sun » nǐm; zan
sun blocked area » daq naqgi
sun heated area » nǐmzè
sun ray » nǐmrǐ
sun sit » nǐmrung

- sunbeam** » n̄mbàng(zì)
sunbird (bird) » dvngkà zózøt
Sunday » gáni; Kàngpè àngni; lvbán ni
sunflower » neja
sunny » shàn
sun's ray » n̄m hí
sunset » n̄mle
sunshine » n̄mbàng(zì); n̄msvr
super natural being » pvrà
superlative » sòngsòng
supplementary food » shòrshaq
support » dvkùm; dvzøm; gvrøm;
 tokkan; tu; tubùm
support post » mvrøm
suppose » d̄vng; ká; ku; lad̄vng; lvmama
surely » ni
surprise » dà; tiq
surround » gwùrhøm
surrounding » gwùrgwùr; gwùrwàng
surroundings » gùr v høm
survey » riq
suspension bridge » laq
- swallow** » naq
swallow (bird) » paqrùngzíkwin
swarm » bor
swarming » long
sway » dal; hwa
swayingly » tángtáng wa
swear » mvdè; mvt̄vn
sweat » ngúng
sweat, to » ngúng ngúng
sweep » ngùm; shóm
sweet » jóm; kí; kíp̄vn; zè
sweet potato » kizè
swell » ḡvng; pong dvpóng
swift (bird) » svløpn̄n mangsøn
swim » lànq
swing » hwa; yunggíyung
switch » kenon
sword » òs̄vng dvngdòng; d̄vngyún;
 sh̄m; sh̄mka; sh̄mkè; yódó
sword (blunt) » sh̄mpù
sworn friend » n̄m n̄vng
sympathize » dvshá za; mvré; mvré za

T t

- table** » hypj̄vm; svbóy; zvbóy
tadpole » naqkør dvbup
tag question marker » lá
- tail (of animal)** » niqung
tail (of bird) » nizo
tailor bird » zimangzónglip

- take** » lù; lvng; su; t̀vng
take (bride) » svma lushì
take across » shvlé
take along » ǹng
take away food » mvz̀vng
take group » sh̀ng
take hardship » zán
take likely » changpvl̀ng
take off » chut
take out from container » ỳt
take out from hole » mvnuq
take responsible » k̀m
take rest » narshì
take revenge » teq
take share » dvpvt
take time » lé; naq; t̀m
talent » talen
talk » lvn; sh̀n; shvtà; tip; toq
talk back » t̀ng; t̀ng
talk to » ra
talkative » b̀n; bvlè
tall » d̀ngd̀ng wa; lún; mvdan; yvng
tall basket » mvkvm
tall grass » gungzì; k̀mb̀ng; k̀mb̀ng
 sìya
tall millet » l̀ngb̀ng
talon » ǹl
tamarind (tree) » mvngeng
tambourine » shingshing kwvng
tame » ǹ; shvnì; shvǹ
- tangerine** » g̀mziq
taper » suq
tapeworm » b̀nr̀ng
tar » barvǹng; gvtdiya
target » bvnggá; mvnggá
taro » gwe; muqz̀r; waqpà; yanggung
 gwe
taro leaf » gweløq
taro worm » d̀ngcha; nyé
tassel » mvkuq
taste » tin
tasteless » pỳng
tasty » gvm; mvløm; ýmgvm
tattered » b̀nb̀n vlú; hánhán vlú
taunt » dvzín shvlín
taut » k̀vng
tax » kí; k̀yà
taxation » kí g̀nò
tea » paqká; paqlvp
tea leaf » paqgu; paqshoq
tea pot » ngwetaq
teach » svna; shvngøt; shvngøtna
teacher » svra; svramaq
teacup » paqkágwìn
teak wood » maysvk
team » bøq
team ox » ngvǹ
tear » ríng; r̀n; wvt
tear down » sat
tear up » d̀ng

- tears** » nesì
tears grass » zòng
tease » dvzín shvlín; shvrè
teasel gourd » mvhòshí
teenage boy » gvchàng lāngbà; gvchàng
vgù
teenage girl » chòmyo lāngbà; chòmyo
vgù
telephone » kàshón jvk
television » televísíon; TV
tell » dvtá; gùng; shòn; vl
temple » Shànshér tòngnu
ten » sé; tiqsé
ten thousand » mùn; tiqmùn
tender » gùni; kònkòn
tender soft » bumbumwa; mupmup wa;
niqniq wa
tenor » shòmshaq
tense » k'vng
terminate » dvbvl; shvmàl; yap
termite » bìdùng; d'vnggòn
termite alates » røp
test » löt
testicle » nvling
Thai » Táy
thank » oqà
that » ku; kv; u; we
that side » kukaq
thatch » zì; zøp; zøpsèr
the fifth month » mvngór gòm
the second month » máng gòm
the seventh month » mvyùmè gòm
then » kí; ni; rá; wani
there » kuy'vng; nong; pøng; wey'vng
therefore » í rvt; wedø írvt nò; wervt
these » yarì
these days » yanila
these years » dènnóngla
they » àngmaq; àngnøng
they (two) » àngní
thick » tvt
thick root » àngké
thief » vkó
thieving » su dvsu
thigh » lvbo; pvn; pvntùng
thin » bà; dvhing; judvjú; sùng; svlím;
shøm shøm wa; yø
thin and small » ditdvdit
thing » dvrè
think » dvdvm; l'vn
third wife » riqnúl mè
thirsty » bál
thirty » shòm sé
this » a; dè; ya
this evening » tóngí
this morning » dèsháng
this year » dènnóng
thorn » b'vngghó
those » kurì
thoughtlessly » chuqd'vng
thousand » àngkíng; kíng; tiqkíng
thrash » ship

- thread** » sòmri; svrí
threat » shvgin
three » shòm
three years ago » z̀vngm̀ng nóng
three-leaf caper » dvj̀vng
thresh » tvp
threshing ground » làkùn
threshing machine » j̀kjkv
throat » mvnung; naqchú; pvnung;
 pvyung
throne » koqk̀vm r̀ngtvng; r̀ngtvng
throw » dsvng; gwør; gwur; wvp
throw (large items) » dvgup
throw out » up
thumb » wurmèhàm; wurmvdòng
 mètáng
thunder » gòm; muq; muqde; muqgòm;
 muqpeq muqreq
thunder-bolt » muq wvrđi
thunders » muqsi muqkàng
Thursday » lvbán bìni; ngasa ni
Tibetan » Gázu; mvngpè
tick » zuqtlá
ticket » letmvt
tickle » kvriq
tie » dón; dùng; kang; kvng; nvt; rvgaq;
 svn
tie (with bamboo strips) » dvchvt
tie (with strings) » pvn
tie up » shvmum
tiger » kàng; kàngrù; kàngzì; nòngdèng
tight » k̀ng
tighten » dvchiq
tightly » t̀p
tile » lóngkè
tilt » zor
time » bat; chà; dvcha; dvgvp; làm;
 lvmàng; rvmàng; rvtò
time (classifier) » baq; d̀m; kv; lang
time to time » tiqkvtkvt
time yet to come » tuqra rvtò
tin » mvwing
tin opener » shvjit
tiny » him; mvneq; mvnvt; sòn dsvòn;
 shòm shòm wa
tiny (pieces) » s̀ns̀n; shishi; zizi
tiny and small » dvcheq
tiny bit » biq̀sè
tiny rattan » r̀ngs̀
tiny short » dvđit
tip » mvsóng; mvsór
tip top » mvdóng
tire » bá; da; mvjòr; ñi
tiresome » mvcha
title » kàgo
to » s̀ng
to and fro » bvtñi bvtv̀ng; dsvám
 ǹm̀sám; mèbì mèbaq
to place » ta
toad » naqgo; naqgwúr

- tobacco** » mvløt
today » dèni
toe » híhàm
toe (classifier) » hàm
toe (extra) » hídvkaq
toenail » hínlø
together » bongsoþ; muqhóm; tiqdø;
 tiqmvnung; tiqrá
together with » nðng; nvp
toilet » nðmdøm
tomato » bakisi; mupshí
tomorrow » nvpni
tomorrow morning » nvpsháng
tomorrow night » nvpniyaq
tongue » pvlè
tonight » dèyaq
too » laqlaq
too (much) » mvnøklá
tooth » shà
tooth paste » shàtú zì
toothache » shàké
toothbrush » shàtú bvrot
topaz » lóngkwíng mvshóng nðmya
torch » svmi mýdøm
torn » buq
torn apart » takaka
tortoise » kup
torture » dvki; dvlà
toss » dvpat; gwø; gwur
toss and turn » shýmshì
totally (damage) » àngshi
touch slightly. » koq
touchy » nøt tò
toward » kaq
towel » pazit
township » myoq
toxin » pvla
toy top » tòri
trace » tvnùng
tractor » jvk modo
tractor field » modo rvmá
trade » wùlaq
tradition » tóng lvmàng; tóng
trample » lvm
transfer » líng
transfix » rvzó
translate » líng; tvlíng
transplant » líng
transport » tò
trap » bìngkung; dómzá; hímruc;
 kwíntvng; mvkým; mðngkung; se
trap (animal) » kwì
trap (type of) » tvwvt
trap trigger » seshi
trauma » nøt dvmá
tread on » lvm
treasure » póngràng; zà; zaqshøþ
treasure trove » pàdùng
tree » dvshvng; shóng; shóngmðng
tree (classifier) » gùng
tree bark » shóngse
tree ferns » paqsøn

- tree fork** » shóngdvkaq
tree stump » shóngtøm
tree tomato » mvngpe mupshí
tree's joint (classifier) » shvlà
trekking path » shìgùng tvrà
trench » dok; gvdok
tribal leader » dvsì shølshú
tribe » dvgøng
trick » mó; yùm
trident » lvhó
trigger » gochaq sheré; kenon; svmi
 kenon; sheré
trouble » bønlu; rvgèl
trouble, have » ré
troubled (to eyes) » dól
troublesome » gvlíng; réshà nèmungung
trousers » nýmbe
truck » modo
true » chóng
truly » dèngjóng; jèngjóng
trunk » svdik
trust » lóm
trustworthy » døngtóng; kým vrvm; nøt
 tøp; tóng; tóngtóng; tøp
truth » døngman
try hard » dvkvp; tàda
try so hard » chèchè rùl
tube » dúng; dúng; dùngróng; dýngzòr;
 gàngshøng; pýng
tube (classifier) » chøm
tuberculosis » TB
Tuesday » lvban vníni; shaqlýngni
tug » røn
tuition » jushin
tune » shaq shvdún; shøngni;
 shøngnishaq
tunnel » tikùng
turban » gobam; gomvcheq
turbid » nøng
turn » dvgoq; tvrì
turn into » piq; vpo; yuq
turn off » bik
turn to » po
turquoise » lóngkwíng zimvshøng
turtle » kup
tusk » dvgùng
twenty » nísé; tiqzóng
twig » dvgvng
twilight » yømmyøm wa rvtø
twin (classifier) » mvrí
twinkling » kwíngkwíng
twins » bvrá
twist » yì yi; yøq
twist strings » jvt
twisted » niq
twisted rope » hóng yøq
two » ní; shòní
two yards » làng
type (letters) » dip
type in » vdip

tyrannize » séshì

tyre » daya

U u

U turn » ẁv̀ng; ẃngshì**ugly** » m̀nvp**ulcerous** » m̀ng mvzór**umbrella** » ǹvmdvga; zung**uncivilized** » zè**unclean** » mvmv́ng mvshèr; mvsh̀vn**uncomfortable** » mvyuq mvyà**unconscious** » nət mvng**uncultivated land** » d̀ngjàm**under** » l̀ngpvng**underground** » bad̀ng**understand** » ràl; síng; za**underwear** » naqdø dong**undo** » pón**uneven** » joqmvjoq; màrá**unforgettable event** » màná d̀m̀rø**unfortunate** » shvløq**unhusked rice** » bó**uniformity** » rìn vrá**unique** » sh́vl vwvl**unit** » mvnung**unite** » bóng**united** » nət vrá; rungrung wa;
tiqmvnung; tiqrá**university student** » lún soqśn**unshaken** » sər mvwa**unstable mind** » dvngsh́vl dvngpo;

shépo shélang; shépo shélo

untie » pón**until** » høqshaq**until dark** » s̀ngdø**up river people** » taqtutrì**up side** » taqkaq**up stream** » taqśng**up to** » høq**upper area of field** » taqdòm**upper arm** » raqhí**upper molar** » taqkupshà**upper part of honeycomb** » kwázeq**upper place** » taq**upper section of a hill** » mvrng**upright** » d̀vngm̀vtóng**uproot** » koq**upside down** » bvt̀nì bvtv́ng; bvtv̀ng;
paqśng**upstairs** » mvd̀vm dvtv̀ng**urinate** » si vløshì; si zi**urine** » si

usable item » dvlǎng

use » lǎng; lvng

use up » be; dvbé

used to » mun; yà

used up » dvt

useless » shèng

useless one » mvnvt

useless person » nǐmsóng

usually » àngwà

utterly (bad) » naqgweq

utterly close » dǒngdǒngkoq

uvula » kàvwá

V v

vacuum » chang dǎngram

vacuum-flash » dvtbú

valley » kung kvroq; kung; kungtǎng

valuable » pò; ring

valuable object » lǒngmè; pèshi pèmè

vapour » shvngùl

various birds » salóng sasøn

various countries » kamóng mà móng

various crops » mvzí mvtǎng

various fruit » nǐmsì nǐmsò

various kinds » pǎnnì pǎnrǎm

various kinds of edible leaves » yúng
kvnyǎng

various nat » shvtkaqrvaq

various rivers » tìsè tìmè; tìsè tìnung

vegetable » kvnyúng kvnyǎng; nǐmlvp;
yúng

vegetable knife » kvnrvtshǎm

vegetable oil » kvnshú

vehicle » modo

verse » àngsiq; siq

very » gày; gǒwa; laqlaq; mvnuq
mvnaq; nò

very active person » lǎngshò

very bright » tán

very thin » bábàsè

vest coat » goyé

vibrate » dal

vicinity » zàng

victory planks » rǒngdàng

video » pidiyu; vedio

vigorously » cheche

vigour » nǒnggùn zaq

village » mvrǐng; pò; rǐng; rǐngtǔng;
rǐngzi; wamà

village (classifier) » rvwá

village entrance » nǐmshǎng

villager » dǒngpǎng; mvrǐngsè rì

vine » røng
vine bamboo » rvlvng
vine up » rvng
violent » gvlvng
violin » dørò
viper (snake) » bòté
virgin » chømyo vjøng
virgin land » døngjàm
visa » wiza
viscera » pvlá; sha mvgòng
visible » tán
visible evidence » zangkwè
visible mark » zangkwè

visit » se
visit frequently » rø
visitor » zaqlè
viss » joy
vividly » dèdè chaqvvp; dvndvn
 línglíng; tiqnvmshá
voice » kà
vomit » duq
vote » mé
vow » svdiq gvl
vowel » àngmà chvng
vulnerable spot » dvkíng
vulture » lãngdà

W w

wages » zibè; zibè
wailing song » mvshv́m m̀v̀ngr̀ung
waist » juq
waist-about » juqram
wait » sa
wake up » kung; shvt
walk » di; di
walk (in queue) » yvng
walk slowly » dvnvngshì
walkable » ngá
walking stick » dvr̀vng
wall » døntám; mvgør

wallow » løq
walnut » bù
wander » dam; dvtiqshì; tiq
wane » døm
want to » mvyó; ne
wanton » réshà
war » mvzàn; sıl
ward off » gv́m
warm » bøbø løm; løm
warm hat » shvdøng vmo
warm water » tilóm
wash » shól; zvl

- wash (face)** » dvchuq
wash (head) » gorøshì
wash face » m'vr dvchuq; m'vr z'vlshì
wash head » rø
wasp » juq vdv't
waste » dvbé
wasted material » baq
watch » dvjaq
watch closely » mvkú
watchful » yáshì
water » tì; wàng
water clover » m'vshà
water current » tìshaq
water fall » tìrøm
water leech » nàbìng
water pipe » tìkungdor
water tube » tìp'vng
water well » tìtung
water, to » ni
waterfall » tìtår
watering hole » tòng
watermelon » tìsup d'vnggwà
wave » p'vlong; tìma p'vlong; tìmo; tìshú;
 wat
waver » dvtiqshì
wax gourd » kómshar
way » tvrà
we » nøngmaq; ngàmaq; ngànøng
we (two) » ngàní
weak » bang; shaq s'vm; shaqbà
weaken the current » rà'm
wealth » p'èjå p'ønung
wealthy (person) » gàmzø gàmnaq
wealthy person » l'øb'vn
wean » nongkaq
weapon » dvm
wear » dø; gwashì
wear (belt) » n'vm
wear (earring) » bvn
wear (hat) » mó
wear (necklace) » gwé
wear (sarong) » røm; rø'mshì
wear (shoes) » dø'n
wear (upper garment) » gwa
wear sarong » shv'røm rø'mshì
wear turban » gobam bam
weather » dvcha; l'vngcha
weave » jvt; sv'ráraq
weave (baskets) » zvt
weave (cloth) » raq
weaving stick » dvpøm
wedding ceremony » kùngr'vn bóy
wedge » shang
Wednesday » kùrtáni; l'vbán sh'ømni
weed » mvli sh'øn'hà; sh'øn
weed (type of) » g'vmlo sh'øn; jamvni
 sh'øn; n'vmdvku sh'øn
weed (type) » rvnè sh'øn
week » l'vbán
week (classifier) » nár

- weevil grub** » bènóng; kàngbè bélut
weevil grubs » bvngngíl
weigh » ngung
welcome » da; mvdvng; to; zø
well » pàmvrà
well-behaved » nøt mvdóng
west » nùmle; nùmlep
wet » mvshoq; shaq
wet muddy » keke wa
wet rice field » koná; tìsu
wh word »
WH word » ka
what » kapà; kapvñ; pà
what sort of » pà dvrà
what time » kadvgvp; karvtø
whatever » pàgø
wheat » zong
wheat straw » kvláng
when » kadvgvp; karvtø; kèní; kv; wani
where » kayvng
which » kalòng; kapvñ; pà
while » ke; sórí; tiqlvng
while ago » tolvng; tonvím
whip » ship; shiphóng
whirl » tìlu
whistle » dvhwishì
white » mùng
white complexion » púngdvng wa
white cow » ngvímùng
white monkey » shvngsú
white people » shamùng
whittle » paq; soq; svng
who » kagó
who (plural) » kamaq
whole » gøtkøm; køp; pø
whole area » tiqmóngdvn
whole body » góngkøp
whole country » móngdøngtáng
whole day » pòni; sèngdø
whole heartedly » nøtshú nøtløm
whole night » pòyaq
whole year » pònóng
why » pàwá
wide » gàr; gwaq
widow » memà; nvmdaq
widower » memà; nvmdaq
widows or widowers » memà metvng
wife » chømmè; døngkumè
wild » zè
wild animal » zømwàng sha
wild animal (large) » mèkø
wild boar » nøngdu; waqshvng
wild cat » dvinggwvñ; mvsúng
wild fowl » dvingka
wild goat » daong; zuq; zuqnvng
wild yam » kirung; nvmkwè; røngki;
 yvmkwè
wilderness » rvgaq døngjàm
willingly » shøshø
wind » nvmbøng
wind (thread) » diq
winding » mvkwiq mvkvwng

- window** » wvtbǎngkà
wing » cher; chèrkùng
wink (eyes) » ne vsømshì
winnow » rvp
winnowing tray » dvpaq
winter » jètùng; r̀̀ngtúng
wipe » shøq
wisdom » bvnya; nyan; paqzí paqrvt;
 shánøt zitnøt
wise » shvriqshì
wishy-washy mind » shépo shélang;
 shépo shélo
witch » dvshi pvlà; dvshi; shúlè
with » ǹ̀ng
wither » m̀̀l
within a blink of eyes » nesøm wa í
without anxious » ngoqshì ngoqlà;
 pànøt mànøt
without exception » mvǹ̀n
witness » shvkse
wizard » dvgòr; dvshi
wok » chèpì; chèpòng; jabu; m̀̀ngd̀̀m;
 shègò; taqchíng
woman » kùngma; mvzè; svma; svmaré
womb » puqnø
wonder » dà; dvdvm vtìq; kuqg̀̀m; r̀̀rà
wonderful » tiq
wood » shóng
wood ears » mvgut; mvjut
wood fungus » mvdóm; m̀̀sì
wood hammer » shóngko
wood scraper » shóngd̀̀ngkà
wooden hoe » døngko; rvmuq
wooden xylophone » kongkvlvng
woodpecker » koqrú; p̀̀ngngùng
wool » ỳ̀ngmøl
woolen cloth » ỳ̀ngmøl laqtun
word » kà; m̀̀ng
word (of God) » m̀̀ngkà
word of thanks » oqà wa kà
work » b̀̀nlì; mú b̀̀nlì; mú; rvmù; tvmu
 b̀̀nlì; tvmu
work hard » dvkoq; dvzaq; kwe
work out » jøn
work together » mvnung
workplace » b̀̀nlì wàng
world » m̀̀nggàn
worm » bvløng
worried » nøt zá pvwáshàl
worry » b̀̀m; dvréshì; gi; góng gi; nøt
 b̀̀m; nøt mvgòr; nøt yòr
worship » noq; noqú
worship (spirit) » kó
worship hour » júrøt rvtø
worship spirits » sángkó
wound » dvm; dvmámá; na
wrap » dup; mvcheq; rvdul
wrap (oneself) » mvcheqshì
wreathed hornbill (bird) » svkuq
wrestle » r̀̀l

wring » chit

wring out » sɔp

wrinkle » kɔtmvkɔt; nɔtmvnɔt; shing
mvnɔn

wrinkled » mvgɔt; mvnɔn; mvnɔt

wrist » wursiq

write » ru

write down » mvsɔng

writing » kàru

wrong » lé; mvđing

Y y

yak » dagin; ngv̄nshò; shv̄pè

yam » chi; ki; waqzá

yard » chòm̄pɔt

yawn » hwám

year » nóng

year after next » pv̄ngnóng

yeast » dvshi

yell » kiq

yellow » wàr

yellow quartz » lóngjòng

yes » òng; tè

yesterday » ságí; sání; sv̄ngáni

yet » shi; shi; shini

yeti » naqtò

yoke » paqd̀v̄ng; rídòm

yolk » mv̄tɔn

you (plural) » nàmaq; nà̀nɔng

you (singular) » nà

you (two) » nàní

young » gù; làng; sv̄m

young insects » ch̀r̀r̀

young man » gv̄chàng; gv̄chàngré

young people » l̀l̀ l̀àng; sh̀l̀l̀aqré

young person » sh̀l̀l̀aqré

young woman » ch̀m̀yɔ

youngest » pv̄ngyɔn

youngest child » nongtɔm

your grandmother » nv̄sì

youth » l̀àngré

Z z

zigzaq » mvkwiq mvkwvng

|

Semantic Word Classes

Numerals

tiq	one	တစ်။
ní	two	နှစ်။
shòm	three	သုံး။
bì	four	လေး။
pvngwà	five	ငါး။
chuq	six	ခြောက်။
shvngøt	seven	ခုနှစ်။
shvt	eight	ရှစ်။
dvğø	nine	ကိုး။
sé	ten	ဆယ်။
yá	hundred	ရာ။
kíng	thousand	ထောင်။
mùn	ten thousand	သောင်း။
sèn	hundred thousand	သိန်း။
wv̀n	million	သန်း။

Kinships

chømmè/ dònkumè	wife	ဇနီး၊ အိမ်ထောင်ရှင် ။
chòmpè/ dònkupè	husband	ခင်ပွန်း၊ လင် ယောက်ျား။
kàng	grandfather	အဖိုး။
kò	maternal uncle, father-in-law	ဦးလေး ။
kup	great grandfather or grandmother	ဘေး၊ အဘေး။
là	sister or brother-in-law, cousin	ယောင်းမ၊ ယောက်ဖ ။။
mè/mà	mother	မိခင်
mvdú/bvdú	nephew or niece	တူ၊ တူမ
mvt	sister-in-law (wife's elder sister, elder brother's wife)	မတ်။
mvyøq	maternal relatives	မိခင် ဘက်မှ ဆွေမျိုး သားချင်း။
nì	aunt/mother-in-law	အဒေါ်၊ ယောက္ခမ။
pè/tà	father	ဖခင်။
pèdong	paternal relatives	ဖခင် ဖက်မှ ဆွေမျိုးသားချင်း။
pvlaq	great grandchild	မြစ်။
pvlí	grandchild	မြေး။
sè	child	ကလေး။
shvng	niece or nephew/daughter or son-in-law	တူ၊ တူမ။/ချွေးမ၊ သမက်။
sì	grandmother	အဖွား။
só	child, offspring	သား။
sóm	aunt (mother's sister, wife of father's elder brother, wife of father's younger brother)	အဒေါ်၊ အမေလေး၊ ကြီး။
svmré	child	ကလေး။
vhng	paternal uncle	ဘကြီး (သို့) ဘလေး ။

Female's birth order names

Nvng	first daughter	ပထမ သမီး။
Nin	second daughter	ဒုတိယ သမီး။
Ko/Chvng	third daughter	တတိယ သမီး။
Tì/Bú/Bó/Nùn	fourth daughter	စတုတ္ထ သမီး။
Kùr/Kwòr	fifth daughter	ပဉ္စမ သမီး။
Gón	sixth daughter	ဆဋ္ဌမ သမီး။
Tám	seventh daughter	သတ္တ သမီး။
Yin/Nóng	eighth daughter	အဋ္ဌမ သမီး။

Male's birth order names

Pong	first son	ပထမ သား။
Dó/Tin/Tòn	second son	ဒုတိယ သား။
Jùng/Kwin/Koq	third son	တတိယ သား။
Søn	fourth son	စတုတ္ထ သား။
Nøn	fifth son	ပဉ္စမ သား။
Pi	sixth son	ဆဋ္ဌမ သား။
Yung	seventh son	သတ္တ သား။
Yòn/Tòwá/Tò	eighth son	အဋ္ဌမ သား။
Tvròl/Tvrè	ninth son	နဝမ သား။
Dùmzì	tenth son	ဒသမ သား။

Body parts

bvshøn/mvshøn	liver	အသည်း။
bvtøq	Adam's apple	လည်သီး။
dòngbør/nòngbør	moustache, beard	နှုတ်ခမ်းမွေး၊ မှုတ်ဆိတ် မွေး။
dòngshøl	placenta	ချက်ကြိုး။
dvjù	veins, nerves	အကြော အချည်။
dvkí	gall bladder	သဲခြေ။
d̀̀nggvng	forehead	နဖူး။
d̀̀ngkùng	back (of body)	ကျောကုန်း။
gomv̀̀si	brain	ဦးနှောက်။
gong	body	ခန္ဓာ ကိုယ်။
góngmvshín	birth mark	မွေးရာပါ အမှတ်။
g̀̀ng	chest	ရင်ဘတ်။
hígòng shvmsí	shin	ညိုသကချီး။
híkup	instep	ခြေဖမိုး။
hímvtøn	calf of leg	ခြေသလုံး။
híne	ankle	ခြေမျက်စိ။
hípà	sole of foot	ခြေဖဝါး။
hípøt/hisiq	knee	ဒူး။
hízø	heel	ခြေဖနောင့်။
juq	waist	ခါး။
kàvwá	uvula	အာသီး။
l̀̀ngjvng	neck	လည်ပင်း။
lvbo	thigh	ပေါင်။
møl	body hair	အမွှေး။
mvká	chin, jaw	မေးစေ့၊ မေးရိုး။
mvr	face	မျက်နှာ။
mvrdaq	face, cheek	မျက်နှာ။
mvshøn/bvshøn	liver	အသည်း။

Semantic Word Classes

mʋ̀si	marrow	ချဉ်ဆီ၊ ရိုးတွင်း ချဉ်ဆီ။
mvwa	cheek	ပါး။
naqchú	throat	လည်မျို။
nemòng	sclera	မျက်ဖြူ။
ni	hair of head	ဆံပင်။
nítit	buttocks	တင်ပါး။
nítól	lip	နှုတ်ခမ်း။
nøl	nail (finger, toe)	လက်သဲ။
nong	breast/milk	ရင်သား။ နို့။
nòngbør/dòngbør	moustache, beard	မုတ်ဆိတ်။
nvngzunchv̀ng	glottis	လည်သီး၊ အသံကြိုးပေါက်။
pòr	flesh, skin	အရေခွံ။
pòrlàng/shing	skin	အရေခွံ၊ သရေပြား။
puqnø	womb	သင်္ကဏ္ဍိ။
puqrì	navel	ချက်။
puqwá/pvwá	belly	ဗိုက်။
pvlè	tongue	လျှာ။
pvung/mvnung	throat	လည်ချောင်း။
raq/raqpù	shoulder	ပုခုံး။
raqkwè	back	နောက်ကျော။
rvshø	lung	အဆုတ်။
sharø	bone	အရိုး။
shàsól	gum	သွားဖုံး။
shing/pòrlàng	flesh/skin	အရေပြား၊ အသား အရေ။
shvmè	pancreas	သရက်ရွက်။
shvràm	rib	နံရိုး။
shvwi dvjù	wrist pulse	သွေးကြော။
sitøm	bladder (urinary)	ဆီးအိမ်။
svkí	bile, gall bladder	သည်းခြေ။
svyø	intestine	အူ။

Semantic Word Classes

svyømə	large intestine	အူမကြီး။
təl	saliva	သွားရည်။
tvre	kidney	ကျောက်ကပ်။
wur	hand, arm	လက်။
wurkup	back of the hand	လက်ဖမိုး။
wurpà	palm of hand	လက်ဖဝါး။
wurpøt	elbow	တံတောင်ဆစ်။
wursiq	elbow, wrist	လက်ဆစ်။
zøngne	mole (mark on face)	မဲ့။

Animals

bàngday	rabbit, hare	ယုန်။
bap	giant monkey	မောက်ကြီး။
bvtvng/mvtvng	squirrel	ရှဉ့်။
dagin	yak	သာကင်။
daong	wild goat	တောင်ဆိတ်။
døt	mouse, rat	ကြွက်။
dùn	rhinoceros	ကြွဲ။
dvngchè	goat (general term)	ဆိတ်။
dvnggwv̀r	wild cat	တောကြောင်။
dvngsì	small-size squirrel	အရွယ်အစား ငယ်တဲ့ ရှဉ့် တစ်မျိုး။
dvzò	porcupine	ဖြူ။
gi	dog	ခွေး။
gìpù	jackal	ခွေးအ။
golawu	camel	ကုလားအုပ်။
gòli/kagò	gibbon	မောက်လွဲကျော်။
gòmràng	horse (mare or stallion)	မြင်း။
goqshè	rat	ကြွက် တစ်မျိုး။
kagò/gòli	gibbon	မောက်လွဲကျော်။
kàng	tiger	ကျား။
kàngkì	lion	ခြင်္သေ့။
kori	palm squirrel	ရှဉ့်ငယ် တစ်မျိုး။
lè/lò	buffalo	ကျွဲ။
lò/lè	buffalo	ကျွဲ။
lòzè	mule	လား။
lòzèdvcheq	donkey	မြည်း။
lvgwì shvri	muntjac deer	ဖက်ဂျီ။
mí/nyarà/ralà	cat	ကြောင်။

Semantic Word Classes

mvbí	bat, flying fox	လင်းနို့။
mvgwì	elephant	ဆင်။
mvshù	flying squirrel	ရှု။ပျံ။
mvzòl	long-nose bandicoot	ကြွက်စုတ်။
mvzòng	field rat	ဗိုက်ဖြူတဲ့ တောကြွက်။
naqtò	yeti, snowman	နှင်းလူ။
ngv̀k̀h̀/ngvlá	bull, ox	နွားသိုး။
ngv̀nshò	bull, ox, yak	နွား။
ngvp<u>u</u>q	Rawang ox	နွားနောက်။
nòngdèng	small size tiger	ကျားငယ် တစ်မျိုး။
nv<u>m</u>so	field mouse	တောကြွက်။
nvngwà/nga	cow, cattle	နွား။
poql<u>v</u>m	gaur, bison	ပြောင်။
rvshà	monkey	မျောက်။
sha	animal/meat	တောကောင်။
shál<u>u</u>m	jackal	ခွေးအ။
shv̀ng	monkey	မျောက်။
shv̀ngnaq	monkey	မျောက်။
shv̀ngsú	white monkey	မျောက်ဖြူ တစ်မျိုး။
shv̀pè	yak (hairy)	သာကင်၊ တိဗက်နွား။
shv̀r	Himalayan tahr	တောင်ဆိတ် တစ်မျိုး။
shvrì	muntjac, barking deer	ဂျီ။
shvr̀v̀m	otter	ဖျံ။
shvtnga	deer	သမင်။
shvwí	bear	ဝက်ဝံ။
shvwí paq<u>g</u>wa	giant bear	ဝံကြီး။
svrè	squirrel	ရှည် တစ်မျိုး။
svrò	rat	မြေကြွက် တစ်မျိုး။
tòngmè nga	mythun	ဆားတွင်း ဒေသရှိ နွားနောက်။
svlá	musk deer, river deer	ကတိုးကောင်။

Semantic Word Classes

waq	pig	ဝက်။
yit	fox	မြေခွေး။
yògá	field mouse	လယ်ကြွက်။
yvng	sheep (general)	သိုး။
yvngsè	lamb, kid	သိုးသငယ်။
zibí	leopard	ကျားသစ်။
zòmwàng gi	fox or jackal	တောခွေး။
zònghong	big rat	ကြွက်ကြီး။
zuq	antelope/mountain goat	တောင်ဆိတ်။
zuqnvng	Himalayan wild goat	တောင်ဆိတ်။

Raptiles and Amphibians

bò	snake	မြွေ။
bòdè	earthworm	တီကောင်။
bònwe	snake; boa constrictor, python	စပါးကြီး မြွေ။
bòrìn	dragon	နဂါး။
bòrìn kàngshé	giant snake, dinosaur	မြွေကြီး တစ်မျိုး၊ ဒိုင်နိုဆော။
bòté	snake; viper	မြွေပွေး။
bòtóm	Russell viper	အကောင်သေး၊ တိုပြီး အဆိပ် ပြင်းတဲ့ မြွေ တစ်မျိုး။
bòzèr	cobra	မြွေဟောက်။
bòzòng	common rat snake	လင်းမြွေ။
dvngrø dvngshà	banded krait snake	ငန်းတော်ကျား မြွေ။
shùbò	grass snake	မြွေတစ်မျိုး။
sh'vgo bò	snake; grass snake	မြွေ တစ်မျိုး။
bòdè shvròt	grass lizard	ကင်းလိပ်ချော။
kangshé	crocodile, alligator	မိကျောင်း။
kup	tortoise, turtle	လိပ်၊ ကုန်း လိပ်၊ ပင်လယ် လိပ်။
paqzì gungnang	lizard	ပုတ်သင်ညို။
dvpvt	leech	ကျွတ်။
dvri	kind of frog usually found in large groups	အကောင်သေးပြီး အုပ်စုလိုက် နေတတ်တဲ့ ဖါး တစ်မျိုး။
gònrù	snail, slug	ရေခရု။
nàbìng	water leech	မေ့့။
naqbìng	water leech	မေ့့။
naqging	frog	ဖား။
naqgo/naqgwúr	toad	ဖါးပြုပ်။
naqkør dvbup	tadpole	ဖားတပိုင်း ငါးတပိုင်း။
naqkú kùrìng	land snail	ခရု၊ ပက်ကျို။
nòt	cowleech	မျှော့ တစ်မျိုး။

Fish

gvzù	prawn	ပုစွန်။
hè	crab	ဂဏန်း၊ ပုစွန်လုံး။
lónggvp nga	fish; species of mountain carp	ငါးကြောင်။
nga	fish	ငါး။
ngabò	eel, spiny eel	ငါးရှဉ့်၊ ငါးမြွေထိုး။
ngabòtun	long-finned eel	ငါးလင်ပန်း။
ngadòngsór	garfish	ငါးဖောင်ရိုး။
ngad̀vnggwòr	loach	ငါးသလဲထိုး။
ngakángdúng	loach (fish)	ငါးသလဲထိုး။
ngarvsheq	Hamilton's carp	ငါးကြင်း။
ngashiq	fish worm parasite	ငါးသန်း။
ngashønggungdvng	garfish	ငါးဖေါင်ရိုး။
ngashvlp	carp fish	ငါးခိုးမ။
ngasíng	striped dwarf catfish	ငါးစင်ရိုင်း။
ngas̀vngkut	prawn	ပုစွန်။
ngvku	freshwater catfish	ငါးခူ။
ngvnú	small freshwater catfish	ငါးကျည်း။
ngvru	type of loach fish	ငါးသလဲထိုး။
ngvseq	kind of small catfish	ငါးရုံတစ်မျိုး။
shvmòl	catfish	ငါးခူ တစ်မျိုး။
tìkwè nga	striped snake	ငါးရုံ။

Birds

kabit	duck	ဘဲ။
kamvgwì	turkey	ကြက်ဆင်။
chèrnvng	great hornbill	အောက်ချင်း (ငှက်)။
jong	parrot (bright green)	ကြက်တူရွေး။
bòngngv̀m/pvỳv̀m	quail	ငိုး (ငှက်)။
d̀ungka	wild fowl	ရစ် (ငှက်)၊ တော ကြက်။
bvzu/mvzu/samè/	pheasant	ရစ် (ငှက်)။
kadvgr/gòem/		
chèrnvngzì	hornbill	အောင်လောင်၊ ယောင်းယင် ငှက်၊
d̀vngdè sílip	oriental skylark	ဘီလိုး (ငှက်)။
dvngkà zóẏt	sunbird, flowerpecker	ဝတ်ရည်စုပ် (ငှက်)။
d̀vngká/s̀vngká	crow	ကျီးကန်း။
gozí mut	striped throated yuhina	ငှက် တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။
ka	chicken	ကြက်။
kaø	pigeon	ခို (ငှက်)။
kasísè	chick	ကြက်ကလေး။
kodó, kuqsòl	dove	ချိုး (ငှက်)။
kòmbàng làngjiong	bulbul	ဗွတ် (ငှက်)။
koqrú	woodpecker	သစ်တောက် ငှက်၊ ခေါက်ရှာ ငှက်။
koqrú shvráng	pale-headed wood pecker	သစ်တောက် ငှက်၊ ခေါက်ရှာ ငှက်။
kvlánggam	bar-winged flycatcher	ငှက် တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။
	shrike	
làngdà	vulture	လင်းတ (ငှက်)။
làngdòngmè	eagle	လင်းယုန် (ငှက်)။
làngkìng/tvmò	hawk	စွန် (ငှက်)။
langkísøn	osprey	ချိုးသိမ်း (ငှက်)။
làngsøn	sparrow hawk	စွန်ရဲ။

Semantic Word Classes

léwàng rvkwit	laughing thrush	ဝါးယောင်း (ငှက်)။
lóngjong nízi	coral-billed scimitar baller	ငှက် တစ်မျိုးရဲ့အမည်။
mvshé		
lóngjong/	crested kingfisher	ပိန်ညင်း (ငှက်) တစ်မျိုး။
sóngkut mèráng		
mádà machit	fork tailed drongo	ငှက်တော် (ငှက်)။
manglìngmang	beautiful nuthatch	ပိန်ညင်း (ငှက်)။
naqdór	grey-throated babbler	ဝါးယောင်း (ငှက်) တစ်မျိုး။
naqja	green-backed tit	ငှက်ကလေး တစ်မျိုး။
nemàn	owl	ဇီးကွက် တစ်မျိုး။
ngàngmè/tìsamè	crane, oriental darter, snakebird	ပျိုင်း၊ ဥပန်း (ငှက်)။
ngàngmè múng	intermediate egret	ပျိုင်း ဖြူ။
níchitpè	Asian koel	ဥသြ (ငှက်) တစ်မျိုး။
níjèrvmsøn	long-tailed broadbill	ငှက် တစ်မျိုးရဲ့အမည်။
nvnnglip	pratincole	သောင်တင်း (ငှက်)။
nvnngwàsa/sòngjám	mynah	ဆက်ရက် (ငှက်)။
paqrùngzíkwin	swallow	ပျံလွှား (ငှက်)။
pú	owl	ဇီးကွက်၊ ဒီးဒုတ် (ငှက်)။
pònnggúng	koel	ဥသြ (ငှက်)။
pònnggùng	woodpecker	သစ်တောက် (ငှက်)။
pvri/svri	bat	လင်းနို့
rvkwit nvmya	daurian redstart	ငှက် တစ်မျိုးရဲ့အမည်။
sa	fowl, bird (generic name)	ငှက်။
sani mvzong	striped-throated yuhina	ငှက် တစ်မျိုးရဲ့အမည်။
sazømke	grey bushchat	ငှက် တစ်မျိုးရဲ့အမည်။
sèrgàng bònngøm	partridge, Chinese francolin	ခါငှက်။
shvnngdønse	rufous bellied wood pecker	သစ်တောက်ငှက် တစ်မျိုး။
sòngjám/nvnngwàsa	mynah	ဆက်ရက် (ငှက်)။

Semantic Word Classes

sóngkut/lóngjong	crested kingfisher	ပိန်ညင်း (ငှက်) တစ်မျိုး။
mèràng		
svkuq	wreathed hornbill	အောက်ချင်း (ငှက်)။
svlɔpnìnmangson	swift	ပျံလွှား ငှက် တစ်မျိုး။
s̀v̀ngká/d̀v̀ngká	crow	ကျီးကန်း။
s̀v̀ngma	goose	ငန်း။
s̀v̀ngngù	cuckoo, nightingale	ဥဩ။ တေးသီငှက်။
t̀isa l̀ongjvngbvrán	white bellied heron	ငဟစ် ငှက်။
t̀isamè/ngàngmè	crane	ဗျိုင်း။
t̀isashvrv̀m	kingfisher	ငှက် တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။
t̀isvng naqja/vsér	Asian pied starling	ငှက် တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။
tvm̀ò langkísøn	hawk, falcon	သိမ်း (ငှက်) တစ်မျိုး။
tvm̀ò/làngking	hawk, eagle	စွန်၊ သိမ်း (ငှက်)။
tv̀r̀òt	black-eared shirke babbler	စာကလေး (ငှက်)။
ùdong	peacock, peafowl	ဥဒေါင်း (ငှက်)။
wàngsáng naqja	little fork tail	ငှက် တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။
zimangzónglip	tailor bird	နံ့ပြီစုတ် (ငှက်)။
z̀òr	babbler	ငှက် တစ်မျိုးရဲ့ အမည်။
z̀ózòt	purple sunbird	နံ့ပြီစုတ် (ငှက်)။

Insects

bènróng/mènróng	weevil grubs	မင်းပေါင်မှာ တွေ့ရတဲ့ ပိုး တစ်မျိုး။
bérùng/bìdùng	bamboo bug; small worm that lives inside trees or bamboos	ဝါး၊ သစ်သား စားသုံး တတ်တဲ့ ပိုးကောင်။
bòté shvt	kind of tiny flies	ယင်ကောင် အသေး တစ်မျိုး။
bvløng	insect, worm, silkworm	ပိုးမွှား။
bvløngshor	caterpillar	ခူယားကောင်။
bvngkàng/bóngkàng	grub worm	နွားချေး ပိုး။
bvngngíl/nél	bamboo weevil grubs	ဝါးပင် တွေ့မှာ တွေ့ရတဲ့ ဝါးပိုး တစ်မျိုး။
bvngshut	ant-like bee	ခါချည် လို ပျား။
bvnrøng	worm; parasites, tapeworm, hookworm	သန်ကောင်။
chùrù	young insects	အတောင် ပေါက်ခါစ အရွယ် ပိုးကောင်။
dùngcha	worm which is found inside taro	ပိန်းဥ ပိုး။
dvnggòn	termite	ခြံ။
dvngpvng	type of yellowish bee	အဝါရောင် ပျား တစ်မျိုး။
hòbór	scrab beetle	နွားချေး ပိုး။
hòder	beetle	ပိုးတောင်မာ။
juqbàngmè	kind of bee	ပျား တစ်မျိုး။
kàngbè bélut	bamboo weevil	မင်းပေါင်အူ နဲ့ ဝါးတွေ စားတဲ့ ပိုးကောင် အကြီး။
kàngdòng	spider	ပင့်ကူ။
kuptvlp	bedbug	ကြမ်းပိုး။
kuqràng/kwóràng	firefly	ပိုးစုန်းကြူ။
kùrnèng	cicada	ပုစဉ်း ရင်ကွဲ တစ်မျိုး။

Semantic Word Classes

kwá	ordinary bee	ပျား။
kwádàni	queen bee	ပျား ဘုရင်မ။
kwóràng	firefly	ပိုးစုန်းကြိုး။
laqnøn dvdí	pill millipede	ပိုးနားသန်ကောင်။
mèníng	weevil grubs	မင်းပေါပင်မှာ တွေ့ရတဲ့ ပိုး တစ်မျိုး။
muqhè	scorpion	ကင်းမီးကောက်။
mvkó	red ant	ခါချဉ်။
mónbvløng	cordyceps fungus	ဆောင်းပိုး နွေမြက် ပိုးကောင်။
mvnggáng	hornets	ပျားတူ။
negwìng	obstreperous fly, gnats	ယင်ရဲ။
nyé	worm that eat taro	ပိန်းဥ စားတဲ့ ပိုး။
paqbór	beetle	နွားချေး ပိုး။
paqchér	butterfly	လိပ်ပြာ။
paqnøt	flies	တောယင် ကောင်။
paqshøp	sand fly	တော ဖြုတ်ကောင်။
paqsøt/paqzí	cicada	ပုစဉ်း ရင်ကွဲ တစ်မျိုး။
paqzì paqrè	millipedes	ပိုးနားသန်း၊ ကင်းနားသန် ကောင်။
puqgàr	millipedes	ပိုးနားသန်း၊ ကင်းနားသန် ကောင်။
røp	termite alates	ပလူ။
sángtvmá	dragonfly	ပုဇဉ်း။
shélang	shield-bug	ကျောက် ကြမ်းပိုး။
shèrma	cicada	ပုစဉ်း ရင်ကွဲ တစ်မျိုး။
shíbvdi/mónbvløng	cordyceps fungus	ရိုးပတီ။
shiq	louse	သန်း။
shiq̀lòm	nit	သန်းဥ။
shvli	flea	ခွေးသန်း။
shvmø	fly, mosquito	ခြင်၊ ယင်။

Semantic Word Classes

shvmómè	fly (the insect)	ယင်ကောင် မ ကြီး။
shvmósøt	gnats, flies	မှက်၊ တောခြင်။
shvnvt	kind of bee	ပျား တစ်မျိုး။
shvro	ant	ပုရွက်ဆိတ်။
si	maggot	လောက်ကောင်။
siqrang	spider web	ပင့်ကူ အိမ်။
sishar	maggot	လောက်ကောင်။
sóngkut/svngkut	locust, grasshopper	ကျိုင်းကောင်၊ နုံကောင်။
søt	type of fly or ngats	တော ယင်ကောင် တစ်မျိုး။
tvløm	bee	ပျားကြီး တစ်မျိုး။
waqlúngtan	cicada	ပုစဉ်းရင်ကွဲ တစ်မျိုး။
ya	giant honey bees	ပျား။
yø	bumble bee	ပျား။
yøzór	type of bee	ပျား တစ်မျိုး။
zìgùng	mosquito	ခြင်။
zìkúng	big fly	ယင်စိမ်း။
zuqtvlá	tick	မွှား။

Baskets and containers

chúng	jar	စဉ့်အိုး။
dekar	basket; extendable basket	အကျဉ်း အကျယ် ပြုလုပ် နိုင်သော နောက်ကြောကွဲ ခြင်းကြား။
dòngnèng	large bamboo tube used for carrying water	ရေခပ်၊ ရေသယ် ရာမှာ သုံးတဲ့ ပုံမှန် အရွယ်ထက် ပိုကြီးတဲ့ ဝါး ကျဉ်ထောက်။
doq	round bamboo basket for storing paddy	ပုတ်။
dvhùng	basket; for carrying wood from the forest	ထင်းထမ်းဖို့ အသုံးပြုတဲ့ အကွက်ကျဲ ခြင်းကြား၊ ပုလောင်း။
dvko	small basket worn on back with head strap	ပလောင်း အသေးတစ်မျိုး။
dvkvm/riwàngkuq	basket with a cover	ဖာ၊ တောင်း။
dvláng	bamboo tube used as a container	ပစ္စည်း ထည့်ဖို့ အသုံးပြုတဲ့ ဝါးဗူး တစ်မျိုး။
dvmzi/shòmzeq	basket like sheath	ခြင်းတောင်း ပုံစံ ဓါးအိမ်။
dvngkwang	bamboo tube used as water jar	ဝါး ရေတစ်ကောင်း။
dvngzi	small basket; used for collecting vegetables and edible leaves	ခြင်းကြားငယ် တစ်မျိုး၊ ဟင်းသီး ဟင်းရွက်တွေ ထည့်ဖို့ အသုံးပြုတဲ့ ခြင်းကြားငယ်။
dvpaq	winnowing tray, large round bamboo tray	စကော။
gàngshòng	bamboo tube for storing water	ဝါး ရေတောင်း။
há	basket carried on the back; has large holes in it	ခြင်းကြား။
hvm	classifier for counting numbers of basketful	တစ် စကော အပြည့်။
jèyúng	Barn (paddy)	စပါးကျို။
javng	basket (any kind)	ခြင်းတောင်း။

Semantic Word Classes

kaqkóng	basket	တောင်းကြီး တစ်မျိုး။
kòrzòp	decorated bamboo tube which has lid	လူ့အသုံး အဆောင် အဖြစ် ပြုလုပ် ထားတဲ့ အဖုံး ပါတဲ့ ဝါးဗူးငယ်။
léko	plate used for scooping Ale	မင်းပေါမူန့် ကော်ရာမှာ အသုံး ပြုတဲ့ ဇလုံ တစ်မျိုး။
løk	basket; larger than rísýng	တောင်း အကြီး တစ်မျိုး။
mido	container	ဝါး တစ်လုံး တည်းကို စိပ်ပြီး ပစ္စည်း ထည့်ဖို့နဲ့ ပန်းအလှ ဆင်ဖို့ ရက်လုပ် ထားတဲ့ အရာ။
mvgòr	short and square basket	လေးထောင့် ပုံသဏ္ဍာန်ရှိ တောင်းပု တစ်မျိုး။
mvyòng	container or basket	တောင်း၊ ပုလိုင်။
pé	basket carried on the back	ပုလိုင်။
pvladvláng	poison arrow container	အဆိပ် မြားတံ ထည့်တဲ့ ဝါးဗူး။
rísang	large basket; usually refers to a basket which contains two pails or more	ခြင်းတောင်း အကြီး၊ နှစ်ပုံး အထက် ဆန်တဲ့ တင်းတောင်း ကြီးကို ဆိုတယ်။
ruq	round bamboo basket for storing paddy	ပုတ်။
svdik	box, case, chest, trunk	သေတ္တာ။
bong	bucket	ရေပုံး။
tìpvng	large bamboo tube for carrying water	ဝါးနဲ့ ပြုလုပ် ထားတဲ့ ရေတကောင်း။
tvrè	quiver	မြားတံ ထည့်တဲ့ ဗူး။
yóng/yóngkoq	bag, sack	အိတ်။
zekar	large basket woven with wide interstices	နောက်ကြောကွဲ ခြင်းကြား တစ်မျိုး။
zóngroq	container made of bamboo	ဝါး တစ်လုံးတည်းကို စိပ်ပြီး ပစ္စည်း ထည့်ဖို့ ရက်လုပ် ထားတဲ့ အရာ။
zým	basket	ခြင်းတောင်း။
zýmràng	large basket	တောင်းကြီး တစ်မျိုး။

Cutting and pounding tools

chù/lvgoq	sickle	တံစဉ်။
dìsúng dvngdòng	sword	ခါးမ။
dvnggaq	small short knife	ခါးမြောင်။
dvngyún	cultivation sword	တောင်ယာ ခုတ်ခါး။
gochi	chisel	ဆောက်ပြား။
kegým	machete	တော ခုတ်ခါး။
Lvgap/zindò	scissors	ကတ်ကြေး။
Lvgoq/chù	sickle	တံစဉ်။
mvkà shùm	kind of sword (used only for dancing purpose)	မခုတ် ခါး၊ အက ကရာ မှာသာ သုံးတဲ့ ခါး။
shùm	sword, knife	ခါး။
shùmkkò	sword	ခါးမ။
shùmssè	knife	ခါးမြောင်။
wurdi/wv̀rma	axe	ပုဆိန်။
zindò/lvgap	scissors	ကတ်ကြေး။
dvngdú	wooden hammer	သစ်သား တူ။
nòngdu/sòndu	hammer	တူ။
nòngrv̀n	large size hammer	တူကြီး တစ်မျိုး။
shòngko	piece of wood used for hammering	တုတ်တုတ် တစ်မျိုး။
sòndu	hammer	တူ၊ သံရိုက်တူ။
tòmà	large size hammer, but smaller than nòngrv̀n	ပန်းဘဲ ဖိုမှာ သုံးတဲ့ တူအကြီးစား တစ်မျိုး။
toqz̀vn	small hammer	တူ အငယ်စား တစ်မျိုး။

Fruits

bìm	grape	စပျစ် (သီး)။
bøt	cowitch or cowhage (fruit)	ခွေးလှေးယားသီး။
bù	walnut	သစ်ကြားသီး။
bùshvyøm	type of almond	ဗာဒံသီးနဲ့ ဆင်တူ အရသာ ရှိတဲ့ အသီး တစ်မျိုး။
chòng	generic name for banana	ငှက်ပျောသီး။
gèmqziq/kaløm	tangerine, orange	လိမ္မော်သီး။
gèmqziq		
gritprut	grapefruit	ဂရိတ်ဖရူသီး။
jùmshí	star fruit	ကစောခါးသီး။
jùngwúm	pineapple	နာနတ်။
kvmkut	kumquat	လိမ္မော်သီး အသေး တစ်မျိုး။
malvga	guava	မာလကာသီး။
mokwán	pomelo, shaddock	ကျွဲကောသီး (သို့) ရှောက်ပန်းသီး။
monshí	peach	မက်မွန်သီး။
mvgoshí	pear (fruit)	သစ်တော်သီး။
mvlángshí	jackfruit	ပိန္နဲသီး။
mvnø	Berry (generic name)	
mvrøl shóngshí	rambutan fruit	ကြက်မောက်သီး။
mvrvnshí	type of fruit	အသီး တစ်မျိုး။
mvsatshí	lemon, acidic fruit	သံပူရီသီး၊ အချဉ်သီး။
mvshønzá mvrvn	acidulous fruit	မက်လင်သီး
mvwønsní	coconut	အုန်းသီး။
nvmgwèshí	fig fruit	တဖန်းသီး။
nvmshí	fruit (generic name)	အသီး။
nvmshíka	grapefruit	ဂရိတ်ဖရူသီး။
rvmgzháshí	Chinese chestnut	ကြိမ်သီး။
sàngpòshí	papaya	သဘောသီး။

Semantic Word Classes

shò̃m	nut, Chinese chestnut	အစေ့၊ ဂုံးသီး။
shvyò̃	fruit; Burmese grape	ကနုစိုသီး။
shvyø̃m	peach	မက်မွန်သီး။
shvyø̃m mvshé̃	apple	ပန်းသီး။
tìsup d̀vnggwà̃	watermelon	ဖရဲသီး။
tv̀rìshí̃	rattan fruit	ကြိမ်သီး။
vwe shò̃m	Mautak bamboo	ဝါးသီး တစ်မျိုး။
zashaq mvnø̃	country fig	ကတွတ်သီး။